Kommunstyrelsen

Kallelse

Nämnd	Kommunstyrelsen
Datum och tid	2021-10-26, kl. 8:00
	Observera! Ordinarie ledamöter och tjänstgörande ersättare deltar fysiskt, ej tjänstgörande ersättare deltar digitalt. Tjänstepersoner och andra föredragande deltar enligt inbjudan eller enligt överenskommelse med chef.
Plats	Kommunkontoret i Östhammar, SR Gräsö
Sekreterare	Ania Lehtinen
Ordförande	Jacob Spangenberg (C)

Ärendelista

1. Val av justerare 3
2. Fastställande av föredragningslista 3

kl. 8:02-8:32 min Grupp

3. Sammanträdesdagar för kommunfullmäktige och kommunstyrelsen 2022 4
4. Ändring i kommunstyrelsens delegationsordning med anledning av översyn av beslutsattestanter, ansvarsområden och beloppsbegränsningar 8
5. Delårsbokslut för perioden januari – augusti 2021 10

kl. 8:35-8:45 Sara Ersund, Fredrik Borgelin

6. Behörighet till bank och delegation av firmatecknare. 11
7. Yttrande över revisionens granskning av kommunens redovisning av leasing 13

kl. 8:46-8:50 Sara Ersund, Fredrik Borgelin

8. Handlingsprogram Uppsala brandförsvar från 2022 (RÄN-2021-00091) 15

kl. 8:51-9:10 Elisabeth Samuelsson

9. Destinationsstrategi Roslagen 2030 16

kl. 9:30-9:40 Lisa Karm Togo

10. Policy och riktlinjer för informationssäkerhet 19
11. Remissyttrande; Riskhanteringsplan för Uppsala 2022-2027 21
12. Förbud att arbeta vid hög smittorisk 23

kl. 9:45-9:55 Pauliina Lundberg

13. Tecknande av hållbarhetslöften inom Färdplan för ett hållbart län – åtgärdsprogram för vatten 24

kl. 9:56-10:10 Camilla Andersson

14. Remissyttrande, avseende standard för kartläggning av biologisk mångfald — Krav och vägledning för naturvärdesinventering (NVI) 26

kl. 10:11-10:15 Camilla Andersson

15. Ansökan om planbesked Sunnanö camping 28
16. Anmälningsärende; Socialnämndens verksamhetsplan för 2022 29
17. Anmälningsärende; Barn- och utbildningsnämndens verksamhetsplan för 2022 30
18. Anmälningsärende; Bygg- och miljönämndens verksamhetsplan för 2022 31
19. Anmälningsärende; Kultur-och fritidsnämndens verksamhetsplan för 2022 32
20. Anmälningsärende; Rapport från Upphandlingsenheten 33
21. Anmälningsärende; Plan för IT-nämndens ekonomi och verksamhet 2022-2024 34
22. Anmälningsärende; Preliminär delårsrapport 2021 för IT-nämnden 35
23. Anmälningsärende; Räddningsnämndens delårsuppföljning per augusti 2021 36
24. Anmälningsärende; Redovisning av medborgarmotioner 37
25. Anmälningsärende; Redovisning av obesvarade motioner 39
26. Anmälningsärende; Enkätsvar Miljömålsenkäten God bebyggd miljö från Boverket 40
27. Information från kultur- och fritidsnämnden 42

kl. 10:35-11:05

28. Information från gemensamma nämnder, bolag och förvaltningen 43

kl. 11:06-11:15

29. Delegationsbeslut 44
30. Anmälningsärenden från bolag, stiftelser, etc. 45
31. Anmälningsärenden, rapporter med mera 46

1. Val av justerare

2. Fastställande av föredragningslista

Dnr KS-2021-673

3. Sammanträdesdagar för kommunfullmäktige och kommunstyrelsen 2022

Förslag till beslut (fullmäktige)

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige att fastställa följande sammanträdesdagar för år 2022:
22 februari, 26 april, 14 juni, 13 september, 18 oktober, 8 november och 13 december.
Sammanträdena börjar kl. 18.00, utom budgetsammanträdet i juni som börjar kl. 15.00.

- Årsredovisningen behandlas i kommunstyrelsen 12 april och i fullmäktige 26 april.
- Budgeten behandlas i kommunstyrelsen 31 maj och i fullmäktige 14 juni.
- Nämndernas verksamhetsplaner anmäls till fullmäktige 8 november.
- Delårsrapporten behandlas i kommunstyrelsen 25 oktober och i fullmäktige 8 november.
- Delårsrapporten omfattar perioden 1 januari till 31 augusti 2021.

Förslag till beslut (kommunstyrelsen)

Kommunstyrelsen fastställer sammanträdesdagar för kommunstyrelsen och dess arbetsutskott i enlighet med förslaget nedan.

Kommunstyrelsen fastställer följande datum för bokslutsdag och budgetdag;

- 14 feb 2022 bokslutsdag fm (bokslutet 2021)
- 28 feb 2022 budgetdag heldag (budget inför 2023-2026)

Kommunstyrelsen fastställer följande inlämningsdagar för nämnderna:

- Årsredovisning 16 maj
- Tertialuppföljning 21 juni
- Delårsrapport 3 oktober
- Verksamhetsplan utifrån budget 3 oktober

Förslag till sammanträdesschema

Kommunstyrelsen (KS) samt dess arbetsutskott (KSAU) och personalutskott (PU) börjar sina sammanträden kl. 08.00. Kommunstyrelsens tekniska utskott (TU) delar dag med PU och börjar efter PU, normalt sett kl. 09.20. Kommunfullmäktige (KF) börjar sina sammanträden kl. 18.00 utom då budgeten behandlas, då börjar sammanträdet kl. 15.00.

PU & TU	**KSAU**	**KS**	**KF**	**Kommentarer om ärenden**
25 januari	1 feb	8 februari	22 februari	
1 mars	8 mars	15 mars	26 april	KF: årsredovisning och ansvarsfrihet nämnder
29 mars	5 april	12 april		
10 maj	22 maj	31 maj	14 juni	KF: budget
7 juni	21 juni	28 juni	13 september	KS (juni): tertialuppföljning KF: allmänpolitisk debatt, partistöd
16 augusti	23 augusti	30 augusti		
20 september	20 september	27 september	18 oktober	
11 oktober	11 oktober	25 oktober	8 november	KF: Delårsrapport, anmälning av nämnders verksamhetsplaner
15 november	22 november	29 november	13 december	KF: uppvaktningar

Underlag för sammanträdesschema

Förslaget till sammanträdesschema baseras på:

- Kraven i kommunallagens 11 kapitel. Utskick av årsredovisning och delårsrapport till fullmäktige och revisorer ska ske innan 15 april respektive sista oktober (eftersom kommunen valt att ha delårsrapport för perioden 1 januari till sista augusti). Budgetförslag ska upprättas av kommunstyrelsen innan sista oktober. Budget och skattesats ska fastställas av fullmäktige innan sista november.
- Kommunens antagna regler på det ekonomiska området. Budget och skattesats behandlas i juni, vilket gör att inga ytterligare anpassningar behöver ske utifrån kommunallagen eftersom tidsgränserna där ligger under hösten. Följande regler på det ekonomiska området har beaktats vid framtagande av förslag till sammanträdesschema:

- Regler för budgetprocess
- Regler för investeringar och investeringsprocess
- Regler för budgetuppföljningsprocessen

– Valåret påverkar framförallt hösten för sammanträdesschemat. Följande mandatperioder påverkar sammanträdesschemat:
  - Det nyvalda fullmäktige tillträder den 15 oktober. Därför är det ett sammanträde föreslaget den 18 oktober, förutsatt att Länsstyrelsen hinner förse kommunerna med ledamöterna i tid att skicka ut en kallelse. Förslaget är att detta sammanträde enbart hanterar valärenden och andra ärenden relaterade till att det är ett nytt fullmäktige.
  - Kommunstyrelsens mandatperiod är till och med oktober 2022 då fullmäktige väljer ny kommunstyrelse vid första fullmäktigesammanträdet.
  - KS utskott har samma mandatperiod som KS.
– I planeringen är det nya kommunstyrelsen som bereder delårsrapporten och väljer sina nya utskott på samma sammanträde.
– Antalet sammanträden motsvarar det antal som har varit de senaste åren. Kommunstyrelsens utskott har haft 19-21 dagar med sammanträden. Kommunstyrelsen har haft 8-10 sammanträden, där 10 är vid valår. Kommunfullmäktige har haft 6 sammanträden per år men 7 när det varit valår eller då det påkallats framförallt på grund av ärenden relaterade till slutförvarsfrågan. Flödet på sammanträdena har i möjligaste mån anpassats så att ärenden ska komma i ett jämnt flöde så att de förtroendevalda inte får kraftigt varierande ärendemängd.
– Anpassning till helgdagar och i de fall det är möjligt anpassning till tidpunkter då ledighet brukar vara önskat, såsom skollov.

Ärendets behandling

Fullmäktiges presidium har godkänt förslaget.

Beslutet skickas till
Samtliga nämnder
Verksamhet Kansli & utveckling, team nämndsekreterare: Ania Lehtinen, Josefine Larsson, Per-Åke Berg
Verksamhet ekonomi: ekonomichef

KS-2021-667

4. Ändring i kommunstyrelsens delegationsordning med anledning av översyn av beslutsattestanter, ansvarsområden och beloppsbegränsningar

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen delegerar till kommundirektör att utse namngivna personer till attestanter inom kommunstyrelsens ansvarsområde. Kommundirektör ges möjlighet att vidaredelegera till sektorchefer att utse namngivna attestanter. Ändringen införs i kommunstyrelsens delegationsordning. (Bilaga)

Verksamhetsstöd ekonomi ansvarar för att en aktuell förteckning över beslutsattestanter, ansvarsområden och beloppsbegränsningar finns upprättad. Förteckningen skall finnas i ekonomisystemet och kunna delges kommunstyrelsen på begäran.

Ärendebeskrivning

Kommunens attestreglemente antogs av kommunfullmäktige 2014-11-11 att gälla från 2015-01-01. Attestreglementet regler hur kommunen hanterar ekonomiska transaktioner inklusive interna bokföringsposter, finansförvaltning samt medel som kommunen ålagts eller åtagit sig att förvalta.
Attestreglementet anger att varje nämnd utser personer med rätt att beslutsattestera och beställningsattestera eller vara ersättare för dessa. Attesträtten skall knytas till ett ansvarsområde med angivande av eventuella begränsningar. Nämnden kan delegera till tjänsteman att utse namngivna personer till attestanter.
Med anledning av omorganisationen av kommunens tjänstemannaorganisation 2021 görs nu en översyn av beslutsattestanter, ansvarsområden och beloppsgränser för ekonomiska transaktioner. Syftet med översynen är att säkerställa att beslutsattestanterna har efter omorganisationen gällande ansvarsområden. En översyn av beloppsgränser görs så att likande chefsroller kommer att ha samma beloppsbegränsning. Vissa roller kommer, utifrån ansvarsområde, få högre eller lägre beloppsgränser än tidigare.
Förvaltningen föreslår att kommunstyrelsen och nämnderna delegerar till kommundirektör att utse namngivna personer till attestanter. Kommundirektör ges möjlighet att vidaredelegera till sektorchefer att utse namngivna attestanter. Ändringen införs i kommunstyrelsens/nämndens delegationsordning. (Bilaga)
Verksamhetsstöd ekonomi ansvarar för att en aktuell förteckning över beslutsattestanter, ansvarsområden och beloppsbegränsningar finns upprättad. Förteckningen finns i ekonomisystemet och kan delges kommunstyrelsen och nämnderna på begäran.

Ändring

Fastställande av förteckning över beslutsattestanter och ersättare inom kommunstyrelsens verksamheter	~~Verksamhetschef Ekonomi~~ Kommundirektör, med rätt att vidaredelegera

Beslutsunderlag
Attestreglemente 2014-11-01
Kommunstyrelsens delegationsordning

Beslutet skickas till
Verksamhetsstöd ekonomi
Webbredaktionen för publicering
Samtliga nämnder

KS-2021-585

5. Delårsbokslut för perioden januari – augusti 2021

Förslag till beslut
Kommunfullmäktige föreslås godkänna lämnat delårsbokslut för perioden januari- augusti 2021 för Östhammars kommun.

Ärendebeskrivning
Bifogat återfinns kommunstyrelsens förslag till delårsbokslut för Östhammars kommun avseende perioden januari till augusti 2021. I delårs redogörs för kommunens verksamhet under perioden. Hur och om de av fullmäktige beslutade har uppnåtts eller ej samt en redogörelse över budgetutfallet för perioden samt en prognos för helåret.
Det kan konstateras att det krävs fortsatt arbete för att nå de ambitioner som Kommunfullmäktige formulerat i sina fyra strategiska inriktningsområden. Flertalet av de styrtal kommunen följer mäts under årets senare del. Av de resultat som redan erhållits framgår att kommunen, för två av dessa tre, gjort en positiv förflyttning. Prognosen är dock oviss för flera av de återstående styrtalen och sannolikt kommer de strategiska inriktningsområdena endast till delar att uppnås.
Det ekonomiska resultatet för perioden är ett överskott på 47 mnkr vilket är 39 mnkr bättre än budgeterat resultat. För helåret prognosticeras ett överskott 30 mnkr vilket är 14 mnkr bättre än budgeterat resultat.

Beslutsunderlag
Delårsrapport 2021-08-31

Beslutet skickas till
Ekonom, Fredrik Borgelin
Verksamhetschef Ekonomi, Sara Ersund

KS-2021-674

6. Behörighet till bank och delegation av firmatecknare.

Förslag till beslut

1) Kommunstyrelsen beslutar att nedanstående personer två i förening ska ha behörighet till Östhammars kommuns bankkonton i Swedbank. För kommunens räkning ska de hantera inbetalning, utbetalning och omföring av likvida medel mellan kommunens bankkonton.

Fredrik Borgelin	Gunilla Jansson	Anita Lantz
Lena Mattsson	Cecilia Staring	Ulla Åberg-Nordström
Mattias Nilsson	Tony Wahlberg	

2) Kommunstyrelsen föreslås besluta att envar av nedanstående personer ges behörighet att skicka filer från Personec med löneutbetalning till Swedbank för Östhammars kommuns räkning. Filer som sänds till banken ska hanteras i enlighet med kommunens attestreglemente och övriga tillämpliga regler.

Charlotte Meldgaard	Irina Chernova	Pär Wickholm
Marina Olsson	Emma Molarin	Emma Sekelj

3) Kommunstyrelsen föreslås besluta att delegera firmateckningsrätten åt envar av nedanstående personer för att till Skatteverket deklarera moms för Östhammars kommuns räkning.

Anita Lantz	Fredrik Borgelin	Mattias Nilsson
Cecilia Staring	Ulla Åberg-Nordström	

4) Kommunstyrelsen föreslås besluta att delegera firmateckningsrätten åt envar av nedanstående personer för att till Skatteverket deklarera arbetsgivaravgift och inkomstskatt för anställda för Östhammars kommuns räkning.

Charlotte Meldgaard	Pär Wickhom	Marina Olsson

6) Kommunstyrelsen föreslås besluta att delegera firmateckningsrätten åt envar av nedanstående personer för att teckna avtal med Swedbank avseende:

- Teckna inlösenavtal för betalterminaler (terminaler som används för kortbetalning)
- Teckna inlösenavtal om Swish-nummer för kommunens räkning.

Anita Lantz	Fredrik Borgelin	Mattias Nilsson
Cecilia Staring	Ulla Åberg-Nordström	Tony Wahlberg

Detta beslut ersätter beslut fattat 2019-12-03 KS-2019-725 § 354

Ärendebeskrivning

Behörighet att utföra banktjänster

För att Östhammars kommun ska kunna genomföra sina finansiella åtaganden måste utvald personal på Kommunledningskontoret ha behörighet till kommunens bankkonton i Swedbank. Behörighet innebär att personalen ges rätt att utföra betalningar, hantera betalningsfiler, skicka pengar från kommunens bankkonton samt övriga transaktioner som krävs för att kunna hantera kommunens banktillgodohavanden. Transaktioner på kommunens bankkonton får endast göras under förutsättning att tillämpliga regler avseende delegation och attest är uppfyllda.

Förutom transaktioner som genomförs direkt i Swedbanks internetbank kan pengar betalas ut från kommunens bankkonton genom att betalfiler skickas från kommunens verksamhetssystem. Det gäller lönefiler som skickas från Personec och filer gällande försörjningsstöd som skickas från Pulsen. Även här bör särskilda personer utses att genomföra dessa filöverföringar.

Delegation firmatecknare

Att vara firmatecknare innebär att man är representant för en organisation med rätt att företräda organisationen. Det innebär ingå avtal för organisationens räkning samt övrigt rättsligt bindande handlingar som kan åvila en firmatecknare. Östhammars kommun har fyra utsedda firmatecknare.
Många av de arbetsuppgifter som åligger en firmatecknare är av rutinmässig karaktär och ofta återkommande. I många fall kräver de dessutom sakkunskap. För att dessa arbetsuppgifter ska kunna utföras smidigt och inte ta för lång tid är det därför lämpligt att utse delegerade firmatecknare för just dessa arbetsuppgifter.
I Östhammar föreslås nedanstående arbetsmoment som ska utföras av firmatecknare kunna delegeras till namngivna personer.

- Deklarera moms till Skatteverket
- Deklarera arbetsgivaravgift och preliminär inkomstskatt till Skatteverket
- Teckna inlösenavtal för betalterminaler (terminaler som används för kortbetalning)
- Teckna inlösenavtal om Swish-nummer för kommunens räkning. För att kommunen ska kunna ta betalt med Swich i sina verksamheter.

Beslutet skickas till

Pauliina Lundberg
Pär Wickholm
Sara Ersund
Fredrik Borgelin

KS-2021-340

7. Yttrande över revisionens granskning av kommunens redovisning av leasing

Förslag till beslut
Kommunstyrelsen lämnar följande yttrande och uppdrar åt förvaltningen att genomföra åtgärderna och återrapportera i samband med helårsbokslutet 2021.

Ärendebeskrivning
Revisionen har genomfört en granskning av kommunens redovisning av leasing. Mot bakgrund av granskningen rekommenderar revisionen att kommunstyrelsen ska genomföra ett antal åtgärder. De återfinns nedan i kursivt med förvaltningens kommentar kring respektive åtgärd direkt efter.

Ta fram policy och rutiner för klassificering av leasingavtal som säkerställer en korrekt klassificering utifrån gällande rekommendationer och praxis.
Det finns en rekommendation från Rådet för kommunal redovisning som normerar hur leasing ska hanteras inom kommunal verksamhet. RKR:s rekommendation är att jämställa med lag. Att därutöver upprätta en särskild policy för Östhammars kommun riskerar leda till otydligheter och motsägelser om vad som gäller. Verksamhetsstöd ekonomi kommer dock att utveckla tillämpningsanvisningar utifrån RKR:s rekommendation som säkerställer en korrekt klassificering av leasingavtal.

En komplettering/bilaga kommer att göras till kommunens regler för investeringsprocess. Detta då finansiell leasing är att jämställa med anskaffning av anläggningstillgångar och redovisningsmässigt hanteras på samma sätt. Valet står mellan att göra en investering eller ingå ett finansiellt leasingavtal. I kompletteringen/bilagan kommer beloppsgränser, tidsperioder mm för finansiell leasing fastställas på samma sätt som för investeringar.

Upprätta dokumentation över klassificeringen av leasingavtal.
Detta kommer att göras i kompletteringen/bilagan till regler för investeringsprocess.

Göra en översyn över kommunens avtal för att säkerställa att avtalen redovisas rätt.
Detta kommer att genomföras i samband med delår- och helårsbokslut kommande år.

Vid en översyn ta hänsyn till att minimileasingavgifterna inte inkluderar variabla avgifter, serviceavgifter eller skatter.
Detta kommer att regleras i kompletteringen/bilagan till regler för investeringsprocess.

Ha en central samordnare för kommunens alla avtal.
Verksamhetstöd ekonomi kommer att utse en medarbetare som ansvarig för och samordnare av leasingavtal. Vad gäller en samordnare för kommunens alla avtal är detta en större fråga som behöver diskuteras vidare, nytta behöver vägas mot kostnaden. Per idag har

verksamhetsstöd upphandling kontroll över upphandlade avtal vilka diarieförs samt hanteras i kommunens avtalsdatas. Vad gäller verksamhetsspecifika avtal, t ex avtal som rör brukare och barn/elever inom omsorg och skola, liksom övriga kontrakt och avtal, t ex vad gäller fastigheter, återfinns dessa i diariet.

Beslutsunderlag

Granskning av kommunens redovisning av leasing

Beslutet skickas till

Förtroendevalda revisorer samt sakkunnigt biträde KPMG
Registrator revisionen, [redacted]
Kommunförvaltningens ledningsgrupp för kännedom, Kersti Ingemarsson
Sektor verksamhetsstöd

KS-2021-622

8. Handlingsprogram Uppsala brandförsvar från 2022 (RÄN-2021-00091)

Förslag till beslut
Kommunstyrelsen föreslår Kommunfullmäktige att anta Handlingsprogram Uppsala brandförsvar från 2022. (Bilaga)

Ärendebeskrivning
MSB:s förslag till föreskrift om innehåll och struktur i kommunens handlingsprogram för förebyggande verksamhet och räddningstjänst träder i kraft under året. För att leva upp till kommande krav i föreskriften ska ett nytt handlingsprogram vara beslutat den 1 januari 2022. Skillnaden mellan det nuvarande handlingsprogrammet och förslaget till nytt handlingsprogram är framför allt en ny struktur, förändringar som gjorts på grund av regleringarna i den nya föreskriften.

Ärendets behandling
Räddningsnämnden beslutade 2021-09-22 § 55 att skicka Handlingsprogram Uppsala brandförsvar från 2022 -beslutsversion till kommunstyrelserna i Tierp, Uppsala och Östhammar för beslut och därefter till kommunfullmäktige i respektive kommun för beslut om antagande.

Beslutsunderlag
Tjänsteskrivelse, daterad 2021-09-07
Förslag till handlingsprogram Uppsala brandförsvar från 2022 Riskanalys – underlag till handlingsprogram 2020-2023, dnr RÄN 2018-0153
Bilaga 1, beskrivning av medborgardialog inför Handlingsprogram 2020, daterad 2021- 05-14
Bilaga 2, sändlista för samråd, daterad 2021-05-14
Bilaga 3, samrådsredogörelse

Beslutet skickas till
Nämndsekreterare [redacted] (Uppsala kommun)
Enligt sändlista
Räddningsnämnden

KS-2021-664

9. Destinationsstrategi Roslagen 2030

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslår Kommunfullmäktige att;

1. Anta destinationsstrategi Roslagen 2030
2. Uppdra till förvaltningen att senast 2026 aktualitetspröva destinationsstrategin
3. Tillåta kommunstyrelsens förvaltning att löpande utföra mindre redaktionella förändringar av strategin.

Ärendebeskrivning

De tre Roslagskommunerna Östhammar, Norrtälje och Österåker har tagit fram en gemensam destinationsstrategi för Roslagen. Strategin spelar en viktig roll för att besöksnäring, kommuner, civilsamhälle och destinationsbolag ska kunna samarbeta för en hållbar utveckling av Roslagen som attraktiv och konkurrenskraftig besöksdestination. Strategin inleds med en framtidsvision för Roslagen som visar ett önskvärt tillstånd år 2030. Vägen dit presenteras genom fyra målområden och fyra ledmotiv.

En bred analys och dialogprocess ligger till grund för framtagandet av *Destinationsstrategi Roslagen 2030*. Det gör den starkt förankrad hos destinationens intressenter som besöksnäringen, destinationsbolaget och kommunernas politiker och tjänstemän. Under våren 2021 har en lång rad dialogmöten arrangerats för att klargöra viljeinriktning och lyssna på den kunskap de inblandade aktörerna besitter. Entreprenörer i besöksnäringen och föreningsrepresentanter har deltagit liksom politiker och tjänstepersoner från de tre kommunerna. Strategin har också presenterats på Destinationsrådets möte den 30 augusti 2021.

Strategin spelar en viktig roll för att besöksnäring, kommuner, civilsamhälle och destinationsbolag ska kunna samarbeta för en hållbar utveckling av Roslagen som attraktiv och konkurrenskraftig besöksdestination. Strategin inleds med en framtidsvision för Roslagen som visar ett önskvärt tillstånd år 2030. Vägen dit presenteras genom fyra målområden och fyra ledmotiv. Av strategin framgår också önskvärda samarbetsformer och rollfördelning mellan aktörerna.

Vision

Vision Roslagen 2030 ska göra det möjligt att arbeta för en gemensam framtidsbild. Den berättar om ett framtida tillstånd då Roslagen lyckats med sina ambitioner som samlad besöksdestination.

- År 2030 har Roslagen tagit plats bland de mest lyskraftiga och omtyckta svenska destinationerna. Roslagen har vunnit besökarnas hjärta för sina rika natur- och kulturvärden och för ett oöverträffat välkomnande.
- År 2030 arbetar alla aktörer i Roslagen på ett hållbart sätt och tar tillvara de unika

värden som finns i Roslagen till gagn för invånare, besökare och framtida generationer.

- Roslagen kan år 2030 erbjuda en rad unika och engagerande upplevelser som utvecklats med besökare i alla åldrar som utgångspunkt och deras olika intressen, drömmar och behov.
- Resan mot 2030 präglades av ett gränsöverskridande samarbete och ett kreativt entreprenörskap. Vi lyckades göra det som tidigare framstod som omöjligt.

Målområden

Visionen för Destination Roslagen 2030 är indelad i fyra målområden:

1. Ett långsiktigt varumärkesbyggande: Roslagen ska utvecklas till en lyskraftig destination med ett starkt varumärkesbyggande som innebär att destinationens unika värden och kvaliteter förstärks och kommuniceras.
2. Ett hållbart Roslagen. Hållbarhet är vår gemensamma röda tråd, en strävan efter en destinationsutveckling som bidrar till ett mer hållbart samhälle.
3. En upplevelserik destination. Roslagens upplevelser och tillgänglighet ska formas utifrån besökarnas föränderliga behov och i samverkan mellan offentliga, privata och ideella aktörer i Roslagen.
4. En stark besöksnäring. Roslagen ska vara en förtroendefull destination med en stark besöksnäring som agerar tillsammans i utvecklingsfrågor. Allt som görs utgår från den gemensamma visionen.

Roslagens fyra ledmotiv

En viktig del av Destinationsstrategi Roslagen 2030 är de fyra ledmotiven som åskådliggör de tematiska upplevelseområden som Roslagen har att erbjuda:

- Levande landsbygd
- Berikande bruk
- Spännande småstäder
- Skiftande skärgård.

Ledmotiven är baserade på geografiska områden i Roslagen som ger destinationen en spännande karaktär. De ligger också i linje med de fyra hörnpelarna i varumärkesplattformen för Roslagen (Visit Roslagen, 2019).

Förvaltningens slutsatser

Destinationsstrategin kommer att vara en viktig utgångspunkt i det fortsatta arbetet med besöksnäringsfrågor och destinationsutveckling i Roslagen. Med strategin som grund kommer respektive kommun att utveckla egna lokala handlingsplaner med fokus på operativa frågor. Strategin kommer även att utgöra grunden för Destinationsrådets arbete (Kommunstyrelsen fattade beslut om Destinationsrådets sammansättning och uppdrag 2021-06-01). Destinationsstrategin i sig kommer inte att innebära några budgetmässiga konsekvenser. Kostnader skulle kunna uppkomma i samband med åtgärder i handlingsplanen. Likalydande ärenden kommer att behandlas av Kommunfullmäktige i Österåker och Norrtälje.

Barnkonsekvensanalys
Ärendet bedöms inte ha några konsekvenser för barn.

Beslutsunderlag
Bilaga Destinationsstrategi för Roslagen 2030

Beslutet skickas till
Lisa Karm Togo
Ulf Andersson
Elin Dahm

KS-2021-648

10. Policy och riktlinjer för informationssäkerhet

Förslag till beslut
Kommunstyrelsen föreslår Kommunfullmäktige att anta; riktlinjer för informationssäkerhet och policy för informationssäkerhet inom Östhammars kommun, samt att ersätta kommunens tidigare informationssäkerhetspolicy från 2016. (Bilagor).

Ärendebeskrivning
Alla kommuner och myndigheter är enligt Säkerhetsskyddslagen samt Lagen om informationssäkerhet för samhällsviktiga och digitala tjänster skyldiga att bedriva ett informationssäkerhetsarbete (NIS-lagen).
En projektledare har tillsats för att tillsammans med en projektgrupp genomföra en översyn över kommunens arbete med informationssäkerhet. Projektledaren har inom ramen för projektet överlämnat ett förslag på policy samt en riktlinje för att fastslå ramarna för kommunens arbete med informationssäkerhet.
Målet med informationssäkerhetsarbetet är att skydda kommunens information utifrån fyra aspekter, riktighet, tillgänglighet, konfidentialitet och spårbarhet. Genom att klassificera informationen utifrån dessa aspekter kan den aktuella informationen förses med rätt nivå av skydd.
Syftet med policyn är att fastslå den övergripande inriktningen för arbetet med informationssäkerhet inom Östhammars kommun. Detta kompletteras med en riktlinje för informationssäkerhet inom Östhammars kommun. Syftet är att ytterligare sätta ramarna för samt stödja de som fortsatt kommer att arbeta med kommunens informationssäkerhet. Genom riktlinjen tydliggörs ansvarsfördelningen och nyckelpersoner förses med ett stöd i arbetet. Övriga medarbetare ges i riktlinjen en påminnelse om vikten att känna till vad som gäller för informationshanteringen inom ramen för sitt dagliga arbete.

En tidigare riktlinje för området saknas men det finns en tidigare mer omfattande policy på området. Detta beslut ersätter således kommunens tidigare informationssäkerhetspolicy från 2016.
Projektet har eftersträvat att lägga grunden till ett enhetligt arbete inom kommunen inom områdena, IT, samförvaltning och säkerhetsskydd. Därför har säkerhetsskyddschef ingått i projektet och arbetet har förankrats med ansvarig gruppledare för systemförvaltning samt tillsammans med representanter för IT-centrum. Vidare har Kommunchef, Sektorchef för verksamhetsstöd och verksamhetschef för sektor verksamhetsstöd getts möjlighet att inkomma med synpunkter.

Beslutsunderlag
Riktlinjer för informationssäkerhet inom Östhammars kommun
Policy för informationssäkerhet inom Östhammars kommun

Beslutet skickas till
Projektledare Maria Langen [redacted]

Säkerhetsskyddschef Malin Hübinette [redacted]

KS-2021-581

11. Remissyttrande; Riskhanteringsplan för Uppsala 2022-2027

Förslag till beslut
Kommunstyrelsen lämnar följande synpunkter gällande Riskhanteringsplan för översvämning i Fyrisån.

- Kopplat till **resultatmål Ö1** arbetar Östhammars kommun löpande med översyn, underhåll och åtgärder för att säkra funktionen av de dammar, vallar och anläggningar inom vattensystemet Österbybruk/Dannemora som kommunen har huvudansvar för. Åtgärder görs dels kopplat till säkerhetsklassningar av dammarna, dels kopplat till gällande regleringar enligt vattendomar i området. Kommunen har under 2021 inlett dialog med Bergvik Skog Öst som är ansvarig för vissa delar av dammsystemet.

- Kopplat till **resultatmål H10** arbetar Östhammars kommun tillsammans med Uppsala kommun med framtagande av ett lokalt åtgärdsprogram (LÅP) för Vattholmaåns avrinningsområde. Åtgärdsprogrammet planeras vara klart år 2022 och kommer beskriva åtgärder med mål att förbättra vattenkvaliteten i hela avrinningsområdet. Föreslagna åtgärder ska bidra till minskning av övergödande ämnen och miljöfarliga ämnen samt förbättrad hydromorfologi i vattensystemet.

Ärendebeskrivning
Länsstyrelsen i Uppsala län har upprättat en plan för arbetet med att hantera översvämningsrisker vid Fyrisån. Riskhanteringsplanen är framtagen som en del i arbetet enligt EU:s översvämningsdirektiv (2007/60/EG). I Sverige genomförs direktivet enligt förordningen om översvämningsrisker (SFS 2009:956) och MSB:s föreskrifter om riskhanteringsplaner (MSBFS 2013:1).

Riskhanteringsplanen innehåller mål och åtgärder för att minska risken för att människors hälsa, miljön, kulturarvet och ekonomisk verksamhet ska drabbas av skador till följd av översvämning. Planen omfattas av miljöbalkens bestämmelser om strategisk miljöbedömning och en miljökonsekvensbeskrivning (MKB) har därför upprättats och ingår i samrådet.
Syftet med samrådet är att ge myndigheter, kommuner, organisationer, verksamhetsutövare, allmänhet och övriga som berörs tillfälle att lämna synpunkter på riskhanteringsplanen med tillhörande MKB.
Synpunkter lämnas senast 3 december 2021.

Beslutsunderlag
Följebrev samråd riskhanteringsplan
Riskhanteringsplan för Uppsala 2022 - 2027

Beslutet skickas till
E-post till [redacted] lansstyrelsen[redacted]

Beredskapssamordnare Malin Hübinette [redacted]

KS-2021-682

12. Förbud att arbeta vid hög smittorisk

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen beslutar att ge glappersättning till de medarbetare som förbjuds arbeta mellan vecka 20 och vecka 35 vid graviditet. Glappersättningen utgör den mellanskillnad som blir mellan graviditetspenning och grundlön.
Beslutet avser år 2021.
Beslutet gäller under förutsättning att centrala parter (SKR och arbetstagarorganisationer på central nivå) inte avtalar eller överenskommer om något annat. I sådant fall gäller det centrala avtalet eller överenskommelsen.

Merkostnaden föreslås täckas av budgetposten KS oförutsedda.

Ärendebeskrivning

Gravida som arbetar i riskfyllda miljöer (t.ex. en skola eller förskola där många saknar vaccination) får idag inte arbeta vidare i den miljön efter vecka 20. Arbetsgivarens ansvar är att, utifrån en individuell riskbedömning, i första hand eliminera eller väsentligen minska risken för smitta, i andra hand omplacera medarbetaren i andra arbetsuppgifter och i sista hand och med stöd av arbetsmiljölagen förbjuda medarbetaren från att arbeta.

Arbetsgivarens omplaceringsskyldighet sträcker sig till det som är rimligt vilket normalt omfattar faktiska vakanser och andra arbetsuppgifter som finns tillgängliga och är budgeterade.

Medarbetare som konsekvens av riskbedömning förbjuds arbeta ska inte uppbära lön men är berättigad till ersättning i form av graviditetspenning från Försäkringskassan.
Graviditetspenningen är ca 80 % av lönen dock max 759 SEK/dag.
Detta betyder att medarbetaren som fått förbud att arbeta, utan att kunna påverka situationen, får en ersättning som väsentligt understiger den lön man räknat med och detta under en tid av ca 16 veckor.

Beslutsunderlag

Inget ytterligare beslutsunderlag.

Beslutet skickas till

Samtliga nämnder
Kommunstyrelsen
Samtliga sektorchefer
Pauliina Lundberg

KS-2021-341

13. Tecknande av hållbarhetslöften inom Färdplan för ett hållbart län – åtgärdsprogram för vatten

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslår Kommunfullmäktige att som en del i Östhammars kommuns arbete med Färdplan för ett hållbart län teckna hållbarhetslöften för vatten enligt åtgärdsområden och aktiviteter *Förtydligande av aktörs hållbarhetslöfte vatten 2021*. (Bilaga)

Signerat hållbarhetslöfte ska som tidigare antagna hållbarhetslöften införlivas i kommunens befintliga styrmodell och ledningssystem kopplat till verksamhetsplanering och budget. För de aktiviteter som kräver ytterligare finansiering ska förvaltningen och ansvarig sektor aktivt söka externa projektmedel i syfte att kunna uppfylla antagna löften.

Ärendebeskrivning

Hållbarhetslöften är frivilliga avsiktsförklaringar som aktörer i länet tecknar för att samarbeta kring gemensamt utvalda miljöfrågor i fyra delprogram inom Färdplan för ett hållbart län. Genom ett hållbarhetslöfte förbinder sig en aktör att genomföra åtgärder och aktiviteter inom ett eller flera av de regionala åtgärdsprogrammen. Genomförandet av åtgärder kan ske enskilt eller i samverkan med andra aktörer i länet.

Östhammars kommun har 2019 respektive 2020 tecknat hållbarhetslöften inom de två första delprogrammen; *åtgärdsprogram Minskad klimatpåverkan* samt *åtgärdsprogram Ekosystem och biologisk mångfald*. Inbjudan att teckna hållbarhetslöften inom det tredje åtgärdsprogrammet - *åtgärdsprogram Vatten* kom in till kommunen 29 juni 2021. Kommunstyrelsens arbetsutskott beslutade 2021-08-24 att anmäla in till Länsstyrelsen att Östhammars kommun avser att delta i arbetet med åtgärdsprogrammet för vatten. Samtidigt beslutades att omfattningen av hållbarhetslöften och val av aktiviteter skulle behandlas i berörda nämnder under hösten för att sedan beslutas i kommunfullmäktige. Nämnderna, förvaltningen och sektorerna erbjöds stöd av miljösakkunnig i arbetet med att behandla internremissen. Antagna hållbarhetslöften med valda åtgärder och aktiviteter ska införlivas i kommunens befintliga styrmodell och ledningssystem.

Svar på internremissen har inkommit från Barn- och utbildningsnämnden, Socialnämnden, Bygg- och miljönämnden samt Kultur- och fritidsnämnden. För åtgärder och aktiviteter inom Kommunstyrelsens verksamheter har ärendet beretts i samverkan med berörda sektorschefer. Nämnderna har beslutat vilka åtgärder och aktiviteter nämnden vill ansluta sig till och arbeta med inom den 4-årsperiod hållbarhetslöftet berör, år 2021-2024. Nämnderna har också markerat vilka löften och aktiviteter som kan utföra inom befintlig budget och vilka som kan utföras under förutsättning att medel tillförs, exempelvis genom externa projektmedel. Samtliga nämnders förslag har sammanställts i bilaga *Förtydligande av aktörs hållbarhetslöfte vatten*.

Kommunfullmäktiges beslut 2021-11-09 antas med omedelbar justering och meddela Länsstyrelsen senast 10 november 2021 [redacted]

Beslutsunderlag

Information-process-hållbarhetslöften-2021
Beslutsmissiv-Åtgärdsprogram vatten-2021
Färdplan för ett hållbart län – Åtgärdsprogram vatten
BMN protokoll 2021-10-06 § 172 inkl bilaga 3
BUN protokoll 2021-10-07 § 97
KFN protokoll 2021-10-07 § 56 inkl bilaga 4
SN svar gällande internremiss Hållbarhetslöften vatten
Förtydligande av aktörs hållbarhetslöfte vatten 2021

Ärendets behandling

Vid beredningen i kommunstyrelsens arbetsutskott 2021-10-19 § 214, yrkade Ylva Lundin (SD) och Pär-Olov Olsson (M) avslag till beslutet. Arbetsutskottet avslog yrkandena.

Ylva Lundin (SD) och Pär-Olov Olsson (M) reserverade sig mot beslutet med följande motivering;
Kommunen ska syssla med sina huvuduppgifter, och att paketera om redan inplanerade aktiviteter och redan tydliggjorda kommunala ansvar för att skapa betydelselös administration ingår inte i dessa, varför vi föreslår att bygg- och miljönämnden avslår ärendet.

Vi ser hellre att de kommunala resurserna, för att administrera dessa hållbarhetslöften, istället riktas till aktiviteter för att förbättra vattenkvaliteten, till exempel i våra fjärdar.

Beslutet skickas till

[redacted]

Barn- och utbildningsnämnden
Bygg- och miljönämnden
Kultur- och fritidsnämnden
Socialnämnden
[redacted]

KS-2921-562

14. Remissyttrande, avseende standard för kartläggning av biologisk mångfald — Krav och vägledning för naturvärdesinventering (NVI)

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen lämnar följande synpunkter på förslaget till omarbetning av svensk standard för kartläggning av biologisk mångfald - Krav och vägledning för naturvärdesinventering (NVI), i enlighet med bilagd blankett. (Bilaga)

Ärendebeskrivning

Den svenska kommittén SIS/TK 555, Naturvärdesinventering, har utarbetat ett förslag till utgåva 2 av den svenska nationella standard för naturvärdesinventering som publicerades 2014. Standarden beskriver krav, principer och vägledning för inventering och värdering av ekosystem, arter och livsmiljöer. Den beskriver också hur inventeringsresultat ska redovisas och levereras till beställaren som skriftlig rapport, med artförekomster, kartor och GIS-data. Standarden är frivillig att använda. Genom en svensk standard kan Östhammars kommun, liksom företag, myndigheter, organisationer och enskilda hålla en hög kvalitet på de naturvärdesinventeringar kommunen behöver göra inom samhällsplanering, utveckling av naturområden och exploateringsprojekt. Östhammars kommun använder idag den befintliga standarden från 2014 när kommunen beställer eller låter exploatörer beställa naturvärdesinventeringar. Genom att vid beställning använda standarden får kommunen en kvalitetssäkrad geografisk miljöinformation som gör det möjligt att leva upp till konventionen om biologisk mångfald, krav enligt Plan- och bygglagen och Miljöbalken som behövs i detaljplaner, i MKB:er, tillståndsprövning och naturvårdsplanering.
Den tidigare beslutade standarden togs fram utifrån önskemål från Trafikverket och genom ett samarbete mellan flera konsultfirmor inom området. Standarden beslutades av SIS – Svenska institutet för standarder. Östhammars kommun har liksom flera andra ändå sett behov av vissa förändringar och förtydligande i dokumentet och välkomnar en omarbetning av dokumentet. Remissen har skickats till flera organisationer däribland 53 av Sveriges kommuner.
SIS har upphovsrätt på svensk standard och förslag till standard i enlighet med gällande internationella och europeiska regelverk. Detta gäller även rent nationell svensk standard och förslag till rent nationell standard. Remisshandlingen får grundat på detta ej kopieras eller spridas och biläggs därför inte ärendet.

Beslutsunderlag

1. Missiv Naturvärdesinventering SIS-remiss 21574
2. Remissmottagare SIS-remiss 21574
3. Blankett - Kommentarer Remiss 21574_ftSS199000_Östhammars kommun

Beslutet skickas till

[redacted]

[redacted]

KS-2021-675

15. Ansökan om planbesked Sunnanö camping

Förslag till beslut
Kommunstyrelsen ansöker om planbesked för detaljplan, Sunnanö Camping.

Beslutet inkluderar även en budgetavsättning för detaljplanearbetet för Sunnanö Camping. Den sammanlagda kostnaden för detta bedöms till ca kkr 100 och som beställare beslutar kommunstyrelsen finansiera detta ur posten KS oförutsett 114300, där har det funnits, och finns, 500 tkr de senaste åren såsom planpott. Utfall hittills i år kkr 87 (posten KS oförutsett på totalen ligger back i år).

Ärendebeskrivning
År av lokal diskussion kan delvis förklaras av oklara (och möjligen även, orimliga) förutsättningar runt Sunnanö Camping. För att reda ut detta och för att därigenom ge framtida arrendatorer och närboende tydlighet rekommenderas ett nytt planarbete. I samband med detta är det även se över planföreskrifter samt pröva om inte strandskyddet ska hävas inom campingområdet.

Ärendet har beretts i Tekniska utskottet som beslutade 2021-10-12 § 117 att skicka ärendet till kommunstyrelsens arbetsutskott för fortsatt beredning.

Beslutsunderlag
Detaljplan för Sunnanö camping

Beslutet skickas till
[redacted]

KS-2021-79

16. Anmälningsärende; Socialnämndens verksamhetsplan för 2022

Förslag till beslut
Kommunstyrelsen föreslår att Kommunfullmäktige tar del av informationen. (Bilaga).

Ärendebeskrivning
Kommunfullmäktige har antagit regler för budgetprocessen. Enligt dessa beslutar nämnden om sin verksamhetsplan efter att fullmäktige har beslutat om kommunens budget. När nämnden/kommunstyrelsen har fastställt sin verksamhetsplan anmäls ärendet till fullmäktige. Nämndernas verksamhetsplaner för år 2022 ska anmälas till fullmäktiges sammanträde 2021-11-09.
Föreligger verksamhetsplan för Socialnämnden.

Ärendets behandling
Socialnämnden fastställde verksamhetsplanen 2021-10-05 § 148

Beslutsunderlag
Verksamhetsplan 2022 för socialnämnden
Protokollsutdrag SN 2021-10-05 § 148

KS-2021-79

17. Anmälningsärende; Barn- och utbildningsnämndens verksamhetsplan för 2022

Förslag till beslut
Kommunstyrelsen föreslår att Kommunfullmäktige tar del av informationen. (Bilaga)

Ärendebeskrivning
Kommunfullmäktige har antagit regler för budgetprocessen. Enligt dessa beslutar nämnden om sin verksamhetsplan efter att fullmäktige har beslutat om kommunens budget. När nämnden/kommunstyrelsen har fastställt sin verksamhetsplan anmäls ärendet till fullmäktige. Nämndernas verksamhetsplaner för år 2022 ska anmälas till fullmäktiges sammanträde 2021-11-09.
Föreligger verksamhetsplan för barn- och utbildningsnämnden.

Ärendets behandling
Barn- och utbildningsnämnden fastställde verksamhetsplanen 2021-10-07 § 95.

Beslutsunderlag
Verksamhetsplan 2022 för barn- och utbildningsnämnden
Protokollsutdrag BUN 2021-10-07 § 95

KS-2021-79

18. Anmälningsärende; Bygg- och miljönämndens verksamhetsplan för 2022

Förslag till beslut
Kommunstyrelsen föreslår att Kommunfullmäktige tar del av informationen. (Bilaga)

Ärendebeskrivning
Kommunfullmäktige har antagit regler för budgetprocessen. Enligt dessa beslutar nämnden om sin verksamhetsplan efter att fullmäktige har beslutat om kommunens budget. När nämnden/kommunstyrelsen har fastställt sin verksamhetsplan anmäls ärendet till fullmäktige. Nämndernas verksamhetsplaner för år 2022 ska anmälas till fullmäktiges sammanträde 2021-11-09.
Föreligger verksamhetsplan för bygg- och miljönämnden.

Ärendets behandling
Bygg- och miljönämnden fastställde verksamhetsplanen för 2022 2021-10-06 § 171 och skickar beslutet till Kommunstyrelsen och därefter till Kommunfullmäktige att ta del av.

Beslutsunderlag
Verksamhetsplan 2022 för bygg- och miljönämnden
Protokollsutdrag BMN 2021-10-06 § 171

-

KS-2021-79

19. Anmälningsärende; Kultur-och fritidsnämndens verksamhetsplan för 2022

Förslag till beslut
Kommunstyrelsen föreslår att Kommunfullmäktige tar del av informationen.

Ärendebeskrivning
Kommunfullmäktige har antagit regler för budgetprocessen. Enligt dessa beslutar nämnden om sin verksamhetsplan efter att fullmäktige har beslutat om kommunens budget. När nämnden/kommunstyrelsen har fastställt sin verksamhetsplan anmäls ärendet till fullmäktige. Nämndernas verksamhetsplaner för år 2022 ska anmälas till fullmäktiges sammanträde 2021-11-09.
Föreligger verksamhetsplan för kultur- och fritidsnämnden.

Ärendets behandling
Kultur- och fritidsnämnden fastställde verksamhetsplanen datum, 2021-10-07 § 58.

Beslutsunderlag
Verksamhetsplan 2022 för kultur- och fritidsnämnden
Protokollsutdrag KFN 2021-10-07 § 58

KS-2021-236

20. Anmälningsärende; Rapport från Upphandlingsenheten

Förslag till beslut
Kommunstyrelsen tar del av rapporten.

Ärendebeskrivning
Föreligger rapport från Verksamhet Upphandling för perioden 2021-08-24 – 2021-10-17

Beslutsunderlag
Rapport daterad 2021-10-18

Beslutet skickas till
Verksamhet Upphandling

KS-2021-627

21. Anmälningsärende; Plan för IT-nämndens ekonomi och verksamhet 2022-2024

Förslag till beslut
Kommunstyrelsen tar del av informationen.

Ärendebeskrivning
Under 2022 planeras samsourcing av de fem kommunernas it-stöd, två av kommunerna har idag outsourcad it-drift. Den tre serverplattformara är ålderstigna och leverantörerna har svårt att få fram reservdelar, ett byte är oundvikligt. I det läget är en gemensam redundant it-miljö det driftsekonomiskt mest fördelaktiga. IT-säkerheten behöver skärpas och stabiliteten av driften säkras. IT-Centrum och de fem kommunerna har under de sista 18 månaderna upplevt störningar vid ett flertal tillfällen. IT-Centrum behöver minimera möjligheterna till extern påverkan av våra system och vår information. Bättre verktyg behöver införskaffas för att kunna upptäcka och hindra yttre påverkan.

Beslutsunderlag
Protokollsutdrag IT-nämnden 2021-09-17 § 16
Plan för IT-nämndens ekonomi och verksamhet 2022 – 2024
KA-rapporter

Ärendets behandling
IT-nämnden föreslår 2021-09-17 § 16 kommunstyrelsen hemställa kommunfullmäktige (Tierps kommun) besluta att anta Plan för IT-nämndens ekonomi och verksamhet 2022-2024.

KS-2021-627

22. Anmälningsärende; Preliminär delårsrapport 2021 för IT-nämnden

Förslag till beslut
Kommunstyrelsen föreslår att Kommunfullmäktige tar del av informationen.

Ärendebeskrivning
IT-nämnden har fått ta del av preliminär delårsrapport.

Beslutsunderlag
Protokollsutdrag IT-nämnden 2021-09-17 § 15
Preliminär delårsrapport IT-centrum 2021-09-17

Ärendets behandling
IT nämnden har beslutat 2021-09-17, § 15, att godkänna informationen gällande preliminär

23. Anmälningsärende; Räddningsnämndens delårsuppföljning per augusti 2021

Förslag till beslut
Kommunstyrelsen föreslår att Kommunfullmäktige tar del av informationen.

Ärendebeskrivning
Delårsuppföljningen är den gemensamma räddningsnämndens avrapportering till kommunstyrelserna/kommunfullmäktige i Tierp, Uppsala och Östhammars kommuner.

Beslutsunderlag
Protokoll Räddningsnämnden 2021-09-22 § 59
Delårsuppföljning per augusti 2021 (RÄN-2021-00116)

Ärendets behandling
Räddningsnämnden har beslutat 2021-09-22 § 59 att fastställa delårsuppföljningen per augusti 2021.

Dnr KS-2021-12

24. Anmälningsärende; Redovisning av medborgarmotioner

Förslag till beslut
Kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige tar del av informationen.

Ärendebeskrivning
Kommunfullmäktige beslutade § 136/2017 att införa tjänsten medborgarmotion som ersätter de befintliga delaktighetstjänsterna medborgarförslag och namninsamling. Medborgarmotioner publiceras på kommunens webbplats för namninsamling. Om 1 % av de folkbokförda i kommunen skriver på lämnas medborgarmotionen för beredning. Om en medborgarmotion inte har fått underskrifter av 1 % av de folkbokförda efter sex månader plockas den ner.

Pågående namninsamlingar

KS-2021-575	Cykelväg mellan Österbybruk och Örbyhus
KS-2021-634	Förläng åktiden på skolbusskorten
KS-2021-633	Köpcentrum i Östhammar
KS-2021-632	Ny idrottshall
KS-2021-631	Ökad åktid på skolbusskortet
KS-2021-630	Ny busshållplats
KS-2021-629	Gör studiebesök till Ungern där det finns fina cykelvägar avskilda från bilvägen

Namninsamlingar som uppnått underskrifter från 1 % av kommunens folkbokförda och lämnats till berörd nämnd och är under handläggning

KS-2020-359	Fullständig cykelväg mellan Alunda-Gimo
KS-2020-474	Säker skolväg för barn i Gimo
KS-2021-300	Friskare vatten i Östhammars fjärdar

Beslut fattade i nämnd sedan medborgarmotion infördes

KS-2018-782	Återinför dygnet-runt-bemanning på Östhammars brandstation
KS-2018-898	Återinför årskurs 4 och 5 på Ekeby skola

KS-2019-532	Gratis sommarlovsbusskort till alla skolungdomar
KS-2019-664	Inte avveckla nattis (barnomsorg på obekväm tid)
KS-2019-739	Gör Marinvägen i Östhammar till kommunal badplats
KS-2020-462	Barnomsorg i Hargshamn
KS-2020-78	In med Rättviksmodellen i Östhammars kommun!
KS-2020-349	En vacker, rolig och unik lekplats på Sjötorget
KS-2020-440	Rusta badplatserna i Sund och på Krutudden
KS-2020-522	Kanal till Öregrundsgrepen
KS-2020-575	Utegym i Öregrund
KS-2021-292	Pumptrackbana i Österbybruk

Namninsamlingar som inte uppnått underskrifter från 1 % av kommunens folkbokförda efter sex månader sedan medborgarmotion infördes

KS-2018-198	Kommunen bör anställa en stadsarkitekt
KS-2018-816	Ändra styrelsesammansättningen i Östhammarshem
KS-2019-38	Förslag om lokalisering av nya förskolan i Östhammar
KS-2019-89	Utökad pendlarparkering i Alunda
KS-2020-348	Iordningställande av bouleplan på gammal lekplats
KS-2020-621	Farthinder vid Gimogatan-Kölngatan i Österbybruk
KS-2020-766	Säkrare trafiklösning vid Frösåkers- och Edsskolan i Östhammar
KS-2021-9	Namngivning av gränd i Östhammar

Beslutsunderlag

Medborgarmotionerna finns tillgängliga via kommunens webbplats.

Dnr KS-2021-13

25. Anmälningsärende; Redovisning av obesvarade motioner

Förslag till beslut
Kommunstyrelsen föreslår att Kommunfullmäktige tar del av informationen.

Ärendebeskrivning
Motioner som inte är färdigberedda ska redovisas vid kommunfullmäktiges andra sammanträde under våren och det andra sammanträdet under hösten.

Obesvarade motioner

KS-2020-442	Motion om inrättande av tjänst som äldre och brukarombud (återremitterat på KF 2020-11-10 för remiss till nämnder och brukarorganisationer)
KS-2020-794	Motion om övergångsställe vid Börstils handelsområde
KS-2021-88	Motion om översyn av företagandet i Östhammars kommun
KS-2021-133	Motion om en transparent och rättssäker process – fakturering av avgifter
KS-2021-146	Motion om lägstanivå för städning av äldreboenden
KS-2021-507	Motion om att införa möjlighet att delta fysiskt alternativt digitalt vid kommunfullmäktiges sammanträden
KS-2021-577	Motion om företags-snabben

Motioner som besvaras på samma fullmäktigesammanträde som denna redovisning finns inte med i sammanställningen ovan. Motioner som väcks vid sammanträdet redovisas inte heller i sammanställningen.

KS-2021-431

26. Anmälningsärende; Enkätsvar Miljömålsenkäten God bebyggd miljö från Boverket

Förslag till beslut
Kommunstyrelsen tar del av informationen.

Ärendebeskrivning
God bebyggd miljö är ett av de 16 miljökvalitetsmål som riksdagen beslutat om. Boverket har ansvaret för att följa upp arbetet med God bebyggd miljö på nationell nivå och Länsstyrelsen har ett motsvarande ansvar på regional nivå. Miljömålsenkäten används för att följa upp målet och genomförs i ett samarbete mellan Boverket och RUS (länsstyrelsernas samarbetsorgan för miljömålsarbetet).
Till och med 2015 genomfördes enkäten årligen men numera görs den mer sällan, vart tredje eller vart fjärde år. En anledning till detta beslut var att förändringar i resultaten sker mycket långsamt och behöver därför inte följas upp årligen. Boverket ansåg att det skulle vara mycket värdefullt att genomföra enkäten igen, bl.a. med anledning av den pågående fördjupade utvärderingen av miljömålen.
Enkäten är frivillig för kommunerna att svara på, men uppföljningens tillförlitlighet och kvalitet är beroende av kommunernas svar. Kommunernas medverkan har betydelse för bland annat Boverkets och länsstyrelsernas analyser av hur arbetet går och vilka stöd och handledningar som behövs till kommunerna i Sverige, men också för intresse från andra kommuner, aktörer och allmänheten. Tidigare år har Aktuell hållbarhet använt sig av vissa frågor från enkäten i sin årliga kommunranking. Detta kan eventuellt bli fallet igen i rankingen 2022.
Enkätsvaret har samordnats av miljösakkunnig med bidrag från Planenheten, Byggenheten, Avfallsenheten och samordnaren av arbetet med VA-plan.

Enkätsvaret har hanterats på delegation och skickats in till Boverket 2021-09-17.

Beslutsunderlag
Östhammars kommun_ Miljömålsenkät God bebyggd miljö 2021_SVAR_Inskickat

Beslutet skickas till
[redacted]

Dnr KS-2021-10

27. Information från kultur- och fritidsnämnden

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen tar del av informationen.

Ärendebeskrivning

Information från kultur- och fritidsnämndens verksamhet.

Dnr KS-2021-10

28. Information från gemensamma nämnder, bolag och förvaltningen

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen tar del av informationen.

Ärendebeskrivning

Information i aktuella frågor, sammanträden som styrelsens ledamöter deltagit i och övrig information.

Dnr KS-2021-64

29. Delegationsbeslut

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen godkänner redovisningen av delegationsbeslut.

Ärendebeskrivning

Protokoll från kommunstyrelsens utskott finns i arbetsrummet.

Beslutsdatum	Delegat	Ärende
2021-09-24	Lina Edlund	Varning (KS-2021-64)
2021-09-23	Verksamhetschef upphandling (tf) Tobias Rudolphson	Tilldelning, FKU Materialinventering inför rivning av förskolan Myran, Alunda Byggnadstekniska Byrån Sverige AB
2021-09-28	Verksamhetschef upphandling (tf) Tobias Rudolphson	Avbrytande, Avrop DIS Livsmedel 20/4, Vegetarisk burgare och tacofärs Inga inkomna anbud
2021-09-28	Verksamhetschef upphandling (tf) Tobias Rudolphson	Tilldelning, Avrop DIS Livsmedel 20/4, 548 kg Fläskkarré Andersson & Tillman AB
2021-10-07	Verksamhetschef upphandling (tf) Tobias Rudolphson	Tilldelning, Riksfärdtjänst 2021 Cabonline Region Norr AB

30. Anmälningsärenden från bolag, stiftelser, etc.

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige tar del av informationen.

Ärendebeskrivning

Protokoll eller övrig information från kommunens bolag, stiftelser och andra organ där kommunen är representerad.

a) Styrelsemöte Östhammar Vatten AB

Diarienummer: KS-2021-318

Protokoll från styrelsemöte 2021-10-07, ärenden som behandlades var bland annat delårsrapport tertial 2 augusti 2021 och utökning av veksamhetsområde i Östhammars kommun.

b) Styrelsemöte Gästrike Vatten AB

Diarienummer: KS-2021-670

Protokoll från styrelsemöte 2021-10-07, ärenden som behandlades var bland annat delårsrapport tertial 2 augusti 2021

Beslutsunderlag

Protokoll Östhammar Vatten AB 2021-10-07
Protokoll Gästrike Vatten AB 2021-10-07
§ 41 Delårsrapport tertial 2 augusti 2021 Östhammar Vatten AB, Bilaga 1 och 2
§ 42 Utökning av verksamhetsområde i Östhammars kommun, Östhammar Vatten AB, Bilaga 1-19
§41 Delårsrapport tertial 2 augusti Gästrike Vatten AB

31. Anmälningsärenden, rapporter med mera

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen tar del av informationen.

Ärendebeskrivning

Beslut från olika organ, rapporter och skrivelser som anmäls till kommunstyrelsen som information.

a) Aktuellt i slutförvarsfrågan

Diarienummer: KS-2021-10

Rapport för perioden 2021-09-28 – 2021-11-30. Rapporten omfattar av senaste nytt om slutförvarsansökningarna och övrig aktuell information.

b) Domslut Mark- och miljödomstolen, avseende förlängd genomförandetid för grävning etc. vid Karö våtmark.

Diarienummer: KS-2021-199

Östhammars kommun meddelades den 21 oktober 2016 tillstånd enligt 11 kap. miljöbalken till vattenverksamhet för grävning, dämning och reglering av reningsvåtmark i befintligt våtmarksområde vid Karö i Östhammars kommun.

Östhammars kommun ansökte den 19 maj 2021, dvs. före det att den beslutade arbetstiden gått ut, hos mark- och miljödomstolen om att arbetstiden/genomförandetiden skulle förlängas. Kommunen har därvid yrkat att tiden ska förlängas med ytterligare fem år från tillståndsdomen, dvs. till och med den 21 oktober 2026. Mark- och miljödomstolen förlänger den för vattenverksamheten föreskrivna arbetstiden till och med den 21 oktober 2026.

Beslutsunderlag

Aktuellt i Slutförvarsfrågan
Domslut Mark- och miljödomstolen

ATTESTREGLEMENTE

AN AS AV KOMMUNFULLM K IG 2014-11-11
A G LLA FR O M 2015-01-01

1. REGLEMENTETS OMFATTNING

etta reglemente gäller för kommunens samtliga ekonomiska transaktioner bokföringsposter, inklusive interna bokföringsposter, finansförvaltning samt medel som kommunen ålagts eller åtagit sig att förvalta.

Kommunala bolag där kommunen har ett väsentligt inflytande utfärdar egna riktlinjer som i tillämpliga delar skall beakta kommunens regler.

2. ANSVAR

Kommunstyrelsen ansvarar för utfärdandet av för kommunen gemensamma tillämpningsanvisningar till detta reglemente. Vidare ansvarar kommunstyrelsen för uppföljning, utvärdering och eventuell revidering av reglerna.

Kommunens nämnder ansvarar för den interna kontrollen och tillser att bestämmelser i detta reglemente iakttas och att tillämpliga attestmoment utföres. Nämnderna utfärdar vid behov ytterligare tillämpningsanvisningar för sitt verksamhetsområde.

Varje nämnd har det yttersta ansvaret för tilldelad budgetram. et innebär ansvar för såväl kortsiktiga som långsiktiga åtaganden, liksom ansvar för att upphandling sker enligt gällande avtal och lagar samt att verksamheten följer kommunövergripande policies.

Varje nämnd skall årligen fördela sin tilldelade budgetram genom att fastställa en internbudget.

Förvaltningschefen ansvarar inom nämndens verksamhetsområde för att personalen är informerade om reglerna och anvisningarnas innebörd.

Personalens ansvar är att tillämpa fastställda regler och anvisningar samt att rapportera förekommande fel och brister till närmast överordnad.

3. ATTESTBERÄTTIGADE

Varje nämnd utser personer med rätt att beslutsattestera och beställningsattestera eller vara ersättare för dessa. Attesträtten skall knytas till ett ansvarsområde med angivande av eventuella begränsningar. Nämnden kan delegera till tjänsteman att utse namngivna personer till attestanter.

en som är oaktsam eller missbrukar sin ställning kan skiljas från uppdraget.

4. ATTEST

Med budgetansvar följer även ansvar för kontroll av ekonomiska transaktioner, så kallad beslutsattest.

Beslutsattest	**Kontroll av beslut, kontering och finansiering.**
Behörighetsattest	**Kontroll av att nödvändig attest skett av behörig person.**
Beställningsattest	**Kontroll av beställning i elektroniskt beställningssystem som görs av beslutsattesterare innan beställning delges leverantör.**
Granskningsattest	**Kontroll av att den ekonomiska händelsen tillhör verksamheten och är rimlig.**
Leveransattest	**Kontroll av leverans mot beställning i elektroniskt beställningssystem.**

Ansvarsfördelningen ska vara tydlig. uvudregeln är att ingen person ensam skall hantera en transaktion från början till slut. Attestanterna är var för sig ansvariga för sina respektive åtgärder.

lektronisk attest utförs med användaridentitet och lösenord.

Nämnden ansvarar för att upprätthålla en aktuell förteckning över beslutsattestanter som anger omfattningen för respektive beslutsattestants ansvar.

Nämnden ansvarar även för att upprätthålla en aktuell förteckning över behörighetsattestanter.

Vid elektronisk beställning kan beslutsattest och granskningsattest ersättas av beställningsattest och leveransattest när inkommen leverantörsfaktura överensstämmer med beställning.

5. KONTROLLER

Följande kontroller ska utföras innan transaktion får slutföras

Prestation	**Vara eller tjänst har mottagits eller levererats**
Kvalitet	**Mottagen eller levererad tjänst håller avtalad kvalitet**
Pris	**Pris överensstämmer med avtal, taxa, bidragsregler eller beställning**
Villkor	**Betalningsvillkor mm är uppfyllda**
Bokföringsunderlag	**Verifikationen uppfyller krav enligt lagstiftning och god redovisningssed**
Kontering	**Konteringen är korrekt**
Beslut	**Behöriga beslut finns**

Beslutsattestant svarar för att kontrollerna ovan utförs. Innan transaktion utförs skall dessutom kontroll ske av

Behörighet	**Nödvändig attest har skett av behörig person**

Behörighetsattestanter utses av nämnden. Alla som omfattas av kontrollarbetet skall tillämpa anvisningarna samt i förekommande fall rapportera brister i kontrollerna.

6. JÄV OCH SÄRSKILDA KONTROLLOMRÅDEN

Attest- och kontrollrutinerna ska utformas så att den interna kontrollen inom respektive nämnd är tillräcklig. Vid utformningen av rutinerna ska följande beaktas

Jäv	n attestant får aldrig granska eller godkänna en utbetalning till sig själv eller närstående. etta innefattar också bolag och föreningar där den anställde eller närstående har ägarintressen eller ingår i ledningen.
Särskilda kontrollområden	Beslutsattest bör inte utföras av den som konsumerat använt varan tjänsten där särskilda kontrollhänsyn bör tas.

TILLÄMPNINGSANVISNINGAR

INLEDNING

Dessa tillämpningsanvisningar skall vägleda alla som deltar i hanteringen av ekonomiska transaktioner i Östhammars kommun, och är ett komplement till det attestreglemente som antogs av kommunfullmäktige 2007-03-20, 5. Attestreglementet i kombination med tillämpningsanvisningarna utgör regelverket för alla de som skall utföra olika attestmoment inom Östhammars kommun.

Syftet med attestreglementet samt tillämpningsanvisningarna är att säkerställa en god kontroll av alla ekonomiska transaktioner för att förhindra avsiktliga eller oavsiktliga fel vid hantering av kommunens tillgångar. uvudregeln i reglementet är att ingen enskild person själv hanterar en transaktion i alla led.

Tillämpningsanvisningarna utfärdas och fastställs av kommunstyrelsen. konomichefen kan göra ändringar i och tillägg till anvisningarna när dessa inte är av principiell karaktär.

Nämnderna ansvarar för att reglementet liksom tillämpningsanvisningarna följs, vilket inkluderar att berörda medarbetare blir informerade om gällande regler och anvisningar. Anvisningarna gäller för kommunens samtliga ekonomiska transaktioner. Nämnderna kan göra egna tillägg och utforma ytterligare tillämpningsanvisningar, förutsatt att de inte strider mot de generella tillämpningsanvisningarna i detta dokument.

1. OMFATTNING

Reglementet gäller för kommunens nämnder och av kommunfullmäktige tillsatta, tillfälliga eller permanenta kommitt er eller dylikt som disponerar anslag. Medel som kommunen åtagit sig att förvalta avser tex. donationsstiftelser och förmedling av egna medel inom socialtjänsten.

I reglementet regleras hur ekonomiska transaktioner ska granskas och vem som ansvarar för detta. Med ekonomiska transaktioner avses samtliga underlag (verifikat) som skapar in- och utbetalningar men även andra underlag som bildar bokföringsposter såsom interna poster och rättningar.

Exempel på underlag för ekonomiska transaktioner:

- Leverantörsfakturor
- Löner (anställningsbevis), arvoden, resor och traktamenten (reseräkningar) och övriga underlag för bokföring av personalkostnader
- Bidragsutbetalningar föreningar
- Attestrapport ekonomiskt bistånd
- Betalorder
- Bokföringsorder
- Fördelningsorder
- Internfakturor
- Försäljningsintäkter
- Bankinsättningar
- Räkningsspecifikation till kundfakturor (avgifter etc)
- Rekvirering av statsbidrag, moms mm
- Placering av kommunens likvida medel

För vissa typer av bokföringsposter är beslutsattest av verksamhetsansvariga inte praktiskt möjligt, t.ex. personalomkostnadspålägg, kapitalkostnader, vissa automatiska fördelningar etc. Attestmomenten

för sådana transaktioner ersätts med ett kontrollförfarande mot ekonomiska rapporter som regelbundet utförs av den ekonomiskt ansvarige.

2. ANSVARSFÖRDELNING

Det är nämnderna som har det yttersta ansvaret för att attestreglementet följs. Nämndens ansvar för den interna kontrollen kan inte överlåtas på någon annan. Nämnden skall upprätta en intern kontrollplan och genomföra kontroller av efterlevnaden av detta reglemente. Varje nämnd kan även vid behov utfärda ytterligare tillämpningsanvisningar, där kontrollerna är av mer långtgående karaktär än vad reglementet föreskriver.

Revisorerna är skyldiga att pröva om den interna kontrollen är tillräcklig.

3. ATTESTBERÄTTIGADE

Uppdrag som beslutsattestant skall ges till namngivna personer. Som ersättare för beslutsattestanter skall utses namngivna personer. et kan förekomma att en person är ersättare för flera beslutsattestanter. Beslutsattestanter och ersättare utses av nämnd för ett kalenderår i taget.

Nämnd kan till förvaltningschef delegera rätten att under löpande år utse attestanter. etta gäller även rätten att för I -baserade system utse beställningsberättigade och attestanter.

Varje nämnd skall upprätta en attestförteckning. Namnteckningsprov skall finnas tillgänglig. Attestförteckningen ska delges de personer som av nämnden uppdragits att utföra behörighetsattest samt till Personal- och konomikontoret.

För samtliga typer av transaktioner gäller att det alltid måste finnas två attester; beslutsattest och behörighetsattest. Beslutsattest och behörighetsattest ska utföras av två personer. Behörighetsattest kan i vissa system ersättas med automatiska behörighetskontroller.

Vid anskaffning av varor och tjänster samt vid utbetalningar är även granskningsattest obligatoriskt. Granskningsattest och beslutsattest ska utföras av två personer. Vid elektronisk beställning kan beslutsattest och granskningsattest ersättas av beställningsattest och leveransattest när inkommen leverantörsfaktura överensstämmer med beställning.

För poster som inte generar ut- eller inbetalningar såsom fördelningar, bokföringsorder och internfakturor kan det för att underlätta hanteringen räcka med beslutsattest.

Beslutsattestanten ansvarar för att leverantörsfakturor godkänns och betalas vid rätt tidpunkt, så att kostnader för dröjsmålsräntor undviks.

4. ATTEST

Beslutsattest

Beslutsattest är obligatorisk. Beslutsattest ska ske med fullständig namnteckning eller, där elektronisk attest tillämpas, med användaridentitet och därtill knutet lösenord. Användaridentitet och lösenord anges vid inloggning. Beslutsattestanten har ett ansvar att säkerställa att användaridentitet och lösenord ej används av obehörig. en elektroniska attesten är att jämställa med namnteckning och får inte överlåtas eller användas av annan person.

Beslutsattest utföres i normalfallet av personer som har ekonomiskt ansvar för verksamheten. Övriga kontroller kan utföras av annan personal. Beslutsattesten är en viktig del i den interna kontrollen.

Att beslutsattestera innebär en bekräftelse av

- Att prestationer och transaktioner och deras underlag stämmer med beslut eller planer
- Att behöriga personer har agerat
- Att villkor är riktiga

Beslutsattest innebär att man kontrollerat att godkänt anställningsavtal föreligger, och godkännande av arbetad tid, tillägg på lön och avdrag på lön. Beslutsattesten innebär kontroll av erhållen faktura eller motsvarande underlag, mot beslut, beställning etc. I attesten ingår även att kontrollera konteringen och att transaktionen ryms inom beslutad budget. Attestant skall godkänna inköp innan beställning och får därigenom en övergripande kontroll över kostnader som belastar verksamheten. Beslutsattestanten ansvarar för att verifikationen är fullständig vilket bl a kan innefatta förklarande upplysningar om vad som föranlett den ekonomiska händelsen samt att övriga attestmoment är utförda. et är beslutsattestanten som ska förvissa sig om att erforderliga kontroller har utförts.

Beslutsattestanter skall inte ha behörighet att registrera betalningar i kommunens system.

Elektronisk beställning
Inköp som hanteras i elektroniskt beställningssystem ska konteras och beställningsattesteras av beslutsattestant innan beställning delges leverantör.
Beställningen delges leverantör genom det elektroniska beställningssystemet i form av elektronisk fil, e-postmeddelande eller utskrift av rekvisition i pappersformat.

Granskningsattest

Med granskningsattest intygas att den ekonomiska händelsen tillhör verksamheten och är rimlig. Vid anskaffning av varor och tjänster samt vid utbetalningar är det obligatoriskt med granskningsattest. Granskningsattest och beslutsattest får ej utföras av samma person. Granskningsattest styrkes med signatur.

Elektronisk beställning
Inköp som hanteras i elektroniskt beställningssystem ska leveransattesteras när varor och tjänster levererats till verksamheten.

Behörighetsattest

Behörighetsattesten är en kontroll av att rätt (behörig) person beslutsattesterat. Behörighetsattest är obligatorisk. Attesterna som avser beslut och behörighet måste utföras av två personer.

I pappersbaserade rutiner innebär behörighetsattest att kontroll sker av behörighet mot attestförteckning. Behörighetsattest kan ske för intervall av fakturor genom attest på försättsblad.

Innan registrering av ekonomiska transaktioner sker ska behörighetsattest ha utförts. I system med elektronisk attest ska behörighetskontroll utföras av behörighetsadministratören innan användaridentitet och lösenord tilldelas den attestansvarige.

et är nämnden styrelsen som anger vilka befattningar som ska utföra behörighetsattest. I system där elektronisk attest används är det den systemförvaltande nämnden styrelsen som är ansvarig för behörighetskontrollen.

Behörighetsattest utförs med namnteckning.

Besluts- och behörighetsattest får ej tecknas av samma person.

Kompetens

Respektive nämnd ansvarar för att attestansvariga och fakturakontrollanter har erforderlig insikt och kunskap om uppgiften.

et är viktigt att den som ska utföra en kontrollåtgärd har rätt kompetens för uppgiften. Vid attest av löner är det viktigt att ansvariga chefer har kunskaper om gällande avtal. Personer som inte har erfarenhet eller kännedom om verksamheten bör inte utföra attestmoment. Vidare är det inte alltid lämpligt att tillfälligt anställd personal ges i uppgift att utföra kontroller eller attestmoment.

Attestförteckning

Nämnden ansvarar för att det finns en aktuell förteckning över befattningshavare med beslutsattest samt ersättare för dessa. Förteckningen skall innehålla befattningsbenämning, ansvarskod enligt ekonomisystemet, namn på personen samt personens namnteckning. Vid aktualisering av förteckningen skall framgå från när förändringar ska gälla.

Attest av personalkostnader

Särskilda regler gäller för anställningar och löneutbetalningar. Beslutsattestant godkänner och attesterar underlag till månatliga löneutbetalningar t.ex. arbetad tid, övertid, ob, frånvaro mm. en slutliga löneutbetalningen skall förses med attest av kommunstyrelsen utsedd tjänsteman eller dennes ersättare.

Attest av ekonomiskt bistånd

Särskilda regler gäller vid utbetalningar av ekonomiskt bistånd inom Individ- och familjeomsorgen. Attest av ekonomiskt bistånd ska ske på särskild attestrapport. Attest av ekonomiskt bistånd ska ske av minst två personer innan utbetalningar verkställs. ndast behöriga personer ska kunna lägga upp nya klienter i systemet. Regelbundna kontroller bör ske av att betalningar görs till rätt mottagarkonto.

5. KONTROLLER

Prestation och pris

Reglementet reglerar både kostnader och intäkter dvs. både prestationer till och från kommunen. Avtalade villkor kan även avse fastställd taxa och motsvarande. Kontroll av att varan tjänsten har beställts och mottagits, att pris, volym, rabatt och andra betalningsvillkor överensstämmer med träffade avtal el dyl. ftersom flertalet fakturor är maskinellt framställda torde felprocent i uträkningarna vara ringa. en siffermässiga kontrollen kan därför också ske stickprovsvis för fakturor understigande visst värde.

Kvalitet

Mottagen eller levererad tjänst ska hålla avtalad kvalitet vilket regleras i avtalet med leverantören.

Bokföringsunderlag

Krav på verifikationers innehåll framgår av Kommunala redovisningslagen (KRL), 2 4. För verifikationer som ligger till grund för momsredovisning tillkommer krav enligt Mervärdesskattelagen (ML) 11 5. Verifikationer skall på varaktigt sätt innehålla uppgifter om

- När den upprättades.
- När den ekonomiska händelsen inträffade.
- Vad den avser.
- Vilket belopp det gäller.
- Vilken motpart den berör.
- Momsbeloppet, för varje skattesats
- Utställarens samt mottagarens namn och adress
- Platsen för varans mottagande

• Utställarens registreringsnummer till mervärdesskatt eller, då denne ej är registrerad, person- eller organisationsnummer

Betalningsvillkor

Betalningsvillkor är 30 dagar från ankomstdatum eller enligt annan överenskommelse. För dröjsmålsränta gäller referensränta 8 (Räntelagen 6). Anges annat på fakturan informeras leverantören om kommunens betalningsvillkor.

Bokföringstidpunkt

Kontanta in- och utbetalningar skall bokföras senast påföljande arbetsdag. Verifikationer för obetalda fordringar och skulder skall ordnas och förvaras så att betryggande överblick fortlöpande finns över dem (se KRL 2 9). Av detta följer behov att uppkomna skulder och fordringar ska bokföras så snart det kan ske.

Kontering

Kontrollansvaret för kontering avser samtliga koddelar. Beslutsattestanten är ansvarig för att konteringen är riktig.

Beslut

Kontroll av beslut innebär i normalfallet att beslutsattest sker av den som är verksamhetsansvarig. Kontroll ska dock även ske av att eventuellt övriga formella beslut som krävs är fattade (t.ex. rätt tillämpning av taxa, investeringsbeslut, anskaffningsbeslut).

Interna bokföringsposter, bokföringsorder

Generellt gäller att varje utbetalning skall godkännas attesteras av minst två personer. För poster som *inte* generar ut- eller inbetalningar såsom fördelningar, bokföringsorder och internfakturor kan det för att underlätta hanteringen räcka med beslutsattest. Automatiska debiteringar förekommer bl a för internhyror och städverksamheten. För dessa är den ekonomiska händelsen godkänd attesterad i och med att överenskommelse tecknats.

Inbetalningar

För ekonomiska transaktioner som genererar inbetalningar (debiteringar, försäljningsintäkter, rekvirering av statsbidrag) rekommenderas att granskning och kontroll attest sker av två personer.

Elektronisk handel

Elektronisk leverantörsfaktura
För elektroniska leverantörsfakturor är huvudregeln att minst två attestmoment ska utföras. Kontrollordningen är inte alltid given utan kan variera.

Attest i I -baserade rutiner dokumenteras genom elektronisk attest. Attest ska ske på sådant sätt att den med säkerhet i efterhand går att knytas till den person som utfört attesten. lektronisk attest sker genom användar-I och lösenord. Användar-I och lösenord får endast användas av den som tilldelats behörigheten.

Behörighetskontroll ska ske i systemet och framgå av systemdokumentationen.

När attest sker med hjälp av I -stöd ansvarar systemförvaltaren för att utforma och dokumentera rutiner för tilldelning av behörigheter, införande av systemförändringar och dokumentation av utförda systemkontroller.

Vid orderlös fakturering (bl a el-fakturor) kan systemkontroller med min- och maxvärden angivna per objekt ersätta annan beslutsattest. abellverk för detta ska godkännas av respektive verksamhets kontoansvarig. abellverket får ersätta de kontroller som utförs vid manuell rutin.

Elektronisk beställning

tt beställningsförslag med kontering registreras av beställare enligt Östhammars kommuns inköpsorganisation.

Beslutsattestant beställningsattesterar och godkänd beställning registreras i beställningssystemet och beställningsmeddelande delges leverantör.

Inkomna leveranser av varor och tjänster leveransattesteras i beställningssystemet vid mottagandet.

När leverantörsfaktura ankommer registreras en automatisk eller manuell matchning mellan beställning, leverans och fakturan innan bokföring och betalning.

Vid inköp av varor där exakt leverans enligt beställning inte är möjlig, (bl a livsmedel), kan systemkontroller upprättas med angiven tolerans för avvikelser mellan beställningen och leveransen. abellverk för detta ska godkännas av respektive verksamhets kontoansvarig. abellverket får ersätta de kontroller som utförs vid manuell rutin.

Vid andra avvikelser hanteras inkommen faktura enligt rutiner för elektronisk leverantörsfaktura.

6. JÄV OCH SÄRSKILDA KONTROLLOMRÅDEN

Den som utför beslutsattest får inte attestera in- och utbetalningar till sig själv eller till närstående. etta innefattar även bolag, stiftelser och föreningar där beslutsattestanten eller närstående har ägarintressen eller ingår i ledningen eller annars har ett väsentligt intresse.

Beslutsattest bör inte utföras av den som konsumerat använt varan tjänsten där särskilda kontrollhänsyn bör tas. xempel på sådana utgifter är bl a

- Reseräkningar
- rsättning för utlägg
- gna mobiltelefonräkningar
- Arbetskläder
- Representation där den attestansvarige själv deltagit
- Kurser konferenser
- Logikostnader
- Kreditkort bensinkortfaktura
- Utrustning som vederbörande själv i huvudsak disponerar

et är upp till varje nämnd att besluta om vilka rutiner som ska gälla för utgifter där särskild kontrollhänsyn ska tas.

Vid extern- och intern representation skall alltid representationens samband med verksamheten styrkas genom att syftet med representationen anges på fakturan notan eller som en permanent anteckning vid elektronisk faktura. Uppgift skall även finnas om vilka som deltagit.

Personal är i beroendeställning till sin chef. en som utför kontroll skall ha en självständig ställning gentemot den kontrollerade. et är inte lämpligt att underställd personal beslutsattesterar sådant som överordnad granskningsattesterat. Beslutsattestants utlägg skall attesteras av närmast överordnad.

Delegationsordning för kommunstyrelsen

Antaget av	Kommunstyrelsen
Antaget	
Ersätter tidigare version	KS 2021-03-09 § 51
Gäller för	Kommunstyrelsen
Dokumentansvarig	Kommunsekreterare

ÖSTHAMMARS KOMMUN
– EN DEL AV ROSLAGEN

Delegering

Allmänt om delegering

Kommunfullmäktige är kommunens högsta beslutande organ och beslutar i ärenden av principiell beskaffenhet eller annars av större vikt för kommunen.

Kommunstyrelsen ansvarar för övergripande ledning och samordning av kommunens verksamheter, men också för ekonomi och budget. Kommunstyrelsen bereder ärenden som ska beslutas av kommunfullmäktige.

Nämnderna beslutar i frågor som rör verksamheten och i frågor som de enligt lagstiftning ska handha samt i frågor som fullmäktige har delegerat till nämnderna.

Att delegera innebär att överflytta beslutanderätt. Delegering kan ske både från kommunfullmäktige till nämnd och från nämnd till utskott, en ledamot eller en ersättare och en anställd i kommunen. Den som får beslutanderätten kallas delegat.

Ej blandad delegering

Blandad delegering till en förtroendevald och en anställd är inte tillåten, eftersom en delegering till flera personer förutsätter att samtliga är förtroendevalda och utgör ett utskott. En nämnd får alltså inte delegera till två eller flera förtroendevalda att besluta tillsammans. I så fall måste dessa utgöra ett utskott. Två eller flera anställda kan inte heller ges gemensam beslutanderätt. Flera anställda kan inte ges rätt att besluta i samma typ av ärenden vid sidan av varandra. I så fall måste beslutanderätten fördelas, exempelvis efter ansvarsområden, beloppsnivåer eller geografiska områden. Det är vanligt att nämnden i delegationsordningen anger en viss kategori/grupp av tjänstemän, exempelvis biståndshandläggare, miljöinspektör. En sådan delegation måste kompletteras med ett förtydligande, som fördelar ärendena inom respektive ärendegrupp på varje enskild tjänsteman. För att bl.a. uppfylla kraven vid granskning av ansvar ska man, efter att ha tagit del av delegationsordningen och eventuellt förtydligande, finna endast en tjänsteman som haft rätt att avgöra ett visst ärende.

När kommunstyrelsen eller en nämnd delegerat sin beslutanderätt träder delegaten helt in i kommunstyrelsens eller nämndens ställe. Beslut som fattas enligt delegationsordning är juridiskt sett kommunstyrelsens eller nämndens beslut och kan överklagas på samma sätt som kommunstyrelsens eller nämndens beslut.

Alla beslut som fattas med stöd av delegering ska anmälas till kommunstyrelsen eller nämnden. Kommunstyrelsen och respektive nämnd beslutar när och hur anmälan ska ske. Anmälan ska tillgodose kommunstyrelsens och nämndernas informations- och kontrollbehov. Anmälan har också betydelse för beräkning av överklagandetiden (laglighetsprövning enligt kommunallagen).

Bestämmelser om delegation framgår i kommunallagens 6 kapitel §§ 37-39.

Jäv

Delegat får inte fatta beslut i ärenden där han eller hon är jävig. Enligt kommunallagens regler är en anställd eller förtroendevald jävig om bland annat saken angår honom själv eller närstående, eller om ärendets utgång kan förväntas medföra synnerlig nytta eller skada för honom själv eller någon närstående.

Jäv kan även föreligga om det i övrigt finns någon särskild omständighet är ägnad att rubba förtroende till hans opartiskhet i ärendet. Därutöver finns fler jävsgrunder angivna i kommunallagens 6 kapitel 28-32 §§. Vid jäv får den anställde eller förtroendevalda inte delta i handläggningen eller i beslutet av ärendet.

Undantag

I enlighet med kommunallagens 6 kapitel 38 § får beslutanderätten inte delegeras i följande slag av ärenden:

1. ärenden som avser verksamhetens mål, inriktning, omfattning eller kvalitet,
2. framställningar eller yttranden till fullmäktige liksom yttranden med anledning av att beslut av nämnden i dess helhet eller av fullmäktige har överklagats,
3. ärenden som rör myndighetsutövning mot enskilda, om de är av principiell beskaffenhet eller annars av större vikt,
4. ärenden som väckts genom medborgarförslag och som lämnats över till nämnden, eller
5. ärenden som enligt lag eller annan författning inte får delegeras.

Grundprinciper

Huvudregeln är att delegat avgör ärendet. Vid tveksamhet kan alltid ärendet på delegatens initiativ överlämnas till kommunstyrelsen eller nämnden för avgörande. Rätt att besluta på delegation innebär inte att du är skyldig att besluta.

Ansvaret för beslut på tjänstemannanivå vilar alltid på en tjänsteman, den som fattat beslutet. Det hindrar inte att denne konfererar med annan tjänsteman för att få referensmaterial/underlag för beslut.

Beslut som fattas på delegation är ett slutgiltigt beslut på kommunstyrelsens eller nämndens vägnar. Det kan inte ändras annat än genom överprövning av delegaten själv eller genom överklagande där så är möjligt. Kommunstyrelsen eller nämnden kan dock föregripa delegatens beslut i ett enskilt ärende genom att själv ta över. Kommunstyrelsen eller nämnden kan också om den finner anledning till det, återta rätten att fatta beslut på delegation.

Anmälan av beslut

Beslut ska förtecknas på särskild lista. På lista ska framgå datum för beslut, vad beslutet avser/ärende, och delegaten.

Alla beslut fattade på delegation ska anmälas till kommunstyrelsen eller nämnden vid nästkommande sammanträde. Rapporteringen ska avse de beslut som fattats sedan föregående sammanträde.

Samtliga beslut rörande personal, anställning, uppsägning och avsked återfinns inom kommunstyrelsens delegationsordning i personalfrågor och ska återrapporteras **till kommunstyrelsen.** Återrapportering sker på blankett. Blanketten inlämnas enligt ordinarie inlämningsrutiner för inlämning av handlingar till kommunstyrelsen.

Registrering i kommunstyrelsens eller nämndens protokoll

Rapportering av beslut antecknas under särskild paragraf i kommunstyrelsens eller nämndens protokoll. Av paragrafen ska framgå vilka beslut som anmäls, under vilken tidsperiod besluten fattats samt vem som är delegat.

Vidaredelegation och anmälan

Enligt 7 kap. 6 § kommunallagen får nämnd/styrelse ge förvaltningschef möjlighet att vidaredelegera. Om organisationen inte har förvaltningschefer ska det vara en (1) person inom en nämnds verksamhetsområde som ges rätten att vidaredelegera, om nämnden ser behov av det. I beslut om vidaredelegation ska anges vem som beslutar vid förfall för ordinarie delegat. Beslut fattade på vidaredelegation ska anmälas till den chef som lämnat vidaredelegationen som i sin tur anmäler till kommunstyrelsen/nämnden.

Brådskande ärenden

Nämnden får uppdra åt ordförande eller en annan ledamot som kommunstyrelsen/nämnden har utsett att besluta på nämndens vägnar i ärenden som är så brådskande, att nämndens avgörande inte kan avvaktas. Sådana beslut skall anmälas vid styrelsens/nämndens nästa sammanträde. (KL 6:39).

Det är viktigt att möjligheten till ordförandebeslut i brådskande ärenden inte används slentrianmässigt. Det ska i princip vara en sådan situation där alternativet till ordförandebeslut är att kalla nämnden till extra sammanträde.

Delegationsbeslut och verkställighetsbeslut

I kommunen fattas både så kallade verkställighetsbeslut som delegationsbeslut. Det är viktigt att känna till vad de två olika begreppen betyder och skillnaden mellan de två.

I kommunstyrelsens och nämndernas delegationsordning regleras enbart de så kallade **delegationsbesluten**. Endast de är ”beslut” i kommunallagens mening. Ett delegationsbeslut kännetecknas av att beslutsfattaren måste göra vissa självständiga överväganden och bedömningar och i normalfallet finns det för delegationsbeslut alternativa lösningar. Ett delegationsbeslut kan överklagas.

Vid **verkställande** beslut är däremot ställningstagandet ofta styrt av riktlinjer, tidigare nämndbeslut, avtal med mera. Exempel på verkställighetsbeslut är avgiftsdebitering enligt en redan fastställd taxa eller tilldelning av en förskoleplats enligt en klar turordningsprincip. Rätten för anställda att vidta sådana åtgärder grundas inte på delegation utan följer istället av den arbetsfördelning mellan de förtroendevalda och de anställda som måste finnas för att den kommunala verksamheten ska fungera.

Gränsdragningen mellan verkställighetsbeslut och delegationsbeslut kan vara svår att dra och kan slutligen komma att prövas i domstol. Frågan om vilket slags beslut det är har bland annat betydelse för den enskildes möjligheter att överklaga med laglighetsprövning. Ett verkställighetsbeslut kan nämligen inte överklagas genom laglighetsprövning så som ett delegationsbeslut kan.

Nr	Ärende	Författning / avtal	Kommentar / villkor	Delegat
Allmänna ärenden				
	Besluta i ärenden som är så brådskande att kommunstyrelsens avgörande inte kan avvaktas. Gäller även beslut i ärenden av mindre vikt eller av icke principiell natur.	KL 6:39		Kommunstyrelsens ordförande
	Utfärdande av fullmakt att föra kommunens talan inför domstol och andra myndigheter, vid förrättningar av skilda slag samt ingående av förlikning			Kommundirektör Ersättare: kommunstyrelsens ordförande
	Yttrande över enklare remisser där sakkunskap efterfrågas, enkäter och dyl.			Sakkunnig tjänsteman
	Beslut att inte yttra sig över remisser			KSAU/PU/TU inom respektive utskotts uppdrag
	Yttranden som på grund av ärendets innehåll kan bedömas utan behandling i KS			Kommundirektör
	Tecknande av personuppgiftsbiträdesavtal	Dataskydds-förordningen		Kommundirektör Ersättare: Verksamhetschef Kansli och utveckling
	Beslut om hantering av medborgarmotion som uppnått namnunderskrifter från 1 % av kommunens folkbokförda invånare			KSAU

Nr	Ärende	Författning / avtal	Kommentar / villkor	Delegat
Kommunstyrelsens förtroendevaldas deltagande i kurser, konferenser och dylikt				
	Upp till en vecka			Kommunstyrelsens ordförande Ersättare: kommunstyrelsens vice ordförande
	En vecka eller därutöver			KSAU/PU/TU inom respektive utskotts uppdrag
	Registrering av lotterier enligt lotterilagen			Miljöchef
	Myndighetsprövning av begäran om utlämnande av allmän handling hos kommunstyrelsen:	TF 2:14 OSL	Se riktlinje	
	För arkiverade handlingar			Kommunarkivarie
	För handlingar i upphandlingsärenden			Upphandlingschef
	För övriga handlingar hos kommunstyrelsen			Verksamhetschef Kansli och Utveckling Ersättare samtliga: Kommundirektör
	Avgöra om ett besvär kommit in i rätt tid samt avvisa för sent inkommet överklagande	FL 24§		Kommunjurist Ersättare: Kommundirektör
	Polisanmälan av brott mot kommunen			Kommundirektör Ersättare: Sektorchef verksamhetsstöd

Nr	Ärende	Författning / avtal	Kommentar / villkor	Delegat
Ekonomiska ärenden				
	Placering av donationsmedel			Verksamhetschef Ekonomi
	Utdelning ur donationsfonder			KSAU
	Utdelning av kommunala stipendier i den mån detta ej delegerats till annan kommunalt organ			KSAU
	Yttrande över folkbokföringsärende/ skatteärende			Verksamhetschef Ekonomi
	Överklagande av folkbokföringsärende/ skatteärende			Verksamhetschef Ekonomi
	Besluta i ärenden om icke periodiska återkommande bidragsansökningar upp till 10.000 kronor		Samråd ska med övriga kommunalråd innan beslut fattas	Kommunstyrelsens ordförande
	Beslut om insatser som bekostas med integrationsmedel		Beredning i kommunens ledningsgrupp	Kommundirektör
	Upplåna respektive konvertera lån upp till av kommunfullmäktige högsta angivna belopp eller på grund av särskilt av fullmäktige fattat beslut			Verksamhetschef Ekonomi Ersättare: Kommundirektör

Nr	Ärende	Författning / avtal	Kommentar / villkor	Delegat
	Anstånd med betalning av kommunens fordringar i högst sex (6) månader samt avskrivning av kommunens fordringar intill ett belopp av 10.000 kronor			Verksamhetschef Ekonomi
	Anstånd med betalning av kommunens fordringar över sex (6) månader samt avskrivning av kommunens fordringar intill ett belopp av 50.000 kronor för varje särskilt fall			KSAU
	Ansökan om externa medel (inkl EU-medel) för projekt- och utvecklingsarbete m m			Kommundirektör
	Fastställande av förteckning över beslutsattestanter och ersättare inom kommun styrelsens verksamheter			Kommundirektör
	Godkännande av ersättning från försäkringsbolag			Verksamhetschef Ekonomi Ersättare: Kommundirektör
	Beslut om ansökan om medel till utvecklingsprojekt från utvecklingsgrupperna	KS §211/2016	Ansökan kan göras fyra gånger per år (januari, april, augusti, november), via avsett formulär	Kommundirektör

Nr	Ärende	Författning / avtal	Kommentar / villkor	Delegat
Fastigheter, tomter, försäljning, uthyrning				
	Försäljning av bostadstomter i enlighet med fastställd taxa			Verksamhetschef Växande kommun
	Försäljning av industritomter upp till 6000 kvm inom detaljplanelagt område-som prissatts genom oberoende expertvärdering innan försäljning eller genom försäljning till högst bjudande via mäklare			Verksamhetschef Växande kommun
	Upplåtelse av nyttjanderätt till kommunens mark i högst två år			Verksamhetschef Växande kommun Ersättare: Sektorchef samhälle
	Uthyrning av lägenheter och lokaler samt inhyrning av lägenheter och lokaler för kommunal verksamhet			Verksamhetschef Växande kommun Ersättare: Sektorchef samhälle
	Yttrande till bygg- och miljönämnden angående ansökan om bygglov			Verksamhetschef Växande kommun Ersättare: Verksamhetschef Attraktiv kommun
	Föra talan vid lantmäteriförrättningar med rätt att ingå överenskommelser i dessa ärenden			Verksamhetschef Växande kommun Ersättare: Sektorchef samhälle

Nr	Ärende	Författning / avtal	Kommentar / villkor	Delegat
Trafikuppgifter				
	Trafikuppgifter som avses i 1 § Lag (1978:234) om nämnder för vissa trafikfrågor	1§ Lag (1978:234) om nämnder för vissa trafikfrågor. Lag (1975:88) med bemyndigande att meddela föreskrifter om trafik, transporter och kommunikationer, p8		TU
	Avge yttrande över regionala och statliga myndigheters ärenden angående trafikföreskrifter (exempelvis hastighetsbegränsningar)			Verksamhetschef växande kommun
	Beslut om tillfälliga lokala trafikföreskrifter			Verksamhetschef växande kommun
	Beslut om undantag från lokala trafikföreskrifter avseende långa, breda, tunga transporter med stöd av trafikförordningen.	13 kap. 3 § p 14 Trafik-förordningen (1998:1276)		Verksamhetschef växande kommun
	Beslut om undantag från övriga trafikföreskrifter med stöd av trafikförordningen	13 kap. 3 § Trafik-förordningen (1998:1276)		Verksamhetschef växande kommun
	Beslut om uppsättning vägmärken och skyltar som enligt vägmärkesförordningen inte kräver lokal trafikföreskrift			Verksamhetschef växande kommun

Nr	Ärende	Författning / avtal	Kommentar / villkor	Delegat
	Besluta om lokala trafikföreskrifter av mindre betydelse			Verksamhetschef växande kommun
Upphandling, anskaffnings -och tilldelningsbeslut				
	Anskaffningsbeslut av budgeterade medel upp till 800 000 kronor			Verksamhetschef Upphandlings inom KS, VN och KrisN Sektorchef sektor Bildning inom BUN, Sektorchef sektor Samhälle inom BMN, Verksamhetschef Attraktiv kommun inom KFN Sektorchef sektor Omsorg inom SN
	Anskaffningsbeslut av budgeterade medel över 800 000 kronor			KSAU/PU/TU inom respektive utskotts uppdrag inom KS och ansvarig nämnd utanför KS
	Anskaffningsbeslut ramavtal oavsett belopp			Verksamhetschef Upphandling
	Besluta om att delta i samordnade upphandlingar			Verksamhetschef Upphandling
	Tilldelningsbeslut i upphandlingar upp till 800 000 kronor, över 800 000 kronor samt ramavtals upphandlingar			Verksamhetschef Upphandling Ersättare: Kommundirektör

Nr	Ärende	Författning / avtal	Kommentar / villkor	Delegat
	Tilldelningsbeslut i förnyade konkurrensutsättningar (FKU) och dynamiskt inköpssystem (DIS)			Verksamhetschef Upphandling Ersättare: Sektorchef verksamhetsstöd
	Kommunstyrelsen som lönemyndighet			
	Beslut om beviljande av kommunalt lönebidrag			Enhetschef arbetsmarknadsenheten Ersättare: Biträdande enhetschef arbetsmarknadsenheten
	Skydds-, säkerhets och totalförsvarsärenden			
	Yttrande angående antagande av hemvärnsmän			Kommunstyrelsens ordförande Ersättare: 1:e vice ordförande i kommunstyrelsen
	Fullmakt att besluta om VMA (myndighetsmeddelande), d.v.s. Viktigt Meddelande till Allmänheten		Samråd ska ske med kommunikatör	Beredskapssamordnare Ersättare: Verksamhetschef Kansli och utveckling

Nr	Ärende	Författning / avtal	Kommentar / villkor	Delegat
	Besluta om plan för hantering av extraordinär händelse	Lagen om extraordinär händelse (2006:544) 2 kap.§ 1 Överenskommelse mellan SKL och MSB om kommunernas krisberedskap 2019-2022, punkt 5.3		KSAU
	Besluta om utbildnings- och övningsplan för förtroendevalda och anställda för att kunna lösa uppgifter vid extraordinära händelser i fredstid	Lagen om extraordinär händelse (2006:544) 2 kap.§ 8 Överenskommelse mellan SKL och MSB om kommunernas krisberedskap 2019-2022, punkt 5.3		Kommundirektör
	Besluta om säkerhetsklassning av personal		Samråd ska ske med berörd sektorchef för personal inom sektorerna, med kommun-direktör för sektorchefer eller VD	Säkerhetsskyddschef

Delårsrapport 2021-08-31

ÖSTHAMMARS KOMMUN
– EN DEL AV ROSLAGEN

Innehållsförteckning

Förvaltningsberättelse
Väsentliga händelser och personalförhållanden....4
Styrmodell och målredovisning 6
Kommunkoncernen....17
God ekonomisk hushållning....18
Driftredovisning....19
Investeringsredovisning.... 22
Resultaträkning....23
Balansräkning....24
Noter....25

Kommunens verksamhet
Kommunstyrelsen....29
Bygg- och miljönämnd....34
Kultur- och fritidsnämnd....37
Barn- och utbildningsnämnd....41
Socialnämnd....46

Förvaltningsberättelse

Väsentliga händelser och personalförhållanden

Även 2021 har Östhammars verksamhet påverkats av Corona- epidemin om än inte i samma omfattning som 2020. Samtliga nämnder har påverkats men konsekvenserna har varierat i omfattning.

Inom kommunstyrelsens verksamhet har årets första åtta månader präglats av arbetet med Corona-pandemin. Sektor verksamhetsstöd arbetar med att uppfylla det sparbeting som ålagts av kommunstyrelsen rörande administrativa funktioner på kommunkontoret.

Barn och utbildningsnämndens verksamhet har till största delen kunnat upprätthållas under året trots hög frånvaro bland både personal och elever. Pandemin till trots har antalet behöriga elever till gymnasiets yrkesprogram ökat. Däremot har vissa elever på gymnasiet inte nått kunskapsmålet och kommer behöva längre tid för att ta gymnasieexamen.

Socialnämnden har under året beslutat om "Trygg och hållbar äldreomsorg i Östhammar". Detta innebär en omställning och förändrad tillämpning av de intentioner som finns i kommunens äldreplan. Målet med omställningen är en äldreomsorg med fokus på kvalité för den äldre med rätt insatser, i rätt tid och i rätt omfattning. Under året planeras det för fler individuellt anpassade LSS-bostäder för funktionshindrade i Östhammars centrum för att öka den enskildes självständighet.

Bygg och miljönämndens påverkan av Corona -pandemin är en betydande ökning av antalet ärenden för bygglovsverksamheten och kartverksamheten. Miljöenheten har givits nya nya uppdrag kopplat till bl a trängseltillsyn.

Kultur och fritidsnämnden har fortsatt tvingats att hålla en stor del av fritidslokalerna stängda såsom simhallar och gym. Få evenemang har kunnat genomföras som planerat.

Kommunen har under året deltagit i den nyemission som genomförts i Hargs hamn AB. Nyemissionen har inneburit att fler ägare har tillkommit och kommunens ägarandel har minskat till 79 %. Kommunen har också förskotterat pengar till Trafikverket för en farledsfördjupning in till hamnen. Östhammar vatten har under året tagit i drift den första etappen av vattenledningen från Dalälven till Österbybruk. Sista etappen till Alunda kommer förhoppningsvis att kunna tas i bruk senare under året. På gruvområdet i Dannemora har det gjorts nya undersökningar för att fastställa omfattningen av föroreningarna i marken.

Personalförhållanden
Kommunfullmäktige har gett nämnder och förvaltningen i uppdrag att arbeta aktivt för att sänka medarbetarnas sjuktal.

Målet är att Östhammars kommuns sjuktal för 2021 ska ligga max 1 %-enhet över medelvärdet för kommunernas sjukfrånvaro och att sjuktal för 2022 ska ligga i nivå med medelvärdet för kommunernas sjukfrånvaro. 2020 var medelvärdet för kommunernas sjukfrånvaro 8,3% (9,1% för kvinnor, 5,7% för man).

Coronapandemin fortsatte även under andra kvartalet 2021. Vi kan se att sjukfrånvaron för både första (7,6%) och andra (7,5%) kvartalet 2021 är lägre än motsvarande perioder 2020 (9,4% resp 9,2 %) och även tidigare år, Kvinnor har dock fortsatt högre sjukfrånvaro än män (8,4% respektive 3,4%) vilket vi sedan tidigare vet har en stark koppling till olika förutsättningar i

kvinno- respektive mansdominerade yrken.

Sjukfrånvaron har sjunkit jämfört med första kvartalet, vilket är förväntat utifrån säsongen. Inom Barn- och utbildningsnämndens område gick dock sjukfrånvaron, främst långtidssjukfrånvaron (59 dagar) upp i andra kvartalet, jämfört med första kvartalet. Pandemin fortsätter att försvåra analyser om orsaker och prognoser för framtiden men det finns all anledning att tro att både exempelvis hemarbete och influensasymtom fortsätter att påverka sjukfrånvaron.

Under första tertialet har flera åtgärder satts igång för att sänka sjukfrånvaron, bland annat ett mer aktivt rehabiliteringsarbete på sektor omsorg och ett främjande arbetsmiljöarbete med fokus på friskfaktorer inom sektor bildning. Detta är åtgärder som kommer kunna leda till sänkt sjukfrånvaro på sikt, men som troligen har mycket lite att göra med sjukfrånvaron i första kvartalet.

Fördjupad information om genomförda aktiviteter på kommunövergripande nivå finns att ta del av under uppföljning av uppdraget Vidta åtgärder för att sänka medarbetarnas sjuktal.

SJUKFRÅNVARO PER NÄMND	2020				2021	
	Q1	**Q2**	**Q3**	**Q4**	**Q1**	**Q2**
Kommunstyrelsen	7,8	7,0	5,3	6,6	5,0	5,2
kvinna	8,9	8,0	5,5	7,5	6,3	6,4
man	4,9	4,7	4,7	4,4	1,6	2,1
Bygg och miljö	3,6	5,7	2,9	1,6	1,0	2,6
kvinna	3,7	9,1	1,7	2,6	1,4	6,0
man	3,6	2,4	4,0	0,7	0,8	0,2
Socialnämnden	10,3	10,7	7,4	9,3	9,6	8,2
kvinna	10,7	11,4	8,2	9,9	10,2	9,2
man	7,4	6,1	2,6	5,1	5,3	2,2
Kultur- och fritid	9,4	9,0	6,7	10,8	6,8	4,8
kvinna	13,2	13,1	10,2	14,1	10,4	7,1
man	2,7	2,3	0,4	4,5	1,1	0,8
Barn- och utbildning	8,9	8,2	7,4	7,9	6,3	7,4
kvinna	9,0	8,4	7,5	8,2	6,3	7,8
man	8,5	7,3	7,1	6,5	6,1	5,2
Östhammars kommun	**9,4**	**9,2**	**7,2**	**8,5**	**7,6**	**7,5**
kvinna	**9,9**	**9,9**	**7,8**	**9,1**	**8,2**	**8,4**
man	**7,0**	**5,9**	**4,6**	**5,6**	**4,6**	**3,4**

Styrmodell och målredovisning

Kommunfullmäktige har antagit en gemensam styrmodell för Östhammars kommun. Modellen finns beskriven i dokumentet ”Styrmodell för Östhammars kommun”. Här beskrivs övergripande hur kommunen leds och styrs, hur arbetet planeras och följs upp samt hur insatser och ansvar fördelas mellan förtroendevalda och förvaltningsorganisationen.

Kommunfullmäktige har beslutat om fyra strategiska inriktningsområden som ska vara vägledande för all verksamhet i kommunen.

STRATEGISKA INRIKTNINGSOMRÅDEN

1. En attraktiv och växande kommun

2. En hållbar kommun

3. En lärande kommun

4. En öppen kommun

Vi följer årligen utvecklingen genom tolv styrtal, benämnda S1-S12, som är relevanta för vad vi vill uppnå, jämförbara med andra kommuner och som huvudsakligen mäts av andra. Till varje styrtal med redovisat utfall, finns ett diagram som visar styrtalets historiska utveckling, årets måltal och utfall samt en färgad cirkel med en riktningspil. Pilens riktning anger om utfallet är bättre, på samma nivå eller sämre än föregående år och cirkelns färg visar utfall i relation till måltal där grönt indikerar uppnått, gult delvis uppnått och rött indikerar ej uppnått.

Till och med delårsrapportens upprättande har tre styrtal ett definitivt utfall och ytterligare tre har ett preliminärt utfall. Tre av styrtalen mäts endast på helårsbasis och slutligen är tre styrtal nya för 2021 varför måltal för dessa ej har angivits i Kommunfullmäktiges budget.

En attraktiv och växande kommun

Som naturskön kust- och skärgårdskommun i utkanten av den dynamiska och snabbväxande Uppsala-Stockholmregionen finns naturliga förutsättningar för kommunen att växa invånarmässigt. Hög kvalitet i de kommunala välfärdstjänsterna och ett välmående näringsliv är nycklar i att kunna attrahera nya invånare.

- Där människor vill bo och stanna kvar, dit besökare vill och där företagandet växer

- Där bostadsbyggandet och befolkningen ökar

- Vi skapar intryck och avtryck i konkurrens, vi upplever utveckling och satsning på arbetsmarknad, kommunikation, kultur- och fritidsutbud.

S1: Företagarnas nöjdhet med kommunens service

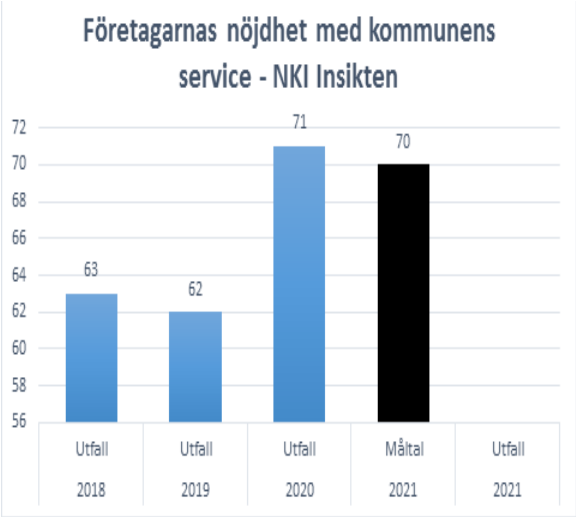
Vi har fått in ovanligt få svar på våra enkäter. När antalet svar ökar kommer också utfallet sannolikt förändras.

Det som kan sägas särskilt om utfallet så här långt är att bygglovskunderna är tydligt mer nöjda än de företag som möter vår miljötillsyn. Index för bygglov är 73 jämfört med 58 inom miljötillsyn.

Företagen upplever svagheterna inom miljötillsynen som störst inom serviceområdena rättssäkerhet, kompetens och information.

Inom bygglovsverksamheten upplever företagen tvärtom, att kompetensen (och även bemötandet) är mycket god.

Insatser är vidtagna för att utveckla detta, resurser har tillförts - men resultatet kan vi inte ännu se.

Vårdet består av ett index där högre värde är bättre. Utfallet redovisas på helårsbasis. Preliminärt utfall för tidsperioden januari till augusti är 67.

S2: Befolkningsutveckling, nettoökning av befolkningen

Folkmängden och nettoökningen av befolkningen är effekten av

- nettot av hur många som föds respektive dör i den befintliga befolkningen, samt

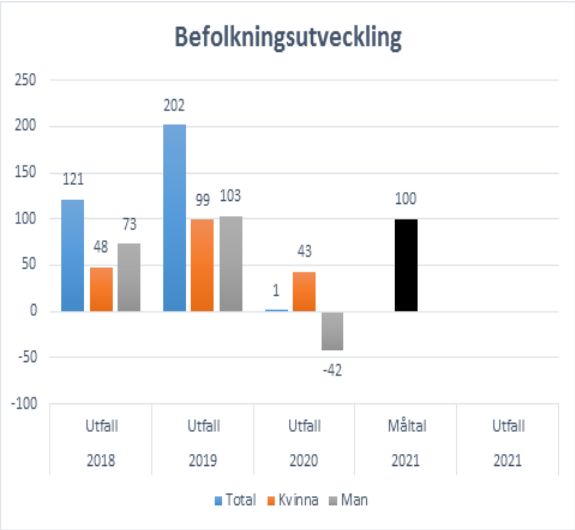
- nettot av inflyttning respektive utflyttning

Sedan inledningen av 2010-talet har antalet inflyttningar överstigit antalet utflyttningar. Det har varit avgörande för en positiv befolkningsutveckling sedan dess.

Under 2020 steg antalet utflyttningar utan att inflyttningarna ökade. Samtidigt steg även antalet personer som avled. sammantaget bidrog detta till att nettot på totalen under 2020 blev noll (eg + 1).

Vi kommer behöva vänja oss vid stigande dödstal, eftersom vi har en demografisk struktur i kommunen som naturligen ger den effekten. Vårt bästa sätt att möta detta är genom ökad attraktivitet, ökad bostadsproduktion och därmed en stärkt inflyttning till kommunen.

Måltalet är att befolkningen ska öka med 100 netto innan utgången av 2021 och just nu är bedömningen att vi inte når målet. Skälet till detta är att vi ännu inte - i statistiken - sett effekterna av de utflyttningar som vanligtvis kommer till hösten till följd av bl.a. studier.

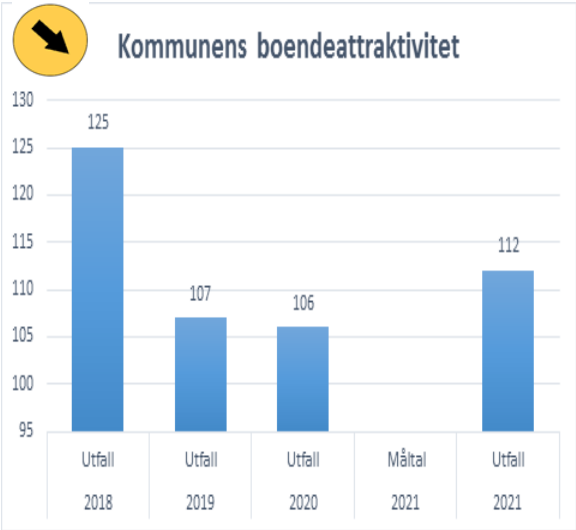

Befolkningsökning under tidsperioden 2018 – 2021. Utfallet redovisas på helårsbasis. Preliminärt utfall för tidsperioden januari till augusti är +85 personer.

S3: Kommunernas boendeattraktivitet

Styrtalet uppnåddes inte för året. 2020 nådde kommunen plats 105 och 2021 föll man i ranking till plats 112 (av sammanlagt 290 kommuner. Poängsystemet har ändrats under året varför poängmålet, 140, blir irrelevant. Framgent kommer rankingposition istället att målsättas.

Inom området ”socialt” och ”hälsa” rankas Östhammar högt. Detta gäller även trygghet, agenda 2030 och arbetsmarknad, medan kommunal ekonomi och äldrevård hamnar lite lägre.

Ranking bland totalt 290 kommuner där en lägre placering är bättre. För 2021 sattes ett måltal baserat på poäng (140). Tidskriften Fokus har under året gjort om sin poängsättning i grunden varför ett måltal baserat på poäng inte längre är relevant.

Vidta åtgärder för att sänka sjukfrånvaron

Kommunfullmäktige har gett nämnder och förvaltningen i uppdrag att arbeta aktivt för att sänka medarbetarnas sjuktal.

Målet är att Östhammars kommuns sjuktal för 2021 ska ligga max 1 %-enhet över medelvärdet för kommunernas sjukfrånvaro och att sjuktal för 2022 ska ligga i nivå med medelvärdet för kommunernas sjukfrånvaro. 2020 var medelvärdet för kommunernas sjukfrånvaro 8,3% (9,1% för kvinnor, 5,7% för man).

Coronapandemin fortsatte även under andra kvartalet 2021. Vi kan se att sjukfrånvaron för både första (7,6%) och andra (7,5%) kvartalet 2021 är lägre än motsvarande perioder 2020 (9,4% resp 9,2 %) och även tidigare år, Kvinnor har dock fortsatt högre sjukfrånvaro än män (8,4% respektive 3,4%) vilket vi sedan tidigare vet har en stark koppling till olika förutsättningar i kvinno- respektive mansdominerade yrken.

Sjukfrånvaron har sjunkit jämfört med första kvartalet, vilket är förväntat utifrån säsongen. Inom Barn- och utbildningsnämndens område gick dock sjukfrånvaron, främst långtidssjukfrånvaron (59 dagar) upp i andra kvartalet, jämfört med första kvartalet. Pandemin fortsätter att försvåra analyser om orsaker och prognoser för framtiden men det finns alla anledning att tro att både exempelvis hemarbete och influensasymtom fortsätter att påverka sjukfrånvaron.

Under första tertialet har flera åtgärder satts igång för att sänka sjukfrånvaron, bland annat ett mer aktivt rehabiliteringsarbete på sektor omsorg och ett främjande arbetsmiljöarbete med fokus på friskfaktorer inom sektor bildning. Detta är åtgärder som kommer kunna leda till sänkt sjukfrånvaro på sikt, men som troligen har mycket lite att göra med sjukfrånvaron i första kvartalet.

Genomförda aktiviteter på kommunövergripande nivå:
Utveckling av det Systematiska arbetsmiljöarbetet, ledarutvecklingsaktiviteter exempelvis chefsdialoger samt fyra webbinarier ”Rehab på en timme” erbjudits till alla chefer i Östhammars kommun under våren på ämnet rehabilitering på en timme med fyra olika temaområden. Utveckla och förbättra rehabverktyget Adato. Användarvänligheten förbättras genom begränsning av antalet mallar/guider i Adato samt att mallarna i sig har förbättrats och uppdaterats. Arbete med friskfaktorer tillsammans med Suntarbetsliv. Inventering har gjorts för att kartlägga vilka aktiviteter vi gör i dag som främjar friskfaktorerna samt vad som saknas.

Genomförda aktiviteter riktade mot produktion Omsorg:
Rehab-tema på ledningsgrupper, Rehab-puls som är ett avstämningsforum för att skapa samsyn, samordna insatser och åtgärder på bästa sätt kring sjukskrivningar, rehabilitering och komplexa medarbetarsituationer. Genomförs 1 gång per månad med enhetschef på aktuell arbetsplats, verksamhetschef och HR.

Genomförda aktiviteter riktade mot sektor Bildning:
Arbete med Friskfaktorer tillsammans med Suntarbetsliv 5 workshopar med alla chefer inom Sektor Bildning, där arbete pågår med två prioriterade friskfaktorer; Närvarande, tillitsfullt, engagerat ledarskap och Delaktighet och påverkansmöjligheter.

EN ATTRAKTIV OCH VÄXANDE KOMMUN

Samlad bedömning för 2021:
Det strategiska inriktningsområdet, en attraktiv och växande kommun, mäts utifrån, företagarnas nöjdhet, befolkningsutvecklingen samt boendeattraktivitet. Kommunstyrelsen konstaterar att vi inte når måltalet för boendeattraktivitet, vårt resultat försämras något. När det gäller befolkningsökningen så har den varit större än föregående år, i nuläget gör vi dock bedömningen att vi inte når måltalet. Avseende företagarnas nöjdhet med kommunens service konstaterar kommunstyrelsen att resultatet närmar sig måltalet och att det kan uppnås under helåret. Kommunstyrelsen konstaterar, även om det görs förbättringar i resultatet, kommer det strategiska inriktningsområdet ej att uppnås.

En hållbar kommun

- Där vi finner lösningar för tillväxt, där exploatera och bevara växer tillsammans.

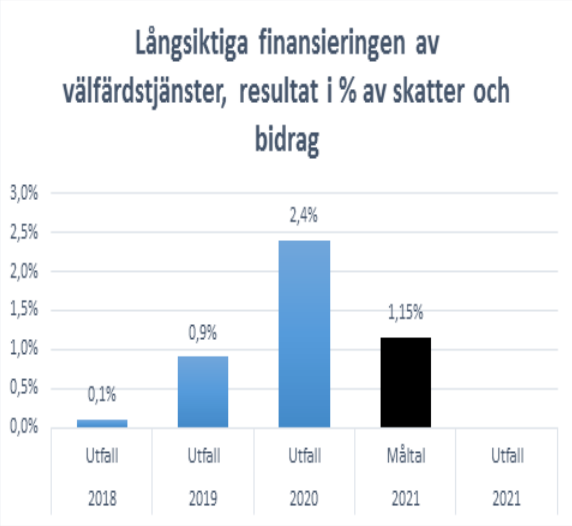
- Där människor är sedda, inkluderande och engagerade, hälsa och välmående, balanserad demografi, mångfald och alla människors lika värde.

- Där äldre och funktionsvarierade ges trygghet, service och värdighet för ett gott liv

- Där vi har ett effektivt resursutnyttjande, ej skadar miljön, är långsiktiga och tar ansvar för kommande generationer

S4: Långsiktiga finansieringen av välfärdstjänster, resultat i % av skatter

Kommunens långsiktiga resultatmål enligt policyn för god ekonomisk hushållning är att resultatet ska uppgå till minst 2 % av skatter och generella bidrag, för att över tid kunna finansiera större delen av en normal investeringsnivå. Det bidrar till att kommunens kort- och långsiktiga finansiella handlingsutrymme, i form av bibehållen likviditet och soliditet. För perioden redovisar Östhammars kommun ett större överskott än budgeterat vilket beror på periodiseringar av intäkter och kostnader vad gäller budget och utfall samt ökade intäkter i form av skatter och bidrag. Vad gäller prognos för helåret visar även den på ett större preliminärt resultat än budgeterat, 30,2 mkr (2,2 %) att jämföra med budgeterat resultat om 15,8 mkr (1,2 %). Målet om resultat om 2 % ser i nuläget ut att uppfyllas per helår.

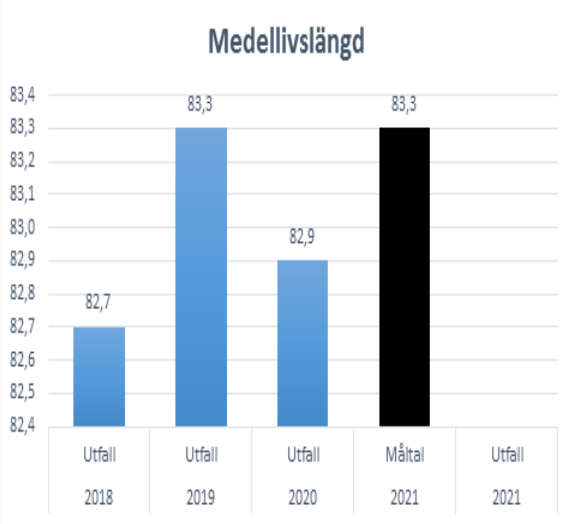

Ekonomiskt resultat som en procentsats av skatteintäkter och generella statsbidrag. Utfallet redovisas på helårsbasis. Utfall för tidsperioden januari till augusti är +5,1% och motsvarande prognos för helåret är +2,2%.

Den positiva helårsprognosen kommer av större preliminära skatteintäkter och generell bidrag än tidigare prognoser visat på. Av kommunens nämnder visar socialnämnden och kultur -och fritidsnämnden ett preliminärt underskott per helår, medan övriga nämnder visar preliminärt mindre avvikelser, budget i balans.

S5: Medellivslängd

Medellivslängden mäts på årsbasis. Under pågående pandemi är det mycket svårt att uttala sig om hur medellivslängden kommer att utvecklas sig under året.

Värdet är ett genomsnitt av medellivslängd kvinna och medellivslängd man. Utfallet redovisas på helårsbasis.

Under perioden har särskilt utrustningsbidrag avsatts till till äldreföreningar 100 tkr från Folkhälsoforum. Bidrag har lämnats bl a till gångstavar och mobilt tält för uteaktiviteter. Sökt och utbetalt bidrag kom bara upp till ca 37tkr så en ny utlysning till hösten planeras. Utlysning av bidrag gick ut till alla pensionärsföreningar varför det är förvånande att inte fler sökte.

Föreläsningen ”Hälsogåtan” av och med Anders Wallensten har hållits med frågor som ”Hur lever de med högst medellivslängd i Sverige och världen?” och ett avtal med Actimate om att ha Ortskampen en gång per år är tecknat.

Pensionärer har erbjudits genomgång av kommunens utegym för att kunna träna.

Arbete med suicidprevention genomförs för unga. Insatser görs för att barn inte ska behöva bevittna våld och hamna i psykisk ohälsa och Trappan erbjuds inom öppenvården för att låta barn och unga bearbeta upplevelser av våld.

Öppenvården erbjuder även missbruksvård i egenregi och utreder och beviljar vård externt där detta bedöms vara en lämplig insats. Beslut om tvångsvård enligt LVM (Lagen om vård av missbrukare) kan fattas för att rädda liv. Beslut kan även fattas enligt LVU(Lagen om vård av unga) för att häva ett destruktivt beteende eller för att bryta en dålig omsorg.

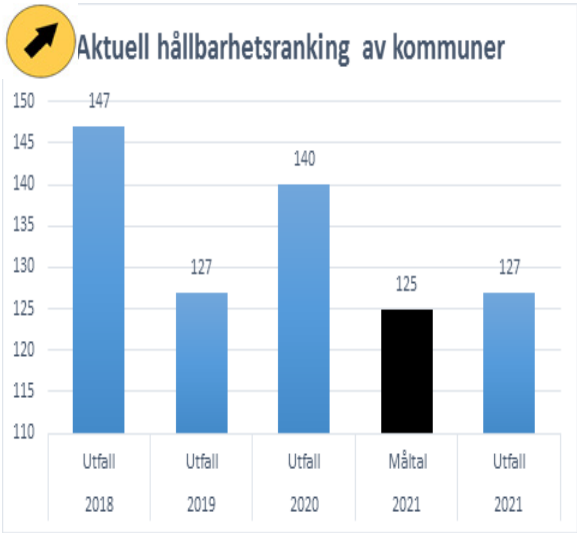
Kommunen erbjuder hemtjänst för att underlätta i hemmet och att ge en bättre tillvaro . Även boendestöd erbjuds för att ge stöd vid psykisk ohälsa.

Skolan arbetar med hälsa enligt kursplanen för att hjälpa eleverna att forma en hälsosam livsstil tidigt i livet.

Inom förvaltningen sker systematiskt arbete för att kontrollera och stärka det förebyggande och kvalitativa arbetet inom vård och omsorgs samtliga verksamheter.

S6: Aktuell hållbarhetsranking av kommuner

Årets resultat i Aktuell Hållbarhet visar en tydlig förbättring för Östhammars kommun från plats 140 till 127 även om målet inte riktigt nåtts. Rankningen baseras på två delar; Aktuell Hållbarhets egen kommunenkät där flera verksamheter i kommunen beskriver hur de arbetar med utvalda hållbarhetsfrågor, samt data från 11 källor där kommunerna rapporterar in årligen eller som samlas in på annat sätt från statlig nivå. Det innefattar bland annat statistik från Naturvårdsverket, Vattenmyndigheten, SCB, Kolada och Avfall Sverige.

Ranking bland totalt 290 kommuner där en lägre placering är bättre.

Inom fem områden är det särskilt tydligt att Östhammars kommun kan ha möjlighet att utveckla sitt arbete för att stiga i rankingen till nästa år:

1. Avfallshantering - i kommunala verksamheter samt förbättrad service för våra invånare.

2. Dagvatten - strategier, planer och förebyggande arbete kopplat till vattenkvalitet, översvämningar och torka.

3. Cirkulär ekonomi - i de kommunala verksamheterna t.ex. vid byggprojekt samt underlätta för våra företagare att arbeta med cirkulära system när det gäller resurser och avfall.

4. Kemikaliehantering - inventering och handlingsplan för de kommunala verksamheterna.

5. Hållbarhetskrav på ekonomiska placeringar.

Ovanstående områden finns representerade i den enkät kommunen svarar på men också i den statistik som samlas in från externa datakällor. Genom större eller mindre insatser inom dessa områden kan kommunen ta kliv framåt som påverkar rankingen och kommunens hållbarhetsarbete positivt.

Det finns ett par områden där Östhammars kommun kan ha svårare att stärka arbetet, där det krävs stora insatser för en mindre kommun att utveckla sitt hållbarhetsarbete. Ett sådant område är koldioxidbudget, som kräver en hel del analys och implementering för att fungera. Här bedöms Östhammars kommun ha svårare att göra en snabb förbättring.

Östhammars kommun ligger på samma nivå eller har förbättrat sig inom några områden som omfattas av rankingen. Ett fortsatt aktivt arbete inom dessa områden behövs för att hålla kursen mot styrtalet. Det gäller samverkansprojekt inom klimat och energi, minskade koldioxidutsläpp från samhällsbetalda transporter och kommunens fordonsflotta, livsmedelsstrategi, naturvård och friluftsliv samt medborgarnas bedömning av kommunens miljöarbete.

Det genomförda arbetet tillsammans med Gästrike vatten AB med att ta fram en kommunal vattenförsörjningsplan och det pågående arbetet med att ta fram en VA-plan bedöms ha påverkat rankingen i positiv riktning, liksom kommunens övriga arbete med dricksvatten samt för en förbättrad vattenkvalitet i våra sjöar, vattendrag och kust. Att fortsätta prioriteringen av vattenfrågor i ett brett perspektiv är viktigt för styrtalets uppfyllnad.

EN HÅLLBAR KOMMUN

Samlad bedömning för 2021:
Det strategiska inriktningsområdet, en hållbar kommun, mäts utifrån, ekonomiskt resultat, medellivslängd samt Aktuell hållbarhetsranking av kommuner. Såväl 2020 som 2021 har varit ekonomiskt svårprognosticerade år. Dels för att vi har en pågående pandemi, dels för att staten genomfört ett stort antal ändringsbudgetar och dels att det varit svårt att överblicka pandemins konsekvenser på vår egen organisation samt den totala ekonomins utveckling. Kommunstyrelsen konstaterar att det ekonomiska målet uppfylls även 2021, dock finns det i resultatet orostecken, att verksamhetens kostnader ökar snabbare än våra intäkter av skatter och bidrag. Rationaliseringar och effektiviseringar kommer även fortsättningsvis att behövas. I den senaste hållbarhetsrankingen når vi nästan ända fram och gör ett bättre resultat än föregående år. I rapporten finns utpekade områden där vi kan flytta fram våra positioner avsevärt, avfallshantering, dagvattenhantering, cirkulär ekonomi etc. Avseende social hållbarhet där vi mäter medellivslängden konstaterar kommunstyrelsen att många aktiviteter görs inom såväl folkhälsoområdet som våra stödjande funktioner inom samtliga nämndsområden.

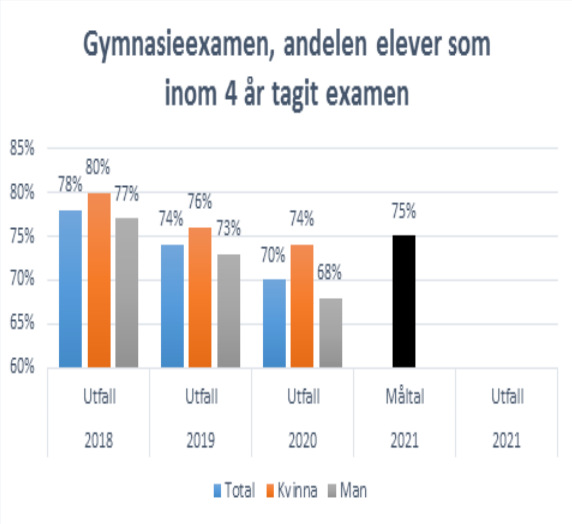
Kommunstyrelsen bedömer att det strategiska inriktningsområdet inte helt uppnås. Den osäkra bedömningen görs med anledning av att ett styrtal inte går att prognosticera(medellivslängd) samt att ett styrtal(hållbarhetsranking nästan uppnåddes)

En lärande kommun

- Där alla ges förutsättningar för framtiden.
- Där skola, akademi och näringsliv möts i nätverk.
- Där den kommunala organisationen, förtroendevalda och medarbetare utvecklas med samtidens krav, behov och utmaningar genom anpassningsbarhet och förändring

S7: Andel elever som tagit gymnasieexamen inom fyra år

Måltalet kommer inte uppnås på helår men beräknas ligga i närheten av genomsnittet för riket.

Gymnasieelever med examen inom 4 år, kommunala skolor, andel (%). Utfallet redovisas på helårsbasis.

Det förväntade resultatet kan bero på flera olika faktorer men främst beror det på att den distansundervisning som gymnasieskolan fått anpassa sig till under coronapandemin har varit utmanande för både skolan och eleverna. De senaste ett och ett halt årets fjärr- och distansstudier har inte skapat bra förutsättningar för en del av eleverna på skolan. En utmaning har varit att hålla kvar motivation hos elever och anpassa undervisningen efter elevernas förutsättningar och behov på distans. Det finns elever som har haft svårighet med att följa distansundervisningen och som har haft behov av stöd. Gymnasiet har identifierat en ny grupp av elever som har behov av anpassningar och stöd. Det är en likvärdighetsfråga - att skapa goda förutsättningar då studiemiljön är i hemmet och inte i skolan.

Socioekonomiska faktorer har stor betydelse för elevers skolresultat. Elever vars föräldrar har eftergymnasial utbildning var läsåret 2020/21 totalt 37 % (riket 55 %) och andelen elever med utländsk bakgrund var 20 % (riket 28 %). Det kompensatoriska uppdraget har utmanats när undervisningen har bedrivits delvis via fjärr- och distans och vi ser en risk att genomströmningen tar längre tid då elever med svag studiebakgrund inte lyckats fullfölja sin utbildning eller behöver längre tid för att genomföra den.

Om fler studenter som har svag studiebakgrund i familjen tar sig igenom en utbildning, kan den sociala rörligheten mellan generationer öka.

En annan orsak till en lägre genomströmning är att gymnasieskolan har en hög andel elever som påbörjar gymnasiet på ett av IM-programmen (ht 2018 gick 41 % av eleverna i åk 1 på något av IM-programmen). De elever som sedan byter från ett IM-program till ett nationellt program oavsett årskurs på det nationella programmet, har ofta behov av ett fjärde år. Tio elever som har läst ett nationellt program har beslut om förlängd undervisning utifrån Gymnasieförordningens 9 kap. 7 § vilket är en ökning sedan föregående år.

S8: Näringslivet upplevelse av hur väl det går att rekrytera medarbetare inom vårt geografiska område

Näringslivets bedömning på en skala 1 – 6 där ett högre värde är bättre.

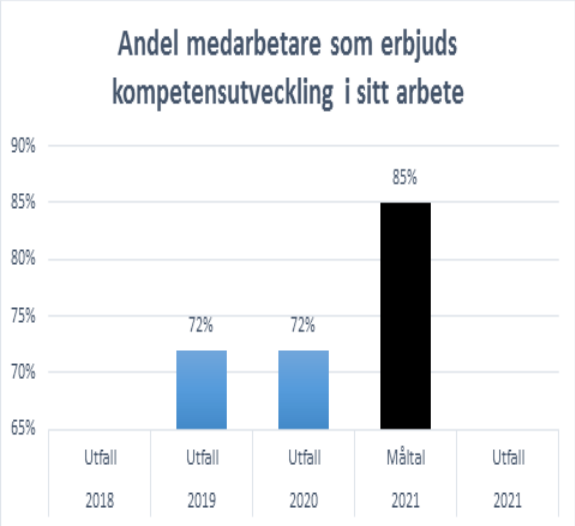
Måltalet är nästan uppnått. Rekryteringsbehovet har inom vissa branscher gått ner när pandemin slagit till. På andra områden har branscher gynnats och där kan rekryteringsbehovet ha ökat.

Ett regionalt kompetensförsörjningsnätverk finns som utöver att arbeta på bred front även arbetar med enskilda frågor, såsom kommande gruvdrift i Dannemora som kommer kräva kompetensförsörjning samt ett eventuellt slutförvar.

S9: Andel medarbetare som erbjuds kompetensutveckling i sitt arbete

Den egna organisationens lärande mäts genom en enkät till medarbetare med frågeställningar om lärande och kompetensutveckling .

Alla kommunens verksamheter arbetar på något sätt med att erbjuda medarbetare kompetensutveckling i form kollegialt lärande, handledning och utbildning. Chefer har erbjudits en arena för kollegialt lärande likväl i form av chefsdialog.

Andelen anställda som upplever att de utvecklats i jobbet under det senaste året. Utfallet redovisas per helårsbasis.

När det gäller kompetensutveckling för medarbetare har traditionella utbildningar formats om och återuppstått i digital form. Många tolkar dock fortfarande att kompetensutveckling är samma sak som att gå på en utbildning eller kurs, även om den stora merparten av lärande sker i arbetsvardagen och genom kollegialt lärande. Detta kan innebära att måltalet kan bli utmanande att uppnå. För att uppnå målet behöver vi bli bättre på att synliggöra och tydliggöra detta.

EN LÄRANDE KOMMUN

Samlad bedömning för 2021:
Det strategiska inriktningsområdet, lärande kommun, tar sin utgångspunkt i följande styrtal, kompetensförsörjningen i vårt geografiska område, andelen ungdomar som tar gymnasieexamen samt medarbetarnas fortbildning. Samtliga dessa områden har påverkats av pandemin, ny teknik och nya metoder har blivit vardag i såväl skola som arbetsplats. När det gäller rekrytering uppnår vi det uppsatta styrtalet, kanske mest för att efterfrågan på arbetskraft generellt har sjunkit de senaste 20 månaderna. Här får vi följa trenden vidare under 2022. Avseende gymnasieexamen anser kommunstyrelsen att det är viktigt att följa utvecklingen i gymnasieskolan, särskilt avseende hur skolan lyckas med det kompensatoriska uppdraget. Östhammars kommuns resultat är i paritet med landet i övrigt och vi har under flera år haft ett mycket gott resultat i gymnasieskolan. När det gäller medarbetarnas möjlighet till utveckling ser vi nya tekniker och nya arbetssätt växa fram. Viktigt att vi tar vara på de nya möjligheterna. Kommunstyrelsen bedömer att målet inte nås i sin helhet. Kommunstyrelsen bedömer att två av tre styrtal kan uppnås vid årsskiftet.

En öppen kommun

- Där vi uppfattas som transparenta, inkluderande, inbjudande, lyssnande och tillgängliga
- Där medborgare och företagare känner delaktighet samt möjlighet till påverkan och inflytande. En kommun och organisation som är demokratisk, inbjudande, lyssnande och nyfiken
- Vi omfamnar olikheter och tar tillvara olika perspektiv

S10: Andelen invånare som upplever att de har inflytande

Mäts genom medborgarundersökningen och svar kommer i slutet av 2021. Under tertial 2 har stort fokus kring delaktighet lagts i Öregrund. Fler intresseföreningar har haft önskemål och åsikter om hamnområdet där önskemålen ofta varit diametralt motsatta. För att skapa en vi-känsla och försöka samordna och främja dialog har dialogmöten hållits varannan onsdagskväll. Information om pågående insatser och händelser har delats och frågor har kunnat ställas. Insatsen har inte varit särskilt välbesökt samtidigt som de inbjudna föreningarna säger sig vilja fortsätta med arbetsformen och är nöjda.

Föreningsdialoger sker vår och höst och under T2 är tillfällena färre.

Ett arbete med att under hösten 2021 påbörja implementering av SKRs delaktighetstrappa i fem steg är beslutat av KSAU.

S11: Andelen invånare som har förtroende för kommunens politiker

Prognosen för styrtalet har inte förändrats sedan tertialrapport 1. Flera av de insatser som planeras väntas få effekt under perioden 2022-2024.

Styrtalet redovisas en gång per år i SCB: s medborgarundersökning. Trenden har varit svagt vikande de senaste åren. Med anledning av detta har kommunstyrelsen både för innevarande år och för budgetåret 2022, avsatt medel för medborgarinflytande och gett förvaltningen ett särskilt uppdrag att väsentligt öka medborgarinflytandet. Med de förslag och aktiviteter som planeras och genomförs finns goda chanser

att uppnå styrtalet 2022 men kanske även en förbättring 2021.

S12: Andelen invånare som känner sig trygga i sitt bostadsområde när det är mörkt ute

Första halvan av 2021 har fortsatt varit annorlunda. Hela samhället har varit påverkat av den pandemi som fortfarande råder. På krisberedskapssidan har vi under våren haft vår ISF (inriktnings-och samordningsfunktion) igång för att hantera läget. Till hösten läggs ISF till som punkt på ordinarie KFLG istället för enskilda ISF möten.

Sektor Omsorg har inom sina verksamheter satt upp mål för sina trygghetsskapandetjänster. Sektor Omsorg och framförallt äldreomsorgen har varit en av kommunens verksamheter som har varit hårt drabbad av pandemin fortsatt under första halvan av 2021.Trots de påfrestningar som verksamheten har utsatts för har vi klarat av våra åtaganden på ett bra sätt.

Kommunen har tillsammans med polisen ett tecknat samverkansavtal samt ett årligt medborgarlöfte där 2021 års medborgarlöfte är ett ökat arbete kring den upplevda tryggheten i hemmet. Syftet är att stärka den upplevda tryggheten i hemmet. Kommunen och polisen skall gemensamt jobba för att öka tryggheten i kommunen avseende brott i nära relation, hot och våld samt stöldbrott/inbrott.

Trenden i landet har under flera år varit att den upplevda tryggheten går neråt. Östhammars kommun ligger fortfarande på en relativt hög nivå av upplevd trygghet. 2020 var index-utfallet i medborgarundersökningen 62, vilket det varit sedan 2019. Östhammars kommun ligger därmed en bit över index i Sverige. Prognosen att pandemin skulle speglas i föregående års medborgarundersökning stämde inte. Däremot vet vi inte hur det kan komma att speglas i årets, då vi befunnit oss i pandemin under lång tid .Det finns i övrigt en mängd olika saker som vi kan förvänta oss påverkar den allmänna känslan av trygghet/otrygghet och som kan påverka utfallet i medborgarenkäten.

Från 2021 mäts inte trygghetindex utan styrtalet bygger enbart på en specifik frågeställning i medborgarundersökningen. Detta gör att jämförelser med tidigare år inte går att göra.

EN ÖPPEN KOMMUN

Samlad bedömning för 2021:
Det strategiska inriktningsområdet, en öppen kommun, mäts utifrån styrtalen, upplevd möjlighet att delta aktivt i arbetet med kommunens utveckling, förtroendet för kommunens politiker samt upplevd trygghet. Trenden för området har varit vikande de senaste fem åren vilket även är en nationell trend. För att motverka detta och främja öppenheten finns idag ett särskilt uppdrag från kommunstyrelsen avseende utvecklandet av medborgardialoger. Under året har flera arbetssätt och aktiviteter utvecklats, detta arbete fortsätter under nästkommande år. Kommunfullmäktige har dessutom avsatt resurser för detta utvecklingsarbete. Kommunstyrelsen konstaterar att detta utvecklingsarbete inte är ett quick fix utan kräver kontinuitet, systematik och tillit.
Kommunstyrelsen bedömer att det strategiska inriktningsområdet inte kommer att uppnås.

Kommunkoncernen

Koncernen Östhammars kommun består förutom av kommunen av bolagen Östhammar vatten AB, Hargs hamn AB ägs av Östhammars kommun till 79% Dannemora gruvfastighet AB, Östhammarshem är en stiftelse och ägs formellt inte av kommunen men då kommunen borgar för stiftelsen lån har kommunen ett avgörande inflytande.

Omsättningen för bolagen i koncernen exkl Östhammars kommun uppgick under perioden till 186 (184) mnkr. Periodens resultat uppgår till 39 (44) mnkr. För helåret 2021 är prognosen ett resultat på 32 mnkr för bolagen i koncernen.

Östhammarshem redovisar en omsättning på till 110 mnkr för perioden. Under perioden har stiftelsen tvingsts senarelägga planerat underhåll för att undvika smitta. Man har också påbörjat ett samarbete med kommunen för att bättre fånga upp verksamhetens önskemål vid ombyggnation av äldreboenden. Ett nytt driftsytem för hantering av sina fastigheter har tagigts i drift. Huvudkontoret har flyttat. Detta skapar möjligheter för nya bostäder i det gamla kontoret.

Hargs Hamn AB redovisar en omsättning på 38 mnkr. Hamnen hade 124 (110) angörande fartyg under perioden. RDF är bolages enskilt största godslag och står för 32 % av tonaget och 25 % av omsättningen. En ny ägare i Lantmännen som äger 10% av hamnen har tillkommit. Spannmålshanteringen har minskat något jämfört med förra året. På investeringssidan slutfördes farledsfördjupningen i mars. Bolaget ambition är att påbörja arbetet med att bygga en ny kaj vid årsskiftet.

Öregrund och Österbybruk. Läcksökning och reparation har gjorts av ledningsnätet i Gimo. Arbetet med vattenledning till Österbybruk och Alunda fortsätter men på grund av markförhållanden har arbetet försenats. Detta medför investeringarna ligger under budget.

KONCERN ÖSTHAMMARS KOMMUN TOM AUG MNKR	ÖSTHAMMAR VATTEN		HARGS HAMN 79%		ÖSTHAMMARS-HEM		TOTALT	
	2020	2021	2020	2021	2020	2021	2020	2021
Verksamhetens intäkter	39,1	37,4	29,8	38,3	115,1	109,9	183,9	185,7
Verksamhetens kostnader	-27,6	-26,3	-18,8	-25,8	-65,9	-66,3	-112,3	-118,3
Avskrivningar	-4,2	-4,6	-5,6	-5,7	-17,7	-17,7	-27,6	-28,0
Verksamhetens resultat	7,3	6,6	5,4	6,8	31,5	26,0	44,1	39,5
Finansiella poster	-0,7	-0,6	-0,7	-0,6	-3,5	-2,4	-4,9	-3,6
Resultat efter finansiella poster	6,6	6,0	4,7	6,2	27,9	23,7	39,2	35,8
Extraordinära poster								
Periodens resultat	6,6	6,0	4,7	6,2	27,9	23,7	39,2	35,8
PROGNOS RESULTAT HELÅR	**1,5**	**1,5**	**7,1**	**7,9**	**20,0**	**22,2**	**28,6**	**31,6**

God ekonomisk hushållning

Kommunallagen föreskriver att kommuner ska ha en god ekonomisk hushållning i sin verksamhet. För att uppnå detta ska fullmäktige ange en målsättning för kommunens finansiella utveckling och ställning. Vidare står i kommunallagen att kommunen ska ha en ekonomi i balans vilket innebär att en kommun inte får lägga en budget där kostnaderna är högre än intäkterna. I budget för 2021 beslutade kommunfullmäktige om tre mål för god ekonomisk hushållning.

1 Östhammars resultat ska på lång sikt uppgå till minst 2 % av skatteintäkter och generella statsbidrag. För 2021 är beslutet att resultatet ska uppgå till 1,15 % av skatteintäkter och generella statsbidrag. Prognosen är att målet uppnås då årets resultat prognostiseras till 2,2%

2 Verksamhetens nettokostnad får inte öka snabbare än ökningen av skatteintäkter och generella statsbidrag. Prognosen är att målet inte uppnås då verksamhetens nettokostnader ökat med mer än 4% samtidigt som skatteintäkter och generella statsbidrag ökat med 3%. En mer fördjupad diskussion finns under avsnittet driftredovisning.

3 Samtliga nämnder följer budget. Om en nämnd prognostiserar ett underskott/överskott på 1% eller mer från budget ska Kommunstyrelsen underrättas. Prognosen är att målet inte uppnås då Socialnämnden och Kultur-och Fritidsnämnden samt Kommunstyrelsen prognostiserar ett preliminärt underskott per helår.

Balanskravsutredning

I begreppet God ekonomisk hushållning ingår också att en balanskravsutredning görs av kommunens resultat. Vid balanskravsutredning exkluderas reavinster, reaförluster och avsättningar till resultatutjämningsfond från det redovisade resultatet. Detta görs i syfte att få ett resultat som är jämförbart mellan olika år och andra kommuner. I delårsrapporten görs det utifrån det prognostiserade resultatet. Balanskravsresultatet framgår av tabellen. För 2021 prognostiseras ett positivt balanskravsresultat.

BALANSKRAVSUTREDNING MNKR	UTFALL 2020	UTFALL 2021-08	PROGNOS HELÅR 2021
Periodens resultat från resultaträkningen	32,6	47,2	30,2
Reducering av samtliga realisationvinster	0,0	0,0	0,0
Periodens resultat efter balanskravsjusteringar	32,6	47,2	30,2
Reservering av medel till resultatutjämningsreserv	0,0	0,0	0,0
Användning av medel från resultatutjämningsreserv	0,0	0,0	0,0
Periodens balanskravsresultat	32,6	47,2	30,2
Återställande av negativt resultat från tidigare år	0,0	0,0	0,0
BALANSKRAVSRESULTAT	**32,6**	**47,2**	**30,2**

Driftredovisning

PER NÄMND TOM AUG MNKR	INTÄKTER		KOSTNADER		NETTO					
	BUDGET	UTFALL	BUDGET	UTFALL	UTFALL	BUDGET	AV-VIKELSE	HELÅRS-BUDGET	HELÅRS-PRONOS	AV-VIKELSE
Kommunstyrelse	245,5	225,8	-376,9	-372,6	-146,8	-131,4	-15,4	-197,5	-211,3	-13,9
varav pensioner och finansförvaltning	1,6	-1,7	-53,7	-63,6	-65,3	-52,1	-13,2	-78,1	-88,9	-10,8
varav politik/ stab	1,7	1,9	-8,5	-6,6	-4,7	-6,8	2,1	-10,2	-10,2	0,0
varav sektor verksamhetstöd	190,9	181,5	-233,6	-224,6	-43,1	-42,8	-0,4	-64,8	-67,3	-2,5
varav sektor samhälle	36,4	30,9	-61,0	-58,5	-27,7	-24,6	-3,1	-36,9	-36,5	0,4
varav sektor bildning	14,9	13,1	-20,1	-19,2	-6,0	-5,1	-0,9	-7,4	-8,4	-1,0
Säkerhetsnämnd	0,3	0,2	-0,3	-0,1	0,1	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0
Bygg- och miljönämnd	11,2	11,8	-14,6	-13,8	-2,0	-3,4	1,4	-5,5	-5,6	-0,1
Kultur- och fritidsnämnd	8,2	6,2	-35,4	-33,8	-27,6	-27,2	-0,4	-40,8	-42,6	-1,8
Barn- och utbildningsnämnd	35,7	47,2	-427,3	-415,4	-368,2	-391,6	23,4	-582,0	-582,0	0,0
Socialnämnd	244,7	262,1	-587,6	-602,0	-340,0	-342,9	2,9	-515,3	-522,2	-6,9
Verksamhetens nettokostad	**545,6**	**553,3**	**-1 442,1**	**-1 437,7**	**-884,5**	**-896,4**	**12,0**	**-1 341,0**	**-1 363,7**	**-22,7**
Skatteintäkter	720,4	741,3	0,0	0,0	741,3	720,4	20,9	1 080,6	1 109,8	29,2
Utjämningar och Generella statsbidrag	212,1	212,8	-21,4	-21,1	191,8	190,7	1,1	286,0	286,5	0,5
Verksamhetens resultat	**1 478,2**	**1 507,5**	**-1 463,5**	**-1 458,8**	**48,7**	**14,7**	**34,0**	**25,6**	**32,6**	**7,0**
Finansilella intäkter	12,2	15,0			15,0	12,2	2,8	18,3	22,8	4,5
Finansilella kostnader			-18,8	-16,5	-16,5	-18,8	2,3	-28,2	-25,2	3,0
Resultat	**1 490,4**	**1 522,4**	**-1 482,3**	**-1 475,3**	**47,2**	**8,1**	**39,1**	**15,8**	**30,2**	**14,4**

Östhammars kommuns resultat för perioden tom sista augusti är ett överskott på 47 mnkr. Budgeterat överskott är 8 mnkr. Verksamhetens nettokostnader visar överskott jämfört med budget men skiljer sig mellan nämnder. Där framförallt BUN har ett stort överskott medan övriga nämnder har en förbrukning i nivå med budget eller mindre avvikelser. Kommunstyrelsen redovisar ett stort underskott jämfört med budget.

Verksamhetens nettokostnad har ökat med över 4 procent jämfört med föregående år. Det är mycket. Kostnadsläget och ökningstakten är högre än den långsiktiga utvecklingen av skatteintäkter vilket inte är hållbart på lång sikt. De kostnader som ökat mest är köp av verksamhet och för tjänstepensioner.

Kommunens skatter och generella bidrag har ökat med 3 % jämfört med föregående år. Det är betydligt större än budgeterat men ökningen är till viss del bokföringsteknisk. Det beror dels på att årets skatteintäkter är högre än i den prognos som användes till årets budget. Dels får kommunen en positiv avräkning av 2020 års skatteintäkter. Prognoserna avseende skatteintäkter från SKR har varit väldigt svajiga både i år och 2020 med stora variationer mellan prognostillfällena. Prognosen är dock att skatteintäkterna 2021 blir högre än de i budget. Kommunen har också fått några miljoner extra i generella statsbidrag från regeringens skolmiljard.

Kommunstyrelsen redovisar ett underskott 15 mnkr för perioden. Det har tre förklaringar. Dels är inte renhållningsavgifter debiterade för perioden ca 3 mnkr. Dels har kostnaden för pensioner ökat stort ca 9 mnkr. Kostnaden för tjänstepensioner är svårberäknad och kan variera stort mellan åren men tendensen är att deras andel av personalkostnaderna blir större för varje år. I år har kommunen blivit efterdebiterad för några personer vilket slagit hårt. Arbetsmarknadsenheten visar underskott främst beroende på att bidraget för lönesubventioner från arbetsförmedlingen minskar. Detta bidrag har stadigt minskat de senaste åren.

Bygg- och miljönämnden redovisar ett överskott vilket beror på en eftersläpning av hyreskostnader för perioden. Dessutom har det ökade antalet bygglovsansökningar gett högre intäkter under perioden. Miljöverksamheten har istället sett en minskad efterfrågan vad gäller ansökningar för t.ex. nya verksamheter och evenemang vilket påverkat intäkterna. Inom Miljöverksamheten har det bedrivits ”trängeltillsyn” för vilken det saknats finansiering.

Barn- och utbildningsnämnden redovisar ett överskott för perioden på 23 mnkr. Överskottet förklaras till största delen av kostnader med tydlig terminsindelning såsom skolskjuts, skolmåltider, köp av externa elevplatser Dessutom hyror för sporthallar som inte blivit fakturerade. Nämnden har också riktade statsbidrag som ännu inte fördelats ut till skolor. Några enskilda skolenheter visar underskott för perioden.

Kultur- och fritidsnämnden redovisar ett mindre underskott för perioden vilket förklaras av uteblivna intäkter från anläggningar som varit stängda. Nämnden har dragit ner sina kostnader för att anpassa verksamheten till rådande läge. .

Socialnämnden redovisar för perioden ett mindre överskott. Kostnaden för sjuklön och skyddsutrustning ligger kvar på ungefär samma nivå som föregående år. Även i år kommer staten att kompensera för dessa kostnader.

Corona

Kommunen har inte fått lika mycket kompensation av staten för Corona-epidemin som under 2020. Det inte varit någon extra utbetalning av generella statsbidrag jämfört med förra året då kommunen fick 40 mnkr. Däremot har staten ökat nivån på de generella statsbidragen. Även under 2021 finns riktade statsbidrag att söka för verksamheter inom vård och omsorg. Något särskilt Corona-stöd finns inte men nivån på övriga statsbidrag har höjts så ersättningen är lika stor som under 2020. De tillfälliga regler som kompenserar kommunerna för högre sjuklönekostnader gäller fram till och med september i år. Därefter återgår det hela till reglerna som gällde innan Corona-pandemin.

Prognos

Prognoserna för ekonomiskt utfall varierar under året. I augusti är prognosen ett helårsresultat på 30 mnkr, 14 mnkr bättre än budgeterat resultat. Överskottet beror enbart på ett prognostiserat överskott vad gäller skatteintäkter och generella statsbidrag. Tittar man enbart på verksamhetens nettokostnader är prognosen ett underskott mot budget.

Socialnämnden prognosticerar ett underskott 7 mnkr. Det är liksom tidigare år hemtjänst i egen regis och särskilt boende för äldre som orsakar underskott. Höga kostnader för sjuklön och skyddsutrustning driver kostnaderna. Det som är glädjande är att underskottet minskar. Kostnaden per utförd timme är i år lägre jämfört med förra året. Däremot har rekryteringsläget för sjuksköterskor försämrats vilket gör att behovet av inhyrd personal fortfarande är stort.

Kultur och fritidsnämnden prognosticerat också ett underskott för helåret. Som tidigare nämndes är det lägre intäkter från sportanläggningar samt att nämnden betalar ut ett extra föreningsbidrag på grund av Corona-epidemin.

Kommunstyrelsen prognos pekar på ett underskott på 14 mnkr för året. Dels är det kostnaden för pensioner ,11 mnkr, som inte beräknas kunna täckas av minskade kostnader på andra ställen. Anledningen till det stora underskottet är två. Dels fler individer som har rätt till förmånsbestämd pension och allmänt höjda belopp. Dels har Skandia, pensionsbolaget, utrett ett antal individer och dess förmåner vilket medfört en engångskostnad för kommunen.

Kommunen har också fått minskade lönebidrag från arbetsförmedlingen 1 mnkr. Dessutom kommer besparingsbetinget på sektor verksamhetsstöd inte kunna infrias under året. Bedömningen är att bara hälften av besparing nås vilket ger ett underskott på 2,5 mnkr för helåret

Investeringsredovisning

INVESTERINGAR PER NÄMND MNKR	UTFALL 2019	UTFALL 2020	UTFALL 2021-08	BUDGET 2021-08	PROGNOS 2021
Kommunstyrelse	116,7	120,6	56,5	332,4	275,9
varav sektor verksamhetsstöd	3,9	0,5	0,1	3,5	3,4
varav exploatering	8,7	0,6	0,0	37,7	37,7
varav G/C -vägar	6,0	0,4	0,0	9,4	9,4
varav verksamhetslokaler	79,5	106,1	50,4	234,8	184,4
varav övrigt	17,1	10,9	3,6	40,4	36,8
varav renhållning	1,6	2,1	2,4	6,7	4,2
Bygg- och miljönämnd	0,1	0,0	0,0	0,2	0,2
Kultur- och fritidsnämnd	0,3	0,7	0,3	2,8	2,5
Barn- och utbildningsnämnd*	2,2	8,9	1,1	16,3	15,2
Socialnämnd	3,4	2,0	0,2	2,3	2,1
NETTOINVESTERINGAR	**122,7**	**132,2**	**58,1**	**354,0**	**295,9**

**KF beslut 21-06-15 § 95 att utöka Barn och utbildningsnämdens budget med 5,2 mnkr. KF beslut 21-04-25 §65 att överföra ej använda investeringsmedel 2020 till 2021.*

LSS- boendet i Östhammar kommer inte att påörjas under 2021. Även den nya förskolan i Östhammar kommer inte att påbörjas under 2021.

STÖRRE INVESTERINGPROJEKT MNKR	UTGIFTER 2021		TOTALA UTGIFTER		
	BUDGET	UTFALL	BUDGET	UTFALL	PROGNOS
Nya skolan Östhammar	64,5	23,7	243,4	202,7	243,0
Inventarier nya skolan Östhammar	7,9	1,0	12,1	5,3	12,1
Utbyggnad Österbyskolan	24,2	10,0	36,0	21,9	36,0
Ny förskola Östhammar	47,5	0,0	48,5	1,0	48,5
Ny förskola Österbybruk	50,6	15,5	51,8	16,7	51,8
Utbyggnad Olandskolan	5,0	0,3	5,0	0,3	5,0
Serviceboende LSS	20,0	0,0	20,0	0,0	20,0

Resultaträkning

MNKR	KOMMUN 2020-08	KOMMUN 2021-08	KOMMUN BUDGET HELÅR	KOMMUN PROGNOS HELÅR	KONCERN 2020-08	KONCERN 2021-08
Verksamhetens intäkter	205,3	202,4	300,0	310,9	361,5	369,7
Verksamhetens kostnader	-1 009,4	-1 026,7	-1 570,8	-1 589,6	-1 092,6	-1 123,5
Avskrivningar	-43,2	-60,2	-70,3	-85,0	-71,5	-88,1
Verksamhetens nettokostnad	-847,4	-884,5	-1 341,0	-1 363,7	-802,6	-841,9
Skatteintäkter	714,8	741,3	1 080,6	1 109,8	714,8	741,3
Generella statsbidrag och utjämning	190,2	191,8	286,0	286,5	190,2	191,8
Verksamhetens resultat	57,6	48,7	25,6	32,6	102,4	91,2
Finansiella intäkter	1,1	0,6	18,3	22,8	1,1	0,6
Finansiella kostnader	-1,0	-2,1	-28,2	-25,2	-6,0	-5,8
Resultat efter finansiella poster	57,7	47,2	15,8	30,2	97,5	86,1
Extraordinära poster					0,0	
RESULTAT	**57,7**	**47,2**	**15,8**	**30,2**	**97,5**	**86,1**

Balansräkning

MNKR	KOMMUN 2020-12	KOMMUN 2021-08	KONCERN 2020-12	KONCERN 2021-08
TILLGÅNGAR				
ANLÄGGNINGSTILLGÅNGAR				
Immateriella anläggningstillgångar	8,6	5,9	8,6	5,9
Mark, byggnader och tekniska anläggningar	1 170,5	1 330,3	2 315,3	2 416,3
Maskiner o inventarier	70,3	72,3	88,2	84,9
Materiella anläggningstillgångar	1 240,8	1 402,6	2 403,5	2 501,2
Finansiella anläggningstillgångar	81,4	122,0	23,3	25,2
Summa anläggningstillgångar	**1 330,8**	**1 530,5**	**2 435,4**	**2 532,4**
OMSÄTTNINGSTILLGÅNGAR				
Förråd	1,0	1,0	1,0	1,0
Fordringar	96,5	88,7	123,5	185,1
Kassa och bank	188,4	84,2	210,9	84,2
Summa omsättningstillgångar	**285,9**	**173,9**	**335,4**	**270,4**
Summa tillgångar	**1 616,7**	**1 704,4**	**2 770,8**	**2 802,7**
EGET KAPITAL,AVSÄTTNINGAR OCH SKULDER				
EGET KAPITAL				
Övrigt eget kapital	724,7	757,3	928,8	981,5
Resultatutjämningsreserv	22,3	22,3	22,3	22,3
korr pga fel UB 2019 Östhammarshem			2,3	-
Årets resultat	32,6	47,2	71,7	83,0
Summa eget kapital	**779,6**	**826,7**	**1 025,1**	**1 086,7**
AVSÄTTNINGAR				
Avsättningar för pension och likn. förpliktelser	26,4	27,4	26,4	27,4
Uppskjuten skatt	-	-	39,1	32,3
Övriga avsättningar	15,9	15,9	16,0	43,7
Summa avsättningar	**42,3**	43,3	**81,5**	**103,4**
SKULDER				
Långfristiga skulder	482,8	625,3	1 245,1	1 312,5
Kortfristiga skulder	312,0	**209,0**	419,1	300,1
Summa skulder	**794,8**	**834,4**	**1 664,2**	**1 612,6**
Summa eget kapital, avsättningar och skulder	**1 616,7**	**1 704,4**	**2 770,8**	**2 802,7**

Noter Redovisningsprinciper

Östhammars kommuns delårsredovisning är upprättad i enlighet med Lagen om kommunal bokföring och redovisning (lag 2018:597) samt de rekommendationer som är utfärdade av Rådet för kommunal redovisning (RKR). Avvikelser från rekommendationerna och förtydliganden av deras tillämpning redogörs för nedan. Redovisningsprinciperna är ändrade jämfört med årsredovisning 2020 gällande rubrikerna Leasing och Jämförelsestörande poster. Rubriken Driftredovisning är förtydligad vad som gäller.

Redovisning och värderingsprinciper

Kommunen väljer att redovisa statsbidrag som ska återbetalas som en minskning av intäkter istället för en kostnad. Detta avviker från 4 kap §4 om förbud att nettoredovisa intäkter.

Kommunkoncernen består av följande företag

Östhammarshem. Är en stiftelse men kommunen har ett avgörande inflytande såsom borgensman.

Östhammar vatten 100 % ägarandel

Hargshamn 89 % ägarandel

Östhammars vård och omsorg AB och Östhammars industrifastigheter är avvecklade under 2020.

Östhammars kommun har mindre ägarandelar i ytterligare ett antal bolag.

Anläggningstillgångar.

Anläggningstillgångar är upptagna till anskaffningsvärde minskat med planenliga avskrivningar. Avskrivningstider för tillgångar redogörs för i not. Östhammar avviker från rekommendation i RKR 4 om komponentredovisning då enbart anskaffningar gjorda från 2015 är uppdelade i komponenter. För äldre anläggningar anskaffade för 2015 saknas i stor utsträckning kännedom om vilka delar i en anläggning som representeras i bokfört värde. Då är bedömningen att uppdelning i komponenter inte är möjlig eftersom kunskap saknas om vilken komponent som utgör bokfört värde och uppdelning i komponenter då endast skulle baseras på gissningar. Då har avskrivningstiden som anläggning tidigare tilldelats fått vara kvar och komponenten fått beteckning ”övrig. Ränteutgifter för lån upptagna för att finansiera anskaffandet av anläggningstillgångar bokförs löpande i resultaträkningen.

Kortidsinventarier och inventarier av mindre värde. Östhammar följer vad som rekommenderas i RKR R4 avseende inventarier av mindre värde.

Finansiella anläggningstillgångar

Bokfört värde på insatskapital i Kommuninvest motsvarar miniminivå för som krävs för medlemskap i Kommuninvest samt ursprunglig insats som betalades när kommunen blev medlem. Detta är i enlighet med lagen.

Leasing

Kommunen tillämpar delvis RKR 5. Denna redovisningsperiod redovisas endast kommunens hyreskontrakt med Östhammarshem som finansiell leasing. Dessa utgör beloppsmässigt den absolut största delen av det som kan klassas som finansiell leasing. Leasade tillgångar redovisas på egna konton i bokföringen. Övrig leasing redovisas som operationell. Uppskattning av kommunen som finansiell leasegivare är inte

gjord. Redovisning av finansiell leasing har inte gjorts tidigare.

Pensioner

Pensionsåtaganden för anställda redovisas enligt blandmodellen och är beräknade enligt RIPS (SKR:s riktlinjer för pensionsberäkning). Kostnader, avsättningar och ansvarsförbindelser beräknas och uppskattas av kommunens pensionsadministratör. Samtliga pensionskostnader bokförs löpande

Kommunens åtagande avseende förmånsbestämd tjänstepensionen (FÅP), inkomster över 7,5 basbelopp är försäkrad vilket innebär att de endast finns upptagen i resultaträkningen. Kostnaden för FÅP utgörs av under året fakturerat belopp då det bedöms vara mer korrekt än prognos som lämnas av pensionsadministratören. Prognosen beaktar inte kostnad för sk alternativa lösningar för berörd personalkategori. Osäkert om detta förfarande normeras i RKR 10. Överskottsfond hos försäkringsgivaren redogörs för i not.

Intäkter och kostnader

Extra generella statsbidrag som erhållits under året har bokförts enligt RKR 2. Villkorade statsbidrag redovisats enligt de villkor som följer av bidraget. Dock har vissa riktade och villkorade statsbidrag, främst från Migrationsverket och Skolverket, som erhållits under året till vissa delar skuldförts då de kostnader som dessa är avsedda täcka uppstår nästa år.

Driftredovisning

Driftredovisningen innehåller interna poster då KF:s budgetbeslut omfattar interna poster. Interna poster är avstämda på kommunnivå så att kostnader och intäkter överensstämmer. Kommungemensamma kostnader fördelas enligt schablon. Lokalkostnad fördelas genom internhyra. Alla anläggningstillgångar belastas med en internränta på 1,25 %. Samtliga lönekostnader belastas med löneomkostnadspålägg. Löneomkostnadspålägget uppgår till den procentsats som rekommenderas av SKR vilken inte överensstämmer med faktiskt redovisade löneskatter till Skatteverket.

Skatteintäkter

Skatteintäkter som bokförts utöver årets framgår av not.

Jämförelsestörande poster

Under 2020 betraktades kostnader och intäkter som uppkommit på grund av Corona-epidemin som jämförelsestörande. Under 2021 har betraktas dessa inte som jämförelsestörande då det minskat betydligt.

Not 1 Redovisningsprinciper

Samma redovisningsprinciper har använts som för helåret

Not 2 Säsongsvariationer

Inom Barn och utbildningsnämdens verksamhet finns säsongsvariationer avseende utbetald och erhållen ersättning för elever i fristående verksamhet och andra kommuner samt kostnader för skolskjuts. Kostnaden för dessa ubetalas under 9 månad per år medans budget är lagd med lika stor andel per månad under 12 månader. Endast kostnader och intäkter som på ett tillförlitligt sätt kunnat skattas är bokförda i perioden. Detta gör att Barn och utbildningsnämndens resultat per den sista augusti blir betydligt bättre än budget då de betalningsfria månaderna infaller under sommaren.

Kommunstyrelsen

Nämndens sammanfattning

Verksamheterna som redovisar direkt till kommunstyrelsen visar sammantaget ett överskott per augusti 2021 jämfört med lagd periodbudget. Per helår görs prognos om ett större överskott vilket i sin helhet kommer av preliminärt ökade skatter och generella bidrag än budgeterat. Sektor verksamhetsstöd arbetar vidare med det sparbeting som finns i årets budget och rapporter att framsteg görs men att sparbetinget troligtvis inte kan uppfyllas i sin helhet per årsskiftet.

Verksamheten de första 8 månaderna under 2021 präglas i övrigt av den pågående pandemin och de osäkerheter som den fört med sig både vad gäller ekonomi och verksamhet. Glädjande är att sjuktalen inom verksamheterna är fortsatt låga.

Väsentliga personalförhållanden

Kommunfullmäktige har gett nämnder och förvaltningen i uppdrag att arbeta aktivt för att sänka medarbetarnas sjuktal.

Målet är att Östhammars kommuns sjuktal för 2021 ska ligga max 1 %-enhet över medelvärdet för kommunernas sjukfrånvaro och att sjuktal för 2022 ska ligga i nivå med medelvärdet för kommunernas sjukfrånvaro. 2020 var medelvärdet för kommunernas sjukfrånvaro 8,3% (9,1% för kvinnor, 5,7% för man)

En svag ökning från Q1 ses då vi går från 4,97% till 5,2% sjukfrånvaro i Q2, den marginella ökningen observeras och fortsätter att följas. Med två stabila kvartal med frånvaro runt 5% ser vi positivt på att uppnå nämndmålet på max 6,5% sjukfrånvaro på helår inom Kommunstyrelsens verksamhetsområde.

Måluppfyllelse

Nämndmål: Östhammars kommun skall vara en attraktiv och hållbar arbetsgivare

Kommunens verksamheter arbetar löpande med att förbättra arbetsmiljö, tex genom att undersöka och åtgärda risker, utveckla friskfaktorer som bidrar till god arbetsmiljö samt utveckla ledarskap. Ett annat arbete som bidar till attraktivitet och hållbarhet är pågående utveckling mot effektiva och enhetliga processer vilket i sin tur medför redundans i de övergripande stödfunktionerna.

Prognosen är att vi kommer nå nämndmålet på max 6,5 % sjukfrånvaro på kommunstyrelsens verksamhetsområde.

Nämndmål: Östhammars kommun ska redovisa ett gott ekonomiskt resultat

Kommunen visar ett större överskott än planerat per augusti 2021. Även prognos per helår visar ett större överskott, resultat, än planerat. Det bör vara möjligt att uppnå mål om 2 % resultat per årsskiftet.

Nämndmål: Östhammars kommun ska minska sin negativa miljöpåverkan

Prognosen är att nämndmålet ej kommer att nås under året. Många aktiviteter pågår och än fler är planerade i nämndmålets riktning, men måluppfyllnaden bedöms på grundval av styrtalens utfall. Till målet tillhör två stycken styrtal varav det ena Insamlat hushållsavfall totalt, kg/person är problematiskt att styra emot. Å ena sidan är det positivt att så mycket som möjligt av det genererade hushållsavfallet samlas in, å andra sidan är det positivt att faktiskt minska det genererade hushållsavfallet. Mängden insamlat hushållsavfall behöver formuleras om

för att skapa den hävstång för insamling och sortering som är önskvärd.

För det andra styrtalet Resor i tjänsten med egen bil - antal kilometer är prognosen att måltalet kommer att nås för helåret. Måltalet för helåret är max 200 000 kilometer och utfallet för första tertialet är drygt 28 000 kilometer.

Distansarbetet till följd av Corona har minskat andelen resor i tjänsten radikalt.

Nämndmål: Östhammars kommun ska vara tillgänglig och öppen för medskapande utifrån besökares-, invånares- och företagares behov.

Prognosen är att vi uppnår målet på helår, dock är det fortsatt en försiktig användning av tillgängliga inflytandeverktyg i kommunen

Nämndmål: Östhammars kommun har en hållbar och långsiktig fastighetsförvaltning

Prognosen är att målet nås för året. Målet har ett styrtal som är nytt för året, Fastighetsbestånd med underhållsplan, och som därför saknar måltal.

Arbetet med att organisera den löpande fastighetsförvaltningen har inletts och även om vissa strategiska funktioner fortfarande är obemannade så bedömer förvaltningen att arbetet fortskrider enligt plan. En kommungemensam lokalförsörjningsplan är under framtagande och beräknas vara klar under 2022. Beslut har fattats om miljöklassificering av byggnader vid nybyggnation.

Nämndmål: Samtliga medarbetare skall erbjudas kompetensutveckling i sitt arbete sthammars kommun

Prognosen är att nämndmålet inte kommer att uppnås i år.

Alla kommunens verksamheter arbetar på något sätt med att erbjuda medarbetare kompetensutveckling i form kollegialt lärande, handledning och utbildning. Chefer har erbjudits en arena för kollegialt lärande likväl i form av chefsdialog.

När det gäller kompetensutveckling för medarbetare har traditionella utbildningar formats om och återuppstått i digital form. Många tolkar dock fortfarande att kompetensutveckling är samma sak som att gå på en utbildning eller kurs, även om den stora merparten av lärande sker i arbetsvardagen och kollegialt lärande. För att uppnå målet behöver vi bli bättre på att synliggöra och tydliggöra detta.

Nämndmål: Östhammars kommun ska vara en bra plats att leva och verka för såväl invånare som besökare och företagare.

Prognosen är att nämndmålet ej kommer att nås under året. Målet består av styrtalen; Företagen nöjdhet med kommunens arbete med markupplåtelse och Skötsel av allmänna platser t.ex. parker, torg, lekplatser.

Kommunen har de senaste tre åren haft svårighet att mäta kundernas nöjdhet med markupplåtelser. Problemen har bestått i en svårighet att få in kundernas synpunkter. Under inledningen av 2021 har arbete påbörjats med att förändra arbetsrutiner och dialog har inletts med berörda kunder. Rutinerna är ännu inte kvalitetssäkrade och dialogen med kunderna riskerar att påver-

kas negativt när kommunen nu i större utsträckning tar betalt för markupplåtelser. Det finns dubbla skäl att anta att kundernas omdömen är svagare än det mål vi satt.

Styrtalet, som tar sikte på hur skötsel av allmänna platser sköts, mäts årsvis. 2021års mätvärde har ännu in te kommit. För 2020 var utfallet (dvs andelen som givit ett högt eller mellanhögt betyg i mätningen, 5 eller uppåt på en tiogradig skala) på frågan ”renhållning av parker och allmänna platser” 41+39 =80. Måltalet kan i det avseende anses vara uppnått.

Ekonomiskt utfall

SEKTOR VERKSAMHETSSTÖD, POLITIK/ STAB SAMT FINANSER

Sektor verksamhetsstöd visar en budget i balans per augusti 2021 (+ 686 tkr jämfört med lagd budget, en förbrukning om 99 % av lagd periodbudget). Sektorn arbetar för att verkställa det sparbeting om 5 mkr som är beslutat för helåret och prognosen visar att delar av sparbetinget kan uppnås men troligtvis inte hela, ett visst underskott, preliminärt 2,5 mkr lämnas som årsprognos.

Posterna politik/stab samt finanser visar båda överskott per augusti 2021. Per helår görs prognos om budget i balans vad gäller politik/stab samt ett större överskott inom posten finanser, + 26, 4 mkr jmf med lagd årsbudget. Inom posten finanser finns både överskott och underskott, underskott återfinns bl a inom underposten pensioner där ny pensionsberäkning indikerar betydande ökade kostnader per helår medan posten skatter och bidrag visar betydande överskott beroende på ökade preliminära skatteintäkter och generella statsbidrag.

SEKTOR SAMHÄLLE

Sektor samhälle visar ett underskott per augusti 2021 (-3 239 tkr jämfört med lagd budget vilket motsvarar en förbrukning om 113 %). Per helår görs dock en prognos om ett mindre överskott (+ 400 tkr) vilket i sin helhet kommer från växande kommun, planenheten, där översyn av avtal samt personalomsättning förklarar överskottsprognosen.

SEKTOR BILDNING

Kommentar till underskott på AME:
Minskade intäkter från lönesubventioner

Arbetsmarknadsenheten har under flera år sett minskade intäkter från olika former av lönesubventioner som beviljas av Arbetsförmedlingen. 2020 års totala intäkter från Arbetsförmedlingen uppgick till 6,6 mnkr vilket kan jämföras med 11,6 mnkr 2018. Denna intäkt har tidigare år genererat överskott för lönesubventioner som kunnat täcka för underskott på andra håll inom enheten.

Uppdragsverksamheten
Verksamheten ser ökade kostnader för viss typ av uppdragsverksamhet och fordonsrelaterade kostnader och transporter.

Integrationsenheten
Nya och relativt stora kostnader för boendeplaceringar inom enheten. Återsökning av placeringskostnaden är genomförd men det finns osäkerhet om ansökningar blir beviljade. Enheten har också ökade kostnader för försörjningsstöd då det tar längre tid för nyanlända att komma in i etableringsprogrammet, och kommunen då under en längre tid än tidigare får stå för kostnaden. Tidigare kunde ”glappet” vara någon månad men nu är tiden cirka sex månader.

Prognos helår

SEKTOR VERKSAMHETSSTÖD

Visar budget i balans i delåret samt möjligt underskott per helår (preliminärt 2,5 mkr), arbete med sparbeting pågår.

SEKTOR BILDNING

Arbetsmarknadsenheten prognostiserar ett underskott inom områdena:
Integrationsenheten, - 1 mkr

Åtgärder

- Översyn av avtal och villkor för uppdragsverksamheten
- Minskning av bemanning inom uppdragsverksamhet
- Återsökning av placeringskostnad
- Överflytt av ansvar KAA till befintlig personal inom AME (dvs ingen nyanställning)

KOMMUNSTYRELSEN MNKR	FUNKTION	BUDGET ÅR	BUDGET ACK	UTFALL ACK	AVVIKELSE	PROGNOS HELÅR	AVVIKELSE
POLITIK/STAB	Politik	-8,4	-5,6	-5,0	0,6	-8,4	0,0
	Stab	-1,9	-1,2	0,4	1,6	-1,9	0,0
Summa		**-10,2**	**-6,8**	**-4,6**	**2,2**	**-10,2**	**0,0**
SEKTOR VERKSAMHETSSTÖD	Verksamhetsstöd, Stab	3,8	2,5	-0,9	-3,4	0,3	-3,5
	Kansli/Utveckling	-20,5	-13,6	-14,1	-0,5	-20,5	0,0
	Hr	-14,2	-9,4	-9,5	-0,1	-14,4	-0,2
	Ekonomi	-19,7	-13,1	-12,1	1,0	-19,3	0,4
	Upphandling	-3,9	-2,5	-2,2	0,3	-3,7	0,2
	Kommunikation/ Kundtjänst	-6,1	-4,0	-4,6	-0,6	-5,6	0,6
	Fastighetsdrift	-25,6	-17,0	-13,6	3,4	-25,6	0,0
	Måltid och Städ	0,0	0,0	0,5	0,6	0,0	0,0
Summa		**-86,3**	**-57,1**	**-56,5**	**0,7**	**-88,8**	**-2,5**
SEKTOR SAMHÄLLE	Samhälle centralt	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
	Näringsliv	-4,8	-3,2	-3,0	0,2	-4,8	0,0
	Park	-4,0	-2,7	-2,6	0,1	-4,0	0,0
	Växande	-25,5	-17,0	-16,9	0,1	-25,5	0,0
	Växande, Plan Ks	-3,3	-2,3	-2,0	0,3	-2,9	0,4
	Avfall	0,0	0,1	-3,6	-3,7	0,0	0,0
Summa		**-37,6**	**-25,1**	**-28,1**	**-3,1**	**-37,2**	**0,4**
SEKTOR BILDNING	Arbetsmarknads-enhet	-7,4	-5,1	-6,0	-0,9	-8,4	-1,0
Summa		**-7,4**	**-5,1**	**-6,0**	**-0,9**	**-8,4**	**-1,0**
FINANSER	Gem Nämnder Etc	-46,5	-31,0	-34,3	-3,2	-47,3	-0,8
FINANSER	Finanser	1 348,2	898,8	915,0	16,2	1 375,5	27,2
Summa		**1 301,7**	**867,8**	**880,7**	**12,9**	**1 328,1**	**26,4**
		1 160,1	**773,7**	**785,5**	**11,8**	**1 183,4**	**23,3**

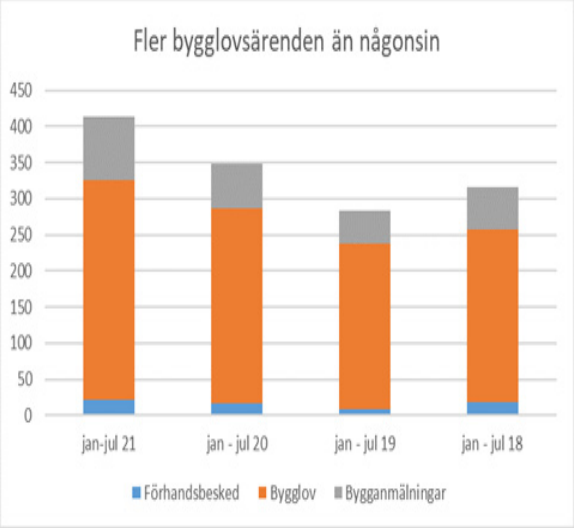
Bygg- och miljönämnd

Nämndens sammanfattning

Nämndens verksamhet har påverkats starkt av pandemin samt av de samhällseffekter som kommit av restriktionerna.

Några exempel på detta är att trycket på bygglovsverksamheterna och kartverksamheten varit starkare än någonsin. Miljöenheten har givits nya uppdrag kopplat till bl.a. trängseltillsyn och även vår planenhet har fått hantera betydligt fler förhandsbesked än under ett normalår.

En effekt av detta är att nämnden inte haft en antagen tillsynsplan för miljötillsynen att styra med eller att följa upp.

Väsentliga personalförhållanden

Kommunfullmäktige har gett nämnder och förvaltningen i uppdrag att arbeta aktivt för att sänka medarbetarnas sjuktal.

Målet är att Östhammars kommuns sjuktal för 2021 ska ligga max 1 %-enhet över medelvärdet för kommunernas sjukfrånvaro och att sjuktal för 2022 ska ligga i nivå med medelvärdet för kommunernas sjukfrånvaro. 2020 var medelvärdet för kommunernas sjukfrånvaro 8,3% (9,1% för kvinnor, 5,7% för man)

Den stora utmaningen som nämnden arbetat med sedan 2019 är personalomsättningen. Bakgrunden till detta är att verksamheten under långa perioder under 2010-talet besvärades av en mycket hög personalomsättning, med svåra driftstörningar som effekt.

Sedan 2020 tycks den problematiken huvudsakligen undanröjd. Det betyder inte att aktiviteter som systematiskt arbetsmiljöarbete och förbättringsarbete kan avstanna. Tvärtom – här finns det skäl att ytterligare stärka dessa insatser för att också stärka Nöjd Medarbetar Index.

Senaste NMI-mätningen bland personalen genomfördes i juni 2021 och indikerar alltjämt goda/mycket goda resultat (lägst 74 inom området säkerhet och hälsa samt högst 94 inom frågeområdet Arbetsorganisation)

Sjuktalen är nere på historiskt låga nivåer (se tabellen på nästa sida) och det finns skäl för både nämnd och förvaltningsledning att uppmärksamma och jobba med förmodat stigande ”sjuknärvaro” till följd av ökat distansarbete.

Det är rimligt att också tänka att pandemin påverkat personalförhållandena. Medarbetare har givits utökade möjligheter att arbeta från hemmet, vilket bl.a. bidragit till att ge de som annars pendlar till /från arbetsplatsen mer tid till både sig själva och sina privata intressen. Detta kan ha påverkat både trivseln med arbetsvillkoren och benägenheten att söka ett annat jobb

Måluppfyllelse
Nämndmål: Bygg- och Miljönämnden ska skapa förutsättningar för hållbar samhällsutveckling i Östhammars kommun - ekonomiskt, socialt och miljömässigt.

Prognosen för att nå styrtalen kopplade till nämndmålet är något mindre positiv efter tertial två jämfört med prognosen efter det första tertialet.

Skälet till detta att vi har en mycket låg svarsfrekvens på vår NKI-mätning och att svaren vi fått inte kommit upp till de nivåer vi har som ambition.

Därför initierar förvaltningen särskilda informationsinsatser internt och externt för att stärka NKI-arbetet och resultatet av detta.

Trots detta är det knappast troligt att nämnden når satta måltal avseende NKI för miljö- och hälsoskydd eller livsmedelstillsyn. I det senare fallet är en delförklaring att resurser styrts om till trängseltillsyn, med anledning av coronapandemin.

Det är glädjande att kunna konstatera att bygglovsverksamheten fortsätter att utveckla effektivitet med en bibehållen hög kundupplevelse. Av totalt ca 260 bygglovsärenden som hanterats under årets första åtta månader är det bara 4 ärenden där handläggningen tagit längre tid än det som nämnden målsatt från inkommen handling till meddelat myndighetsbeslut. Den genomsnittliga handläggningstiden för ett bygglovsärende från inkommen handling till beslut är 5 veckor (lagstiftningen stipulerar tio veckor, från komplett ansökan).

Samtidigt ger företagskunderna det sammanvägda NKI-betyget 73, vilket är en bekräftelse på att gruppen klarar av kombinationen av högt kundtryck och god kundupplevelse avseende service, information, tillgänglighet, bemötande, kompetens, rättssäkerhet och effektivitet.

Under 2021 har vi hittills inventerat 174 enskilda avlopp, och ytterligare 166 är planerade tills i höst. Vi bedömer alltså att vi kommer klara av vår målsättning. Under 2020 fick vi in totalt 313 avloppsansökningar. Av dessa hade 146 stycken fått föreläggande om åtgärd i samband med avloppsinventering. Detta innebär att nästan hälften (47 %) av de ansökningar vi får in genereras av avloppsinventeringen.

STYRTAL	UTFALL	MÅLTAL 2021
Antal inventerade avlopp per år.	174	350
Livsmedelstillsyn	0%	100%
Miljötillsyn	**0%**	**100%**
Planberedskap bostäder (antal bostäder)	600	600
Planberedskap kommersiella ändamål (antal orter)	5	5
Nöjd Kund Index (NKI) för bygglovsärenden.	73	75
Nöjd Kund Index (NKI) för miljö- och hälsoskyddsärenden	58	70
Nöjd Kund Index (NKI) för serveringstillståndsärenden	0	70
Nöjd Kund Index (NKI) för ärenden enligt livsmedelstillsyn	0	75
En effektiv detaljplaneprocess (antal månader)	24	24
En effektiv bygglovsprocess (antal veckor)	5	15

Avseende detaljplaneverksamheten kan vi se att för de detaljplaner för vi startat sedan 2019 så vi uppfyller att anta dessa inom 24 månader. Samtidigt finns även andra detaljplaner som startats innan 2020 och som överskridit 24 månaders handläggning.

I dagsläget finns planberedskap för mer än 600 bostäder. Detta representeras tillviss del av äldre detaljplaner. Det finns ett flertal nyantagna detaljplaner för bostäder som ännu inte kunnat genomföras på grund av bristen på vatten och avloppkapacitet.

I dagsläget kan vi erbjuda exploaterbar mark i varje tätort. Något som det dock är brist på är industrimark i bl.a. Östhammar och Alunda. En detaljplan för industritomter i Börstil fick läggas vilande p.g.a. den rådande VA-situationen.

Ekonomiskt utfall

Delårsresultatet är ett överskott på 1,4 mnkr. I det delårsresultatet saknas den kostnadsbelastning nämnden har för lokalhyror. Lokalhyreskostnaden skulle – om det skulle belastat resultatet – reducera överskottet med 0,5 mnkr.

Pandemin fortsätter att påverka våra verksamheter såväl med ökad som minskad efterfrågan inom våra verksamheter.

Överskottet beror till stor del på fortsatt högt tryck inom Bygglovsverksamheten där intäkterna för närvarande är betydligt högre än budgeterat. Pandemin har fortsatt att driva upp detta tryck. För att möta den ökade efterfrågan behöver personalvolymen anpassas till arbetsbelastningen. Likaså behöver digitalisering av pappersarkiv ske för en effektivare handläggning. Dessa insatser kommer att få genomslag ekonomiskt under hösten.

Inom miljöverksamheterna och prövning av alkoholtillstånd har pandemin istället drivit ner efterfrågan varpå dessa verksamheter redovisar ett negativt delårsresultat. Likaså har pandemin fortsättningsvis krävt ”ny” tillsyn för att kontrollera trängsel. Denna tillsyn är till största delen ofinansierad.

Pandemin har även fortsatt att påverka fortbildning, resor och övernattning för samtliga verksamheter. Dessa konton redovisar sammantaget ett överskott på 250 tkr. Faran med detta är risken för att det byggs upp en ”fortbildningsskuld” som kan få negativa ekonomiska effekter kommande år.

Prognos helår

Prognos för helår är ett underskott på 150 tkr. Huvudorsaken till denna avvikelse är oförutsedda juriskostnader inom detaljplaneverksamheten.

BYGG OCH MILJÖ-NÄMNDEN MNKR	FUNKTION	BUDGET ÅR	BUDGET ACK	UTFALL ACK	AVVIKELSE	PROGNOS HELÅR	AVVIKELSE
SEKTOR SAMHÄLLE	Samhälle, Stab	-2,3	-1,9	-1,1	0,8	-2,3	0,0
	Bygg	-1,2	-1,0	1,0	2,0	-1,2	0,0
	Miljö	-0,8	-0,6	-1,2	-0,5	-0,8	0,0
	Växande, Plan Sbn	-1,2	-0,9	-1,2	-0,2	-1,3	-0,2
		-5,5	**-4,5**	**-2,5**	**2,0**	**-5,7**	**-0,1**

Kultur- och fritidsnämnd

Nämndens sammanfattning

Tertial 2 har liksom året som gått präglats av pandemin och de restriktioner den medfört. Den administrativa personalen har arbetat hemifrån och den verksamhet som varit igång inom t ex ung fritid har hållits ute. De fritidslokaler som nämnden förfogar över har i hög grad hållits stängda. Personalomsättningen har varit låg och sjukskrivningarna har halverats jämfört med fjolåret. Sjuktalen är fortfarande höga och det kan till viss del förklaras med ett antal icke arbetsrelaterade långtidssjukskrivningar som i en arbetsgrupp om ca 40 personer ger ett stort utslag.

Budgeten har hållits med undantag för fritid där intäkterna har uteblivit (uthyrningar och försäljning). De särskilda coronastöd som utbetalats har tagits inom budget och har även de givit ett negativt utslag.

Få evenemang har kunnat genomföras enligt plan.

Väsentliga personalförhållanden

Kommunfullmäktige har gett nämnder och förvaltningen i uppdrag att arbeta aktivt för att sänka medarbetarnas sjuktal.

Målet är att Östhammars kommuns sjuktal för 2021 ska ligga max 1 %-enhet över medelvärdet för kommunernas sjukfrånvaro och att sjuktal för 2022 ska ligga i nivå med medelvärdet för kommunernas sjukfrånvaro. 2020 var medelvärdet för kommunernas sjukfrånvaro 8,3% (9,1% för kvinnor, 5,7% för man)

Personalomsättningen har varit låg och sjukskrivningarna har halverats jämfört med fjolåret. Sjuktalen är fortfarande höga och det kan till viss del förklaras med ett antal icke arbetsrelaterade långtidssjukskrivningar som i en arbetsgrupp om ca 40 personer ger ett stort utslag.

Nämndmål: Att erbjuda ett attraktivt kultur- och fritidsli

Prognosen är att nämndmålet ej kommer att uppnås under året. Målet har fyra styrtal varav två saknar satta måltal för året och där de övriga två inte kommer att mätas på samma sätt som tidigare år. Det finns en mycket stor utmaning att under rådande pandemi erbjuda aktiviteter. Gymmen öppnade upp den 1: a augusti. Biblioteken har öppna under pandemi men är nu öppna enligt ordinarie schema. Evenemang i Storbrunn har återupptagits och bokningar sker kontinuerligt. Förutsättningarna att nå målet är dock mycket små på grund av situationen under halvår ett. Friluftsliv, uteaktiviteter samt digitala erbjudande kan minska den upplevda påverkan i viss mån.

STYRTAL	UTFALL	MÅLTAL 2021
NMI Kultur		58%
NRI Fritid		56%
Antal besökare på kommunens ungdomsgårdar	68	
Antal besökare på samtliga bibliotek	5 271	

Nämndmål: Att erbjuda en hälsofrämjande, inkluderande och tillgänglig kultur- och fritidsverksamhet

Prognosen är att nämndmålet ej nås under året. Nämndmålet bedöms på grundval av styrtalet Medellivslängd. Under rådande Corona-pandemi är det mycket svårt att sia om i vilken riktning medellivslängden utvecklar sig

En del av de planerade aktiviteter som tagits fram för 2021 kommer att kunna genomföras under tertial 3. Dock har många planerade aktiviteter fått ställas in på grund av pandemin. För att stimulera till rörelse har förvaltningen genomfört Ortskampen, delat träningsfilmer och digitala klipp om kommunens friluftsmiljöer. Under tertial tre kommer en friluftspolitisk plan att behandlas.

Under halvår två har bemanningen och budgeten för hälsofrämjande arbete att dubblerats. Målsättningen under året är att kompensera pandemiläget som givit hög grad av ofrivillig ensamhet, stillasittande och rastlöshet.

Utomhusaktiviteter för alla målgrupper är en prioritering och nya typer av aktivitet kommer att testas.

Kartläggning av kommunens friluftsområden är genomfört och ska kommuniceras. Många av de traditionella aktiviteter och evenemang som nämnden ansvarar för genomförs ute eller digitalt

STYRTAL	UTFALL	MÅLTAL 2021
Medellivslängd		83,3

Nämndmål: Att erbjuda en kultur- och fritidsverksamhet som präglas av delaktighet och uppmuntrar till engagemang

Nämndmålet kommer ej att uppnås under året. Målet mäts genom ett styrtal, Andel unga som svarat på LUPPen. Mätvärdet är redan känt, 89%. Måltalet för året var 90%. Trots att målet inte nås är resultatet över förväntan då enkäten distribuerades under den period då eleverna hade hemundervisning. Det var då inte möjligt för ungdomssamordnaren att genomföra de klassrumsbesök som planerats.

Målet är att de aktiviteter och verksamheter som nämnden ansvarar för ska ge utrymme för delaktighet och inflytande. Exempel på områden där delaktighet eftersträvas kan vara placering och öppettider av ungdomsgårdar och bibliotek, tillgänglighetsanpassning, anläggningsutbud, lovaktiviteter, stödformer etc.

Detta uppnås genom en öppenhet och en transparens hos förvaltningens personal.

Forum för delaktighet är t ex samhällsveckan, uppsökande aktiviteter för bland annat äldre, föreningsdialog, enkätutskick, appsystem för ungdomar.

Förvaltningens personal omvärldsspanar för att hitta nya sätt för att skapa delaktighet.

Kommunstyrelsen har fattat beslut om att arbetet ska ske enligt SKR: s delaktighetstrappa.

STYRTAL	UTFALL	MÅLTAL 2021
Andel unga som svarat på LUPPen	89%	90%

Nämndmål: Att erbjuda och främja arenor för bildning och lärande samt upplevelser som vidgar vyer, inspirerar och ger nya perspektiv

Prognosen är att nämndmålet ej kommer att uppnås under året. Målet har två styrtal varav ett saknar måltal. Det styrtal som har ett måltal, Antal evenemang där hälsa, samhällsfrågor eller vetenskap är tema, kommer ej att uppnås under året då många fysiska evenemang ställts in. För att ge inspiration för kommunens invånare att uppleva sin närmiljö och det utbud av

friluftsmöjligheter kommunen har så har filmer från kommunens vandringsleder tagits fram, träningsfilmer producerats och utegymmen lyfts i digitala media.

Att anpassa arbetet och nå ut med erbjudanden inom nämndens område är en utmaning. Kommunikationen behöver vara tydlig.

Unga nås enklast digitalt och därför implementerades en ungdomsapp under våren 2021 för att lättare veta vilken typ av typ av insatser och aktiviteter som kommunens unga önskar.

Målgruppen äldre nås i mer traditionella medier i kombination med digitala. Lokaltidning, affischering, katalogen ”Uppleva och Göra” är vägar som visat sig fungera.

De arenor förvaltningen förfogar över har åter öppnat men en startsträcka för att återgå till normalläge är att vänta. Även framgent kommer delar av förvaltningens erbjudanden att ges digitalt.

Nämndmål: Skapa en lärande inre organisation genom samarbeten och omvärldsspaning

Prognosen är att nämndmålet kommer att uppnås under året. Målet saknar dock styrtal och måltal. Målet tar sikte på att organisationen utvecklas i takt med sin samtid genom samarbeten och erfarenhetsutbyten dels internt dels externt. Omorganisationen i sig leder till bättre förutsättningar för erfarenhetsbaserat kunskapsutbyte bland de yrkesgrupper som återfinns i verksamhetsstödet. Utöver det så har ett större antal aktiviteter planerats i målets riktning inom alla förvaltningens fyra sektorer. Kollegor delar erfarenheter inom alla yrkesområden och hjälper varandra till ny kunskap; detta sker löpande i strukturerade former men även spontant vid pågående möten vilket är något vi värdesätter då det är ett betyg på att vi har nått en nivå där lärande inom organisationen sker naturligt. Att så många arbetar hemifrån har dock varit en utmaning när det kommer till att knyta ihop verksamheten och se synergier. De digitala verktygen fyller en del av behovet men inte hela. Hela förvaltningen har höjt sin digitala kompetens under året vilket kommer att vara en fördel även i framtiden.

Ekonomiskt utfall

Nämnden drar över budget något för perioden januari- augusti 2021. Minskade intäkter på grund att anläggningar varit stängda under våren. Att underskottet inte är högre kan förklaras med lägre övriga kostnader och lägre personalkostnader jämfört med budget.

Prognos helår

Prognosen för helåret är ett underskott. Underskottet består i befarade lägre intäkter på grund av minskad aktivitet i våra sportanläggningar. Detta underskott tror vi kommer balansera mot lägre kostnader i verksamheten. Vi har redan sett att vi har lägre kostnader än budget men tycker det är för tidigt att räkna hem denna kostnadsbesparing för att de ska ge genomslag i helårsprognosen.

Den andra delen av underskottet består i extra föreningsbidrag som ska betalas ut på grund av Corona. Detta extra bidrag har vi just nu ingen täckning för i budget

Investeringsprognos

Det har hittills i år endast investerats i tillgänglighetsanpassningar för utebad. Detta göra att av tilldelade medel på helår om 1 700 tkr återstår ca 1 425 tkr. För biblioteken kommer investeringar att göras under tertial 3 motsvarande ca 500 tkr. På fritidsidan väntar en upphandling av bokningssystem för lokaler. Denna var planerad att genomföras under hösten 2021 men pga resursbrist kan denna investering komma att försenas. Ytterligare investeringar på badplatser kommer att genomföras under hösten givet att resurser finns.

KULTUR OCH FRITIDSNÄMNDE MNKR		BUDGET ÅR	BUDGET ACK	UTFALL ACK	AVVIKELSE	PROGNOS HELÅR	AVVIKELSE
SEKTOR SAMHÄLLE	FUNKTION						
	Attraktivitet, Stab	-16,9	-11,2	-7,6	3,7	-17,5	-0,6
	Fritid	-12,3	-8,2	-13,9	-5,8	-13,5	-1,3
	Bibliotek	-8,1	-5,4	-4,6	0,8	-8,1	0,1
	Ung Fritid	-3,7	-2,4	-1,6	0,8	-3,7	0,0
		-40,9	**-27,3**	**-27,7**	**-0,4**	**-42,7**	**-1,8**

Barn-och utbilldningsnämnd

Nämndens sammanfattning

Sektor Bildnings sjukfrånvaro har glädjande nog minskat sedan samma period föregående år. Både vad det gäller kort- och långtidssjukfrånvaro. Pandemin har troligtvis bidragit till att sjukfrånvaron minskat på kort sikt, eftersom barn/ungdomar inte är i skolan vid vanliga förkylningar eller vid andra symtom. Vi ser att framgångsfaktorer för att få tillbaka medarbetare till arbetet är att intensivt arbeta med den sjukskrivne på olika sätt.

Under våren har ett av förvaltningens fokus varit att upprätthålla god omsorg och utbildning i en tid med pandemi. Verksamheten har till största del kunnat upprätthållas även om det varit hög frånvaro bland såväl personal som barn och elever och därmed ansträngt.

Trots pandemin har elever med behörighet till yrkesprogram på gymnasiet ökat sedan föregående år. Däremot visar gymnasiet på en studieskuld för vissa elevgrupper, vilket gör att en del elever kommer att behöva längre tid på sig för att ta gymnasieexamen.

Att arbeta med motivation och studiero som enskilda företeelser är svårt, då dessa faktorer korrelerar med varandra men även med andra faktorer. Det vi vet är, att den enskilde läraren i klassrummet gör skillnad för eleverna. Vi kommer att utveckla undervisningen så den blir mer likvärdig mellan klassrum och mellan skolor.

Trots underskott på vissa grundskolor samt grundsärskolan så prognostiserar nämnden en budget i balans vid årets slut. Det finns en utmaning i att anpassa bemanningen på en del grundskolor där man ser ett minskat antal elever och här behöver organisationen framöver öka flexibiliteten och samarbeta mellan skolenheter för att minska sårbarheten.

De riktade statsbidragen och ersättningarna till kommuner har ökat kraftigt till antalet de senaste åren. Detta medför en ökad detaljstyrning och administration och det kan till och med även påverka kommunens förutsättningar att planera och effektivisera sin verksamhet och ekonomi.

Väsentliga personalförhållanden

Kommunfullmäktige har gett nämnder och förvaltningen i uppdrag att arbeta aktivt för att sänka medarbetarnas sjuktal.

Målet är att Östhammars kommuns sjuktal för 2021 ska ligga max 1 %-enhet över medelvärdet för kommunernas sjukfrånvaro och att sjuktal för 2022 ska ligga i nivå med medelvärdet för kommunernas sjukfrånvaro. 2020 var medelvärdet för kommunernas sjukfrånvaro 8,3% (9,1% för kvinnor, 5,7% för man)

Sektor Bildnings totala sjukfrånvaro för Q2 2021 låg på 7,4 % och ligger under medelvärdet för kommunernas sjukfrånvaro 2020.

Sänkningen kan förklaras av att barn/ungdomar med anledning av pandemin hålls hemma vid minsta symptom samt att vi har bättre hygienrutiner, vilket sammantaget ger att vi har mindre av säsongsinfluensa och förkylning i samhället i stort. Inom gymnasiet kan sänkningen även förklaras av distansundervisningen som bidrar till att smittspridning av alla slags sjukdomar hålls nere samt en lägre benägenhet att sjukskriva sig då man kan jobba hemifrån trots att man är litet sjuk.

Även långtidssjukfrånvaron har gått ner vilket förklaras av att rektorerna arbetat aktivt med rehabilitering och plan för återgång i arbete.

Framgångsfaktorer har varit tät kontakt via telefon och sms, att hålla medarbetaren informerad om vad som händer inom verksamheten, social träning på arbetsplatsen samt att rektor deltagit i samtal med medarbetaren och dennes läkare och/eller företagshälsovården.

Antalet olycksfall med och utan frånvaro ligger relativt konstant, som är rapporterat i Kia. Man kan dock se en liten höjning av rapporterade fall i Q4 2020, vilket troligen beror på halka. Däremot har typen arbetssjukdom ökat under 2021 och alla rapporterade fall är i stort sett Covid-relaterade. Kan även hitta Covid relaterad smitta under både tillbud och riskobservation.

Måluppfyllelse

Nämndmål: Alla elever ska ha en skolgång som präglas av trygghet och hälsa. Skolan ska vara attraktiv och konkurrenskraftig.

Prognosen är att nämndmålet kommer att nås. Målet har tre styrtal och prognosen är att vi når årets måltal för samtliga av dessa. Nya mätningar kommer att göras under hösten 2021. Prognosen grundar sig på enkäten Liv och Hälsa Ung som visar en högre känsla av trygghet och trivsel i skolan, i synnerhet för flickor. Trivsel är bland annat kopplat till mående som påverkas av motivation, trygghet, studiero samt delaktighet.

STYRTAL	UTFALL	MÅLTAL 2021
Elevers upplevelse av att kunna påverka skolarbetet i årskurs 9 ska öka.		70%
Elevers trygghet i årskurs 9 ska öka		82%
Elevers upplevelse av att kunna nå kunskapskraven i årskurs 9 ska öka.		90%

Nämndmål: Alla elever ska ha en skolgång som präglas av studiero.

Målet kommer troligtvis att nås på helår. Ny mätning kommer att göras under hösten-21. Om det finns en samvariation mellan trygghet och studiero, som forskning visar, så är det med stor sannolikhet att måltalet kommer att uppnås, då enkäten Liv och hälsa ung -21 visar en relativt hög känsla av trygghet.

Nämndmål: Alla elever ska mötas av en inkluderande lärmiljö.

Prognosen är att nämndmålet inte kommer att nås. Målet har tre styrtal och prognosen är att vi inte når årets måltal för samtliga.

Med anledning av att det finns en samvariation mellan högre måluppfyllelse för elever och elevers motivation, finns anledning att tro att utfallet för styrtalet, att elevers motivation ska öka, skulle vara högre för 2021, med tanke på högre meritvärde för 2021.

Prognosen är att måltalet för styrtalet behörighet till yrkesprogram kommer att nås på helår. Det har varit en trend uppåt sedan 2018 och föregående års resultat ligger över årets måltal.

Andelen elever som tagit examen inom fyra år kommer inte upp i årets måltal som är 75%. Det förväntade resultatet kan bero på flera olika faktorer men främst beror det på att den distansundervisning som gymnasieskolan fått anpassa sig till under coronapandemin har varit utmanande för både skolan och eleverna. De senaste ett och ett halvt årets fjärr- och distansstudier har inte skapat bra förutsättningar för en del av eleverna på skolan. Andra faktorer som har stor betydelse för elevers skolresultat är socioekonomiska faktorer samt den höga andel elever som påbör-

jar sin gymnasieutbildning på ett IM-program.

Med tanke på den befarade utbildningsskulden har gymnasieskolan vidtagit en hel del åtgärder (utöver rullande schema vid fjärr- och distansundervisning) under läsåret. Bland annat har elevhälsan fått ett förstärkt operativt uppdrag, elever med behov av stöd har haft undervisning på plats, likaså elever på IM-programmen och elever som behöver utföra praktiska moment, examinationer m.m. Ytterligare insatser behövs och gymnasieskolan erbjuder därför eleverna sommarskola (frivillig lovskola på gymnasiet). Denna sommarskola sker i anslutning till vårterminens slut.

STYRTAL	UTFALL	MÅLTAL 2021
Elevers motivation i årskurs 9 ska öka.		75%
Andel elever i årskurs 9 som är behöriga till yrkesprogram	88,6%	85%
Andel elever som tagit gymnasieexamen inom fyra år		75%

Nämndmål: Skolan ska vara attraktiv och konkurrenskraftig.

Prognosen är att nämndmålet inte kommer att nås. Målet har två styrtal och prognosen är att vi inte når ett av årets styrtal.

För styrtalet Antal elever som söker sig till andra grundskolor i åk 9, i andra kommuner, med måltalet 9 så vet vi att 18 stycken elever gick i skola i annan kommun. De faktorer som troligtvis är avgörande för att välja annan skola är det geografiska läget, en mindre enhet, specialskola, kamraters val och skola med speciell inriktning. Det kan även vara så att valet av skola gjordes tidigt i skolgången och då hade barn- och utbildningsnämnden inte fattat beslutet om att inte ge busskort till val av annan skola. Det innebär att vi troligtvis kommer att se en minskning av elever som valt annan skola i annan kommun framledes. Detta styrtal mäter inte vår attraktivitet, då det påverkas av så många andra faktorer.

Prognosen är att vi når årets måltal för styrtalet Personalomsättningen ska vara låg. Föregående år var personalomsättningen 2,0% och i år 1.9%, vid samma mättillfälle för delårsbokslutet. Föregående år klarade vi måltalet 7%, på helår och troligtvis även detta år. Det rör sig om få personer så det kan vara tillfälligheter som ligger bakom minskningen sedan föregående års mätning. Det kan vara pandemin eftersom man generellt på arbetsmarknaden märkt av en minskad rörlighet sedan den bröt ut. Men förändringen är troligtvis för liten för att dra någon slutsats.

STYRTAL	UTFALL	MÅLTAL 2021
Antal elever som söker sig till andra grundskolor i åk 9, i andra kommuner ska minska.	18	9
Personalomsättningen ska vara låg.	1,9%	7%

Ekonomiskt utfall

Barn- och utbildningsnämndens nettobudget för 2021 uppgår till 582,3 mkr, vilket kan jämföras med föregående års nettobudget på 561,1 mkr. För perioden visar nämnden ett överskott på 23,3 mkr. Överskottet återfinns i princip i sin helhet på de ”Centrala kontona”, detta är kostnader som är av gemensam karaktär såsom skolskjuts, hyror och måltider. På centrala konton finns också budget för köp av externa elevplatser och nämndens reserv.

En förklaring till det stora överskottet centralt är att internhyror av sporthallar inte har debiterats från kultur och fritid, men det förklaras också av att en del statsbidrag och nämndens reserv inte har fördelats till enheter än.

Grundskolan visar ett underskott för perioden som uppgår till 1,7 mkr. De större negativa avvikelserna återfinns på Kristinelundskolan, Österbyskolan och Grundsärskolan.

Prognos helår

För barn- och utbildningsnämnden som helhet prognostiseras en budget i balans.

Övergripande
För de övergripande posterna prognostiseras ett överskott på 3,4 mnkr. Överskottet förväntas komma från nämndens reserv och statsbidrag.

Förskola
Inom förskolan så ser det ut som att Tärnan får det svårt att klara sig på tilldelade resurser och prognostiserar ett underskott på 200 tkr.

Grundskola
För grundskolan prognostiseras ett underskott på 3,2 mkr. Underskottet är fördelat enligt nedan:

- Vallonskolan, - 500 tkr
- Kristinelund, - 500 tkr
- Ekeby, - 100 tkr
- Ekeby fritids, - 100 tkr
- Österbyskolan, - 1 mkr
- Grundsärskolan, - 1 mkr

Grundsärskolan har fått in fler elever senaste året vilket inneburit en del anpassningar och utökning av klasser som resulterat i högre kostnader än tilldelad ram.

För de övriga grundskolor som förväntas visa negativt resultat finns det en utmaning i att få till en bra organisation som effektivt kan använda de resurser som finns fördelat på det antal barn som enheten har. Dessutom behöver det ses över vilka arbetssätt som behöver förändras för att passa den budgettillgång som finns.

Kristinelund som nu till hösten går över till att bli en liten F-3 skola kommer få det svårt att få en budget i balans med så få elever.

Gymnasiet och vuxenutbildningen
För gymnasiet och vuxenutbildningen prognostiseras en budget i balans tillsammans. Det negativa utfallet för delåret förväntas balanseras upp av statsbidrag på cirka 4 mkr som kommer i slutet av året.

Åtgärder
Säkerställa en organisation som effektivt kan använda de resurser som finns fördelat på det antal barn som enheten har.
Se över vilka arbetssätt som behöver förändras för att passa den budgettillgång som finns tillgänglig

Investeringsprognos, helår

Barn- och utbildningsnämnden prognostiserar ett överskott för investeringarna på 6,0 mkr

- Under året har möbler och inventarier köpts in till nya avdelningar på grundskola och förskola i Alunda och Österbybruk. Inköpen gjordes till en klart lägre kostnad än beräknat och prognosen är ett överskott på totalt 4,0 mkr.
- Byggnationen av ny förskola i Österbybruk är försenad och investeringsmedel för denna kommer inte att nyttjas i år.

BARN OCH UT-BILDNINGSNÄMND MNKR		BUDGET ÅR	BUDGET ACK	UTFALL ACK	AVVIKELSE	PROGNOS HELÅR	AVVIKELSE
SEKTOR BILDNING	FUNKTION						
	BILDNING, STAB	-243,3	-202,7	-171,8	30,9	-239,9	3,4
	GYMNASIET OCH VUXENUTBILD-NING	-56,6	-47,2	-44,0	3,3	-56,6	0,0
	GRUNDSKOLA	-178,0	-149,9	-138,8	11,1	-181,2	-3,2
	FÖRSKOLA OCH PEDAGOGISK OMSORG	-99,0	-83,5	-75,0	8,5	-99,2	-0,2
	KULTURSKOLAN	-5,4	-4,4	-1,9	2,5	-5,4	0,0
		-582,3	**-487,7**	**-431,5**	**56,3**	**-582,3**	**0,0**

Socialnämnd

Nämndens sammanfattning

Socialnämnden har under det andra tertialet fortsatt med den stora omställningen av äldreomsorgen med syfte att forma en trygg och hållbar äldreomsorg i vår kommun. Omställningen kommer från en politisk vilja att verksamheten ska kunna utvecklas hållbart med fokus på kvalitet för den äldre samtidigt som vi använder resurserna rätt och har en ekonomi i balans.

Socialnämnden ser också positivt på utvecklingen av öppenvården inom individ- och familjeomsorgen, med mer individanpassade insatser på hemmaplan. Insatser som ofta ger mer hållbar effekt samtidigt som resurserna används effektivt.

Inom funktionshinderområdet planeras det under året för fler individuellt anpassade LSS-bostäder nära centrum och aktiviteter i Östhammar. Det är ett bra exempel på en insats som ökar individens självständighet.

Vi i nämnden känner stolthet och ödmjukhet inför alla medarbetare som fortsätter sitt viktiga arbete med att ge stöd och stöttning till de sköraste i vårt samhälle, varje dag, året om och dygnets alla timmar. Tillsammans tar vi oss nu igenom en utmanande pandemi. Det är endast möjligt genom en engagerad och kunnig personal som vill göra sitt bästa.

Väsentliga personalförhållanden

Kommunfullmäktige har gett nämnder och förvaltningen i uppdrag att arbeta aktivt för att sänka medarbetarnas sjuktal.

Målet är att Östhammars kommuns sjuktal för 2021 ska ligga max 1 %-enhet över medelvärdet för kommunernas sjukfrånvaro och att sjuktal för 2022 ska ligga i nivå med medelvärdet för kommunernas sjukfrånvaro. 2020 var medelvärdet för kommunernas sjukfrånvaro 8,3% (9,1% för kvinnor, 5,7% för man)

Sjukfrånvaron inom sektor Omsorg från Q2 2020 till Q2 2021 har sjunkit med 2,5 procentenheter. Det är en kraftig sänkning på kvartalet. Blickar vi bakåt till Q2 2019 så hade vi höga sjuktal även där. Den mest troliga förklaringen till att vi detta år kan se en minskning beror på att effekten av pandemin inte är lika stor i våra verksamheter. Både våren 2019 och 2020 präglades sjukfrånvarosiffrorna av att medarbetare vid minsta symtom stannat hemma. Med vår stora andel vaccinerade medarbetare inom vård och omsorg har vi under denna vår inte påverkats lika hårt som tidigare. En skillnad från Q2 2020 är även att arbete på distans för vissa yrkesgrupper inom sektorn. Det har minskat risken för smitta på arbetsplatserna vilket också kan vara en förklaring till denna sänkning av sjukfrånvaron.

Nämndmål: Socialnämnden ska vara en effektiv verksamhet

Prognos för nämndmålet: Nås ej till följd av prognos av styrtal.

För styrtalet Nettokostnadsavvikelse individ- och familjeomsorg är prognosen att vi når måltalet för helåret.

På IFO har antalet externa insatser minskat tack vare ett aktivt arbete med hemmaplanslösningar. Det har också gjorts en genomgång av alla externa placeringar som har gett en gynnsam effekt.

För styrtalet Köp av individ- och familjeomsorg totalt, andel (%)är prognosen att vi når måltalet

för helåret.

Råd och stöd arbetar med insatser i egen regi så långt det är möjligt.

För styrtalet Brukarbedömning IFO är prognosen att vi når måltalet för helåret.

För styrtalet Brukarbedömning IFO får vi inget värde förrän tertial 3. Men prognosen är osäker då det är svårt att bedöma effekter av covid-19 och brukarbedömningar kan generellt kan svänga från år till år.

För styrtalet Brukarbedömning hemtjänst äldreomsorg är prognosen att vi ej når måltalet för helåret.

För styrtalet Brukarbedömning hemtjänst äldreomsorg får vi inget värde förrän tertial 3. Vi jobbar med att se till att brukarna får sina beviljade insatser i större utsträckning än tidigare. Det följs bland annat upp via styrtal leveranssäkerhet, som har förbättrats över tid. I arbetet med Trygg och hållbar äldreomsorg lyfts kontaktmannaskapets betydelse fram. Arbetet med att förbättra kontinuitet sker utifrån tre perspektiv:

- Vårdkontinuitet. Alla insatser tillhålls på samma sätt oavsett vilken medarbetare som utför insatsen, arbetsbeskrivningarna finns i genomförandeplanen.
- Tidskontinuitet. Vi håller de tider vi planerat i våra genomförandeplaner.
- Personalkontinuitet. Sker bland annat via att kontaktpersonen träffar sin brukare varje vecka.

För styrtalet Brukarbedömning särskilt boende äldreomsorg är prognosen att vi ej når måltalet för helåret.

För styrtalet Brukarbedömning särskilt boende äldreomsorg får vi inget värde förrän tertial 3. Besöksförbudet som fanns på samtliga särskilda boenden och de nuvarande besöksrestriktionerna anser vi har påverkat brukarbedömningen negativt. Enheterna kommer att analysera resultatet i brukarbedömningen och följa upp. Vi tror att vår omställning till Trygg- och hållbar äldreomsorg ska påverka brukarbedömningen i en positiv riktning.

För styrtalet Kostnad äldreomsorg, kr/inv 80+ är prognosen att vi ej når måltalet för helåret.

Med trygg och hållbar äldreomsorg jobbar vi för att nå måltalet på sikt. Aktiviteter för detta är bland annat att vi har minskat antalet korttidsplatser, ställt om tre boenden till individbeslut, upprättat en ny nattorganisation och dessutom skapat en samordnad sjuksköterskeorganisation som kommer leda till en bättre kostnadsutveckling för 2021. Syftet med trygg och hållbar äldreomsorg är, förutom lägre kostnader, bättre kvalitet genom flexiblare arbetssätt och brukaren i centrum. Målet är en effektiv äldreomsorg med rätt insatser, i rätt tid och i rätt omfattning. Kostnad för skyddsutrustning har ökat betydligt till följd av ökade behov under covid-19. Merkostnaden bedöms till cirka 10 miljoner kronor 2021.

För styrtalet Andel invånare 80+ som inte har någon biståndsbedömd insats är prognosen att vi ej når måltalet för helåret.

Vi anser att det finns en vård- och stödskuld till följd av pandemin. Många anhöriga har valt att vårda sin anhöriga själva då man inte velat använda hemtjänst eller ansöka om särskilt boende. Den förväntade ökningen infann sig. Med trygg och hållbar äldreomsorg jobbar vi för

att nå måltalet på sikt, där målet är en effektiv äldreomsorg med rätt insatser, i rätt tid och i rätt omfattning.

För styrtalet Nettokostnadsavvikelse LSS ska minska är prognosen att vi ej når måltalet för helåret.

Utfallet för nettokostnadsavvikelse LSS har dock förbättrats markant de senaste åren. Förbättringen kommer främst från en breddning av boendeinsatserna inom LSS och att socialnämnden öppnat ett nytt serviceboende LSS i egen regi där dygnskostnaden är klart lägre jämfört med gruppbostäder LSS. En annan genomförd förändring är de nya villkoren för LOV-ersättning där nämnden ställer nya krav på utförarna att jobba med närvaro. Vid långvarig brukarfrånvaro sänks ersättningen, för att markera vikten av en meningsfull och motiverande sysselsättning.

Nämndmål: Socialnämnden ska vara en effektiv verksamhet

Målet bedöms att inte uppnås på helår. Covid-19 kommer troligtvis att påverka styrtal negativt på helår.

signering har inneburit att arbetsprocessen för att snabbt och säkert kunna skicka och ta emot meddelanden har effektiviserats. Införandet har därutöver minskat administration, ledtider i arbetsprocessen och andelen resor för ledamöter.

Även inom vård och omsorg har digital signering införts för behandlingar och ordinationer från Legitimerad personal till Vård och omsorgspersonal.

Arbetsmiljöförbättringar på våra särskilda boenden, genom att spol- och diskdesinfektorer har installerats, vilket ger bättre hygien och mindre smittspridning.

Ekonomiskt utfall

Socialnämndens nettobudget för 2021 uppgår till 515,6 mnkr, vilket kan jämföras med föregående års nettobudget på 507,2 mnkr. För perioden visar nämnden ett överskott på 3,0 mnkr.

Socialnämndens verksamheter har under delåret haft stora kostnader förknippade med Covid-19. Kostnader för personlig skyddsutrustning och sjuklöner ligger kvar på ungefär samma nivåer som 2020, men i år finns inte samma generösa kompensation från staten. För 2021 har staten istället växlat om stödet och i år kommer stöd på ungefär samma nivåer som 2020 men då som tidigare genom riktade statsbidrag.

Prognos helår

Socialnämnden redovisar ett prognostiserat underskott för helåret på 6,9 mnkr där de större avvikelserna mot budget fördelas enligt nedan:

- Sektorövergripande
  De sektorsövergripande verksamheterna prognostiserar ett överskott på 10 mnkr. Överskottet kommer från mer utbetalt statsbidrag jämfört med budgeterat samt lägre hyreskostnader för Solgården.
- Myndighet
  Hemtjänst, volym - 14,8 mnkr
  LSS boenden, volym + 11,0 mnkr

Antalet beviljade och utförda timmar inom hemtjänsten har de första åtta månaderna ökat med 25 respektive 21 % jämfört med samma period 2020. Totalt utfördes 128 954 timmar under delåret vilket kan jämföras med 106 342 timmar

samma period 2020.

Kostnaderna för boendeplaceringar LSS ökar enligt prognosen med drygt 4 mnkr jämfört med 2020 och ökningen kommer dels från externa placeringar dels från ett nytt serviceboende LSS som startade igång i juli. Det stora överskottet på 11,0 mnkr kommer av att man i budget också tagit höjd för ett nytt gruppboende LSS vilket inte kommer verkställas under 2021.

Kostnaderna för externa placeringar inom barn och unga som under flera år har varit högre än budgeterat visar nu en klar ekonomisk förbättring, ett prognostiserat underskott på 1,4 mnkr kvarstår dock. Förklaringen till den förbättrade ekonomin är att man i större utsträckning än tidigare använder sig av hemmaplanslösningar som öppenvård, egna familjehem och kontaktstöd.

- Produktion
  Särskilt boende, äldre - 3,4 mnkr
  Hemtjänst, egen regi - 7,8 mnkr
  HSL - 2,8 mnkr

Särskilt boende, äldre har under de första åtta månaderna en högre kostnad än budgeterat. Likt flera andra utförarverksamheter kan detta underskott framförallt förklaras av höga kostnader för rörliga personalkostnader som sjuklön, timvikarier och övertid. Det är också här som merkostnader från Covid-19 med höga kostnader för skyddsutrustning och sjuklön syns mest.

Hemtjänsten i egen regi har ökat effektiviteten jämfört med förra året med en lägre kostnad per utförd timme och förväntas minska underskottet från 11 mnkr 2020 till prognostiserade 7,8 mnkr 2021.

Hemtjänsten arbetar systematiskt med att effektivisera verksamheten genom ledarskap, planering och förbättrad administration. Bättre planering och mer sammanhållna insatser ger lägre kostnader. Målet om en debiteringsgrad (hur mycket av den arbetade tiden som är hos brukaren) på 65% har nu uppfyllts för flertalet av årets månader.

Rekryteringsläget för sjuksköterskor har försämrats jämfört med 2020 och behovet av hyrsjuksköterskor förväntas ligga kvar för större delen av året och det resulterar i ett prognostiserat underskott på - 2,8 mnkr.

Effekterna av Covid-19
Den ekonomiska effekten för socialnämnden helåret 2021 kopplat till Covid-19 bedöms till cirka 10 mnkr där merparten kommer från ökade kostnader för personlig skyddsutrustning.

Investeringsprognos, helår

Under året har investeringar påbörjats och delvis färdigställts på Parkvägen och Edsvägen 16 för att kunna möta behovet för renodlade demensboenden.

Det finns också planer på att göra vissa anpassningar på Lärkbacken i och med att ett nytt korttidsboende och psykiatriboende öppnats upp.

SOCIALNÄMND MNKR		BUDGET ÅR	BUDGET ACK	UTFALL ACK	AVVIKELSE	PROGNOS HELÅR	AVVIKELSE
SEKTOR OMSORG	FUNKTION						
	OMSORG, STAB	-40,8	-34,0	-11,3	22,7	-30,8	10,0
	MYNDIGHET OMSORG	-386,0	-321,7	-291,5	30,2	-387,7	-1,7
	PRODUKTION OMSORG	-88,9	-75,8	-82,4	-6,6	-104,1	-15,2
		-515,6	**-431,5**	**-385,2**	**46,3**	**-522,5**	**-6,9**

ÖSTHAMMARS KOMMUN
– EN DEL AV ROSLAGEN

Östhammars kommun
Stångörsgatan 10, Box 66 • 74221 Östhammar
Tel: 0173-860 00 • E-post: osthammardirekt@osthammar.se
Hemsida: www.osthammar.se • Orgnr: 212000-0290

Granskning av Östhammars kommuns redovisning av leasing

Rapport

Östhammars kommun

KPMG AB

2021-06-16

Antal sidor 17

© 2021 KPMG AB, a Swedish limited liability company and a member firm of the KPMG network of independent member firms affiliated with KPMG International Cooperative (“KPMG International”), a Swiss entity. All rights reserved.

Document classification: KPMG Public

Östhammars kommun
Granskning av Östhammars kommuns redovisning av leasing

2021-06-16

Innehållsförteckning

1	Sammanfattning	2
2	Inledning/bakgrund	3
2.1	Syfte, revisionsfrågor och avgränsning	3
2.2	Revisionskriterier	4
2.3	Metod	4
3	Resultat av granskningen	5
3.1	Normgivning och bakgrund	5
3.1.1	Mindre värde och korttidsinventarier	6
3.2	Omfattning och klassificering	6
3.2.1	Leasingavtalens längd och utbyten	8
3.2.2	Kommenterar och bedömning	8
3.3	Genomgång av leasingavtal	9
3.3.1	Urval stickprov	9
3.3.2	Kommentarer och bedömningar och uppskattningar	11
3.4	Redovisningsmässiga effekter	12
3.4.1	Redovisningsmässiga effekter vid finansiell leasing	12
4	Slutsats och rekommendationer	16
4.1	Rekommendationer	17

© 2021 KPMG AB. All rights reserved.

Document classification KPMG Public

1 Sammanfattning

Vi har av Östhammars kommuns revisorer fått i uppdrag att granska kommunens redovisning avseende leasingavtal.

Syftet med granskningen har varit att konstatera om kommunen följer normgivningen avseende leasing.

Vår sammanfattande bedömning utifrån granskningens syfte är att Östhammars kommun inte följer normgivningen avseende redovisning av leasing. Vår bedömning är det inte finns någon policy och rutinerna för att klassificera leasingavtal. Det saknas även dokumentering kring klassificeringen saknas för närvarande i kommunen. Vi bedömer att kommunen måste ta fram rutiner och policy för hur kommunen ska klassificera leasing och att detta följer gällande rekommendationer samt även ha en samordna funktion som har kontroll på alla avtalen.

Utifrån vår granskning och urval är bedömningen att det finns flertal avtal som redovisas som operationell leasing är finansiell leasing. Det med har kommunen inte en rättvisande bild av kommunens resultat och ställning. Vi anser att avtalen som ska redovisas som finansiell leasing kommer ge en rättvisande bild av kommunens resultat och ställning.

Östhammars kommun har, enligt årsredovisningen 2020, förpliktelser för operationell leasing på 371,2 mnkr, varav 367,4 mnkr avser externa hyreskontrakt. Kommunen redovisar alla leasingkostnader som operationell leasing vilket innebär att de årliga leasingkostnaderna redovisas som en kostnad i resultaträkningen.

Då Östhammars kommun har redovisat alla sina leasingavtal som operationella och nu bör övergå till finansiell leasing för stor del av sina avtal innebär detta inte att kommunen behöver ändra i sin redovisning utan det är rättelse av fel, se RKR R12.

Mot bakgrund av vår granskning rekommenderar vi kommunstyrelsen:

- att ta fram policy och rutiner för klassificering av leasingavtal som säkerställer en korrekt klassificering utifrån gällande rekommendationer och praxis,
- att upprätta dokumentation över klassificeringen av leasingavtal,
- att göra en översyn över kommunens avtal för att säkerställa att avtalen redovisas rätt,
- att vid en översyn ta hänsyn till att minimileaseavgifterna inte inkluderar variabla avgifter, serviceavgifter eller skatter,
- att ha en central samordnare för kommunens alla avtal.

© 2021 KPMG AB. All rights reserved.

Document classification: KPMG Public

2 Inledning/bakgrund

Vi har av Östhammars kommuns revisorer fått i uppdrag att granska kommunens redovisning avseende leasingavtal. Uppdraget ingår i revisionsplanen för år 2021.

Östhammars kommun redovisar varje år leasingkostnader och kommer så att göra även framöver. Vad gäller leasingavtal finns två typer av avtal; finansiell och operationell leasing. Enligt RKR R5 Leasing ska klassificeringen mellan operationell och finansiell leasing utgå från avtalets ekonomiska innebörd och inte det civilrättsliga. Utöver olika kriterier som exemplifieras skriver RKR att: ”I de fall nuvärdet av minimileaseavgifterna överstiger 80 procent av leasingobjektets verkliga värde vid leasingperiodens början, redovisas leasingavtalet alltid som ett finansiellt avtal”.

Enligt RKR R5 ska också ett avtal klassificeras som finansiellt om det innebär att de ekonomiska fördelar och risker som förknippas med ägandet av objektet i allt väsentligt överförs från leasegivaren till leasetagaren.

Östhammars kommun har, enligt årsredovisningen 2020, förpliktelser för operationell leasing på 371,2 mnkr, varav 367,4 mnkr avser externa hyreskontrakt. Kommunen redovisar alla leasingkostnader som operationell leasing vilket innebär att de årliga leasingkostnaderna redovisas som en kostnad i resultaträkningen.

Utifrån ovanstående har revisorerna bedömt att det finns en risk att kommunens leasingavtal är felaktigt klassificerade.

2.1 Syfte, revisionsfrågor och avgränsning

Granskningen syftar till att konstatera om kommunen följer normgivningen gällande leasing.

Granskningen har besvarat följande revisionsfrågor:

- Vilken omfattning kring leasingavtal finns i kommunen och vad är det som leasas?
- Hur lång tid löper leasingavtalen och hur sker s k utbyte?
- Finns det rutiner för att göra en korrekt klassificering vid tecknande av nya avtal?
- Finns det befintliga leasingavtal som borde klassificeras som finansiell leasing?
- Vad blir den redovisningsmässiga effekten av att följa normgivningen fullt ut?

Granskningen riktas in på vid granskningstillfället för kommunen gällande leasingavtal. Granskningen omfattar inte alla leasingavtal utan endast ett urval. Granskningen avser kommunstyrelsen och samtliga nämnder.

© 2021 KPMG AB. All rights reserved.

Document classification: KPMG Public

2.2 Revisionskriterier

Vi har bedömt om rutinerna uppfyller:

— RKR R5 och annan tillämpbar normgivning

— Tillämpbara interna regelverk, policyer och beslut

2.3 Metod

Granskningen har genomförts genom:

— Dokumentstudier av bl.a. rutiner, riktlinjer, kalkyler och avtal

— Intervjuer med berörda tjänstepersoner

— Stickprovsvisa kontroller av leasade objekt

Rapporten är faktakontrollerad av tjänstepersoner inom ekonomiavdelningen på kommunen.

© 2021 KPMG AB. All rights reserved.

Document classification: KPMG Public

3 Resultat av granskningen

3.1 Normgivning och bakgrund

Rådet för kommunal redovisning (RKR) har normerat kring frågor om leasingavtal sedan år 2006 då de gav ut rekommendation RKR 13.1 Redovisning av hyres-/leasingavtal. År 2013 reviderades den till version 13.2 och år 2019 ersattes den av en ny version, RKR R5 Leasing. I väsentliga delar, t.ex. klassificering och redovisning, är det inga större skillnader mellan RKR 13.2 och RKR R5.

Definitionen av ett leasingavtal är ”ett avtal enligt vilken leasegivaren på avtalade villkor under en avtalad period ger en leasetagare rätt att använda en tillgång i utbyte mot betalning.”

Enligt RKR R5 Leasing ska klassificeringen mellan operationell och finansiell leasing utgå från avtalets ekonomiska innebörd och inte avtalets civilrättsliga form. Utöver olika kriterier som exemplifieras skriver RKR att:

”I de fall nuvärdet av minimileaseavgifterna överstiger 80 procent av leasingobjektets verkliga värde vid leasingperiodens början, redovisas leasingavtalet alltid som ett finansiellt avtal”.

Enligt RKR R5 ska också ett avtal klassificeras som finansiellt om det innebär att de ekonomiska fördelar och risker som förknippas med ägandet av objektet i allt väsentligt överförs från leasegivaren till leasetagaren. När leasegivaren är ett finansbolag är det nästan uteslutande en finansiell leasing.

Enligt RKRs idéskrift Redovisning av leasing- och hyresavtal[1] från år 2020 är exempel på när leasingavtal normalt bör redovisas som finansiellt:

- Om det finns köpoption i avtalet, d.v.s. det är avtalat att kommunen har rätt att köpa ut till exempel fastigheten eller då restvärdet är så lågt att det är rimligt säkert att kommunen kommer köpa tillgången vid leasingperiodens slut.
- Leasingperioden omfattar större delen av fastighetens ekonomiska livslängd.
- Om fastigheten har specialutförande d.v.s. karaktären gör att enbart leasetagaren kan använda tillgången utan väsentliga ändringar (ex. badhus, skolbyggnader, äldreboenden o.s.v.).
- Kommunen kan säga upp avtalet men får då bära de förluster som leasegivaren åsamkas.
- Om vinster och förluster som hänförs till förändringar i fastighetens restvärde tillfaller kommunen.
- Om kommunen kan förlänga avtalet mot en avgift som är väsentligt lägre än marknadsmässig avgift.

Vid jämförelsen mellan minimileaseavgifterna och verkligt värde ska implicit eller marginell låneränta användas i beräkningen.

[1] Idéskriften är inte normerande utan en praktisk vägledning med utgångspunkt från gällande lagstiftning och rekommendationer.

© 2021 KPMG AB. All rights reserved.

Document classification: KPMG Public

Enligt RKR är minimileaseavgifter de betalningar som leasetagaren är förpliktigad att betala till leasegivaren enligt leasingavtalet. Minimileaseavgifterna ska inte inkludera variabla avgifter, serviceutgifter eller skatter.

Variabla avgifter är den del av leasingavgiften som inte är fast och som beräknas med utgångspunkt från andra faktorer än enbart att tid förflutit, exempelvis omsättningsbaserade avgifter, prisindex eller drift- och serviceavgifter.

I proposition 2017/28:149 står det klart att lagen ihop med RKR:s normering ger en rättvisande bild av kommunens resultat och ställning. Införandet av kravet på rättvisande bild ger ingen rätt att avvika från lag eller god redovisningssed.

3.1.1 Mindre värde och korttidsinventarier

Leasingavtal som uppfyller kriterierna för korttidsinventarier eller mindre värde ska redovisas som operationella leasingavtal.

Bedömningen om vad som är korttidsinventarier eller inventarier av mindre värde ska göras utifrån samma grunder som gäller vid bedömning av om förvärvade inventarier ska tas upp i balansräkningen. I RKR R4 Materiella anläggningstillgångar framgår det vad som är korttidsinventarier och vad som är mindre värde;

”Med korttidsinventarier avses inventarier som kan antas ha en ekonomisk livslängd om högst tre år.

Med inventarier av mindre värde avses normalt inventarier med ett anskaffningsvärde som understiger ett halvt prisbasbelopp. Som huvudregel gäller principen om post-för-post-värdering.”

Avtalets värde är tillgångens anskaffningsvärde alternativt summan av nuvärdesberäknade framtida leasingavgifter.

Exempel på avtal som kan placeras i denna kategori är hyra av entrémattor, kaffemaskiner, akvarier, Ipad:s och liknande. De kännetecknas alla av en kort ekonomisk livslängd och i många fall en betydande servicekomponent.

3.2 Omfattning och klassificering

Östhammars kommun, enligt årsredovisningen 2020, har förpliktelser för operationell leasing på 371,2 mnkr, varav 367,4 mnkr avser externa hyreskontrakt. Kommunen redovisar alla leasingkostnader som operationell leasing vilket innebär att de årliga leasingkostnaderna redovisas som en kostnad i resultaträkningen. Se utdrag från årsredovisningen för räkenskapsår 2020:

© 2021 KPMG AB. All rights reserved.

Document classification: KPMG Public

MNKR	KOMMUN 2019	KOMMUN 2020	KONCERN 2019	KONCERN 2020
Not 22 Förpliktelser operationell leasing				
Årets avgifter				
Leasing		4,7		
Serviceavtal		0,0		
Externa hyresavtal kostnader		54,6		
Summa årets avgifter		59,3		
Framtida avgifter				
Leasing		3,8		
- varav förfaller inom ett år		2,6		
- varav förfaller senare än ett år men inom fem år		1,2		
- varav förfaller senare än fem år		0,0		
Serviceavtal		0,0		
- varav förfaller inom ett år		0,0		
- varav förfaller senare än ett år men inom fem år		0,0		
- varav förfaller senare än fem år		0,0		
Externa hyresavtal		367,4		
- varav förfaller inom ett år		54,7		
- varav förfaller senare än ett år men inom fem år		111,2		
- varav förfaller senare än fem år		201,5		
Summa framtida avgifter		371,2		

I årsredovisningen för år 2020 framgår det i redovisningsprinciperna att all leasing är operationell, se utdrag ur årsredovisningen (sid 104):

”All kommunens leasing är klassificerad som operationell vilket innebär att kostnader för leasing redovisas i resultaträkningen. Sammanställning över leasing återfinns i not. Uppskattning av kommunen som leasegivaren, främst ett antal långsiktiga hyreskontrakt, och dess påverkan på kommunens resultat och ställning är inte gjord”

Kommunen klassificerar alla avtalen som operationell leasing oavsett innebörd och längd på avtalen. Enligt uppgift finns det inga rutiner för insamlingen av avtal och risk för att alla avtalen inte redovisa som leasing i årsredovisningen.

Enligt noten i årsredovisningen uppgår externa hyresavtal till 367,4 mnkr. Lease-kostnaderna till kommunala bolag uppgår till cirka 334 mnkr, vilket motsvarar cirka 91 %. För regionen är motsvarande belopp cirka 24,0 mnkr och detta motsvarar cirka 7 %. Resterande uppgår till cirka 9,4 mnkr och avser privata bolag och uppgår till cirka 2 %.

© 2021 KPMG AB. All rights reserved.

Document classification: KPMG Public

3.2.1 Leasingavtalens längd och utbyten

Inventarier/maskiner leasas mellan två och fem år enligt excelfilen vi har fått tagit del av och när avtalet går ut byts oftast inventariet/maskinen ut och ett nytt kontrakts skriv.

Bilarna leasas oftast i tre år men granskningen visar på att flertalet av avtalen förlängs. I filen som vi har tagit del av uppgår leasingen mellan tre och sju år. När avtalen från Autoplan (leasegivare) löper ut får Autoplan i uppgift att sälja bilen och när den är såld kommer en slutavräkning, den visar oftast på att kommunen har gjort en vinst.

Fastigheter och lokaler hyrs allt från tre år upptill avtal som tecknades redan år 1981, det vill säga cirka än 40 år. Flertalet avtalen förlängs med x antal år, vilket gör att det blir svårt att säga ett avslutningsdatum och länge på avtalen. Vi kan dock konstatera att flertalet är väldigt långa, finns avtal som är 25 år innan de ens börjar förlängas.

I idéskriften Redovisning av leasing- och hyresavtal framgår det att om en kommun har rullande 3-åriga hyresavtal för exempelvis en skola, kan kommunen i dessa fall, när avtalet träder i kraft får kommunen i dessa fall, utifrån historisk erfarenhet, göra en bedömning av hur många år den beräknar ”rulla” avtalet. Det är denna bedömning, byggd på historisk erfarenhet som sedan ligger till grund för leasingperiodens längd och beräkning av den initiala leasingskulden.

3.2.2 Kommenterar och bedömning

Vi konstaterar att kommunen inte har lagt stort fokus på redovisning av leasing- och hyresavtal utan enbart redovisat all leasing som operationell leasing oavsett beaktat de bedömningsgrunder som framgår av både den gamla och nya rekommendationen från RKR.

Vi bedömer sammantaget att det har resulterat i felaktig klassificering av leasingavtal och riskerar att leda till felaktiga klassificeraringar framåt.

Vi rekommenderar kommunstyrelsen att ta fram policy och rutiner för klassificering av leasingavtal som säkerställer en korrekt klassificering utifrån gällande rekommendationer och praxis.

Vi rekommenderar vidare att kommunstyrelsen säkerställer att minimileaseavgifterna inte inkluderar variabla avgifter, serviceutgifter eller skatter.

Vi anser vidare att det finns brister i sammanställningen av alla hyresavtal. I filen vi tagit del av var en kopieringsmaskin redovisad medan när vi tog del av avtalet leasar kommunen fyra maskiner, det är redovisat 172 tkr som leasingavgift i noten medan det borde ha redovisats 485 tkr. Vi rekommenderar att kommunen tar fram rutiner för att säkerställa att alla avtalen samlas in och dokumenteras, dels för att säkerställa att redovisningen blir rätt och dels för att säkerställa att avtalen sägs upp eller förlängs i rätt tid.

Vi rekommenderar vidare kommunstyrelsen att dokumentera klassificeringen av leasingavtal.

© 2021 KPMG AB. All rights reserved.

Document classification: KPMG Public

3.3 Genomgång av leasingavtal

3.3.1 Urval stickprov

Vi har fått en lista av kommunen som innehåller leasingavtal avseende inventarier/maskiner, fastigheter och lokaler samt bilar. Vårt urval består av leasingavtal utifrån erhållen lista och den ska enligt uppgift innehålla kommunens alla leasingavtal. Utifrån denna lista har vi valt att granska tre avtal avseende inventarier/maskiner, fem avtal avseende bilar och 15 avtal avseende fastigheter och lokaler. Det visade sig att ett av stickproven avseende fastigheter och lokaler avsåg diverse lägenheter och vi valde då att inte gå vidare med det stickprovet.

Nedan följer en tabell över urvalet:

3.3.1.1 Inventarier/Maskiner

Avtalsnummer	Leasingobjekt	Leasegivare
kundnr 13-907 ref 711186	Cafe Bar Kaffeautomat, Kommunhuset, Virtu 2XB2C ART.M8224	Cafe Bar Sverige AB
120700	1 st Escowa, Triton Pro 2, 02307560 (Vattenautomat)	Umeå Release Finans AB
70024833	1 st MP C3004EXS C717J500135 (kopiator/skrivare)	Ricoh Sverige AB

3.3.1.2 Bilar

Avtalsnummer	Leasingobjekt	Leasegivare
109757	BNP884	Nordea Finans
110365	PHB067	Nordea Finans
113332	PLN244	Nordea Finans
CPW437	CPW437	Autoplan
GCC176	GGC176	Autoplan

© 2021 KPMG AB. All rights reserved.

Document classification: KPMG Public

3.3.1.3 *Fastigheter och lokaler*

Avtalsnummer	Leasingobjekt	Leasegivare
247580	Eken (paviljongen)	Ramirent AB
34871	Österbyskolan (paviljong)	Expandia Moduler AB
711101-009	Närvårdsavd. Östh sjukhus	Landstinget i Uppsala Län Landstingsservice
414-1-1-405	Solgården	Stiftelsen Östhammarshem
711800-005	Fyrhuset - Bojen	Landstinget i Uppsala Län Landstingsservice
214-01-1-222-02	Parkvägen 9-11	Stiftelsen Östhammarshem
215-01-1-223-02	Parkvägen 9-11	Stiftelsen Östhammarshem
204-01-1-301-03	Olandsgården, Alunda	Stiftelsen Östhammarshem
109-01-1-110-01	Lärkbacken, Gimo (2 avtal)	Stiftelsen Östhammarshem
711101-002	Östh sjukhus, Skärgården	Landstinget i Uppsala Län Landstingsservice
504-01-1-501-01	Tallparksgården	Stiftelsen Östhammarshem
108-1-7-109	Gimo Torg 3	Stiftelsen Östhammarshem
102-01-1-140-2	Köpmang 8, Gimo	Stiftelsen Östhammarshem
	Kontor i Uppsala (2 avtal)	Miab Förvaltning AB

© 2021 KPMG AB. All rights reserved.

Document classification: KPMG Public

3.3.2 Kommentarer och bedömningar och uppskattningar

I våra kalkyler och analys av stickproven har vi gjort ett antal bedömningar och uppskattningar av räntenivån, minimileaseavgifter, verkligt värde, specialutförande och ekonomisk livslängd.

Gällande räntenivån har vi valt att använda kommunens marginella låneränta. Det är den ränta kommunen skulle haft om de skulle byggt eller köpt fastigheten och finansierat genom lån. Då Kommuninvest är en vanlig långivare till kommuner har vi använt oss av Kommuninvests fasta ränta på ett lån med 10 års bindningstid. Vi har valt att använda kommunens fasta ränta som den är idag, 1,20 %. Om kommunen exempelvis har tecknat ett avtal år 2017 torde kommunen använda 2017 års snittränta på Kommuninvests fasträntelån på 10 år för att få fram rätt ränta.

Gällande specialutförande utgår vi från samma resonemang som RKR i deras idéskrift om leasing. Exempelvis idrottshallar, äldreboenden och skolar är fastigheter som är anpassade för den kommunala verksamheten och där det vanligtvis krävs betydande ombyggnad för att någon annan aktör ska kunna använda fastigheten till annan verksamhet.

När det gäller ekonomisk livslängd för verksamhetsfastigheter anser vi att 20 - 30 år är en rimlig ekonomisk livslängd innan betydande investeringar måste göras för att hålla fastigheten i ursprungligt skick. Vi har därför bedömt att avtal som omfattar en period av 20 år eller mer indikerar att avtalet bör klassificeras som finansiell leasing med hänsyn till den ekonomiska livslängden.

3.3.2.1 Inventarier/Maskiner

Utifrån våra stickprov och listan vi har tagit del av är vår bedömning att större delen av inventarierna/maskinerna är rätt redovisade, det vill säga som operationell leasing.

När det gäller leasing av kopiator blir inte beloppet under ett halvt prisbasbelopp, den har ett betydande belopp, cirka 178 tkr per år. Vår bedömning är att detta troligen är finansiell leasing.

3.3.2.2 Bilar

Som en grund brukar man säga att om det är ett finansbolag som är leasegivaren är det en finansiell leasing. Finansbolaget tillhandahåller inte till exempel bilar i sin verksamhet eller andra inventarier.

Kommunen anlitar Autoplan eller Nordea Finans när de leasar bilar. Enligt samtal med en tjänsteperson så leasar kommunen enligt uppgift oftast bilarna i 3 år medan i excelfilen vi tagit del av är leasetiden snarare mellan 5 och 7 år. Vidare berättar tjänstepersonen att när leaseperioden är över får kommunen en sluträkning av finansbolaget och nästan alltid gör kommunen en vinst. Finansbolaget säljer bilen åt kommunen. Detta tyder ytterligare på att bilarna är finansiell leasing eftersom kommunen står den ekonomiska risken. De flesta finansbolagen skickar ut underlag som bygger på att det är finansiell leasing och kommunen får underlaget varje månad.

Vår bedömning är att alla bilarna som kommunen leasar ska hanteras som finansiell leasing.

© 2021 KPMG AB. All rights reserved.

Document classification: KPMG Public

3.3.2.3 Fastigheter och lokaler

Flertal fastigheter och lokaler som kommunen hyr har ett specialutförande och enligt RKR ska då dessa avtal klassificeras som finansiell leasing.

Av de 14 stickprov vi har gjort visar det sig att nio av stickproven har en hyresperiod på minst 20 år, vilket tyder på att det är finansiell leasing utifrån de rekommendationer och idéskrift som RKR har givit ut.

Några av stickproven har förlängts efter hyresperiodens slut och den historiken måste kommunen ta hänsyn vid en översyn av hyresavtalen, se mer information i 3.2.1.

Utifrån våra stickprov är vår bedömning att kommunen behöver göra en grundlig översyn av kommunens alla hyresavtal avseende fastigheter och lokaler så att kommunen följer rekommendationer och praxis och där med får en rättvisande bild och ställning av resultatet.

3.4 Redovisningsmässiga effekter

3.4.1 Redovisningsmässiga effekter vid finansiell leasing

Till skillnad från ett operationellt leasingavtal som endast reglerar hyra under en viss period kan finansiell leasing redovisningsmässigt jämföras med ett avbetalningsköp/lånefinansiering där äganderätt och risker bärs av leasetagaren. Det innebär att nuvärdet av leasingavtalets minimiavgifter bokas upp som en tillgång och skuld i balansräkningen. Tillgången minskar i värde genom avskrivning som blir en kostnad i resultaträkningen. Minimiavgifterna delas upp i en amorteringsdel som minskar skulden och en räntedel som blir en kostnad i resultaträkning.

Att redovisa leasing som finansiell leasing istället för operationell leasing leder redovisningsmässigt till att kommunens leasingkostnader minskar och istället uppstår ovanstående tillgång, skuld, avskrivning, amortering och ränta. Då kostnaden för avskrivning och ränta endast i undantagsfall är lika med leasingkostnaden uppstår en viss resultateffekt. Den största effekten får finansiell leasing på balansräkningen då både tillgångssidan och skuldsidan ökar och därmed också balansomslutningen. Det påverkar bl.a. nyckeltal, exempelvis kommunens soliditet.

Vid rättning av fel är huvudprincipen att: ”Väsentliga fel under tidigare perioder ska, om det är möjligt, retroaktivt rättas i de första finansiella rapporter som godkänns för utfärdande efter upptäckten av felet. Rättelse görs genom omräkning av jämförelsetalen för den tidigare period eller de tidigare perioder där felet finns.”

Då en sådan omräkning kan vara av ett omfattande arbete har RKR i ett nyhetsbrev den 21 december år 2020 bedömt att en övergång till finansiell leasing kan göras genom omräkning av 2019 års siffror. Vår tolkning är att det inte förändrar bedömningen av avtalens klassificering men däremot förenklas omräkningen genom att t.ex. räntan från 2019-01-01 kan användas istället för avtalens historiska räntor.

© 2021 KPMG AB. All rights reserved.

Document classification: KPMG Public

3.4.1.1 Skillnad mellan operationell och finansiell leasing – Parkvägen 9–11

Vi har gjort ett räkneexempel för att visa skillnaden hur kommunen redovisar idag kontra hur det skulle se ut vid finansiell leasing. Vi har valt ett av våra stickprov, Parkvägen 9–11.

Kommunen hyr Parkvägen 9–11 av Stiftelsen Östhammarshem sedan år 2010. Enligt nuvarande hyreskontrakt är kontraktstiden 2017-05-01—2035-09-30 och kan förlängas med 36 månader för varje gång. Lokalens används till särskilt boende. I detta räkneexempel har vi utgått från avtalet från år 2010. Vi har utgått från att det är finansiell leasing år 2020.

Redovisning vid operationell leasing – räkenskapsår 2021:

Balansräkning	Debet	Kredit
Kassa och bank		10 980 528 kr

Resultaträkning	Debet	Kredit
Hyreskostnader	10 980 528 kr	

Redovisning vid finansiell leasing – räkenskapsår 2021:

Balansräkning	Debet	Kredit
Finansiell tillgång - IB	43 490 646 kr	
Avskrivning		2 948 518 kr
Finansiell tillgång - UB	40 452 127 kr	

Balansräkning	Debet	Kredit
Leasingskuld - IB		37 939 403 kr
Amortering	3 725 005 kr	
Leasingskuld - UB		34 214 398 kr

Balansräkning	Debet	Kredit
Kassa och Bank		4 157 461 kr*

© 2021 KPMG AB. All rights reserved.

Document classification: KPMG Public

Resultaträkning	Debet	Kredit
Avskrivning	2 948 518 kr	
Ränta	432 456 kr	
Total kostnad	3 380 974 kr	

**Vid finansiell leasing är det amortering och räntan som påverkar kassaflödet.*

3.4.1.2 Nuvärde av minimileaseavgift – Parkvägen 9–11

Om nuvärdet av minimileaseavgifterna överstiger 80 procent av leasingobjektets verkliga värde vid leasingperiodens början, redovisas leasingavtalet alltid som ett finansiellt avtal.

Parkvägen 9 byggdes år 2010 och anskaffningsvärdet uppgick då till 28 968 269 kr och hyran uppgick då till 2 884 961 kr per år.

Parkvägen 11 anskaffningsvärde uppgår till 16 751 123 kr, lite osäkert när det anskaffats och har dessutom renoverats under senare år. Vi gör ett antagande att anskaffningsvärdet är för år 2010 i detta räkneexempel, det vill säga 16 751 123 kr. Hyran uppgick till 1 272 500 kr år 2010.

I räkneexemplet har vi använt oss av ränta som uppgår till 1,20 %, det är den fasta räntan som Östhammars kommun har på Kommuninvest idag på sin 10-åriga ränta.

Vi har även antagit att hyran från år 2010 är kallhyra och att fastigheten har en livslängd på 40 år, vilket normalt räknas som 20–30 år.

	Anskaffningsvärde (verkligt värde)	Hyresnivå år 2010
Parkvägen 9	28 968 269 kr	2 884 961 kr
Parkvägen 11	16 751 123 kr	1 272 500 kr
Totalt	45 719 392 kr	4 157 461 kr

	Nuvärdet av minimileaseavgifterna, 2020-12-31
Parkvägen 9	30 159 515 kr
Parkvägen 11	13 331 130 kr
Totalt	43 490 645 kr

© 2021 KPMG AB. All rights reserved.

Document classification: KPMG Public

I de fall nuvärdet av minimileaseavgifterna överstiger 80 procent av leasingobjektets verkliga värde vid leasingperiodens början, redovisas leasingavtalet alltid som ett finansiellt avtal.

	Verkligt värde	Nuvärde	80% av vekligt värde	
Parkvägen 9	28 968 269 kr	30 159 515 kr	23 174 615 kr	
Parkvägen 11	16 751 123 kr	13 331 130 kr	13 400 898 kr	
Totalt	45 719 392 kr	43 490 645 kr	36 575 513 kr	

Räkneexemplet visar att nuvärdet av minimileasingavgifterna för Parkvägen 9–11 överstiger 80 % av verkligt värde. Avtalets borde således ha redovisats som finansiell leasing.

© 2021 KPMG AB. All rights reserved.

Document classification: KPMG Public

4 Slutsats och rekommendationer

Vår sammanfattande bedömning utifrån granskningens syfte är att Östhammars kommun inte följer normgivningen avseende redovisning av leasing. Vår bedömning är det inte finns någon policy och rutinerna för att klassificera leasingavtal. Det saknas även dokumentering kring klassificeringen saknas för närvarande i kommunen. Vi bedömer att kommunen måste ta fram rutiner och policy för hur kommunen ska klassificera leasing och att detta följer gällande rekommendationer samt även ha en samordna funktion som har kontroll på alla avtalen.

Utifrån vår granskning och urval är bedömningen att det finns flertal avtal som redovisas som operationell leasing är finansiell leasing. Det med har kommunen inte en rättvisande bild av kommunens resultat och ställning. Vi anser att avtalen som ska redovisas som finansiell leasing kommer ge en rättvisande bild av kommunens resultat och ställning.

Östhammars kommun har, enligt årsredovisningen 2020, förpliktelser för operationell leasing på 371,2 mnkr, varav 367,4 mnkr avser externa hyreskontrakt. Kommunen redovisar alla leasingkostnader som operationell leasing vilket innebär att de årliga leasingkostnaderna redovisas som en kostnad i resultaträkningen.

Då Östhammars kommun har redovisat alla sina leasingavtal som operationella och nu bör övergå till finansiell leasing för stor del av sina avtal innebär detta inte att kommunen behöver ändra i sin redovisning utan det är rättelse av fel, se RKR R12.

© 2021 KPMG AB. All rights reserved.

Document classification: KPMG Public

4.1 Rekommendationer

Mot bakgrund av vår granskning rekommenderar vi kommunstyrelsen:

- att ta fram policy och rutiner för klassificering av leasingavtal som säkerställer en korrekt klassificering utifrån gällande rekommendationer och praxis,
- att upprätta dokumentation över klassificeringen av leasingavtal,
- att göra en översyn över kommunens avtal för att säkerställa att avtalen redovisas rätt,
- att vid en översyn ta hänsyn till att minimileaseavgifterna inte inkluderar variabla avgifter, serviceavgifter eller skatter,
- att ha en central samordnare för kommunens alla avtal.

Datum som ovan

KPMG AB

Cecilia Kvist
Auktoriserad revisor

Anders Petersson
Certifierad kommunal yrkesrevisor

Detta dokument har upprättats enbart för i dokumentet angiven uppdragsgivare och är baserat på det särskilda uppdrag som är avtalat mellan KPMG AB och uppdragsgivaren. KPMG AB tar inte ansvar för om andra än uppdragsgivaren använder dokumentet och informationen i dokumentet. Informationen i dokumentet kan bara garanteras vara aktuell vid tidpunkten för publicerandet av detta dokument. Huruvida detta dokument ska anses vara allmän handling hos mottagaren regleras i offentlighets- och sekretesslagen samt i tryckfrihetsförordningen.

© 2021 KPMG AB. All rights reserved.

Document classification: KPMG Public

Inkom 2021-06-23
Dnr KS-2021-340
Dpl 007

ÖSTHAMMARS KOMMUN
– EN DEL AV ROSLAGEN

Kommunrevisionen

Datum
2021-06-16

Dnr

Sid
1 (2)

ÖSTHAMMARS KOMMUN
2021 -06- 18
Dnr:
Dpl:

ÖSTHAMMARS KOMMUN
2021 -06- 23
Dnr:
Dpl:

Kommunstyrelsen

För kännedom:
Kommunfullmäktiges presidium

Granskning av Kommunens redovisning av leasing

KPMG har av Östhammars kommuns förtroendevalda revisorer fått i uppdrag att granska kommunens redovisning av leasing. Uppdraget ingår i revisionsplanen för år 2021.

Utifrån granskningen kan vi konstatera att Östhammars kommun inte följer normgivningen avseende redovisning av leasing. Granskningen visar på att det inte finns någon policy eller rutiner för att klassificera leasingavtal. Det saknas även dokumentation kring klassificeringen av avtalen. Granskningen visar på att kommunen måste ta fram rutiner och policy för hur kommunen ska klassificera leasing och att detta följer gällande rekommendationer samt även ha en samordnad funktion som har kontroll på alla avtalen.

Utifrån granskningen och dess urval är bedömningen att flertal avtal som redovisas som operationell leasing är finansiell leasing. Därmed har inte kommunen en rättvisande bild av kommunens resultat och ställning. Granskningen visar på att avtalen som ska redovisas som finansiell leasing kommer ge en rättvisande bild av kommunens resultat och ställning.

Då Östhammars kommun har redovisat alla sina leasingavtal som operationella och nu bör övergå till finansiell leasing för stor del av sina avtal innebär detta inte att kommunen behöver ändra i sin redovisning utan det är rättelse av fel, se RKR R12.

Mot bakgrund av genomförd granskning rekommenderar vi kommunstyrelsen att:

- att ta fram policy och rutiner för klassificering av leasingavtal som säkerställer en korrekt klassificering utifrån gällande rekommendationer och praxis,
- att upprätta dokumentation över klassificeringen av leasingavtal,
- att göra en översyn över kommunens avtal för att säkerställa att avtalen redovisas rätt,
- att vid en översyn ta hänsyn till att minimileaseavgifterna inte inkluderar variabla avgifter, serviceavgifter eller skatter
- att ha en central samordnare för kommunens alla avtal.

Postadress
Box 66
Fakturaadress
Box 106
742 21 Östhammar

Besöksadress/Reg.office
Stångörsgatan 10
742 21Östhammar
www.osthammar.se

Telefon
Nat 0173-860 00
Int +46 173 860 00
E-post
kommunen@osthammar.se

Telefax
Nat 0173-175 37
Int +46 173 175 37

Organisationsnummer
212000-0290
V.A.T. No
SE212000029001

Bankgiro
233-1361

Inkom 2021-06-23
Dnr KS-2021-340
Dpl 007

Kommunrevisionen översänder härmed granskningsrapport och missiv till kommunstyrelsen för yttrande. Svar önskas senast den 31 oktober 2021. Rapporten skickas även till kommunfullmäktiges presidium för kännedom.

Enligt uppdrag

[redacted]

Mats Sjöborg
Ordförande

UPPSALA BRANDFÖRSVAR. I SAMHÄLLETS TJÄNST SEDAN 1892

HANDLINGSPROGRAM

För förebyggande verksamhet och räddningstjänst från 2022 enligt Lagen (2003:778) om skydd mot olyckor

Version	Datum
Beslut	210903

Innehållsförteckning

1 Inledning 4
2 Beskrivning av kommunerna 4
2.1 Tierps kommun 5
2.1.1 Framtidsutveckling 5
2.2 Uppsala kommun 6
2.2.1 Framtidsutveckling 6
2.3 Östhammars kommun 7
2.3.1 Framtidsutveckling 7
2.4 Trafikutveckling 7
3 Styrning av skydd mot olyckor 8
4 Risker 9
4.1 Övergripande 9
4.1.1 Höjd beredskap 11
4.1.2 Olyckor som inträffar sällan 11
4.1.3 Riskobjekt i området 12
4.2 Brand i byggnad 13
4.2.1 Personskador vid brand i byggnad 14
4.3 Brand utomhus 14
4.4 Trafikolycka 14
4.5 Olycka med farliga ämnen 15
4.6 Naturolycka 15
4.7 Drunkning 15
4.8 Nödställd person 15
5 Värdering 16
6 Mål 17
7 Förebyggande – förmåga och verksamhet 19
7.1 Tillsyn 19
7.2 Stöd till den enskilde 20
7.3 Rengöring och brandskyddskontroll 21
7.4 Övriga förebyggande åtgärder 21
8 Räddningstjänst – förmåga och verksamhet 23
8.1 Övergripande 23
8.1.1 Tillgång till resurser i samarbete med andra kommuner, Länsstyrelsen och MSB 24
8.1.2 Tid från att larmet inkommer till 112 till att första kommunala räddningsresurs når samtliga delar av kommunen 25

8.1.3 Överlåtande åt annan att vidta inledande begränsande åtgärder 29
8.1.4 Samverkan med andra aktörer 29
8.1.5 Brandvattenförsörjning 30
8.1.6 Alarmering och kommunikation 30
8.1.7 Varning och information till allmänheten 30
8.2 Beskrivning av förmåga per olyckstyp 31
8.2.1 Övriga insatser 34
8.3 Ledning i räddningstjänsten 34
8.3.1 Övergripande ledning 35
8.3.2 Insatsledning 36
8.4 Samtidiga och omfattande räddningsinsatser 37
8.5 Räddningstjänst under höjd beredskap 38
9 Uppföljning, utvärdering och lärande 38
Bilaga A: Dokumentförteckning 40
Bilaga B: Beskrivning av samråd 41
Bilaga C: Hamnar och dess gränser i vatten 42
Hamnar Tierps kommun 43
Hamnar Uppsala kommun 45
Hamnar Östhammars kommun 46

1 Inledning

Detta dokument utgör handlingsprogram enligt Lag (2003:778) om skydd mot olyckor 3 kap 3§ och 8 § och omfattar Tierp, Uppsala och Östhammars kommuner.

2 Beskrivning av kommunerna

Drygt 277 000 människor bor i Tierp, Uppsala och Östhammars kommuner. Befolkningsstatistik framgår av Tabell 1 och Tabell 2. Tillsammans har kommunerna en yta på nära 5 300 km^2. Två av Sveriges mest trafiktäta stråk, Ostkustbanan och E4, går genom området. Området som Uppsala brandförsvar täcker framgår i Figur 1.

Tabell 1 Befolkningsstatistik för de tre medlemskommunerna samt riket som helhet. Siffrorna gäller 2020-12-31. Källa: SCB befolkningsstatistikdatabas.

	Folkmängd	**Kvinnor (%)**	**Män (%)**	**Medel-ålder (år)**	**0 – 17 år (%)**	**18 – 64 år (%)**	**65+ (år)**	**Utländsk bakgrund (%)**
Tierp	21 327	49,1%	50,9%	43,5 år	20,7%	55,4%	23,9%	16,6%
Uppsala	233 839	50,5%	49,5%	39,0 år	20,4%	62,8%	16,8%	28,4%
Östhammar	22 251	48,7%	51,3%	45,5 år	19,2%	53,2%	27,6%	12,0%
Sverige	10 379 295	49,7 %	50,3%	41,4 år	21,1%	58,8%	20,1%	25,9%

Tabell 2 Medelinkomst per kommun 2019. Källa: SCB befolkningsstatistikdatabas, äldre än 16 år.

Medelinkomst	**Kvinnor (tkr)**	**Män (tkr)**	**Totalt (tkr)**
Tierp	231,9	303,8	268,5
Uppsala	270,2	338,7	303,9
Östhammar	253,6	340,5	298,3
Sverige	268,4	344,9	306,7

Figur 1 Tierp, Uppsala och Östhammar kommun.

2.1 Tierps kommun

Tierps kommun är stor till ytan och har en utspridd befolkning. Två av Sveriges mest trafiktäta stråk, Ostkustbanan och E4, går genom kommunen. Landytan är cirka 1 550 km^2, och kuststräckans längd, inräknat öar, är cirka 960 km.

Drygt 21 000 invånare bor i kommunen. Cirka en fjärdedel av befolkningen bor i centralorten Tierp. Utöver Tierp finns tätorterna Mehedeby, Månkarbo, Karlholmsbruk, Skärplinge, Söderfors, Tobo, Upplanda och Örbyhus. Cirka 5700 invånare bor utanför tätorterna på landsbygden.[1]

Tierps kommun är kommunens största arbetsgivare. Region Uppsala, Atlas Copco Tools AB, Erasteel Kloster AB samt Habia Cable AB är andra stora arbetsgivare.

Många pendlar till och från Tierp. Cirka 40 procent av de förvärvsarbetande som bor i kommunen pendlar till en arbetsplats utanför kommunen. Majoriteten pendlar till Uppsala kommun, följt av Östhammar och Gävle. Inpendlingen är också stor.

Historiska bruksmiljöer finns i Lövstabruk, Strömsberg, Karlholm, Tobo, Ullfors, Söderfors och Örbyhus.

2.1.1 Framtidsutveckling

Tierps kommun har de senaste decennierna haft en relativt konstant folkmängd på cirka 20 000 invånare. Under denna tidsperiod har en omfördelning skett från landsbygden till tätorterna.

[1] ”Fakta om befolkningen i Tierps kommun 2018”, www.tierp.se

Kommunen har vänt befolkningsutvecklingen och har sedan 2013 vuxit med cirka 100 - 200 personer per år. Kommunen anger i Översiktsplan 2010 – 2030 att planeringen för denna tidsperiod ska inriktas på att ta emot en folkökning på 3 000 nya invånare, men att beredskap ska finnas för ytterligare 4 000.[2] Större nybyggnationsområden är bland annat i Karlholms bruk där det tidigare industriområdet omvandlas till ett område med verksamheter, bostäder, rekreation, service, kultur och en ny fritidshamn. Totalt planeras cirka 430 nya bostäder. Även i västra Tierp planeras en ny stadsdel med bostäder, företag och handel. Totalt planeras cirka 500 bostäder i området.

2.2 Uppsala kommun

Uppsala kommun är Sveriges fjärde folkrikaste kommun med drygt 220 000 invånare. Landytan är 2 234 km^2. Centralorten är Sveriges fjärde största tätort med cirka 169 000 invånare. Övriga tätorter är Almunge, Björklinge, Blackstalund, Bälinge, Danmarksby, Gunsta, Gåvsta, Järlåsa, Knutby, Läby, Länna, Lövstalöt, Ramstalund, Skyttorp, Skölsta, Storvreta, Vattholma, Vreta-Ytternäs och Vänge. I övriga tätorter uppgår befolkningen till cirka 23 500 invånare. Utanför tätorterna på landsbygden bor ytterligare cirka 26 300 personer.[3]

De större arbetsgivarna är Uppsala kommun, Region Uppsala med Akademiska sjukhuset, Uppsala universitet och Sveriges lantbruksuniversitet. Uppsala är centrum för en stor del av regionens vård, omsorg, utbildning, kultur, handel och service. På Uppsala garnisons område finns bl.a. Försvarsmaktens Luftstridsskola och Försvarsmaktens Underrättelse och Säkerhetscentrum.

Uppsala är en gammal lärdomsstad, vilket avspeglas i kulturliv och i kulturmiljöer. Uppsala är också en modern stad med spetskompetens inom områden som bioteknik, IT och materialteknik. Landsbygden präglas av kulturhistoriska bygder med fornlämningar, säteri-, kyrko- och herrgårdsmiljöer.

2.2.1 Framtidsutveckling

Uppsala kommun har de senaste årtiondena stadigt vuxit, denna trend förväntas fortsätta, i snitt har kommunen vuxit med 3200 personer per år sedan 2007, mellan 2016 och 2017 växte kommunen med 5355 invånare. Till 2050 väntas kommunen ha vuxit med upp till 135 000 nya invånare[4].

Översiktsplan 2016 anger att till 2050 kommer cirka 60 000 nya bostäder ha tillkommit inne i Uppsala tätort. Till samma år har upp till 10 000 nya bostäder byggts i andra prioriterade tätorter och ytterligare 1000 bostäder uppförts på landsbygden i övrigt. Stora utbyggnader genomförs och planeras i Uppsala tätort. I södra staden (Ulleråker, Rosendal och Ultuna) planeras upp till 25 000 nya bostäder och i de sydöstra stadsdelarna (Bergsbrunna, Sävja, Nåntuna, Vilan) cirka 21 500 bostäder och 10 000 – 15 000 nya arbetsplatser.

Satsningar planeras på kollektivtrafiken, dels nytt nät med spårvagn eller BRT[5] inne i Uppsala men även nya järnvägsstationer i Bergsbrunna och Vänge. En utökning till fyra järnvägsspår på hela sträckan mellan Uppsala och Stockholm är planerad.

Upplands flygflottilj F16 planeras att återupprättas och utvecklas under åren 2022 till 2025.

[2] Översiktsplan 2010 – 2030 för Tierps kommun
[3] Statistikenheten, Kommunledningskontoret, Uppsala kommun. Bearbetningar av SCB-statistik
[4] Översiktsplan 2016, Uppsala kommun
[5] Bus Rapid Transit

2.3 Östhammars kommun

Östhammars kommun är också en kommun med stor yta och utspridd befolkning. Större delen av kommunens yta används för jord- och skogsbruk. Landytan är 1503 km2. Kommunen har en lång kustlinje med skärgård. Kuststräckans längd, inräknat öar, är cirka 3500 km.

Drygt 22 000 invånare bor i kommunen, och befolkningen är ganska jämnt fördelad i de fem största tätorterna Östhammar (4764), Alunda (2457), Gimo (2775), Öregrund (1572) och Österbybruk (2378). Övriga tätorter i kommunen är Dannemora och Hargshamn. Av befolkningen bor drygt 7 500 invånare på landsbygden utanför tätorterna.

Kommunens stora arbetsplatser är Östhammars kommun, Sandvik Coromant AB och Forsmarks kärnkraftverk AB. Nästan 3 000 kommuninvånare pendlar till arbeten i andra kommuner. Pendlingen sker i huvudsak via väg 288. Inpendlingen är även den betydande, cirka 2 000 personer.

Turismen är en viktig näring. Kommunen har områden med stora naturvärden och ett vackert kust- och skärgårdslandskap, som innefattar de gamla hamnstäderna Östhammar och Öregrund. Befolkningen i dessa områden ökar flerfalt under sommarmånaderna. Historiska bruksmiljöer finns i Österbybruk, Forsmark, Gimo och Harg.

2.3.1 Framtidsutveckling

Enligt översiktsplan 2016 har kommunen som mål att öka med mellan 500 – 1000 personer till 2025. Enligt tillväxtstrategin för Östhammars kommun är målet för kommunen 30 000 invånare år 2040. I kommunen finns det efterfrågan på bostäder i samtliga orter. Större nybyggnationer planeras i bland annat Alunda.

För Hargs hamn finns planer på en omfattande expansion fram till och med 2025. Bland annat kommer farleden fördjupas och en ny kaj byggas för att kunna ta emot större fartyg och lagerhallar och lagerytor byggas ut. För närvarande pågår miljöprövning av ett ev slutförvar för använt kärnbränsle i Östhammars kommun. Likväl planeras en utökning av befintligt slutförvar av kortlivat låg- och medelaktivt radioaktivt avfall.

2.4 Trafikutveckling

Trafikverkets rapport *”Prognos för persontrafiken 2040”* anger att trafikarbetet med personbil i Uppsala län kan komma att växa totalt med 1,2 % per år fram till 2040. I riket som helhet är prognosen att transportarbetet för bil ökar med 27 % mellan 2017 och 2040 med en årlig tillväxt om 1,0 %.

Det totala persontransportarbetet för tågtrafiken förväntas öka med 53 % till 2040, detta gäller för hela Sverige. Motsvarande siffror för buss är 17 % för hela landet. Det totala persontransportarbetet för hela Sverige, oavsett trafikslag och längd på resa förväntas öka med 27 % fram till 2030.[6]

Enligt Trafikverkets rapport *”Prognos för godstransporter 2040”* förväntas godstransporter på väg öka med ca 1,65 % årligen fram till 2040 med en total tillväxt på 46 %. För järnvägen förväntas en ökning om 1,55 % årligen fram till 2040 med en total tillväxt på 42 %.[7]

[6] Prognos för persontrafiken 2040 – Trafikverkets basprognoser 2020-06-15
[7] Prognos för godstransporter 2040 – Trafikverkets basprognoser 2020-06-15

3 Styrning av skydd mot olyckor

Kommunens uppdrag är i grunden sex stycken i LSO:

- Tillsyn av den enskildes ansvarstagande (5 kap 1§)
- Underlätta för den enskilde att fullgöra sina skyldigheter enligt lagen genom rådgivning, information m.m. (3 kap 2§)
- Sotning och brandskyddskontroll (3 kap 4§)
- Genomföra räddningsinsatser (3 kap 7§)
- Lära och utvecklas genom att undersöka olycksorsak och insatsers genomförande (3 kap 10§)
- Samordna verksamheten enligt lagen (1 kap 6§, 3 kap 1§)

Samordningsansvaret skiljer sig från de övriga uppdragen i lagen, då det syftar på fler än de olyckor som föranleder räddningsinsatser. Här avses att kommunerna ska ta ett bredare grepp om skyddet mot oönskade händelser och även inkludera sådant som inte uppfyller räddningstjänstkriterierna, som fallskador, klämskador, cykelolyckor, halkolyckor m.m.

Räddningsnämnden svarar enligt ett särskilt samverkansavtal för räddningstjänst i kommunerna Tierp, Uppsala och Östhammar i enlighet med vad som åligger kommunerna enligt LSO. Huvud-ansvaret för samordning av kommunernas arbete med skydd mot olyckor ligger dock kvar i respektive kommun (LSO 1 kap 6§, 3 kap 1§).

Brandförsvarets verksamhet styrs av en gemensam nämnd med Uppsala kommun som värdkommun. Utöver uppdraget inom LSO ska den gemensamma nämnden också svara för tillståndsgivning och tillsyn enligt Lag (SFS 2010:1011) om brandfarliga och explosiva varor (förkortas LBE) samt i tillämpliga delar för kommunernas uppgifter enligt Lag (1999:381) om åtgärder för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor.

Handlingsprogrammet är ett av flera program och policyer inom Uppsala kommun.

Då handlingsprogrammet är ett övergripande flerårigt, politiskt styrdokument är det inte lämpligt att i detalj låsa brandförsvarets verksamhet i alltför detaljerade beskrivningar. Mer detaljerade beskrivningar återfinns i underliggande dokument som hänvisas till i texten och återfinns i Bilaga A: Dokumentförteckning.

Arbetet med handlingsprogram från 2022 har till största del varit en omarbetning av handlingsprogrammet från 2020 i syfte att leva upp till MSBs föreskrift om handlingsprogram. Förslag till inriktningsmålen i handlingsprogrammet har arbetats fram av den gemensamma räddningsnämnden och utgår från samtliga kommuners förutsättningar och behov. Handlingsprogrammets särställning för räddningsnämndens verksamhet ligger i att det är ett styrdokument som enbart och direkt fokuserar på nämndens uppdrag.

En del i arbetet att ta fram handlingsprogrammet har varit workshops tillsammans med räddningsnämnden, workshops med tjänstepersoner på Uppsala brandförsvar, medarbetardialog och medborgardialog. Resultat från medarbetar- och medborgardialoger tillsammans med bland annat riskanalysen har legat till grund för arbetet med handlingsprogrammets mål.

Handlingsprogrammet i sin helhet är beslutad av kommunfullmäktige i Tierp, Uppsala och Östhammar.

Sedan den gemensamma räddningsnämnden bildades har handlingsprogram funnits som varit giltiga under perioderna 2012–2015, 2016–2019, 2020–2021. Detta handlingsprogram utgör en

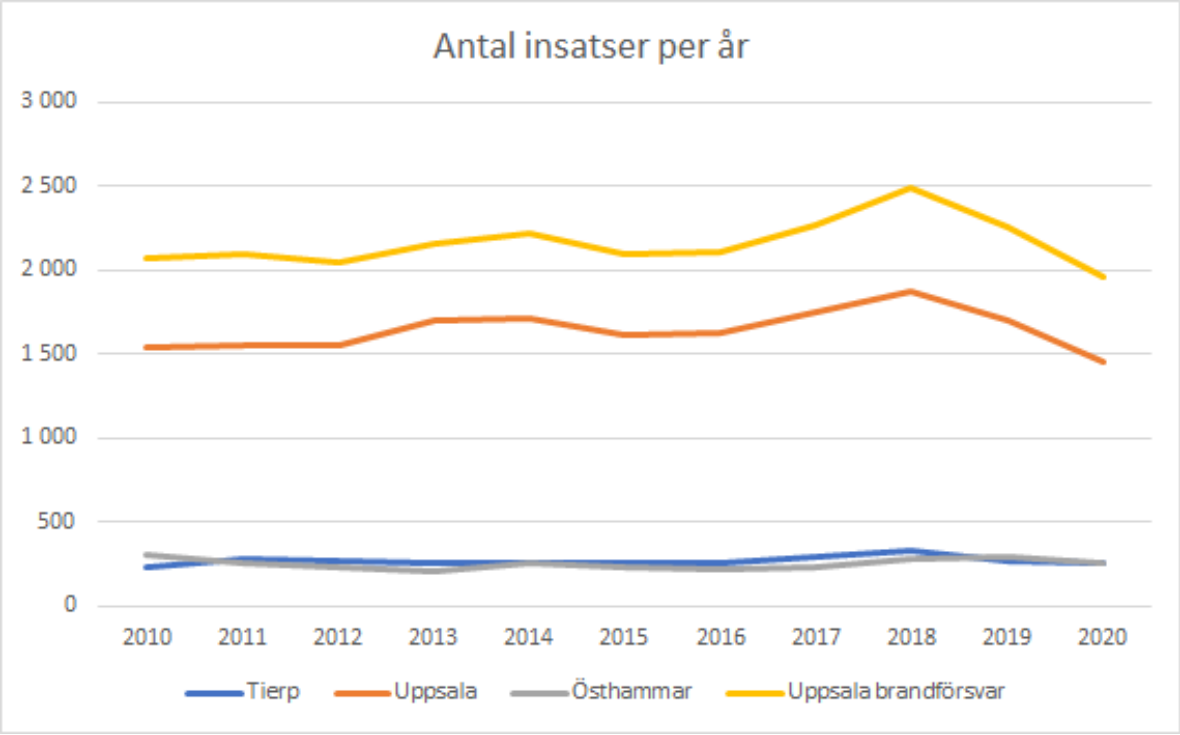
omarbetning och uppdatering av handlingsprogram 2020 utifrån MSBs föreskrift om handlingsprogram.

4 Risker

Detta kapitel är en sammanfattning av dokumentet *Riskanalys – underlag för handlingsprogram från 2020.* Riskanalysen omfattar olyckor som kan leda till räddningsinsats i Tierp, Uppsala och Östhammars kommuner. Riskanalysen är ett underlag till handlingsprogrammet såväl som för den årliga verksamhetsplanen. Riskanalysen reviderades inför handlingsprogram 2020 och omfattar statistik fram till 2017. Kapitel 4.1 har uppdaterats med övergripande statistik fram till 2020.

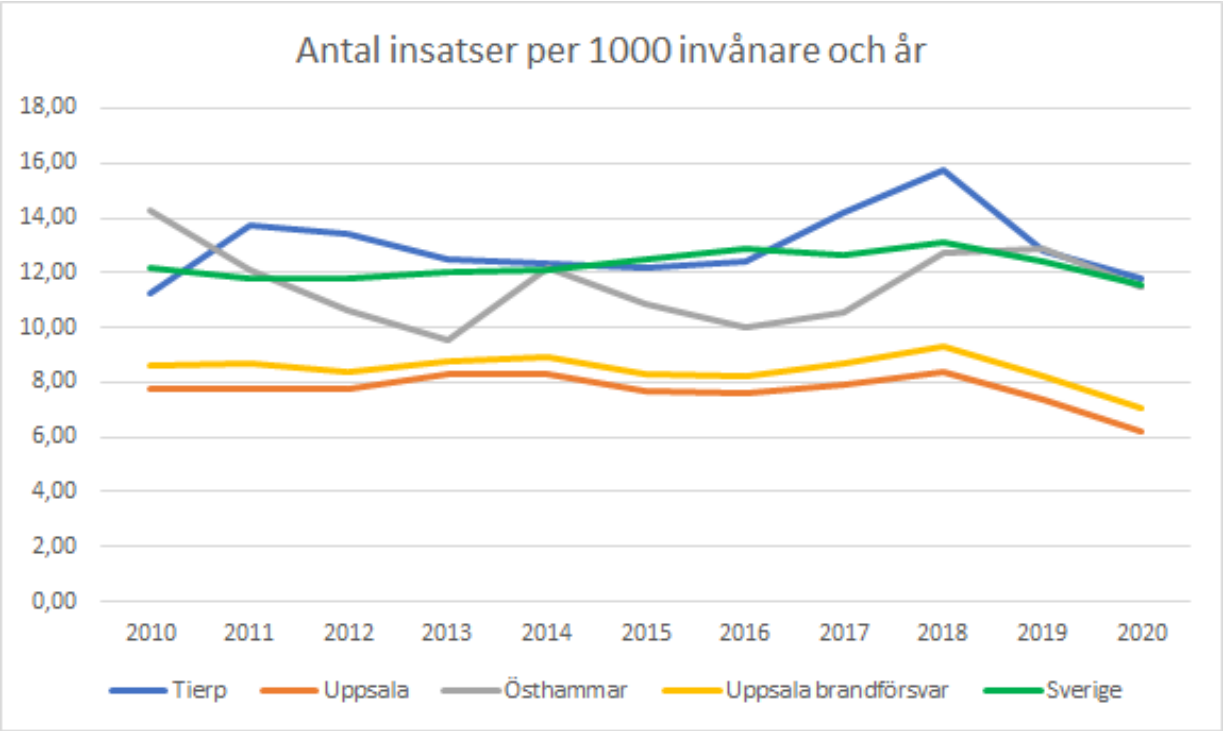
4.1 Övergripande

Antalet räddningsinsatser totalt som gjorts inom Uppsala brandförsvar är fördelade enligt Figur 2. Totalt hanterar Uppsala brandförsvar cirka 2200 insatser per år. 2018 ökade antalet insatser kraftigt på grund av den torra sommaren och ett stort antal bränder i skog och mark. 2019 återgick antalet insatser till mer normal nivå och 2020 minskade antalet insatser till följd av Coronapandemin. Antalet anlagda bränder var också ovanligt få 2020.

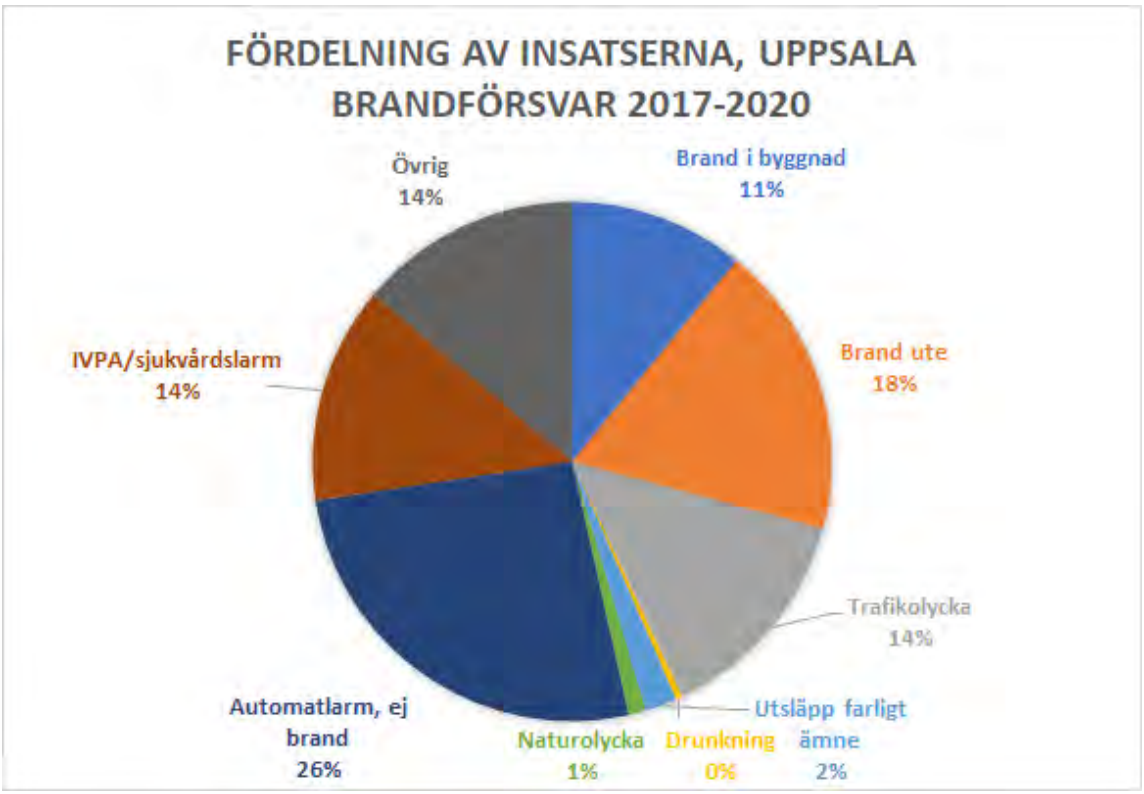
Figur 2 Totalt antal insatser för Uppsala brandförsvar. Detta omfattar både insatser som var räddningstjänst enligt LSO såväl som andra uppdrag. Källa: IDA.

Bilden ser något annorlunda ut om antalet insatser räknas per 1000 invånare i respektive kommun, se Figur 3. Som framgår av figuren har antalet insatser per 1000 invånare varit relativt konstant i Uppsala kommun sedan 2010. Som helhet har Uppsala brandförsvar färre insatser per 1000 invånare än Sverige som helhet. Detta gäller även på kommunnivå för Uppsala och de flesta åren för Östhammar. Tierps kommun har ungefär lika många eller något fler insatser per 1000 invånare än Sverige som helhet.

Figur 3 Antal insatser per 1000 invånare för respektive kommun. Detta avser samtliga uppdrag som brandförsvaret åkt på, även sådana uppdrag som inte är räddningstjänst enligt LSO. Källa: IDA.

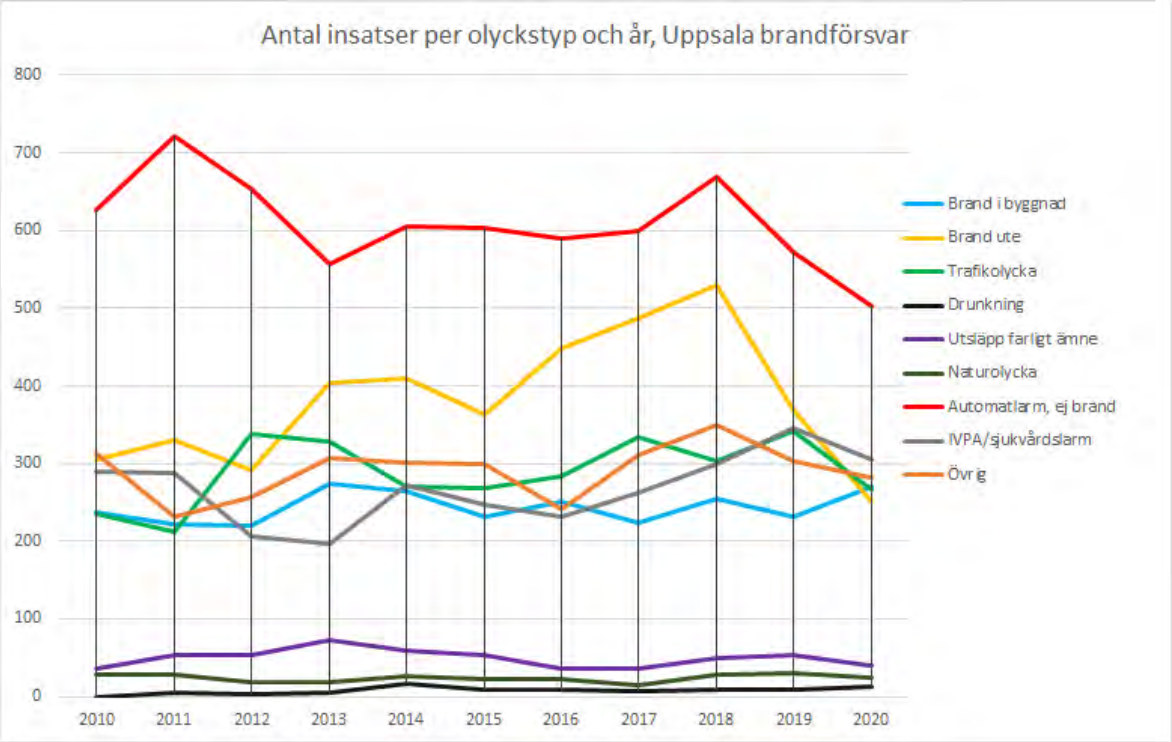
Av Figur 4 framgår fördelningen av insatserna. Drunkning och drunkningstillbud är allvarliga, men inte vanligt förekommande. Inom Uppsala brandförsvar består andelen insatser till 0,4% av drunkning/-tillbud och i Sverige 0,4%.

Figur 4 Fördelning av insatserna för Uppsala brandförsvar, 2017 – 2020. Källa: IDA.

Huvuddelen av insatserna har inträffat mellan klockan 08 och 23. Räddningsinsatsernas fördelning över året visar att andelen insatser är större under perioden april till november. Fördelningen beror även på vilken typ av insats det är frågan om, exempelvis inträffar den största delen av bränderna som inte är i byggnader mellan mars och oktober, dvs under gräs- och skogsbrandssäsongen. Antalet brand i byggnad och trafikolyckor ökar under vintern.

Av Figur 5 framgår hur antalet insatser sett ut per olyckstyp per år för hela Uppsala brandförsvar.

Figur 5 Antal insatser uppdelat per olyckstyp och år för hela Uppsala brandförsvar. Källa: IDA.

4.1.1 Höjd beredskap

En mer detaljerad beskrivning av kommunernas risker i samband med höjd beredskap kommer tas fram i samråd med kommunerna och länsstyrelsen. Det kan dock konstateras att de tre kommunerna är i en militärstrategiskt viktig region och har flertalet för totalförsvaret viktiga anläggningar såsom Luftstridsskolan, en återetablering av flygflottiljen F16, Forsmarks kärnkraftverk, Hargs hamn, Akademiska sjukhuset, stambanan, E4 med flera.

4.1.2 Olyckor som inträffar sällan

Riskanalysen för handlingsprogrammet omfattar även en kvalitativ del, som behandlar de stora olyckor eller stora oönskade händelser som inträffar mer sällan. Dessa behöver inte nödvändigtvis innebära en räddningsinsats för brandförsvaret, men beaktas eftersom de kan ha en påverkan på brandförsvarets förmåga att genomföra räddningsinsatser eller det kan förväntas att brandförsvaret har en viktig roll i hanteringen av händelsen. Vissa av riskerna kan innebära ett stort antal samtidiga räddningsinsatser eller omfattande räddningsinsatser.

I riskanalysen analyseras ett antal scenarier som kan tänkas inträffa som skulle få påverkan på Uppsala brandförsvars geografiska område. Dessa scenarier framgår i Tabell 3.

Tabell 3 Scenarier från den kvalitativa delen i riskanalysen med bedömd sannolikhet, konsekvens och trend. Definitioner av respektive parameter för sannolikhet och konsekvens framgår i Riskanalys – underlag för handlingsprogram från 2020.

	Sannolikhet	Konsekvens	Trend
Brand med omfattande personskador	Låg	Stor	Oförändrad
Brand med omfattande egendomsskador	Hög	Liten	Oförändrad
Olycka i kärnteknisk anläggning	Låg	Stor	Oförändrad
Komplicerade utsläpp av farliga ämnen	Hög	Medel	Oförändrad
Omfattande kommunikations- och transportolyckor	Medel	Medel	Ökande
Extremt väder	Hög	Medel	Ökande
Översvämning i samband med höga flöden eller skyfall	Hög	Medel	Ökande
Omfattande skogsbrand	Hög	Medel	Ökande
Ras och skred	-	-	-
Dammbrott	Låg	Stor	Minskande
Störningar i samhällsviktiga funktioner	Hög	Stor	Ökande
Anlagd brand	Hög	Medel	Ökande
Social oro	Hög	Medel	Ökande
Terror	Medel	Medel	Ökande
Evenemangsrelaterade händelser och händelser i publika lokaler	Medel	Liten	Oförändrad
Olycka i undermarksanläggning	Låg	Liten	Oförändrad
Olycka i svårtillgängligt område	Hög	Liten	Oförändrad
Krig	Låg	Stor	Ökande
Flera samtidiga större händelser	Hög	Medel	Ökande
Större sjukdomsutbrott	Medel	Medel	Oförändrad

Dessa händelser kan sammanfattas i att de ofta är komplexa händelser som har stort ledningsbehov och i vissa fall även kräver omfattande materiella och personella resurser, i vissa fall över lång tid. Se även kapitel 8.4 om samtidiga och omfattande räddningsinsatser.

4.1.3 Riskobjekt i området

Inom Uppsalas brandförsvars område finns ett antal riskobjekt. Med riskobjekt avses här så kallade *Sevesoanläggningar* eller *farliga verksamheter*.

Sevesoanläggningar är anläggningar där stora mängder farliga kemikalier hanteras och omfattas av krav enligt *Lag (1999:381) om åtgärder för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor*. Lagen har sitt upphov från det så kallade Seveso-direktivet som antagits i EU för att förebygga allvarliga olyckor inom kemiindustrin och begränsa följderna för människor och miljö. I lagstiftningen finns två kravnivåer: låg och hög. Ägarna och verksamheterna har krav på sig att regelbundet genomföra riskanalyser och handlingsprogram för hur allvarliga kemikalieolyckor ska förebyggas.

Farlig verksamhet enligt LSO är en anläggning där verksamheten innebär fara för att en olycka ska orsaka allvarliga skador på människor eller miljön där anläggningens ägare eller den som utövar verksamheten på anläggningen är skyldig att i skälig omfattning hålla eller bekosta beredskap med personal och egendom och i övrigt vidta åtgärder för att begränsa sådana skador enligt LSO 2 kap. 4§. Denna beredskap ska komplettera kommunens beredskap för räddningsinsats. Det är Länsstyrelsen

som beslutar vilka anläggningar i länet som omfattas av denna paragraf. Flygplatser som har godkänts enligt 6 kap. 9§ första stycket i luftfartslagen ska också omfattas av 2 kap. §4 enligt LSO. Alla Seveso-anläggningar oavsett kravnivå klassificeras som farliga verksamheter.

Av Tabell 4 framgår vilka Seveso-anläggningar och farliga verksamheter enligt LSO 2 kap §4 som finns i Tierp, Uppsala och Östhammars kommuner 2021. Information om respektive verksamhet finns på kommunernas webbplatser och www.uppsalabrandforsvar.se.

Tabell 4 Farliga verksamheter i Tierp, Uppsala och Östhammars kommuner enligt Seveso och LSO 2kap §4. Listan hämtad 2021-05-06.

Anläggning	Kommun	Seveso	Farlig verksamhet LSO 2:4
Månkarbo bergtäkt	Tierp	Lägre kravnivån	Ja
Strömsbergs bergtäkt	Tierp	Lägre kravnivån	Ja
Untra inkl. södra vallen	Tierp	Nej	Ja
Griggebo bergtäkt	Tierp	Pågående process	Pågående process
55:ans bergtäkt	Uppsala	Lägre kravnivån	Ja
Akademiska sjukhusets helikopterflygplats	Uppsala	Nej	Ja
Almby bergtäkt	Uppsala	Lägre kravnivån	Ja
Cytiva Sweden AB	Uppsala	Högre kravnivån	Ja
Grän bergtäkt	Uppsala	Lägre kravnivån	Ja
Recipharm Uppsala AB	Uppsala	Lägre kravnivån	Ja
Skyttorp bergtäkt	Uppsala	Lägre kravnivån	Ja
Tensta-Forsa	Uppsala	Lägre kravnivån	Ja
Upplands Lokaltrafik, depå Fyrislund	Uppsala	Lägre kravnivån	Ja
Vattenfall Husbyborg	Uppsala	Lägre kravnivån	Ja
Vattenfall Värme Uppsala AB	Uppsala	Lägre kravnivån	Ja
Onslunda bergtäkt	Uppsala	Pågående process	Pågående process
Gimoverken	Östhammar	Högre kravnivån	Ja
Forsmarks kraftgrupp AB Kärnkraftverk	Östhammar	Lägre kravnivån	Ja

Med dessa verksamheter i regionen finns en risk för att farliga utsläpp eller komplicerade bränder kan uppkomma. Sannolikheten för att en olycka ska hända samt konsekvenserna av en olycka på dessa anläggningar minskas något på grund av den omfattande tillsynsverksamheten från olika myndigheter samt höga krav på verksamheternas interna skyddsarbete.

4.2 Brand i byggnad

Under de undersökta åren hanterade brandförsvaret årligen cirka 170 – 200 bränder i byggnader. I Tierp och Östhammars kommuner hanterades cirka 25 – 30 bränder per år. Sett till invånarantalet hade Tierp och Östhammars kommuner fler bränder i byggnader per 1000 invånare än Uppsala kommun och Sverige som helhet. Brandförsvaret som helhet hade färre bränder i byggnader per 1000 invånare än Sverige som helhet.

Majoriteten av bränderna inträffade i eller i anslutning till en tätort. I samtliga tre kommuner har det även inträffat byggnadsbränder i glesbygd.

58 % av bränderna i byggnader inträffade i småhus eller flerbostadshus. 5 % var industribränder, 20 % var i byggnader med allmänna verksamheter och 17 % var i övriga byggnader. Andelen bränder i villor var större i Östhammar och Tierp än i Uppsala där andelen bränder i flerbostadshus var större. Majoriteten av bostadsbränderna inträffade under eftermiddagen och kvällen.

4.2.1 Personskador vid brand i byggnad

Under perioden 2007 till 2017 har 30 personer omkommit i brand i de tre kommunerna, tre i Östhammars kommun, sex i Tierps kommun och 21 i Uppsala kommun. Av fördjupad statistik fram till 2015 omfattande 24 dödsfall framgår att majoriteten av dödsbränderna har varit i villor eller flerbostadshus. 22 av de omkomna var män, varav 13 var äldre än 65 år och åtta var i åldern 45 till 64 år. Minst sju av de omkomna hade någon form av funktionshinder. 18 omkom innan brandförsvarets framkomst eller innan räddningsinsats kunde genomföras. Ungefär hälften av dödsbränderna har inträffat utanför tätort.

Elva av dödsbränderna inträffade mellan klockan 17 och 07. Fyra inträffade mellan klockan 07 och 10. Fem dödsbränder skedde under dagtid. Majoriteten av dödsbränderna skedde fredagar – söndagar och de flesta inträffade under vinterhalvåret, mellan oktober och februari.

I 5 % av dödsbränderna konstaterades att det funnits brandvarnare. Vid 33 % av bränderna har det saknades det brandvarnare och i 62 % var det okänt om det fanns.

Vid tolv av dödsbränderna var brandorsaken okänd. Branden var anlagd med uppsåt vid två bränder, rökning orsak vid tre bränder. Andra brandorsaker var tekniskt fel, värmeöverföring, levande ljus och eldning av gräs. Dessa var brandorsak vid en brand var.

Av de som skadas vid bränder var majoriteten män. Åldersfördelningen av de som skadas vid brand är mer jämnt fördelad än åldersfördelningen vid dödsbränder.

4.3 Brand utomhus

Under de undersökta åren åkte brandförsvaret årligen på cirka 330 bränder som var utomhus. Av dessa inträffade cirka 280 i Uppsala kommun, cirka 20 i Östhammars kommun och cirka 30 i Tierps kommun. Sedan 2013 har antalet insatser ökat kraftigt. 2017 genomfördes 488 insatser. Denna ökning skedde främst i Uppsala kommun. Det som ligger bakom ökningarna är framförallt ett större antal bränder i skog och mark, fordon, soptunnor och containrar.

Majoriteten av bränderna har inträffat i eller i anslutning till tätorter eller vägar. Den vanligaste insatsen under dessa år var bränder i fordon. Andra vanliga brandobjekt var mark och skog, soptunnor och containrar. En stor del av bränderna var anlagda med uppsåt. 32 % av bränderna i det fria bedöms vara anlagda, men mörkertalet är stort, för 45 % av bränderna är orsaken okänd. För bränder i personbilar bedöms 46 % av bränderna vara anlagda. De flesta bränderna inträffade under eftermiddagen till efter midnatt.

4.4 Trafikolycka

Under åren 2014 – 2017 har Uppsala brandförsvar hanterat totalt 1158 trafikolyckor. Trenden för de senaste åren är en ökning av antalet trafikolyckor. Mellan 2007 och 2011 åkte Uppsala brandförsvar på cirka 210 – 250 trafikolyckor årligen. 2012 skedde en kraftig ökning till nästan 350 trafikolyckor. Denna ökning har hållit i sig sedan dess.

Under de undersökta åren åkte brandförsvaret på cirka 200 trafikolyckor i Uppsala kommun. I Östhammars kommun inträffade årligen cirka 30 till 40 trafikolyckor och i Tierps kommun cirka 50 olyckor.

Antalet olyckor per 1000 invånare är betydligt fler i Tierps kommun än övriga två kommuner. Antalet omkomna och sjukhusvårdade till följd av trafikolycka minskar i Uppsala län.

Majoriteten av trafikolyckorna inträffade dagtid, med en topp mellan klockan 15 och 17. Antalet trafikolyckor ökar under vintermånaderna.

4.5 Olycka med farliga ämnen

Under de undersökta åren åkte Uppsala brandförsvar i snitt på 43 insatser till utsläpp av farligt ämne. De flesta insatserna har varit sanering vid läckage av drivmedel, smörjmedel och hydraulolja från fordon. 80 % av utsläppen har skett ute i det fria. Andra vanliga platser där utsläpp skett är i olika typer av industrier (6 %), allmän verksamhet (ex skolor, bad, handel) (7 %) men även bostäder (7 %).

De flesta utsläppen har inträffat dagtid mellan cirka klockan 07 och 17. De flesta utsläppen inträffar i perioden april till september.

4.6 Naturolycka

Inom Uppsala brandförsvars region finns inte områden som innebär större risker för ras och skred.

Under de undersökta åren hanterade brandförsvaret mellan tre och 15 stormskador årligen. Totalt under perioden 2007 till 2020 hanterades 129 insatser. Av dessa inträffade 49 % under månaderna december och januari.

Årligen hanterar Uppsala brandförsvar cirka tio till tjugo larm till översvämning av vattendrag eller annan vattenskada. Under perioden 2007 till 2020 genomfördes 203 insatser varav 25 var på grund av översvämning av vattendrag och 178 ”annan vattenskada”. Annan vattenskada inkluderar både händelser till följd av läckage på vattenledningar inomhus samt till följd av vattenskador på grund av vatten utifrån.

4.7 Drunkning

Under de undersökta åren har Uppsala brandförsvar åkt på i snitt på sju insatser till drunkningsolyckor. Sedan 2007 fram till 2017 har 47 drunkningsinsatser skett i Uppsala kommun, 11 i Tierps kommun och 14 i Östhammars kommun. De flesta drunkningar sker under perioden juni - september och i januari – februari. Flest drunkningar har inträffat under eftermiddagar samt runt klockan 02 – 03. Årligen har det omkommit en till fem personer i Uppsala län genom drunkning.

4.8 Nödställd person

Uppsala brandförsvar har under den undersökta tidsperioden hanterat cirka trettiotalet larm till nödställd person per år. Detta kan exempelvis vara arbetsplatsolyckor och suicid. Antalet insatser är som lägst under perioden november till februari. De flesta insatserna inträffar mellan klockan 09 på morgonen fram midnatt.

5 Värdering

Detta kapitel utgör en värdering av riskerna i kommunen och vilka slutsatser som dras utifrån riskanalysen:

- *Befolkningsutveckling.* Uppsala brandförsvar verkar i en expansiv region och alla tre medlemskommuner räknar med att växa under kommande decennier. Framförallt Uppsala tätort väntas växa mycket, med upp till 60 000 nya bostäder och upp till 135 000 nya invånare. Fler invånare kommer innebära att brandförsvarets insatser kommer att öka i antal. Även risken för samtidiga olyckor kommer att öka.
- *Riskgrupper vid brand.* Befolkningsutvecklingen innebär även att befolkningen blir allt äldre, vilket innebär att en av riskgrupperna förväntas bli allt större. Majoriteten av de som omkommit i brand under perioden var män. Äldre män med någon form av funktionsnedsättning, boende på landsbygd eller glesbygd löper högre risk att omkomma i brand. I takt med att befolkningen blir äldre och fler bor kvar hemma kommer också denna riskgrupp att öka. Det är av vikt att åtgärder vidtas för att säkerställa brandskyddet hos riskgrupper för att på lång sikt kunna minska antalet omkomna eller allvarligt skadade till följd av brand.
- *Förtätning av tätorterna.* Allt fler flyttar till tätorterna. I samband med Coronapandemin kan det skönjas nya tendenser där fler personer söker sig till småhus utanför städerna, det är dock för tidigt för att avgöra om detta är permanenta effekter. Det stora behovet av bostäder leder till förtätning i städerna, även i anslutning kring farligt godsleder och riskobjekt. Nyexploateringen innebär även att nya verksamhetsområden med tillhörande risker tillkommer. Det är viktigt att risknivåerna är acceptabla vid förtätning. Förtätningen kan också innebära större komplexitet och nya utmaningar vid räddningsinsatser.
- *Trafikutveckling.* Trafikmängderna i Uppsala län förväntas öka både avseende personresor och godstransporter. Antalet trafikolyckor förefaller öka, men inte antalet trafikolycksskadade. Säkrare bilar och vägar leder sannolikt till mindre allvarliga olyckor, men olyckorna fortsätter att inträffa. Brandförsvaret behöver utifrån sitt perspektiv bidra till arbetet att försöka minska antalet trafikolyckor och dess konsekvenser. I detta är det även viktigt att ha brandförsvaret har förmåga att hantera den snabba teknikutvecklingen inom fordonsbranschen exempelvis avseende alternativa drivmedel.
- *Klimatförändringar.* Förändringar i klimatet har en påverkan på Uppsala brandförsvars område. Förändringarna kan leda till fler och mer omfattande klimatrelaterade händelser. Torka och låga grundvattennivåer kan innebära att tillgången till brandvatten blir sämre. Sannolikheten för flera av de kvalitativt värderade riskerna bedöms öka, inte minst väder- och klimatrelaterade händelser som i sig kan få följdkonsekvenser för till exempel elförsörjning och tele-/IT-kommunikation. Med ökat antal väderrelaterade händelser kommer krav ställas på brandförsvarets förmåga att hantera dessa.
- *Nya byggmetoder, material och teknik*. Nya byggmetoder och byggmaterial i kombination med allt mer komplexa byggnader (exempelvis höga trähus) innebär nya utmaningar vid räddningsinsatser. Vattensprinkler är då ofta en förutsättning för brandskyddet, och dess tillförlitlighet är avgörande. Särskilt i trähus kan dock sprinkler leda till omfattande vattenskador. Byggfel i sådana byggnader kan underminera brandskyddet i stor omfattning. En utmaning är att bygga sådana byggnader hållbart även ur ett brandskyddsperspektiv och att byggherrar och fastighetsägare har kunskap om vilket brandskydd en byggnad faktiskt har och vad en brand kan få för konsekvens. Den tekniska utvecklingen går fort vilket innebär nya risker att ta hänsyn till vid räddningsinsatser (exempelvis nya drivmedel, solcellsanläggningar med mera). Sammantaget ställer detta krav på anpassad utbildning, övning, teknik och taktik, samt kompetens i plan- och byggprocess och tillsyn för brandförsvaret.

- *Ökade skillnader mellan grupper.* Förändringar i samhället gör det finns risk att klyftorna i samhället blir större. Detta kan innebära att händelser kopplade till social oro blir allt vanligare.
- *Rekrytering av personal.* Bland annat urbaniseringstrenden och brist på arbetstillfällen på landsbygd har bidragit till svårigheter att rekrytera och behålla räddningspersonal i beredskap. Även rekrytering av heltidsbrandmän, brandingenjörer, brandinspektörer och specialister blir allt svårare. Denna problematik förväntas öka på nationell såväl som lokal nivå.
- *Omvärld.* De geopolitiska spänningarna i närområdet och ökande inslag av våldsbejakande extremism kan inte bortses ifrån och kan ge konsekvenser för till exempel återtagande av förmåga inom civilt försvar och befolkningsskydd. Det är av vikt att brandförsvaret aktivt arbetar för att säkerställa en god beredskap både gällande kriser såväl som under höjd beredskap och ytterst krig.
- *Brandvattenförsörjning.* Ökade krav på dricksvattenkvalitet, torra somrar med låga grundvattennivåer samt att det finns områden i våra tre kommuner som redan idag har dålig kapacitet i vattenledningsnäten påverkar brandförsvarets möjligheter att ha en generellt god tillgång på vatten vid bränder. Brandförsvaret behöver arbeta aktivt med brandvattenfrågan för att på lång sikt säkerställa en god tillgång till vatten att använda vid brandsläckning.
- *Släckvatten och risk för miljöskador.* Ökad miljöhänsyn och större kunskap i olika släckmedels miljöpåverkan samt otydlighet gällande ansvar vid miljöskador i samband med räddningsinsatser till följd av vidtagna åtgärder bedöms ha allt större påverkan på brandförsvaret. Detta innebär att brandförsvaret behöver säkerställa kompetens och metoder för att minska risken för miljöpåverkan i samband med räddningsinsatser.
- I arbetet med att ta fram riskanalysen har det inte observerats några större förändringar, trenderna har snarare förstärkts.
- De tre medlemskommunerna har olika demografiska, geografiska, infrastrukturella och socioekonomiska förutsättningar och riskbilden varierar därmed.
- Coronapandemin har haft och bedöms även ha påverkan på brandförsvaret när pandemin är över. Verksamhet som behövts ställas in kommer behöva tas igen. Detta avser främst tillsyner, rådgivning och information till allmänheten, extern utbildning och övning av egen personal.

6 Mål

Den övergripande målsättningen med lagen uttrycks i förarbetena som att ”Det måste bli färre som dör, färre som skadas och mindre som förstörs”. Av sammanhanget framgår att det är i samband med olyckor som avses. Denna övergripande målsättning mynnar ut i tre nationella mål:

- Bestämmelserna i denna lag syftar till att i hela landet bereda människors liv och hälsa samt egendom och miljö ett med hänsyn till de lokala förhållandena tillfredsställande och likvärdigt skydd mot olyckor (LSO 1 kap 1§).
- Räddningstjänsten skall planeras och organiseras så att räddningsinsatserna kan påbörjas inom godtagbar tid och genomföras på ett effektivt sätt (LSO 1 kap 3§).
- Förebyggande verksamhet som staten och kommunerna ansvarar för enligt denna lag ska planeras och organiseras så att den effektivt bidrar till att förebygga bränder och andra olyckor samt förhindra eller begränsa skador till följd av bränder och andra olyckor. Särskild vikt ska läggas vid att förhindra människors död och andra allvarliga skador (LSO 1 kap 3a §).

2009 tog MSB fram, på uppdrag av regeringen, en nationell strategi för hur brandskyddet kan stärkas genom stöd till enskilda. I den nationella strategin formulerades visionen att ”Ingen i Sverige ska omkomma eller skadas allvarligt till följd av brand”.

Utifrån de nationella målen i LSO, den nationella strategin för stärkt brandskydd, den riskbild med tillhörande värdering som presenterats i tidigare kapitel samt den politiska viljan som uttryckts i räddningsnämndens arbete har fem mål formulerats för verksamheten från 2022. Målen utgör de övergripande lokala verksamhetsmålen i som ska finnas i enlighet med MSB:s föreskrift om innehåll och struktur i kommunens handlingsprogram för förebyggande verksamhet och räddningstjänst.

Dessa mål knyts i den årliga verksamhetsplanen till olika indikatorer för att underlätta uppföljning. Flera indikatorer som har följts upp under tidigare programperiod kommer att kunna återanvändas, då kontinuitet i mätningar ger större träffsäkerhet i analyserna över tid.

Målen riktar sig mot alla som bor, verkar och vistas i kommunerna, oavsett andra omständigheter. För de som har svårare att ta sitt eget ansvar måste brandförsvaret alltid vara redo att göra mer.

Mål 1 – Den enskilde har förmåga och vilja att ta ansvar för sitt brandskydd

För att minska antalet bränder i bostäder och konsekvenserna av dessa är den enskildes kunskap och förmåga central. Brandförsvaret ska arbeta aktivt för att underlätta och hjälpa den enskilde med sitt eget brandskydd. Nya metoder och vägar för att nå ut till enskilda ska prövas.

Mål 2 – Riskgrupper har ett bra brandskydd

Personer i riskgrupper har större risk att skadas allvarligt eller omkomma i bränder. För att öka dessa gruppers brandskydd behöver de förebyggande åtgärderna vara anpassade till riskgrupperna. Samarbete mellan brandförsvaret och andra organisationer och inom kommunerna är viktigt för att uppnå detta.

Mål 3 – Samhället byggs hållbart avseende brandskydd och riskhänsyn

Riskanalysen visar på en snabb och omfattande nybyggnation i kommunerna. Det leder till en riskbild som förändras. Brandförsvaret ska aktivt arbeta för att samhället byggs hållbart avseende brandskydd och riskhänsyn.

Mål 4 – Räddningstjänsten har stark förebyggande och operativ förmåga med kompetens och teknik som är anpassad utifrån riskbilden

Brandförsvaret ska klara av att hantera förändringar i riskbilden och hänga med i den snabba omvärldsutvecklingen, både förebyggande och operativt. För att kunna göra det ska medarbetarnas kompetens, övningsverksamheten, digitaliseringen samt teknik och utrustning ligga i framkant.

Mål 5 – Räddningstjänsten har en god förmåga att verka vid kriser, höjd beredskap och krig

Riskbilden påvisar behov av utveckling inom området krisberedskap och civilt försvar för brandförsvaret. Förmågan behöver stärkas betydligt inom dessa områden. Ytterligare inriktningar och anvisningar från staten blir viktiga.

7 Förebyggande – förmåga och verksamhet

Det olycksförebyggande arbetet syftar främst till att förebygga bränder. Huvudansvaret för samordning av kommunernas arbete med skydd mot olyckor finns kvar i respektive kommun, se även kapitel 0.

Brandförsvarets brandförebyggande verksamhet syftar till att säkerställa ett skäligt brandskydd för den enskilde samt en säker hantering av brandfarlig och explosiv vara i Tierp, Uppsala och Östhammars kommuner. Den brandförebyggande verksamhetens huvudsyfte är att säkerställa skydd för liv och hälsa samt att arbeta för att den enskilde har förmåga och vilja att ta ansvar för sitt brandskydd. Detta kan sägas vara de effekter som den förebyggande verksamheten arbetar för att uppnå. Centrala utgångspunkter i det förebyggande arbetet är de fem mål som beskrivs i kapitel 6 som har sin utgångspunkt i riskanalysen med tillhörande riskvärdering. Andra utgångspunkter är de nationella målen i LSO, kraven i LBE samt den nationella strategin om ett stärkt brandskydd.

För att åstadkomma detta finns ett flertal olika verktyg; information och rådgivning, extern utbildning, tillsyn enligt LSO och LBE, hanteringstillstånd för brandfarlig och explosiv vara, samverkan med andra organisationer samt rengöring (sotning) och brandskyddskontroll av fasta förbränningsanordningar.

Hela organisationen bidrar på olika sätt till det olycksförebyggande arbetet. Funktionsansvar för den förebyggande verksamheten finns på avdelningen för samhällsskydd där även specialistkompetens finns samlad i form av ett antal brandingenjörer och brandinspektörer. På avdelningen finns tillgång till personal med särskild kompetens inom ingående processer samt tillgång finns till fördjupad juridisk kompetens. Medarbetarresursens volym och sammansättning anpassas löpande efter verksamhetens behov, se *Rutin för avdelningen för samhällsskydd*.

Under lång tid har brandförsvaret arbetat aktivt med att säkerställa en hög kompetens inom brandskydd, brandfarlig vara, juridik med mera. Brandförsvaret har under lång tid kontinuerligt arbetat med att säkerställa att tillsyns- och tillståndsprocesserna sker på ett rättssäkert, effektivt och pedagogiskt sätt.

Riskanalysen och riskvärderingen visar bland annat på att nya byggmetoder, material och teknik i kombination med omfattande nybyggnation i kommunerna gör att brandförsvaret behöver vara aktiva i processer kopplat till detta för att på lång sikt säkerställa ett bra brandskydd och att förutsättningarna för räddningsinsats är goda. För att göra detta har brandförsvaret tillsatt handläggarresurser att arbeta med brandskydd och riskhänsyn i plan och byggprocessen och arbetar aktivt med bland annat hållbart brandskydd och relevanta vägledningar[8] kopplat till brandförsvarets verksamhet.

7.1 Tillsyn

Uppsala brandförsvar är tillsynsmyndighet enligt LSO i Tierp, Uppsala och Östhammar kommuner. Tillsynerna syftar till att granska att fastighetsägare och nyttjanderättshavare uppfyller de krav som följer av aktuell lag och dess föreskrifter.

Tillsyn kan genomföras på alla *byggnader eller andra anläggningar* i medlemskommunerna. Tillsyn är brandförsvarets skarpaste verktyg och ska riktas där det gör mest nytta och ger störst effekt. Tillsyn prioriteras vid byggnader och anläggningar som omfattas av ett eller flera av följande kriterier och där tillsyn bedöms vara en effektiv förebyggande åtgärd:

[8] Tillgängliga på www.uppsalabrandforsvar.se

1. Hög frekvens av bränder eller tillbud
2. En brand eller annan olycka kan medföra stor risk för många människors liv och hälsa
3. En brand kan innebära stora ekonomiska kostnader
4. En brand eller annan olycka kan innebära stora skador på miljön
5. En brand kan innebära allvarliga skador på kulturhistoriska värden

Planering av tillsynsverksamheten sker årligen i brandförsvarets tillsynsplan och har sin utgångspunkt i de verksamheter som beskrivs i tillsynsföreskriften. Utöver de byggnader och anläggningar som omfattas av tillsynsföreskriften omfattar tillsynsplanen även de verksamheter och anläggningar som utifrån lokala förhållanden bedöms ha stora risker i händelse av brand. Den regelbundna tillsynsverksamheten planeras utifrån tidsfrister. Då särskilt behov uppkommer genomförs även tillsyn i enskilda fall, exempelvis efter tips från allmänheten eller när behov av tillsyn konstateras efter en insats.

Tillsyn kan leda till att beslut meddelas om att åtgärder ska genomföras för att höja nivån på brandskyddet.

Delegation att utföra tillsyn enligt LSO och LBE ges enligt gällande delegationsordning efter en bedömning att nödvändig kompetens innehas.

7.2 Stöd till den enskilde

Den enskilde har enligt lagen om skydd mot olyckor ett eget ansvar för att skydda sitt liv, sin egendom och att inte orsaka olyckor. I första hand är det den enskildes skyldighet att själv vidta och bekosta åtgärder för att förhindra och begränsa olyckor. Först när en olycka inträffat eller när det finns en överhängande fara för en olycka, och den enskilde själv eller genom att anlita någon annan inte kan klara av situationen är det samhällets skyldighet att ingripa.

Dessa skyldigheter innebär ett antal förväntningar på den enskilde. Den enskilde har:

- Kunskap om att man har ett ansvar för att förebygga och hantera olyckor.
- Kännedom om hur lång tid det tar innan man kan räkna med att hjälp är på plats efter att 112 larmats, och anpassar sitt eget brandskydd utifrån detta.
- Förmåga att rädda och varna de som eventuellt är i fara, larma 112 och i den mån det är möjligt begränsa skadan.
- Fungerande brandvarnare för att kunna upptäcka en brand i tid.
- Släckutrustning för att kunna fördröja en brands utveckling innan brandförsvaret kommer fram.

Brandförsvaret arbetar för att underlätta för den enskilde att fullgöra sina skyldigheter och leva upp till dessa förväntningar.

Brandförsvaret genomför information och rådgivning riktad till den enskilde. Informations- och rådgivningsarbetet syftar till att underlätta för den enskilde att fullgöra sina skyldigheter enligt LSO och LBE och leva upp till förväntningarna som beskrivs ovan. Information och rådgivning ges bland annat genom:

- Annonsering
- Öppet hus
- Information på hemsida
- Riktade informationsutskick
- Utbildningar
- Särskild information och rådgivning via kontaktcenter

- I samband med annan verksamhet såsom tillsyn, områdesbesök, utryckningsverksamhet, brandskyddskontroll mm
- Riktad information i bostadsområden eller till specifika målgrupper
- Skolinformation
- Deltagande i olika evenemang, mässor mm
- Sociala medier
- Genomförande av seminarier
- Brandförsvarets vägledningar i specifika frågor som finns tillgängliga på hemsidan
- Genom samverkan med andra aktörer

Brandförsvaret genomför extern utbildning riktad främst till medlemskommunerna, men även till privata företag och enskilda i Tierp, Uppsala och Östhammars kommuner. Syftet med utbildningarna är att öka kunskapen om brandskydd och därigenom underlätta för kommunala förvaltningar och privata företag att bedriva ett fungerande systematiskt brandskyddsarbete.

Hur brandförsvaret bedriver arbete med information och rådgivning framgår i detalj av *Rutin för brandförsvarets arbete med information och rådgivning.*

All personal har förmåga att hjälpa den enskilde med grundläggande info och råd gällande brandskydd. Brandförsvaret har tillgång till specialistkompetens inom kommunikation.

7.3 Rengöring och brandskyddskontroll

Uppsala brandförsvar ansvarar för rengöring (sotning) och brandskyddskontroll av fasta förbränningsanordningar i Tierps, Uppsala och Östhammars kommun. På uppdrag av räddningsnämnden utförs rengöring och brandskyddskontroll i Tierps, Uppsala och Östhammars kommuner av entreprenörer som räddningsnämnden tecknat avtal med. Respektive skorstensfejarmästare ansvarar, via delegation av räddningsnämnden, för att uppdatera och underhålla brandförsvarets förteckning över objekt för rengöring och brandskyddskontroll. Frister för brandskyddskontroll och kompetens att utföra denna har beslutats och meddelats av Myndigheten för samhällsskydd och beredskap. Frister för rengöring beslutas av räddningsnämnden och anges i dokumentet *Frister gällande rengöring (sotning) för Uppsala kommun, Östhammars kommun och Tierps kommun*. Uppsala brandförsvar möjliggör för den enskilde att rengöra sin förbränningsanordning. Dispens för rengöring av egen anordning i den egna fastigheten lämnas efter att brandskyddskontroll utförts och en särskild ansökan upprättats och godkänts av brandförsvaret.

Brandförsvaret säkerställer att de avtalade entreprenörerna har förmåga att genomföra uppdraget om rengöring och brandskyddskontroll bland annat genom att regelbundet följa upp:

- Att brandskyddskontrollerna genomförs rättssäkert
- Att rengöring och brandskyddskontroll genomförs i enlighet med gällande frister
- Att entreprenörerna har tillgång till rätt resurs och kompetens för uppdraget

En mer detaljerad beskrivning av rengöring och brandskyddskontroller finns i dokumentet *Rutin för avdelningen för samhällsskydd.*

7.4 Övriga förebyggande åtgärder

Brandförsvaret arbetar för att Tierps, Uppsala och Östhammars kommuner ska vara säkra och trygga kommuner, genom samarbete och samverkan med ett flertal förvaltningar, organisationer och myndigheter både lokalt, regionalt och nationellt. Brandförsvaret ska arbeta på ett likvärdigt sätt mot de tre kommunerna i den gemensamma nämnden, med vissa variationer utifrån den lokala riskbilden. Samverkan sker i ett flertal olika forum, exempelvis kontinuerliga möten med andra

förvaltningar, deltagande i konferenser, informationsmöten med företag samt dialog med medborgare.

Brandförsvaret är remissinstans till flera olika förvaltningar och organisationer i alla tre kommuner, främst:

- Plan- och byggnadsnämnderna gällande plan- och byggprocess
- Tillståndsenheterna gällande serveringstillstånd
- Polismyndigheten gällande publika evenemang och danstillstånd
- Gatu- och samhällsmiljönämnderna gällande framkomlighet
- Länsstyrelsen gällande Seveso och miljöfarlig verksamhet

Brandförsvaret samverkar regelbundet med flera olika förvaltningar och organisationer i alla tre kommuner, främst:

- Socialtjänsten gällande trygghetsfrågor
- Kommunernas säkerhets- och beredskapsansvariga gällande trygghet, kris och höjd beredskap
- Polismyndigheten gällande förebyggande och operativa frågor samt sakkunnigutlåtanden efter inträffade bränder
- Region Uppsala gällande operativt samarbete och IVPA/sjukvårdslarm
- Trafikverket gällande olycksstatistik
- Storstockholms brandförsvar och räddningscentral Mitt gällande alarmering
- Äldrenämnderna, omsorgsnämnderna och socialnämnderna gällande brandskydd hos riskgrupper
- Länsstyrelsen gällande bland annat riskhänsyn, kärnenergi, kris och höjd beredskap
- Andra räddningstjänster, främst i räddningsregion Mitt, gällande förebyggande och operativa frågor

Brandförsvaret tillhandahåller möjligheten för fastighetsägare och verksamheter att teckna avtal med brandförsvaret om att vidarekoppla automatiska brandlarm med syfte att öka sannolikheten för en tidig upptäckt och insats av brandförsvaret för att minska omfattningen på skador vid brand.

Uppsala brandförsvar är tillsyns- och tillståndsmyndighet enligt Lagen (2010:1011) om brandfarliga och explosiva varor. Vid tillståndsansökan genomförs en granskning i syfte att säkerställa att de krav som ställs i lagen och dess föreskrifter uppfylls. Detta kontrolleras även vid tillsyn. Tillsyn enligt LBE kan genomföras mot den som hanterar brandfarlig eller explosiv vara.

På begäran av Polisen eller Åklagarmyndigheten upprättar brandförsvaret sakkunnigutlåtanden beträffande brand- och rökspridning. Efter insatser där det finns oklarheter i orsak, förlopp eller hur insatsen genomfördes kan en fördjupad olycksundersökning genomföras i syfte att dra lärdomar av händelsen. Mer information om detta framgår i kapitel 9.

Av Förordning (2003:789) om skydd mot olyckor 2 kap 7§ framgår att en länsstyrelse och en kommun får meddela föreskrifter om förbud helt eller delvis mot eldning utomhus samt om liknande förebyggande åtgärder mot brand. Kommunens räddningschef eller Länsstyrelsen beslutar om eldningsförbud när risken för gräs- eller skogsbrand är stor. Vid hög gräs- eller skogsbrandrisk sker ett samråd mellan brandförsvaret och Länsstyrelsen innan beslut om eldningsförbud eller avrådan fattas.

8 Räddningstjänst – förmåga och verksamhet

Detta kapitel beskriver hur Uppsala brandförsvars operativa verksamhet är ordnad och vilken förmåga som finns.

8.1 Övergripande

Då den enskilde drabbas av en olycka som denne inte kan hantera på egen hand har Uppsala brandförsvar beredskap och förmåga att hjälpa den enskilde med denna hantering. Uppsala brandförsvar är organiserat för att hantera de risker som redovisats i riskanalysen, se kapitel 0. Brandförsvaret är inte dimensionerat för att på egen hand kunna hantera allt som kan inträffa. Många större eller komplicerade händelser kräver samverkan med andra räddningstjänster, organisationer och myndigheter för att helt kunna hanteras.

Brandförsvarets räddningsstyrkor utgår från 17 brandstationer. Ledningsresurserna utgår från Uppsala och Östhammar. Räddningsstyrkornas placering och beredskapsform redovisas i Figur 6.

Figur 6 Uppsala brandförsvars verksamhetsställen, våren 2021. Blå färg visar heltidsstationer, rött RiB-stationer, svart/vitt räddningsvärn och grönt materialdepåer. Östhammars brandstation har heltidspersonal dagtid på vardagar.

På heltidsstationerna finns medarbetare som är beredda att inom 90 sekunder från att larmet går rycka ut till en olycksplats, denna tid kallas anspänningstid. Vid RiB-stationerna finns Räddningspersonal i Beredskap (förkortas RiB). Räddningspersonalen har beredskap för att normalt inom sex minuter infinna sig på stationen och rycka ut till en olycksplats. Stationernas bemanning och utrustning varierar med den lokala riskbilden. Ledningsresurserna har en anspänningstid på 90 sekunder.

Vid räddningsvärnen finns frivilliga medarbetare som, om de har möjlighet när en olycka inträffar, kan förhindra eller fördröja brandspridning i väntan på ankommande räddningsstyrkor och i begränsad omfattning hantera vissa andra nödlägen.

Uppsala brandförsvar har egna specialresurser enligt följande:

- Kemresurs
- Rökskydd
- Skogsbrandsresurs
- Oljeskyddsresurs
- Resurs för ras och tung räddning (RTR)
- Resurs för vertikal räddning
- Terränggående fordon
- Höjdfordon
- Båtresurser
- Tankbilar
- Motorsprutor
- Översvämningsresurs
- UAS[9]

8.1.1 Tillgång till resurser i samarbete med andra kommuner, Länsstyrelsen och MSB

Genom avtal med räddningstjänsterna inom Räddningsregion Mitt och övriga angränsande räddningstjänster säkerställs en gränslös räddningstjänst där närmaste räddningsstyrka larmas till varje händelse för att säkerställa att insatstiden är så kort som möjligt vid varje insats. Genom Räddningsregion Mitt finns tillgång till alla de resurser som RCM förfogar över.

Genom samverkansavtal samt via MSB har Uppsala brandförsvar även tillgång till externa resurser:

- Kemresurser, regionala såväl som nationella
- Skogsbrandsresurser, regionala såväl som nationella
- Oljeskyddsresurser, regionala såväl som nationella
- Översvämningsskydd, regionala såväl som nationella
- Vattendykare, regional resurs
- Helikoptrar för skogsbrandbekämpning, genom MSB
- Skopande flygplan för skogsbrandbekämpning, genom MSB
- UAS, regional resurs
- Ledningsstöd, regional resurs
- Skogsbrandflyg, genom Länsstyrelsen

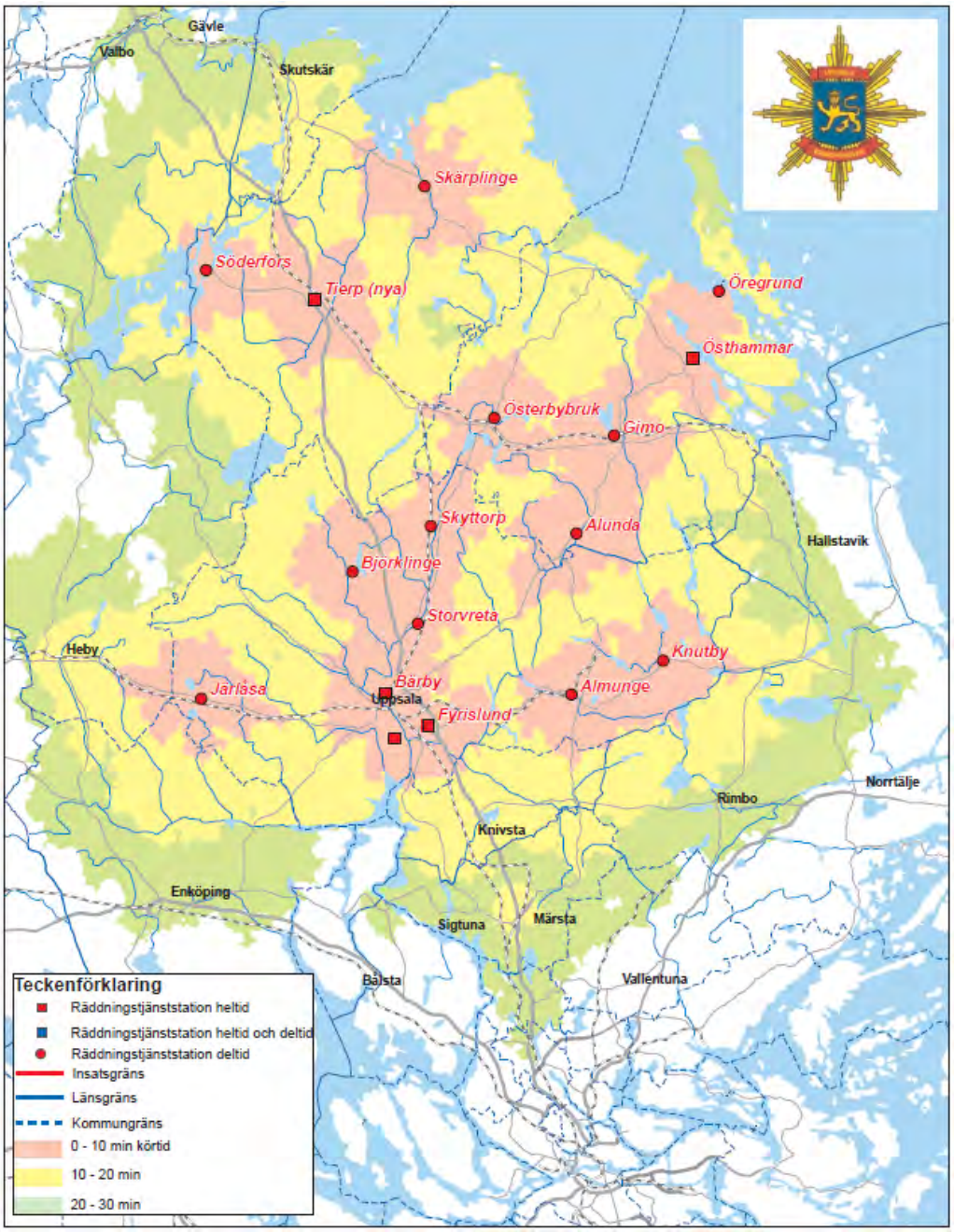
[9] Unmanned Aerial System – även kallat drönare

8.1.2 Tid från att larmet inkommer till 112 till att första kommunala räddningsresurs når samtliga delar av kommunen

Tiden från det att ett larm inkommer till SOS till dess att första räddningsresursen är på plats och påbörjar skadeavhjälpande åtgärder består av larmhanteringstiden samt insatstiden. Insatstiden består av anspänningstiden för närmaste räddningsresurs samt körtiden från platsen där räddningsresursen befinner sig till olyckan, samt angreppstiden som är tiden det tar att inleda skadebegränsande åtgärder[10]. Larmhanteringstiden var för 2020 i median 1,9 minuter i Tierps kommun, 2,1 minuter i Uppsala kommun och 2,2 minuter i Östhammars kommun[11]. Insatstiden varierar beroende på var olyckan inträffat i brandförsvarets geografiska område. Av Figur 7 framgår insatstiden för första räddningsresurs i Uppsala brandförsvars geografiska område. Tiderna avser endast Uppsala brandförsvars egna enheter. På RiB-stationerna är det tiden till dess att en FiP-enhet är framme. Samtliga av brandförsvarets RiB-stationer har FiP (första insatsperson). Det är en person ur RiB-styrkan som alltid har med sig ett eget utryckningsfordon och som åker direkt till olycksplatsen utan att passera brandstationen. Syftet med detta är att minska tiden till dess att en första räddningsenhet är på plats och kan påbörja skadebegränsande åtgärder.

[10] Angreppstiden är schablonmässigt satt till en minut

[11] Gäller tiden från 112 anropet ankom till första utlarmning, källa: Öppna jämförelser 2020, SKR

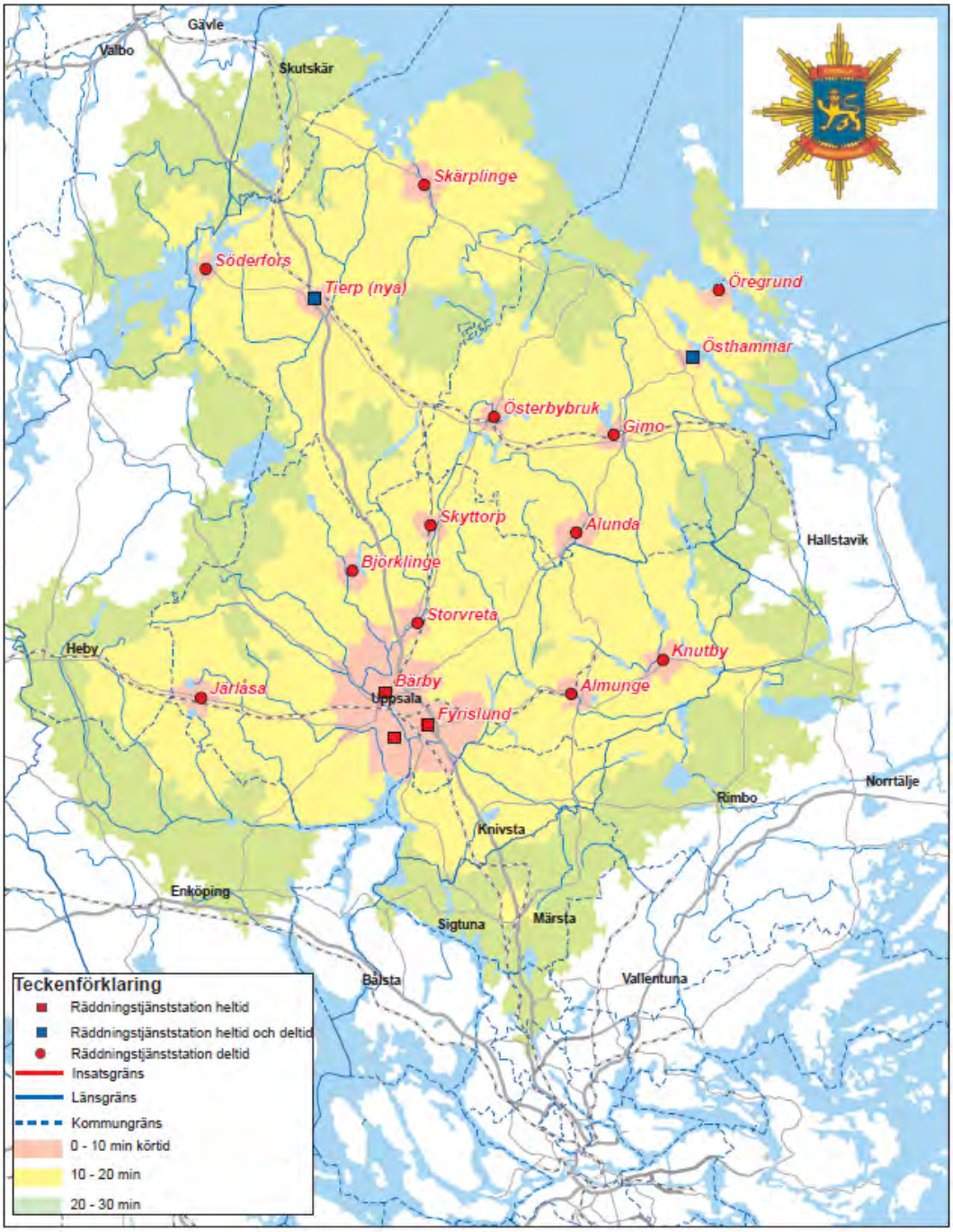

Figur 7 Insatstider i Uppsala brandförsvars geografiska område med dagens organisation. Figuren visar tiden till dess att första enhet är framme på plats och skadeavhjälpande åtgärder påbörjas. För RiB-stationerna avser detta FiP-enheter. I kartan är utgångspunkten för alla enheter respektive brandstation. För RiB-stationerna är zonerna ungefärliga då inte FiP-enheterna normalt sett utgår från brandstationen utan från den plats personen som bemannar enheten har beredskap för stunden befinner sig.

89,82 % av medlemskommunernas befolkning nås av en första enhet inom 10 minuter, 99,85 % inom 20 minuter och 99,98 % inom 30 minuter[12].

Figur 8 visar tiden till dess att en hel styrka är på plats och skadeavhjälpande åtgärder påbörjas i olika delar av Uppsala brandförsvars geografiska område.

[12] Källa: Körtidsanalys genomförd av Metria 2019

Figur 8 Insatstider i Uppsala brandförsvars geografiska område med dagens organisation. Figuren visar tiderna till dess att hela styrkor är framme på plats och skadeavhjälpande åtgärder påbörjas.

79,9 % av medlemskommunernas invånare nås av en hel styrka inom 10 minuter, 98,9 % inom 20 minuter och 99,92 % inom 30 minuter[13].

Många händelser kräver fler än en styrka för att helt kunna hanteras. Tabell 5 visar ungefärliga tider till dess att en respektive två förstärkande styrkor är på plats i respektive stations insatsområde.

[13] Källa: Körtidsanalys genomförd av Metria 2019

Tabell 5 Ungefärliga tider till förstärkning. Tiderna är anspänningstiden för förstärkande styrka och ungefärlig körtid mellan brandstationerna.

Station	Tid till förstärkning	
	En styrka till	Två styrkor till
1100 Fyrislund (heltid)	10 min	12 min
1200 Rosendal (heltid)	10 min	16 min
1300 Bärby (heltid)	12 min	15 min
1400 Skyttorp (RiB)	19 min	24 min
1500 Knutby (RiB)	28 min	35 min[1]
1600 Almunge (RiB)	21 min	22 min
1700 Storvreta (RiB)	15 min	19 min
1800 Järlåsa (RiB)	22 min[1]	25 min
1900 Björklinge (RiB)	21 min	25 min
4000 Östhammar (heltid och RiB)	23 min	23 min
4100 Öregrund (RiB)	19 - 23 min[2]	36 min
4200 Österbybruk (RiB)	23 min	24 min
4300 Alunda (RiB)	20 min	32 min
4400 Gimo (RiB)	20 min	19 - 23 min[2]
4600 Gräsö (räddningsvärn)	32 min	42 min
4700 Vässarö (räddningsvärn)[4]	*	*
5000 Tierp (heltid och RiB)	21 min	26 min
5400 Söderfors (RiB)	21 min	27 min[1]
5500 Skärplinge (RiB)	26 min	27 min[1]
5700 Hjälmunge (räddningsvärn)	23 min	42 min
SSRS Ekoln (räddningsvärn, avtal med SSRS[3])	13 min	18 min
SSRS Öregrund (räddningsvärn, avtal med SSRS[3])	10 min	19 - 23 min[2]

[1]Styrka från angränsande räddningstjänst
[2]Längre tid kvällar och helger då förstärkande styrka är Östhammar som endast har heltid under dagtid vardagar
[3]Sjöräddningssällskapet
[4]Öppet på under sommarhalvåret
*Förstärkning kräver båttransport

8.1.2.1 Utrymning via brandförsvarets stegutrustning

Höjdfordon för utrymning finns endast i Uppsala tätort på brandstationerna Fyrislund, Rosendal och Bärby. Endast i Uppsala tätort har brandförsvaret insatstiden 10 minuter och kan utgöra alternativ utrymningsväg via höjdfordon. Detta under förutsättning att räddningsvägar och uppställningsplatser finns samt att fönsteröppningens underkant inte överstiger 23,0 meter.

Bärbar stege finns på samtliga brandstationer. Brandförsvaret har insatstiden 10 minuter och kan utgöra alternativ utrymningsväg via bärbar stege förutsatt att öppningens underkant inte överstiger 11,0 meter i följande orter:

- Uppsala tätort
- Östhammars tätort
- Tierps tätort
- Almunge tätort
- Knutby tätort
- Järlåsa tätort
- Storvreta tätort (gäller ej Fullerö)
- Skyttorp tätort

- Björklinge tätort
- Österbybruk tätort
- Alunda tätort
- Gimo tätort
- Öregrund tätort
- Skärplinge tätort
- Söderfors tätort

Mer detaljerad information finns i vägledningen *Utrymning med hjälp av Uppsala brandförsvar.*

8.1.3 Överlåtande åt annan att vidta inledande begränsande åtgärder

För att stärka den enskildes förmåga på platser dit brandförsvaret har lång insatstid har brandförsvaret ingått avtal med ett antal lokala föreningar. Avtalen innebär att brandförsvaret placerar ut materialdepåer med brandsläckningsutrustning som föreningarna och frivilliga kan använda i väntan på att räddningstjänst anländer vid en brand eller annan olycka. Se Figur 6 på sidan 23.

8.1.4 Samverkan med andra aktörer

Samverkansavtal är tecknade med flera organisationer. Syftet med samverkansavtalen är att stärka brandförsvarets förmåga, minska tiderna till dess att den enskilde kan få hjälp och minimera skadorna till följd av en olycka. Uppsala brandförsvar har våren 2021 samverkansavtal upprättade med följande organisationer:

- Räddningstjänsten Enköping-Håbo
- Räddningstjänsten Sala-Heby
- Brandkåren Attunda
- Räddningstjänsten Norrtälje
- Storstockholms brandförsvar
- Södertörns Brandförsvarsförbund
- Räddningstjänsten Gotland
- Gästrike räddningstjänstförbund
- Sjöräddningssällskapet (SSRS)
- Försäkringsbranschens restvärdesräddning AB
- Region Uppsala
- SOS Alarm AB
- Röde hanen[14]

Samverkansavtal nytecknas och uppdateras löpande då behov finns.

Samverkan sker även med andra kommunala förvaltningar, myndigheter och organisationer i samband med räddningsinsatser.

Samverkan sker med Kustbevakningen i samband med räddningsinsatser. Samverkan kan avse till exempel skadeinventeringar, hotbildsanalyser, prioriteringar av särskilt skyddsvärda områden och objekt samt resursförstärkning som gäller begränsande eller bekämpande insatser.

[14] Kamratförening där många tidigare anställda i Uppsala brandförsvar är engagerade.

8.1.5 Brandvattenförsörjning

För försörjning av vatten för brandsläckning finns brandposter anslutna till kommunernas allmänna vattenledningsnät. Brandposternas antal och placering bestäms av kommunernas förvaltningar/bolag med ansvar för vattenförsörjning i samråd med brandförsvaret.

Tekniska förvaltningen i Tierp, Uppsala Vatten och Avfall AB och Gästrike Vatten i Östhammar ansvarar för respektive kommuns brandposter belägna i allmän platsmark. Brandposter belägna i allmän platsmark är en del av den allmänna va-anläggningen och va-huvudmannen ansvarar för drift och underhåll. Där brandposter finns på tomtmark ansvarar fastighetsägaren för anläggning, underhåll, tillsyn och snöröjning.

I vissa områden i utkanten av Uppsala tätort tillämpas det så kallade alternativsystemet, vilket innebär att tillgång till brandförsvarets vattenresurser medger glesare anläggning av brandposter. Detta alternativsystem tillämpas inte i industri- eller institutionsområden.

Där brandposter saknas, exempelvis på landsbygden utanför tätorterna, sker brandvattenförsörjning med tankbilar.

8.1.6 Alarmering och kommunikation

Uppsala Brandförsvar har avtal med Storstockholms brandförsvar angående alarmering av brandförsvarets styrkor genom Räddningscentral Mitt, förkortas RCM. Storstockholms brandförsvar har i sin tur avtal med SOS Alarm AB vilket omfattar alla ingående organisationer. När 112-samtal eller automatiskt brandlarm inkommer larmar RCM styrkor enligt en larmplan som fastställts på delegation av brandchefen. Larmplanerna är dynamiska och utformade så att tillräckliga resurser larmas för att i normalfallet kunna hantera aktuell händelse. Den operativa chefen eller ledningsoperatören kan dock anpassa resurserna efter de aktuella förutsättningarna. Utalarmering av brandförsvarets resurser sker på två av varandra oberoende vägar, IP och Rakel. SOS, RCM och Räddningscentralen Stockholms län kan larma styrkorna med dessa system. Se även kapitel 8.3.1 Övergripande ledning.

Vid avbrott eller störningar i telenäten då det inte går att ringa 112 ska allmänheten ges möjlighet att larma brandförsvaret genom att bege sig till någon av brandstationerna eller till Stora torget i Uppsala. Från dessa platser ska även övriga räddningsorgan kunna larmas. Information om eventuellt övriga platser meddelas som ”Viktigt meddelande till allmänheten”, vilket beskrivs i kapitel 9.3.9. Erfarenheten har visat att samverkan med polismyndigheten och andra aktörer som taxibolag, väktare med mera. kan bli mycket viktig vid ett omfattande teleavbrott.

Systemet Rakel används i huvudsak för kommunikation. Systemet ger möjlighet till god samverkan med andra myndigheter och organisationer, t.ex. polis, ambulans, sjöräddning och kustbevakning.

8.1.7 Varning och information till allmänheten

I händelse av allvarliga olyckor ska de som bor eller vistas i kommunen kunna varnas och informeras. Brandförsvaret kan via radio, TV och SMS sända ”Viktigt meddelande till allmänheten”, VMA.

VMA är ett system för att varna människor det är omedelbar risk för skada på liv, hälsa, egendom eller i miljön. VMA kan, om räddningsledaren så beslutar, föregås av signalen ”Viktigt meddelande” som sänds med ljudgivare (tyfoner) i flera tätorter och även via sms. Vid behov startas ”Viktigt meddelande”-signalen från räddningscentralen på order av räddningschef i beredskap eller räddningsledare. Förteckning över ljudgivare finns på RCM.

Utöver VMA kan även myndighetsmeddelande sändas ut. Myndighetsmeddelande är ett system för att varna människor om att något har hänt som inte akut hotar liv, hälsa, egendom eller miljö.

Myndighetsmeddelande kräver inte beslut av räddningsledare för att skickas ut. Ett myndighetsmeddelande lämnas i Sveriges Radio P4 eller genom SMS.

De radio- och TV-företag som är aktörer i VMA-systemet är Sveriges Radios FM-kanaler, Sveriges Television, Sveriges Utbildningsradio, TV4, Kanal 5 samt Kanal 9.

8.2 Beskrivning av förmåga per olyckstyp

Av kapitel 0

Risker framgår vilka vanligt förekommande olyckor som brandförsvaret har att hantera. I hanteringen av en olycka är en viktig utgångspunkt vilken övergripande effekt som ska uppnås genom hanteringen. För att uppnå dessa effekter behöver uppgifter genomföras i syfte att ha positiv effekt på händelseförloppet – så kallade nyckeluppgifter. Av dessa nyckeluppgifter är vissa sådana som är viktiga för att omedelbart begränsa det fortsatta olycksförloppet direkt i samband med att brandförsvarets första enheter anländer till olycksplatsen. Andra nyckeluppgifter är centrala för att bryta hela skadeförloppet. Tabell 6 anger per olyckstyp vilka övergripande effekter som ska uppnås samt vilka nyckeluppgifter som är centrala i hanteringen. Detta avser vad som behöver uppnås totalt sett för varje olycka för att hanteringen av olyckan ska kunna bedömas vara klar ur brandförsvarets perspektiv. För att helt hantera en olycka och nå dessa effekter kan det behövas flera olika styrkor, specialresurser och ledningsresurser. Tabell 7 anger vad en enskild station i normalfallet klarar av att genomföra per olyckstyp på egen hand innan eventuell förstärkning anländer.

För vissa av olyckstyperna anges även vilka resurser som kan vara av särskild vikt för att kunna hantera olyckan och uppnå de önskade effekterna.

Tabell 6 Tabellen nedan anger vilka effekter som ska uppnås i hanteringen av respektive typ av olycka samt vilka uppgifter som är av särskild vikt för att ha positiv effekt på händelseförloppet, så kallade nyckeluppgifter. Nyckeluppgifterna delas in i inledande uppgifter som är av vikt för att omedelbart begränsa det fortsatta olycksförloppet samt vilka uppgifter som är centrala för att helt bryta skadeförloppet. Av tabellen framgår även vilka resurser som kan vara av särskild vikt för att hantera en viss typ av olycka. Dessa resurser finns även samlade i kapitel 8.1.

	Effekt som ska uppnås	**Nyckeluppgifter**	**Resurs av särskild vikt**
Brand i byggnad	• Rädda liv • Släcka brand • Förhindra brandspridning • Förhindra egendomsskador • Förhindra skador på miljön	*Inledande uppgifter* • Omedelbar släckinsats • Omedelbar livräddning *För att bryta skadeförloppet* • Invändig släckning genom rökdykning • Invändig släckning ej rökdykning • Invändig livräddning • Utvändig släckning • Förhindra spridning till annan brandcell • Förhindra spridning till annan byggnad • Utrymning via stege • Utrymning via höjdfordon • Restvärdes-räddning • Akut omhändertagande	• Höjdfordon • Tankfordon • Motorsprutor • Rökskydds-resurs • UAS

		• Ledning och samordning	
Brand ute	• Rädda liv • Släcka brand • Förhindra brandspridning • Rädda egendom	*Inledande uppgifter* • Skapa aktuell lägesbild *För att bryta skadeförloppet* • Brandsläckning • Vattentransport • Vattenförsörjning • Samverkan med andra aktörer • Logistik • Ledning och samordning	• Tankfordon • Skogsbrand-resurs • Motorsprutor • Terrängfordon • UAS
Trafikolycka	• Rädda liv • Förhindra följdolyckor • Förhindra skador på miljön • Minska samhälls-påverkan utan att göra avkall på säkerheten	*Inledande uppgifter* • Avspärrning • Säkra olycksplatsen mot påkörning och brand *För att bryta skadeförloppet* • Losstagning • Akut omhändertagande • Förhindra utsläpp • Ledning och samordning	• Resurs för ras och tung räddning (RTR) • Kemresurs • Buffertfordon
Olycka med farliga ämnen	• Rädda liv • Stoppa skade-utbredningen • Förhindra skador på miljön	*Inledande uppgifter* • Utrymma eller inrymma personer • Varna • Avspärra • Omedelbar livräddning • Indikering *För att bryta skadeförloppet* • Stoppa/begränsa utsläpp • Sanera • Kemdykning • Samverkan med andra aktörer • Ledning och samordning	• Kemresurs • Tankfordon • UAS • Oljeskydds-resurs
Naturolycka	• Rädda liv • Förhindra skada på egendom • Förhindra skada på miljön • Stödja andra aktörer • Minska påverkan på samhället	*Inledande uppgifter* • Säkra framkomlighet på vägar • Skapa aktuell lägesbild *För att bryta skadeförloppet* • Terrängtransport • Pumpa vatten • Invallning • Losstagning • Samverkan med andra aktörer • Ledning och samordning	• Översvämnings-resurs • Resurs för ras och tung räddning (RTR) • Terrängfordon • Reservkraftagg-regat • Motorsprutor
Drunkning	• Rädda liv	*Inledande uppgifter* • Ytlivräddning • Akut omhändertagande	• Båtar • Hansabräda • UAS

		• Transport på vatten *För att bryta skadeförloppet* • Samverkan med andra aktörer	
Nödställd person	• Rädda liv	*Inledande uppgifter* • Akut omhändertagande • Samverkan med andra aktörer *För att bryta skadeförloppet* • Losstagning	• Vertikal räddning • Resurs för ras och tung räddning (RTR) • Hoppkudde

Tabell 7 anger en samlad bedömning av olika stationers initiala egna förmåga vid olika olyckstyper. Bedömningarna är vad den egna styrkan klarar av på egen hand, i normalfallet, innan eventuell förstärkande styrka eller högre befäl är på plats. Bedömningarna är gjorda utifrån vilken dignitet som larmen har i de flesta fall för respektive station. Olika stationer har olika dignitet på larmen och olika förutsättningar att hantera dem beroende på riskbild, bemanning, utbildning, övning och material.

För att *helt hantera* flera av typhändelserna och uppnå de effekter som anges i Tabell 6 ovan krävs förstärkningar av fler styrkor, antingen egna styrkor eller genom samverkan. Antalet styrkor och befäl som larmas till en händelse regleras i brandförsvarets larmplaner, se kapitel 8.1.6 Alarmering och kommunikation. Larmplanerna är dynamiska och utformade så att tillräckliga resurser larmas för att i normalfallet kunna hantera aktuell händelse. Sammanställningen av dessa bedömningar visar att brandförsvaret har en *initial* operativ förmåga enligt Tabell 7.

Tabell 7 Samlad bedömning av brandförsvarets nuvarande initiala operativa förmåga. Förmågan att hantera en typhändelse delas in i antingen fördröja skadeutvecklingen, begränsa skadeutvecklingen eller styrkan kan hantera händelsen helt själv. Olyckstyperna i detalj är ett urval av vanliga händelser som brandförsvaret hanterar utifrån kapitel 0

Risker.

	Olyckstyp i detalj	**Heltid i Uppsala**	**Heltid i Tierp och Östhammar**	**RiB**
Brand i byggnad	*Brand villa*	Begränsa	Begränsa	Begränsa
	Brand i flerbostadshus, lägenhet	Hanterar helt själva	Begränsa	Begränsa
	Brand i flerbostadshus, källare	Begränsa	Begränsa	Begränsa
	Brand i industri, handel, vård	Fördröja	Fördröja	Fördröja
	Brand i höghus över 10 våningar	Fördröja	Fördröja	Fördröja
	Brand i undermarksanläggning	Fördröja	Fördröja	Fördröja
Brand ute	*Fordonsbrand*	Hanterar helt själva	Hanterar helt själva	Hanterar helt själva
	Markbrand	Hanterar helt själva	Hanterar helt själva	Hanterar helt själva
	Skogsbrand	Fördröja	Fördröja	Fördröja
Trafikolycka	*Trafikolycka, singel*	Hanterar helt själva	Hanterar helt själva	Hanterar helt själva
	Trafikolycka med	Begränsa	Begränsa	Begränsa

	flera fordon			
	Trafikolycka med tunga fordon, järnväg	Fördröja	Fördröja	Fördröja
Olycka med farliga ämnen	*Utsläpp farligt ämne – farligt gods*	Begränsa	Begränsa	Fördröja
Naturolycka	*Stormskada*	Hanterar helt själva	Hanterar helt själva	Hanterar helt själva
	Översvämning	Begränsa	Begränsa	Begränsa
Drunkning	*Drunkning*	Hanterar helt själva	Hanterar helt själva	Hanterar helt själva
Nödställd person	*Suicid*	Hanterar helt själva	Hanterar helt själva	Hanterar helt själva
	Arbetsplatsolycka	Begränsa	Begränsa	Begränsa

Det finns skillnader i förmågan som inte framgår av Tabell 7. Inom Uppsala brandförsvar finns olika styrkestorlekar inom RiB. En större styrka har större uthållighet och kapacitet att hantera en typhändelse än som framgår av Tabell 7.

En detaljerad beskrivning av olika brandstationers bemanning, resursers omfattning och placering mm framgår av brandförsvarets verksamhetsplan samt dokumentet *Uppsala brandförsvars operativa förmåga.*

Brandförsvaret tolkar och värderar riskbilden löpande och anpassar verksamheten vid behov. Exempelvis utifrån vädervarningar (såsom skogsbrandrisk, storm, halka) eller olika större publika evenemang.

Brandförsvarets hantering vid oljeutsläpp i sjöar och hav beskrivs i en oljeskyddsplan.

8.2.1 Övriga insatser

Utöver insatser som är räddningstjänst enligt LSO genomför brandförsvaret även andra insatser. Dessa insatser utgör totalt sett en stor andel av de insatser som brandförsvaret genomför, se figur 7.3. Detta kan påverka brandförsvarets förmåga att genomföra samtidiga räddningsinsatser.

IVPA/sjukvårdslarm är inte något som brandförsvaret enligt lag har ansvar för att utföra. IVPA är förkortning för ”I Väntan På Ambulans”. Med IVPA/sjukvårdslarm avses insatser som Uppsala brandförsvar utför åt Regionen. RiB-personal med delegation att utföra uppdrag åt Regionen åker ut med två RiB-anställda för att vidta livsuppehållande åtgärder (prio 1) tills ambulans anländer och tar över insatsen. Även heltidsstyrkor rycker ut till hjärtstopp när det finns möjlighet att de kan påbörja hjärt- och lungräddning innan ambulans kommit fram.

Antalet IVPA/sjukvårdslarm varierar mellan kommunerna. Uppsala har cirka 140 larm per år. Tierp har cirka 40 – 50 per år och Östhammar cirka 60 – 70.

Brandförsvaret genomför även årligen ett antal insatser som stöd till polisen, exempelvis vid bombhot.

Dessa insatser bedöms vara till stor nytta för de som drabbas och för samhället att risken för att räddningsinsatsen till en eventuell annan olycka försenas accepteras.

8.3 Ledning i räddningstjänsten

Räddningstjänsten ska vara ändamålsenligt ordnad och räddningsinsatser ska kunna påbörjas inom godtagbar tid och genomföras på ett effektivt sätt (LSO 1 kap § 3). För att kunna uppnå detta behövs ett väl anpassat räddningsledningssystem. Uppsala brandförsvar ingår i ett räddningsledningssystem

som är dimensionerat för att leda de räddningsinsatser som behövs utifrån både den lokala och den regionala riskbilden. Räddningsledningssystemet har tillräcklig kapacitet och robusthet för att hantera flera räddningsinsatser samtidigt och för att hantera omfattande räddningsinsatser. Räddningsledningssystemet kan delas upp i två huvudsakliga delar: övergripande ledning och ledning av enskilda räddningsinsatser (insatsledning).

Uppsala brandförsvar samarbetar med Storstockholms brandförsvar, Brandkåren Attunda, Räddningstjänsten Norrtälje, Räddningstjänsten Enköping Håbo, Räddningstjänsten Gotland, Räddningstjänsten Sala-Heby, Södertörns brandförsvarsförbund och Sörmlandskustens räddningstjänst. Det här samarbetet kallas för ”gränslös samverkan” och målet är att administrativa gränser inte ska försämra räddningsinsatserna för de som bor, verkar och vistas i kommunerna som ingår. Samarbetet regleras i ett samverkansavtal och innebär att den resurs som snabbast kan vara på plats, och som är lämplig för händelsen, används vid nödlägen oavsett kommun- eller organisationstillhörighet. Både räddnings- och ledningsresurser larmas gränslöst i syfte att möta de hjälpsökandes behov på ett effektivt sätt. Samarbete finns även med Gästrike räddningstjänstförbund.

Sju av de nio organisationer som har avtal om gränslös samverkan ingår i en gemensam räddningsregion, Räddningsregion Mitt. Förutom Uppsala brandförsvar ingår Storstockholms brandförsvar, Brandkåren Attunda, Räddningstjänsten Norrtälje, Räddningstjänsten Enköping Håbo, Räddningstjänsten Gotland och Räddningstjänsten Sala-Heby. Räddningsregionen har en egen larm- och ledningscentral, Räddningscentral Mitt (RCM). Inom det område som samverkansavtalet omfattar finns ytterligare en larm- och ledningscentral, Räddningscentral Stockholms län (RCSL). Södertörns brandförsvarsförbund och Sörmlandskustens räddningstjänsten är anslutna till RCSL.

Brandchefen är räddningschef och har behörighet att utse räddningsledare. Delegation som räddningsledare utges enligt gällande delegationsordning efter en bedömning att nödvändig kompetens innehas.

8.3.1 Övergripande ledning

RCM bedriver, dygnet runt och året om, övergripande ledning för de 25 kommuner som tillsammans ingår i de sju räddningstjänster som är ansluta. Den övergripande ledningen bedrivs utifrån en helhetssyn för räddningstjänstverksamheten inom dessa kommuner. Genom RCM kan Uppsala brandförsvar anpassa ledning och användning av räddningsresurser utifrån aktuell riskbild och pågående räddningsinsatser.

Den övergripande ledningen bedriver hela tiden omvärldsbevakning för att kunna upptäcka händelser och skeenden som kan föranleda att man behöver anpassa beredskapen. Det kan till exempel vara hög brandrisk i skog och mark, stora demonstrationer, social oro eller andra händelser i samhället som kan öka risken för olyckor eller påverka framkomligheten för räddningsresurser. Beredskapen anpassas normalt genom strategiska förflyttningar av olika resurser eller genom att systemet förstärks med ytterligare resurser.

I den övergripande ledningen verkar ledningsnivåerna vakthavande räddningschef och vakthavande befäl, samt ledningsbefäl och ledningsoperatörer, som alltid finns i tjänst dygnet runt, året om. Vakthavande räddningschef är ledningssystemets högsta beslutsfattare och verkar på uppdrag av de sju räddningscheferna. Vakthavande räddningschef finns i beredskap, förväntas kunna verka direkt på distans och ska kunna inställa sig på RCM inom en timme från att funktionen aktiverats. Övriga funktioner är fysiskt på plats i RCM där vakthavande befälet ansvarar för den dagliga driften

avseende omvärldsbevakning, beredskap och hantering av pågående insatser. Ledningsbefälet leder operatörernas arbete i centralen i tätt samarbete med vakthavande befälet.

RCM tar emot medlyssningar från samtal till SOS och bedömer om det finns behov av insats från räddningstjänsten. Larmoperatörerna deltar vid behov i samtalen och kan ställa kompletterande frågor. Om det finns ett konstaterat behov, eller om misstanke om behov inte kan undanröjas, larmas resurser enligt framtagna larmplaner. Den övergripande ledningen kan göra avsteg från larmplanerna, både beträffande fler och färre larmade resurser, för att anpassa resurserna utifrån behovet vid den enskilda händelsen och utifrån det aktuella beredskapsläget. Se även kapitel 8.1.6 Alarmering och kommunikation.

Ledning av räddningsinsatser påbörjas direkt när räddningscentralen kopplas in i samtalet och börjar göra en bedömning av vad som har inträffat. Övergripande ledning fattar beslut om avsikt och ram för insatsen samt gör prioriteringar gentemot andra pågående insatser och beredskapsläget. Den övergripande ledningen kan fatta beslut om att omfördela resurser utifrån behovet vid den enskilda händelsen och utifrån det aktuella beredskapsläget. Det kan till exempel handla om att prioritera om en specialresurs. Vid behov initierar den övergripande ledningen samverkan med andra aktörer och säkerställer information till allmänheten om till exempel risker i samband med insatser.

Det finns redundans vid händelse av störningar av RCM.

Vid behov, till exempel vid större händelser eller hög belastning, kan en stab upprättas genom inkallning av personal. Staben bemannas med de funktioner och den kompetens som är nödvändig i det aktuella fallet, exempelvis gällande analys, kommunikation, logistik eller personalfrågor. Utifrån aktuell riskbild kan även stabspersonal finnas i beredskap.

Ledningssystemet beskrivs mer utförligt i ett regiongemensamt styrdokument om ledning.

8.3.2 Insatsledning

Med insatsledning avses ledning och samordning av enskild räddningsinsats. I varje räddningsstyrka finns ett befäl med kompetens för insatsledning av begränsade insatser. Vid olyckor som kräver flera insatta styrkor finns särskilda ledningsresurser för att hantera ett större behov av ledning och samordning. Vid omfattande insatser kan stab upprättas som stöd för ledningsarbetet, både i RCM såväl som på skadeplatsen.

Vilka resurser som larmas för att leda en räddningsinsats beror på ledningsbehovet för den aktuella händelsen. Den som leder en räddningsinsats kallas för räddningsledare. Denne ansvarar bland annat för att sätta målet med insatsen, fördela uppgifter och resurser utifrån målet och följa upp genomförandet. Räddningsledaren ska kontinuerligt rapportera till den övergripande ledningen hur insatsen genomförs och vilken effekt den ger samt säkerställa samverkan med andra aktörer på skadeplats.

Den gränslösa räddningstjänsten som beskrivs i kapitel 8.1.1 gäller även ledningsresurser vilket innebär att Uppsala brandförsvars ledningsresurser vid behov kan leda eller delta i räddningsinsatser i någon av de andra kommunerna. På samma sätt kan ledningsresurser från de andra räddningstjänsterna vid behov leda eller delta i räddningsinsatser i Uppsala brandförsvars geografiska område.

Ledningsresurserna utgår i normalfallet från Uppsala och Östhammar och har en anspänningstid på 90 sekunder. Ledningsarbetet inleds så fort larm inkommit till räddningscentralen och respektive ledningsresurs hos Uppsala brandförsvar påbörjar sitt ledningsarbete direkt i samband med alarmering av ledningsresursen. För en ungefärlig insatstid för ledningsresurserna se Fyrislund och Östhammar i Figur 7 på sidan 26.

8.4 Samtidiga och omfattande räddningsinsatser

Brandförsvaret har förmåga att i normalfallet, under en begränsad tid, hantera flera samtidiga händelser eller enstaka större händelser enligt Tabell 7. I händelse av en långvarig insats, flera samtidiga insatser eller en större insats med flera brandstationer insatta under längre tid genomför RCM förändringar i beredskapen för att säkerställa en godtagbar förmåga i händelse av nya larm. Förändringar i beredskap kan exempelvis vara att RiB-personal får hålla beredskap på brandstationen (minskar anspänningstiden från 6 minuter till 90 sekunder), förflyttning av brandstyrkor för att säkerställa en så kort insatstid som möjligt eller inkallning av ledig personal för att bemanna reservfordon. Det kan vid utdragna större insatser eller flera samtidiga större insatser även genomföras prioriteringar i brandförsvarets verksamhet.

Brandförsvaret har specialresurser enligt kapitel 8.1, dessa specialresurser är begränsade i antal och när de är insatta i en händelse så minskar förmågan att genomföra nya insatser där samma specialresurs behövs. I sådant fall behöver ny specialresurs av samma typ larmas från annan station inom Uppsala brandförsvar om så finns eller i övriga räddningsregionen vilket gör att tiden till att en sådan resurs är på plats är längre. För särskilt kritiska specialresurser såsom höjdfordon för utrymning finns rutiner för att säkerställa en godtagbar beredskap för nya larm i de områden där krav finns på höjdfordon för utrymning.

Brandförsvaret har genom samarbetet inom Räddningsregion Mitt en förmåga att genomföra omfattande räddningsinsatser. Med omfattande räddningsinsatser avses insatser av storleksordningen skogsbranden i Västmanland 2014 och de omfattande skogsbränderna i Gävleborg, Dalarna och Jämtland 2018. Genom detta regionala samarbete säkerställs att en sådan förmåga finns genom att snabb tillgång finns till omfattande räddningsstyrkor och ledningsresurser utöver de som Uppsala brandförsvar själv disponerar. Den gränslösa räddningstjänsten innebär även att resurser från intilliggande räddningstjänster utanför Räddningsregion Mitt snabbt kan larmas. Vid en omfattande räddningsinsats i brandförsvarets område genomförs åtgärder både för att säkerställa beredskap för nya larm och för att kunna resurssätta räddningsinsatsen över tid. Detta beskrivs mer utförligt i dokumentet *Uppsala brandförsvars operativa förmåga.* Brandförsvaret har en lokal krishanteringsförmåga för att kunna stödja det operativa systemet i händelse av omfattande räddningsinsatser.

Samarbetet i regionen innebär även att arbetsmetodiken vid räddningsinsatser likriktas vilket underlättar vid omfattande räddningsinsatser och ökar förmågan att ta emot och effektivt använda externa räddningstjänstresurser. Räddningsregion Mitt har förberedda rutiner för givande och mottagande av omfattande stöd till och från andra räddningstjänster i Sverige.

RCM samverkar kontinuerligt med RCSL, till exempel strävar man efter att fördela räddnings- och ledningsresurser för att förbättra beredskapsläget i regionen när olika resurser är upptagna. Ledningscentralerna kan även stötta varandra vid hög belastning. Det finns även etablerad redundans vid händelse av störningar i RC Mitt.

Förmågan att genomföra räddningsinsatser under höjd beredskap bygger på den fredstida förmågan att genomföra samtidiga räddningsinsatser och omfattande räddningsinsatser. I händelse av höjd beredskap kan det förväntas att det periodvis kan inträffa fler olyckor av typerna beskrivna i Tabell 7 än normalt. Det kan innebära hårdare prioriteringar gällande vilka insatser som resurser larmas till samt även hur omfattande responsen är till olika händelser. Det kan även förväntas att störningar gör att brandstationer och resurser behöver agera mer autonomt än i normalfallet.

8.5 Räddningstjänst under höjd beredskap

Den kommunala organisationen för räddningstjänst utgör en viktig del av totalförsvaret. Totalförsvaret regleras i Lag (1992:1403) om totalförsvar och höjd beredskap. Totalförsvaret består av militär verksamhet (militärt försvar) och civil verksamhet (civilt försvar). Det civila försvaret handlar om att värna civilbefolkningen, säkerställa viktiga samhällsfunktioner och bidra till Försvarsmaktens förmåga. Räddningstjänst under höjd beredskap (RUHB) ingår i det civila försvaret.

Räddningstjänst under höjd beredskap beskrivs i LSO 8 kap. För att skydda och rädda människor och egendom vid höjd beredskap ska brandförsvaret enligt LSO 8 kap 2§ utöver sina normala uppgifter även ansvara för:

- upptäckande, utmärkning och röjning av farliga områden,
- indikering, sanering och andra åtgärder för skydd mot nukleära och kemiska vapen,
- kompletterande åtgärder som är nödvändiga för att denna verksamhet ska kunna fullgöras, samt
- delta i åtgärder för första hjälp och transport av skadade samt för befolkningsskydd.

Lagen klargör att i övrigt ska samma regler och förhållanden gälla som vid utförande av kommunal räddningstjänst. Dessutom beskrivs att under höjd beredskap kan personal inom kommunens organisation för räddningstjänst tas i anspråk för uppgifter som inte berör den egna kommunen.

Organisationen vid höjd beredskap bygger på den fredstida organisationen och dess ansvarsområden. I avvaktan på planeringsinriktningar från centrala myndigheter inriktas planeringsarbetet på att säkerställa förmåga och uthållighet i händelse av fredstida kriser. Planeringsarbete genomförs utifrån den nu gällande kommunöverenskommelsen för civilt försvar som omfattar arbete med krigsorganisation, kompetenshöjande åtgärder samt säkerhetsskydd.

Gällande de specifika uppgifter som tillkommer enligt LSO 8 kap 2§ i händelse av höjd beredskap så krävs vägledning från centrala myndigheter för att i detalj kunna fortsätta planeringen avseende dessa uppgifter. Den fredstida organisationen innehåller dock förmågor som har relevans även för delar av de tillkommande uppgifterna, framförallt gällande CBRNE samt resurs för ras och tung räddning (RTR). Samtliga brandstationer har grundläggande förmåga vid CBRNE-händelser inklusive grundläggande personsanering. Brandförsvaret har i organisationen egen kemresurs med högre förmåga att indikera farliga ämnen, sanera personer och i övrigt hantera kemikalieolyckor. Brandförsvaret har även egen resurs för ras och tung räddning som säkerställer en grundläggande förmåga att undsätta personer i rasmassor. Planeringsarbete behöver genomföras bland annat avseende röjning av farliga områden, transport av skadade samt räddning av personer ur rasmassor.

9 Uppföljning, utvärdering och lärande

Inriktningsmålen återfinns i räddningsnämndens årliga verksamhetsplan och kopplas där till olika indikatorer. Indikatorernas utveckling och måluppfyllnaden kan följas i räddningsnämndens delårs- och helårsredovisning. Verksamheten följs också upp genom nämndens plan för intern kontroll samt av kommunens revisorer.

Enligt LSO ska kommunen efter avslutad räddningsinsats undersöka olycksorsak, olycksförlopp och hur räddningsinsatsen genomförts. Undersökningen ska göras i skälig omfattning. Bestämmelsen finns i 3 kap 10 §.

Varje insats dokumenteras i en händelserapport enligt en nationell mall. Den som varit räddningsledare vid insatsen rapporterar sin bedömning av orsaker till olyckan, olycksförloppet,

faktorer som påverkat skadeutvecklingen samt hur insatsen genomfördes. Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, MSB, tar del av samtliga händelserapporter.

Finns oklarheter i orsak, förlopp eller hur insatsen genomfördes kan en fördjupad olycksundersökning genomföras. Kriterierna för en fördjupad olycksundersökning är att man kan förvänta sig att det finns något att lära av undersökningen, samt att de resurser som undersökningen kräver står i proportion till de erfarenheter man förväntas göra. Beroende på olycka och insats kan fokus på olycksorsak, olycksförlopp och räddningsinsatsen variera.

På begäran av Polisen eller Åklagarmyndigheten upprättar brandförsvaret sakkunnigutlåtanden beträffande brand- och rökspridning. Brandförsvaret deltar vid behov i Polisens tekniska undersökningar av brandplatser, dels för eget lärande men också för att bistå Polisen med kunskap om brandförlopp och brandspridning.

När en insats varit ovanligt omfattande, eller när det kan misstänkas att allvarliga misstag begåtts under insatsen anlitas annan räddningstjänst eller myndighet för att genomföra undersökningen.

Genom att studera händelserapporterna och genomföra fördjupade olycksundersökningar skapas underlag för att minska antalet olyckor och minska konsekvenserna av de olyckor som inträffar. Samverkan med och erfarenhetsåterföring till berörda verksamheter är mycket viktigt. Exempel på sådana verksamheter är kommunala förvaltningar, fastighetsägare, företag, Trafikverket, Polisen och andra myndigheter. Detta är ett område som kan utvecklas, inte minst inom kommunerna. Brandförsvaret verkar för att utvecklingen av lärande från inträffande olyckor ska leda till att fler drar nytta av brandförsvarets lärdomar.

Bilaga A: Dokumentförteckning

Följande avtal gällde vid tidpunkten för handlingsprogrammets fastställande:

- Samverkansavtal om gemensam nämnd
- Reglemente för gemensam nämnd
- Avtal med Storstockholms brandförsvar angående Räddningscentral Mitt
- Avtal om sotning och brandskyddskontroll med Åke Huss AB
- Avtal om sotning och brandskyddskontroll med Östhammars sotningsdistrikt AB
- Samverkansavtal Räddningstjänsten Enköping-Håbo
- Samverkansavtal Räddningstjänsten Sala-Heby
- Samverkansavtal Brandkåren Attunda
- Samverkansavtal Räddningstjänsten Norrtälje
- Samverkansavtal Storstockholms brandförsvar
- Samverkansavtal Södertörns Brandförsvarsförbund
- Samverkansavtal Räddningstjänsten Gotland
- Samverkansavtal Gästrike räddningstjänstförbund
- Samverkansavtal Sjöräddningssällskapet (SSRS)
- Försäkringsbranschens restvärdesräddning AB
- Region Uppsala
- SOS Alarm AB
- Avtal gällande materialdepåer
    - Fågelsundet
    - Fälön
    - Länsö
    - Ormön
    - Rävsten
    - Stora Risten
    - Vässarö
    - Örskär
- Röde hanen[15]

Följande referensdokument hänvisas till i handlingsprogrammet:

- Riskanalys Uppsala brandförsvar – underlag till handlingsprogram från 2022
- Tillsynsplan, beslutad av brandchef 2019-09-23
- Verksamhetsplan och budget 2021, beslutad av räddningsnämnden 2020-12-16
- Aktivitetsplan 2021, beslutad av brandchef 2020-12-28
- Rutin för avdelningen för samhällsskydd, beslutad av avdelningschef samhällsskydd 2018-11-29
- Rutin för brandförsvarets arbete med information och rådgivning, beslutad av brandchefen 2021-02-19
- Frister gällande rengöring (sotning) för Uppsala kommun, Östhammars kommun och Tierps kommun, beslutad av räddningsnämnden 2013-01-01
- Uppsala brandförsvars operativa förmåga - under arbete
- Regiongemensamt styrdokument om ledning – under arbete
- Internkontrollplan 2021, beslutad av räddningsnämnden 2020-12-16

[15] Pensionärsförening med tidigare anställda i Uppsala brandförsvar.

- Kompetensförsörjningsplan 2017-2021, beslutad av brandchefen 2016-12-20
- Lokalförsörjningsplan, beslutad av räddningsnämnden 2020-11-30
- Arbetsordning för brandförsvaret, beslutad av brandchef 2021-01-22
- Informationshanteringsplan – under arbete
- Attestordning 2021 beslutad av räddningsnämnden 2021-03-24
- Bevarande- och gallringsplan beslutad av räddningsnämnden 2012-04-13
- Oljeskyddsplan
- Utrymning med hjälp av Uppsala brandförsvar, beslutad av brandchefen 2020-04-02

Bilaga B: Beskrivning av samråd

Handlingsprogrammet var på externt samråd under sommaren 2021 från början av juni med sista svarsdatum 22 augusti. Samrådet genomfördes skriftligen. Sändlistan för samrådet var enligt följande:

Kommunala instanser

- Uppsala kommun kommunstyrelsen: [redacted]
- Tierps kommun kommunstyrelsen: [redacted]
- Östhammars kommun kommunstyrelsen: [redacted]
- Uppsala Vatten och avfall: [redacted]
- Gästrike vatten: [redacted]

Regionala/Statliga instanser

- Länsstyrelsen i Uppsala län: [redacted]
- Myndigheten för Samhällsskydd och Beredskap: [redacted]
- Polismyndigheten: [redacted]
- Region Uppsala: [redacted]
- Kustbevakningen: [redacted]
- Sjöfartsverket: [redacted]
- Försvarsmakten: [redacted]

Räddningstjänster

- Räddningstjänsten Enköping-Håbo: [redacted]
- Sala-Heby Räddningstjänst: [redacted]
- Gästrike Räddningstjänst: [redacted]
- Brandkåren Attunda: [redacted]
- Räddningstjänsten Norrtälje: [redacted]
- Storstockholms brandförsvar: [redacted]
- Södertörns brandförsvarsförbund: [redacted]
- Räddningstjänsten Gotland: [redacted]
- Sörmlandskustens räddningstjänst: [redacted]

Organisationer

- LRF: [redacted]
- Svenska brandskyddsföreningen: [redacted]
- Svenska kyrkan Uppsala stift: [redacted]
- Uppsala moské: [redacted]
- Röda korset: [redacted]

- Uppsala lottakår: [redacted]
- Tierpsortens lottakår: [redacted]
- Blå stjärnan Uppsala: [redacted]
- Uppsala bilkår: [redacted]
- Svenska brukshundsklubben Upplandsdistrikt: [redacted]
- Upplands idrottsförbund: [redacted]
- Svenska sjöräddningssällskapet: [redacted]
- Frivilliga flygkåren: [redacted]
- PRO Uppsala län: [redacted]
- SPF Uppsala län: [redacted]

Bilaga C: Hamnar och dess gränser i vatten

I LSO framgår det att staten ansvarar för sjöräddning, miljöräddningstjänst och flygräddningstjänst i havet och de stora sjöarna Vänern, Vättern och Mälaren. Undantaget är hamnområde, där kommunen ansvarar för räddningstjänsten. Kommunen fastställer hamnområdets utbredning, efter samråd med berörda statliga myndigheter.

Av MSBs handbok[16] följer nedan tolkning av begreppet hamn:

Hamn är en anläggning som konstruerats för ändamålet att förtöja båtar eller fartyg. Med konstruktion bör anses att den är tillverkad eller anordnad för ändamålet, till exempel en brygga eller kaj. En ”naturhamn” är därför inte att betrakta som ”hamn”. Ytmässig avgränsning av ”hamnen” bör anses vara det område som ligger innanför bryggor, pirar eller inre vågbrytare. Om ”hamnen” utgörs av en brygga – utan att den har någon exakt och tydlig avgränsning, till exempel endast med ”öppet vatten” utanför bryggan – bör den ytmässiga avgränsningen anses utgöras av bryggans omedelbara närhet.

Av detta följer att alla bryggor, kajer och pirar som går ut i havet i Tierps och Östhammars kommuner eller ut i Ekoln (som är en del av Mälaren) är att betrakta som kommunalt ansvar. Avgränsningen är enligt MSBs tolkning, dvs ”hamnen” anses vara det område som ligger innanför bryggor, pirar eller inre vågbrytare. Om hamnen endast utgörs av en brygga är avgränsningen bryggans omedelbara närhet.

Då det inte är möjligt att i detalj ange samtliga ”hamnar” som är under kommunalt ansvar utifrån ovan beskriven definition anges nedan exempel på större hamnar.

[16] MSBs handbok *Innehåll och struktur i kommunernas handlingsprogram*, 2021

Hamnar Tierps kommun

Karlholm

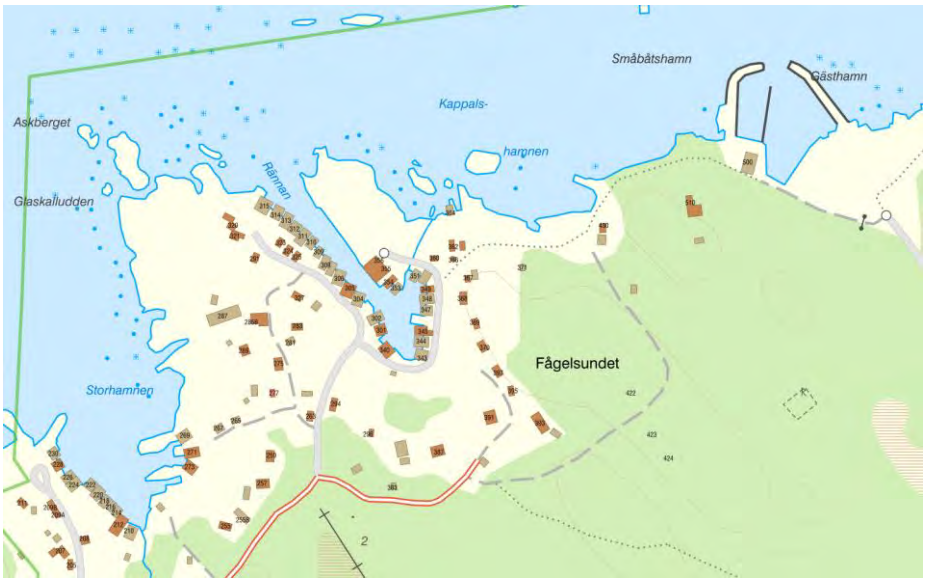
Fagerviken

Sikhjälma fiskehamn

Fågelsundet

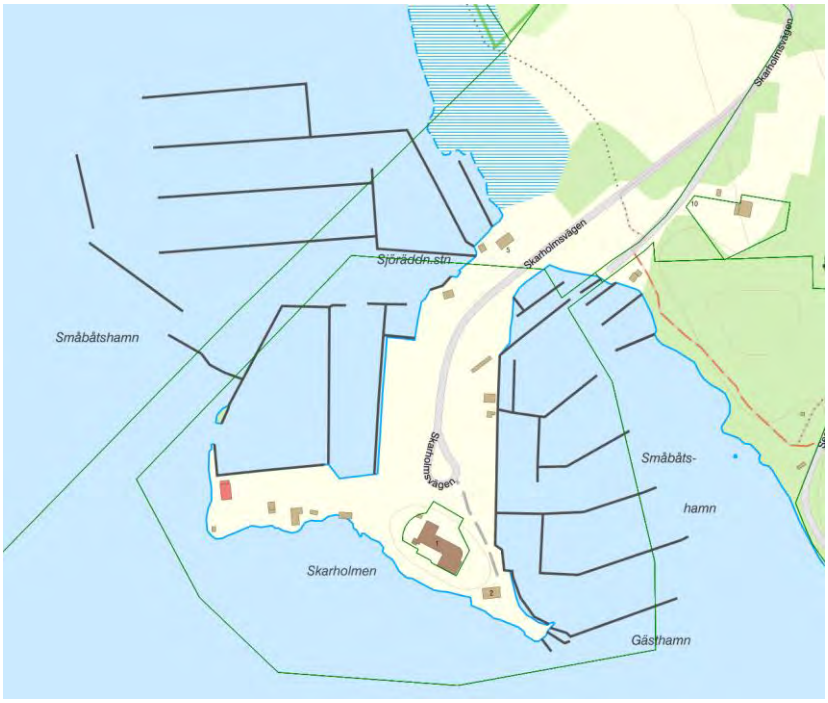
Gudinge

Hamnar Uppsala kommun

Skarholmen

Småbåtshamnar Skarholmsvägen, Uppsala.

Gräns i vatten mellan Ekoln och Fyrisån, Uppsala kommun

Staten ansvarar för räddningstjänsten på Ekoln, då denna är en del av Mälaren. Gränsen mellan Ekoln och Fyrisån går i linje med den södra kanten av Flottsundsbron, se figur.

Gräns för hamnområde vid Fyrisåns utlopp i Ekoln, Uppsala kommun. Gränsen är markerad med rött. (Källa: Uppsala kommun).

Hamnar Östhammars kommun

SKB, Forsmark

Hamnen Östhammar

Hamnar Öregrund

Hamnområde i centrala Öregrund inklusive kaj för färja till Gräsö.

Småbåtshamn Kärrdalsvägen

Hamn Varvsvägen

Gräsö färjehamn

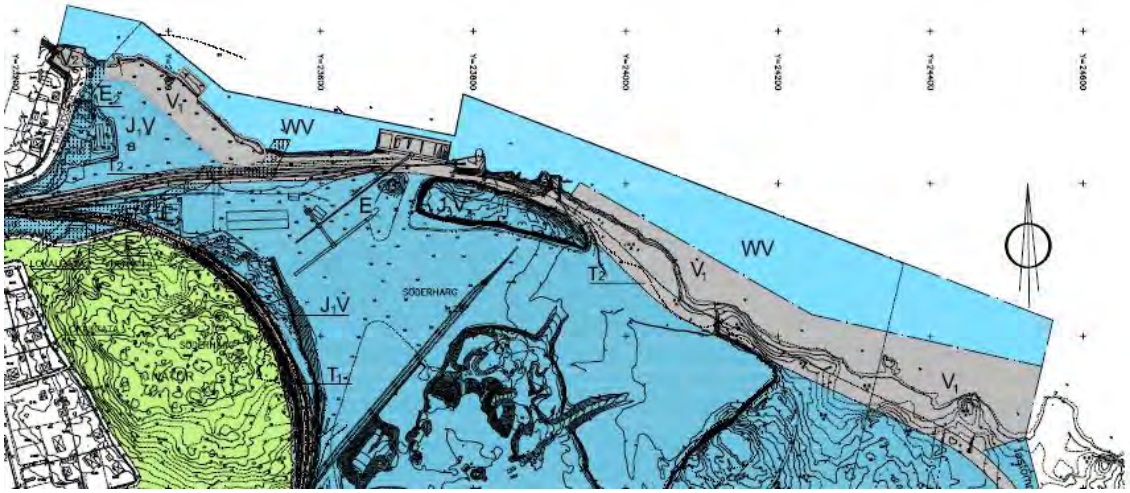

Småbåtshamnen Hargshamn

Industrihamn Hargshamn

Blått område markerat med WV visar hamnområdet. (Källa: Östhammars kommun).

Dnr 2018-0153

UPPSALA BRANDFÖRSVAR. I SAMHÄLLETS TJÄNST SEDAN 1892

RISKANALYS

UNDERLAG FÖR HANDLINGSPROGRAM 2020 - 2023

Sammanfattning

Riskanalysen är ett underlag för långsiktiga, politiska beslut. Syftet är att ge en bild av huvuddragen kring riskerna i Uppsala brandförsvars verksamhetsområde. Analysen bygger på statistik och bedömningar, vilka båda kan vara behäftade med fel och brister. Alltför långtgående eller detaljerade slutsatser ska undvikas.

Riskanalysen är i huvudsak uppdelad i två delar; vanligt förekommande olyckor och stora oönskade händelser. Vanligt förekommande olyckor är en analys och sammanställning av statistik för de vanligaste typerna av insatser som brandförsvaret hanterar. Stora oönskade händelser är en kvalitativ bedömning av stora oönskade händelser med stora konsekvenser. Händelserna inträffar så pass sällan att tillförlitlig statistik saknas.

Tierps och Östhammars kommuner sticker ut negativt i kategorin *brand i byggnad.* I en jämförelse med liknande kommuner i landet (*pendlingskommun nära större stad* för Tierp och *lågpendlingskommun nära större stad* för Östhammar) ligger båda kommuner högt. Utvecklingen i Tierp och Östhammar bör hållas under uppsikt.

Uppsala kommun har haft ca 1600 - 1700 insatser årligen. I Östhammar minskade antalet insatser under flera år och har nu stabiliserats runt 230 insatser årligen. Tierp har ca 260 insatser per år, denna siffra är relativt konstant med endast mindre variationer. Totalt hanterar Uppsala brandförsvar ca 2200 insatser per år, 2017 hanterades 2276 insatser.

Trafikolyckorna har ökat i antal de senaste åren, särskilt i Tierps och Uppsala kommuner. Däremot har antalet omkomna och framför allt skadade i trafikolyckor sjunkit de senaste åren.

En bedömning av kommuninvånarnas nivå på skyddet har gjorts utifrån kontroll av brandvarnare i samband med brandskyddskontroll. Vid 85 – 89 % av kontrollerna finns fungerande brandvarnare i bostaden. I undersökningen *Trygghet och säkerhet* uppger en högre andel att de har fungerande brandvarnare i sin bostad.

Brandförsvaret står inför ett antal utmaningar, vilka beskrivs närmare i kapitel 10. Framförallt Uppsala växer snabbt och prognosen kommande decennier är att det kommer fortsätta. Den kraftiga nybyggnationen och förtätningen i kombination med nya byggmetoder och material ställer nya krav på brandförsvarets förmåga. Klimatförändringar förutsätts ge fler extremväder i framtiden, vilket kan innebära såväl häftiga regn och ökad nederbörd med översvämningar som följd som perioder av torka och hetta vilket kan leda till svårsläckta och omfattande skogsbränder.

Innehållsförteckning

Sammanfattning ... 1
1 Inledning ... 5
2 Mål och syfte ... 5
3 Begreppet risk ... 5
3.1 Vad är en risk eller en olycka? ... 5
3.2 Riskspektrat inom kommunen ... 6
3.3 Riskprocessen ... 7
3.3.1 Värdering av risk ... 7
3.3.2 Räddningstjänstens del i riskhanteringssystemet ... 9
3.3.3 Felkällor ... 9
3.3.4 Svårigheten i att jämföra olikheter ... 9
4 Metod ... 9
5 Avgränsningar ... 10
6 Områdesbeskrivning ... 11
6.1 Tierps kommun ... 12
6.1.1 Framtidsutveckling ... 12
6.2 Uppsala kommun ... 12
6.2.1 Framtidsutveckling ... 12
6.3 Östhammars kommun ... 13
6.3.1 Framtidsutveckling ... 13
6.4 Trafikutveckling ... 13
6.5 Riskobjekt i området ... 14
7 Vanligt förekommande olyckor ... 16
7.1 Övergripande sammanställning av antalet insatser ... 16
7.2 Brand i byggnad ... 22
7.2.2 Brand i bostad ... 30
7.2.3 Bränder i vårdanläggningar och sjukhus ... 34
7.2.4 Bränder i skolor och förskolor ... 35
7.2.5 Brand i restauranger, danslokaler och övriga samlingslokaler ... 35
7.2.6 Industri ... 36
7.3 Brand ej i byggnad ... 37
7.4 Trafikolyckor ... 45
7.5 Drunkning ... 49
7.6 Utsläpp av farligt ämne ... 50
7.7 IVPA/Sjukvårdslarm ... 51
7.8 Övrigt ... 54
7.8.1 Nödställd person ... 54
7.8.2 Översvämning ... 54
7.8.3 Hjälp till polisen ... 55

7.9 Referenstagning ur Öppna Jämförelser ... 56
7.9.1 Tierp ... 56
7.9.2 Uppsala ... 57
7.9.3 Östhammar ... 57
7.10 Slutsatser ... 58
8 Kommuninvånarnas nivå på skyddet ... 61
8.1 Sotningsenkäter ... 61
8.2 Trygghet och säkerhet ... 61
8.3 Slutsatser av sotarenkäterna och *Trygghet och säkerhet* ... 64
9 Stora oönskade händelser ... 65
9.1 Bränder med risk för stora personskador eller stora egendomsförluster ... 65
9.1.1 Brand med omfattande personskador ... 65
9.1.2 Brand med omfattande egendomsskador ... 66
9.2 Olycka i kärnteknisk anläggning ... 66
9.3 Komplicerade utsläpp av farliga ämnen ... 67
9.4 Omfattande kommunikations- och transportolyckor ... 68
9.5 Naturrelaterade olyckor ... 69
9.5.1 Extremt väder ... 69
9.5.2 Översvämning i samband med höga flöden eller skyfall ... 69
9.5.3 Omfattande skogsbrand ... 70
9.5.4 Ras och skred ... 70
9.5.5 Dammbrott ... 70
9.6 Störningar i samhällsviktiga funktioner ... 71
9.7 Medvetet orsakade oönskade händelser ... 71
9.7.1 Anlagd brand ... 71
9.7.2 Social oro ... 72
9.7.3 Terror ... 72
9.8 Evenemangsrelaterade händelser och händelser i publika lokaler ... 72
9.9 Olycka i undermarksanläggning ... 73
9.10 Olycka i svårtillgängligt område ... 73
9.11 Krig ... 73
9.12 Flera samtidiga större händelser ... 73
9.13 Större sjukdomsutbrott ... 73
9.14 Slutsatser ... 74
10 Framtidsutmaningar ... 75
10.1 Befolkningsutveckling ... 75
10.2 Förtätning av tätorterna ... 75
10.3 Trafikutveckling ... 75
10.4 Klimatförändringar och extremt väder ... 75
10.5 Nya byggmetoder och material ... 76

10.6 Ökade skillnader mellan grupper 76
10.7 Rekrytering av RiB-personal 76
11 Slutsatser 77

1 Inledning

Denna riskanalys avser att beskriva riskbilden för de olyckor som kan leda till räddningsinsats i Tierp, Uppsala och Östhammars kommun. Riskanalysen ska vara ett viktigt underlag för kommunernas handlingsprogram enligt lagen om skydd mot olyckor. Riskanalysen kan också ligga till grund för Uppsala brandförsvars verksamhetsplan.

Sedan den 1 januari 2012 har Uppsala kommuns räddningstjänst, Uppsala brandförsvar, och räddningstjänsten för kommunerna Östhammar och Tierp gått samman i en gemensam organisation. Det gemensamma namnet på räddningstjänsten i dessa kommuner är Uppsala brandförsvar och organisationen har sitt säte i Uppsala kommun, som är värdkommun. Samarbetet innebär att all personal är anställd av Uppsala kommun som också fastställer övergripande ekonomiska ramar, dock i samråd med övriga kommuner. Handlingsprogrammet och riskanalysen omfattar dessa tre kommuner, och handlingsprogrammet kommer också att fastställas i samtliga tre kommunfullmäktigen.

Enlig *Lag (2003:778) om skydd mot olyckor (LSO)* ska kommunen ha ett handlingsprogram för den förebyggande verksamheten och för kommunens räddningstjänst. Handlingsprogrammet ska enligt lagen också ange vilka risker för olyckor som finns i kommunen och som kan leda till räddningsinsatser. Riskbilden i regionen är avgörande för hur räddningstjänsten ska dimensioneras eftersom de lokala förhållandena kan skilja sig åt i landet. När riskbilden analyserats måste det avgöras vilka prioriteringar som ska göras utifrån kommunens resurser och medborgarnas behov. Bestämmelserna i lagen syftar till att i hela landet bereda människors liv och hälsa samt egendom och miljö ett, med hänsyn till de lokala förhållandena, tillfredsställande och likvärdigt skydd mot olyckor.

2 Mål och syfte

Syftet med denna riskanalys är att den ska utgöra ett underlag för Uppsala brandförsvars handlingsprogram när det gäller det förebyggande arbetet och för räddningstjänstverksamheten. Riskerna ska därför identifieras och beskrivas. Målet är att redovisa för vilka olyckor som är vanliga i regionen idag samt vilka risker för större olyckor som finns.

Riskanalysen ska också kunna nyttjas som underlag för verksamhetsplan samt annan verksamhetsplanering.

3 Begreppet risk

3.1 Vad är en risk eller en olycka?

Det finns många definitioner på ordet risk. I folkmun används ofta ordet risk istället för sannolikhet. En vedertagen definition är dock att en risk är ”en sammanvägning av sannolikheten för en oönskad händelse och de konsekvenser den kan ge upphov till”. En risk kan betraktas som stor trots att den inte händer så ofta. Sannolikheten för ett omfattande kärnkraftshaveri är mycket, mycket liten, men det är en risk som måste hanteras eftersom konsekvenserna kan bli extremt omfattande.

Med olyckshändelser avses enligt propositionen[1] till LSO plötsligt inträffade händelser som har medfört eller kan befaras medföra skada. Dit räknas händelser som beror på företeelser i naturen eller som inträffar utan människor handlande. Som olyckshändelser räknas också händelser som beror på människors handlande eller underlåtenhet att handla. Detta gäller oberoende om handlingen eller underlåtenheten är uppsåtlig eller ej.

Verklig risk är inte samma sak som upplevd risk. Händelser som sker nära i tiden, som är lätta att föreställa sig och/eller har drastiska konsekvenser brukar för individen bedömas som mer frekventa än de verkligen är[2]. Dock brukar människor oftast bedöma att risken är mindre för dem personligen än för

[1] Regeringens proposition 2002/03:119, Reformerad räddningstjänstlagstiftning
[2] Vägledning för kommunala handlingsprogram, MSB, 2011

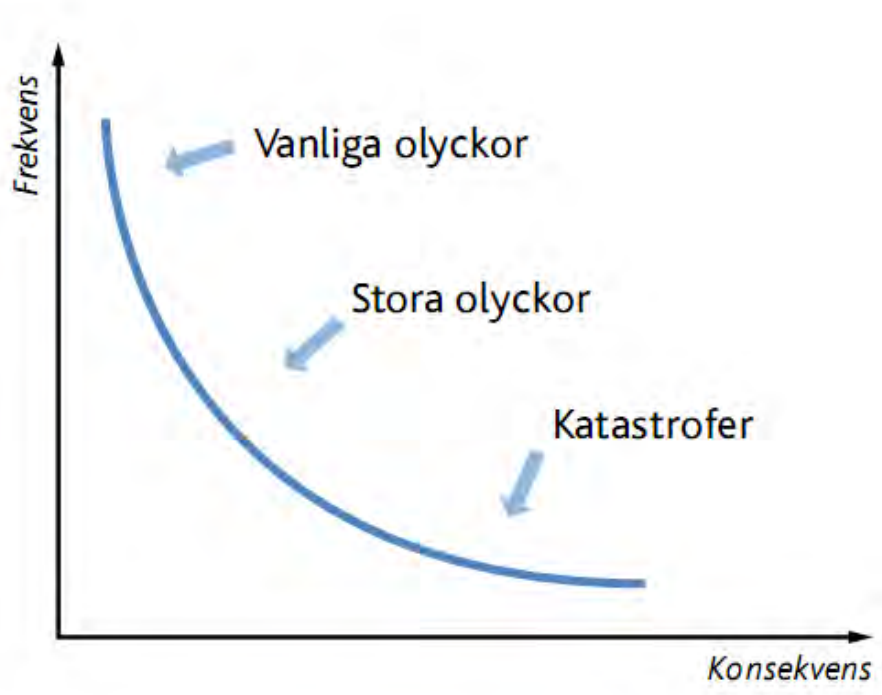
”alla andra”. Detta gäller speciellt om man känner att man har egenkontroll, som exempelvis vid bilkörning, men denna tendens gäller även i viss mån fast man inte kan påverka risken, som till exempel vid sjukdom. Risker upplevs däremot som större när riskkällan upplevs som okänd, har katastrofpotential eller är svår att kontrollera.

3.2 Riskspektrat inom kommunen

Denna riskanalys ligger till grund för kommunens handlingsprogram enligt LSO. De risker som lagen behandlar är de som handlar om risk för liv och hälsa, egendom och miljö. I kommunen är spannet av olyckor stort, från små vardagliga olyckor och skador till större oönskade händelser och katastrofer, se figur 3.2.1.

Vardagsolyckor kan exempelvis vara fallolyckor, bilolyckor, skärskador och spisbränder[3]. Det är händelser som inträffar ofta och drabbar enskilda individer och deras närmaste. För den enskilde individen kan detta innebära oerhörda konsekvenser, men för samhället i stort är konsekvenserna inte så stora. För dessa olyckor finns mycket statistik samlad i olika databaser.

Med stora olyckor menas exempelvis större bränder i offentliga byggnader, flyg- och järnvägsolyckor. Dessa inträffar inte särskilt ofta, men konsekvenserna för samhället är desto större. Då dessa olyckor inträffar sällan saknas statistiskt underlag att analysera.

Figur 3.2.1. *Källa: Systematiskt Säkerhetsarbete – att arbeta med kommunala handlingsprogram*[4]

Katastrofer, kriser och extraordinära händelser kan vara exempelvis kärnkraftsolyckor, terrordåd eller större naturolyckor. Dessa händelser berör många människor eller förstör stora materiella värden och gör stor negativ påverkan på samhället. Sannolikheten för att dessa händelser ska inträffa är låg, men konsekvenserna av dessa händelser kan däremot vara mycket stora.

För större oönskade händelser finns i Sverige begreppet extraordinär händelse. Enligt *Lagen om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser…*[5] avses med en

[3] Vägledning kommunala handlingsprogram
[4] Räddningsverket, Systematiskt Säkerhetsarbete – att arbeta med kommunala handlingsprogram, 2006
[5] Lag (2006:544) om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap

extraordinär händelse en händelse som avviker från det normala, innebär en allvarlig störning eller överhängande risk för en allvarlig störning i viktiga samhällsfunktioner och kräver skyndsamma insatser av en kommun eller ett landsting. En extraordinär händelse behöver följaktligen inte betyda att människor har skadats. Till extraordinära händelser räknas exempelvis extrema snöoväder, större strömavbrott eller översvämningar.

För dessa stora händelser saknas ofta mängddata även om nationell och internationell statistik studeras, och dessa risker måste istället kvalitativt värderas.

3.3 Riskprocessen

Det övergripande syftet med en riskanalys är naturligtvis att möjliggöra en så effektiv riskhantering som möjligt. Riskanalysen består av en identifiering av risker och i den kvantitativa delen också en enklare beräkning av risk (uttryckt till exempel som antal händelser per 1000 invånare). För att utgöra ett bra underlag för riskreducerande åtgärder måste också riskerna värderas.

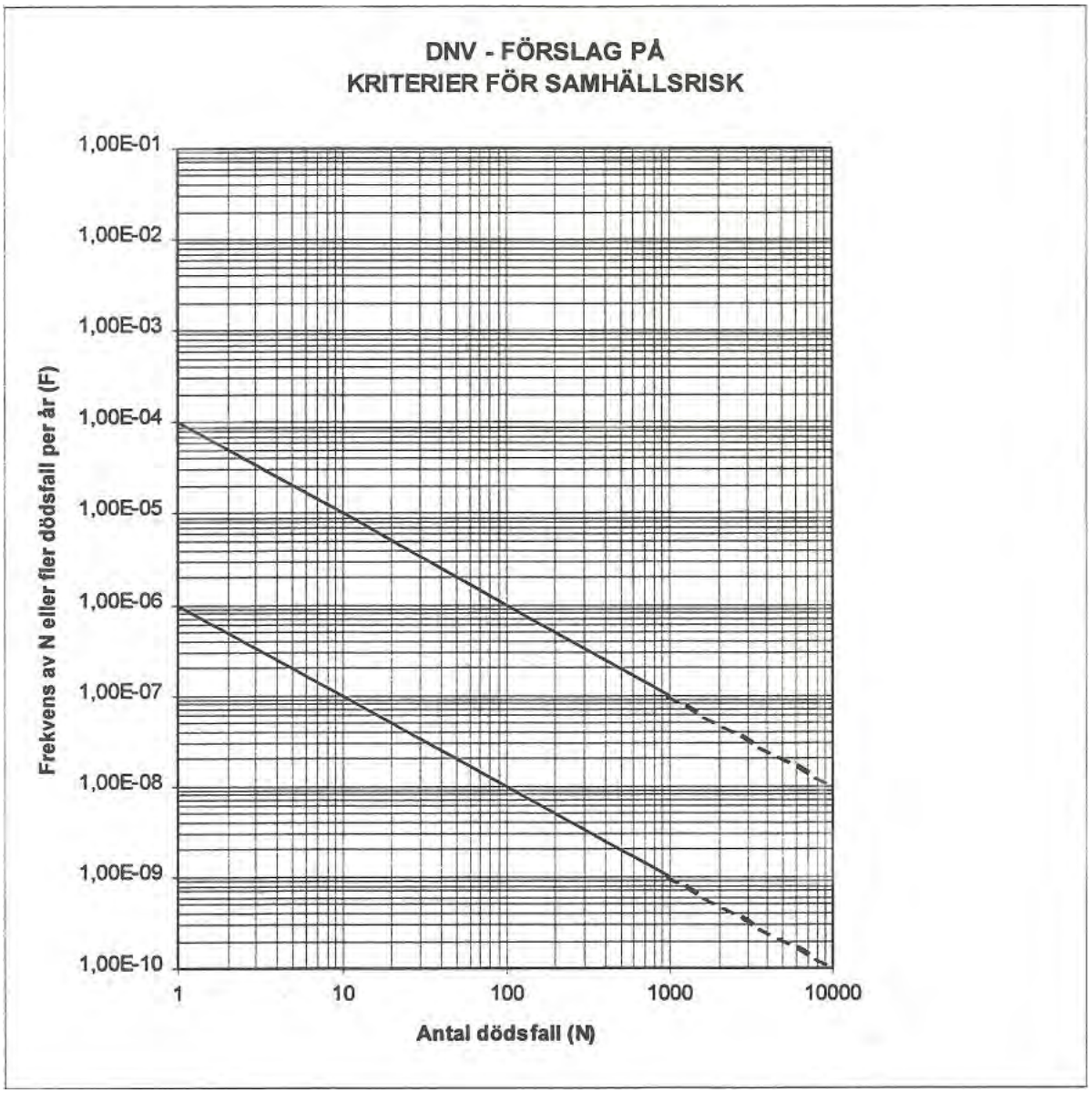
3.3.1 Värdering av risk

Risker värderas ofta i termer av *samhällsrisk* respektive *individrisk*. Med samhällsrisk avses risken för ett lokalt område eller för samhället i sin helhet. Samhällsrisk kan uttryckas som *FN-kurvor* (samband mellan ackumulerad frekvens och antal omkomna) eller som *förväntat antal omkomna per år*. Med individrisk avses risker för till exempel anställda eller personer som vistas nära en farlig anläggning. Individrisker illustreras ofta som riskkonturer, det vill säga som ”höjdkurvor” på en karta där varje steg mellan kurvorna kan innebära en tiopotens skillnad i sannolikhet att omkomma till följd av olycka på anläggningen. Vid nyetablering av en gasolanläggning nära ett bostadsområde kan en individriskberäkning behövas för att värdera vilka skyddsåtgärder som är rimliga att vidtas för de boende.

Det är mycket svårt att värdera olika risker och jämföra dem, och några lagstadgade kriterier finns inte idag. I en rapport från dåvarande Räddningsverket 1997 föreslås som kriterier för individrisk att risker i spannet 10^{-5} till 10^{-7} dödsfall per år kan tolereras under vissa förutsättningar. Generellt gäller att risker för anställda normalt anses kunna ligga en tiopotens högre än risker för allmänhet. Likaså anses högre krav kunna ställas vid nyetableringar än vid befintliga anläggningar. Måttet är satt utifrån den samlade risken att omkomma till följd av en naturolycka, vilken uppskattas till omkring 10^{-6}. Sannolikheten att omkomma till följd av ett blixtnedslag bedöms utifrån tillgänglig statistik till ungefär 10^{-7}. Det anses orimligt att ställa krav på att resurser satsas för att åstadkomma större säkerhet.

För samhällsrisk föreslås två linjer i ett FN-diagram som anger ett spann omfattande två tiopotenser. Den övre linjen anger största tolerabla risk och i spannet ned till den undre linjen kan risker accepteras om vidare åtgärder skulle vara oproportionerligt kostsamma. Under den undre linjen bedöms inga ytterligare åtgärder som nödvändiga.

Det bör i sammanhanget nämnas att även en noggrant utförd riskanalys sannolikt inte har större träffsäkerhet än en tiopotens, och att utfallen av analyserna därmed ska tolkas försiktigt.

Figur 3.3.1.1. Förslag på kriterier för samhällsrisk. *Källa: Värdering av risk, Räddningsverket 1997*

Riskreducerande åtgärder är många gånger kostsamma. Det finns därför alltid en kostnadsaspekt med i riskhanteringen. Ett sammanfattande begrepp för denna kostnad-nytta-analys är ALARP: *As Low As Reasonably Practicable*.

Några andra principer för riskvärdering är:

- *rimlighetsprincipen* (risker som med rimliga ekonomiska och tekniska medel kan undvikas ska också undvikas)
- *proportionalitetsprincipen* (risken ska vara proportionerlig i förhållande till nyttan)
- *fördelningsprincipen* (riskerna bör vara skäligt fördelade i samhället)
- *principen om undvikande av katastrofer* (olyckor som kan hanteras med tillgängliga beredskapsresurser är att föredra framför katastrofer)

Sammanfattningsvis kan konstateras att området *värdering av risk* behöver utveckling och på sikt politiska ställningstaganden kring vilka risker framtidens samhälle ska acceptera.

3.3.2 Räddningstjänstens del i riskhanteringssystemet

Det måste särskilt påpekas att räddningstjänsten är en del av det system vi betraktar. Då räddningstjänstens verksamhet syftar till att minska sannolikhet för och konsekvenser av olyckor och bränder så arbetar vi riskreducerande idag, och den riskbild som framträder i studien är således påverkad av den verksamhet som sedan ska dimensioneras utifrån densamma. Risken för att omkomma eller skadas svårt i en trafikolycka är i någon mån beroende av brandförsvarets förmåga att utföra räddningsinsats, för att illustrera med ett konkret exempel. Att dimensionera förmågan att ingripa vid trafikolyckor i framtiden efter riskanalysen kommer därmed att innebära ett ofrånkomligt cirkelresonemang, då den framtida förmåga kommer att utgå från en bild skapad av den nuvarande förmågan. Vår bedömning är att vi inte kan reducera bort vår påverkan på riskbilden för att skapa en ”neutral” riskbild. Däremot vill vi medvetandegöra såväl oss själva som beslutsfattare om detta faktum.

3.3.3 Felkällor

I en riskanalys används en stor mängd data; inte minst gäller det den kvantitativa delen. Självklart blir kvaliteten på riskanalysen därmed beroende av kvaliteten på informationen. Händelserapporter som fylls i fel eller ofullständigt eller insatser som positioneras fel kan ge en missvisande bild. Samtidigt är det så många rapporter som ingår i studien att enskilda felkällor inte ger något större utslag.

I den kvalitativa delen är det i stället en rad bedömningar som till slut ligger till grund för den samlade bilden. Bedömningarna är välgrundade och hämtar stöd från expertis på området och mer omfattande utredningar, men är fortfarande bedömningar. Riskanalys är ingen exakt vetenskap.

3.3.4 Svårigheten i att jämföra olikheter

Genomgående i dokumentet jämförs Uppsala, Tierps och Östhammars kommuner med varandra och med riket. Det är dock viktigt att komma ihåg att det är tre kommuner med vitt skilda förutsättningar befolkningsmässigt, infrastrukturmässigt, ytmässigt och socioekonomiskt. Vissa jämförelser, som till exempel inträffade trafikolyckor per 1000 invånare, tar inte heller hänsyn till hur många personkilometer den genomsnittlige kommuninvånaren färdas. Det är rimligt att anta att personer i landsbygd och glesbygd färdas längre sträckor per år då arbete, skola och service ligger längre från hemmet. En konsekvens av det är rimligen att de exponeras för fler trafikrisker än i en kommun med kortare avstånd.

När LSO nämner ett *likvärdigt skydd* som målsättning avses inte ett *likadant skydd*. Skillnader efter lokala förutsättningar kommer att finnas. Ett försök att komplettera riskanalysen med en referenstagning mot jämförbara kommuner ges i kapitel *7.9 Referenstagning ur Öppna Jämförelser*.

4 Metod

Riskanalysen har gjorts i två delar. Den första delen består av en kvantitativ analys av vanligt förekommande olyckor, där MSB:s verktyg IDA huvudsakligen har använts. Statistik från IDA har sorterats fram och sedan jämförts i diagram. Alla diagram är inte redovisade i riskanalysen, utan för en del av diagrammen är resultatet beskrivet i klartext. IDA är en statistikdatabas som grundar sig på uppgifter från kommunernas händelserapportering. Händelserapporterna fylls i av räddningsledaren vid en insats. Tillförlitligheten i händelserapporterna är varierande eftersom dessa beror på vilken information räddningsledaren får under insatsen. Orsaker och händelseförlopp är ibland oklara.

Den tidsperiod som har studerats är år huvudsakligen perioden 2014 - 2017. Det statistiska underlaget är därför relativt begränsat i vissa fall, och där regional statistik blir allt för knapp har nationell statistik och berörda myndigheters analyser använts. Riskanalysen till föregående handlingsprogram omfattade tidsperioden 2010 - 2013. I vissa fall har statistik redovisats för hela perioden 2007 - 2017, det framgår i texten där så har skett. I många fall har antalet olyckor redovisats per 1000 invånare. Detta är ett vedertaget sätt att räkna antalet olyckor och gör det lättare att jämföra olika stora regioner med varandra.

Den andra delen av riskanalysen är en kvalitativ riskanalys som omfattar stora olyckor eller oönskade händelser. För sådana händelser saknas statistiskt underlag i tillräcklig omfattning, också om man studerar nationell statistik. Riskerna som studeras här har identifierats genom omvärldsbevakning, litteraturstudier, kommunens arbete med RSA samt workshops inom förvaltningen.

5 Avgränsningar

Denna riskanalys fokuserar på risker och olyckor inom Uppsala brandförsvars verksamhetsområde enligt Lagen om skydd mot olyckor. Riskanalysen är geografiskt begränsad till att omfatta kommunerna Uppsala, Östhammar och Tierp.

Vardagliga olyckor som inte föranleder räddningsinsats och olyckor som faller inom sjukvårdslagen kommer därför ej att analyseras. Exempel på detta kan vara enklare vägtrafikolyckor med endast cyklister inblandade, fallolyckor, elolyckor, halkolyckor, brännskador med mera. Brandförsvaret blir aldrig involverad i dessa olyckor.

Större oönskade händelser som kan komma att påverka brandförsvaret men som varken föranleder räddningsinsatser eller där brandförsvaret har ett uttalat ansvar nämns och beskrivs kort, men kommer inte att analyseras vidare. Med detta menas exempelvis drivmedelsbrist, IT-störningar, el-bortfall med mera. Då räddningstjänstens funktion är en viktig del av ett robust samhälle är analysen här viktig för att se över den egna förmågan vid olika påfrestningar på samhället.

6 Områdesbeskrivning

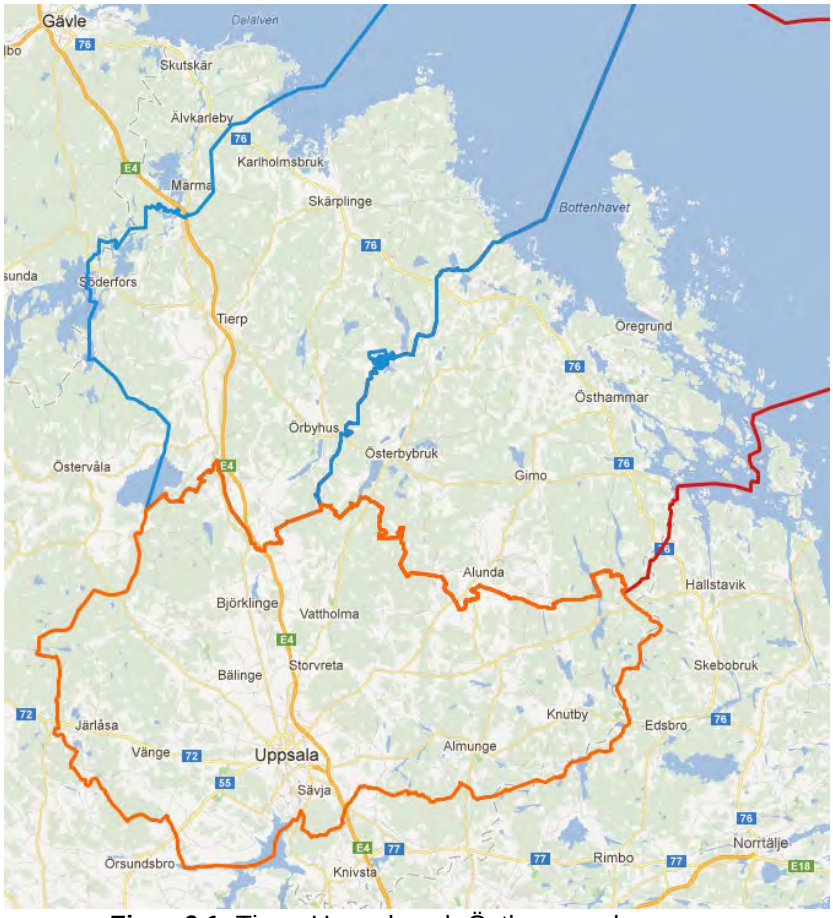
Drygt 263 000 människor bor i Tierp, Uppsala och Östhammars kommuner. Befolkningsstatistik framgår av tabell 6.1 och 6.2. Tillsammans har kommunerna en yta på nära 5 300 km^2. Två av Sveriges mest trafiktäta stråk, Ostkustbanan och E4, går genom området. Området som Uppsala brandförsvar täcker framgår i figur 6.1.

Tabell 6.1 Befolkningsstatistik för de tre medlemskommunerna samt riket som helhet. Siffrorna gäller 2017-12-31. *Källa: SCB befolkningsstatistikdatabas.*

	Folkmängd	Kvinnor (%)	Män (%)	Medelålder (år)	0-19 år (%)	20-64 år (%)	65+ (år)	Med utländsk bakgrund (%)
Uppsala	219 914	50,6%	49,4%	39,0 år	22,5%	60,8%	16,7%	34,0%
Tierp	20 930	50,9%	49,1%	43,4 år	22,2%	54,1%	23,6%	20,9%
Östhammar	21 927	51,4%	48,6%	45,0 år	21,1%	52,5%	26,4%	17,7%
Sverige	10 120 242	49,8%	50,2%	41,2 år	23,1%	57,1%	19,8%	31,6%

Tabell 6.2. Medelinkomst per kommun 2016. *Källa: SCB befolkningsstatistikdatabas.*

Medelinkomst	Kvinnor (tkr)	Män (tkr)	Totalt (tkr)
Uppsala	272	337	305
Tierp	244	312	279
Östhammar	268	355	313
Sverige	278	345	314

Figur 6.1. Tierp, Uppsala och Östhammar kommun.

6.1 Tierps kommun

Tierps kommun är stor till ytan och har en utspridd befolkning. Två av Sveriges mest trafiktäta stråk, Ostkustbanan och E4, går genom kommunen. Landytan är ca 1 550 km^2, och kuststräckans längd, inräknat öar, är ca 960 km.

Drygt 21 000 invånare bor i kommunen. Cirka en fjärdedel av befolkningen bor i centralorten Tierp. Utöver Tierp finns tätorterna Mehedeby, Månkarbo, Karlholmsbruk, Skärplinge, Söderfors, Tobo, Upplanda och Örbyhus. Cirka 5700 invånare bor utanför tätorterna på landsbygden.[6]

Tierps kommun är kommunens största arbetsgivare. Landstinget i Uppsala län, Atlas Copco Tools AB, Erasteel Kloster AB samt Habia Cable AB är andra stora arbetsgivare.

Många pendlar till och från Tierp. Cirka 40 procent av de förvärvsarbetande som bor i kommunen pendlar till en arbetsplats utanför kommunen. Majoriteten pendlar till Uppsala kommun, följt av Östhammar och Gävle. Inpendlingen är också stor.

6.1.1 Framtidsutveckling

Tierps kommun har de senaste decennierna haft en relativt konstant folkmängd på cirka 20 000 invånare. Under denna tidsperiod har en omfördelning skett från landsbygden till tätorterna. Tierp kommun har vänt den under många decennier negativa befolkningsutvecklingen och har sedan 2013 vuxit med ca 100 - 200 personer per år. Kommunen anger i Översiktsplan 2010 – 2030 att planeringen för denna tidsperiod ska inriktas på att ta emot en folkökning på 3 000 nya invånare, men att beredskap ska finnas för ytterligare 4 000.[7]

6.2 Uppsala kommun

Uppsala kommun är Sveriges fjärde folkrikaste kommun med drygt 220 000 invånare. Landytan är 2 234 km^2. Centralorten är Sveriges fjärde största tätort med ca 169 000 invånare. Övriga tätorter är Almunge, Björklinge, Blackstalund, Bälinge, Danmarksby, Gunsta, Gåvsta, Järlåsa, Knutby, Läby, Länna, Lövstalöt, Ramstalund, Skyttorp, Skölsta, Storvreta, Vattholma, Vreta-Ytternäs och Vänge. I övriga tätorter uppgår befolkningen till cirka 23 500 invånare. Utanför tätorterna på landsbygden bor ytterligare cirka 26 300 personer.[8]

De större arbetsgivarna är Uppsala kommun, Landstinget i Uppsala län med Akademiska sjukhuset, Uppsala universitet och Sveriges lantbruksuniversitet. Uppsala är centrum för en stor del av regionens vård, omsorg, utbildning, kultur, handel och service. På Uppsala garnisons område finns bl.a. Försvarsmaktens luftstridsskola och Försvarsmaktens Underrättelse och Säkerhetscentrum.

Uppsala är en gammal lärdomsstad, vilket avspeglas i kulturliv och i kulturmiljöer. Uppsala är också en modern stad med spetskompetens inom områden som bioteknik, IT och materialteknik. Landsbygden präglas av kulturhistoriska bygder med fornlämningar, säteri-, kyrko- och herrgårdsmiljöer.

6.2.1 Framtidsutveckling

Uppsala kommun har de senaste årtiondena stadigt vuxit, denna trend förväntas fortsätta, i snitt har kommunen vuxit med 3200 personer per år sedan 2007, mellan 2016 och 2017 växte kommunen med 5355 invånare. Till 2050 väntas kommunen ha vuxit med upp till 135 000 nya invånare[9].

Översiktsplan 2016 anger att till 2050 kommer ca 60 000 nya bostäder ha tillkommit inne i Uppsala tätort. Till samma år har upp till 10 000 nya bostäder byggts i andra prioriterade tätorter och ytterligare 1000 bostäder uppförts på landsbygden i övrigt. Stora utbyggnader genomförs och planeras i Uppsala

[6] ”Fakta om befolkningen i Tierps kommun 2018”, www.tierp.se
[7] Översiktsplan 2010 – 2030 för Tierps kommun
[8] Statistikenheten, Kommunledningskontoret, Uppsala kommun. Bearbetningar av SCB-statistik
[9] Översiktsplan 2016, Uppsala kommun

tätort. I södra staden (Ulleråker, Rosendal och Ultuna) planeras upp till 25 000 nya bostäder och i de sydöstra stadsdelarna (Bergsbrunna, Sävja, Nåntuna, Vilan) minst 10 000 bostäder.

Satsningar planeras på kollektivtrafiken, dels nytt nät med spårvagn inne i Uppsala men även nya järnvägsstationer i Bergsbrunna och Vänge. Fyrspår på hela sträckan mellan Uppsala och Stockholm är planerat.

6.3 Östhammars kommun

Östhammars kommun är också en kommun med stor yta och utspridd befolkning. Större delen av kommunens yta används för jord- och skogsbruk. Kustvatten, insjöar och vattendrag upptar också betydande arealer. Landytan är 1503 km^2. Kuststräckans längd, inräknat öar, är ca 3500 km.

Nästan 22 000 invånare bor i kommunen, och befolkningen är ganska jämnt fördelad i de fem största tätorterna Östhammar (4517), Alunda (2396), Gimo (2719), Öregrund (1531) och Österbybruk (2245). Övriga tätorter i kommunen är Dannemora, Hargshamn, Norrskedika och Skoby. Av befolkningen bor cirka 7 100 invånare på landsbygden utanför tätorterna.[10]

Kommunens stora arbetsplatser är Östhammars kommun, Sandvik Coromant AB och Forsmarks kärnkraftverk AB. Dannemora gruva har åter öppnat vilket ökat verksamheten i Hargshamn. Transporter av malm sker på järnväg mellan gruvan och Hargshamn.

Nästan 3 000 kommuninvånare pendlar till arbeten i andra kommuner. Inpendlingen är även den betydande, ca 2 000 personer.

Turismen är en viktig näring. Kommunen har områden med stora naturvärden och ett vackert kust- och skärgårdslandskap, som innefattar de gamla hamnstäderna Östhammar och Öregrund. Historiska bruksmiljöer finns i Österbybruk, Forsmark, Gimo och Harg.

6.3.1 Framtidsutveckling

Från 70-talet fram till mitten av 90-talet hade Östhammars kommun en positiv trend med en befolkningsökning på cirka 20 %. I början av 90-talet hade kommunen cirka 22 500 invånare. Sedan 90-talets ekonomiska kris har befolkningsutvecklingen avtagit och visat en svagt negativ trend. Sedan 2012 har befolkningen ökat varje år, totalt med 660 personer under perioden.

Enligt översiktsplan 2016 har kommunen som mål att öka med mellan 500 – 1000 personer till 2025. I ett arbete med bostadsförsörjningsfrågor för Östhammars kommun (2012) redovisas tre olika utvecklingsscenarier. I lägsta scenariot minskar folkmängden med 700 personer, medan den i det högsta scenariot ökar med över 4 000 personer fram till 2030.

Kommunen pekar ut främst Alunda, Östhammar och Österbybruk som tätorter där efterfrågan på bostäder är störst.

6.4 Trafikutveckling

Trafikverkets rapport *”Prognos för personresor 2030”* anger att trafikarbetet med personbil i Uppsala län kan komma att växa totalt med 40 % fram till 2030, med en årlig tillväxt på cirka 1,7 %. I riket som helhet är prognosen en tillväxt årligen om cirka 1,2 % med en total tillväxt 2030 på 26 %.

Det totala persontransportarbetet för tågtrafiken förväntas öka med 48 % till 2030, detta gäller för hela Sverige. Det totala persontransportarbetet för hela Sverige, oavsett trafikslag och längd på resa förväntas öka med 27 % fram till 2030.[11]

[10] Översiktsplan 2016, Östhammars kommun.
[11] Prognos för personresor 2030 – Trafikverkets basprognos 2014

Enligt Trafikverketes rapport *"Prognos för godstransporter 2030"* förväntas godstransporter på väg öka med ca 1,9 % årligen fram till 2030. För järnvägen förväntas en ökning om 1,6 % årligen fram till 2030[12].

6.5 Riskobjekt i området

Inom Uppsalas brandförsvars område finns ett antal riskobjekt. Med riskobjekt avses här så kallade *Sevesoanläggningar* eller *farliga verksamheter*.

Sevesoanläggningar är anläggningar där stora mängder farliga kemikalier hanteras kan omfattas av krav enligt *Lag (1999:381) om åtgärder för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor*. Lagen har sitt upphov från det så kallade Seveso-direktivet som antagits i EU för att förebygga allvarliga olyckor inom kemiindustrin och begränsa följderna för människor och miljö. I lagstiftningen finns två kravnivåer: låg och hög. Ägarna och verksamheterna har krav på sig att regelbundet genomföra riskanalyser och handlingsprogram för hur allvarliga kemikalieolyckor ska förebyggas.

Farlig verksamhet enligt LSO är en anläggning där verksamheten innebär fara för att en olycka ska orsaka allvarliga skador på människor eller miljön är anläggningens ägare eller den som utövar verksamheten på anläggningen skyldig att i skälig omfattning hålla eller bekosta beredskap med personal och egendom och i övrigt vidta åtgärder för att begränsa sådana skador enligt LSO 2 kap. 4§. Denna beredskap ska komplettera kommunens beredskap för räddningsinsats. Det är Länsstyrelsen som beslutar vilka anläggningar i länet som omfattas av denna paragraf. Flygplatser som har godkänts enligt 6 kap. 9§ första stycket i luftfartslagen ska också omfattas av 2 kap. §4 enligt LSO. Alla Seveso-anläggningar oavsett kravnivå klassificeras som farliga verksamheter.

Av tabell 6.5.1 framgår vilka Seveso-anläggningar och farliga verksamheter enligt LSO 2 kap §4 som finns i Tierp, Uppsala och Östhammars kommuner.

Tabell 6.5.1. Farliga verksamheter i Tierp, Uppsala och Östhammars kommuner enligt Seveso och LSO 2kap §4.

Anläggning	Kommun	Seveso	Farlig verksamhet LSO 2:4
Månkarbo bergtäkt	Tierp	Lägre kravnivån	Ja
Strömsbergs bergtäkt	Tierp	Lägre kravnivån	Ja
Söderfors huvuddamm	Tierp	Nej	Ja
Untra inkl. södra vallen	Tierp	Nej	Ja
55:ans bergtäkt	Uppsala	Lägre kravnivån	Ja
Akademiska sjukhusets helikopterflygplats	Uppsala	Nej	Ja
GE Healthcare Bio-Sciences AB	Uppsala	Högre kravnivån	Ja
Grän bergtäkt	Uppsala	Lägre kravnivån	Ja
Skyttorp bergtäkt	Uppsala	Lägre kravnivån	Ja
Tensta-Forsa	Uppsala	Lägre kravnivån	Ja

[12] Prognos för godstransporter 2030 – Trafikverkets basprognos 2014

Upplands Lokaltrafik, depå Fyrislund	Uppsala	Lägre kravnivån	Ja
Vattenfall Husbyborg	Uppsala	Lägre kravnivån	Ja
Vattenfall Värme Uppsala AB	Uppsala	Lägre kravnivån	Ja
AB Sandvik Coromant	Östhammar	Högre kravnivån	Ja
Forsmarks kraftgrupp AB Kärnkraftverk	Östhammar	Lägre kravnivån	Ja

Med dessa verksamheter i regionen finns en risk för att farliga utsläpp eller komplicerade bränder kan uppkomma. Sannolikheten för att en olycka ska hända samt konsekvenserna av en olycka på dessa anläggningar minskas något på grund av den omfattande tillsynsverksamheten från olika myndigheter samt höga krav på verksamheternas interna skyddsarbete.

7 Vanligt förekommande olyckor

Enligt Lagen om skydd mot olyckor definieras räddningstjänst som de räddningsinsatser stat eller kommun skall ansvara för vid olyckor och överhängande fara för olyckor för att hindra och begränsa skador på människor, egendom eller miljö. Kriterierna för att en räddningsinsats ska göras är:

- Att det finns behov av ett snabbt ingripande
- Det hotade intressets vikt
- Kostnaden för insatsen
- Omständigheterna i övrigt

De olyckor som föranleder en räddningsinsats dokumenteras i räddningstjänsternas händelserapporter och detta sammanställs i MSB:s statistikdatabas IDA. Därmed finns en del statistiskt material.

En stor del av räddningsinsatserna består av automatiska brandlarm. När automatiskt brandlarm larmar betraktas detta i dagsläget som en händelse som föranleder en räddningsinsats till dess att brandförsvaret undersökt larmorsaken och konstaterat att det inte föreligger någon fara. Eftersom dessa larm till största delen består av onödiga larm kommer dessa inte tas med i analysen framöver. Då ett automatiskt brandlarm lösts på grund av en riktig brand visas inte detta i statistiken som ett automatiskt brandlarm, utan hamnar inom kategorin brand i byggnad.

Brandförsvaret åker också på många andra uppdrag vilka inte i egentlig mening är räddningsinsatser. Exempel på sådana uppdrag kan vara hjälp till person som fastnat i hiss, ambulans, sanering av vägbana etc. Dessa larm kommer ej att analyseras vidare.

Uppsala brandförsvar åker årligen på flertalet sorters larm, därför har en prioritering gjorts över vilka olyckor som ska analyseras. Valet faller på de olyckor som innebär störst fara för människa, egendom och miljö och som föranleder en räddningsinsats. De kategorier av olyckor som berörs främst är följande:

- Brand i byggnad
- Brand ej i byggnad
- Trafikolycka
- Utsläpp av farligt ämne
- Drunkning
- IVPA/sjukvårdslarm

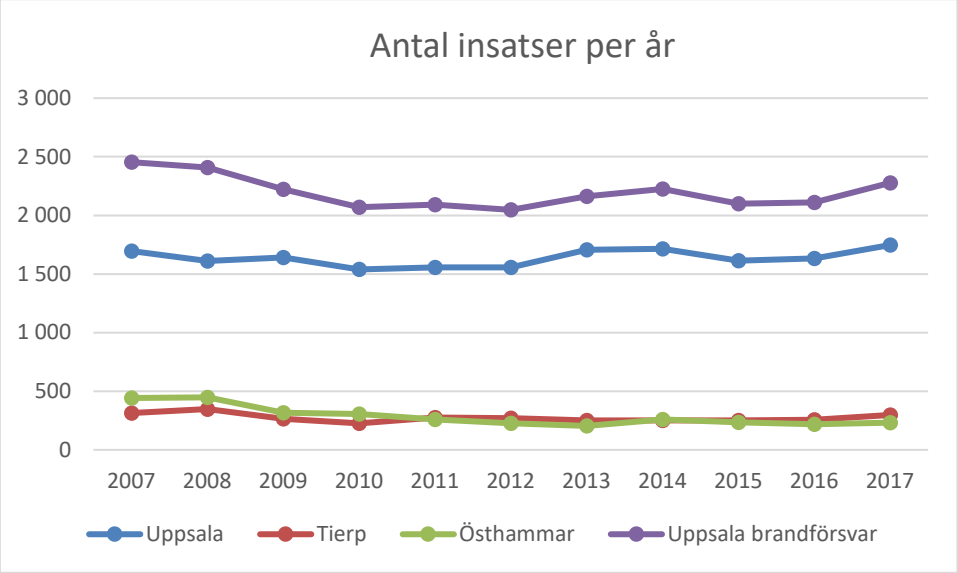
I följande kapitel följer en sammanställning av de prioriterade olyckorna i stort inom Uppsala brandförsvars område, samt en jämförelse med Sverige. Det var först i början på 2012 som Tierp och Östhammars kommuns räddningstjänst införlivades i Uppsala brandförsvar. Statistiken som studeras är främst för föregående fyraårsperiod, 2014 - 2017. Föregående riskanalys studerade perioden 2010 - 2013. I vissa fall studeras hela 10-års perioden 2007 - 2017. Var detta sker framgår i texten eller i anslutning till tabellen eller figuren. Samtliga kommuner studeras, och för enkelhetens skull kommer dessa tre kommuner tillsammans benämnas Uppsala brandförsvar framöver i dokumentet. Där kommunerna studeras var för sig framgår detta i texten.

Antalet insatser i databaser kan skilja sig något åt beroende på vilken databas som studeras. Det kan räcka med att enbart använda olika sökfunktioner i IDA för att siffrorna ska skilja sig något åt. Detta kan återspeglas i riskanalysen vilket läsaren ska vara medveten om. Siffrorna skiljer sig inte mycket och därför blir betydelsen endast marginell för resultatet. I huvudsak har statistik hämtas från IDA och inte brandförsvarets eget IT-system Daedalos. Anledningen till detta är att kunna jämföra med Sverige som helhet.

7.1 Övergripande sammanställning av antalet insatser

Antalet räddningsinsatser totalt som gjort inom Uppsala brandförsvar är fördelade enlig figur 7.1. Som framgår av figuren minskade antalet insatser under några år från 2007 till 2010. Stor del av denna

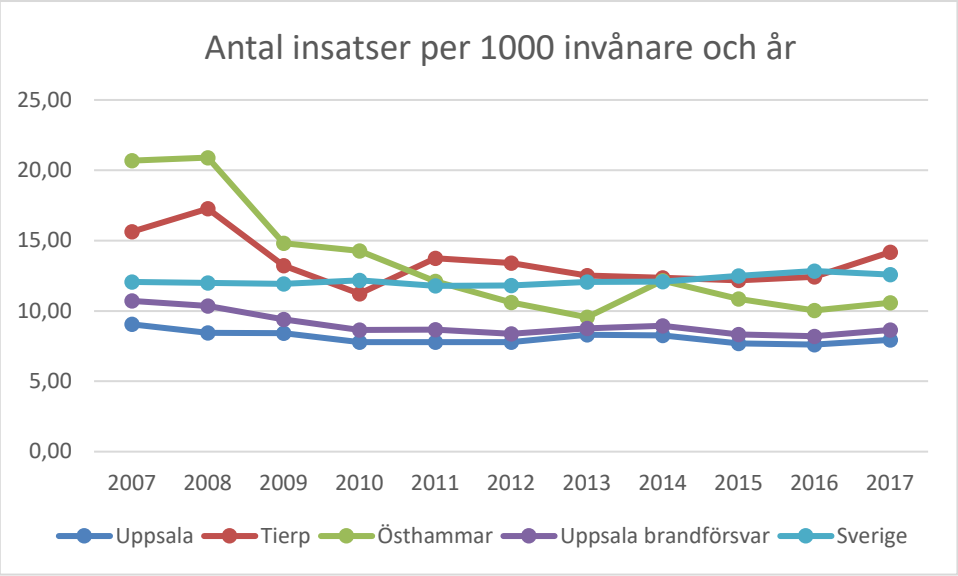
minskning beror på minskat antal sjukvårdslarm/IVPA, se kapitel 7.7. Uppsala kommun har haft ca 1600 - 1700 insatser årligen. I Östhammar minskade antalet insatser under flera år och har nu stabiliserats runt 230 insatser årligen. Tierp har ca 260 insatser per år, denna siffra är relativt konstant med endast mindre variationer. Totalt hanterar Uppsala brandförsvar ca 2200 insatser per år, 2017 hanterades 2276 insatser. Preliminär statistik för 2018 visar på en ökning av antalet insatser jämfört med 2017.

Figur 7.1. Totalt antal insatser för Uppsala brandförsvar. Detta omfattar både insatser som var räddningstjänst enligt LSO såväl som andra uppdrag. *Källa: IDA.*

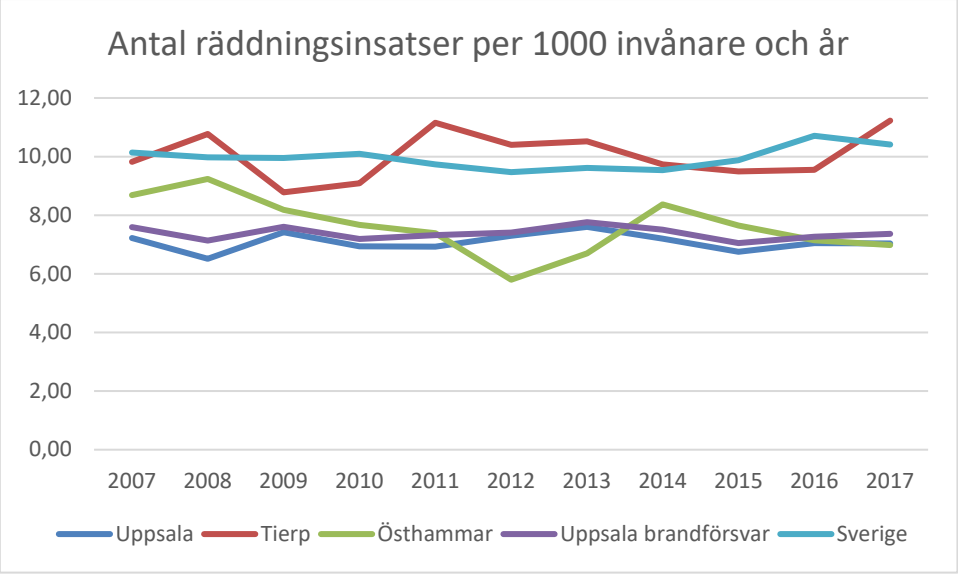
Bilden ser något annorlunda ut om antalet insatser räknas per 1000 invånare i respektive kommun. Som framgår av figur 7.2 har antalet insatser per 1000 invånare varit relativt konstant i Uppsala kommun sedan 2007. En kraftig minskning i antalet insatser noteras för Östhammars kommun, från att ha haft strax över 20 insatser per 1000 invånare 2008 så har det minskat till ca 10 insatser per 1000 invånare. En stor del av denna minskning förklaras i att antalet sjukvårdslarm/IVPA har minskat kraftigt, framförallt i Östhammars kommun, detta analyseras vidare i kapitel 7.7.

Antalet insatser per 1000 invånare har minskat även i Tierps kommun jämfört med toppåret 2008 då det var 17,3 insatser per 1000 invånare. Sedan 2008 har det bortsett från lägsta noteringen 2010 varit cirka 13 insatser per 1000 invånare i Tierps kommun. Som helhet har Uppsala brandförsvar färre insatser per 1000 invånare än Sverige som helhet. Detta gäller även på kommunnivå för Uppsala och Östhammar. Tierps kommun har ungefär lika många eller något fler insatser per 1000 invånare än Sverige som helhet.

Figur 7.2. Antal insatser per 1000 invånare för respektive kommun. Detta avser samtliga uppdrag som brandförsvaret åkt på, även sådana uppdrag som inte är räddningstjänst enligt LSO. *Källa: IDA.*

I figur 7.3 redovisas antalet insatser som varit räddningsinsats (brand i byggnad, brand ej i byggnad, trafikolyckor, utsläpp av farligt ämne, drunkning samt automatlarm) per 1000 invånare. Om man jämför figur 7.3 med 7.2 blir det tydligt att antalet andra uppdrag har varit betydligt högre i Östhammars och Tierps kommuner jämfört med Uppsala.

Figur 7.3. Antalet räddningsinsatser (brand i byggnad, brand ej i byggnad, trafikolyckor, utsläpp av farligt ämne, drunkning samt automatlarm) per 1000 invånare för respektive kommun. Borträknat är alltså alla andra typer av uppdrag, exempelvis IVPA/sjukvårdslarm, hjälp till polis etc. *Källa: IDA.*

Av tabell 7.1 framgår antalet insatser per insatstyp. Som framgår av tabellen har antalet brand i byggnad varit relativt konstant och varierar mellan ca 220 - 260 insatser per år. Insatserna till brand ej i byggnad, har ökat den senaste fyra års perioden. Trenden är densamma för antalet trafikolyckor. Mer detaljerad analys för varje typ av insats sker i respektive kapitel längre fram i riskanalysen.

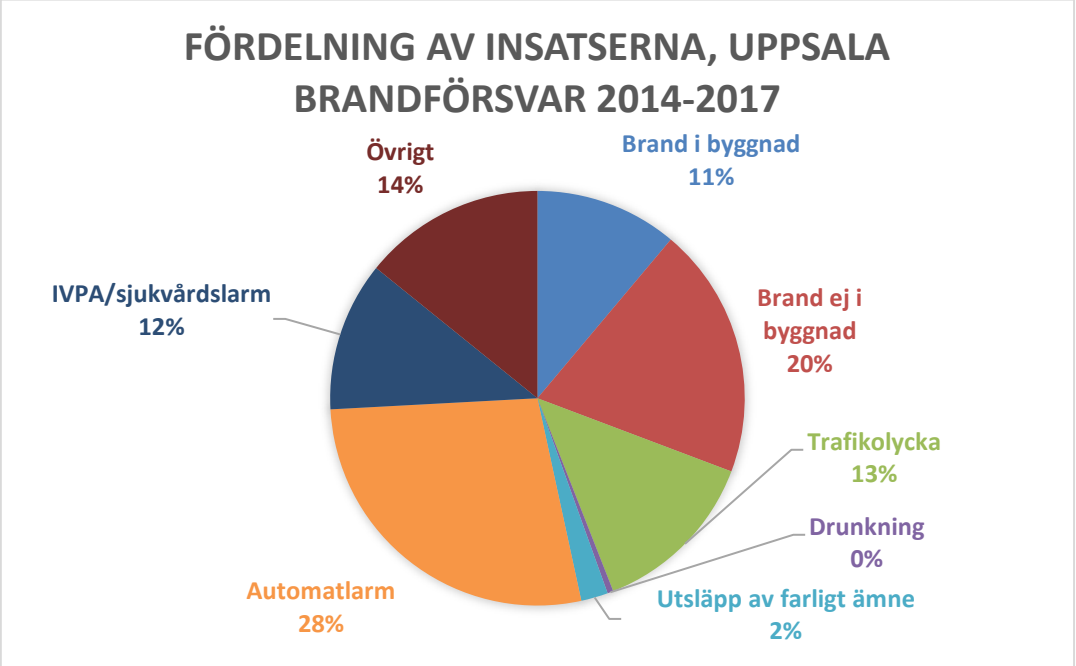
I tabell 7.1 är ”Övrigt” är en relativt stor post. Detta inbegriper exempelvis falsklarm brand, nödställd person (t ex fast i hiss), nödställt djur, ras eller översvämning. Endast några av dessa olyckor kommer att utredas vidare. Detta beror på att de flesta olyckor som inbegrips i kategorin ”Övrigt” är ovanliga och oftast inte innebär någon större fara för människor, egendom och miljö.

Tabell 7.1. Antalet larm utifrån larmtyp för perioden 2014 - 2017, hela Uppsala brandförsvar. *Källa: IDA.*

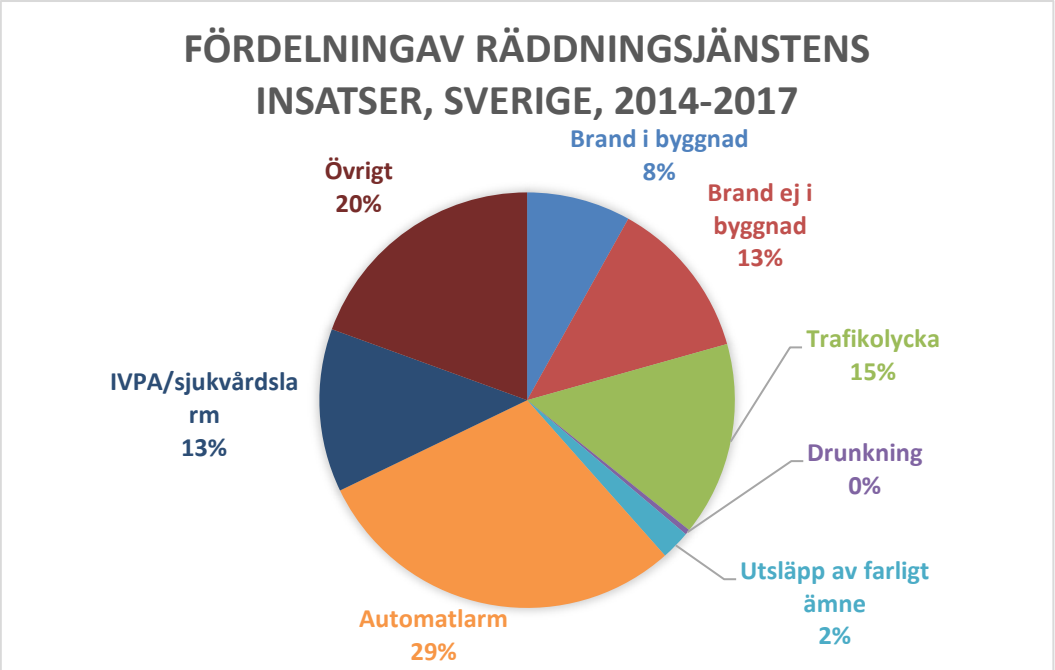
	2014	2015	2016	2017	Totalt 2014 - 2017
Brand i byggnad	264	231	250	224	969
Brand ej i byggnad	409	364	448	488	1709
Trafikolycka	270	269	284	335	1158
Drunkning	16	9	8	7	40
Utsläpp av farligt ämne	59	53	35	36	183
Automatlarm	606	604	590	599	2399
IVPA/sjukvårdslarm	273	248	232	263	1016
Övrigt	328	321	263	324	1236

Av figur 7.4 framgår fördelningen av räddningsinsatserna för perioden 2014 - 2017. Jämfört med föregående fyraårsperiod så har förändringar skett framförallt för andelen brand ej i byggnad (ökat till 20 % från 16 %) och andelen automatlarm, ej brand (minskat från 32 % till 28%).

Av figur 7.5 framgår fördelningen av räddningsinsatser för hela Sverige. Drunkning och drunkningstillbud är allvarliga, men inte vanligt förekommande. Inom Uppsala brandförsvar består andelen insatser till 0,4% av drunkning/-tillbud och i Sverige 0,4%.

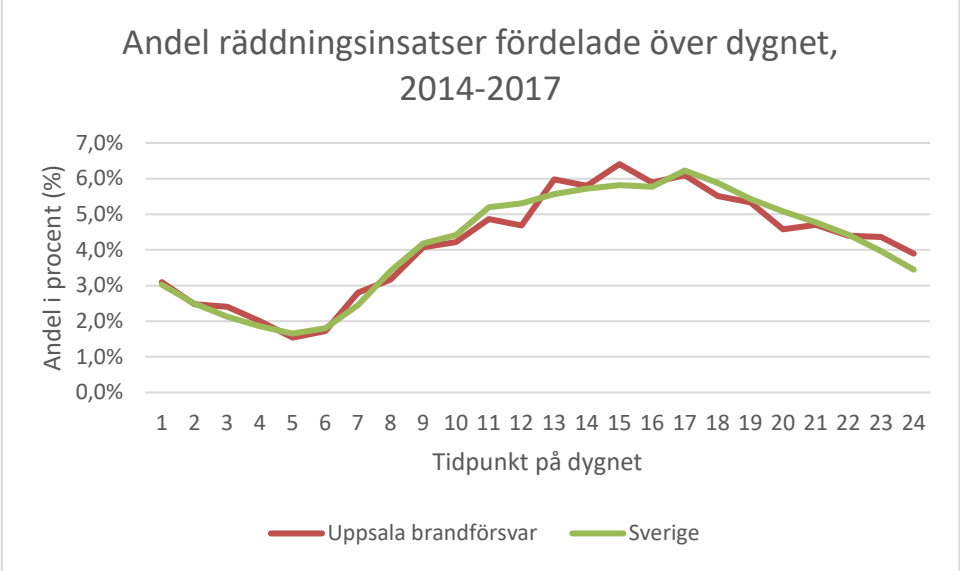

Figur 7.4. Fördelning av insatserna för Uppsala brandförsvar, 2014 - 2017. *Källa: IDA.*

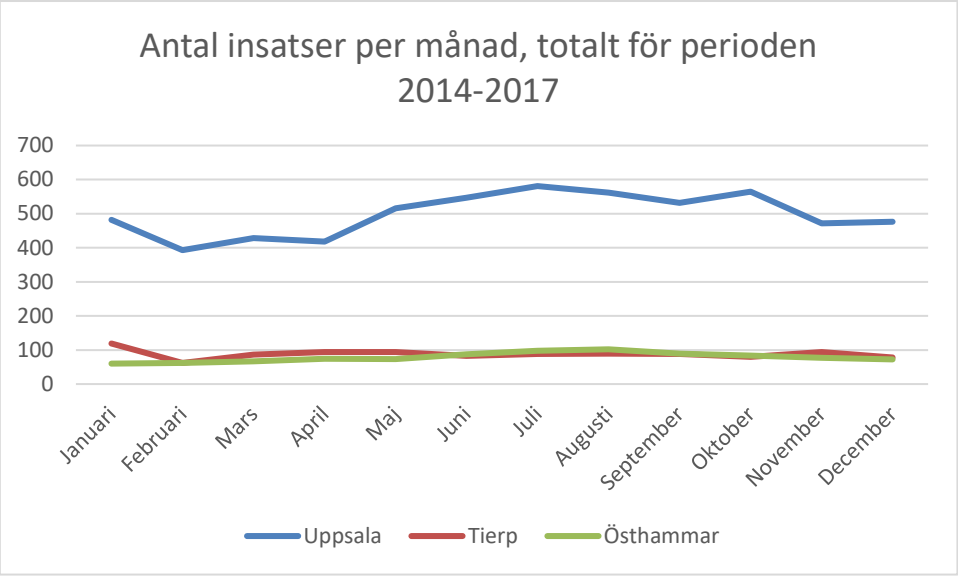
Figur 7.5. Fördelning av insatserna för hela Sverige, 2014 - 2017. *Källa: IDA.*

Av figur 7.6 framgår att tidpunkten för när insatserna görs inte skiljer sig från hur det ser ut i Sverige i stort. I diagrammet nedan kan man utläsa att Brandförsvaret rycker ut på flest insatser mellan cirka klockan 08:00 och 23:00. Räddningsinsatsernas fördelning över dygnet är i stort oförändrad jämfört med föregående handlingsprogramsperiod.

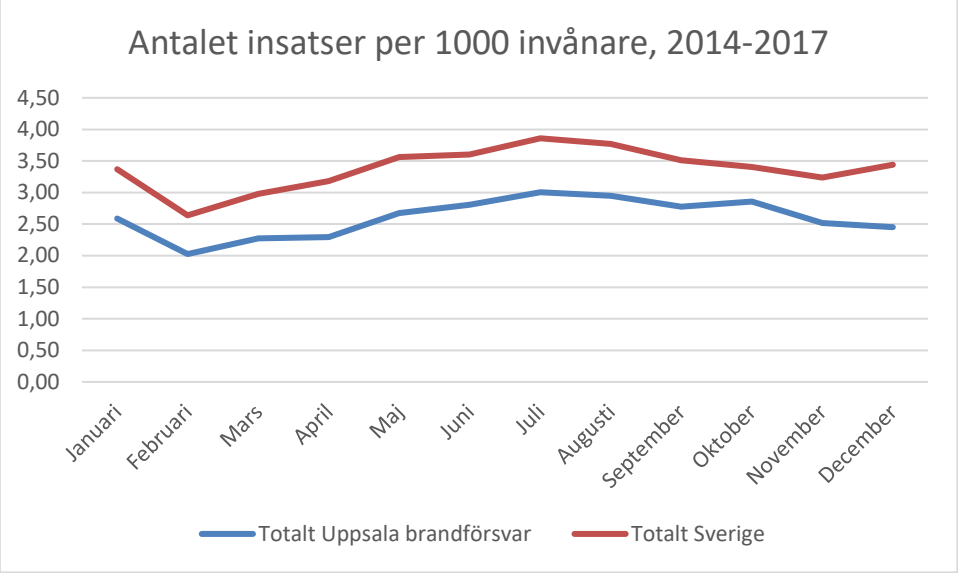
Figur 7.6. Räddningsinsatsernas fördelning över dygnet. *Källa: IDA.*

Räddningsinsatsernas fördelning över året visar att andelen insatser är större under perioden april till november, se figur 7.7 och 7.8. Jämför man med resten av Sverige kan man se att antalet insatser per 1000 invånare inte ökar lika mycket inom Uppsala brandförsvar under sommaren som för hela Sverige, se figur 7.8. Denna statistik är framtagen och jämförd med det genomsnittliga antalet boende inom regionen, och hänsyn har inte tagits till in- och utflyttning under sommarmånaderna. Det totala antalet insatser per månad jämförs därför kommunvis i figur 7.7. Där märks inte den stora tillströmningen av turister vid kustområdena nämnvärt. Av figur 7.7 framgår att antalet insatser varierar mer över året för Uppsala kommun än för Tierp och Östhammar.

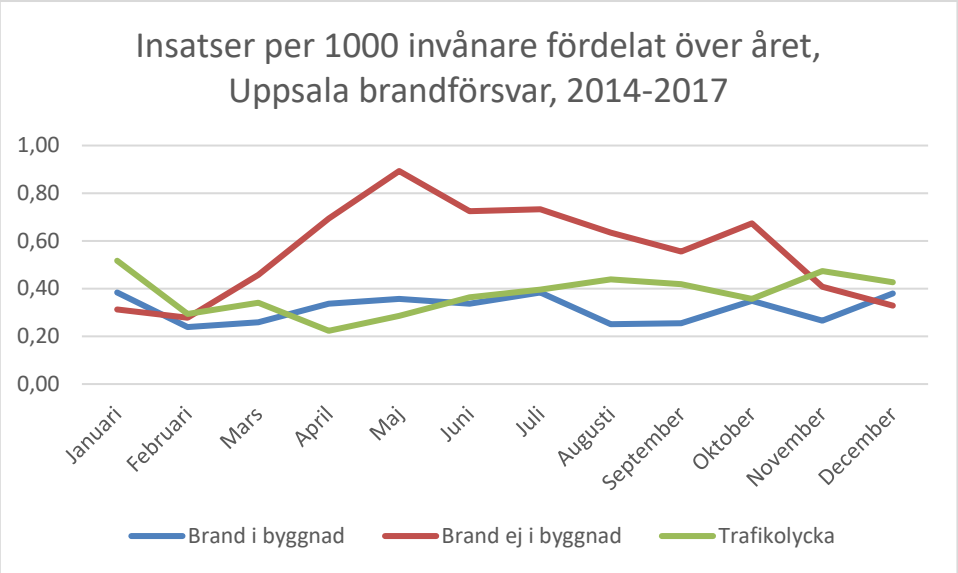
Figur 7.7. Antal insatser per månad för respektive kommun. *Källa: IDA.*

Figur 7.8 nedan visar att antalet inträffade olyckor per 1000 invånare är betydligt lägre i Uppsala brandförsvars område jämfört med snittet i Sverige.

Figur 7.8. Antalet insatser per 1000 invånare, för Uppsala brandförsvar totalt och för hela Sverige. *Källa: IDA.*

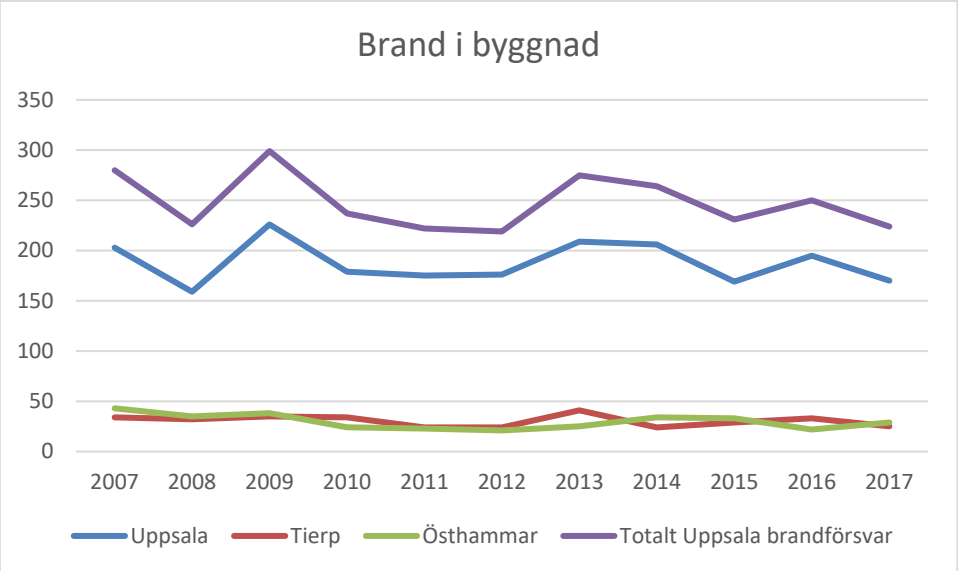
Räddningsinsatsernas fördelning över årets månader skiljer sig mycket beroende vilken sorts insats det är frågan om, se figur 7.9. Den största delen av bränderna som inte är i byggnader inträffar mellan mars och oktober, det vill säga under gräs- och skogsbrandssäsongen. Antalet trafikolyckor ökar på senhösten/början av vintern.

Figur 7.9. Antal räddningsinsatser per 1000 invånare, 2014-2017 för Uppsala brandförsvar. *Källa: IDA.*

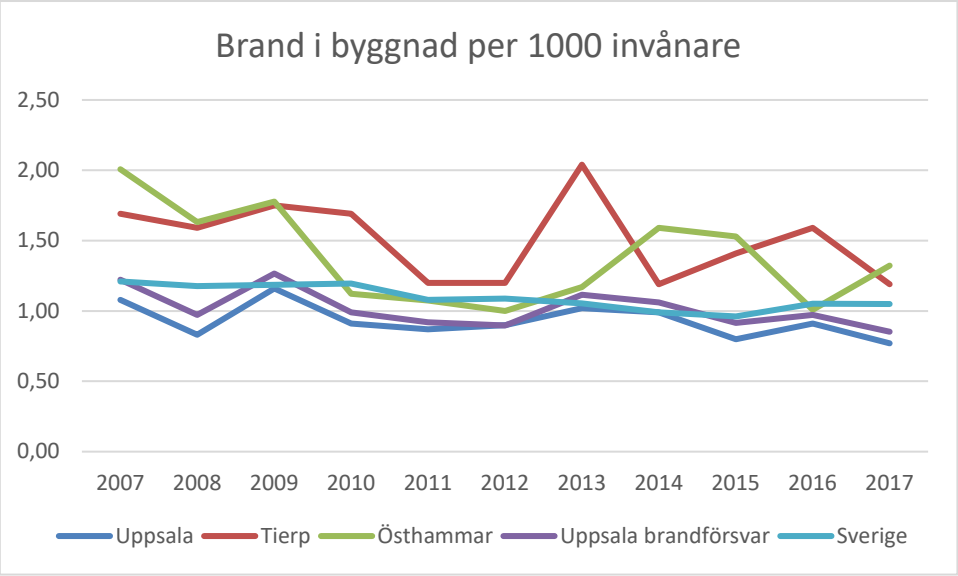
7.2 Brand i byggnad

Uppsala brandförsvar har under den 2014 - 2017 åkt på 969 st brand i byggnad. Som framgår av figur 7.2.1 så varierar antalet insatser runt 250 st per år för hela Uppsala brandförsvar. Uppsala kommun har cirka 170 – 200 brand i byggnad per år. Tierp och Östhammar har cirka 25 – 30 per år vardera.

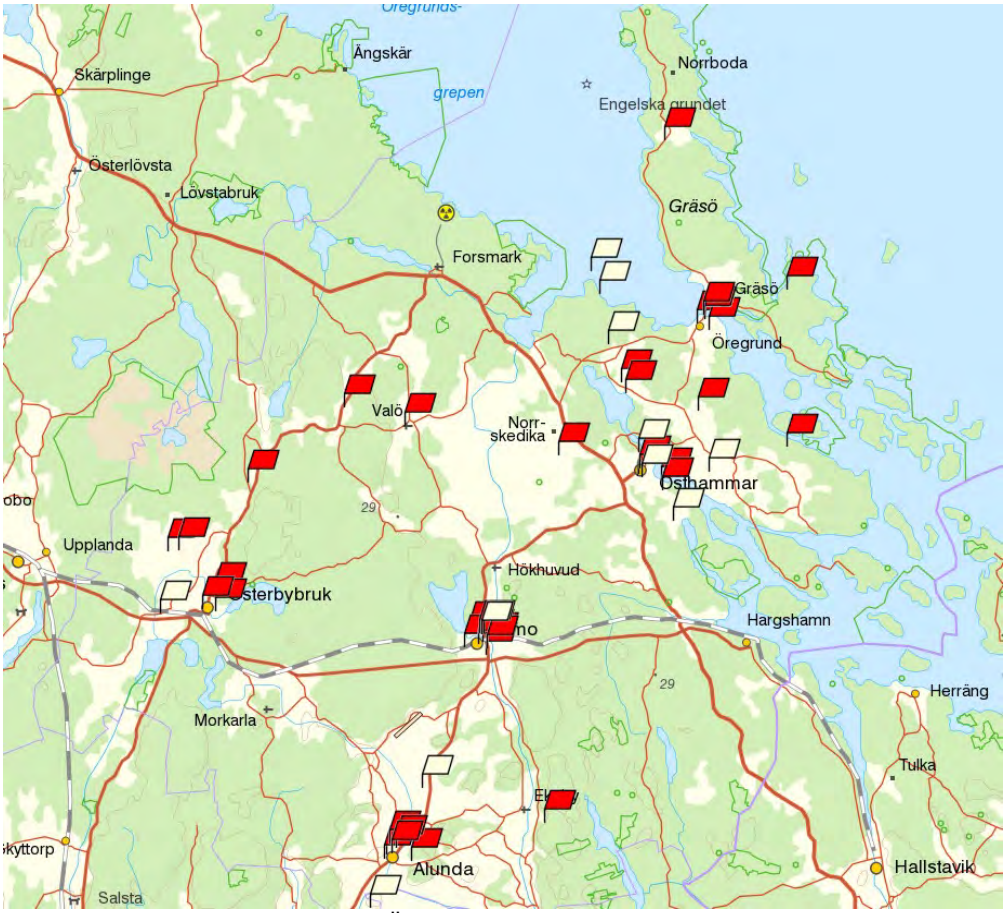
Figur 7.2.1. Antal larm till brand i byggnad. *Källa: IDA och Blueplot.*

Av figur 7.2.2 framgår att Uppsala brandförsvar som helhet har färre brand i byggnad per 1000 invånare än Sverige som helhet. Detta varierar dock mellan kommunerna, Tierp har betydligt fler brand i byggnad per 1000 invånare än övriga medlemskommuner och Sverige som helhet. Östhammar hade under 2014 och 2015 fler brand i byggnad sett per 1000 invånare. I och med att antalet insatser är relativt få i Tierp respektive Östhammar får ett fåtal fler eller färre händelser tydlig påverkan på dessa grafer.

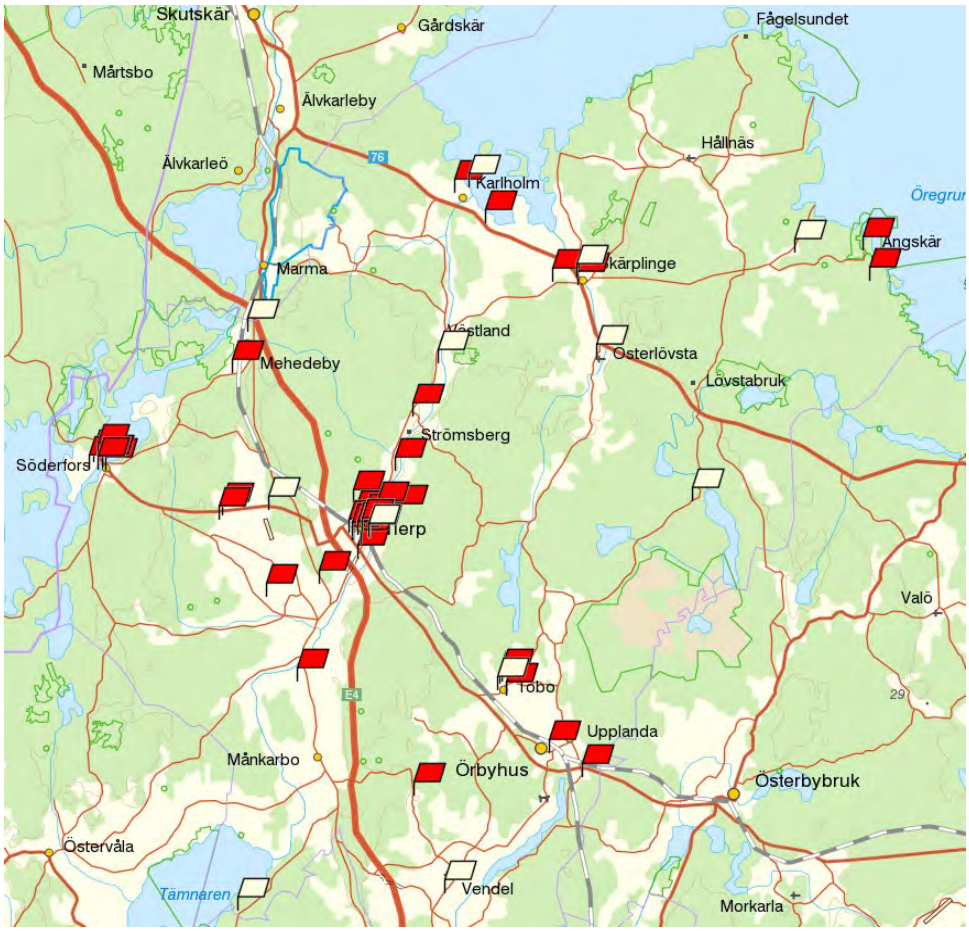

Figur 7.2.2. Antal larm till brand i byggnad per 1000 invånare. *Källa: IDA.*

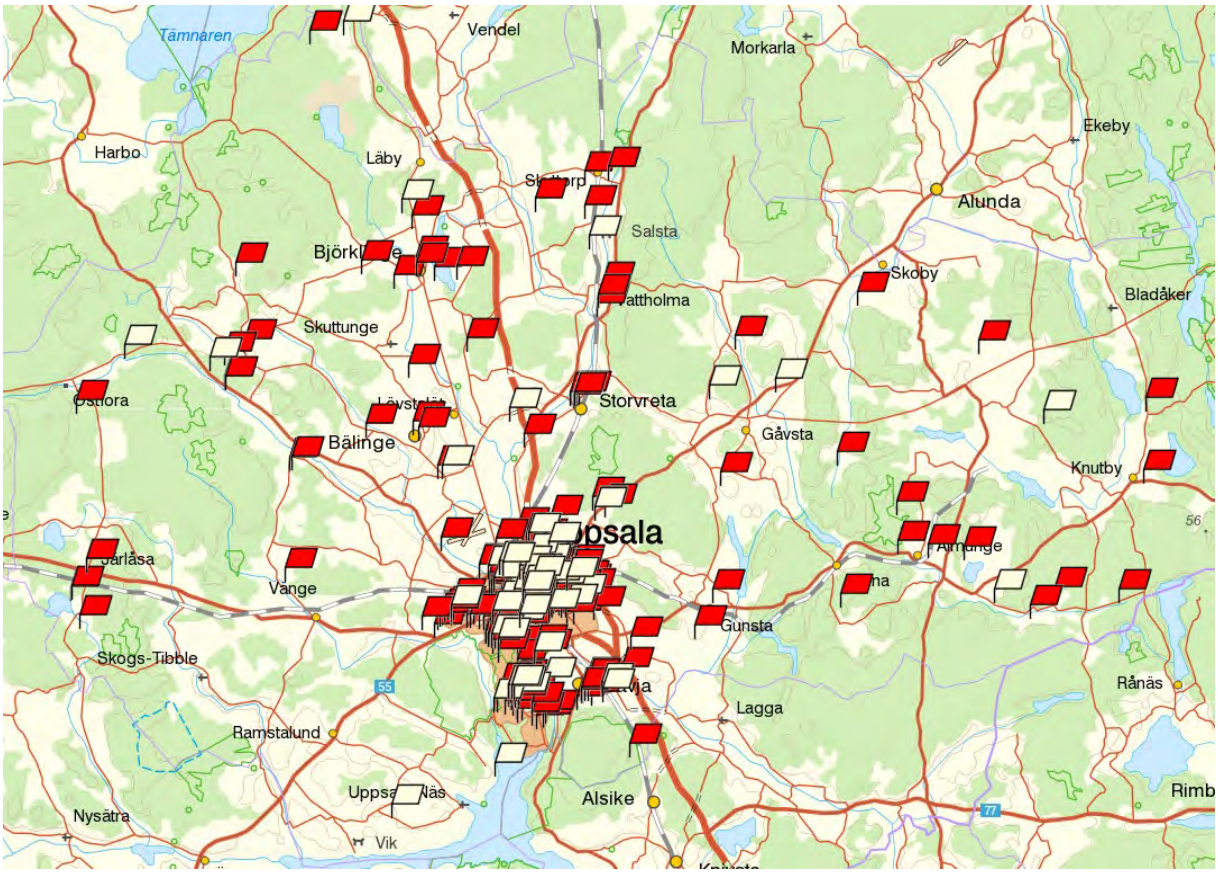
Figur 7.2.3 – 7.2.5 visar var bränderna i byggnader har inträffat mellan 2016 och 2017 i respektive kommun. Majoriteten av bränderna har inträffat i eller i anslutning till en tätort. I alla tre kommuner har det inträffat byggnadsbränder även i glesbygd.

Figur 7.2.3 Antalet brand i byggnad i Östhammars kommun under perioden 2016 - 2017. *Källa: Daedalos.*

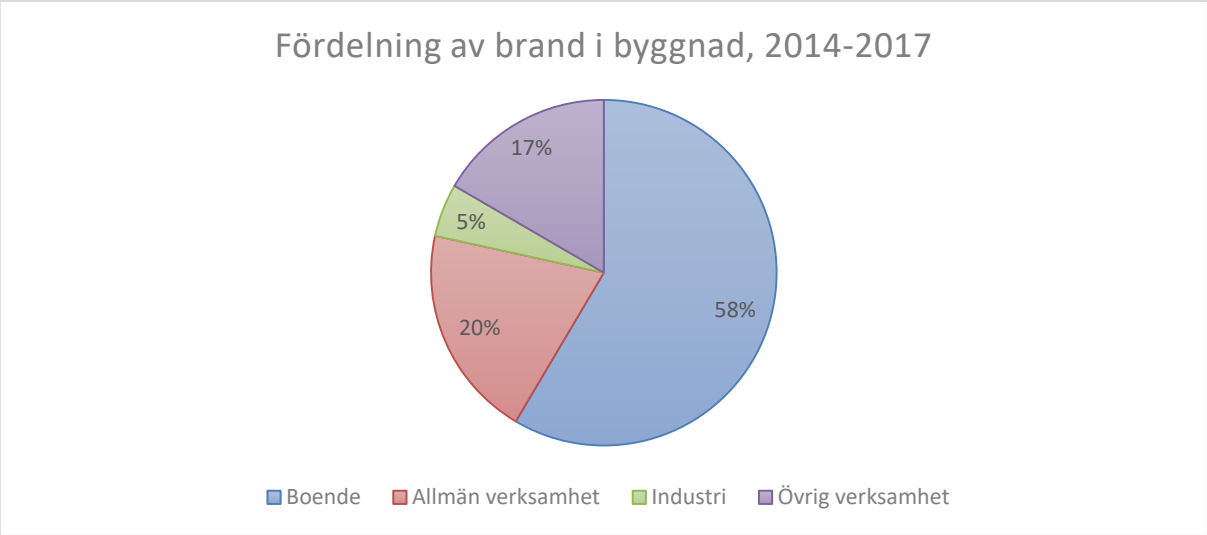

Figur 7.2.4 Antalet brand i byggnad i Tierps kommun under perioden 2016 - 2017. *Källa: Daedalos.*

Figur 7.2.5 Antalet brand i byggnad i Uppsala kommun under 2016 - 2017. *Källa: Daedalos.*

Av figur 7.2.6 framgår fördelningen av brand i byggnad. Nästan 60 % av larmen är till bränder i bostäder.

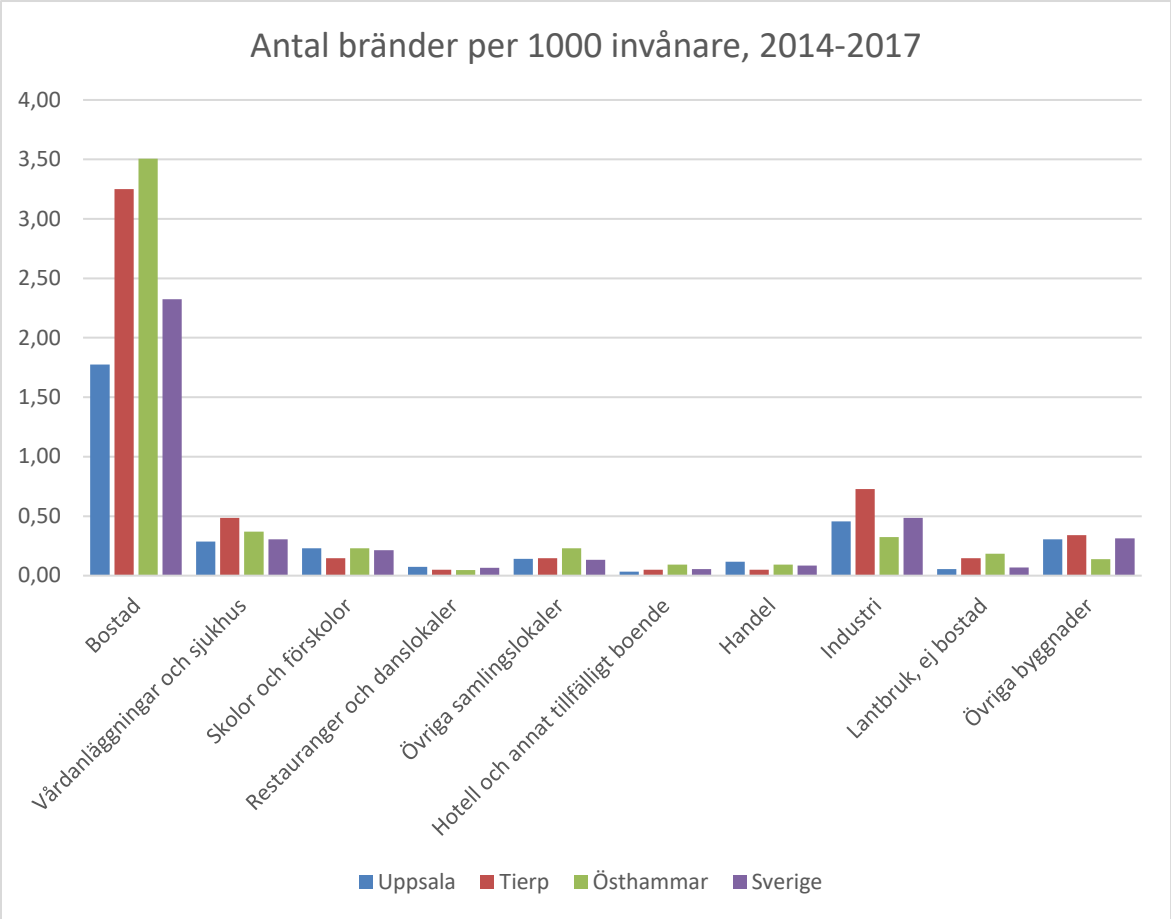
Figur 7.2.6. Fördelningen av brand i byggnad under perioden 2014 - 2017. *Källa: IDA.*

Av tabell 7.2.1 framgår antalet bränder per byggnadstyp för åren 2014 - 2017. De bränder som analyseras mer ingående är brand i bostad, vårdanläggningar och sjukhus, skolor och förskolor, restauranger och övriga samlingslokaler samt industrier. För hotell och annat tillfälligt boende samt handel är antalet inträffade bränder för få för att det ska vara statistiskt relevant att analysera mer ingående. Övriga byggnader analyseras inte heller mer ingående trots att det inträffat 75 bränder under 2014 - 2017. Detta beror på att övriga byggnader innefattar väldigt många typer av byggnader, allt från parkeringshus till rivningshus och kontor. Detta gör att det är svårt att dra slutsatser utifrån underlaget.

Tabell 7.2.1. Brand i byggnad per byggnadstyp, 2014 - 2017. *Källa: IDA.*

	Uppsala	Tierp	Östhammar	Totalt
Bostad	378	67	76	521
Vårdanläggningar och sjukhus	61	10	8	79
Skolor och förskolor	49	3	5	57
Restauranger och danslokaler	16	1	1	18
Övriga samlingslokaler	30	3	5	38
Hotell och annat tillfälligt boende	7	1	2	10
Handel	25	1	2	28
Industri	97	15	7	119
Lantbruk, ej bostad	12	3	4	19
Övriga byggnader	65	7	3	75
Totalt	740	111	118	964

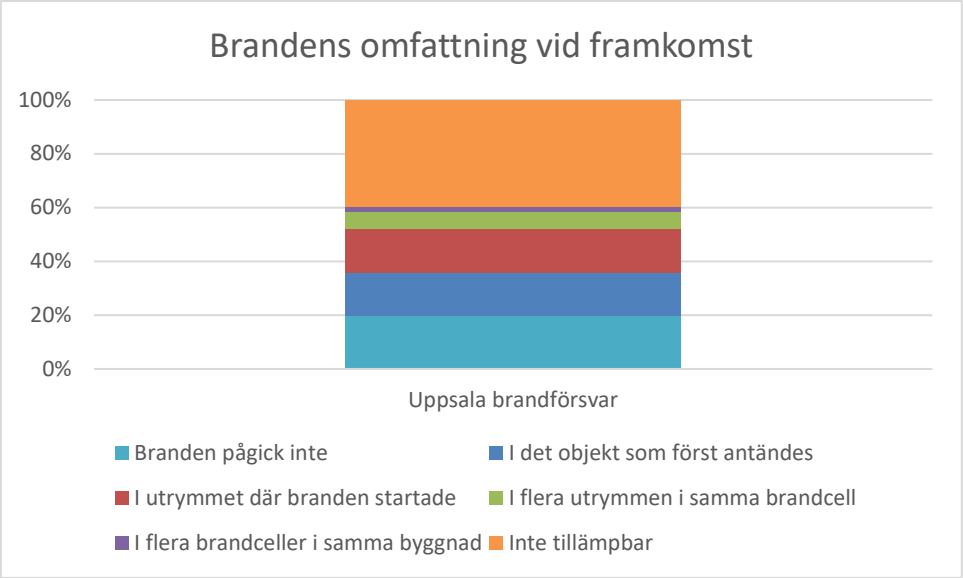
Av figur 7.2.7 framgår antalet bränder per 1000 invånare för perioden 2014 - 2017. Dessa siffror analyseras mer ingående i respektive kapitel längre ned.

Figur 7.2.7. Antal bränder per 1000 invånare. *Källa: IDA.*

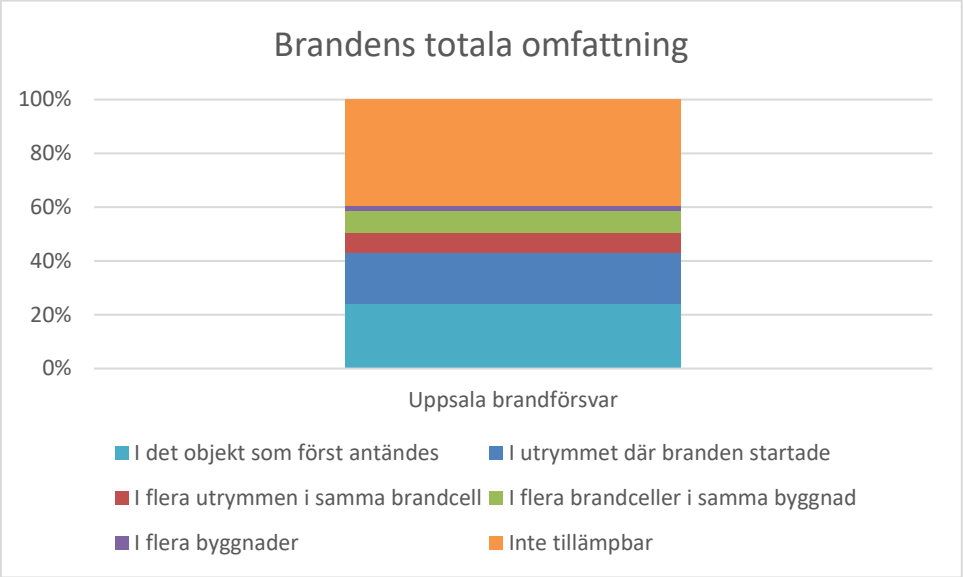
Av figur 7.2.8 framgår brändernas omfattning vid brandförsvarets ankomst och av figur 7.2.9 brandens totala omfattning.[13] Vid 20 % av bränderna pågick inte branden. Branden var begränsad till startföremålet i 16 % av bränderna och till startutrymmet i 16 %. Vid 9 % av bränderna brann det i flera rum eller i flera brandceller vid framkomst.

[13] Det finns en felkälla kopplad till denna data. Ca 40 % av alla insatser till brand i byggnad är i kategorin ”inte tillämpbar” avseende omfattning. Anledningen till detta är bland annat att under perioden 2014-2017 byttes insatsrapporten ut till en händelserapport. Hur detta är uppbyggt skiljer sig mellan rapporterna. MSB har bearbetat datan för att göra den jämförbar över tid, och då har kategorin ”inte tillämpbar” tillkommit.

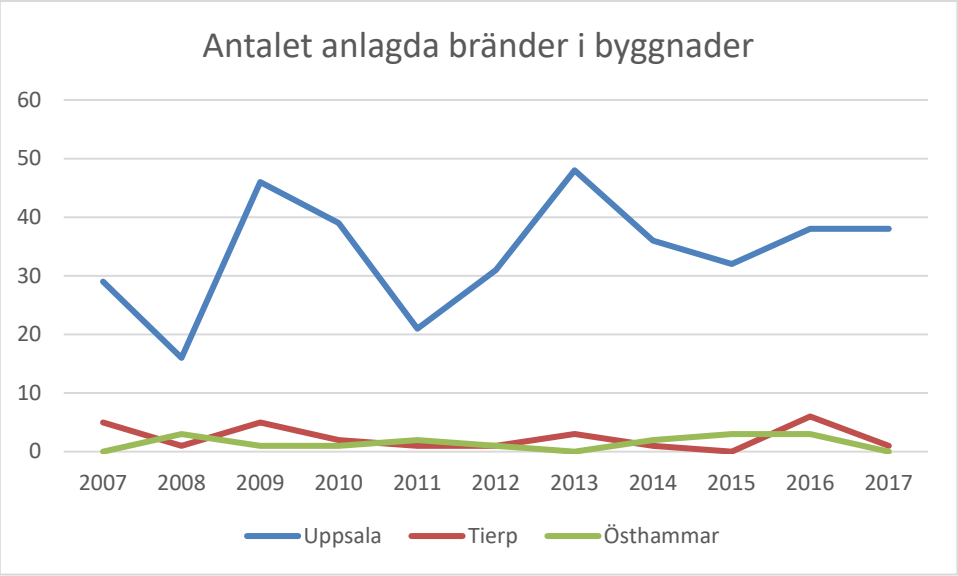
Figur 7.2.8. Brändernas omfattning vid brandförsvarets framkomst, perioden 2014 - 2017. *Källa: IDA.*

24 % av bränderna begränsades till startföremålet och 19 % till startutrymmet. 16 % av bränderna begränsades till startbrandcellen eller startbyggnaden. 2 % av bränderna spred sig till andra byggnader, se figur 7.2.9.

Figur 7.2.9. Brändernas totala omfattning, perioden 2014 - 2017. *Källa: IDA.*

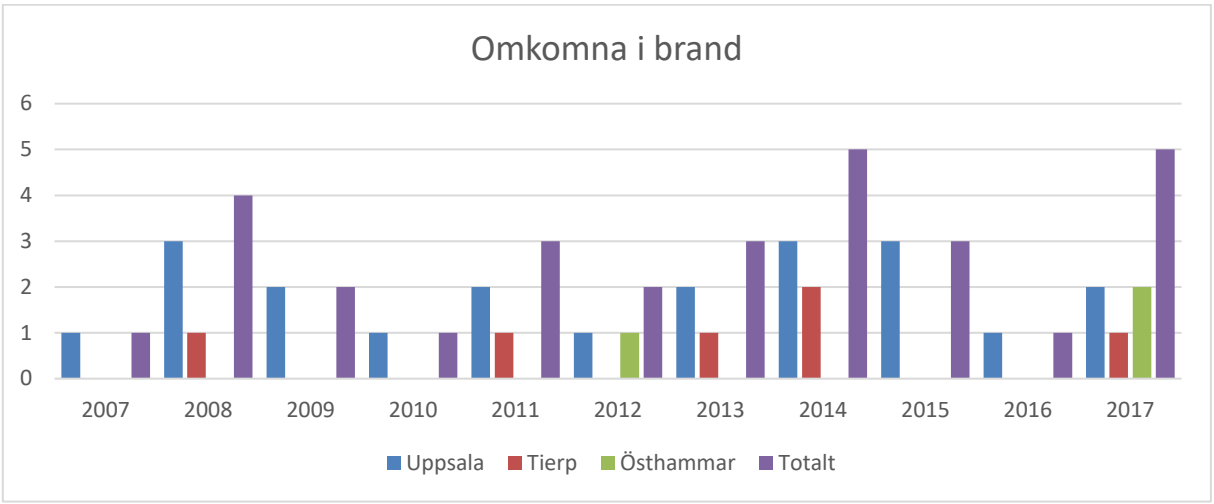
Figur 7.2.10 visar hur antalet anlagda bränder i byggnader varierat mellan året för respektive kommun. Det är tydligt att flest anlagda bränder är i Uppsala.

Figur 7.2.10. Antalet anlagda bränder i byggnader. *Källa: IDA och Blueplot.*

7.2.1.1 Personskador vid brand i byggnad

Årligen omkommer cirka 2-3 personer vid brand inom Uppsala brandförsvars område. 2008, 2014 och 2017 har antalet varit högre, 4-5 personer. På grund av det förhållandevis ringa antalet omkomna i brand analyseras perioden 2007 till 2017 för att det statistiska underlaget ska vara större. Totalt har 30 personer omkommit i brand i Uppsala brandförsvars område under denna tid.

Figur 7.2.1.1 Antal omkomna i brand per år under perioden 2007 - 2017. *Källa: IDA.*

Den djupare analysen omfattar dock endast åren 2007 - 2015. Anledningen till detta är att det vid författandet av denna riskanalys endast fanns färdig statistik från MSB fram till 2015. Under åren 2007 -2 015 omkom 24 personer i brand. Majoriteten, totalt 14 personer, av de som omkommit i brand har gjort det i en villa eller ett flerbostadshus. En person har omkommit inom äldrevården, se tabell 7.2.1.1. Fem personer har omkommit vid brand ej i byggnad, tre omkom i bränder i personbil, varav två i samma brand. En person omkom vid en markbrand och för en person saknas uppgift. Ungefär hälften av dödsbränderna har inträffat utanför tätort.

Tabell 7.2.1.1. Antal omkomna i brand per byggnadstyp, 2007 - 2015. *Källa: Dödsbrandsregistret IDA.*

Byggnad	Antal döda	Antal bränder
Flerbostadshus	5	5
Handel	1	1
I det fria/ej i byggnad	5	4
Okänd	3	1
Villa	9	9
Åldringsvård	1	1
Totalt	24	21

22 personer av de som omkommit har varit män. 13 av de omkomna har varit äldre än 65 år. Åtta av de omkomna var i åldern 45 - 64 år. 18 av de omkomna gjorde det innan brandförsvarets framkomst eller räddningsinsats kunde genomföras. Fyra omkom på sjukhus och en person omkom under pågående räddning. För övriga är det okänt när de omkom.

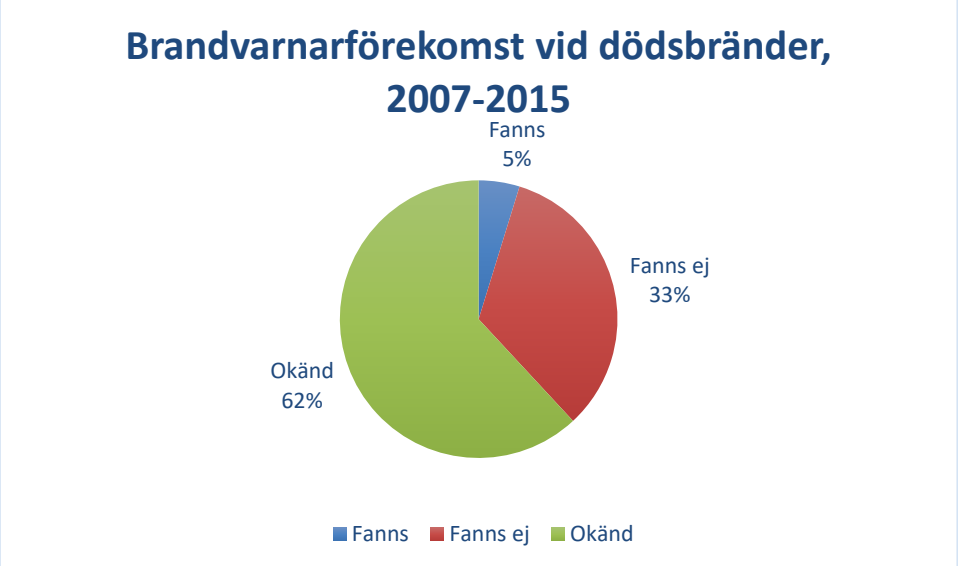
Sju av de omkomna hade någon form av fysiskt eller psykiskt funktionshinder. För resterande är det okänt om den omkomna hade något funktionshinder. Dessa uppgifter kommer från fördjupad statistik från MSB.

Elva av dödsbränderna har inträffat mellan klockan 17 och 07. Fyra har inträffat mellan klockan 07 och 10. Fem dödsbränder har inträffat under dagtid. Majoriteten av dödsbränderna sker fredagar – söndagar och de flesta inträffar under vinterhalvåret, mellan oktober och februari.

Startutrymmet var i vardagsrum och hall i fem av bränderna. Andra vanliga startutrymmen är pannrum (två bränder), kök (en brand) och garage (en brand). Fyra av bränderna har startat utomhus, startutrymmet är okänt i fyra av bränderna. Utrymmet är okänt vid fyra av bränderna. Vid 10 av bränderna är startföremålet okänt. Vanliga startföremål är soffa/fåtölj (tre bränder), kläder (en brand), spis (en brand), uppvärmningsanordning (en brand), personbil (två bränder), brandfarlig vätska (en brand) och andra elinstallationer (en brand).

Vid tolv av dödsbränderna är brandorsaken okänd. Branden var anlagd med uppsåt vid två bränder, rökning orsak vid tre bränder. Andra vanliga brandorsaker är tekniskt fel, värmeöverföring, levande ljus och eldning av gräs. Dessa var brandorsak vid en brand var.

Endast vid en dödsbrand har det kunnat konstateras att brandvarnare funnits, se figur 7.2.1.2.

Figur 7.2.1.2. Brandvarnarförekomst vid inträffade dödsbränder. *Källa: IDA.*

Vid elva av dödsbränderna har det varit brand i ett eller flera rum vid brandförsvarets ankomst. Vid tre bränder hade branden redan slocknat. Vid tre av bränderna brann endast startföremålet och vid en brand var det endast rökutveckling.

Av tabell 7.2.1.3 framgår antalet som skadas genom exponering för rök och öppen eld per år i Uppsala län. Av tabellen framgår att majoriteten av de som skadas är män. Av tabell 7.2.1.4 framgår åldersfördelningen av de som skadas. Av de som är äldre än 65 år har 19 personer varit äldre än 80 år.

Tabell 7.2.1.3. Antalet skadade genom exponering för rök och öppen eld i Uppsala län. *Källa: Socialstyrelsens statistikdatabas, 2018-10-27.*

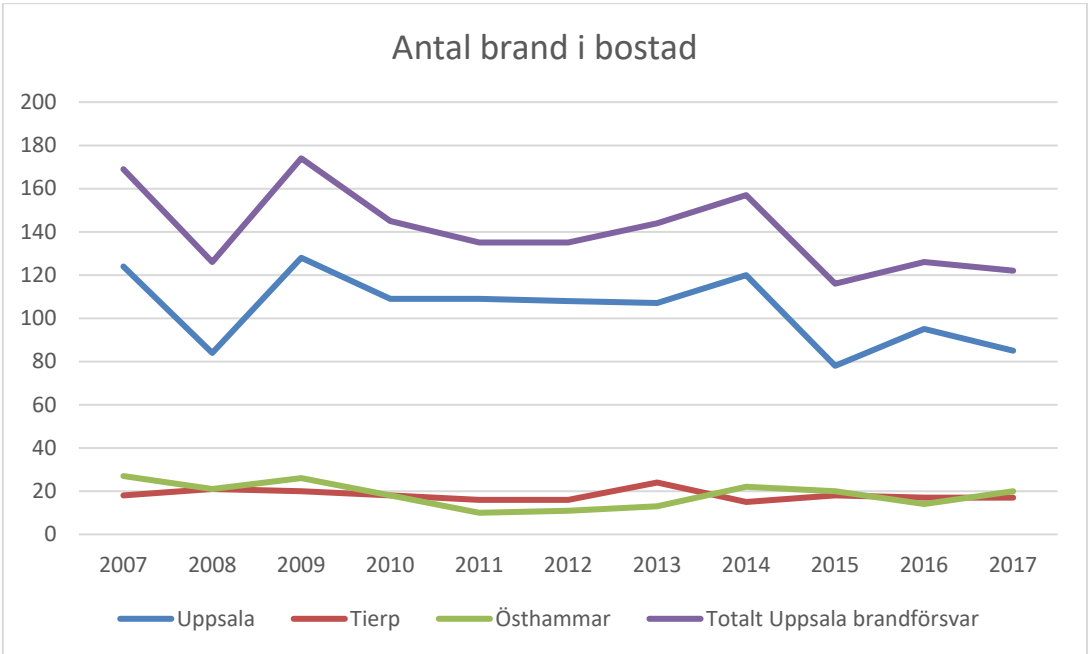
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	Totalt
Män	13	13	22	10	9	9	12	9	10	6	7	120
Kvinnor	9	7	4	6	3	9	6	4	1	1	1	51

Tabell 7.2.1.4. Antalet skadade genom exponering för rök och öppen eld i Uppsala län, fördelat på ålder, perioden 2007 - 2017. *Källa: Socialstyrelsens statistikdatabas, 2018-10-27.*

Ålder	Antal skadade
0- 19	21
20-44	48
45-64	49
65+	53
Totalt	171

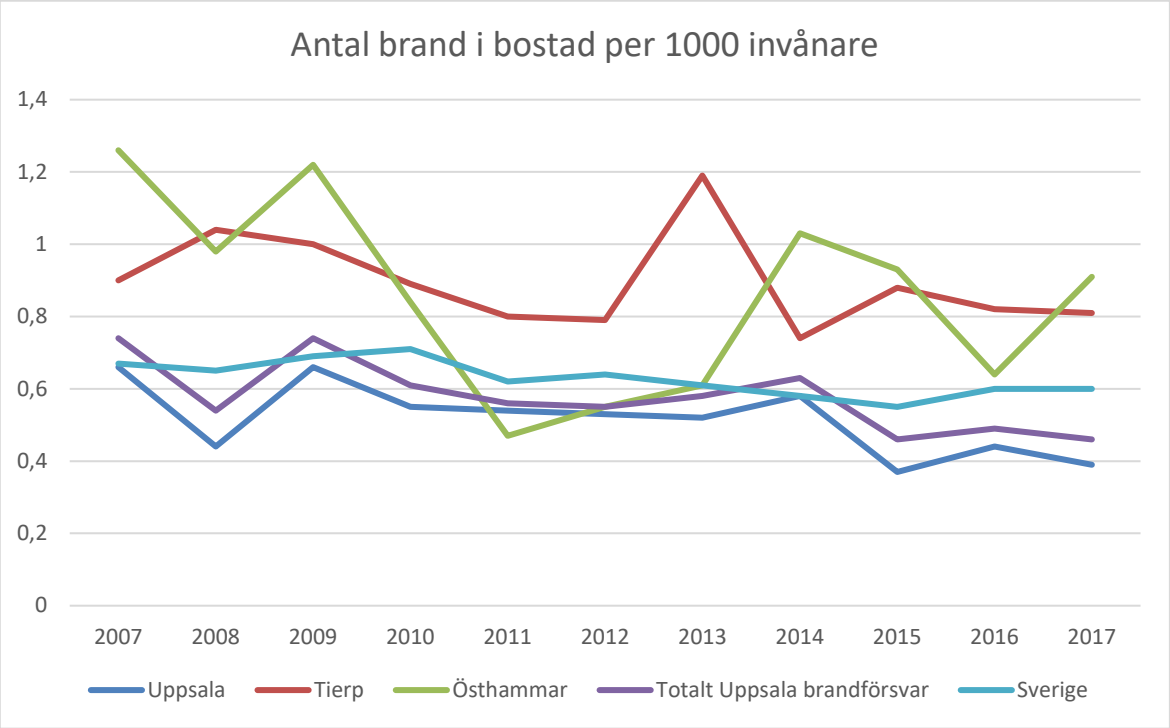
7.2.2 Brand i bostad

2014 - 2017 larmades Uppsala brandförsvar till totalt 521 brand i bostad. Detta är en liten minskning mot perioden 2010 - 2013 då antalet larm var 560. Antalet larm till brand i bostad har varit i stort oförändrat år efter år i Uppsala och Tierp. Sedan 2015 noteras en nedgång i Uppsala, från att det årligen varit ca 100 - 110 ned till 80 - 90 per år. Tierp har årligen ca 15 - 20 bränder i bostäder. Östhammar hade en nedgång under några år (2011 - 2013) då antalet var ca 11 - 13. Denna minskning är bruten och antalet är återigen ca 15 - 20 bränder årligen. Se figur 7.2.2.1.

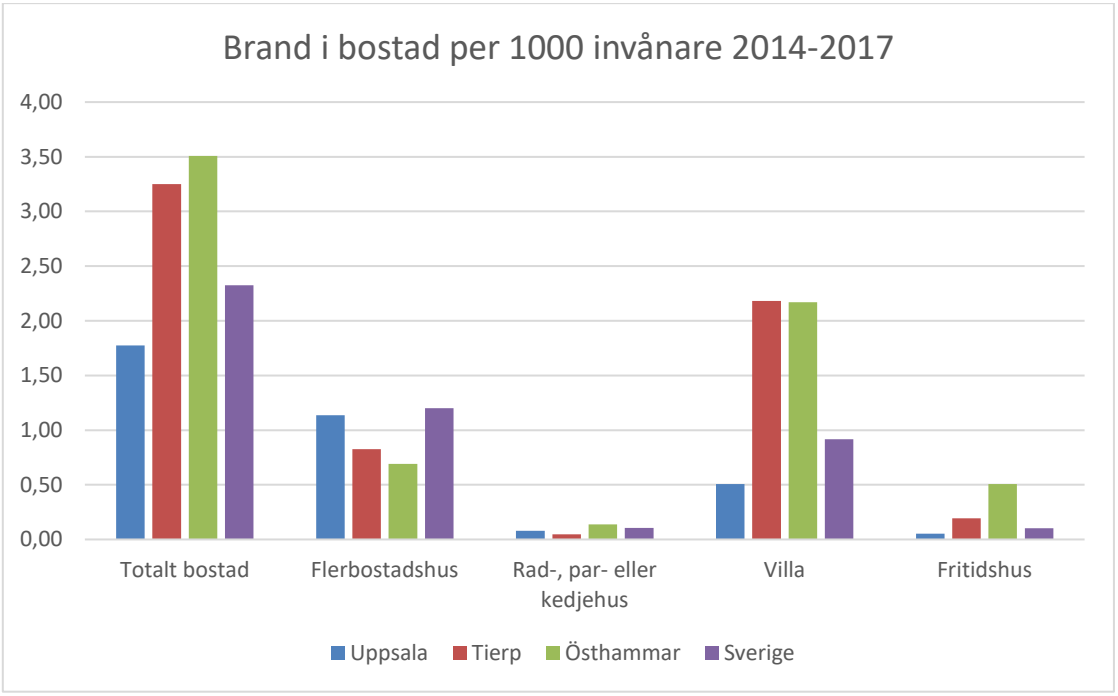
Figur 7.2.2.1. Antalet insatser till brand i bostad. *Källa: IDA.*

Av figur 7.2.2.2 framgår antalet bränder i bostäder per 1000 invånare i respektive kommun. För Östhammar och Tierp är värdena högre än Uppsala och snittet i Sverige och värdena varierar kraftigt mellan vissa år. Anledningen till detta är det förhållandevis få antalet bränder och en ökning eller minskning med ett fåtal bränder får stor påverkan.

Figur 7.2.2.2. Antalet brand i bostad per 1000 invånare. *Källa: IDA.*

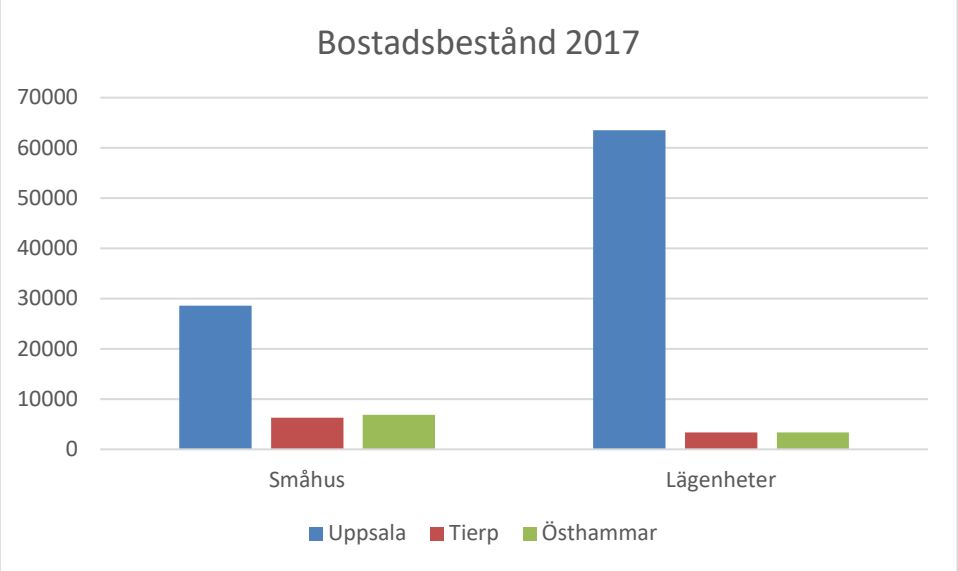
Som framgår av figur 7.2.2.3 nedan så har Tierp och Östhammar totalt fler bränder per 1000 invånare än Uppsala och snittet för hela Sverige. Detta gäller även för bränder i villor. Uppsala har något fler bränder i flerbostadshus per 1000 invånare än Tierp, Östhammar. Uppsala har färre bränder i bostäder per 1000 invånare än övriga kommuner och snittet i Sverige.

Figur 7.2.2.3. Antalet brand i bostad per 1000 invånare i respektive kommun. *Källa: IDA.*

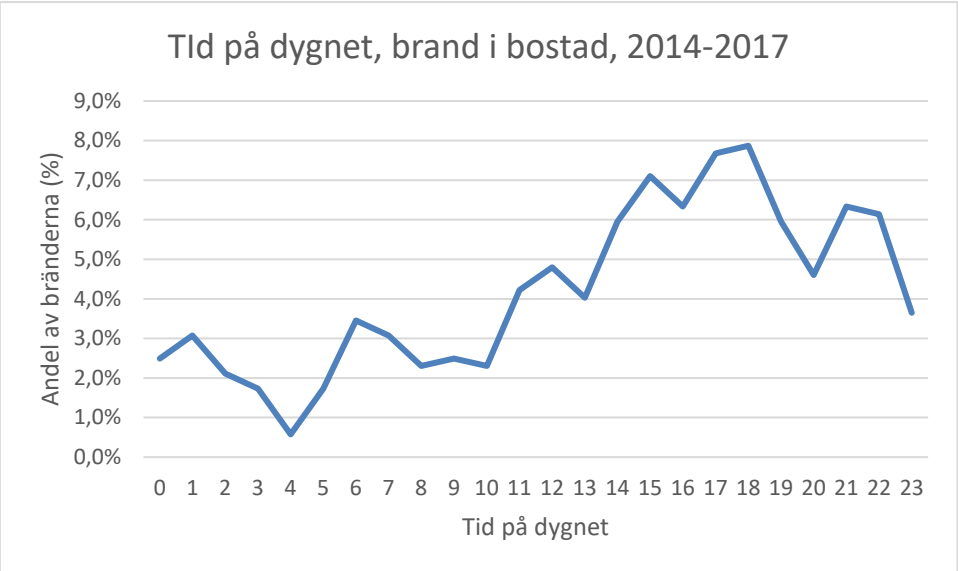
Skillnaden i antalet bränder per 1000 invånare kan till stor del förklaras av antalet bostäder i flerbostadshus och småhus i respektive kommun. I Uppsala är andelen lägenheter 69%, och i Tierp och Östhammar 35% respektive 33%. Antalet bostäder inom Uppsala brandförsvar är fördelat enligt figur 7.2.2.4 nedan.

Med hänsyn tagen till den stora andelen småhus i Tierp och Östhammar tyder siffrorna ändå på att det brinner mer i småhus i Tierp och Östhammar än i riket i snitt. Den vanligaste brandorsaken i dessa fall är soteld, och det är möjligt att andelen eldstäder är relativt hög i kommunerna.

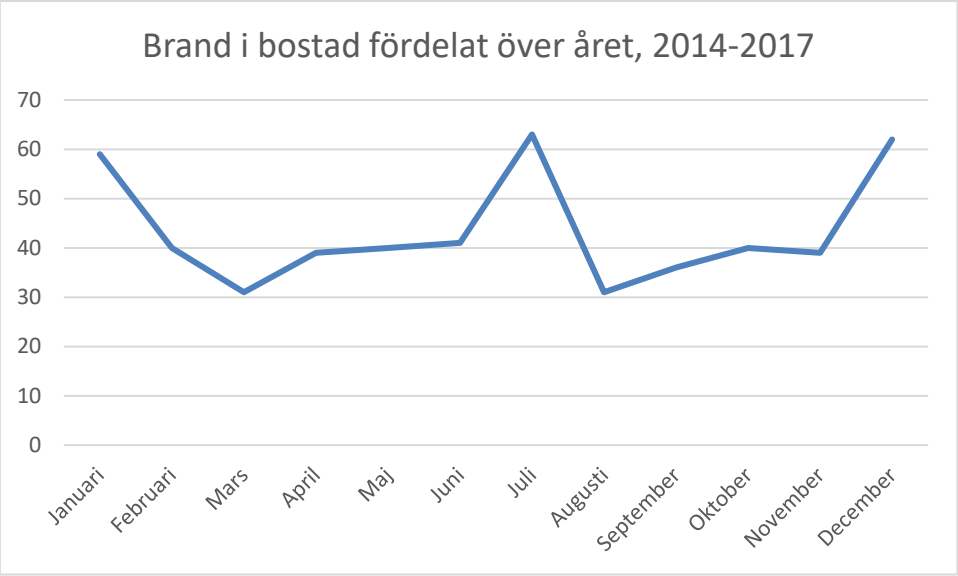
Figur 7.2.2.4. Bostadsbeståndet i respektive kommun. *Källa: SCB.*

I statistiken syns det att det brinner mest i bostäderna de tider när de flesta människorna befinner sig hemma, det vill säga under eftermiddagen och kvällen. Den största toppen i antalet bränder är mellan klockan 17 - 18, se figur 7.2.2.5. Likaså att bränderna ökar upp till 25% under helgerna (fredag, lördag och söndag).

Figur 7.2.2.5. Grafen visar vilken tid på dygnet som bränder i bostäder inträffat under perioden 2010-2013. *Källa: IDA*

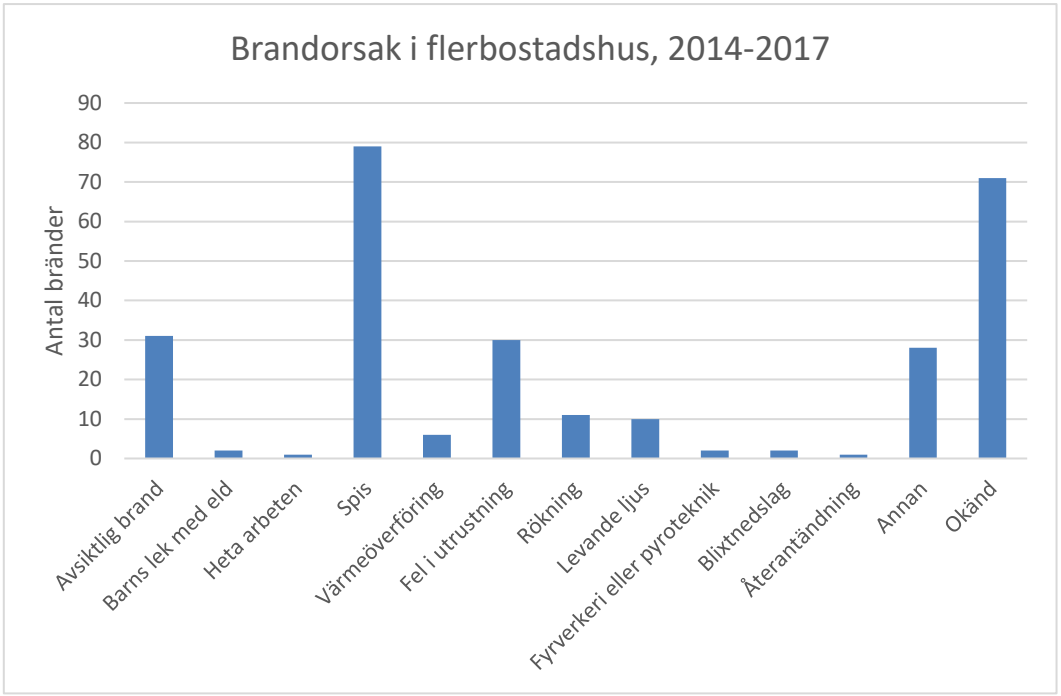
Antalet bränder i bostäder är som flest på vinterhalvåret, med tydliga toppar i december – januari. En topp är även i juli, se figur 7.2.2.6.

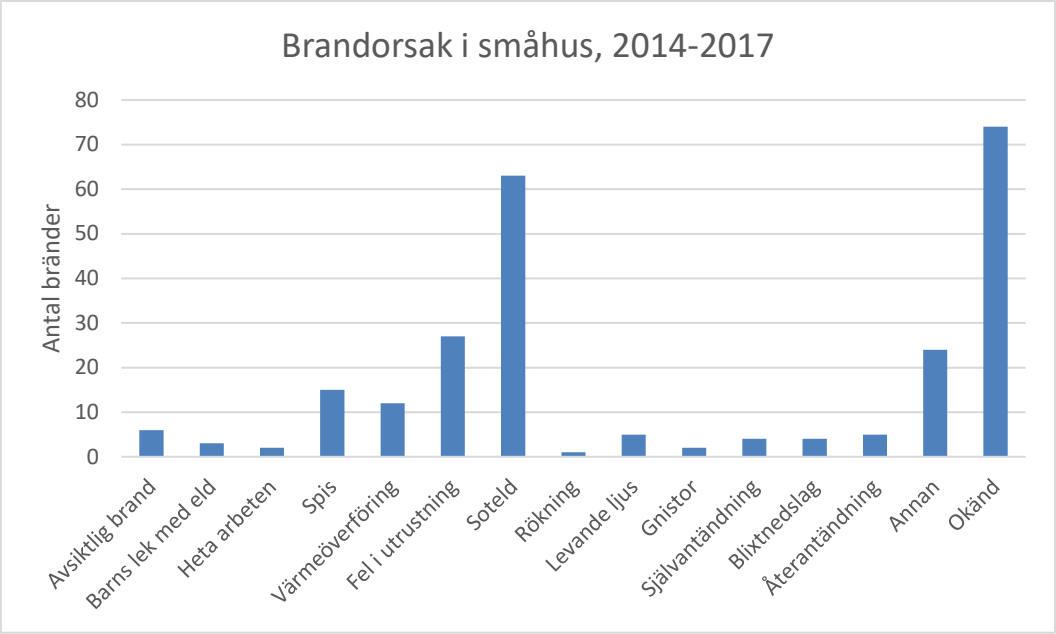
Figur 7.2.2.6. Bostadsbrändernas fördelning över året. *Källa: IDA.*

Vad som föranleder bostadsbränderna skiljer sig stort mellan flerbostadshus och villa/småhus, se figur 7.2.2.7 och 7.2.2.8. I flerbostadshus är glömd spis den i särklass största brandorsaken. 29% av alla bränder startade av denna anledning. Okänd anledning eller annan brandorsak stod för stora delar med 26 % respektive 10 % och är svåra att utreda vidare. Anlagd brand med uppsåt stod för 11 %, vilket är en minskning från 16 % i föregående riskanalys. Detta behöver inte innebära att branden varit anlagd i själva bostaden, utan bränder anlagda utomhus och i gemensamhetsutrymmen (till exempeltvättstugor, soprum och källarförråd) räknas också in i bostadsbrandsstatistiken. Därefter kom levande ljus med 4 %. Övriga relativt vanliga brandorsaker var rökning (4 %) och tekniskt fel (11 %).

I småhus (villor, rad/par-kedjehus samt fritidshus) var anledningen till bränderna en annan. Soteld är den vanligaste brandorsaken (26 %), följt av okänd (30 %) och ”annan” (10 %). Glömd spis är brandorsak i 6 % av bränderna, vilket är markant färre än för flerbostadshus. Tekniskt fel utgör brandorsak i 11 % av bränderna, levande ljus 2 %.

Figur 7.2.2.7. Brandorsaker vid brand i flerbostadshus. *Källa: IDA.*

Figur 7.2.2.8. Brandorsaker vid brand i småhus. Källa: IDA. *Källa: IDA.*

Det vanligaste startutrymmet i flerbostadshus under perioden 2014 - 2017 är köket (51 %), följt av balkong/altan/loftgång (7 %), trapphus (6 %), vardagsrum (6 %), soprum (4 %), sovrum (4 %) och tvättstuga (3 %). Detta skiljer sig från småhus där det vanligaste startutrymmet under samma period var skorstenen (28 %), följt av köket (13 %), vardagsrummet (8 %), utanför byggnaden (5 %) och sovrum (2 %).

7.2.3 Bränder i vårdanläggningar och sjukhus

I snitt inträffar en till två bränder inom vården i Tierps och Östhammars kommuner årligen. Antalet i Uppsala kommun är högre, i snitt inträffar 12 bränder i vården per år, se tabell 7.2.3.1. Räknat per 1000 invånare för åren 2014 - 2017 så inträffar årligen 0,29 bränder per 1000 invånare i Uppsala. I Tierp och Östhammar är motsvarande siffror 0,49 respektive 0,37. I Sverige inträffar i snitt 0,3 bränder i vården per 1000 invånare, se figur 7.2.7.

Tabell 7.2.3.1. Antal bränder inom vårdanläggningar och sjukhus. *Källa: IDA.*

	Uppsala	Tierp	Östhammar
2007	12	1	1
2008	6	1	6
2009	11	1	3
2010	6	1	0
2011	12	0	1
2012	9	0	2
2013	12	1	0
2014	6	4	0
2015	16	1	3
2016	20	3	2
2017	19	2	3
Totalt	129	15	21

43 % av bränderna har startat i köket. De vanligaste startutrymmena i övrigt är sovrum (9 %), vardagsrum (5 %), badrum/toalett/bastu (5 %), tvättstuga (5 %), trapphus/korridor (6 %) och utanför byggnaden (5 %). 17 % av bränderna har bedömts vara anlagda. Andra vanliga brandorsaker är

tekniskt fel (15 %), glömd spis (14 %), värmeöverföring (8 %) och rökning (5 %). Brandorsaken anges till okänd och annan i totalt 35 % av bränderna.

Bränderna är som flest i maj och juni samt under vintern, november till januari. De flesta bränderna inträffar dagtid från klockan 08 och fram till klockan 23.

7.2.4 Bränder i skolor och förskolor

Årligen inträffar i snitt tolv bränder i förskolor och skolor i Uppsala kommun. I Tierp och Östhammar inträffar årligen mellan en och två bränder, se **tabell 7.2.4.1**.

Tabell 7.2.4.1. Antal bränder i skolor och förskolor. *Källa: IDA.*

	Uppsala	Tierp	Östhammar
2007	11	3	2
2008	19	1	1
2009	17	2	2
2010	15	0	1
2011	9	0	3
2012	4	1	1
2013	12	1	5
2014	10	0	1
2015	11	0	2
2016	17	2	0
2017	11	1	2
Totalt	136	11	20

Räknat per 1000 invånare för åren 2014 - 2017 så inträffar årligen 0,23 bränder per 1000 invånare i Uppsala. I Tierp och Östhammar är motsvarande siffror 0,15 respektive 0,23. Snittet för hela Sverige är 0,22 bränder per 1000 invånare för samma tidsperiod, se figur 7.2.7.

Majoriteten av bränderna inträffar mellan klockan 09 - 15 samt mellan klockan 19 - 01. Bränderna inträffar jämnt fördelade över veckorna, med en topp på måndagar. De flesta bränder inträffar under skolåret. Minst antal bränder inträffar under sommaren (juni – augusti).

Det vanligaste startutrymmet är fristående förråd (14 %) och toaletter (12 %). Andra vanliga startutrymmen är driftrum (4%), kök (5 %), trapphus/korridor (9 %), samlingssalar (7 %). 7 % av bränderna startade utomhus. Vid 32 % av bränderna har startföremålet angetts till ”annat” eller ”okänt”.

47 % av bränderna har bedömts vara anlagda. Barns lek med eld var orsak i 5 %. Tekniskt fel bedöms vara brandorsaken i 14 % av bränderna. 4 % av bränderna har brandorsaken varit värmeöverföring. För 17 % av bränderna är brandorsaken okänd.

7.2.5 Brand i restauranger, danslokaler och övriga samlingslokaler

Med övriga samlingslokaler avses exempelvis teatrar, biografer, museum, bibliotek, idrottsanläggningar, kyrkor och liknande. Som framgår av figur 7.2.5.1 är antalet bränder per år relativt konstant.

Tabell 7.2.5.1. Antal bränder i restauranger, danslokaler och övriga samlingslokaler. *Källa: IDA.*

	Uppsala	Tierp	Östhammar
2007	12	2	2
2008	9	1	2
2009	9	1	2
2010	8	2	2
2011	10	2	0
2012	11	1	1
2013	13	2	2
2014	11	0	3
2015	10	1	0
2016	12	3	0
2017	7	1	0
Totalt	112	16	14

Under perioden 2014 - 2017 har det inträffat 0,05 bränder per 1000 invånare i denna typ av byggnad i Östhammars kommun. Motsvarande siffra för Tierp och Uppsala är 0,05 respektive 0,08 bränder per 1000 invånare. Siffran för Sverige som helhet är 0,07 bränder per 1000 invånare, se figur 7.2.7.

De vanligaste startutrymmena är kök (13 %), i samlingslokal (5 %), försäljningslokal (10 %), i soprum (6 %), förråd (7 %), toalett (7 %) samt utanför byggnaden (7 %). För 29 % av bränderna är det okänt startföremål. 31 % av bränderna bedöms vara anlagda. 18 % av bränderna startade som fel i utrustning. 35 % av bränderna hade brandorsak okänd eller annan. Bränderna inträffar relativt jämnt fördelade över dygnet, med mindre topp runt klockan 17 - 20. De flesta bränderna inträffar onsdagar – fredagar samt måndagar.

7.2.6 Industri

Årligen inträffar i snitt 22 bränder i industrier i Uppsala. I Tierp och Östhammar är det sex respektive 3 bränder i snitt per år. Som framgår av tabell 7.2.6.1 är detta relativt konstant över åren. Sett till antal bränder per 1000 invånare för 2014 - 2017 är Uppsala kommun (0,46 bränder per 1000 invånare) ungefär på snittet för hela Sverige (0,49 bränder per 1000 invånare). Östhammar är en bit under snittet för Sverige med 0,32 bränder per 1000 invånare. Tierp däremot över det nationella snittet med cirka 0,73 industribränder per 1000 invånare.

Tabell 7.2.6.1. Antal bränder i industrier. *Källa: IDA.*

	Uppsala	Tierp	Östhammar
2007	19	7	5
2008	17	4	2
2009	25	10	2
2010	19	11	3
2011	23	6	3
2012	20	5	4
2013	23	11	4
2014	28	3	5
2015	24	6	2
2016	19	6	4
2017	24	2	0
Totalt	241	71	34

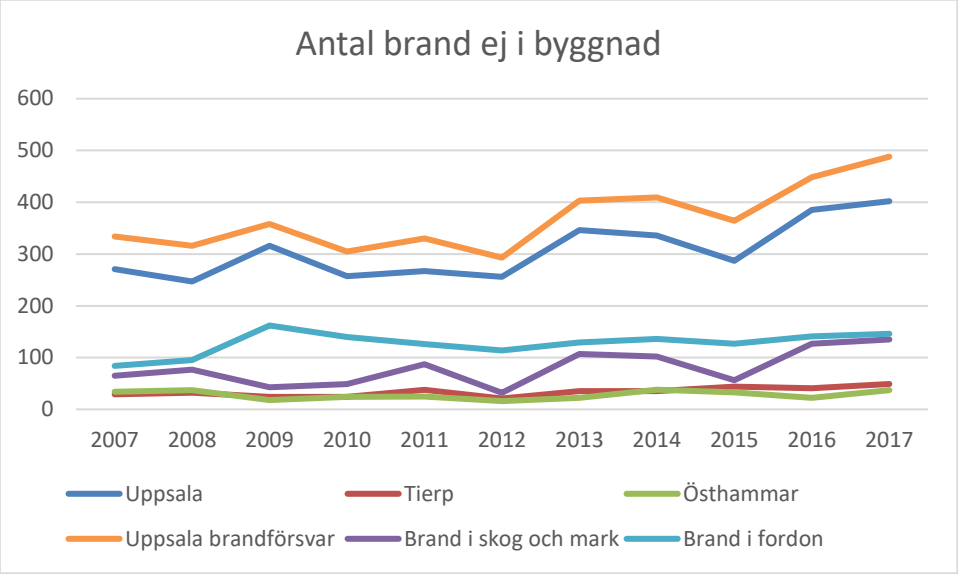
34 % av bränderna startade i soprum, 11 % i produktionslokaler/verkstäder och 13 % i förråd/garage. I 16 % av bränderna anges startutrymme till ”annat” eller okänt.

26 % av bränderna bedöms vara anlagda. 16 % bedöms vara orsakade av tekniska fel. För 46 % är brandorsaken okänd. Endast 1 % beror på heta arbeten.

Minst antal industribränder är under december - februari, resten av året är relativt jämnt fördelat till antalet. Detta beror troligen på semester och minskad verksamhet. Flest bränder inträffar mellan klockan 11 - 12, 15 - 16 och nattetid mellan klockan 21 - 03.

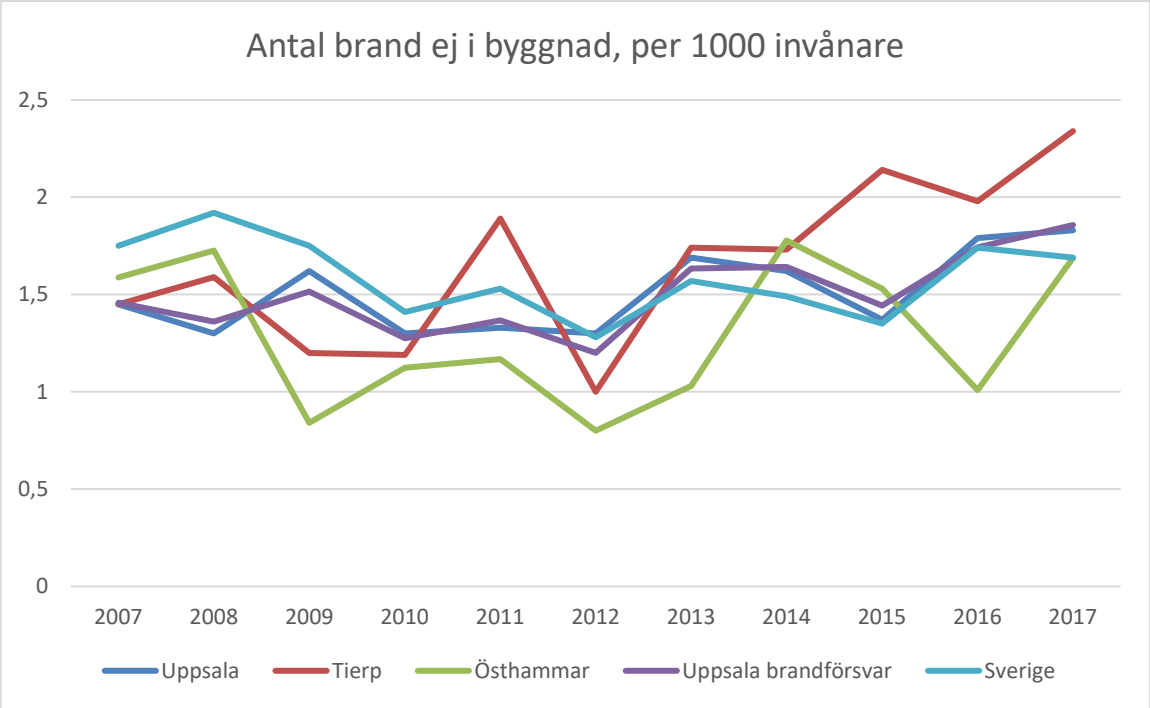
7.3 Brand ej i byggnad

Som framgår av figur 7.3.1 så har antalet insatser till brand ej i byggnad årligen varit strax över 300 st. Sedan 2013 har antalet insatser ökat kraftigt. 2017 genomfördes 488 insatser. Denna ökning har främst skett i Uppsala kommun. Det som ligger bakom ökningarna är framförallt ett större antal bränder i skog och mark, fordon, soptunnor och containrar.

Figur 7.3.1. Antalet insatser till brand ej i byggnad. Bränder i fordon är personbilar och övriga vägfordon. *Källa: IDA.*

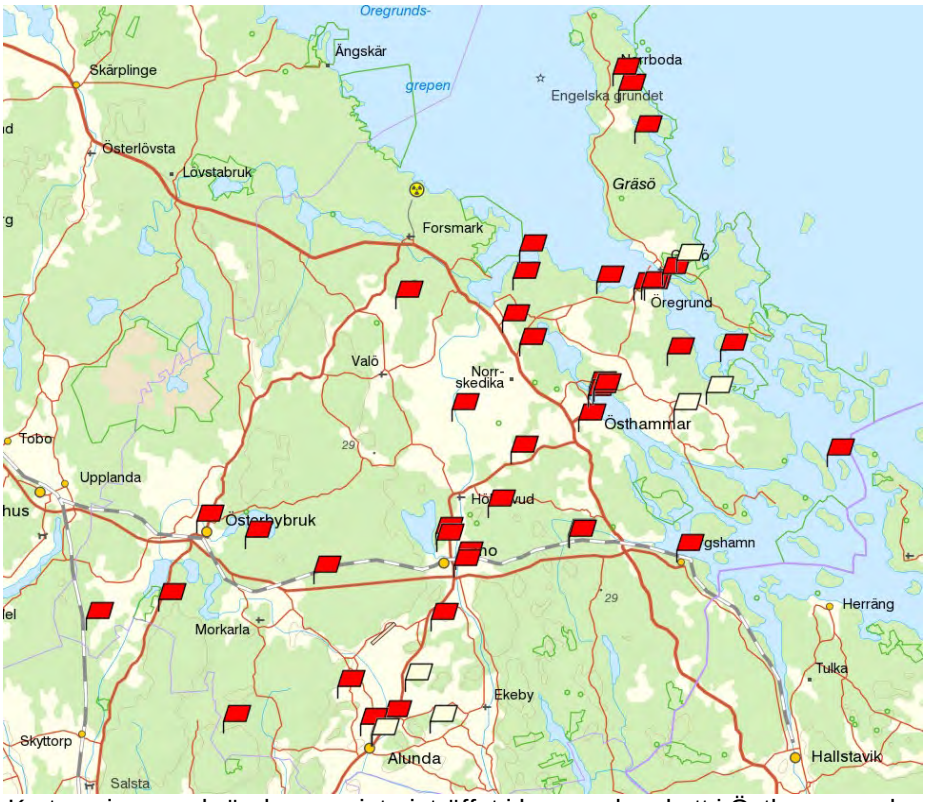
Sett till antalet bränder per 1000 invånare så har Östhammar färre inträffade bränder än övriga kommuner och Sverige som helhet. Uppsala brandförsvar har haft färre bränder per 1000 invånare än Sverige i övrigt mellan 2007 och 2012. 2013 skedde dock en förändring då det inträffade fler bränder än i Sverige i övrigt, se figur 7.3.2. Tierp har haft en ökning i antalet bränder ej i byggnader under den senaste fyraårsperioden.

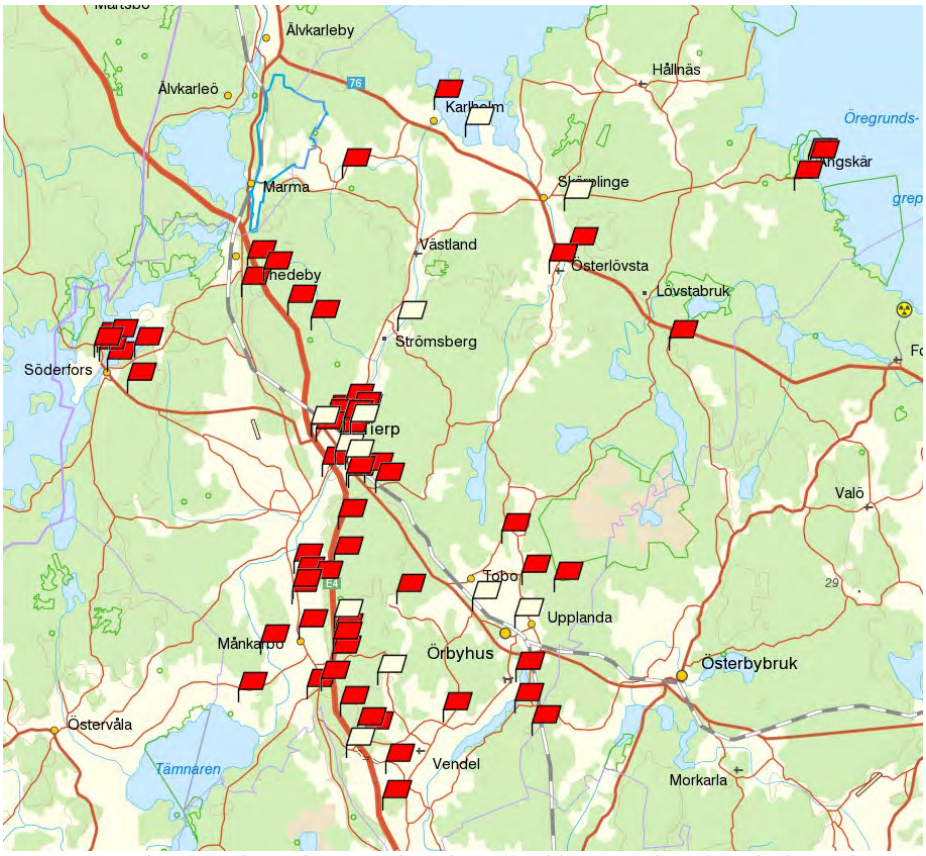
Figur 7.3.2. Antal insatser till brand ej i byggnad per 1000 invånare. *Källa: IDA.*

Totalt har det under perioden 2014 - 2017 inträffat 1709 brand ej i byggnad i Uppsala brandförsvars område. Detta motsvarar cirka 6,9 bränder per 1000 invånare. Detta är en ökning jämfört med föregående riskanalys som omfattade 2010 - 2013, då inträffade cirka 5,5 insatser per 1000 invånare (1128 bränder). I Sverige som helhet har det under 2014 - 2017 inträffat ca sex insatser per 1000 invånare. Uppsala brandförsvar har således något fler insatser än riket i övrigt.

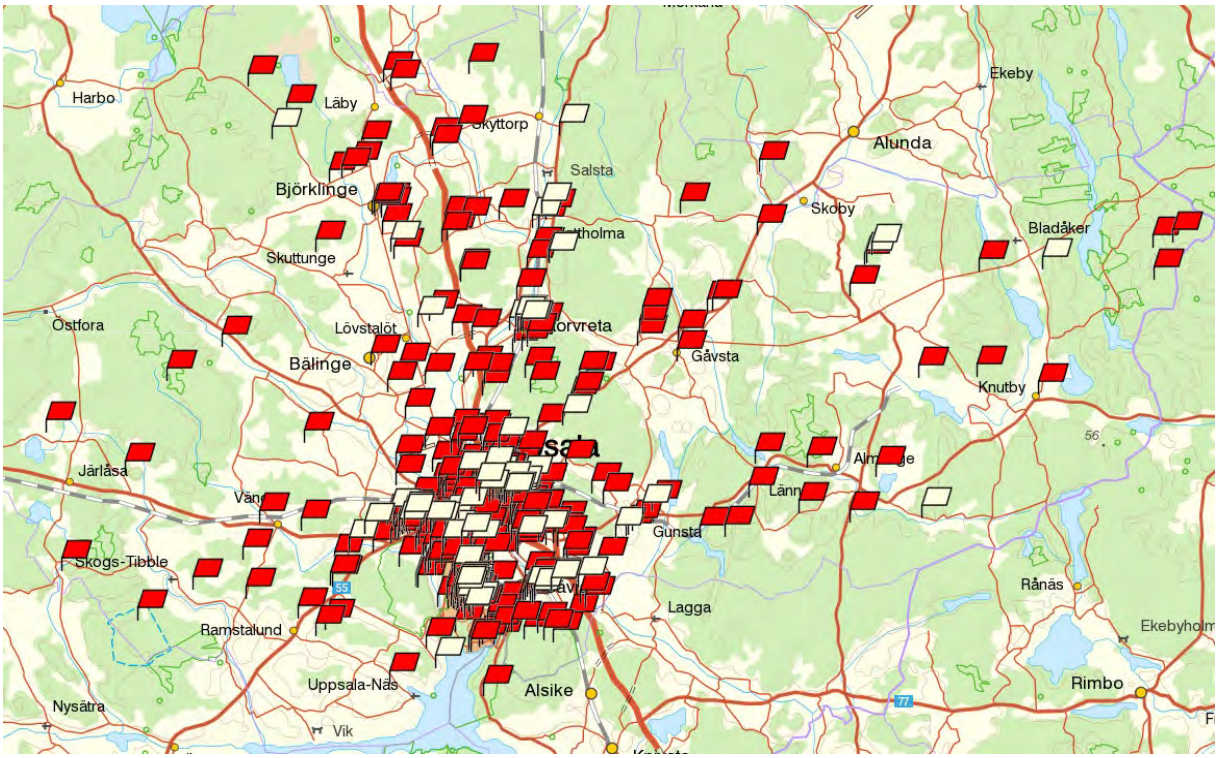
Figur 7.3.3 till 7.3.5 visar var brand ej i byggnad inträffat under perioden 2016 - 2017. Av figurerna framgår att majoriteten av bränderna sker i eller i anslutning till tätort eller längs större vägar. I alla tre kommuner har det dock inträffat bränder i glesbygden.

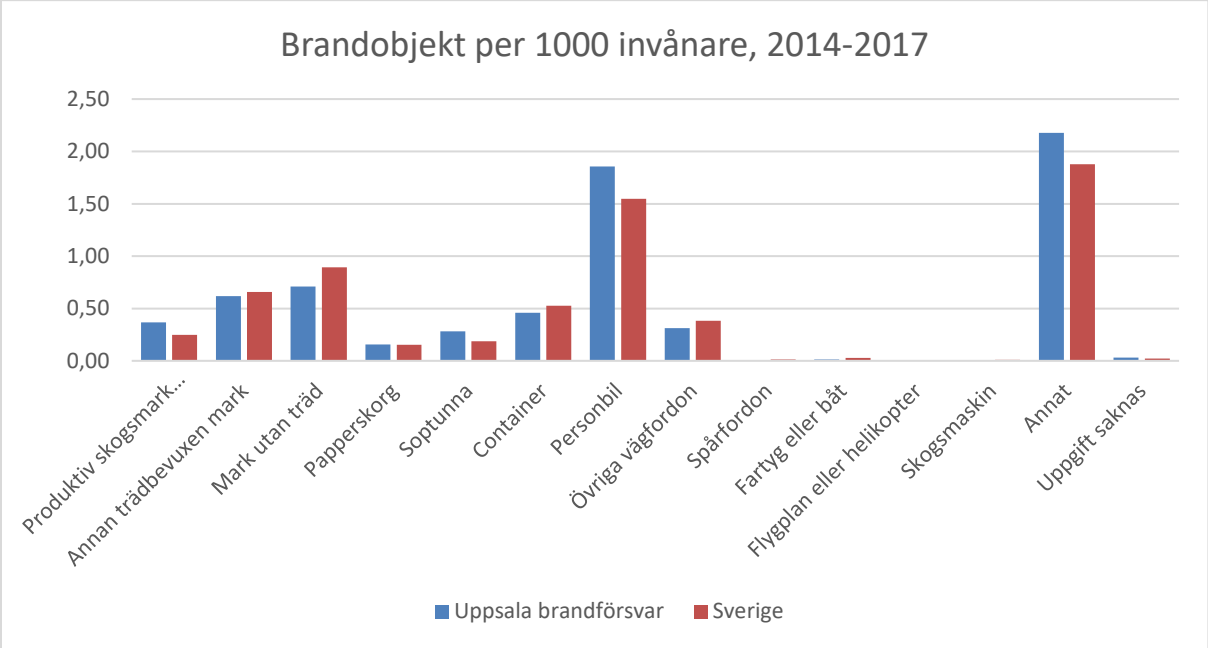
Figur 7.3.3. Kartan visar var bränder som inte inträffat i byggnader skett i Östhammars kommun under perioden 2016 - 2017. *Källa: Daedalos.*

Figur 7.3.4. Kartan visar var bränder som inte inträffat i byggnader skett i Tierps kommun under perioden 2016 - 2017. *Källa: Daedalos.*

Figur 7.3.5. Kartan visar var bränder som inte inträffat i byggnader skett i Uppsala kommun under perioden 2016 - 2017. *Källa: Daedalos.*

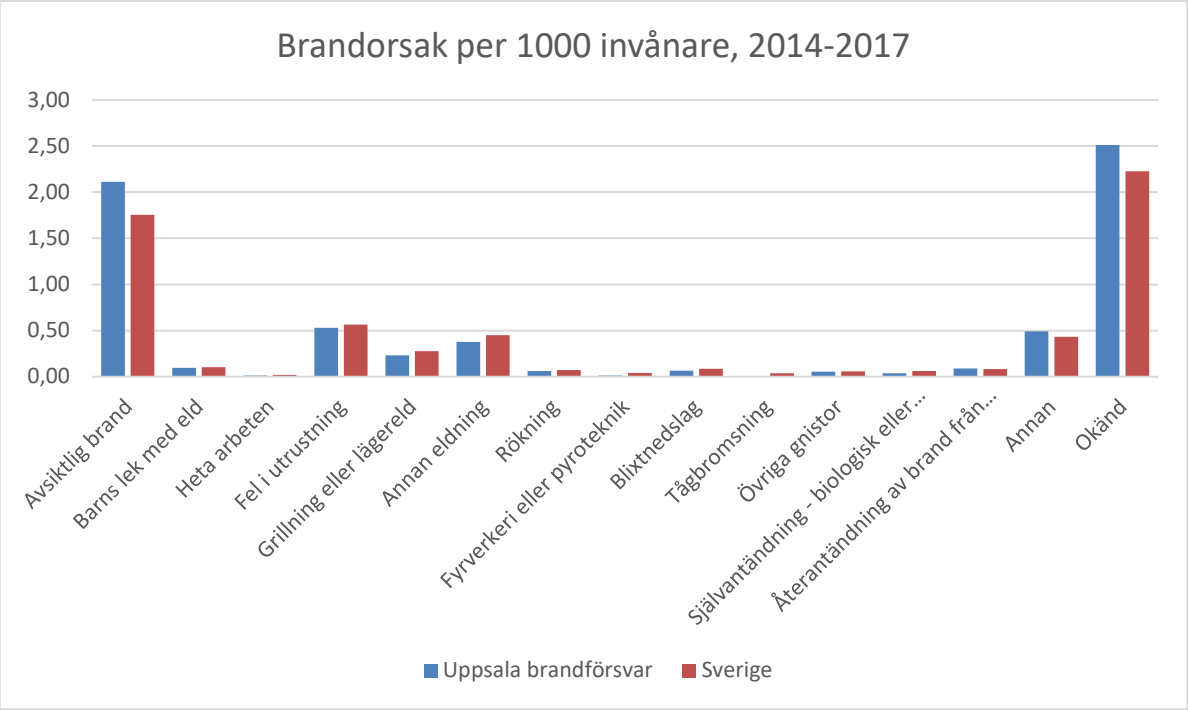

Figur 7.3.6. Av figuren framgår fördelningen av brandobjekt för brand ej i byggnad. *Källa: IDA.*

Av figur 7.3.6 framgår fördelningen av brandobjekt vid bränder som inte inträffar i byggnader. Det är vanligt att bränder inträffar i fordon, skog och mark, containrar och i papperskorgar och soptunnor. Av figuren framgår även att Uppsala brandförsvar har färre bränder per 1000 invånare för de flesta typer av brandobjekt än för Sverige som helhet. Det finns dock ett antal brandobjekt där som är vanligare än övriga Sverige. Exempelvis inträffar fler bränder i personbilar, i produktiv skogsmark och i ”annat”.

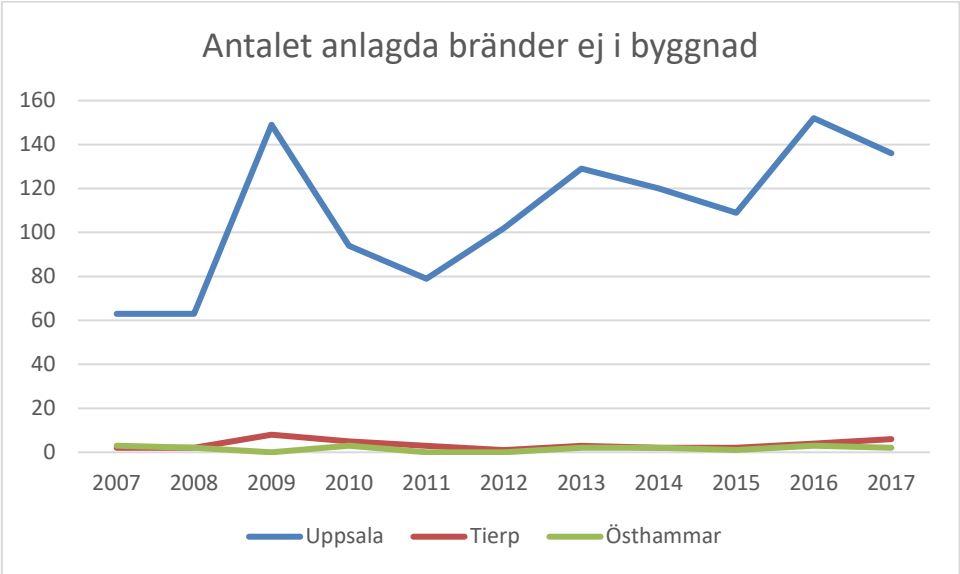
Av figur 7.3.7 framgår brandorsakerna per 1000 invånare. Anlagd brand är den vanligaste brandorsaken och det sker fler anlagda bränder i Uppsala brandförsvars område än i hela Sverige i

övrigt. 32 % av bränderna i det fria i Uppsala brandförsvars område är anlagda. Motsvarande siffra för Sverige totalt är 28 %. Andra vanliga brandorsaker är annan eldning, grillning, tekniska fel och barns lek med eld. Vid 45 % av insatserna har brandorsaken angetts till okänd eller annan.

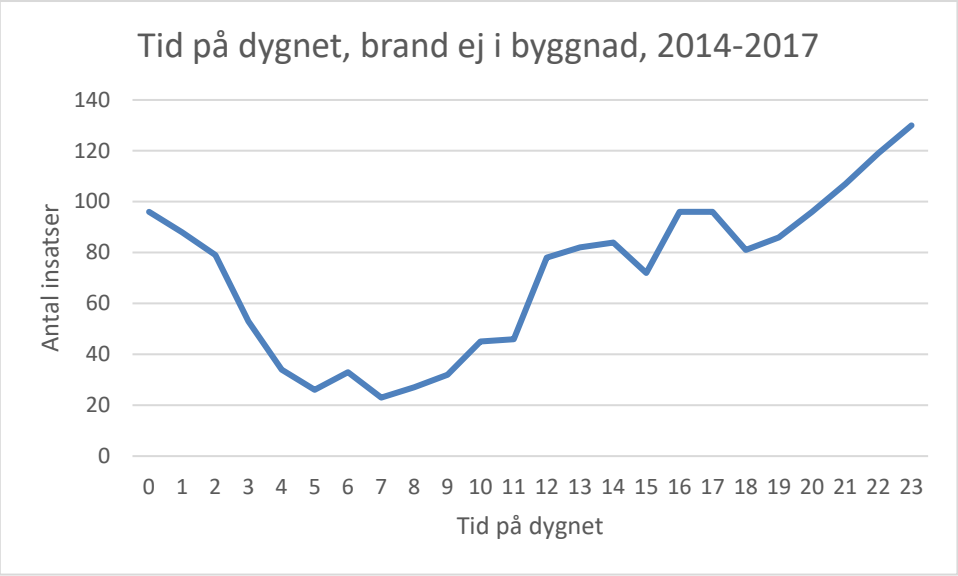
Figur 7.3.7. Brandorsaker vid brand ej i byggnad per 1000 invånare. *Källa: IDA.*

Figur 7.3.8 visar hur antalet anlagda bränder ej i byggnad varierat mellan året för respektive kommun. Det är tydligt att flest anlagda bränder är i Uppsala. En topp i antalet skedde 2009. Sedan 2011 har trenden varit ökande för antalet anlagda bränder.

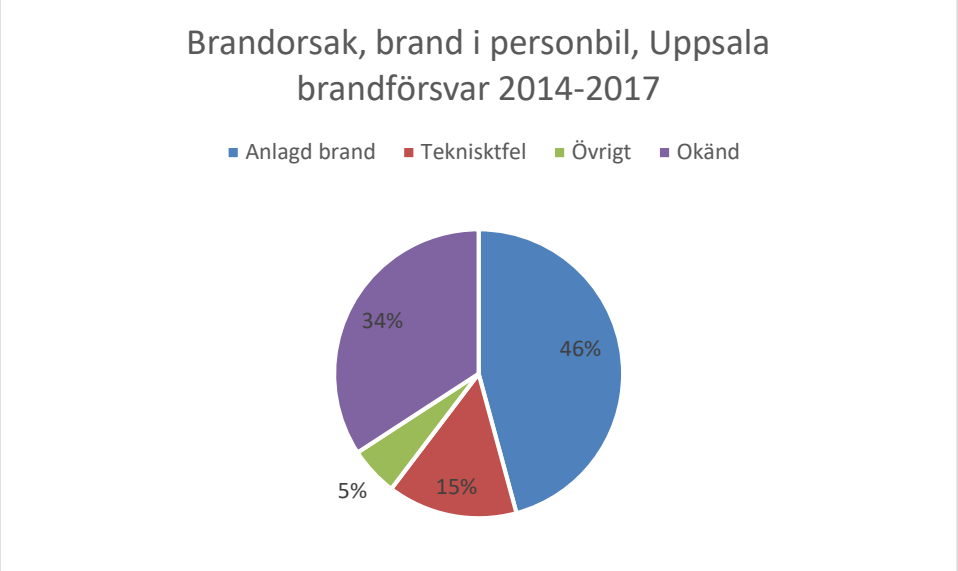
Figur 7.3.8. Antalet anlagda bränder ej i byggnad. *Källa: IDA.*

Huvuddelen av alla bränder som inte inträffar i byggnader sker under eftermiddagen fram till efter midnatt. Antalet bränder är som lägst under de tidiga morgontimmarna fram till lunchtid, se figur 7.3.9. Huvuddelen av bränderna inträffar under perioden mars till november.

Figur 7.3.9. Insatser till brand ej i byggnad fördelat på tid på dygnet. *Källa. IDA.*

Av figur 7.3.10 och 7.3.11 framgår att andelen anlagda bilbränder i Uppsala brandförsvars område är större jämfört med andelen för hela Sverige.

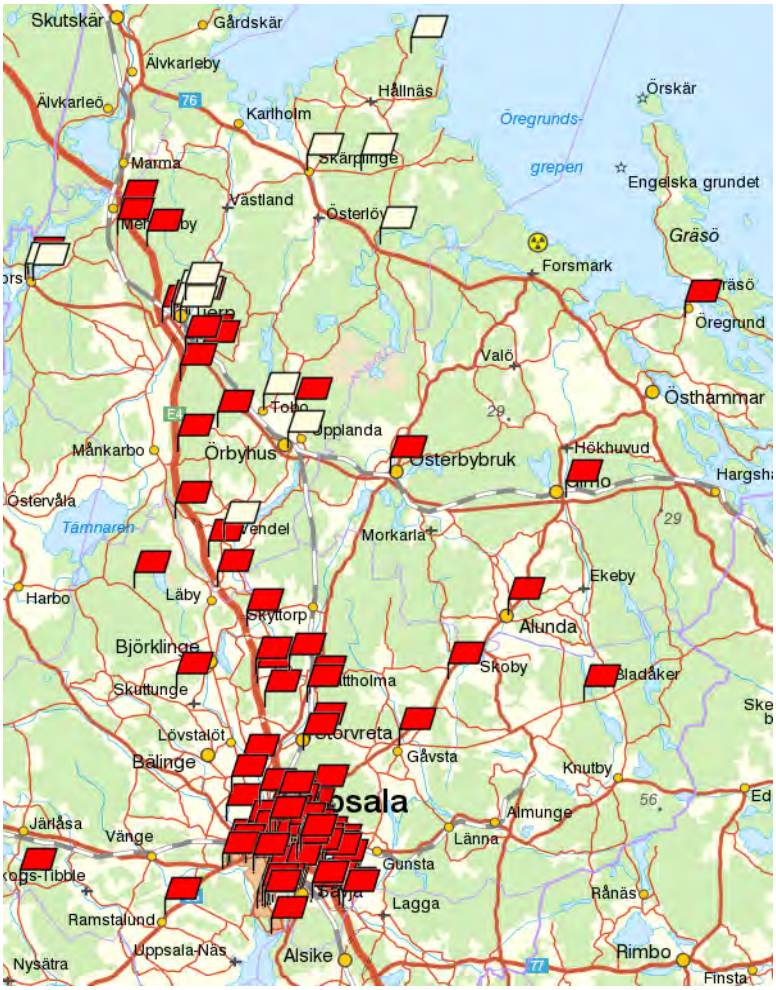

Figur 7.3.10. Brandorsak i personbil, Uppsala brandförsvar, 2010-2013. *Källa: IDA.*

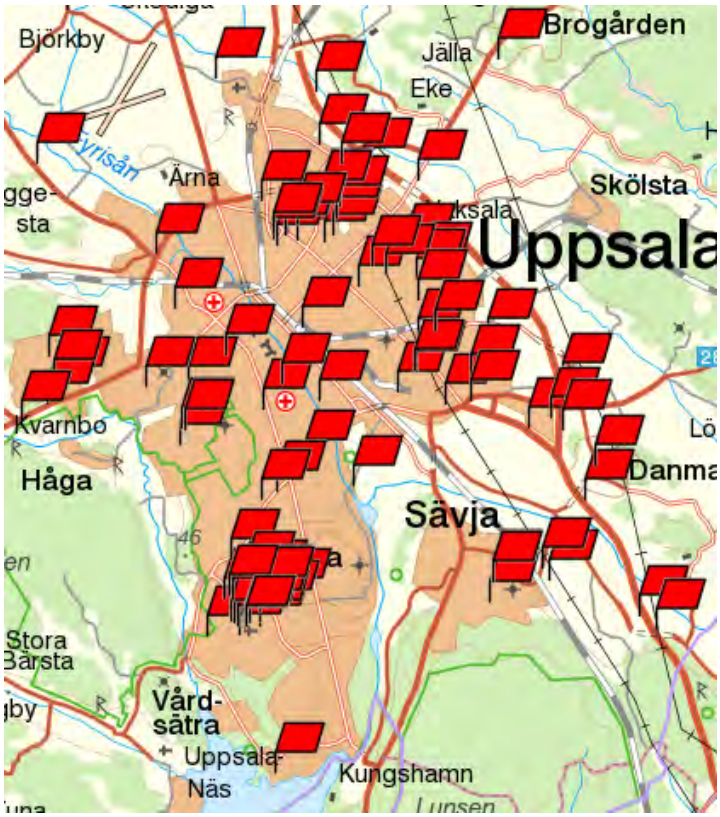
Figur 7.3.11. Brandorsak i personbil, hela Sverige, 2010-2013. *Källa: IDA.*

Av figur 7.3.12 framgår att majoriteten av fordonsbränderna under 2013 inträffade i Uppsala tätort. I övrigt sker de flesta fordonsbränder på vägarna.

Figur 7.3.12. Kartan visar samtliga fordonsbränder i Uppsala brandförsvar under 2017. *Källa: Daedalos.*

Figur 7.3.13 visar var bränderna har inträffat i Uppsala tätort. Det framgår tydligt att majoriteten av bränderna inträffar i stadsdelarna Gottsunda, Valsätra och Gränby. Tidigare år har även många bränder varit i Stenhagen och Sävja.

Figur 7.3.13. Kartan visar var bränderna i fordon skedde i Uppsala tätort under 2017. *Källa: Daedalos.*

Av tabell 7.3.1 framgår att i de stadsdelar där flertalet av fordonsbränderna inträffar har högre grad av utanförskap jämfört med Uppsala kommun i stort. Medelinkomsten är lägre i dessa stadsdelar. Ohälsotalen, arbetslösheten och andelen med utländsk bakgrund är högre. Polismyndigheten har bedömt stadsdelarna Gottsunda och Valsätra som särskilt utsatta områden.

Tabell 7.3.1. Skillnader i demografi mellan stadsdelar med stort antal fordonsbränder och Uppsala kommun som helhet. *Källa: Befolkningsstatistik: Statistik per område, Uppsala kommun, 2016.*

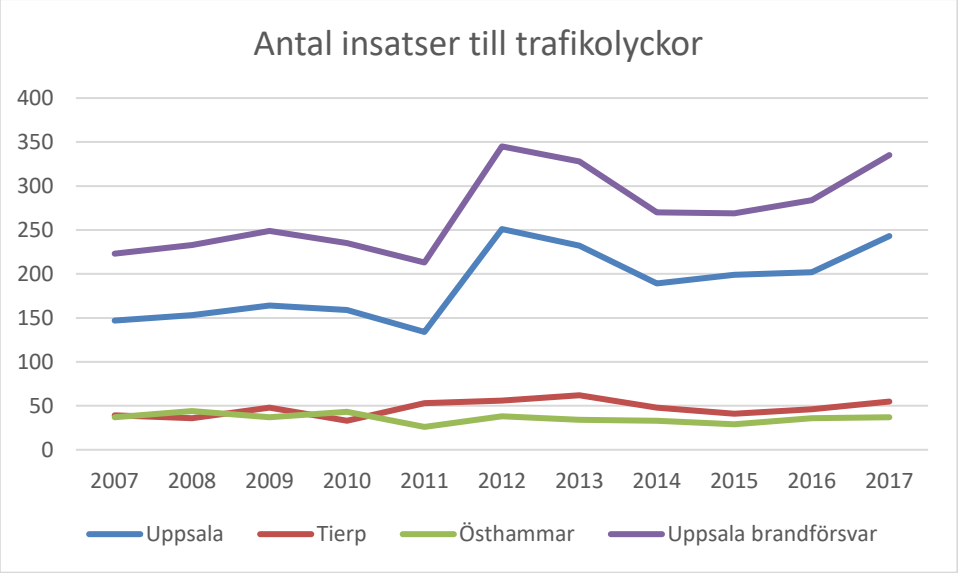
	Medelinkomst (tusen kr per år, 2016)	Ohälsotal[1]	Arbetslöshet[2]	Andel 0-24 år	Andel 25-64 år	Andel 65+ år	Andel med utländsk bakgrund	Eftergymnasial utbildning
Hela Uppsala kommun	317	21,5	4,0%	32%	51%	17%	18%	55%
Gottsunda	226	35,6	10,6%	34%	53%	12%	55%	40%
Valsätra	242	28	10,1%	34%	51%	15%	51%	52%
Stenhagen	274	30,1	6,4%	39%	51%	10%	49%	52%
Sävja	290	29,6	5,3%	33%	51%	16%	34%	46%
Gränby	223	28,7	9,6%	34%	53%	14%	53%	39%
Kvargärdet	231	15,7	4,7%	32%	58%	11%	34%	40%

[1]Summan dagar med sjukpenning, arbetsskadesjukpenning, rehabiliteringspenning, sjuk- och aktivitetsersättning dividerat med folkmängden 16-64 år

[2]Öppet arbetslösa, i program med aktivitetsstöd och övriga inskrivna

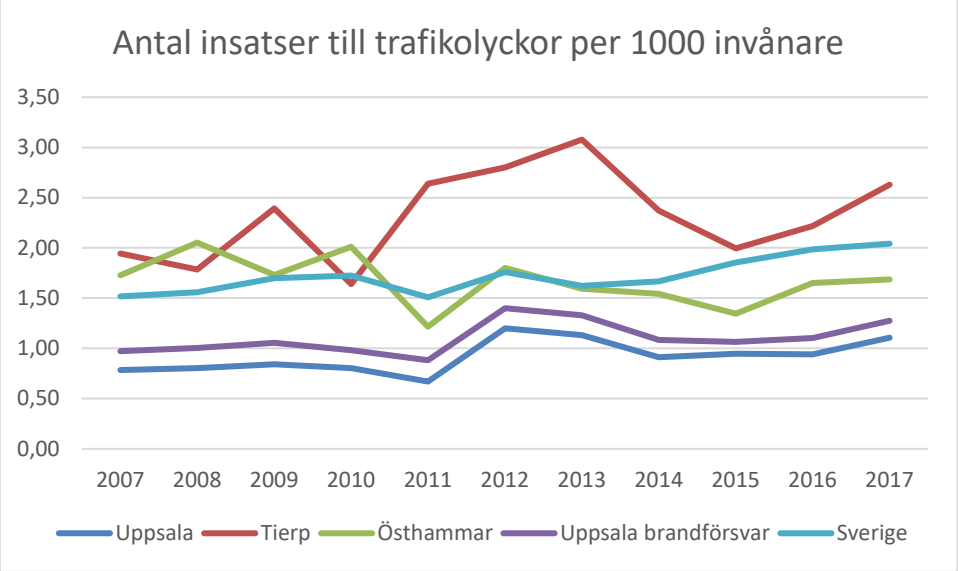
7.4 Trafikolyckor

Under åren 2014 - 2017 har Uppsala brandförsvar hanterat totalt 1158 trafikolyckor. Mellan 2007 och 2011 åkte Uppsala brandförsvar på cirka 210-250 trafikolyckor årligen. 2012 skedde en kraftig ökning till nästan 350 trafikolyckor. Denna ökning har hållit i sig sedan dess, **se figur 7.4.1.** Den huvudsakliga ökningen dessa år har skett i Uppsala kommun. Det är främst trafikolyckor med personbilar som står bakom denna ökning.

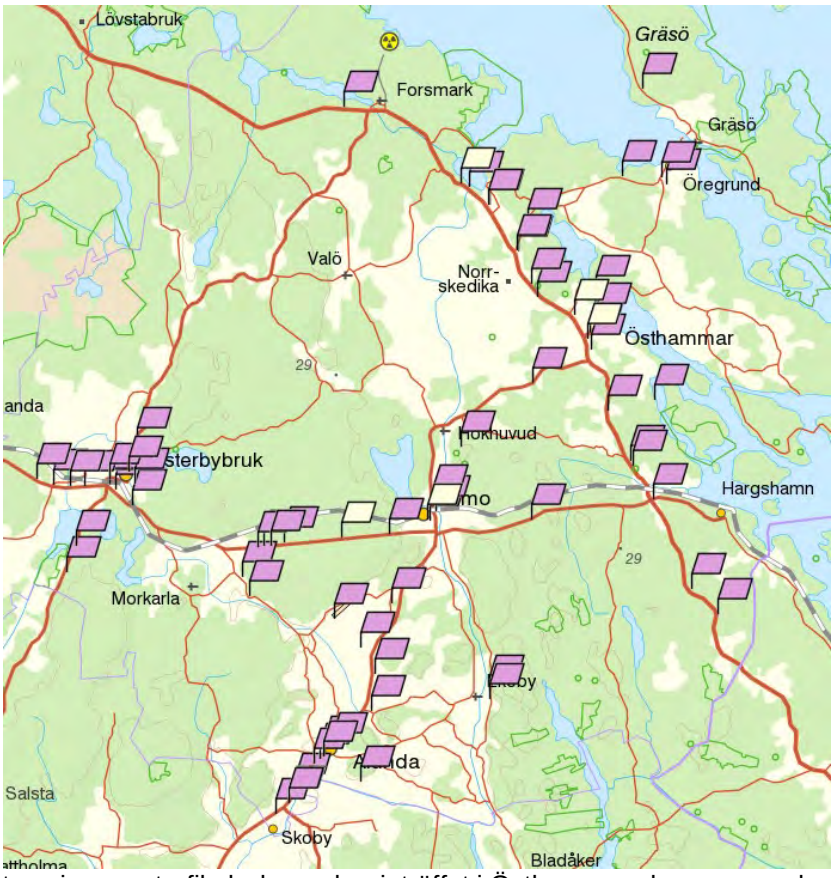
Figur 7.4.1. Antalet trafikolyckor i Uppsala brandförsvars område. *Källa. IDA.*

Räknat per 1000 invånare har Tierp avsevärt fler trafikolyckor än övriga två kommuner samt jämfört med Sverige i övrigt, se figur 7.4.2. Antalet trafikolyckor per 1000 invånare ökade under flera år från 2010. 2014 och 2015 var antalet lägre i Tierp men har återigen börjat öka. Antalet trafikolyckor per 1000 invånare är relativt stabilt i Uppsala, Östhammar och Sverige som helhet. Totalt har Uppsala brandförsvar färre trafikolyckor per 1000 invånare än Sverige som helhet.

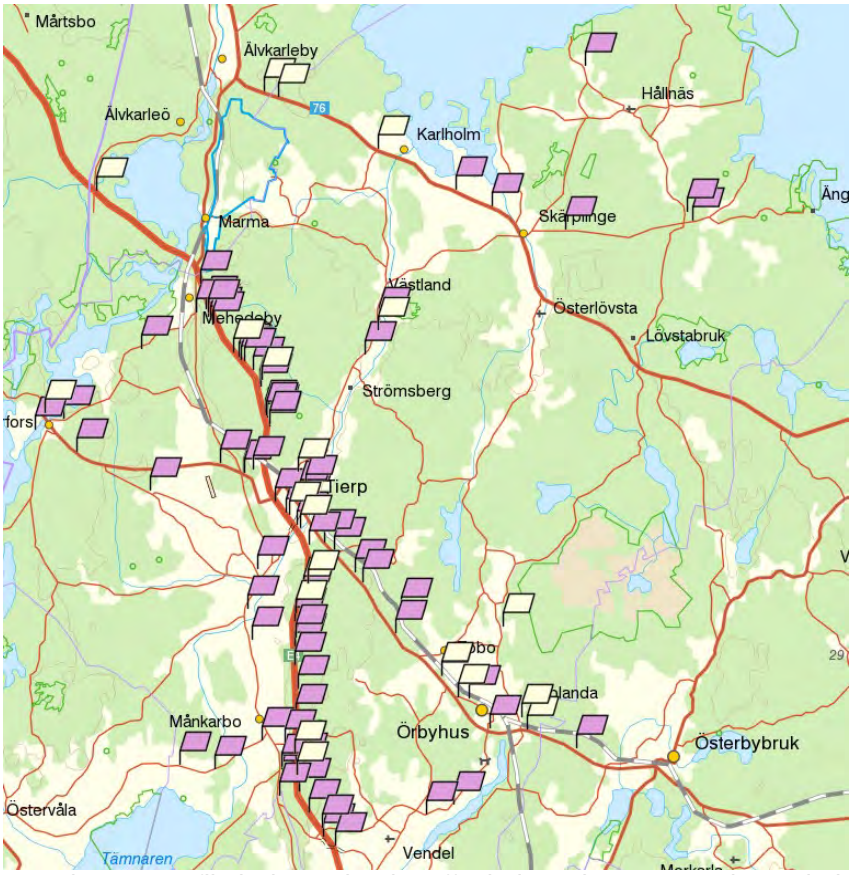

Figur 7.4.2. Antalet trafikolyckor per 1000 invånare. *Källa. IDA.*

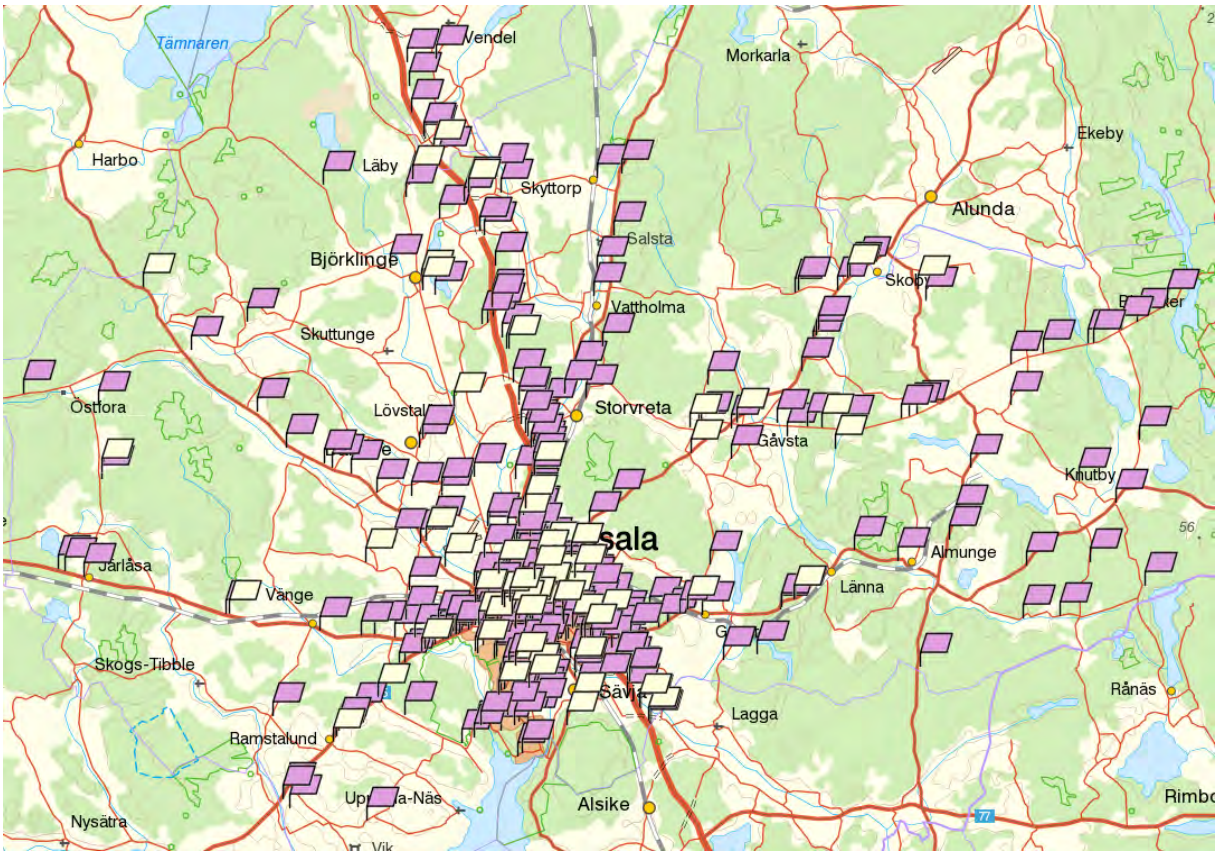
Av figur 7.4.3 till 7.4.5 framgår att huvuddelen av trafikolyckorna inträffar i tätorterna eller längs de större vägarna. Ett stort antal olyckor har under åren 2016 - 2017 inträffat längs E4.

Figur 7.5.3. Kartan visar var trafikolyckorna har inträffat i Östhammars kommun under perioden 2016 - 2017. *Källa: Daedalos.*

Figur 7.5.4. Kartan visar var trafikolyckorna har inträffat i Tierps kommun under perioden 2016 - 2017. *Källa: Daedalos.*

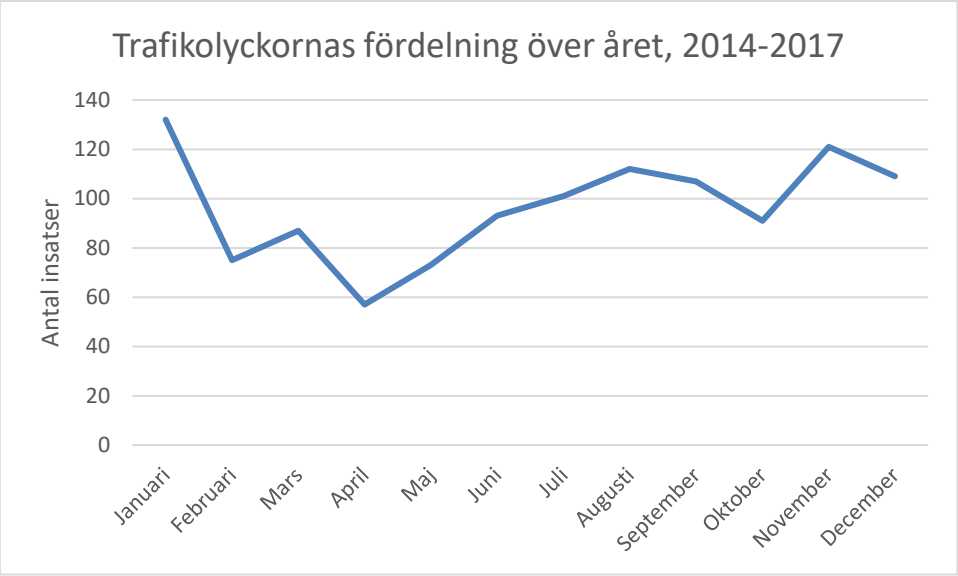

Figur 7.5.5. Kartan visar var trafikolyckorna har inträffat i Uppsala kommun under perioden 2016 - 2017. *Källa: Daedalos.*

Av figur 7.4.6 framgår att huvuddelen av trafikolyckorna inträffar under dagen. Den största toppen av olyckor inträffar mellan klockan 15 - 17. Trafikolyckorna är minst till antalet under våren och tidig sommar och i januari, se figur 7.4.7.

Figur 7.4.6. Trafikolyckors fördelning över dygnet. *Källa: IDA.*

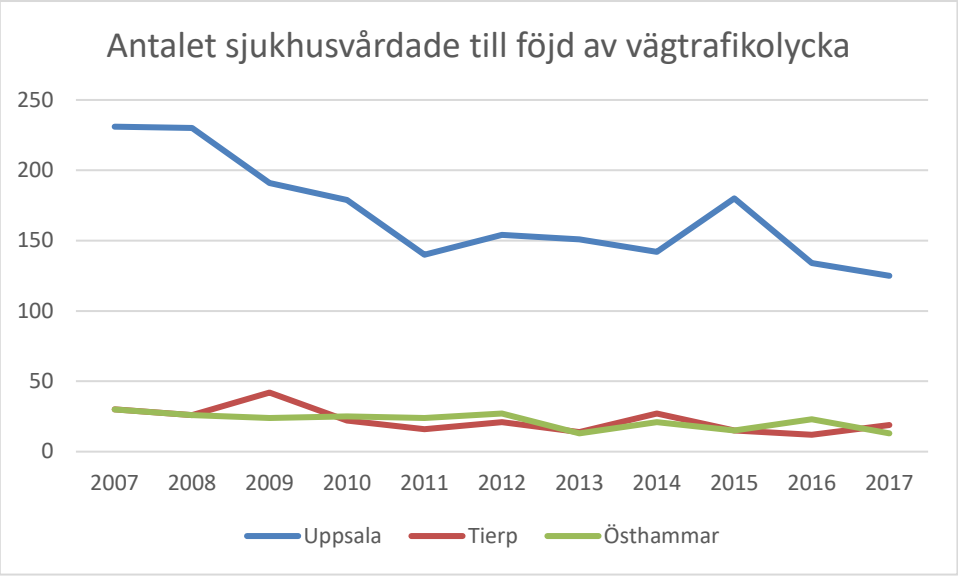
Figur 7.4.7. Trafikolyckornas fördelning över året, Uppsala brandförsvar. *Källa: IDA.*

Av figur 7.4.8 framgår antalet personer som omkommit i vägtrafik varje år i Uppsala län. Trenden är minskande, antalet omkomna har minskat varje år sedan 2010. Av de omkomna var 11 % yngre än 18 år, 59 % i åldern 18-65 år och 30 % äldre än 65 år.

Figur 7.4.8. Antalet personer som omkommit i vägtrafik i Uppsala län. *Källa: Socialstyrelsens dödsorsaksregister, statistiken är hämtad genom IDA.*

Figur 7.4.9 visar statistik för antalet personer som vårdats på sjukhus i minst ett dygn till följd av skador i vägtrafiken. Denna statistik är från Socialstyrelsen och det är inte säkert att alla skadehändelser nödvändigtvis involverat brandförsvaret. Trenden är minskande, sedan 2007 har antalet skadade i vägtrafiken nästan halverats. Av statistiken framgår att 65 % av de som skadats i vägtrafiken är män. 14 % av de som skadats var ungdomar yngre än 18 år. 64 % av de skadade var i ålder 18 - 64 år. 22 % var äldre än 65 år.

Figur 7.4.9. Antalet personer som vårdats på sjukhus i minst ett dygn till följd av skador som uppkommit i vägtrafiken. *Källa: Socialstyrelsens patientregister, statistiken är hämtad genom IDA.*

7.5 Drunkning

Årligen åker Uppsala brandförsvar i snitt på sju insatser till drunkningsolyckor, se tabell 7.5.1. Sedan 2007 har flest drunkningar inträffat i Uppsala kommun.

Tabell 7.5.1. Antalet insatser till drunkningar. *Källa: IDA.*

	Uppsala	Tierp	Östhammar	Totalt
2007	0	1	2	3
2008	3	2	0	5
2009	5	2	2	9
2010	0	0	0	0
2011	1	2	2	5
2012	1	2	2	5
2013	4	1	0	5
2014	12	0	4	16
2015	8	1	0	9
2016	6	0	2	8
2017	7	0	0	7
Totalt	47	11	14	72

De flesta drunkningar sker under perioden juni - september och i januari – februari. Flest drunkningar inträffar under eftermiddagar samt runt klockan 02 - 03.

Av tabell 7.5.2 framgår antalet personer som omkommit till följd av drunkning i Uppsala län per år.

Tabell 7.5.2. Antalet personer som omkommit genom drunkning i Uppsala län. *Källa: Socialstyrelsens dödsorsaksregister, statistiken är hämtad genom IDA.*

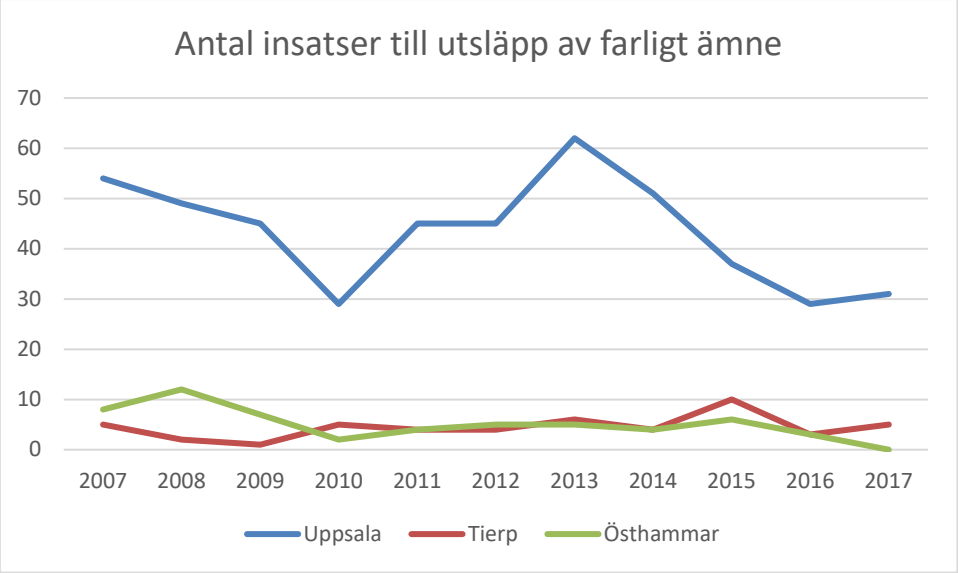
2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
3	1	5	1	--	1	3	4	2	5	4

På grund av fåtalet inträffade drunkningar inom Uppsala brandförsvars område är det nödvändigt att inhämta nationell statistik för att få ett tillräckligt underlag för att kunna dra slutsatser. Statistik från

Svenska livräddningssällskapet[14] visar att antalet drunkningsolyckor ökar nationellt. Under 2013 var 86 % av de som omkom i drunkning män. 46 % av de omkomna var äldre än 50 år. 18 % av de var över 70 år gamla. 5 % av de drunknade var yngre än 19 år.

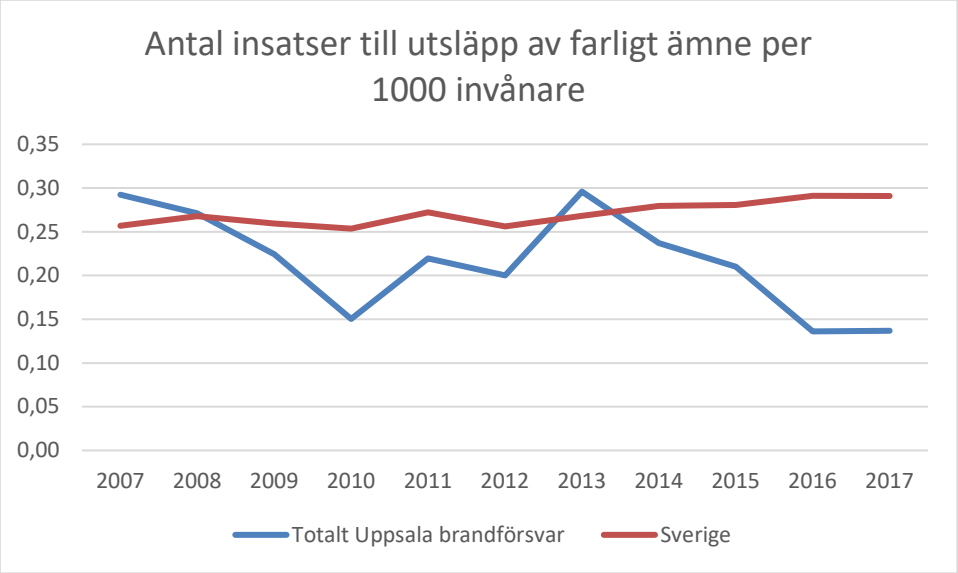
7.6 Utsläpp av farligt ämne

Uppsala brandförsvar åker i snitt till 43 insatser till utsläpp av farligt ämne årligen, se figur 7.6.1.

Figur 7.6.1 Antalet insatser till utsläpp av farligt ämne. *Källa: IDA.*

Uppsala brandförsvar har årligen färre insatser till utsläpp av farligt ämne räknat per 1000 invånare jämfört med Sverige som helhet.

Figur 7.6.2. Antalet insatser till utsläpp av farligt ämne per 1000 invånare. *Källa: IDA.*

Huvuddelen av insatserna har varit sanering vid läckage av drivmedel, smörjmedel och hydraulolja från fordon.

80 % av utsläppen har skett ute i det fria. Andra vanliga platser där utsläpp skett är i olika typer av industrier (6 %), allmän verksamhet (ex skolor, bad, handel) (7 %) men även bostäder (7 %).

[14] Drunkningsstatistik preliminär årsrapport 2017, www.svenskalivraddningssallskapet.se

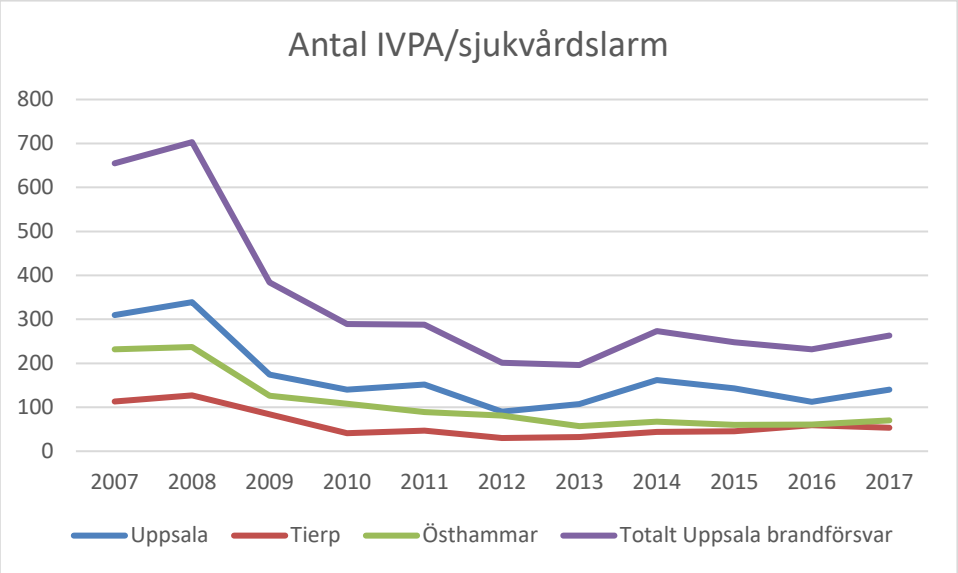
De flesta utsläppen inträffar dagtid mellan cirka klockan 07 och 17. De flesta utsläppen inträffar i perioden april till september.

7.7 IVPA/Sjukvårdslarm

IVPA/sjukvårdslarm är inte något som brandförsvaret enligt lag har ansvar för att utföra. Analysen omfattar ändå dessa larm eftersom det sedan länge ansetts som ett viktigt uppdrag i organisationen, och eftersom larmen utgör en stor andel av brandförsvarets larm, även om antalet larm av denna typ minskar varje år.

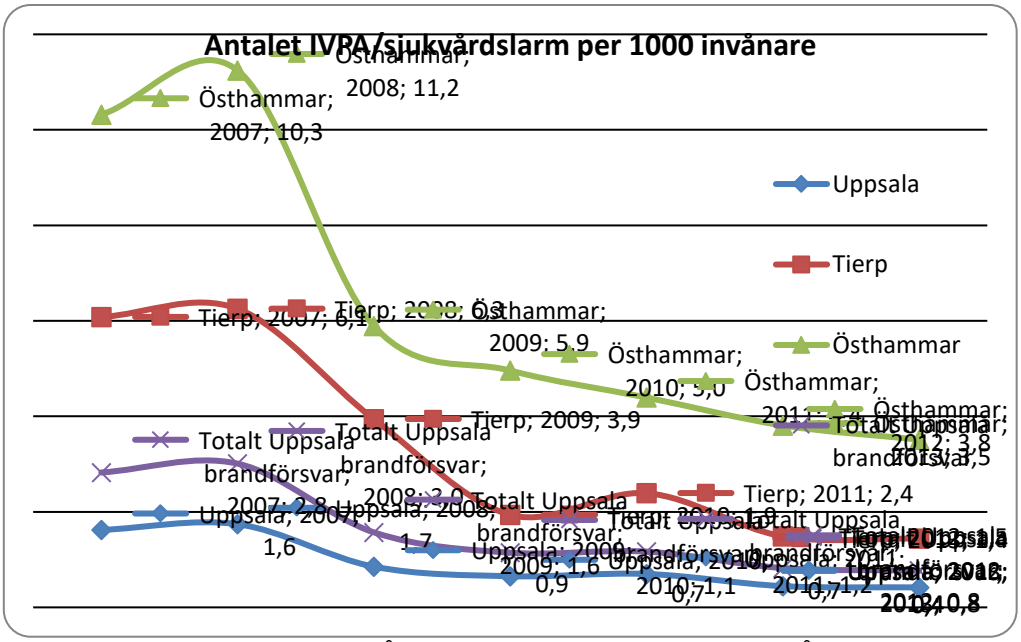
IVPA är förkortning för ”I Väntan På Ambulans”. Med IVPA/sjukvårdslarm avses insatser som Uppsala brandförsvar utför åt landstinget med landstinget som huvudman. Brandpersonal med delegation att utföra uppdrag åt landstinget åker ut för att vidta livsuppehållande åtgärder (prio 1) tills ambulans anländer och tar över insatsen. Att det finns två benämningar beror enligt SOS på att det finns en otydlighet i nomenklatur vid registrering av insatsen. Sedan hösten 2013 åker även heltidsstyrkorna på denna typ av larm, vilket troligen delvis kan förklara att minskningen av antalet larm har upphört.

Det är stor skillnad på antalet IVPA/sjukvårdslarm mellan kommunerna. Tierp och Östhammar har ungefär lika många larm per år medan Uppsala har något fler, se figur 7.7.1. Av figuren framgår tydligt att antalet larm av denna typ har minskat mycket kraftigt sedan 2007. Då genomfördes 655 insatser i de tre kommunerna. 2017 var antalet insatser 263 st. Det är något fler än lägstanivån 2013 då 196 insatser genomfördes.

Figur 7.7.1. Antalet IVPA/sjukvårdslarm per kommun. *Källa: IDA.*

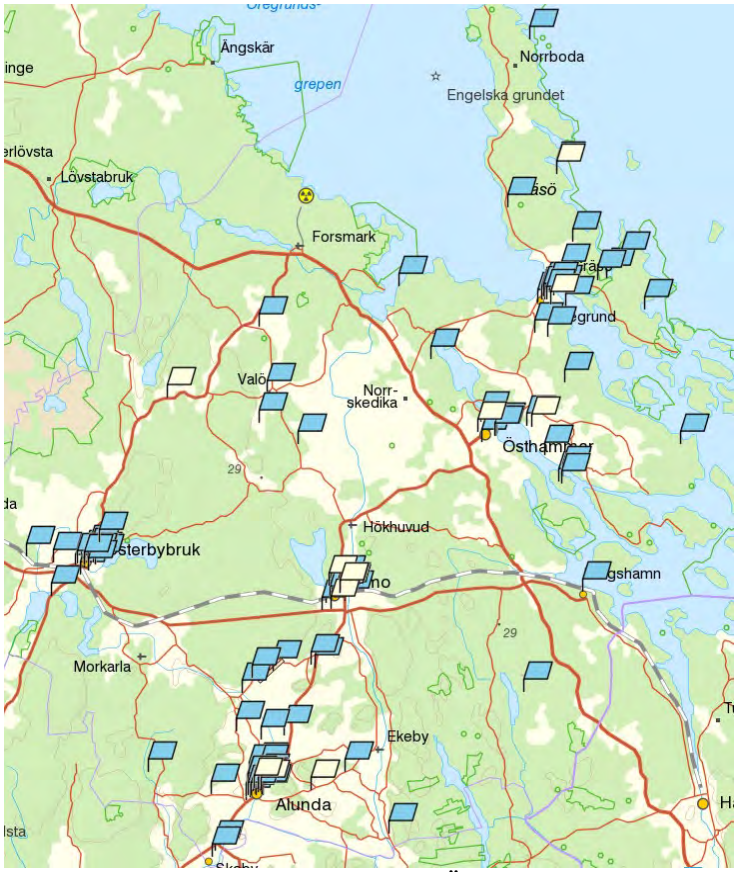
Räknat per 1000 invånare har antalet IVPA/sjukvårdslarm minskat mycket kraftigt för framförallt Östhammar och Tierp, se figur 7.7.2. Sett till invånarantalet hade framförallt Östhammar ett mycket stort antal larm av denna typ 2007 - 2008.

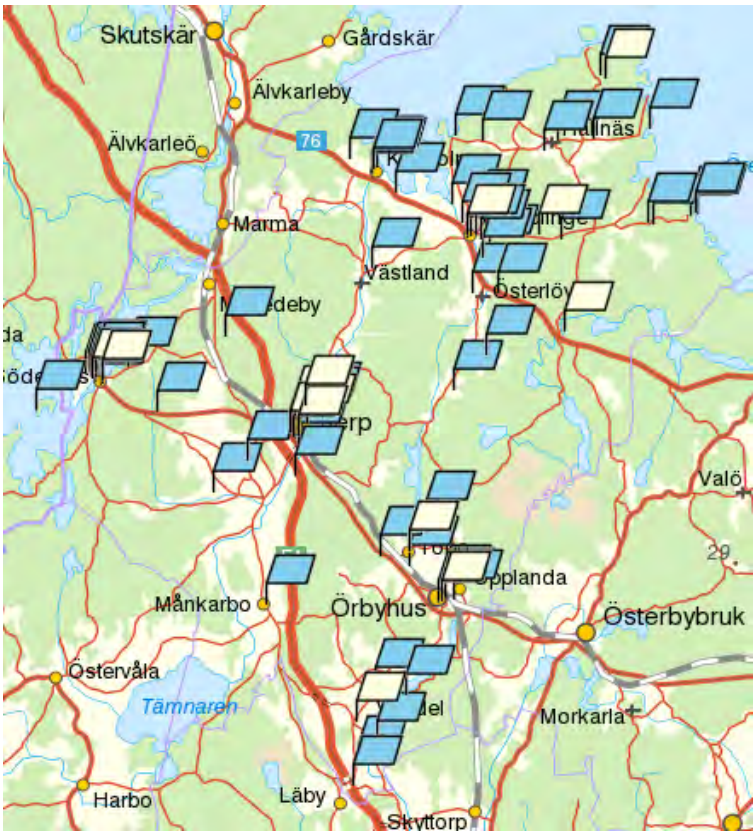
Figur 7.7.2. Antalet IVPA/sjukvårdslarm per kommun och 1000 invånare. *Källa: IDA.*

Insatserna är relativt jämnt fördelade över året. Antalet ökar något under helgerna, fredag – söndag. Majoriteten av insatserna sker mellan kl 09 och 22.

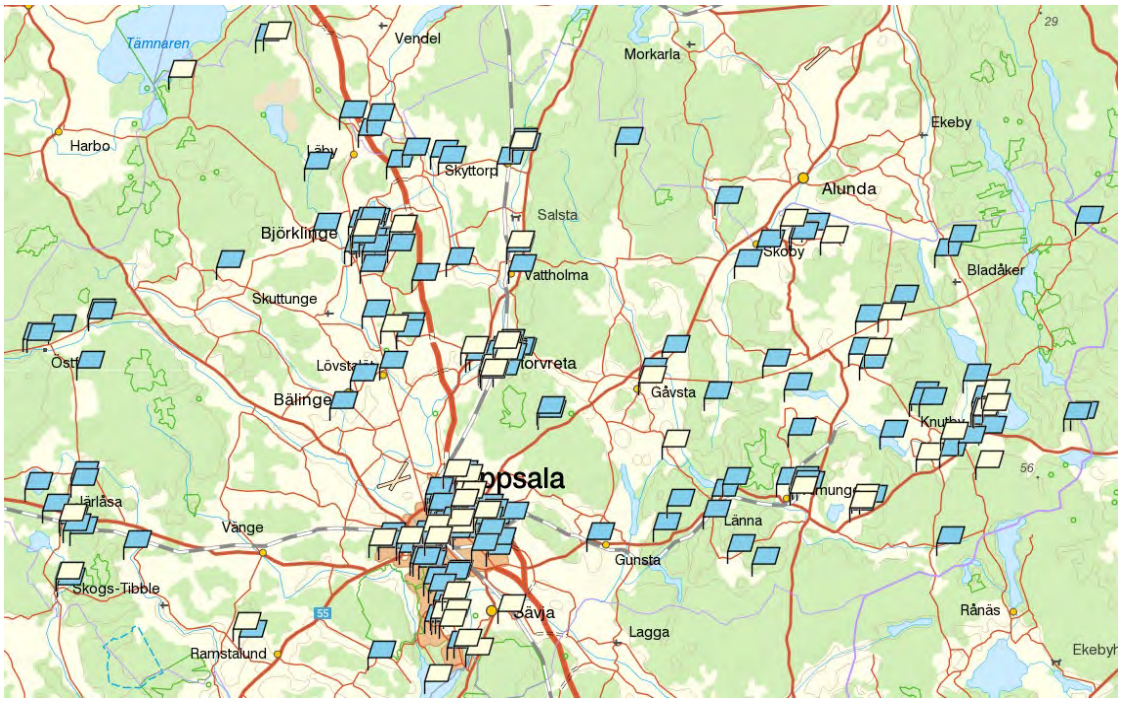
Av figur 7.7.3 till 7.7.5 framgår var IVPA/sjukvårdslarm inträffat under 2016 - 2017. Av figurerna framgår att majoriteten inträffar i eller i anslutning till tätort. Många insatser är dock ute i glesbygden, detta gäller alla tre kommuner.

Figur 7.7.3. Kartan visar var IVPA/sjukvårdslarm skett i Östhammars kommun under perioden 2016 - 2017. *Källa: Daedalos.*

Figur 7.7.4. Kartan visar var IVPA/sjukvårdslarm skett i Tierps kommun under perioden 2016 - 2017. *Källa: Daedalos.*

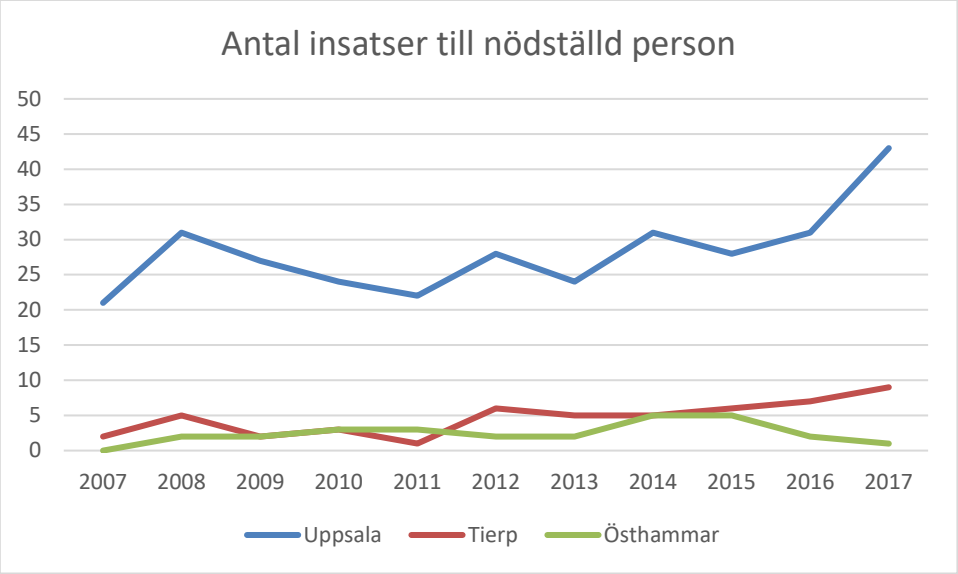
Figur 7.7.5. Kartan visar var IVPA/sjukvårdslarm skett i Uppsala kommun under perioden 2016 - 2017. *Källa: Daedalos.*

7.8 Övrigt

Det finns många andra typer av insatser som brandförsvaret årligen hanterar. I detta kapitel beskrivs några av de som bedöms ha stor påverkan på brandförsvarets verksamhet.

7.8.1 Nödställd person

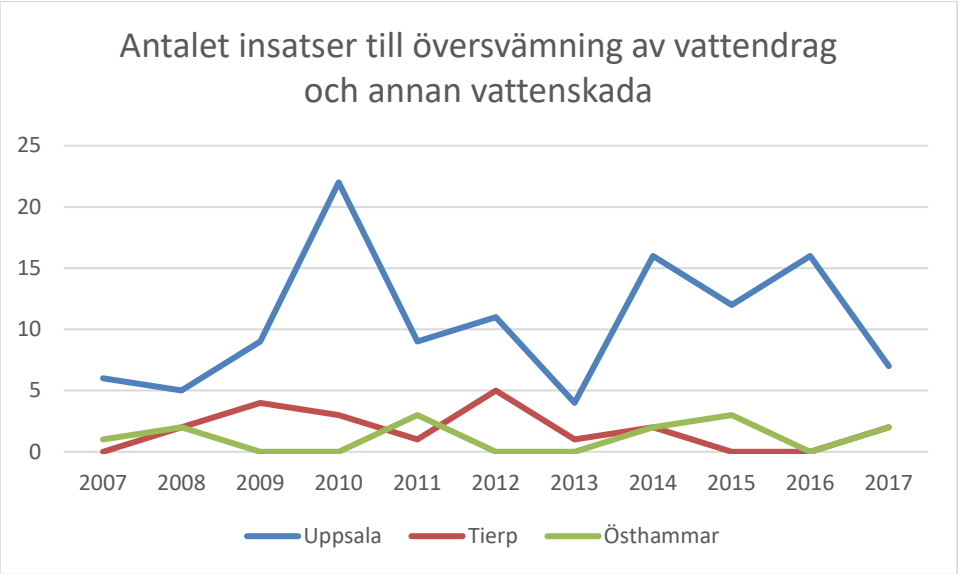
Årligen hanterar Uppsala brandförsvar cirka trettiotalet larm till nödställd person, se figur 7.8.1. Trenden är ökande i Uppsala och Tierp. Detta kan exempelvis vara arbetsplatsolyckor och suicid. Antalet insatser är som lägst under perioden november till februari. De flesta insatserna inträffar mellan klockan 09 på morgonen fram midnatt.

Figur 7.8.1. Antalet insatser till nödställd person. *Källa: IDA.*

7.8.2 Översvämning

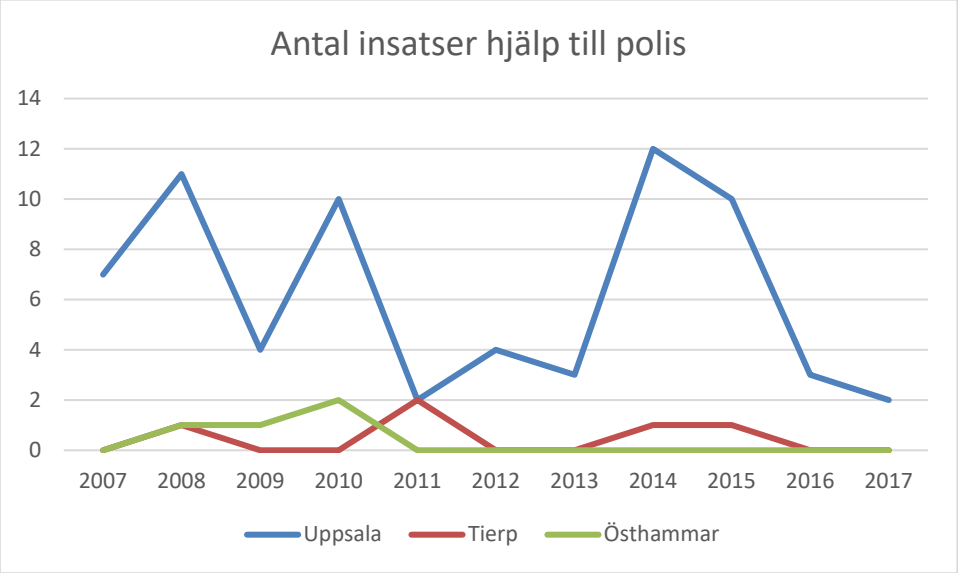
Årligen hanterar Uppsala brandförsvar cirka tio till tjugo larm till översvämning av vattendrag eller annan vattenskada, se figur 7.8.2. Flest insatser inträffar under sommarmånaderna.

Figur 7.8.2. Antalet insatser till översvämning av vattendrag och annan vattenskada. *Källa: IDA.*

7.8.3 Hjälp till polisen

De flesta insatser som har varit hjälp till polisen har varit i Uppsala, se figur 7.8.3. Hjälp till polisen kan exempelvis vara vid insatser vid bombhot.

Figur 7.8.3. Antalet insatser som varit hjälp till polisen. *Källa: IDA.*

7.9 Referenstagning ur Öppna Jämförelser

Öppna Jämförelser för Trygghet och Säkerhet är en årligt utkommande skrift från Sveriges Kommuner och Landsting (SKL). I den jämförs ett antal olika nyckeltal på trygghetsområdet för landets samtliga kommuner. Där är också kommunerna indelade i olika kommunkategorier för att möjliggöra mer likvärdiga jämförelser. Sedan föregående handlingsprogram har SKL gjort om dessa kommunkategorier. Slutligen framräknas också ett ”modellberäknat värde” som en bedömning av var kommunen borde ligga utifrån bland annat geografi, demografi och socioekonomiska faktorer. Därmed kan också en grov uppskattning göras av hur den aktuella kommunen förhåller sig till andra med liknande förutsättningar. Slutligen anges kommunens värde i förhållande till det nationella snittet. Ett grönt värde anger att kommunen ligger bland de bästa 25% i landet, ett gult värde att kommunens utfall ligger i mittfältets 50% medan ett rött värde ligger i de sämsta 25%.

Analysen har begränsats till två indikatorer: *personskador* och *utvecklade bränder i byggnad*. Kategorierna definieras av SKL på följande sätt:

- **Personskador:** Antal sjukhusvårdade (inskrivna på sjukhus minst ett dygn) till följd av oavsiktliga skador (olyckor). Den skadade personen hänförs i patientregistret till sin folkbokföringskommun, oavsett i vilken kommen skadan skett.
- **Brand i byggnad:** Med byggnad menas såväl bostäder som allmänna byggnader, industribyggnader mm. Med utvecklad brand avses sådana insatser där det fortfarande brinner när räddningstjänsten anländer eller där branden spridit sig utanför startföremålet.

Tillsammans ger de båda indikatorerna rimligtvis en antydan av hur kommunens skyddsnivå mot olyckor förhåller sig. All data är hämtad från rapporten *Öppna jämförelser 2017*. Datan bygger på statistik från MSB för åren 2014 till 2016.

7.9.1 Tierp

Tierps kommun definieras som *pendlingskommun nära större stad* och jämförs därmed med kommuner som Gnesta, Hallsberg, Knivsta, Landskrona och Strängnäs. Tidigare har Tierp tillhört gruppen *varuproducerande kommuner* (ex Arboga, Fagersta, Karlskoga och Oxelösund).

Personskador				
Antal sjukhusskadade till följd av olyckor per 1000 invånare	Jämfört med förra årets rapport	Avvikelse från modellberäknat värde	Utveckling mellan tidsperioderna 2001-20013 och 2011-2013. Förändring i procent.	Medelvärde i typkommunen
10,4	Oförändrat	Färre än	-15	10,7
Utvecklade bränder i byggnad				
Antal utvecklade bränder i byggnad per 1000 invånare	Jämfört med förra årets rapport	Avvikelse från modellberäknat värde	Utveckling mellan tidsperioderna 2001-2013 och 2011-2013. Förändring i procent.	Medelvärde i typkommunen
0,68	Minskat (från 2012, då 0,83)	Fler än	Uppgift saknas[15]	0,52

[15] Har slutat redovisas i *Öppna jämförelser*

Personskadorna ligger något lägre än väntat och har utvecklats positivt över tid. Brand i byggnad har minskat jämfört med datan från föregående riskanalys men ligger fortfarande högt över typvärdet för kommunen. Viktigt att notera är att antalet händelser per år är få, vilket innebär att ett fåtal fler eller färre händelser kan ha relativt stor påverkan på värdet. Det finns inget i denna statistik som motsäger andra uppgifter i riskanalysen.

7.9.2 Uppsala

Uppsala kommun definieras som *större stad* tillsammans med städer som Linköping, Norrköping, Västerås och Örebro.

Personskador				
Antal sjukhusskadade till följd av olyckor per 1000 invånare	Jämfört med förra årets rapport	Avvikelse från modellberäknat värde	Utveckling mellan tidsperioderna 2001-20013 och 2011-2013. Förändring i procent.	Medelvärde i typkommunen
7,1	Oförändrat	Färre än	-27	10,0
Utvecklade bränder i byggnad				
Antal utvecklade bränder i byggnad per 1000 invånare	Jämfört med förra årets rapport	Avvikelse från modellberäknat värde	Utveckling mellan tidsperioderna 2001-2003 och 2011-2013. Förändring i procent.	Medelvärde i typkommunen
0,39	Minskat (från 2012, då 0,59)	Fler än	Uppgift saknas[17]	0,39

Personskadorna ligger lågt jämfört med medelvärdet för typkommunen. Antalet utvecklade bränder i byggnad är samma som medelvärdet i typkommunen. Värdet ligger dock något högt och avviker från det modellberäknade värdet. Uppgifterna förefaller stämma med den bild som övrig statistik i analysen ger.

7.9.3 Östhammar

Östhammars kommun definieras som *lågpendlingskommun nära större stad* och jämförs därmed med kommuner som Enköping, Motala, Sala, Uddevalla och Nässjö. Tidigare har Östhammar tillhört gruppen *turism- och besöksnäringskommun* (ex Borgholm, Malung-Sälen, Norrtälje och Åre).

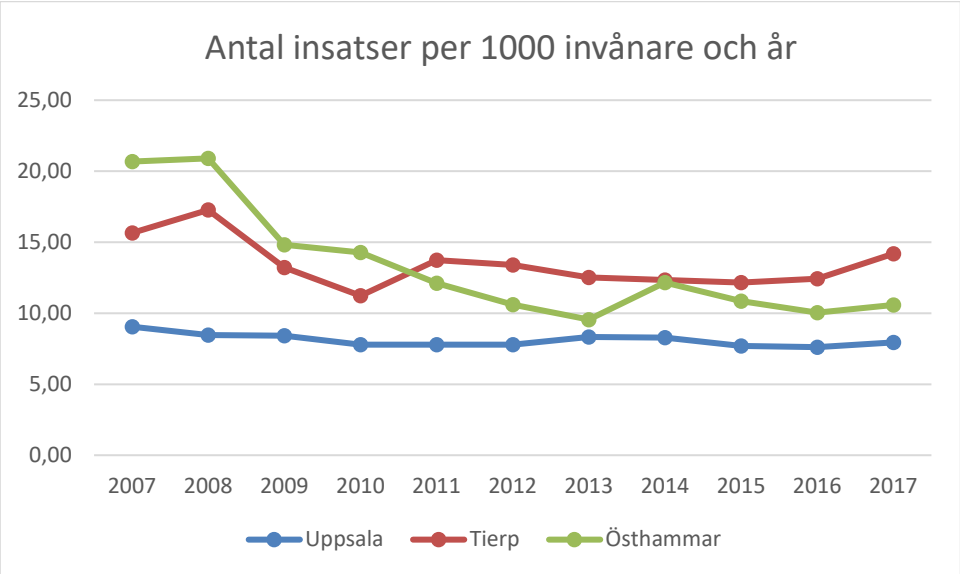
Personskador				
Antal sjukhusskadade till följd av olyckor per 1000 invånare	Jämfört med förra årets rapport	Avvikelse från modellberäknat värde	Utveckling mellan tidsperioderna 2001-20013 och 2011-2013. Förändring i procent.	Medelvärde i typkommunen
8,7	Oförändrat	Färre än	-29	12,0

Utvecklade bränder i byggnad				
Antal utvecklade bränder i byggnad per 1000 invånare	Jämfört med förra årets rapport	Avvikelse från modellberäknat värde	Utveckling mellan tidsperioderna 2001-20013 och 2011-2013. Förändring i procent.	Medelvärde i typkommunen
0,71	Ökat (från 2012, då 0,47)	Fler än	Uppgift saknas	0,59

När det gäller personskador ligger Östhammar bra till i jämförelsen. Personskadorna ligger under modellberäknade värdet och under typvärdet i kommunen. För utvecklade bränder i byggnader har antalet ökat sedan föregående analys. Utvecklade bränder i byggnader ligger över både modellberäknat värde och över typvärdet i kommunen. Det bör noteras att antalet bränder har inte ökat i Östhammar. Däremot har antalet bränder där det fortfarande brinner vid brandförsvarets ankomst ökat. Viktigt att notera är att antalet händelser per år är få, vilket innebär att ett fåtal fler eller färre händelser kan ha relativt stor påverkan på värdet.

7.10 Slutsatser

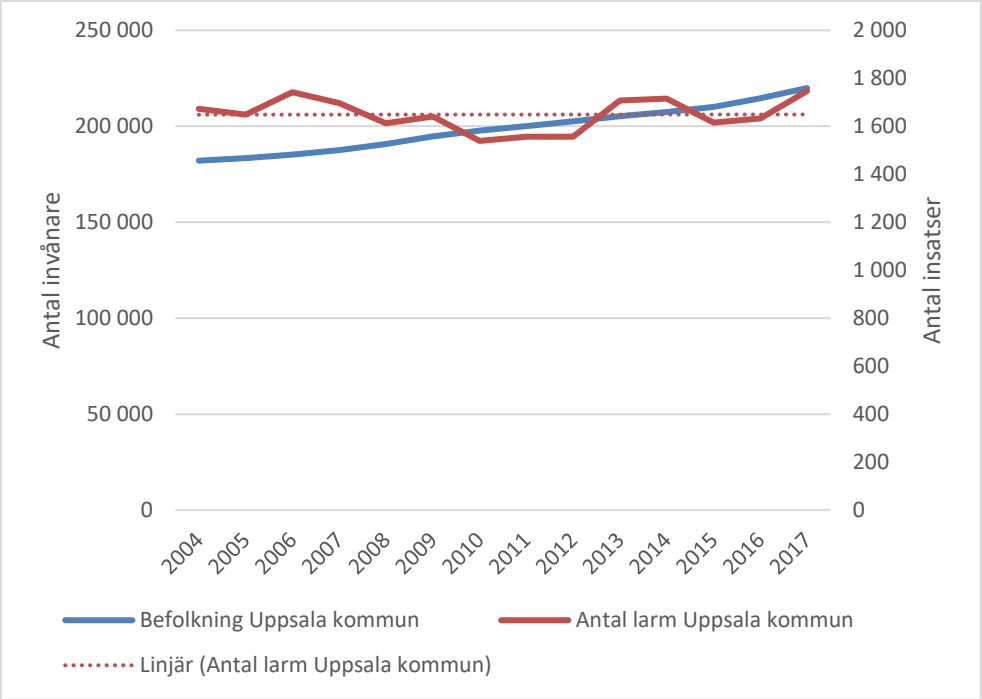
Uppsala kommuns befolkning har vuxit kraftigt i de senaste decennierna. Mellan 2007 och 2017 växte kommunen med nästan 38 000 invånare. Prognosen är att befolkningstillväxten kommer att fortsätta kommande decennier. Av denna anledning är det av intresse att beröra hur detta kommer påverka brandförsvarets insatser. För respektive insatstyp i riskanalysen är antalet insatser per 1000 invånare plottat, se figur 7.10.1 nedan. För Uppsala kommun är detta i stort sett oförändrat från år till (strax under åtta insatser per 1000 invånare) även om det varierar något mellan olika typer av insatser. Motsvarande tycks gälla även för Tierp och Östhammars kommuner, även om svängningarna är något större för dessa kommuner. Det kan bero på att antalet insatser är förhållandevis få i jämförelse med Uppsala och mindre ökningar/minskningar mellan enskilda år då får större påverkan. Den stora minskningen fram till 2010 beror på stora minskningar i antalet sjukvårdslarm/IVPA, se kapitel 7.7.

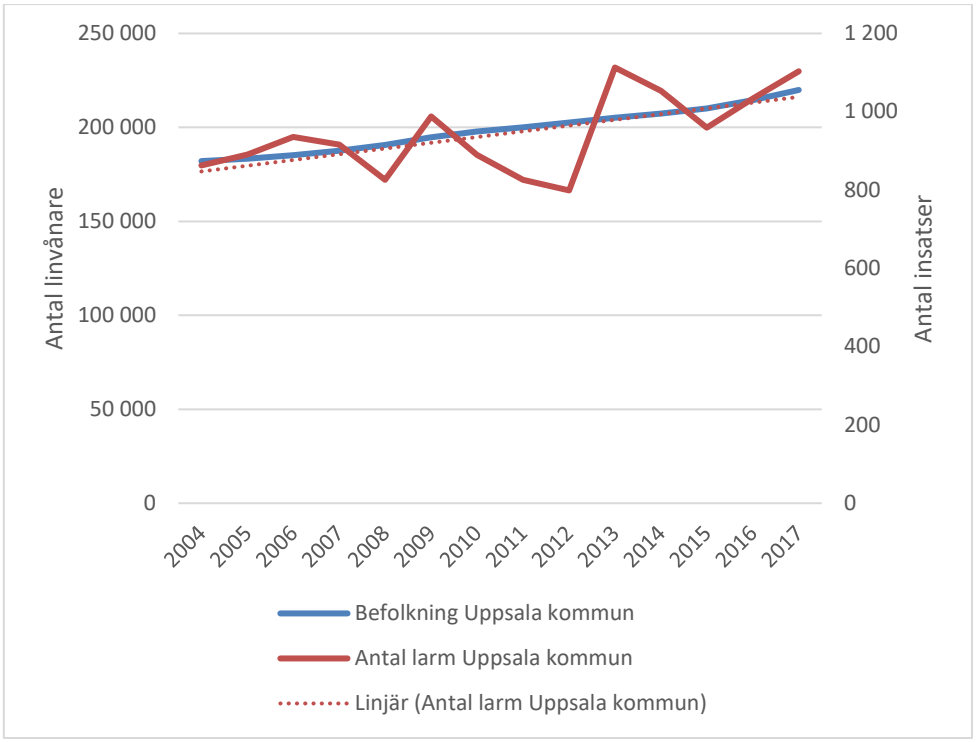
Figur 7.10.1. Antal räddningsinsatser per år i relation till befolkningsutvecklingen i Uppsala kommun. *Källa: IDA och SCB*

I figur 7.10.2 nedan är antalet insatser plottat mot befolkningsutvecklingen i Uppsala kommun. I figur 7.10.3 är antalet insatser (IVPA/sjukvårdslarm och automatlarm, ej brand borträknat) plottat på motsvarande sätt. Av dessa figurer framgår att över tid tycks antalet insatser korrelera relativt väl mot befolkningsutvecklingen, vilket också bekräftar att antalet insatser per 1000 invånare i stort sett är

konstant. Detta blir än tydligare i figur 7.10.2 där automatlarm, ej brand och sjukvårdslarm/IVPA är bortplockat. Om Uppsala kommuns befolkning ökar med 135 000 invånare bedöms således också antalet insatser som brandförsvaret genomför öka.

Figur 7.10.2. Antal räddningsinsatser per år i relation till befolkningsutvecklingen i Uppsala kommun. *Källa: IDA och SCB.*

Figur 7.10.3. Antal räddningsinsatser per år i relation till befolkningsutvecklingen i Uppsala kommun, exklusive larmkategorierna *automatiska brandlarm, ej brand* och *sjukvårdslarm/IVPA*. *Källa: IDA och SCB.*

Tierps och Östhammars kommuner sticker ut negativt i kategorin *brand i byggnad.* I en jämförelse med liknande kommuner i landet (*pendlingskommun nära större stad* för Tierp och *lågpendlingskommun nära större stad* för Östhammar) ligger båda kommuner högt. Utvecklingen i Tierp och Östhammar bör hållas under uppsikt.

Under perioden 2007 - 2017 omkom 30 personer i brand. För de bränder där fördjupad statistik finns att tillgå (bränder som inträffat innan 2015) så var 22 av 24 personer män. Minst sju av dem (troligen fler; mörkertalet är stort) hade någon form av funktionshinder (fysiskt och/eller psykiskt). Män är överrepresenterade i all olycksstatistik från tidig ålder (undantaget ridolyckor)[16] och nationellt har fördelningen av antalet omkomna i brand legat på omkring 75% män och 25% kvinnor. Som konstaterats har dödsbränder också inträffat utanför tätorterna. Äldre män med funktionshinder, boendes på landsbygd löper alltså betydligt större risk att omkomma i brand än genomsnittet.

Trafikolyckorna har ökat i antal de senaste åren, särskilt i Tierps och Uppsala kommuner. Däremot har antalet omkomna och framför allt skadade i trafikolyckor sjunkit de senaste åren. Säkrare bilar och säkrare vägar kan sannolikt vara bidragande orsaker. Mötesfria landsvägar minskar risken för frontalkollisioner där risken för svåra skador är stor, och ökad mängd rondeller minskar också risken för kollisioner.

[16] Källa: Föreläsning på Försvarshögskolan, februari 2015, Thomas Gell, MSB.

8 Kommuninvånarnas nivå på skyddet

Detta kapitel beskriver kommuninvånarnas nivå på brandskyddet. Detta görs utifrån statistik över brandvarnarförekomst vid skorstensfejarmästarnas brandskyddskontroller samt MSB:s och SCB:s enkätundersökning Trygghet och säkerhet.

8.1 Sotningsenkäter

Vid brandskyddskontrollen genomför skorstensfejarmästaren även kontroll av om brandvarnare finns i bostaden och om den fungerar. Dessa kontroller har skett i småhus. Totalt har 10689 kontroller genomförts. Kontrollerna har genomförts av olika företag då det är olika företag som genomför brandskyddskontroll på brandförsvarets uppdrag. Antalet genomförda kontroller och tidsperiod för kontrollerna varierar mellan kommunerna. Av dessa anledningar bör resultaten tolkas med viss försiktighet.

Tabell 8.1 Resultat av sotarnas kontroller av brandvarnarförekomst och funktion. Kontroller under perioden 2016 – november 2018

	Andel som har brandvarnare som fungerar	Andel som har brandvarnare men fungerar ej	Andel som saknar brandvarnare
Tierp	85 %	5 %	10 %
Uppsala	89 %	7 %	4 %
Östhammar	88 %	12 %[1]	

[1]Siffran omfattar kontroller med anmärkning. Anmärkning kan vara att brandvarnare finns men fungerar ej eller att brandvarnare saknas helt.

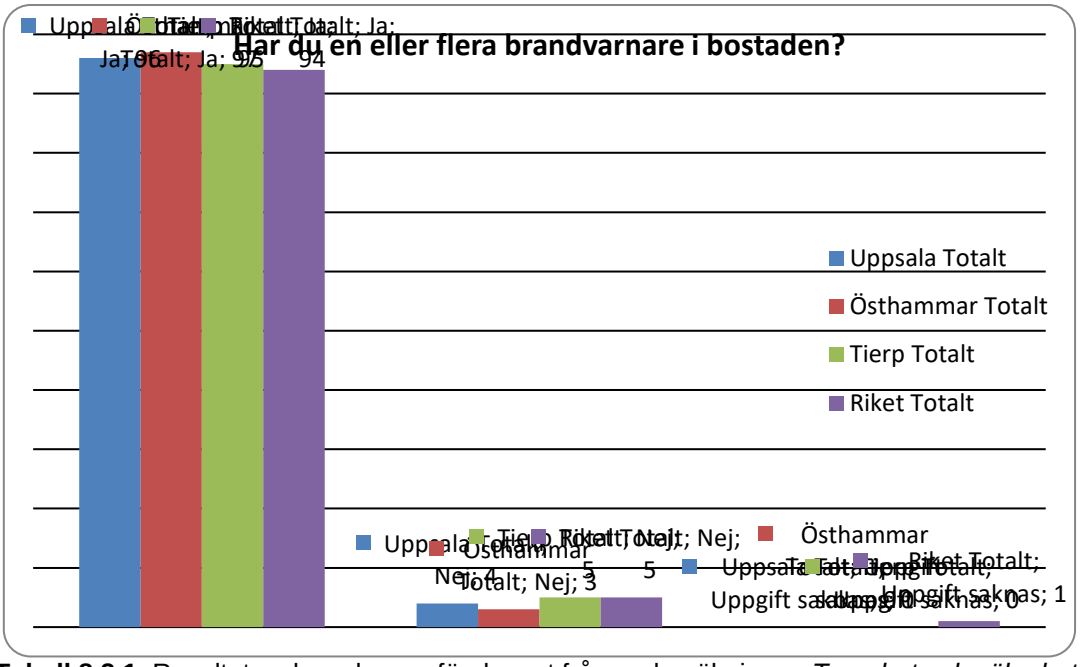
Av tabell 8.1 framgår att vid 85 – 89 % av kontrollerna finns fungerande brandvarnare. Tierp har lägst andel som har brandvarnare som fungerar.

8.2 Trygghet och säkerhet

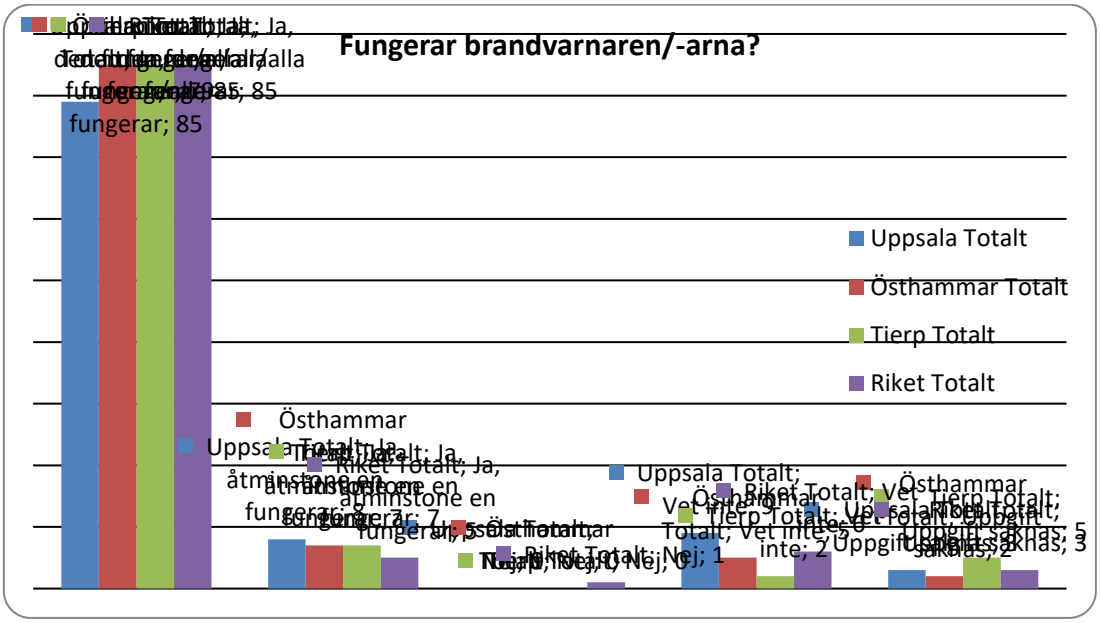
Under vintern 2014 genomförde Myndigheten för samhällsskydd och beredskap tillsammans med SCB en statistisk enkätundersökning om trygghet och säkerhet. Undersökningen genomfördes i två delar, en nationell del och en kommunal del. I den kommunala delen gjordes ett slumpmässigt urval av 600 personer per kommun i åldrarna 18 till 79 år. Resultaten räknades upp för att avse hela befolkningen i respektive kommun.

Över hälften, oavsett kommun i Uppsala brandförsvars område, uppger att de aldrig eller mycket sällan är oroliga för att drabbas av brand. Cirka 30 - 35 % anger att de är oroliga ibland.

I alla tre kommuner har 95 – 97 % av invånarna angett att de har en eller fler brandvarnare i sin bostad, se figur 8.2.1. I både Tierp och Östhammar har 85 % uppgett att samtliga brandvarnare fungerar, motsvarande siffra för Uppsala är 79 %. Denna skillnad är statistiskt säkerställd. I Uppsala uppger 8 % att minst en brandvarnare fungerar, i både Tierp och Östhammar uppger 8 % samma sak, se figur 8.2.2.

Tabell 8.2.1. Resultat av brandvarnarförekomst från undersökningen *Trygghet och säkerhet*.

Figur 8.2.2. Resultat om brandvarnarnas funktion från undersökningen *Trygghet och säkerhet*.

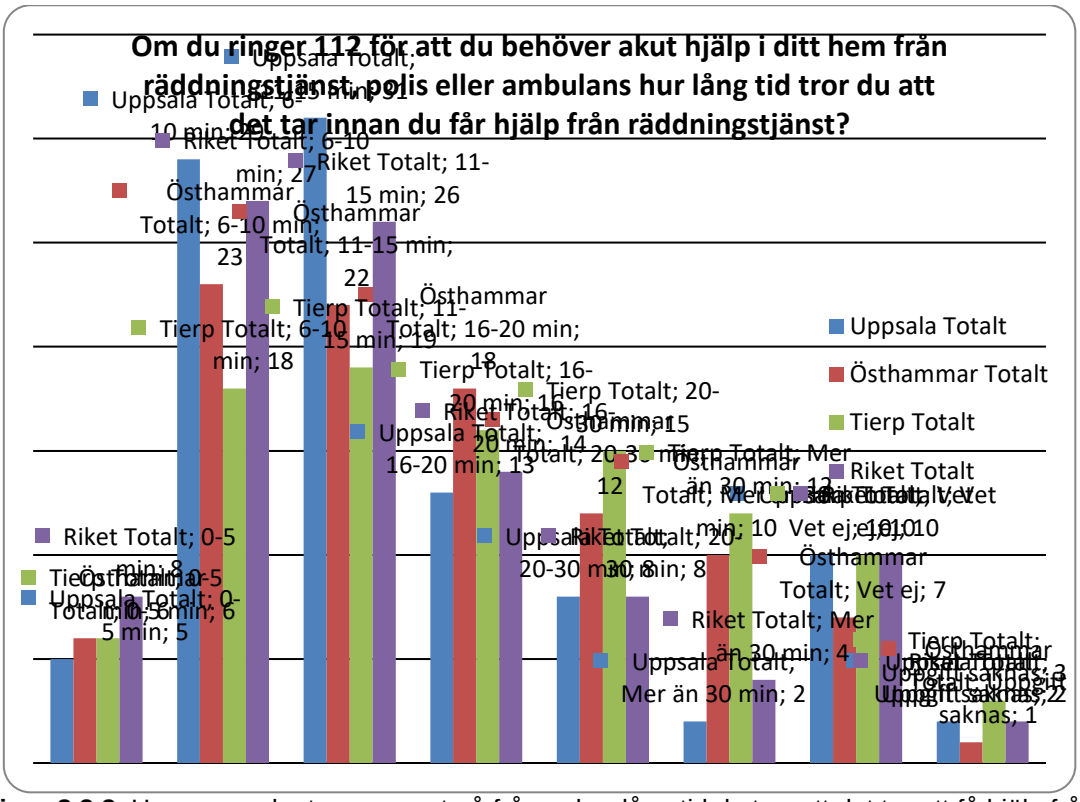
I Uppsala uppger 27 % att de aldrig kontrollerar sin brandvarnare. Motsvarande siffra i Tierp och Östhammar är 9 % respektive 16 %. Skillnaden mellan Tierp/Östhammar och Uppsala är statistiskt säkerställd. Cirka 50 % i alla tre kommuner kontrollerar brandvarnarna mer sällan än varannan månad.

I Tierp och Östhammar uppger 12 % respektive 14 % att de inte har tillgång till något släckredskap (exempelvis handbrandsläckare, brandfilt eller vattenslang). Motsvarande siffra i Uppsala är 32 %. Denna skillnad är statistiskt säkerställd.

Över 80 % av invånarna, oavsett kommun, uppger att de känner ganska eller mycket stort förtroende för räddningstjänsten.

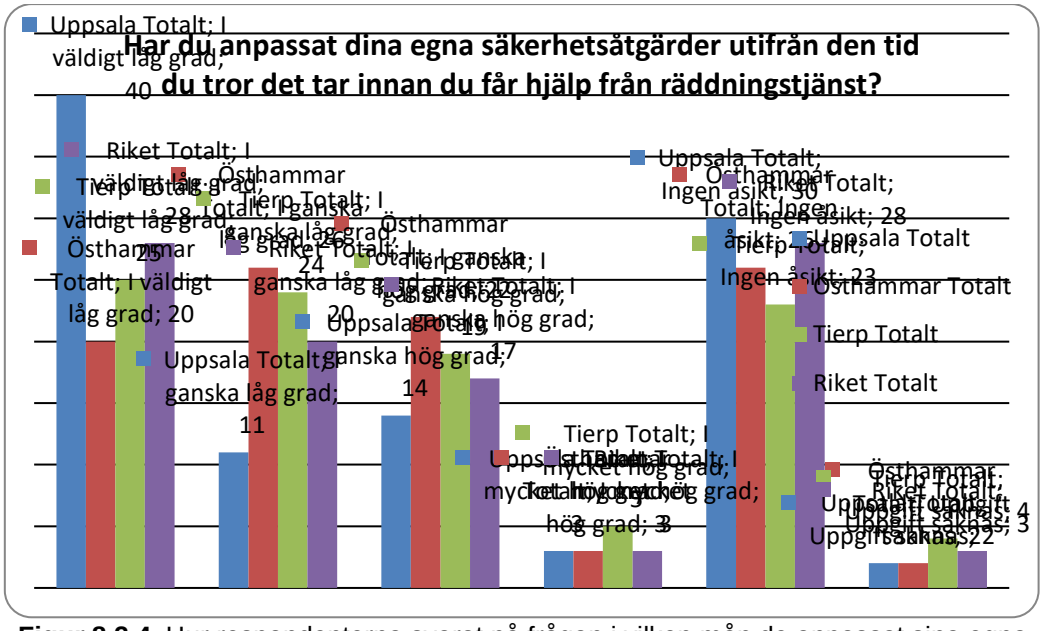
Uppsalaborna tror i högre utsträckning än invånare i Tierp och Östhammar att tiden från att de larmar 112 till dess att de tror att de får hjälp av räddningstjänsten är kort, se figur 9.2.3. Invånare i Tierp och

Östhammar anger i högre grad än Uppsalabor längre tider till dess att de får hjälp av räddningstjänsten.

Figur 8.2.3. Hur respondenterna svarat på frågan hur lång tid de tror att det tar att få hjälp från brandförsvaret. *Källa: Trygghet och säkerhet 2014.*

I Uppsala anger 40 % att de anpassat sina egna säkerhetsåtgärder i väldigt låg grad utifrån tiden de tror att det tar innan de får hjälp av räddningstjänsten. Motsvarande siffra för Östhammar är 20 % och för Tierp 25 %, se figur 8.2.4. Skillnaden mellan Uppsala och Tierp/Östhammar är statistiskt säkerställd. Ungefär två tredjedelar av invånarna anser att de har ganska eller mycket stor möjlighet att påverka sin säkerhet när det gäller brand, oavsett vilken kommun de bor i.

Figur 8.2.4. Hur respondenterna svarat på frågan i vilken mån de anpassat sina egna säkerhetsåtgärder utifrån den tid de tror att det tar att få hjälp. *Källa: Trygghet och säkerhet 2014.*

Ungefär hälften av invånarna i kommunerna uppger att de saknar kunskap om var de ska vända sig för att få information om det inträffar en allvarlig händelse eller kris.

Uppsalaborna saknar i större utsträckning än invånarna i Tierp och Östhammar utrustning för att klara sig vid långvariga avbrott i el-, vatten eller värmeförsörjningen. I Tierp och Östhammar uppger cirka 60 % att de har tillgång till reservkök (exempelvis vedspis, sprit- eller gasolkök). I Uppsala uppger 36 % samma sak. Skillnaden är statistiskt säkerställd.

Cirka 20% i Östhammar och Tierp uppger att de saknar dunkar att hämta vatten i, samma siffra för Uppsala är 50 %. Skillnaden är statistiskt säkerställd. Ungefär hälften uppger att de inte har tillgång till batteridriven radio med extra batterier. En övervägande majoritet anser att de har liten eller mycket liten möjlighet att påverka sin egen situation vid elavbrott eller avbrott i dricksvattenförsörjning som varar längre än 24 timmar.

I Uppsala uppger 35 % av respondenterna att de bor i småhus, motsvarande siffra för Tierp och Östhammar är 67 % respektive 74 %. 55 % av respondenterna i Uppsala uppger att de bor i lägenhet. Motsvarande är 18 % i Östhammar och 25 % i Tierp.

8.3 Slutsatser av sotarenkäterna och *Trygghet och säkerhet*

- Det kan konstateras en skillnad i brandvarnarförekomst mellan sotarenkäterna och *Trygghet och säkerhet*. Man bör vara försiktig vid jämförelse resultaten från sotarenkäterna med resultaten från *Trygghet och säkerhet* då undersökningarna genomförts på olika sätt och omfattar olika urval. Det som dock kan konstateras är att en inte försumbar andel av kommuninvånarna saknar brandvarnare, och där det finns är det många som inte fungerar. Hur stor andel detta utgör varierar dock beroende på undersökning.
- En tredjedel i Uppsala uppger att de helt saknar släckutrustning. I Tierp och Östhammar är förekomsten av släckutrustning hos kommuninvånarna betydligt högre. Detta skulle delvis kunna förklaras i att en större andel bor i småhus i dessa kommuner.
- Respondenter boende i Uppsala kommun tror att de får hjälp från brandförsvaret snabbare än respondenter boendes i Tierp och Östhammars kommuner. Respondenterna i Uppsala har anpassat sina egna säkerhetsåtgärder i lägre omfattning än respondenter i övriga kommuner. Detta skulle delvis kunna förklaras av att större andel av respondenterna bor i lägenhet i Uppsala än i övriga kommuner.

9 Stora oönskade händelser

Denna del av riskanalysen är en kvalitativ analys av stora oönskade händelser med stora konsekvenser. Händelserna inträffar så pass sällan att tillförlitlig statistik saknas. Av denna anledning görs en kvalitativ bedömning.

Identifiering av scenarier, och bedömning av dessa har genomförts vid intern workshop inom brandförsvaret. Identifiering av scenarier har genomförts bland annat utifrån föregående handlingsprograms riskanalys och Länsstyrelsen i Uppsala läns risk och sårbarhetsanalys för Uppsala län. Scenarier som inte nödvändigtvis innebär räddningstjänst enligt LSO analyseras också, då dessa bedöms antingen påverka brandförsvarets förmåga eller är händelser där brandförsvaret förväntas ha en viktig roll i hanteringen. Scenarierna analyseras utifrån att de inträffar i Uppsala brandförsvars geografiska område alternativt i dess närhet så att de påverkar Uppsala brandförsvars område. Givetvis kan även andra händelser i omvärlden påverka, exempelvis Tsunamin, Estoniaolyckan m. fl.

För varje scenario har sannolikheten, konsekvensen och den framtida utvecklingen (trenden) bedömts. Bedömning har gjorts utifrån följande parametrar:

Sannolikhet

Låg	Förväntas kunna inträffa mer sällan än vart 50:e år inom Uppsala brandförsvars geografiska område
Medel	Förväntas kunna inträffa inom 50 år inom Uppsala brandförsvars geografiska område
Hög	Förväntas kunna inträffa inom 10 år inom Uppsala brandförsvars geografiska område

Konsekvens

Liten	Enstaka dödsfall och/eller liten påverkan på samhällsviktiga funktioner och/eller miljö
Medel	Tiotalet dödsfall och/eller påverkan på samhällsviktiga funktioner och/eller miljö
Stor	Fler än tio dödsfall och/eller stor påverkan på samhällsviktiga funktioner och/eller miljö

Trend

↘	Minskande
→	Oförändrad
↗	Ökande

9.1 Bränder med risk för stora personskador eller stora egendomsförluster

I detta avsnitt beskrivs risker för bränder som kan ge stora personskador eller där stora värden kan gå förlorade. Då sådana bränder är sällsynta går det inte att dra några slutsatser från insatsstatistik.

9.1.1 Brand med omfattande personskador

Inom Uppsala brandförsvars geografiska område finns ett stort antal samlingslokaler som rymmer fler än 150 personer. Det kan röra sig om stora varuhus och köpcentra, restauranger, danslokaler, biografer, teatrar, konferensanläggningar, nationer knutna till universitet och kyrkor. En brand i en samlingslokal kan – förutsatt att någon del av det tekniska och/eller organisatoriska brandskyddet inte fungerar – orsaka stora personskador. Branden i Göteborg 1998 där 63 ungdomar omkom och många skadades är ett exempel på vad som kan hända när för många människor vistas i en lokal där utrymningsvägar dessutom blockerats.

I området finns även stora sjukhus och många vårdanläggningar med personer som är i behov av assistans om en brand skulle uppstå.

Risken för brand med stora personskador bedöms som:

Sannolikhet	Konsekvens	Trend
Låg	Stor	Oförändrad

9.1.2 Brand med omfattande egendomsskador

Många kulturhistoriska byggnader har värden som vore oersättliga om de förstördes vid en brand. Domkyrkan, Carolina Rediviva och Gustavianum är tre exempel på byggnaders med mycket stora historiska värden. I tätorterna finns också gammal stadsbebyggelse, universitetsbyggnader, kyrkor och rådhus, och på landsbygden finns slott och herrgårdar. Om en brand skulle utvecklas i någon av dessa kulturbyggnader är det möjligt att branden får en spridning som är svår att stoppa på grund av byggnadens ålder och konstruktion. Stora värden riskerar då att förloras för alltid.

Det finns också en mängd stora jordbruk och lantbruk med omfattande verksamhet och stora djurbesättningar inom Uppsala brandförsvars geografiska område. En brand kan orsaka förlust av många djur och stora materiella värden.

Risken för brand med stora egendomsskador bedöms som:

Sannolikhet	Konsekvens	Trend
Hög	Liten	Oförändrad

Även om konsekvensen för den enskilda verksamheten eller fastighetsägaren kan vara stor, så bedöms den samhälleliga konsekvensen som liten. Historiskt har det inträffat flera storbränder i Uppsala brandförsvars geografiska område, exempelvis Saluhallsbranden, branden i Torvladan på Värmeverket och branden i Centralbadet. 2014 inträffade en större ladugårdsbrand där flera byggnader brann ner och 2018 brann Gottsundaskolan.

9.2 Olycka i kärnteknisk anläggning

Med kärnteknisk anläggning avses anläggning för utvinning av kärnenergi, anläggning där självunderhållande kärnreaktion kan ske, anläggning för hantering och bestående förvaring av kärnämnen samt anläggning för hantering, lagring och slutförvaring av kärnavfall.

Forsmarks Kärnkraftverk drivs av Forsmarks Kraftgrupp (FKA) och ägs av Vattenfall AB.

I Statens kärnkraftsinspektions (numer Strålsäkerhetsmyndigheten) risk- och sårbarhetsanalys år 2004 bedöms konsekvenserna av ett antal olika nukleära och radiologiska hot. Enligt analysen skulle ett plötsligt uppkommet haveri i Forsmarks kärnkraftverk kunna orsaka stora utsläpp av radioaktiva ämnen. Scenariot förutsätter både att det uppstår en serie av fel i de tekniska systemen, och att tekniken för att begränsa utsläppet inte fungerar. Beroende på bland annat vindriktning, nederbörd och årstid kan ett stort utsläpp orsaka dödsfall närmast kraftverket på grund av strålning, samt hundratals strålskadade personer. Inom fem kilometer från kärnkraftverket kan barn få akuta skador. Områden inom några mils radie skulle kunna bli obeboeliga i mer än 10 år.

Ett liknande haveri, men där tekniken för att begränsa utsläppet fungerar, skulle inte orsaka några akuta strålskador i omgivningen. Personal vid kärnkraftverket skulle dock kunna drabbas av akuta strålskador. Risk för sköldkörtelcancer hos barn på upp till 15 kilometers avstånd från kraftverket skulle föreligga.

Ett plötsligt uppkommet haveri i Forsmarks kärnkraftverk skulle innebära stora konsekvenser för hela länet och allvarligt påverka samhällets funktionsförmåga. Sannolikheten för en allvarlig olycka vid kärnkraftverket bedöms som låg, men de stora konsekvenserna vid eventuell olycka gör att risken måste beaktas.
Svensk Kärnbränslehantering AB, SKB, hanterar radioaktivt avfall från kärnkraftverket.

Det radioaktiva avfallet från Forsmark består till största delen av låg- och medelaktivt driftavfall. Avfallet slutförvaras i underjordiska bergrum i SKB:s anläggning i Forsmark. Anläggningen kallas SFR, Slutförvaret för kortlivat radioaktivt avfall. Avfallet är förpackat i behållare av plåt eller betong och förvaras på drygt 50 meters djup i urberget. Blir planerna för anläggning av slutförvar av kärnbränsle verklighet tillkommer risker såväl under byggnationen av undermarksanläggningen som vid drift.

Använt kärnbränsle utgör en mindre del av avfallsmängden, men är den farligaste. Det använda bränslet strålskärmas och kyls under hantering, transport och förvaring. Bränslet transporteras med fartyget m/s Sigyn till Oskarshamn där det mellanlagras i väntan på slutförvar.

SKB har ansökt om tillstånd för att få bygga slutförvar för kärnbränsle i Forsmark. Ansökan ligger nu hos Strålskyddsmyndigheten och Mark- och miljödomstolen. Prövningen kommer att ta flera år. Slutgiltigt beslut fattas av regeringen, men först efter att Östhammars kommun sagt ja eller nej. Slutförvaret är tänkt att placeras strax söder om Forsmarks Kärnkraftverk, nere i berget på ca 500 m djup. Bygget av anläggningen kan påbörjas i början av 2020-talet.

I anläggningen för slutförvar av kortlivat radioaktivt avfall finns viss risk för personolyckor och brand i fordon eller utrustning. Insats i rökfylld undermarksanläggning ställer stora krav på brandförsvarets förmåga.

Blir planerna för anläggning av slutförvar av kärnbränsle verklighet tillkommer risker såväl under byggnationen av undermarksanläggningen som vid drift.

M/S Sigrid är SKB:s specialbyggda fartyg för transport av radioaktivt avfall. Ett par gånger per år angör Sigrid Forsmarks hamn för lossning av driftavfall och lastning av använt kärnbränsle. Vid lastning och lossning kör terminalfordon in i lastrummet via en ramp och lastar och lossar transportbehållare. Transportbehållarna har konstruerats för att passa den typ av avfall de ska frakta och tål stora påfrestningar. Vid en eventuell olycka behåller behållarna sina strålskärmande egenskaper.

Den samlade risken för en olycka i en kärnteknisk anläggning bedöms som:

Sannolikhet	Konsekvens	Trend
Låg	Stor	Oförändrad

9.3 Komplicerade utsläpp av farliga ämnen

Beteckningen CBRNE är en förkortning av flera olika ord som vart och ett står för en oönskad händelse med farliga ämnen. De händelser som syftas på är kemiska, biologiska, radiologiska, nukleära eller explosiva händelser:

- C-händelse: spridning av kemiska ämnen eller toxiner. Detta kan ske antingen genom en olycka vid transport av farligt gods, lagring eller tillverkning av kemikalier eller avsiktlig spridning genom terrorism eller annan kriminalitet.
- B-händelse: spridning sker av sjukdomsalstrande mikroorganismer. Detta kan bero på antingen naturlig spridning eller på en olycka som förorsakar spridning av smittförande ämnen
- R-händelse: spridning av radioaktiva ämnen vid olycka utanför kärnteknisk anläggning, till exempel olycka vid transport
- N-händelse: spridning av radioaktiva ämnen vid olycka vid kärnteknisk anläggning.
- E-händelse: händelse med explosiva ämnen. Begreppet omfattar också bombhot.

Orsakerna till att CBRNE-händelser inträffar kan vara många. Utsläpp kan ske på grund av oavsiktliga olyckor vid hantering eller transport av ämnen, men också vid medvetet orsakade olyckor (terrorism eller annan kriminalitet). Händelserna kan få mycket allvarliga konsekvenser, både för den enskilde individen som drabbas och även samhället i allmänhet, och behovet av ett snabbt ingripande brukar vara stort.

Flera industrier som hanterar farliga ämnen finns inom Uppsala brandförsvars geografiska verksamhetsområde. Några berörs av Seveso-lagstiftningen och några klassificeras som farlig verksamhet enligt LSO. Dessa objekt beskrivs i kapitel 6.1. Farliga ämnen hanteras också inom sjukvård, vid forskning och produktionsindustri.

Inom Uppsala län finns många viktiga transportleder, och på vägar och järnvägar sker transporter med farliga ämnen. Farligt godstransporterna ska ske på rekommenderade vägar.

Dåvarande Räddningsverket genomförde mätningar av flödet av farligt gods på väg och järnväg under september månad år 2006. Nyare statistik finns inte att tillgå. Mätningarna för 2006 visar att en stor andel farligt gods passerar genom Uppsala brandförsvars område, främst på E4:an och på ostkustbanan. Alla ämnesklasser förekommer, men brandfarliga vätskor dominerar. Exempelvis transporteras ca 3000 m^3 flygbränsle från Gävle till Arlanda varje dygn. Utöver brandrisken skulle ett utsläpp av bränsle kunna orsaka svåra skador på miljön beroende på var utsläppet sker.

Transport av giftiga, kondenserade gaser sker i betydligt mindre omfattning. En olycka med påföljande läckage av exempelvis svaveldioxid eller ammoniak är dock den olyckstyp som skulle kunna orsaka omfattande personrisker, stora riskområden och omfattande utrymningar och avspärrningar över flera dygn.

Farligt gods transporteras även till sjöss och via flyg. Dessa mängder är dock relativt små. Flygtransporterna sker till Arlanda och påverkar inte Uppsala såvida inte ett flyghaveri inom området inträffar. Trafiken på Ärna väntas öka kommande år, oavsett om planerna på civil flygtrafik förverkligas eller inte. Transporter till sjöss sker exempelvis genom radioaktivt gods till- och från Forsmarks hamn. Nukleära händelser berörs även särskilt i kapitel 9.2 och terrorism berörs i kapitel 9.8.

Detta scenario omfattar även oljepåslag till sjöss, exempelvis i samband med grundstötning av fartyg med efterföljande oljeutsläpp som drabbar nordupplandskusten.

Sannolikheten för ett komplicerat utsläpp av farliga ämnen bedöms som hög, det är inte otänkbart att det inträffar inom en tioårsperiod. Uppsala Brandförsvar hanterade exempelvis under hösten 2017 ett omfattande utsläpp av drivmedel från ett tankfordon. Den samhälleliga konsekvensen avseende miljö och påverkan på samhällsviktiga funktioner vid denna typ av olycka bedöms som medel. Ett utsläpp på Uppsalaåsen skulle kunna förorena dricksvattnet vilket skulle innebära en påverkan på samhället. Ett komplicerat utsläpp av farliga ämnen kan under olyckliga omständigheter innebära många dödsfall, exempelvis vid ett utsläpp av giftig gas på järnvägen inne i Uppsala. Sannolikheten för detta bedöms dock som låg.

Den samlade bedömningen av risken för komplicerade utsläpp av farliga ämnen är:

Sannolikhet	Konsekvens	Trend
Hög	Medel	Oförändrad

9.4 Omfattande kommunikations- och transportolyckor

De risker för olyckor som Uppsala brandförsvar har att ta hänsyn till förenade med väg-, järnväg-, båt- och flygtransporter är bland annat kollisioner, urspårning, avåkningar samt fartygs- och flyghaveri. Även brand i eller utsläpp av farliga ämnen samband med dessa transporter kan medföra stora konsekvenser, detta behandlas dock i kapitel 9.3.

E4 och ett antal riks- och länsvägar skär genom området. En masskadesituation, kökrock eller liknande olycka på dessa vägar medför med största sannolikhet en stor påfrestning. 2013 inträffade en omfattande krock på Tranarpsbron på E4 i Skåne. Krocken omfattade ett mycket stort antal fordon. En person omkom och ett stort antal personer skadades vid olyckan som även stängde av motorvägen i flera dygn. Vintern 2017 inträffade även en masskrock på E4 norr om Uppsala.

Såväl persontågstrafik som godstrafik sker med hög turtäthet både i nord- sydlig riktning samt väst-östlig riktning. Urspårning eller kollision på järnväg kan medföra svåra konsekvenser både med avseende på personskador och för miljön.

Genom Uppsala passerar 200 - 250 tåg varje dygn, och genom Tierp ca 120 tåg, enligt Trafikverket. Risken för svåra olyckor är liten men bör beaktas.

Flygtrafik till och från Arlanda och från försvarets anläggning på Ärna skulle kunna medföra stora personella skador och/eller omfattande materiella skador vid en olycka. Även helikoptertrafik till befintliga helikopterlandningsplatser, bland annat landningsplats på Akademiska sjukhuset, utgör en olycksrisk.

I norra delen av Uppsala brandförsvars område finns det kuststräcka på cirka 10 mil. Såväl gods- som persontransporter passerar. Även i Fyrisån sker persontransporter.

Den samlade bedömning av risken för omfattande kommunikationsolyckor är:

Sannolikhet	Konsekvens	Trend
Medel	Medel	Ökande

Sannolikheten för omfattande kommunikationsolyckor bedöms som medel och konsekvensen bedöms som medel. En allvarlig bussolycka av denna typ med sex omkomna inträffade 2007 länsväg 288. Trafikverkets prognoser visar att trafiken kommer att öka kraftigt, åtminstone fram till 2030. Av denna anledning bedöms att trenden för omfattande kommunikationsolyckor som ökande.

9.5 Naturrelaterade olyckor

9.5.1 Extremt väder

Extrema väderförhållanden kan vara plötsliga och våldsamma, till exempel ett häftigt ösregn eller en storm. Extremt väder kan också förekomma när någon viss väderlek dominerar under en längre tid, till exempel en värmebölja eller ovanligt kallt väder. En längre period med torka eller ihållande regnväder kan också leda till extrema förhållanden. Enligt SMHI kommer värmeböljor att inträffa oftare och de maximala temperaturerna kommer att bli högre. Riktigt kallt väder kommer att bli mer sällsynt, framför allt i södra Sverige.[17]

Risken för extremt väder bedöms som:

Sannolikhet	Konsekvens	Trend
Hög	Medel	Ökande

SMHI:s prognoser pekar på att extremt väder kommer att bli allt vanligare, av denna anledning bedöms trenden som ökande. Sannolikheten för extremt väder bedöms som hög och konsekvensen som medel, påverkan på samhällsviktig funktion kan inte uteslutas. Avseende personskador bedöms konsekvensen som liten.

9.5.2 Översvämning i samband med höga flöden eller skyfall

MSB har identifierat Fyrisån som ett vattendrag med betydande översvämningsrisk. Sannolikheten för att ett 100-årsflöde ska inträffa under en 10-årsperiod är 10%, och risken för att det ska inträffa under en 100-årsperiod är 63%. Risken för att ett högsta flöde ska inträffa är 0,1% under en 10-årsperiod och 1% under en 100-årsperiod.

I rapporten *”Identifiering av områden med betydande översvämningsrisk”* från 2011 redovisar MSB en fördjupad analys över vilka konsekvenser översvämning av Fyrisån kan ge. Nästan 18 000

[17] www.smhi.se

människor bor inom det område som kan drabbas av ett så kallat högsta flöde, och nära 3 000 arbetsplatser skulle drabbas. Också områden med förorenad mark och vattenskyddsområden skulle översvämmas. MSB:s *”Översvämningskartering utmed Fyrisån”* visar att redan vid ett 50-årsflöde översvämmas stora delar av centrala Uppsala om inga åtgärder vidtas.

Räddningsverket rapport *”Översiktlig översvämningskartering längs Tämnarån”* från 2006 visar översvämningsrisken längs Tämnarån i Tierps kommun. Rapporten visar att viss översvämningsrisk finns vid 100 års-flöden, framförallt i Karlholmsbruk. Motsvarande översvämningskartering för Dalälven visar att översvämningsrisk finns i Söderfors. Delar av Söderfors riskerar att översvämmas vid ett 100 års-flöde i Dalälven om inga åtgärder vidtas.[18]

Enligt Länsstyrelsens risk- och sårbarhetsanalys för 2014 är många dagvatten och avloppssystem underdimensionerade vilket leder till problem vid stora regnmängder. Årsmedelbörden i Uppsala län förväntas öka och i slutet av seklet vara ca 20 - 30 % högre än under perioden 1961-1991. Vattenföringen i länets åar kommer förändras. Flödena kommer att bli högre på vintern och bli lägre på våren och sommaren.[19]

Enligt SMHI kommer extrem nederbörd i form av skyfall att inträffa oftare och SMHI:s prognos är att regnmängderna vid extremtillfällena kommer att öka med upp till 40%.[19]

Det har under de senare åren varit ett flertal tillfällen där översvämningar i samband med skyfall eller höga flöden i Fyrisån varit nära att få större konsekvenser. Exempelvis var vårfloden 2013 ett sådant tillfälle. Sommaren 2018 inträffade ett omfattande skyfall i Uppsala. Sannolikheten för översvämning i samband med höga flöden eller skyfall bedöms vara hög och konsekvensen som medel. Påverkan på samhällsviktiga funktioner är att förvänta.

Sannolikhet	Konsekvens	Trend
Hög	Medel	Ökande

9.5.3 Omfattande skogsbrand

Uppsala Län har stora ytor som täcks av skog. Skogsbranden 2014 i Västmanland och bränderna sommaren 2018 har visat att skogsbränder kan få omfattande konsekvenser, både för den enskilde markägaren som samhällen runt omkring. Enligt SMHI[20] väntas en ökning av årsmedeltemperaturen i Uppsala län på tre till fem grader i slutet av seklet. Vintertemperaturen beräknas öka med 6 grader. Detta innebär att gräs- och skogsbrandssäsongen blir längre vilket i sin tur innebär att risken för omfattande skogsbränder ökar. Sannolikheten för en omfattande skogsbrand bedöms som hög och den samhälleliga konsekvensen som medel. Konsekvensen avseende personskador bedöms som liten.

Den samlade bedömningen av risken för omfattande skogsbränder är:

Sannolikhet	Konsekvens	Trend
Hög	Medel	Ökande

9.5.4 Ras och skred

Inom Uppsala brandförsvars region finns inte områden som innebär större risker för ras och skred.

9.5.5 Dammbrott

Huvuddammen i Söderfors och södra vallen vid dammanläggningen Untra är de dammanläggningar med störst risker i regionen. Sannolikheten för dammbrott bedöms som låg, men konsekvenserna kan bli omfattande. Risken för förlust av människoliv eller för allvarlig personskada är inte försumbar, och risken för skador på egendom och miljö är beaktansvärd enligt RIDAS, kraftföretagens riktlinjer för dammsäkerhet.

[18] Översiktlig översvämningskartering längs Dalälven 2006, Räddningsverket.
[19] www.smhi.se
[20] Framtidsklimat i Uppsala län – enligt RCP-scenarier, SMHI

Sannolikheten bedöms minska på grund av att avdunstningen kommer att öka och att vårfloderna kommer att ha lägre flöden som är mer utdragna över tid.[21]

Risken för dammbrott bedöms som:

Sannolikhet	Konsekvens	Trend
Låg	Stor	Minskande

9.6 Störningar i samhällsviktiga funktioner

Samhället är helt beroende av elektricitet. Det svenska elsystemet är driftsäkert, men ändå sårbart för olyckor, sabotage, tekniska fel och extremt väder. Utan el slutar vattenförsörjning och avlopp att fungera. Även system för tele- och datakommunikation påverkas. I Sverige har det inträffat flera omfattande strömavbrott. Ett exempel är när stormen Gudrun drog in över Sydsverige 2005 då 730 000 människor samtidigt blev utan el.

Vikten av att upprätthålla samhällsviktiga flöden bedöms öka. Globaliseringen och ett fritt flöde av varor och tjänster inom EU tillsammans med en i stort sett omedelbar kunskaps- och informationsöverföring bidrar till ett samhälle med lägre tolerans mot störningar. Stora värden går förlorade om leveranser och persontransporter blir försenade. Att stänga av en genomfartsled eller stambanan även för en räddningsinsats kommer att bli mer känsligt och ifrågasättas i större omfattning än tidigare. Kontinuitetsplanering handlar om att säkra verksamheters leveransförmåga även under påfrestningar.

Flöden representerar ett värde, och som räddningstjänst kan bedömningarna bli allt svårare att göra mellan vilka värden som ska räddas.

Störningar i IT-system, kommunikationer, störningar i ekonomisystem, förorenade vattentäkter, släckvattenbrist, störningar i el-försörjning och begränsad tillgång till bränsle kan också medföra störningar i samhället. Sannolikheten för störningar i samhällsviktiga funktioner bedöms som stor. Konsekvensen i form av påverkan på samhällsviktiga funktioner bedöms som stor. Under sommaren 2014 stod tågtrafiken mellan Uppsala och Stockholm stilla i två veckor efter att en kontaktledning rivits ned och orsakat en brand som skadade elanläggningar och signalstyrningssystem. Konsekvensen avseende personskador bedöms som liten.

Sannolikhet	Konsekvens	Trend
Hög	Stor	Ökande

9.7 Medvetet orsakade oönskade händelser

Även medvetet orsakade händelser betraktas lagstiftningsmässigt som olyckor – åtminstone ur det perspektivet av att de uppfyller kriterierna för räddningsinsats. Hit hör alla händelser som har en människas uppsåtliga handling som ursprung och som är av sådant slag att de generellt betraktas som oönskade.

9.7.1 Anlagd brand

Anlagd brand är en av de vanligast förekommande medvetet orsakade händelserna som föranleder räddningsinsats. Allt från barns lek med eld i torrt fjolårsgräs till försäkringsbedrägerier och brandbomber mot skolor ryms under begreppet. Ur ett insatsperspektiv är orsaken sällan viktig, men med ett förebyggande synsätt är den av avgörande betydelse.

Sannolikheten för anlagd brand med liten samhällelig konsekvens (bilbrand, soprum), såväl som anlagda bränder med större konsekvens (skola, förskola) bedöms som hög.

Sannolikhet	Konsekvens	Trend
Hög	Medel	Ökande

[21] Risk- och sårbarhetsanalys för Uppsala län 2014, Länsstyrelsen Uppsala län, Rapport 2014-11-15, Dnr 450-6538-2014

9.7.2 Social oro

Social oro är ett relativt nytt begrepp som börjat användas de senaste åren som ett samlingsnamn för upplopp, skadegörelse, stenkastning, hot, anlagda bränder i bilar, soprum och liknande. Malmö, Göteborg och Stockholm har främst drabbats, men även i Uppsala har social oro förekommit. Gemensamt är att oroligheterna helt eller delvis riktas mot polis och andra myndigheter, där också räddningstjänsten i vissa fall utsatts; exempelvis i juni 2012 i Uppsala. I maj 2013 bröt det ut upplopp i Husby i Stockholm. Upploppen fortsatte under fem nätter och under oroligheterna sattes byggnader i brand såväl som ett mycket stort antal personbilar. Stenkastning mot polis och räddningstjänst förekom. De direkt utlösande faktorerna till oroligheterna har med säkerhet varierat, men de bakomliggande orsakerna bedöms finnas i sociala strukturer i samhället.[22] Polismyndigheten har bedömt stadsdelarna Gottsunda och Valsätra i Uppsala som särskilt utsatta områden.

Konsekvenserna vid social oro kan vara begränsade och handla om ökning i bil- och soprumsbränder men anlagda bränder i offentliga lokaler, skolor och förskolor kan inte uteslutas. Påverkan på samhället kan inte uteslutas.

Sannolikhet	Konsekvens	Trend
Hög	Medel	Ökande

9.7.3 Terror

Terrorhandlingar faller också in under kategorin medvetet orsakade oönskade händelser. Sverige har under många år varit förskonat från terrorhandlingar, men händelser i Stockholm i december 2010 och i april 2017 visar att inget kan tas för givet. Terrorhandlingar har som syfte att väcka fasa hos allmänheten; ett sätt att skrämmas för att nå sina mål. Ofta är motiven politiska och/eller religiösa. Därför är de ofta utförda på ett sådant sätt att stor uppmärksamhet garanteras. I Europa är politiska terrorhandlingar med rötter i minoritetskonflikter i Frankrike eller Spanien vanligast. Hotet från våldsbejakande extremism har dock ökat de senaste åren. Ett stort antal personer har rest ner till konfliktområden för att delta i träning kopplad till terrorism och genomföra våldshandlingar, exempel på detta är Syrienresenärer som strider för IS. En risk finns att en del av dessa personer genomför attentat när de återvänder till Sverige. SÄPO har sett att det blir allt vanligare att gärningsmän agerar ensamma, vilket gör dem svårare att upptäcka.[23]

Forsmarks kärnkraftverk med tillhörande transporter av kärnbränsle är mål som skulle ge mycket stor uppmärksamhet för en terrorist. Samtidigt är beredskapen hög för dessa hot. I Uppsala finns såväl objekt som tilldragelser av nationellt och internationellt uppmärksammad karaktär. Domkyrkan och universiteten står regelbundet värdar för sådana. Protesterna kring Lars Vilks uppmärksammade föreläsning i maj 2010 kan nämnas som exempel. Skolskjutningar har som fenomen drabbat flera europeiska länder; särskilt Finland kan uppmärksammas. En liknande händelse kan inte uteslutas i Sverige.

Sannolikhet	Konsekvens	Trend
Medel	Medel	Ökande

9.8 Evenemangsrelaterade händelser och händelser i publika lokaler

Uppsala marknadsför sig som evenemangsstaden och anordnar flertalet större idrotts- och musikarrangemang. I Tierps kommun har Tierps arena skapat en plats för stora evenemang, som inte bara är av motorsportskaraktär. Östhammar är i många avseenden en sommarkommun med en kraftigt ökad befolkning och antal evenemang sommartid. Roslagsloppet med målgång i Öregrund är Sveriges största motorbåtstävling.

Ett antal olyckor med dödlig utgång i samband med evenemang har skett i Europa; från Pearl Jams spelning på Roskildefestivalen juni 2000 där nio personer omkom till den plötsliga stormen vid Puggelpopfestivalen i Belgien augusti 2011 där fem personer omkom och 70 skadades när

[22] Observatörsrapport: Anlagda bränder och hot/våld mot räddningstjänsten, MSB 2010
[23] www.sakerhetspolisen.se

scenkonstruktioner rasade. Evenemangssäkerhet är en mycket viktig faktor för att skapa en säker upplevelse och en attraktiv besöksnäring.

Sannolikhet	Konsekvens	Trend
Medel	Liten	Oförändrad

9.9 Olycka i undermarksanläggning

Norr om Uppsala har en ny järnvägstunnel öppnats under Gamla Uppsala. En olycka i tunneln kan resultera i en komplicerad och omfattande räddningsinsats.

I anläggningen för slutförvar av kortlivat radioaktivt avfall i Forsmark finns viss risk för personolyckor och brand i fordon eller utrustning. Insats i rökfylld undermarksanläggning ställer stora krav på brandförsvarets förmåga.

Sannolikhet	Konsekvens	Trend
Låg	Liten	Oförändrad

9.10 Olycka i svårtillgängligt område

Denna olyckstyp syftar på olyckor av mer vardaglig karaktär, men med skillnaden att de inträffar i ett svårtillgängligt område, vilket gör den mer svårhanterad. Olyckor som räknas som detta är exempelvis bränder ute på öar eller ute i svårtillgängliga skogsområden. På öarna i skärgården i norduppland finns exempelvis villor, fritidshus och annan bebyggelse som är svåråtkomlig.

Sannolikhet	Konsekvens	Trend
Hög	Liten	Oförändrad

9.11 Krig

Den ryska annekteringen av Krim-halvön under våren 2014 och det efterföljande kriget i östra Ukraina har lett till ökade spänningar i Europa. Den omfattande ryska militära upprustningen har lett till att många angränsande länder ser över sin militära förmåga. NATO stärker återigen sin militära kapacitet i östra Europa. Detta har i Sverige lett till en ökad debatt om Försvarsmaktens förmåga och finansiering. Även frågan om ett medlemskap i försvarsalliansen NATO har börjat debatteras. Frågan om civilt försvar och verksamhet under höjd beredskap har återigen väckts efter att ha mer eller mindre försvunnit efter Kalla krigets slut.

Sannolikhet	Konsekvens	Trend
Låg	Stor	Ökande

9.12 Flera samtidiga större händelser

Ett svårförutsägbart scenario är när händelser får kaskad- eller dominoeffekter. En naturhändelse som jordbävningen utanför Japans kust ledde till en tsunami som i sin tur orsakade det mest omfattande kärnkraftshaveriet sedan Tjernobyl 1986. Det kan också, på det mer lokala planet, illustreras av lördagen den 20 april 2013, då höga flöden i Fyrisån hotade svämma över centrala Uppsala samtidigt som en omfattande vindsbrand i en flerbostadsfastighet bröt ut i Tierps tätort. Sommaren 2018 hanterades flera samtidiga större skogsbränder både i regionen och nationellt. Vad det kan handla om nästa gång är svårt att förutse. Vid en situation med flera samtidiga större händelser är det främst lednings- och samverkanskapaciteten som sätts på prov och förmågan att skala upp och ställa om ledningsorganisationen.

Sannolikhet	Konsekvens	Trend
Hög	Medel	Ökande

9.13 Större sjukdomsutbrott

Ett större sjukdomsutbrott skulle kunna få stor påverkan på samhället och därmed också brandförsvaret.

Sannolikhet	Konsekvens	Trend
Medel	Medel	Oförändrad

9.14 Slutsatser

Det är uppenbart att den omfattande skogsbranden i grannlänet Västmanland 2014 såväl som de många och omfattande bränderna sommaren 2018 gjort avtryck på uppfattningen av risker. Att de i sig alldagliga händelserna som skogsbränder skulle leda till de mer omfattande samhällsstörningarna i modern tid var oväntat för de flesta. Samtidigt har klimatförändringarnas påverkan på riskbilden diskuterats en längre tid. Av de tio varmaste åren som uppmätts i världen har nio inträffat sedan år 2000. Det tionde var 1998[24]. Klimatförändringarna kommer att medföra ökad risk för naturrelaterade händelser som extremväder, skyfall, översvämningar, skogsbränder. Dessa i sig kan ge följdverkningar i form av svåra störningar i samhällsviktiga funktioner som elförsörjning, förorenade vattentäkter och så vidare.

Att samhället framstår som mer och mer sårbart bedöms också som ett växande hot. Lagerhållning av varor förekommer i allt mindre utsträckning, och får livsmedelsdistributionen problem kan snabbt brist på förnödenheter uppkomma. Beroendet av telekommunikation och internet byggs in allt mer i olika system, och även ganska begränsade störningar där får relativt omfattande konsekvenser.

Utvecklingen i östra Europa är oroväckande, med rysk aggression i Ukraina som tydligast tecken. Samtidigt pågår en alltmer polariserad utveckling med våldsbejakande extremism och krigs- och terrorhandlingar med vaga politiska eller religiösa förtecken. Attentatet i Stockholm såväl som andra dåd i Europa i närtid är tydliga exempel på sådana händelser som kan inträffa var som helst.

I situationer som beskrivs ovan möts olika lagstiftningar och aktörer. Det kan till viss del handla om olyckor hanterade enligt lagen om skydd mot olyckor, men i stor utsträckning kommer det att handla om lagen om extraordinära händelser och det kommunala geografiska områdesansvaret enligt svensk krishanteringsmodell. En utveckling av civilt försvar är att vänta. För brandförsvarets del blir det viktigt att vara väl införstådda med olika lagrum och av ledning och samordning av insatser i komplexa situationer. Samtidigt måste en egen robusthet tillgodoses.

[24] Källa: http://www.ncdc.noaa.gov/sotc/global/2014/13

10 Framtidsutmaningar

I detta kapitel nämns ett antal framtidsutmaningar som identifierats som har direkt påverkan på brandförsvaret.

10.1 Befolkningsutveckling

Som beskrivs i kapitel 6 växer Uppsala län och förväntas fortsätta göra det under överskådlig tid. Alla tre medlemskommuner räknar med att växa under kommande decennier. Störst befolkningsökning väntas i Uppsala kommun, som förväntas växa till upp emot 340 000 invånare år 2050.

Samtidigt blir befolkningen allt äldre, vissa prognoser visar att runt hälften av dem som föds i dag förväntas leva till dem blir 100 år. En allt äldre befolkning leder i sin tur att det blir allt färre som är yrkesverksamma. Detta kan leda till utmaningar i hur välfärden ska finansieras.[25]

Det är känt att äldre personer har en högre risk att skadas eller omkomma vid en brand. I takt med att befolkningen blir äldre och fler bor kvar hemma i sin bostad ökar denna riskgruppen.

10.2 Förtätning av tätorterna

Urbaniseringstrenden förväntas fortsätta. En allt större andel bor i tätorterna och allt färre i glesbygden.[22] Det stora behovet av nya bostäder, bland annat till följd av befolkningsökningen, leder till en fortsatt förtätning av tätorterna. Detta sker både genom att ytor som inte redan är bebyggda bebyggs men även genom omvandling av befintlig bebyggelse. Denna förtätning sker även kring farligt gods-leder och riskobjekt, och inget tyder på att denna trend är minskande. Det är av stor vikt att förutsättningarna till förtätning utreds för att säkerställa acceptabla risknivåer. Ökad förtätning kan innebära större komplexitet och nya utmaningar vid räddningsinsatser.

Den stora befolkningsökningen i främst Uppsala kommun innebär att en mycket omfattande nybyggnation pågår och planeras, främst inom Uppsala tätort. Prognosen om 60 000 nya bostäder och upp till 135 000 nya invånare innebär i praktiken att en ny mellanstor stad uppförs inom tätortsgränsen, med tyngd i södra staden och de sydöstra stadsdelarna. Det ökade antalet invånare innebär i sig att antalet olyckor kommer öka, och därmed också antalet larm till brandförsvaret. Den kraftiga förtätningen innebär också att det blir svårare och tar längre tid att ta sig fram med fordon i tätorten, vilket har påverkan på brandförsvarets insatstider.

Som framgår i kapitel 7.10 finns en koppling mellan befolkningsökningen och antalet insatser. 135 000 nya invånare kommer således innebära att brandförsvarets insatser kommer att öka i antal.

10.3 Trafikutveckling

Som beskrivs i kapitel 6.4 så förväntas trafikmängderna öka i Uppsala län både avseende personresor och godstransporter på väg och järnväg. Även befolkningsökningen förväntas leda till ökade trafikmängder. Sammantaget kan detta leda till en ökad mängd olyckor i trafiken.

10.4 Klimatförändringar och extremt väder

Förändringar i klimatet beskrivs till stor del i kapitel 9.5. Förändringar i klimatet kommer bland annat göra att värmeböljor blir allt vanligare. Skyfall med stora regnmängder under kort tid kommer att återkomma allt oftare och bli allt kraftigare. Vintertemperaturerna kommer att öka vilket förlänger gräs- och skogsbrandssäsongen. Länge gräs- och skogsbrandssäsong i kombination med högre temperaturer innebär att antalet bränder kan förväntas öka och få större omfattning. Stor del av Uppland består av skog och områden med översvämningsrisk finns i alla tre kommuner. En stor del av centrala Uppsala har betydande översvämningsrisk.

Klimatförändringarna kommer ha stor påverkan på brandförsvaret, vilket värmeböljan och det omfattande skyfallet sommaren 2018 troligen var en försmak av. Då hanterade brandförsvaret nästan

[25] Svenska framtidsutmaningar – Slutrapport från regeringens framtidskommission - Regeringskansliet

fyra gånger så många bränder i skog och mark jämfört med en normal sommar. Under dygnet då skyfallet inträffade hanterades nästan tio gånger fler händelser än under ett normalt dygn.

10.5 Nya byggmetoder och material

Utvecklingen inom byggbranschen går snabbt. Nya sätt att bygga och nya byggmaterial ställer stora krav på utförandet. Byggnaderna blir allt mer komplexa, både ur konstruktionssynpunkt såväl som tekniska system som ska vara aktiva i händelse av en brand. En ökad användning av brännbara material i höga byggnader såväl som i andra komplexa byggnader innebär nya utmaningar. Allt detta innebär sammantaget många nya utmaningar vid räddningsinsatser.

10.6 Ökade skillnader mellan grupper

Förändringar i samhället riskerar att minska kontakterna mellan olika grupper i samhället. Detta i kombination med en ökad etnisk och kulturell mångfald, tillsammans med större ekonomisk ojämlikhet och utanförskap kan innebära att händelser kopplad till social oro blir allt vanligare.[22]

Vid social oro finns en risk för hot och våld mot blåljuspersonal. Som en följd av social oro i flera orter i landet innefattande anlagda bränder och återkommande angrepp på blåljuspersonal, bland annat i form av stenkastning och våld vid utryckning, har förslag på skärpta straff för våld mot blåljuspersonal lämnats till regeringen.

10.7 Rekrytering av RiB-personal

Bland annat urbaniseringstrenden och brist på arbetstillfällen på landsbygd har bidragit till svårigheter att rekrytera och behålla räddningspersonal i beredskap. Denna problematik förväntas öka på nationell såväl som lokal nivå.

11 Slutsatser

I detta kapitel sammanfattas de slutsatser som dras av riskanalysen.

- Samtliga tre kommuner räknar med att växa befolkningsmässigt i någon omfattning. Uppsala står för den allra kraftigaste förväntade ökningen i befolkning. Den planerade och pågående omfattande förtätningen och nybyggnationen i Uppsala tätort kommer i förlängningen ha påverkan på brandförsvaret. Antalet insatser kan förväntas att öka.
- Våra tre medlemskommuner har mycket olika demografiska, geografiska, infrastrukturella och socioekonomiska förutsättningar och riskbilden varierar därmed.
- I arbetet med att ta fram denna riskanalys har det inte observerats några större förändringar, trenderna har snarare förstärkts.
- Majoriteten av de som omkommit i brand under perioden var män. Äldre män med någon form av funktionsnedsättning, boende på landsbygd eller glesbygd löper högre risk att omkomma i brand. I takt med att befolkningen blir äldre och fler bor kvar hemma kommer också denna riskgrupp att öka. Se kapitel 7.2.1.1.
- Antalet trafikolyckor förefaller öka, men inte antalet trafikolycksskadade. Säkrare bilar och vägar leder sannolikt till mindre allvarliga olyckor, men olyckorna fortsätter att inträffa, se kapitel 7.4.
- Sannolikheten för flera av de kvalitativt värderade riskerna bedöms öka, inte minst väder- och klimatrelaterade händelser som i sig kan få följdkonsekvenser för till exempel elförsörjning och tele-/IT-kommunikation. Med ökat antal väderrelaterade händelser kommer krav ställas på brandförsvarets förmåga att hantera dessa.
- De geopolitiska spänningarna i vårt närområde och ökande inslag av våldsbejakande extremism kan inte bortses ifrån och kan ge konsekvenser för till exempel återtagande av förmåga inom civilförsvar och befolkningsskydd.

Det går självklart att lyfta fram fler slutsatser, men dessa sammanfattar några av huvuddragen. Det finns flera områden att hålla under uppsikt och arbeta aktivt med, men något direkt alarmerande missförhållande eller kraftig avvikelse från det förväntade har inte framkommit under arbetet med denna analys. I ett nationellt perspektiv är våra medlemskommuner relativt säkra.

Räddningsnämnden
Protokollsutdrag

Datum:
2021-09-22

§ 55

Handlingsprogram Uppsala brandförsvar från 2022

RÄN-2021-00091

Beslut

Räddningsnämnden beslutar

1. **att** skicka Handlingsprogram Uppsala brandförsvar från 2022 - beslutsversion till kommunstyrelserna i Tierp, Uppsala och Östhammar för beslut och därefter till kommunfullmäktige i respektive kommun för beslut om antagande.

Beslutsgång

Ordförande ställer arbetsutskottet förslag mot avslag och finner att nämnden bifaller arbetsutskottets förslag.

Sammanfattning

MSB:s förslag till föreskrift om innehåll och struktur i kommunens handlingsprogram för förebyggande verksamhet och räddningstjänst träder i kraft under året. För att leva upp till kommande krav i föreskriften ska ett nytt handlingsprogram vara beslutat den 1 januari 2022. Skillnaden mellan det nuvarande handlingsprogrammet och förslaget till nytt handlingsprogram är framför allt en ny struktur, förändringar som gjorts på grund av regleringarna i den nya föreskriften.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse, daterad 2021-09-07

Förslag till handlingsprogram Uppsala brandförsvar från 2022

Riskanalys – underlag till handlingsprogram 2020-2023, dnr RÄN 2018-0153

Bilaga 1, beskrivning av medborgardialog inför Handlingsprogram 2020, daterad 2021-05-14

Bilaga 2, sändlista för samråd, daterad 2021-05-14

Räddningsnämnden
Protokollsutdrag

Datum:
2021-09-22

Bilaga 3, samrådsredogörelse

Arbetsutskottet har tillstyrkt förslaget.

Handläggare:
Johan Svebrant
Verksamhetsutvecklare
018-727 3124

Datum:
2021-05-14

Diarienummer:
RÄN 2021-00091

Räddningsnämnden

Bilaga 1: Beskrivning av medborgardialog inför Handlingsprogram från 2020

Under framtagandet av handlingsprogram 2020 genomfördes en medborgardialog. Dialogen syftade till att stärka påverkansmöjligheten och delaktigheten för kommuninvånarna och inom organisationen.

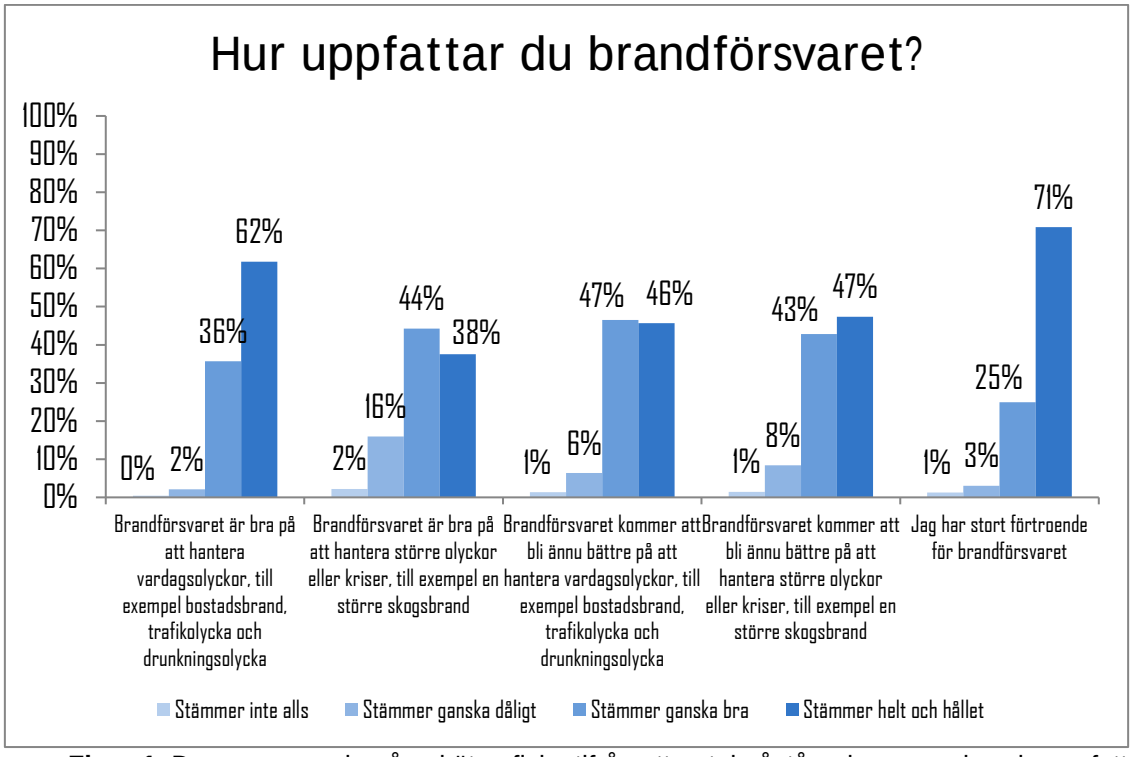
Medborgardialog
Medborgardialogen genomfördes som en webbenkät som var tillgänglig på brandförsvarets hemsida under mars månad 2019. Enkäten marknadsfördes bland annat i sociala medier och i utvalda tidningar. Fysiska träffar genomfördes även där kommuninvånare hade möjligheten att fylla i enkäten på plats och träffa representanter för brandförsvaret.

Enkäten har genomförts i medborgardialoger i samband med framtagandet av de två föregående handlingsprogrammen (2012 och 2016). Denna gång omarbetades frågorna för att bli enklare att förstå. Enkäten fick totalt 956 svar. Vid medborgardialogen 2015 fick motsvarande enkät 190 svar.

Svaren i medborgardialogens enkätundersökning redovisas i tabell 1 och figur 1.

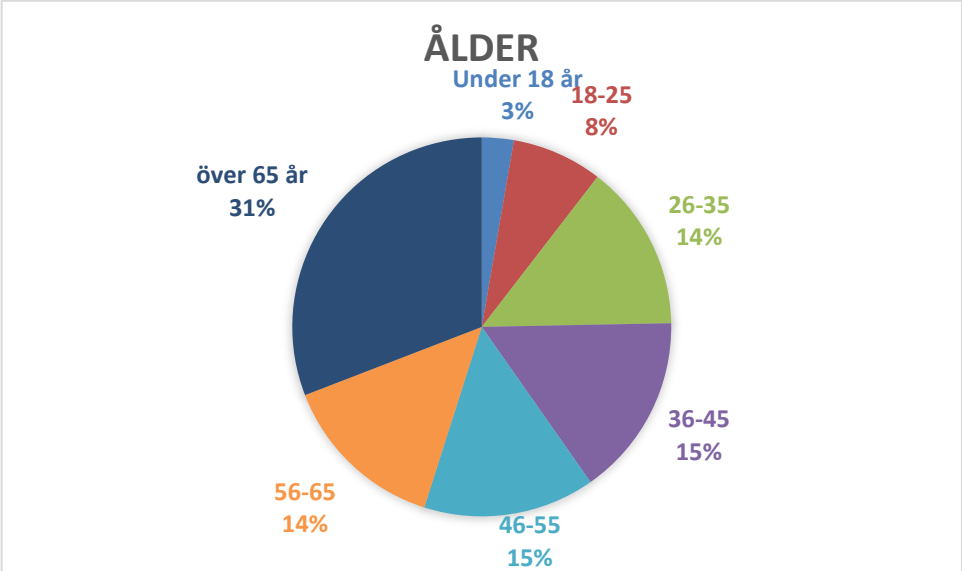
Tabell 1. Varje svarande fick möjlighet att välja ut upp till fem alternativ som svar på frågan ”Vad tycker du att Uppsala brandförsvar ska arbeta särskilt mycket med 2020 – 2023?”.

Aktivitet	Antal röster	Prioritet	Prioritet 2015	Trend
- Lära kommunens invånare vad de ska göra vid en brand eller vid en olycka	456	1	4	⇑
- Se till att samhället fungerar så normalt som möjligt vid större kriser som till exempel storm, torka, snöväder och långvarigt elavbrott	452	2	1	⇓
- Öka samarbetet med Region Uppsala om sjukvårdslarm så att brandpersonal larmas för att snabbt kunna ge sjukvård vid exempelvis ett hjärtstopp	440	3	10	⇑
- Förebygga olyckor genom att samarbeta med andra förvaltningar i kommunen (till exempel socialtjänsten och äldreförvaltningen), andra myndigheter och organisationer (till exempel polismyndigheten och Brottsförebyggande rådet, BRÅ)	400	4	2	⇓
- Förebygga bränder hos personer i riskgrupper, till exempel äldre och personer med funktionsnedsättningar	379	5	9	⇑
- Se till att kommunerna byggs på ett så säkert sätt som möjligt (utifrån risker som till exempel kemikalietransporter och industrier)	342	6	7	⇑
- Lära av olyckor för att bli bättre på att hantera olyckor och bränder i framtiden	341	7	6	⇓
- Minska antalet bränder i bostäder	333	8	3	⇓
- Minska antalet anlagda bränder	288	9	8	⇓
- Förebygga olyckor vid särskilda riskobjekt, till exempel industrier med stora mängder kemikalier	251	10	11	⇑
- Minska antalet bränder i skolor	224	11	8	⇓
- Minska olyckor och bränder på landsbygden	161	12	13	⇑
- Förebygga bränder vid byggnader och miljöer som är kulturellt värdefulla	137	13	14	⇑
- Minska olyckor och bränder i stadsmiljö	94	14	12	⇓

Figur 1. De som svarade på enkäten fick utifrån ett antal påståenden svara hur de uppfattar brandförsvaret.

Av de som svarade bodde 16 % i Tierps kommun, 23 % i Östhammars kommun, 53 % i Uppsala kommun och resterande 8 % i annan kommun. 51 % identifierade sig som kvinnor, 48 % som män och 1 % som annat. Åldersfördelningen var enligt figur 2.

Figur 2. Åldersfördelningen hos de som svarade på enkätundersökningen.

Av medborgardialogen framgår att det som prioriteras högst är utbildning av allmänheten, krisberedskap samt förebyggande arbete och samarbete tillsammans med andra förvaltningar och organisationer. Det framgår även att allmänheten har ett stort förtroende för brandförsvaret. Det finns även en tilltro till den nuvarande förmågan att hantera bränder och olyckor och även att förmågan kommer att öka i framtiden.

Handläggare:
Johan Svebrant
Verksamhetsutvecklare
018-727 31 24

Datum:
2021-05-14

Diarienummer:
RÄN 2021-00091

Bilaga 2 Sändlista för samråd

Kommunala instanser

- Uppsala kommun kommunstyrelsen: [redacted]
- Tierps kommun kommunstyrelsen: [redacted]
- Östhammars kommun kommunstyrelsen: [redacted]
- Uppsala Vatten och avfall: [redacted]
- Gästrike vatten: [redacted]

Regionala/Statliga instanser

- Länsstyrelsen i Uppsala län: [redacted]
- Myndigheten för Samhällsskydd och Beredskap: [redacted]
- Polismyndigheten: [redacted]
- Region Uppsala: [redacted]
- Kustbevakningen: [redacted]
- Sjöfartsverket: [redacted]
- Försvarsmakten: [redacted]

Räddningstjänster

- Räddningstjänsten Enköping-Håbo: [redacted]
- Sala-Heby Räddningstjänst: [redacted]
- Gästrike Räddningstjänst: [redacted]
- Brandkåren Attunda: [redacted]
- Räddningstjänsten Norrtälje: [redacted]
- Storstockholms brandförsvar: [redacted]
- Södertörns brandförsvarsförbund: [redacted]
- Räddningstjänsten Gotland: [redacted]
- Sörmlandskustens räddningstjänst: [redacted]

Organisationer

- LRF: [redacted]
- Svenska brandskyddsföreningen: [redacted]

Postadress: Uppsala kommun, Brandförsvaret, 753 75 Uppsala
Besöksadress: Viktoriaanläggningen, Almungevägen 33 ○ Telefon: 018-727 30 00 ○ Fax: 018-727 30 19
E-post: brandforsvaret@uppsala.se
www.uppsalabrandforsvar.se

- Svenska kyrkan Uppsala stift: [redacted]
- Uppsala moské: [redacted]
- Röda korset: [redacted]
- Uppsala lottakår: [redacted]
- Tierpsortens lottakår: [redacted]
- Blå stjärnan Uppsala: [redacted]
- Uppsala bilkår: [redacted]
- Svenska brukshundsklubben Upplandsdistrikt: [redacted]
- Upplands idrottsförbund: [redacted]
- Svenska sjöräddningssällskapet: [redacted]
- Frivilliga flygkåren: [redacted]
- PRO Uppsala [redacted]
- SPF Uppsala län: [redacted]

Handläggare:
Johan Svebrant
Verksamhetsutvecklare
018-727 31 24

Datum:
2021-09-03

Diarienummer:
RÄN 2021-00091

Samrådsredogörelse handlingsprogram för Uppsala brandförsvar från 2022

Förslag till nytt handlingsprogram var ute på samråd mellan 3 juni och 22 augusti 2021.

Följande organisationer har lämnat yttrande:

Kommunala instanser

- Uppsala kommun kommunstyrelsen
- Tierps kommun kommunstyrelsen
- Östhammars kommun kommunstyrelsen
- Uppsala Vatten och avfall

Regionala/Statliga instanser

- Länsstyrelsen i Uppsala län
- Myndigheten för Samhällsskydd och Beredskap
- Region Uppsala
- Kustbevakningen
- Sjöfartsverket

Räddningstjänster

- Gästrike Räddningstjänst
- Brandkåren Attunda
- Södertörns brandförsvarsförbund
- Räddningstjänsten Norrtälje kommun

Organisationer

- Svenska brandskyddsföreningen
- Uppsala lottakår
- Svenska sjöräddningssällskapet
- PRO Uppsala län
- LRF Mälardalen

Uppsala kommun kommunstyrelsen
Inkom datum: 25 augusti 2021

Yttrande:
Uppsala brandförsvar har skickat förslag till nytt handlingsprogram från 2022 till kommunstyrelsen på remiss. Handlingsprogrammet utgör i allt väsentligt en omarbetning och uppdatering av Handlingsprogram 2020 utifrån Myndighetens för Samhällsskydd och Beredskap (MSB:s) nya föreskrift om innehåll och struktur i kommunens handlingsprogram för förebyggande verksamhet och räddningstjänst.

De nya föreskrifterna detaljreglerar inte beslutsprocessen för handlingsprogrammen som tidigare, och det formella kravet att ett nytt handlingsprogram ska fastställas av kommunfullmäktige för varje mandatperiod är borttaget.

Räddningsnämnden är en gemensam nämnd för Tierp, Uppsala och Östhammars kommuner, med Uppsala som värdkommun. De ägardialoger som regelbundet förs tillsammans med företrädare för dessa kommuner är den primära instansen för synpunkter rörande ambitioner och målsättningar. Efter överenskommelse i ägardialogen har medlemskommunerna enats om att även fortsättningsvis fastställa brandförsvarets handlingsprogram i respektive kommunfullmäktige.

Utöver vad som överenskommits i ägardialogerna har kommunstyrelsen inga synpunkter rörande mål och ambitioner. I förslaget till nytt handlingsprogram påpekas behovet av tydlig vägledning från centrala myndigheter gällande de specifika uppgifter som tillkommer enligt LSO 8 kap 2§, i händelse av höjd beredskap. Detta behov vill kommunstyrelsen understryka**.** Däremot kan det övervägas om beskrivningen av brandförsvarets arbete med dessa frågor ändå kan fördjupas något i programmet utan att för den skull närma sig sådant som bör eller ska hållas hemligt. Exempelvis skulle det gå att utveckla hur planeringen ser ut givet förutsättningarna och vilka områden ni identifierat som viktiga för framtida arbete.

Ändringarna i regleringen av de kommunala handlingsprogrammen innebär att det tidigare kravet på att handlingsprogram även ska omfatta hur samordningsansvaret för andra olyckor än de som kan föranleda räddningsinsats har utgått. Detta ingår inte i den gemensamma nämndens ansvar och har i Uppsala kommun omhändertagits i Handlingsplan för trygghet och säkerhet 2018-2022. Det nya regelverket på området kommer att beaktas inför ett nytt beslut om en sådan handlingsplan.

Utöver detta har kommunstyrelsen inget ytterligare att tillägga.

Kommentar:
Kapitlet gällande höjd beredskap har utökats något gällande förutsättningarna i nuläget såväl som utvecklingsområden.

Tierps kommun kommunstyrelsen
Inkom datum: 24 augusti 2021

Yttrande:
Tabell 4 – bör uppdateras med bäring på större sjukdomsutbrott/pandemi. Generellt bör erfarenheterna från påverkan av pandemin samt eventuella nya skattningar av risk och påverkan med anledning av det lyftas in i rapporten på lämpligt vis inom de områden som kan bli påverkade (utrustning/material, samverkan med andra aktörer, bemanning etc.)

I texten i direkt anslutning under tabell 4 hänvisas till felaktigt kapitelnummer, ska vara 8.4 (nuvarande text anger 8.3.3).

I övrigt ställer vi oss bakom remissförslaget till revidering av Handlingsprogrammet

Kommentar:
Gällande synpunkten om tabell 4 så har inte riskanalysen reviderats inför denna omarbetning av handlingsprogrammet. Riskanalysen reviderades inför handlingsprogram 2020. Brandförsvaret tar med sig synpunkten om uppdatering av skattning av risker till kommande revidering av riskanalysen.

Felaktig kapitelhänvisning är åtgärdad.

Östhammars kommun kommunstyrelsen
Inkom datum: 30 juni 2021

Yttrande:

Beslut
Kommunstyrelsen beslutar att Östhammars kommun inte har något att erinra mot förslaget och i övrigt yttrar sig kommunen över remissen Handlingsprogram för förebyggande verksamhet och räddningstjänst från 2022 enligt Lagen (2003:778) om skydd mot olyckor enligt kommenterarna under ärendebeskrivningen.

Ärendebeskrivning
Uppsala brandförsvar styrs av en gemensam räddningsnämnd som ansvarar för räddningstjänsten i Tierp, Uppsala och Östhammars kommuner. Kommunfullmäktige i respektive kommun beslutar om handlingsprogram enligt lag (2003:778) om skydd mot olyckor. Bifogat finns förslag till nytt handlingsprogram från 2022. Handlingsprogrammet utgör en omarbetning och uppdatering av handlingsprogram 2020 utifrån MSB:s nya föreskrift om innehåll och struktur i kommunens handlingsprogram för förebyggande verksamhet och räddningstjänst.

Östhammars kommun har fått möjlighet att lämna synpunkter på samrådsversionen av Handlingsprogram för förebyggande verksamhet och räddningstjänst från 2022 enligt Lagen (2003:778) om skydd mot olyckor.

Förvaltningens bedömning är att handlingsplanen uppfyller de krav som ställs i LSO. Den föreslagna planen medför inga förändringar för kommunen. Däremot lyfts det i planen fram områden som berör

Sektor omsorg och Sektor Samhälle. De område som främst berör kommunen är utmaningen inom Sektor omsorg med att arbeta med brandsäkerheten för riskgrupper. Detta med bakgrunden av bland annat äldre och människor med funktionsnedsättningar har en ökad risk att omkomma till följd av brand.

För sektor samhälle berörs området kring plan- och byggprocess. Av handlingsprogrammet framgår att förtätningar av städer skapar risker när bostäder förläggs närmare farligt godsleder och riskobjekt. Det nämns också hur ny teknik och nya sätt att bygga så som höga trähus och solcellspaneler skapar utmaningar för brandskyddet. För att garantera säkerheten ställs krav på plan- och byggprocessen där det är viktigt att kommunen har rätt kunskap.

Utifrån kommunens verksamhet ses inga behov av förändring av handlingsplanen och därför föreslås att kommunen inte lämnar ett yttrande i frågan. Eventuella synpunkter ska vara Uppsala brandförsvar tillhanda senast 2021-08-22.

Kommentar: -

Uppsala Vatten och Avfall AB
Inkom datum: 27 augusti 2021

Yttrande:
Bakgrund
Uppsala Brandförsvar inkom den 3 juni med en remiss av deras Handlingsprogram enligt lag om skydd mot olyckor från 2022, diarienummer RÄN-2021-00091.

Uppsala Vatten och Avfall AB är berörd av handlingsplanen som huvudman för den allmänna VA-anläggningen i Uppsala kommun samt genom den påverkan olyckor med farliga ämnen kan ge på grundvattnet.

Kommentarer
Avsnitt 5.5
Det är av stor vikt att Uppsala Vatten får snabb information när en olycka med farliga ämnen inträffar på ett vattenskyddsområde inom Uppsala kommun för att vi ska kunna vidta eventuella åtgärder för att säkerställa dricksvattenkvaliteten. Uppsala Vatten behöver även information om risk föreligger att föroreningar kan hamna i avloppsnätet.

Avsnitt 5.6
Uppsala Vatten vill bli informerade vid vattenskador där den allmänna VA-anläggningen kan påverkas eller om vattenskadan kan påverka grundvattentäkter negativt till exempel genom stora flöden.

Avsnitt 6
Punkten brandvattenförsörjning - Uppsala Vatten önskar ett nära samarbete med Uppsala Brandförsvar för att säkerställa att vi på bästa sätt hanterar brandvattenfrågan i samtliga orter där Uppsala Vatten har ansvar för VA-anläggningen utan att riskera dricksvattenförsörjningen. Detta gäller särskilt i de kransorter där råvattentillgången är begränsad.

Punkten släckvatten och risk för miljöskador - Uppsala Vatten anser att det är viktigt att brandförsvaret har rätt utbildning och rätt information om vilka områden som är känsliga ur grundvattenperspektiv och där särskilda krav ställs på hantering av släckvatten. Uppsala Vatten önskar en fortsatt nära dialog om frågan om släckvatten och miljörisker kopplat till vårt uppströmsarbete och grundvattenskydd.

Avsnitt 9.1.5
Uppsala Vatten vill understryka att dricksvattennätet främst är till för att försörja de anslutna medborgarna med dricksvatten av god kvalitet. I kransorterna är ledningsnätet inte dimensionerat för stora plötsliga uttag. Då krävs större buffertvolymer och större ledningar för att garantera flöde och volym för brandsläckning. Vår bedömning att normalflödet i dessa överdimensionerade ledningar bli för lågt och kvaliteten på dricksvattnet äventyras. Därför kan brandförsvaret vara beroende av annat brandvatten i kransorterna och inte helt förlita sig på brandposterna.

Kommentar:
Uppsala brandförsvar delar uppfattningen om att det är av stor vikt med ett nära och fortsatt samarbete mellan våra organisationer för att minimera risken att skador uppstår på grundvatten och vattenledningsnätet i händelse av olyckor. Brandförsvaret ser fram emot ett utökat samarbete gällande exempelvis rutiner vid olyckor, utbildning av personal såväl som en hållbar brandvattenförsörjning, där både dricksvattenperspektivet såväl som brandförsvarets behov av brandvatten tillgodoses.

Länsstyrelsen i Uppsala län
Inkom datum: 20 juli 2021

Yttrande:
Då länsstyrelsen inte längre har uppdraget att utföra tillsyn på den kommunala räddningstjänsten, lämnas endast en kortare kommentar på remissen avseende Uppsala Brandförsvars handlingsprogram enligt Lag (2003:778) om skydd mot olyckor.

Länsstyrelsen konstaterar att handlingsprogrammet följer Myndigheten för samhällsskydds föreskrift, MSBFS 2021:1, avseende struktur för de nya handlingsprogrammen, dock finns en förskjutning i kapitelnumreringen från kapitel fem.

I kapitel 9.1.7 Varning och information till allmänheten (VMA) nämns två nivåer på VMA, varning och information. Numer används endast nivån varning. För övriga behov av information används Myndighetsmeddelande. Detta meddelande kan användas av myndigheter och kommuner för att informera om t.ex otjänligt vatten dvs. det krävs inte en räddningsledare för skicka ut ett myndighetsmeddelande vilket är fallet med VMA.

Kommentar:
Översyn av kapitelnumreringen har skett. Texten i kapitel 8.1.7 Varning och information till allmänheten har reviderats utifrån Länsstyrelsens kommentar.

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap
Inkom datum: 20 augusti 2021

Yttrande:
Kommunen ska enligt 3 kap. 3 och 8 §§ enligt lagen (2003:778) om skydd mot olyckor (LSO) anta handlingsprogram för förebyggande verksamhet och räddningstjänst. Innan kommunen antar sådana handlingsprogram ska samråd ske med de myndigheter som särskilt berörs. Enligt propositionen En effektivare kommunal räddningstjänst (prop. 2019/20:176) ska samråd ske med framförallt de myndigheter vars egen planering kan beröras av förändringen, t.ex. samverkande kommuner, MSB i frågor som berör myndighetens samordnande och övergripande uppgifter på räddningstjänstområdet, Trafikverket i frågor rörande trafiksäkerhetsfrågor, länsstyrelsen eller andra myndigheter som ansvarar för statlig räddningstjänst. MSB ser således inte ett generellt samrådsbehov med samtliga kommuner, exempelvis utifrån sin roll som tillsynsmyndighet över kommunerna enligt 5 kap 1 a § LSO.

MSB ska enligt 1 kap. 5 § LSO främja efterlevnad av LSO och föreskrifter som meddelats i anslutning till LSO, samt samordna kommunerna på nationell nivå och stödja dem med råd och information i deras verksamhet enligt LSO. Mot denna bakgrund och med anledning av de ändringar som nyligen beslutats i LSO och tillhörande förordning (2003:789) om skydd mot olyckor (FSO) samt de föreskrifter och allmänna råd som MSB nyligen utfärdat om innehåll och struktur i kommunernas handlingsprogram (MSBFS 2021:1) svarar MSB på förfrågan om samråd om handlingsprogram från Uppsala brandförsvar genom detta samrådsyttrande.

MSB yttrar sig dels om handlingsprogrammets struktur utifrån kraven i beslutade föreskrifter, dels övergripande om innehållet utifrån kraven i nämnda föreskrifter. MSB lämnar även i förekommande fall synpunkter om frågor som påverkar myndighetens planering utifrån sitt uppdrag på räddningstjänstområdet. En djupare granskning av innehållet eller om alla delar i de allmänna råden efterlevs har inte gjorts, ej heller prövas hur kommunen lever upp till de nationella eller lokala målen. MSB:s samrådsyttrande ska ses som ett stöd för kommunernas färdigställande av handlingsprogrammet och inte som ett yttrande eller föreläggande utifrån att tillsyn har bedrivits över kommunens åtaganden enligt LSO. Ett tillsynsärende kan dock alltid initieras om MSB finner anledning till det utifrån ett antaget handlingsprogram, andra dokument eller av andra anledningar.

Synpunkter
Utifrån de förutsättningar för samrådshanteringen som MSB anger ovan bedöms handlingsprogrammet till största del svara mot de krav som ställs i föreskrifter och allmänna råd. Nedan framför MSB de synpunkter som bör beaktas i det fortsatta arbetet.

Det finns visst innehåll som svarar mot krav i utkasten till föreskrifter men som inte längre finns med eller som har flyttats i den beslutade versionen. Även visst annat innehåll bör flyttas**.** En kontroll bör göras så att handlingsprogrammet svarar mot den beslutade versionen av föreskrifterna. Exempelvis kan noteras att:
- texten om olycksundersökningar ska inte vara placerad i kap 3 utan flyttas till kapitlet om Uppföljning, utvärdering och lärande.
- kapitel 3 innehåller beskrivning av hur handlingsprogrammet har tagits fram samt vilka tidigare versioner som har funnits, vilket numera är struket i föreskrifterna.
- texten i kapitel 2.5. Riskobjekt i området bör flyttas till kapitlet Risker under Övergripande, då risker inte ska beskrivas i kapitel 2.

Mål anges även för annat än de åtaganden som handlingsprogrammet ska omfatta (mål 5) och har den

kommunala organisationen i centrum (mål 4). Enligt det allmänna rådet till 10 § bör målen beskriva de effekter kommunen avser att uppnå, exempelvis för den drabbade eller i samhället.

I kapitlet Räddningstjänst saknas tid från att larm inkommer till 112 tills att stegutrymning kan påbörjas, se slutet på 13 § i föreskrifterna.

Avslutningsvis har även vissa mindre avvikelser noterats gentemot föreskriven struktur. Det bör säkerställas att kapitelindelningen och benämningen svarar mot föreskrifterna.
Exempelvis kan noteras att:
- smärre avvikelse har gjorts i kapitelbenämningen på 9.2. som enligt föreskrifterna ska heta Per olyckstyp.
- 9.2.1. Övriga insatser är ett kapitel som inte svarar mot föreskrifterna.

Fortsatt arbete
Som stöd i det fortsatta arbetet kan med fördel MSB:s handbok om innehåll och struktur i kommunernas handlingsprogram användas, samt kunskapsstödet ”Beskrivning av olyckor” och fördjupningen Förmåga till räddningsinsats. Dessa finns tillgängliga på MSB:s webb via informationssidan www.msb.se/forandringarlso (välj Föreskrifter om handlingsprogram, alternativt direktlänk här).

Enligt övergångsbestämmelser i LSO behöver inte kommunen anta handlingsprogram i den nya lydelsen förrän 2 januari 2022. När en kommun antar eller ändrar ett handlingsprogram ska handlingsprogrammet skickas till länsstyrelsen, MSB och till dem som har deltagit i samrådet. Antagna handlingsprogram skickas till registrator@msb.se.

Kommentar:
En kontroll har genomförts för att säkerställa att handlingsprogrammet svarar mot beslutad föreskrift och relevanta justeringar har genomförts.

- Texten om olycksundersökning är flyttad.
- Text om hur handlingsprogrammet tagits fram har vi valt att ha kvar även om kravet försvunnit.
- Kapitlet om riskobjekt i området har flyttats i enlighet med MSBs kommentar.
- De fem målen inklusive mål 4 och 5 kvarstår men brandförsvaret tar med sig synpunkten gällande formuleringen till kommande revideringar av handlingsprogrammet.
- Den mindre avvikelsen av kapitelbenämningen av kapitel 9.2 har brandförsvaret valt att ha kvar då den bedöms öka läsbarheten av dokumentet.
- Brandförsvaret väljer att ha kvar kapitel 9.2.1 då vi ser det som angeläget att beskriva hela vårt uppdrag.

Text gällande utrymning via brandförsvarets stegutrustning har lagts till i kapitel 8 för att svara mot 13§ i föreskriften.

Region Uppsala
Inkom datum: 10 augusti 2021

Yttrande:
Region Uppsala ber att få lämna följande yttrande på ovanstående remiss.

Förslaget gällande handlingsprogram för Uppsala brandförsvar från 2022, utgör en omarbetning och uppdatering av handlingsprogram 2020. Ombearbetningen sker utifrån Myndigheten för samhällsskydd och beredskaps nya föreskrift om innehåll och struktur i kommunens handlingsprogram för förebyggande verksamhet och räddningstjänst.

Region Uppsala har inga synpunkter på förslaget gällande handlingsprogram för Uppsala brandförsvar från 2022.

Kommentar: -

Kustbevakningen
Inkom datum: 20 augusti 2021

Yttrande:

Uppsala brandförsvar har översänt förslag på handlingsprogram enligt Lag (2003:778) om skydd mot olyckor (LSO). Kustbevakningen har ett antal övergripande slutsatser/synpunkter utifrån de dokument som bifogats remissen.

Övergripande
Handlingsprogrammet lyfter inte fram risker och sårbarheter i samband med sjötrafik och risken för ett utsläpp direkt i hav. Det är positivt att det finns med då det är viktigt att medvetandegöra risken för utsläpp och andra olyckor på liknande områden och verksamheter.

Former för samverkan med Kustbevakningen och andra statliga räddningstjänstorganisationer berörs endast övergripande, 9.1.4, och bör beskrivas bättre. Vid samtidiga räddningsinsatser eller vid begäran om räddningshjälp är det viktigt att roller och mandat mellan ledningsnivåerna i ledningsorganisationen är tydligt definierade samt att former för samverkan är tydliga. Det underlättar samordning mellan de olika räddningsledarna samt underställda befäl och resurser.

Kommunernas hamnar och deras gränser i vatten
Enligt handlingsprogrammet redovisas ett antal hamnar och deras gränser i vatten mellan kommunalt och statligt vatten. Kustbevakningen anser vad Uppsala brandförsvar redovisat i bilaga 3 om hamnar inte överensstämmer med vad som står om hamnar i MSB:s handbok* och enligt 3 kap. 8 § andra stycket LSO ska en kommun i förekommande fall lämna uppgift om hamnar och deras gränser i vatten. Det saknas flera hamnar som ligger under det kommunala ansvaret. Detta är viktigt vid räddningsinsatser eller vid begäran av räddningshjälp att dessa gränser är tydligt redovisade. De hamnar som har redovisats har relevanta gränser utifrån de geografiska förutsättningarna.

**Utgångspunkt för bedömningar av hamnar*

Kustbevakningen har i sitt remissvar utgått från definitionen av hamn så som den förklarats i Myndigheten för samhällsskydd och beredskaps (MSB) handbok om innehåll och struktur i kommunernas handlingsprogram enligt lagen om skydd mot olyckor.

Hamn enligt handboken

I handboken framgår att begreppet hamn får tolkas som en anläggning som konstruerats för ändamålet att förtöja båtar eller fartyg. Med konstruktion bör anses att den är tillverkad eller anordnad för ändamålet, till exempel en brygga eller kaj. Ytmässig avgränsning av ”hamnen” bör anses vara det område som ligger innanför bryggor, pirar eller inre vågbrytare. Om ”hamnen” utgörs av en brygga – utan att den har någon exakt och tydlig avgränsning, till exempel endast med ”öppet vatten” utanför bryggan – bör den ytmässiga avgränsningen anses utgöras av bryggans omedelbara närhet.

Saknar information i handlingsprogrammet om det finns en oljeskyddsplan för Uppsala brandförsvar och samverkan med andra myndigheter vid ett större utsläpp av farliga ämnen.

Kommentar:
Gällande synpunkten om riskanalysen så har inte riskanalysen reviderats inför denna omarbetning av handlingsprogrammet. Riskanalysen reviderades inför handlingsprogram 2020. Brandförsvaret tar med sig synpunkten om att bättre beskriva risken för utsläpp i hav till nästa revidering av riskanalysen.

I kapitel 8.1.4 Samverkan har text gällande samverkan mellan räddningstjänsten och Kustbevakningen reviderats och utökats.

Bilaga C om hamnar och dess gränser i vatten har blivit omarbetat utifrån KBVs synpunkt och MSBs förtydligande om vad som är att se som hamn där kommunen har ansvar. Brandförsvaret har samverkat med KBV och Sjöfartsverket i denna fråga.

Brandförsvarets oljeskyddsplan har lagts till som läshänvisning.

Sjöfartsverket
Inkom datum: 7 juli 2021

Yttrande:

Sjöfartsverket har tagit del av rubricerad remiss. Vi välkomnar förslaget.

Kommentar: -

Gästrike räddningstjänst
Inkom datum: 23 augusti 2021

Yttrande:

Gästrike Räddningstjänst har som remissinstans granskat handlingar tillhörande Uppsala Brandförsvars handlingsprogram enligt lag om skydd mot olyckor.

Handlingsprogrammet bedöms enligt Gästrike räddningstjänst vara väl genomarbetat och möjliggör för allmänheten att få god insikt i Uppsala brandförsvars arbete för att åstadkomma ett likvärdigt och tillfredsställande skydd mot olyckor samt hur räddningstjänsten är organiserad.

Kommentar: -

Brandkåren Attunda
Inkom datum: 13 augusti 2021

Yttrande:
Brandkåren Attunda har tagit del av samrådsremiss avseende handlingsprogram för Uppsala brandförsvar. Vi har inga synpunkter på föreslaget handlingsprogram utan ser fram emot ett fortsatt samarbete kring utveckling av verksamhet.

Kommentar: -

Södertörns brandförsvarsförbund
Inkom datum: 17 augusti 2021

Yttrande:
Södertörns brandförsvarsförbund (Sbff) har tagit del av den utskickade samrådshandlingen avseende Uppsala brandförsvars Handlingsprogram för förebyggande verksamhet och räddningstjänst från 2022 enligt Lagen (2003:778) om skydd mot olyckor.

Sbff har främst granskat de delar som avser hur brandförsvaret har beskrivit sin samverkan med andra aktörer för att säkerställa sin förmåga till övergripande ledning av räddningstjänsten, att genomföra räddningsinsatser och att upprätthålla beredskap. Granskningen har särskilt berört de delar där samverkan med Sbff har beskrivits.

Sbff anser att den beskrivning som finns i förslaget på ett tillfredsställande sätt redovisar de förhållanden som råder och har inget att tillägga till eller erinra mot förslaget.

Kommentar: -

Räddningstjänsten Norrtälje kommun
Inkom datum: 30 augusti 2021

Yttrande:
Räddningstjänsten Norrtälje kommun har tagit del av er remiss beträffande handlingsprogram för förebyggande verksamhet och räddningstjänst och har inget att erinra.

Kommentar: -

Brandskyddsföreningen
Inkom datum: 29 juni 2021

Yttrande:
Brandskyddsföreningen tackar för inbjudan att lämna synpunkter på samrådsversion av kommunalt handlingsprogram för Uppsala brandförsvar. Vi har dessvärre inte möjlighet att lämna synpunkter på enskilda kommuners handlingsprogram. Vi önskar er lycka till med det fortsatta arbetet.

Kommentar: -

Uppsala lottakår
Inkom datum: 29 juni 2021

Yttrande:
Vi har nu tagit del av dokumentet Handlingsprogram - för förebyggande verksamhet och räddningstjänst för 2022 enlig LSO, bra skriven och enkel att förstå. Jag har läst igenom underlaget och har inget att erinra annat än en önskan om en liten förtydligande under rubrik 8.1.1 "Tillgång till resurser i samarbete med andra kommuner" där man borde lägga till MSB i rubriken för tydlighetens skull. Det var först vid andra genomläsandet av dokumentet jag noterade MSB. Jag skummande under första genomläsandet och min stora reflektion då var spontant att konstigt att man inte tar upp de omfattande nationella resurser som MSB har som landets räddningstjänster kan avropa vid behov - vilket ni faktiskt hade gjort när jag läste mer noga. Gör som ni känner med denna kommentar.

Kommentar:
Rubriken i kapitel 8.1.1 har ändrats.

Sjöräddningssällskapet
Inkom datum: 19 augusti 2021

Yttrande:
Sjöräddningssällskapet har tagit emot erat handlingsprogram och har inget att erinra på innehållet.

Kommentar: -

PRO Uppsala
Inkom datum: 9 augusti 2021

Yttrande:

Handlingsprogrammet är ur ett äldreperspektiv bra, även om det är ganska svepande formuleringar. Vi från pensionärsorganisationen ser fram emot på ett samarbete med utbildning och information i brandskydds arbetet när det gäller våra föreningar.

Stycket 6:1 Nya metoder skall prövas. Där kan kanske ett samarbete med att finna ut vilka metoder som skulle vara framgångsrika för att minska antalet omkomna i bränder.

Kommentar:
Brandförsvaret ser fram emot vidare arbete tillsammans med PRO i dessa frågor.

LRF Mälardalen
Inkom datum: 27 augusti 2021

Yttrande:
LRF Mälardalen har tagit del av er remiss avseende er handlingsplan för Uppsala brandförsvar och vi har inte några synpunkter på denna.

Kommentar: -

Uppsala kommun

Brandförsvaret
Tjänsteskrivelse till Räddningsnämnden

Datum:
2021-09-07

Diarienummer:
RÄN-2021-00091

Handläggare:
Johan Svebrant

Handlingsprogram Uppsala brandförsvar från 2022

Förslag till beslut

Räddningsnämnden beslutar

1. **att** skicka Handlingsprogram Uppsala brandförsvar från 2022 - beslutsversion till kommunstyrelserna i Tierp, Uppsala och Östhammar för beslut och därefter till kommunfullmäktige i respektive kommun för beslut om antagande.

Ärendet

MSB:s förslag till föreskrift om innehåll och struktur i kommunens handlingsprogram för förebyggande verksamhet och räddningstjänst träder i kraft under året. För att leva upp till kommande krav i föreskriften ska ett nytt handlingsprogram vara beslutat den 1 januari 2022. Skillnaden mellan det nuvarande handlingsprogrammet och förslaget till nytt handlingsprogram är framför allt en ny struktur, förändringar som gjorts på grund av regleringarna i den nya föreskriften.

Beredning

Ärendet har beretts av brandförsvaret. En samrådsversion av förslaget till nytt handlingsprogram har skickats ut den 3 juni 2021 med sista svarsdag den 22 augusti 2021.

Föredragning

Ett omfattande arbete genomfördes inför nuvarande handlingsprogram som varit giltigt sedan den 1 januari 2020. Under våren 2021 har detta handlingsprogram

Postadress: Uppsala kommun, brandförsvaret, 753 75 Uppsala
Besöksadress: Almungevägen 33
Telefon: 018-727 00 00 (Kontaktcenter)
E-post: brandforsvaret@uppsala.se
www.uppsala.se

omarbetats och uppdaterats utifrån förslaget till föreskrift. Förslaget till handlingsprogram har varit på externt samråd under sommaren. Efter det har inkomna synpunkter värderats och handlingsprogrammet har reviderats något.

Underlag för handlingsprogrammet och de fem inriktningsmålen är bland annat riskanalysen, de nationella målen om ett tillfredsställande och likvärdigt skydd mot olyckor och om effektiva räddningsinsatser, det nya nationella målet för den förebyggande verksamheten, medborgar- och medarbetardialogerna samt den politiska viljan som uttryckts i räddningsnämndens arbete.

Skillnaden mellan det nuvarande handlingsprogrammet och förslaget till nytt handlingsprogram är framför allt en ny struktur, förändringar som gjorts på grund av regleringarna i den nya föreskriften. Förslaget till nytt handlingsprogram inkluderar samma fem målsättningar som i nuvarande handlingsprogram:

1. Den enskilde har förmåga och vilja att ta ansvar för sitt brandskydd
2. Riskgrupper har ett bra brandskydd
3. Samhället byggs hållbart avseende brandskydd och riskhänsyn
4. Räddningstjänsten har stark förebyggande och operativ förmåga med kompetens och teknik som är anpassad utifrån riskbilden
5. Räddningstjänsten har en god förmåga att verka vid kriser, höjd beredskap och krig

Inför nuvarande handlingsprogram genomfördes en medborgar- och medarbetardialoger, detta finns närmare beskrivet i bilaga 1.

Kommunerna har kommit överens om att handlingsprogrammet ska beslutas av kommunfullmäktige.

Ekonomiska konsekvenser

Förslaget till nytt handlingsprogram påverkar inte räddningsnämndens budget.

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse, daterad 2021-09-07
- Förslag till handlingsprogram Uppsala brandförsvar från 2022
- Riskanalys – underlag till handlingsprogram 2020-2023, dnr RÄN 2018-0153
- Bilaga 1, beskrivning av medborgardialog inför Handlingsprogram 2020, daterad 2021-05-14
- Bilaga 2, sändlista för samråd, daterad 2021-05-14
- Bilaga 3, samrådsredogörelse

Brandförsvaret

Elisabeth Samuelsson
Brandchef

Destinationsstrategi Roslagen 2030

Ett styrmedel för hållbar destinationsutveckling

Norrtälje kommun | Östhammars kommun | Österåkers kommun

Innehållsförteckning

Inledning	3
Arbetet bakom strategin	4
Omvärldsanalys	6
Roslagens målgrupper	8
Vision Roslagen 2030	11
Målområde 1	14
Målområde 2	18
Målområde 3	22
Målområde 4	25
Roslagens ledmotiv	28
A. Levande landsbygd	29
B. Berikande bruk	32
C. Spännande småstäder	36
D. Skiftande skärgård	39
Samarbete & rollfördelning	43
Vägen mot Vision Roslagen 2030	46

Version 1.0
Dokumentet kommer att uppdateras över tiden. En aktuell version av Destinationsstrategi Roslagen 2030 finns att hämta här.

Kontaktuppgifter

Norrtälje kommun
Torkel Andersson
Utvecklingsstrateg
0176-71168
E-post

Östhammars kommun
Lisa Karm-Togo
Destinationsutvecklare
0173–86278
E-post

Österåkers kommun
Kristina Eineborg
Näringslivs- och utvecklingsdirektör
0736-252153
E-post

Externa processledare
Per Ekman, Tendensor | 0707–449980 | E-post
Laila Gibson, Gibson Consulting | 0767–872798 | E-post

Inledning

Välkommen att ta del av Destinationsstrategi Roslagen 2030. Strategin spelar en viktig roll för att besöksnäring, kommuner, civilsamhälle och destinationsbolag ska kunna samarbeta för en hållbar utveckling av Roslagen som attraktiv och konkurrenskraftig besöksdestination.

Det här dokumentet innehåller en framtidsvision för Roslagen som visar ett önskvärt tillstånd år 2030. Vägen dit presenteras genom fyra målområden och fyra ledmotiv. Av strategin framgår också önskvärda samarbetsformer och en tydlig rollfördelning mellan aktörerna.

Roslagen har ett bra utgångsläge! Här finns en kreativ besöksnäring och ett pärlband av genuina natur- och kulturupplevelser i både inland och skärgård. Närheten till Sveriges mest befolkningstäta regioner och Sveriges största flygplats är en styrka för Roslagens företag och föreningar. Mycket är ännu outvecklat och därför pekar strategin på en rad utvecklingsmöjligheter att ta tillvara - med varsam hand.

En viktig uppgift för Destinationsstrategi Roslagen 2030 är att beskriva hur framtidens besökare kan tas om hand och hur aktörerna i Roslagen kan möta de förändringar som sker i samhället. Genuina natur- och kulturupplevelser efterfrågas i allt högre utsträckning och allt fler vill vara fysiskt aktiva på fritiden. Dessutom blir fler nyfikna på att hitta spännande och hållbara upplevelser i närheten av där man bor. Sammantaget är Roslagen väl rustat för att möta en sådan framtid.

Pandemin har i skrivande stund haft en stor inverkan på stora delar av besöksnäringen. Även om många aktörer i Roslagen har klarat utmaningen väl så återstår ett hårt arbete för många företag att komma åter på fötter. Tidshorisonten i Destinationsstrategi Roslagen 2030 överbryggar pandemin med god marginal. Därför är det naturligt att fokus läggs på långsiktiga möjligheter för Roslagen som besöksdestination.

Tack alla ni som bidragit till Destinationsstrategi Roslagen 2030! Utan era idéer och kunskap hade strategin inte kunnat tas fram. Nu väntar ett gemensamt arbete där alla kan hitta sin roll för ett starkare och än mer upplevelserikt Roslagen till gagn för såväl besöksnäring, våra besökare och för alla som bor och verkar i Roslagen.

Arbetet bakom strategin

En bred analys och dialogprocess ligger till grund för framtagandet av Destinationsstrategi Roslagen 2030. Det gör den starkt förankrad hos destinationens intressenter som besöksnäringen, destinationsbolaget och kommunernas politiker och tjänstepersoner. Processen har letts av en arbetsgrupp med tjänstepersoner från de tre kommunerna i Roslagen med stöd av processledarna Laila Gibson och Per Ekman på Tendensor.

Följsamhet med övrig samhällsutveckling
Ett avstamp har gjorts i existerande styrdokument och strategier. Allt för att Roslagen som besöksdestination ska hänga väl ihop med samhällsutvecklingen i sin helhet. Hit räknas kommunala styrdokument som översiktsplaner, kommunstrategier, tillväxt- och näringslivsstrategier. En hållbar destinationsutveckling innebär att såväl invånares som besökares behov och önskemål kan tillgodoses.

En involverande idéprocess
Under våren 2021 har en lång rad dialogmöten arrangerats för att klargöra viljeinriktning och lyssna på den kunskap de inblandade aktörerna besitter. Entreprenörer i besöksnäringen och föreningsrepresentanter har deltagit liksom politiker och tjänstepersoner från de tre kommunerna Östhammar, Norrtälje och Österåker. En serie öppna frågor har tjänat som en röd tråd genom processen.

Omvärld och trender
Människors värderingar och efterfrågan på besöksupplevelser förändras över tiden. Framtiden tillhör de besöksdestinationer som kan förstå och ta tillvara på förändringar som sker och utveckla en hållbar besöksupplevelse. Trenderna som observerats återges i strategin och de har spelat en stor roll för inriktningen i Destinationsstrategi Roslagen 2030.

Analys av Roslagens förutsättningar
Den kunskap som finns om dagens besökare till Roslagen har tagits tillvara. Det handlar om tillgänglig statistik om dagens besökare till Roslagen och om de insikter om besökarnas behov och beteende som finns hos destinationens aktörer. Under den dialogprocess som drivits har Roslagens förutsättningar stått i fokus.

Dialog med den omgivande regionen
Besökaren bryr sig sällan om gränser och därför har Roslagen allt att vinna på samarbete med den omgivande regionen. Kontakter har tagits med Region Uppsala, Region Stockholm och med Stockholm Archipelago. Det är tydligt att Roslagen ingår i en stark regional satsning på besöksnäringen inför framtiden. Viktiga synergier finns att utforska med Stockholm Archipelago, till exempel i form av en gemensam målmarknad.

Destinationsrådet och destinationsbolaget
Ledning och personal i destinationsbolaget Visit Roslagen har givit tydliga inspel till destinationsstrategin. På samma sätt har det nybildade Destinationsrådet kunnat bidra med viktiga medskick och de har precis som destinationsbolaget och kommunerna tjänat som remissinstans för Destinationsstrategi Roslagen 2030.

Digitala enkäter och diskussionsforum
Allmänheten har kunnat ge sin syn på Roslagen med dess unika kvaliteter och möjligheter genom en öppen enkät på kommunernas sidor. En riktad enkät skickades också ut till ungdomar för att deras perspektiv ska tas med i strategin.

Tre kommunala handlingsplaner
Destinationsstrategi Roslagen 2030 innebär en gemensam resa för kommunerna i Roslagen och för den samlade besöksnäringen. För att respektive kommun lättare ska hitta sin roll och för att kunna prioritera utvecklas särskilda handlingsplaner för respektive kommun.

Omvärldsanalys

En kraftsamling för att utveckla Roslagen som besöksdestination ligger helt rätt i tiden! Roslagen har många värden som allt oftare efterfrågas i dagens samhälle: närheten till storstäder i kombination med natur, spännande kultur och engagerade lokala krafter.

Destinationsstrategi Roslagen 2030 bör bygga på kunskap om Roslagens utgångsläge och omvärld för att kunna staka ut vägen framåt. Var står Roslagen idag och vilka olika faktorer påverkar färdplanen? En analys har därför gjorts av rapporter och forskning om turism och samhällsutveckling. Aktörerna i Roslagen har involverats i tolkning av slutsaterna.

Analysen har omfattat tre delar: samhällsförändringar både internationellt och nationellt som på olika sätt påverkar besöksnäringen och destinationer, förändring som pågår i den omgivande regionen samt planer för Roslagen och de tre kommunerna Norrtälje, Östhammar och Österåker. Utifrån resultatet har en rad skeenden pekats ut som är särskilt viktiga för Roslagen.

Trender som påverkar Roslagen

- **Sökandet efter genuina upplevelser**. Besökarens strävan efter autentiska, genuina och individuella upplevelser ökar. Det äkta och personliga slår kopierat och massproducerat. Det ställer större krav på Roslagen att ta tillvara sin historia och kultur för att särskilja destinationen från övriga. Det kan göras genom att utveckla utbudet av närproducerad mat och matupplevelser, gårdsbutiker, kulturutbud, evenemang och unika boenden.

- **Intresset för natur- och kulturturism ökar.** Naturen blir en allt viktigare reseanledning för miljontals svenskar och utländska besökare till Sverige. Människors motiv för att söka sig till naturen är ofta avkoppling, socialt umgänge och att utöva olika aktiviteter som vandring, cykling eller paddling. Intresset för naturupplevelser väntas öka ytterligare. En röd tråd är det växande intresset att ta del av lokal kultur och historia, en utveckling som gynnar Roslagen i allra högsta grad.

- **Förändrade besöksmönster.** Människor åker på fler och kortare vistelser över året och en tydligt ökande efterfrågan på "hemester" kan ses. Det gäller att skapa möjligheter för fler att ta del av naturen, såväl i skärgården som på fastlandet och då utgå från efterfrågan på komfort och tillrättalagda upplevelser och tillgänglighet. När det gäller möten så kan Roslagen erbjuda kvalitativa och naturnära alternativ till konferenser i storstäderna.

- **Platser spelar en viktig roll.** Regioner, städer och besöksdestinationer lägger allt större vikt vid att utveckla sin attraktivitet och sin särart. Platser blir också viktiga arenor för att klara omställningen till ett hållbart samhälle. Ur människors perspektiv spelar den egna platsen en fortsatt viktig roll för identitet och livskvalitet. Roslagen bör

identifiera sig som en livsmiljö snarare än en besöksdestination.

- **Besökardialog i förändring. D**et digitala landskapet har drastiskt förändrat spelreglerna för hur besöksdestinationer kan marknadsföras och säljas. Besökarnas egna rekommendationer och berättelser hamnar i fokus. Destinationens aktörer bör vara närvarande i de kanaler och de forum som besökarna väljer. Besökarnas önskemål om dialog och delaktighet går att möta med digitalisering före, under och efter vistelsen.

Insatser för att möta förändringarna
För att möta förändringarna i omvärlden introduceras här en rad insatser som tillsammans bidrar en förmåga att förändras över tiden.

- **Digitalisera mera** – se digitaliseringen som en möjlighet att bygga relationer med besökare och för att forma en god besöksupplevelse i Roslagen. Digital teknik kan koppla samman traditioner och storytelling med nutiden och den kan göra Roslagen mer tillgängligt för både boende och besökare.

- **Verka tillsammans** – samverkan och delaktighet blir än viktigare när omvärlden blir mer föränderlig och svårförutsägbar. Ett medvetet gränsöverskridande samarbete krävs i Roslagen som sträcker sig över två län, tre kommuner och som har en mångfald av företag och föreningar i ett väldigt varierande landskap.

- **Dialog med besökaren** – i arbetet med att utveckla Roslagens utbud och tillgänglighet är det också viktigt ständigt lära om besökarna och involvera dem i destinationens utveckling. De insikter som växer fram måste snabbt omsättas till praktisk handling. I allt högre utsträckning behöver fokus riktas mot särskilda grupper, som till exempel ungdomar eller besökare med särskilda intressen.

- **Skapa resiliens** – Roslagen måste rusta för framtiden och klara möta en värld med snabba förändringar. Det kan göras genom en medveten satsning på hållbarhet och genom att klara balansen mellan att exploatera och bevara. Roslagen måste utvecklas varsamt och respektfullt. Besökarnas förväntningar måste balanseras med lokalbefolkningens behov och med företagens utvecklingsidéer.

Roslagens målgrupper

För att utveckla Roslagen som besöksdestination gäller det att känna besökarna och deras föränderliga behov och vanor över tiden. Genom att göra tydliga målgruppsval kan marknadsföringen av Roslagen bli intressant för mottagaren och hållbara kundrelationer kan etableras. Målgruppsvalet spelar en viktig roll för alla destinationens aktörer: besöksnäringen, destinationsbolag som kommunerna.

Naturintresserade som primär målgrupp
Roslagen attraherar varje år en lång rad besökare med vitt skilda och intressen och reseanledningar. Den gemensamma faktorn för många av dem är sökandet efter stimulerande naturupplevelser. Det gäller såväl fritidsresenärer som de som besöker Roslagen för möten och konferenser.

I det här avsnittet introduceras idén om naturintresserade som en primär målgrupp för Roslagen som besöksdestination. Visit Sweden pekar ut gruppen som särskilt viktig för att attrahera internationella besökare till Sverige och den stämmer väl med dagens svenska och utländska besöksströmmar till Roslagen (länk Visit Sweden). Gruppen naturintresserade innefattar nyfikna upptäckare, vandrare, paddlare och cyklister. Alla är de viktiga för Roslagens resa mot 2030.

De kulturella upplevelserna spelar en viktig roll för många naturintresserade. En vandring genom Roslagen blir mångfalt mer berikande genom att upptäcka historiska besöksmål och genom möten med människor som bor här. Det som är äkta och autentiskt för Roslagen blir viktigt att förstärka och lyfta fram.

Roslagenbor och fritidshusägare
En viktig målgrupp för besöksnäringen är Roslagenborna. En hållbar utveckling av Roslagen som besöksdestination förutsätter att de behov som externa besökare har balanseras med invånarnas krav och förväntningar på en attraktiv och väl fungerande livsmiljö. Just detta behandlas i flera avsnitten i destinationsstrategin.

I Roslagen finns dessutom 35 000 fritidshus vilket är en ovanligt stor koncentration. Fritidshusägarna spenderar alltmer tid i Roslagen och de blir, tillsammans med övriga besökare till fritidshusen, alltmer aktiva upplevelsekonsumenter. Fritidshusägarna tillför många värden till Roslagen och de bör ses som en viktig målgrupp för destinationen och som intressenter i Roslagens hållbara samhällsutveckling.

Intressebaserade grupper
En fördel i den digitala världen är att destinationen kan möta besökaren med skräddarsydd information och att utgå från personliga intressen. Ur besökarens synvinkel är det naturligt att utgå från motiv och intresse när man söker information och väljer resmål. Sannolikt än mer så i framtiden. För Roslagen blir det viktigt att kartlägga och bygga relationer med de intressegrupper som passar Roslagens förutsättningar.

En sådan intressegrupp är båtfolket. Människor som söker sig till Roslagens skiftande skärgård för segling, paddling och för natur- och kulturupplevelser i övärlden. Båtfolket utgör ett tydligt exempel på hur en intressegrupp kan vara föremål för en träffsäker och intresseväckande marknadsföring från Roslagen. Och för skärgårdens besöksnäring och samhällsutveckling spelar målgruppen är viktig roll.

Den starka närmarknaden
Roslagen finns i direkt anslutning Uppsala - Stockholmsregionen som är Sveriges mest befolkningstäta och snabbast växande region. Inom två timmars radie finns en stor mängd naturintresserade människor som har Roslagen kvar att upptäcka.

Insikten om den starka närmarknaden kan förenkla valet av marknadskanaler men inte ersätta naturintresset som tema och relationsbyggare. Besökare från närregionen är ofta dagsbesökare och ett viktigt mål är att få dem att övernatta och upptäcka mer i Roslagen.

Idrottsbesökare
En växande grupp av besökare kommer till Roslagen kommer för idrott: tävlingar, turneringar och andra arrangemang för barn, ungdomar och vuxna. Roslagens alla föreningar spelar en viktig roll för att förverkliga det värdskap och den kvalitet som förväntas av den här målgruppen.

För att utveckla idrottsturismen i Roslagen krävs ett ökat samarbete mellan föreningar, besöksnäring, kommuner och civilsamhälle. Precis som andra grupper av besökare vill idrottsbesökare ofta uppleva mer av Roslagen under sin vistelse.

Möten och konferenser
Många av Roslagens besökare kommer för möten och konferenser. I Roslagen finns en lång rad anläggningar för såväl stora som små möten och den gemensamma nämnaren är möjligheten till en naturnära vistelse. Möten i Roslagen kan göras mer upplevelserika genom att de fyra ledmotiven i destinationsstrategin blir naturliga inslag i mötesupplevelsen.

Roslagen har en potential att växa som mötesdestination genom att existerande anläggningar utvecklas hållbart och att nya aktörer ser dagens ljus. I den här strategin tas behovet av ökad boendekapacitet upp och också den är en nyckel till fler och bättre möten i Roslagen.

Den utländska besökaren
Roslagen har en stor potential att attrahera fler utländska besökare. Stockholm är den dominerande destinationen för utlandsgäster till Sverige och för de grupper som stannar längre blir Roslagen med dess skärgård och naturupplevelser intressant. Gruppen har förväntningar på engelskspråkig information och på lättillgängliga och samtidigt genuina natur- och kulturupplevelser. Många utlandsbesökare har stor köpkraft och är beredd att betala extra för lite guldkant. Utlandsmarknaden kräver marknadsföring som sker i samverkan med andra aktörer i regionen.

Lärande om besökarna
Besökarnas föränderliga behov och vanor bör ständigt utforskas och diskuteras. Slutsatserna bör ligga till grund för produktutveckling och av förbättringar av tillgänglighet och service. Det viktiga är att slutsatserna snabbt omvandlas till praktisk handling. Undersökningarna kan genomföras av besöksnäringen, destinationsbolaget eller av kommunerna. Resultaten bör delas och diskuteras i Destinationsrådet.

Vad efterfrågar besökarna? Hur tar de sig runt i Roslagen och vilka aktiviteter och tjänster konsumeras. Vilka problem möter besökaren på under sin vistelse och vilka förslag till förbättringar ha de? Hur vill de använda den nya tekniken? Det är exempel på frågor som bör vara i fokus. Notera att svaren kan variera mycket beroende på vilken intressegrupp vi undersöker.

Det finns fler grupper att intressera sig för. Ungdomar har särskilda förväntningar på upplevelser och miljöer. Funktionsnedsatta har särskilda behovsbilder som behöver tillgodoses.

Vision Roslagen 2030

Vision Roslagen 2030 ska göra det möjligt att arbeta för en gemensam framtidsbild. Den berättar om ett framtida tillstånd då Roslagen lyckats med sina ambitioner som samlad besöksdestination.

År 2030 har Roslagen tagit plats bland de mest lyskraftiga och omtyckta svenska destinationerna. Roslagen har vunnit besökarnas hjärta för sina rika natur- och kulturvärden och för ett oöverträffat välkomnande.

År 2030 arbetar alla aktörer i Roslagen på ett hållbart sätt och tar tillvara de unika värden som finns i Roslagen till gagn för invånare, besökare och framtida generationer.

Roslagen kan år 2030 erbjuda en rad unika och engagerande upplevelser som utvecklats med besökare i alla åldrar som utgångspunkt och deras olika intressen, drömmar och behov.

Resan mot 2030 präglades av ett gränsöverskridande samarbete och ett kreativt entreprenörskap. Vi lyckades göra det som tidigare framstod som omöjligt.

Målområden
Visionen för Destination Roslagen 2030 är indelad i fyra strofer som var och en har sitt målområde.

1. **Ett långsiktigt varumärkesbyggande:** Roslagen ska utvecklas till en lyskraftig destination med ett starkt varumärkesbyggande som innebär att destinationens unika värden och kvaliteter förstärks och kommuniceras.

2. **Ett hållbart Roslagen.** Hållbarhet är vår gemensamma röda tråd: en strävan efter en destinationsutveckling som bidrar till ett mer hållbart samhälle.

3. **En upplevelserik destination.** Roslagens upplevelser och tillgänglighet ska formas utifrån besökarnas föränderliga behov och i samverkan mellan offentliga, privata och ideella aktörer i Roslagen.

4. **En stark besöksnäring.** Roslagen ska vara en förtroendefull destination med en stark besöksnäring som agerar tillsammans i utvecklingsfrågor. Allt som görs utgår från den gemensamma visionen.

Varje målområde är indelat på följande vis:

- **Inledning** - en allmän beskrivning av målområdet, hur det kopplar an till stroferna i visionen för Destination Roslagen 2030 och på vilket sätt målområdet är viktigt för Roslagen.

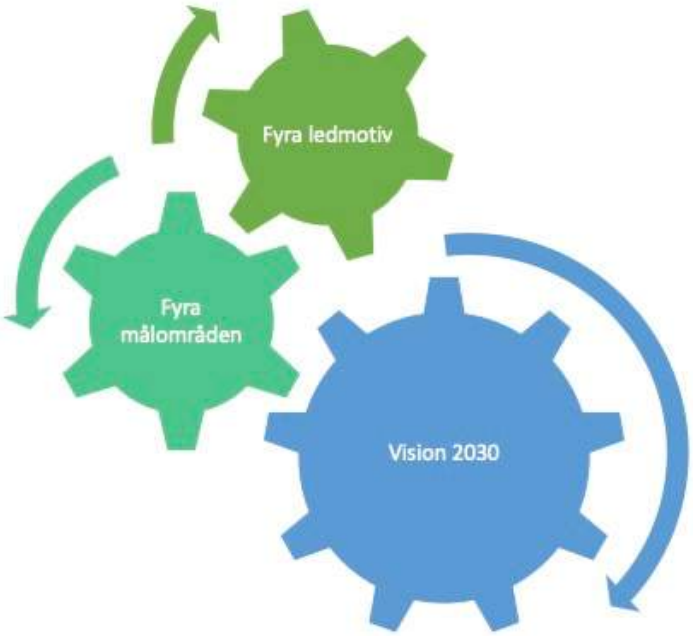
- **Målbilder 2030** - ett önskat läge och de effekter som ska eftersträvas i arbetet med att implementera destinationsstrategin. Exempel på mätningar och statistik som kan användas för att följa upp arbetet och kunna avgöra om det går åt rätt håll. Underlag för att göra justeringar i insatserna.

- **Insatser** - gemensamma satsningar på vissa åtgärder för att få de önskade effekterna och uppnå målbilderna. Ett ansvar för alla besöksnäringens aktörer, utifrån den rollfördelning som föreslås i strategins avslutande kapitel.

Roslagens fyra ledmotiv
En lika viktig del av Destinationsstrategi Roslagen 2030 är de fyra ledmotiven som åskådliggör de tematiska upplevelseområden som Roslagen har att erbjuda. *Levande landsbygd, Berikande bruk, Spännande småstäder* och *Skiftande skärgård*.

Ledmotiven är baserade på geografiska områden i Roslagen som ger destinationen en spännande karaktär. De ligger också i linje med de fyra hörnpelarna i varumärkes-plattformen för Roslagen (Visit Roslagen, 2019). Ledmotiven presenteras i detalj efter målområdena.

Destinationsstrategins tre delar

Figur 1: Destinationsstrategins tre delar

Ett långsiktigt varumärkesbyggande

Målområde 1

Strofen i visionen som kopplar till varumärke lyder:

2030 har Roslagen tagit plats bland de mest lyskraftiga och omtyckta svenska destinationerna. Roslagen har vunnit besökarnas hjärta för sina rika natur- och kulturvärden och för ett oöverträffat välkomnande.

Den inledande strofen i visionen visar tydligt att Roslagens besöksnäring har höga ambitioner om ett välkänt och uppskattat Roslagen, både i regionen och i övriga Sverige. En viktig förutsättning för att lyckas med det är är att besöksupplevelsen i Roslagen är äkta och minnesvärd. Först då kommer Roslagens besökare att berätta entusiastiskt för andra om sina upplevelser i Roslagen.

Men utöver det finns allt att vinna på ett målrinriktat och välorganiserat varumärkesbyggande som involverar alla destinationens aktörer. Ett sådant arbete innebär att insikter om Roslagens besökare tillvaratas och att en stark varumärkesbyggande berättelse kommuniceras konsekvent. Sist men inte minst handlar också om att utveckla Roslagen på ett sätt som vårdar och tillvaratar Roslagens särart och icke-kopierbara natur- och kulturvärden.

I det här målområdet presenteras strategiska mål och insatser som tillsammans leder oss mot ett sådant varumärkesbyggande. Destinationsrådet är det naturliga forum där varumärket Roslagen har sin hemvist och ägarskap. Aktiva insatser från kommuner, besöksnäring och destinationsbolag är nödvändiga.

Vad menar vi med ett platsvarumärke?
En stark idé om vad som gör platsen unik och attraktiv - idag och i framtiden. Varumärket visar hur platsen skiljer sig från andra och vilket värde den tillför människor.

Varumärket Roslagen - förr och nu
Namnet Roslagen har en har anor från 1400-talet men är för den svenska befolkningen kanske mest förknippad med visornas värld. "I Roslagens famn på den blommande ö" är den inledande strofen i Calle Schewens vals av Evert Taube.

Idag är det Roslagen den gemensamma benämningen för Österåker, Norrtälje och Östhammars kommuner i all besöksorienterad kommunikation. I fokus står de

upplevelsevärden och det utbud som området har att erbjuda en besökare. Men det bör poängteras att Roslagen normalt avser ett större geografiskt område än de tre kommunerna, inte minst Vaxholm.

Destinationsbolaget fyller rollen som den drivande kraften för att stärka varumärket i omvärlden och för att sälja destinationen till nationella och internationella besökare. Det är angeläget att nu uppnå ett bredare samarbete på destinationen för att nå varumärkesmålen för 2030.

2018 togs en varumärkesplattform fram som tjänar som stöd när Roslagen ska kommuniceras. Ett viktigt inslag i varumärkesplattformen är Roslagens fyra hörnpelare som ligger i linje med de nya ledmotiven som presenteras i den här destinationsstrategin. En varumärkesmätning genomfördes 2018 som ger svar på vilka associationer och förväntningar människor i omvärlden har på Roslagen som plats. Havet och skärgården dominerar av naturliga skäl och i övrigt finns få negativa inslag i undersökningsresultatet.

Ett strategiskt mål är att Roslagen ska 2030 ha tagit plats som en av de mest kända och omtyckta svenska destinationerna. Det saknas i skrivande stund en mätning av hur Roslagen står sig i konkurrens med kända besöksdestinationer som Österlen, Bohuslän och Gotland. Det kan med goda skäl antas att Roslagen än så länge inte tillhör familjen av Sveriges topplista av lyskraftiga besöksregioner.

Framtidens varumärkesbyggande för platser och destinationer
Destinationer blir alltmer medvetna om värdet av ett starkt och målmedvetet varumärkesbyggande. Ett sådant syftar till att bygga förtroendefulla relationer byggs med valda målgrupper och till att Roslagen klarar sig väl när besökaren väljer mellan olika destinationer. Varumärket ska ses som ett samlat styrmedel för att utveckla och kommunicera destinationen utifrån dess särskilda styrkor och kvaliteter. Alltså är varumärkesbyggande mer än platsmarknadsföring.

Partnerskap för Roslagens varumärkesbyggande.
Ett effektivt och koordinerat varumärkesbyggande förutsätter ett gott samarbete. Ansvaret för varumärkesbyggandet ligger hos destinationsrådet. Rådet bör årligen sätta upp mål och riktning för varumärkesbyggandet och dessutom aktivt följa upp resultat och effekter. En särskild varumärkesgrupp kan tjäna som stöd.

Varumärket Roslagen bör användas och kommuniceras aktivt av såväl kommuner, destinationsbolag som av besöksnäringen. Kommunerna bör eftersträva att varumärket Roslagen hittar en roll i deras samlade platsmarknadsföring. Destinationsbolaget är genom sin roll som marknadsföringsorganisation en viktig användare av varumärket Roslagen i den löpande marknadsföringen av destinationen.

Målbilder 2030 - varumärket Roslagen

Övergripande mål: Roslagen ska utvecklas till en lyskraftig destination med ett starkt varumärkesbyggande som innebär att destinationens unika värden och kvaliteter förstärks

och kommuniceras.

A. Roslagen ska 2030 ha tagit plats som en av de mest kända och omtyckta svenska destinationerna.
Indikatorer:
- Nationella kännedoms- och attitydundersökningar.
- Jämförelsedestinationer och indikatorer ska utses.

B. En stark lokal identitet och stolthet hos människor i Roslagen.
Indikatorer:
- SCB medborgarundersökning.
- Lokala kvantitativa och kvalitativa undersökningar.

C. Fullt nöjda besökare till Roslagen, i linje med varumärkets löften.
Indikatorer:
- Besökarundersökningar.
- Direktdialog med besökarna, fysiskt och i sociala media.

D. Ett väl positionerat varumärke inom de fyra ledmotiven.
Indikatorer:
- Nationella kännedoms- och attitydundersökningar.
- Besökarundersökningar (nöjdhet inom respektive ledmotiv).

Insatser - varumärket Roslagen

1. Stärk Roslagens varumärkesbyggande platsmarknadsföring
För att nå målbilden om en plats bland de mest kända svenska destinationerna krävs en väl utvecklad platsmarknadsföring som leder till mätbara resultat och effekter. Destinationsbolaget spelar en nyckelroll i det arbetet och måste därför ha ett tydligt uppdrag samt tillräckliga resurser och kompetens för att klara uppgiften. Vidare bör besöksnäringen i Roslagen kommunicera Roslagen som samlad destination i sina egna kanaler. Också de tre kommunerna bör införliva marknadsföring i av Roslagen i sin marknadsföring och kommunikation.

2. Stärk det lokala engagemanget för Roslagen och den lokala identiteten
Varumärket Roslagen blir inte starkare än den bild som människor som bor i Roslagen har av sin hemregion. Att utveckla en stark regional identitet är därför en prioriterad målbild. Roslagen kan tillföra känslan av historia, naturvärden och sammanhållning. En viktig del i strategin är att skapa positiva möten mellan invånare och besökare samt att tillvarata invånarnas egna berättelser, bilder och tips om sevärdheter. Det handlar också om att klara balansen mellan besökarens behov och krav och de som Roslagenborna själva har.

3. Verka för en hög grad av nöjdhet hos besökarna till Roslagen

Besökarens upplevelse av sin vistelse i Roslagen ligger till grund för berättelser och omdömen ges, inte minst online. Det leder oss till slutsatsen att Roslagens varumärkesbyggande måste inbegripa ett ständigt undersökande av besökarens upplevelser och behov. Utifrån slutsatserna som dras måste alla aspekter av besöksupplevelsen vidareutvecklas aktiv. Det undersökande arbetet bör bedrivas av såväl av destinationsbolaget, kommunerna som av besöksnäringen. Destinationsrådet bör ta del av och diskutera de rön som framkommer.

4. Positionera Roslagen inom de fyra ledmotiven (landsbygden, bruken, småstäderna och skärgården)

De fyra ledmotiv som presenteras i Destinationsstrategi Roslagen 2030 bör ges en central plats i Roslagens destinationsutveckling och marknadsföring. Besökarens upplevelse måste formas aktivt inom respektive ledmotiv och marknadsföringen bör utgå från besökarens specifika intressen inom ledmotiven. Men helheten - Roslagen som samlad besöksupplevelse - får inte gå förlorad när enskilda upplevelser kommuniceras.

Ett hållbart Roslagen

Målområde 2

Strofen i visionen som kopplar till hållbarhet lyder:

> *År 2030 arbetar besöksnäringen i Roslagen på ett hållbart sätt och tar tillvara de unika värden som finns i Roslagen till gagn för invånare, besökare och framtida generationer.*

En medveten satsning på omställningen till hållbara destinationer är avgörande för framtidens turism och besöksnäring. Människor kommer i allt högre utsträckning att förvänta sig att kunna göra hållbara val när gäller resor och vistelser, både på fritiden och i arbetet. Besöksnäringen behöver kunna visa upp lösningar som bidrar till den nödvändiga omställningen till ett fossilfritt samhälle.

Hållbarhet för Roslagen som destination
I Roslagen finns särskilt känsliga naturmiljöer, värdefulla kulturarv och landskap, som belastas ett stort tryck från många besökare sker under en begränsad tid på året. Hållbarhet är ett tydligt perspektiv i Region Stockholm, Region Uppsala och i kommunernas planer, men mindre tydligt i Roslagens besöksnäring och destinationsutveckling. Det är därför viktigt att Destinationsstrategi Roslagen 2030 sätter hållbarhet i första rummet så att en medveten satsning på en hållbar besöksnäring tar form.

De globala målen
Hållbar utveckling i besöksnäringen kan kopplas till de Globala målen på olika sätt. Destinationsstrategin för Roslagen fokuserar främst på Mål 11 och Mål 12.

- *Mål 11 "Hållbara städer och samhällen"* där målsättningen är att göra städer och bosättningar inkluderande, säkra, motståndskraftiga och hållbara. Här har framför allt det offentliga ett stort ansvar i att bidra till delmål som att tillgängliggöra hållbara transportsystem för boende och besökare, att skydda natur- och kulturarv, att verka för inkluderande och hållbara samhällen och att *"främja positiva ekonomiska, sociala och miljömässiga kopplingar mellan stadsområden, stadsnära områden och landsbygdsområden genom att stärka den nationella och regionala utvecklingsplaneringen"*.

- *Mål 12 "Hållbar konsumtion och produktion"* beskriver vikten av att säkerställa hållbara konsumtions- och produktionsmönster. En ökad satsning på produktion av tjänster och upplevelser som inom besöksnäringen är ett sätt att bidra till att förändra vårt sätt att producera och konsumera. Detta är ett steg på vägen, men upplevelser och service är inte per automatik hållbara. Detta globala mål innehåller också delmål inom områden som besöksnäringen kan föregå med gott exempel,

som hållbar förvaltning och användning av naturresurser, minska mängden matsvinn och avfall, inspirera till hållbara livsstilar och skapa verktyg för att mäta besöksnäringens hållbarhet.

Ett positivt bidrag

Det finns olika sätt för Roslagens besöksnäring att bidra till en hållbar destination *och* ett hållbart samhälle. Destinationsstrategin för Roslagen utgår från denna proaktiva syn på förhållandet mellan hållbarhet och besöksnäring. Ambitionen är att besöksnäringen i Roslagen ska *bidra* till ett mer hållbart samhälle. Med detta menas att Roslagens besöksnäring blir en del av lösningen på ett framtida hållbart samhälle, inte att besöksnäringen ses som ett problem som orsakar negativa effekter.

En hållbar besöksnäring omtalas ofta i termer av vikten av aktörers enskilda ansvar genom att bland annat minimera negativa miljöeffekter och inte bidra till så kallad "överturism". Detta är naturligtvis ett viktigt sätt att arbeta med hållbarhet, men kan uppfattas som relativt defensivt. Arbetet med en hållbar destinationsutveckling handlar om en förändring, en process för ett annat sätt att skapa tillväxt, utveckling och livskraft. Det är något som görs tillsammans, det är föränderligt och beror på ett geografiskt sammanhang. Hållbar destinationsutveckling handlar om mer än bara en ambition att förändra världen till det bättre och består av en rad små processer som tillsammans på olika sätt bidrar till att säkerställa både dagens och framtida behov på platsen där utvecklingen sker.

Målbilder 2030 – hållbarhet i Roslagen

Övergripande mål: Hållbarhet är vår utgångspunkt, en strävan efter en destinationsutveckling som bidrar till ett mer hållbart samhälle.

För detta område har fyra målbilder tagits fram, en mer övergripande och en för de tre aspekterna av hållbarhet. Dessa beskriver i korta drag effekterna som ska uppnås med arbetet inom ramen för destinationsstrategin, samt ger exempel på hur dessa kan mätas.

A. En besöksnäring som på ett tydligt sätt bidrar till ett hållbart Roslagen och inspirerar till en hållbar livsstil.

Indikatorer:

- Besöksundersökningar och regelbundna uppföljningar bland företag och föreningar i besöksnäringen.
- Lära av goda exempel: omställningsåtgärder i företag och organisationer.

B. Miljömässigt – hållbara upplevelser och ökat resande med kollektiva och miljövänliga transporter till och inom Roslagen.

Indikatorer:

- Statistik över omställningscheckar och andra bidrag och investeringar i miljömässiga förbättringar bland aktörer.
- Antal miljömärkningar i besöksnäringen.

- Mätningar över nyttjandegrad av kollektiva transporter.

C. Ekonomiskt – Året runt-verksamheter inom besöksnäringen i Roslagen och ökad andel lokalt ägande.
Indikatorer:
- Statistik över antal företag som bedriver året runt-verksamhet inom besöksnäringen i Roslagen.
- Statistik över antal besöksnäringsföretag registrerade i Roslagen.
- Företagsbarometer och liknande.

D. Socialt – en besöksnäring som speglar Roslagens identitet och bottnar i en ömsesidig respekt mellan besöksnäring och boende.
Indikatorer:
- Statistik över antal lokala samverkansprojekt med koppling till besöksnäringen i Roslagen.
- Attitydmätningar bland lokalbefolkning.

Insatser – ett hållbart Roslagen

1. Öka kunskap och kompetens kring hur besöksnäringen än mer kan bidra till ett hållbart Roslagen.
Här behövs nulägesanalyser, omvärldsbevakning och utbyte av erfarenheter. Privata, offentliga och ideella aktörer som arbetar med Roslagens besöksnäring kan uppmuntras att lyfta fram goda exempel och konkreta åtgärder. Det blir en inspiration till hur varje aktör kan arbeta praktiskt med omställning till ett mer hållbart arbetssätt, utifrån sina förutsättningar och anpassat till sin verksamhet.

2. Miljömässigt – medveten satsning på miljömässigt hållbara upplevelser och transporter till och inom Roslagen.
Ett viktigt arbete under de kommande åren blir att göra både gemensamma och enskilda insatser för att minimera påverkan på miljön från Roslagens besöksnäring, utifrån hela värdekedjan. Det handlar om att ge besökaren möjlighet till miljövänliga alternativ före, under och efter resan och att fler delar av verksamheter blir miljövänliga.

3. Ekonomiskt – förbättra möjligheterna för året runt-verksamheter och lokalt ägande.
En gemensam satsning på säsongsförlängning och utökat utbud under hela året, gör att fler aktörer inom besöksnäringen kan stå bättre ekonomiskt rustade, även vid perioder med mindre omsättning. Här behövs också ännu tydligare stöd från det offentliga och ökade kunskaper bland investerare och andra finansiärer om besöksnäringens potential och vikten av lokalt ägande.

4. Socialt – stärka den lokala identiteten som genomsyrar utbudet i Roslagens besöksnäring och öka samverkan mellan besöksnäring och boende.
Satsningar som beskrivits ovan, på hållbara upplevelser året runt ger en ökad konkurrenskraft. Den kan ytterligare förstärkas med unika upplevelser, som än mer bygger

på Roslagens identitet och kultur. Här behöver de boende involveras i besöksnäringen på ett naturligt sätt, genom dialog och aktiviteter. Gör alla stolta över livet i Roslagen och låt besökarna få vara en liten del av det.

Ett upplevelserikt Roslagen

Målområde 3

Strofen i visionen som kopplar till upplevelser och tillgänglighet lyder:

Roslagen kan år 2030 erbjuda en rad unika och engagerande upplevelser som utvecklats med besökare i alla åldrar som utgångspunkt och deras olika intressen, drömmar och behov.

En destination är en plats för upplevelser. En plats som ger besökaren ett välkommet avbrott i vardagen och som ger minnen för livet. En upplevelserik plats har inte bara en dragningskraft för besökare utan är också en plats där människor vill leva och bo.

I det här målområdet pekas särskilt på behovet av att forma tydliga reseanledningar till Roslagen utifrån besökarnas specifika intresseområden. Det handlar såväl om natur- och kulturupplevelser som shopping och evenemang. Besökarens upplevelse av vistelsen i Roslagen kommer också i stor utsträckning påverkar av tillgängligheten i form av tillgång till till tjänster, information och transportmöjligheter.

Roslagens reseanledningar
Roslagen värdesätts för sitt småskaliga men rika utbud av natur-och kulturupplevelser. Det mångfacetterade utbudet gör dock att Roslagen som destination kan upplevas som spretig och lite svår att ta sin an, särskilt som förstagångsbesökare. Bredden i utbudet är ändå en styrka för att ha många ben att stå på och locka olika typer av besökare.

Det ligger en utmaning i att våga vara unik och lyfta fram några specifika karaktärsdrag som är mer kända. Som destination är det ändå viktigt att visa upp några fyrtorn som besökaren kan styra mot för att också upptäcka allt annat som finns att uppleva på destinationen. Något behöver fånga de potentiella besökarnas intresse så att de går vidare och söker mer information. Därför behövs satsningar på tydliga tips, råd och paketering:

- Vad rekommenderas till en besökare i Roslagen olika tider på året - för dagsbesökare och övernattande?
- Vad ska man inte missa som förstagångsbesökare till Roslagen?
- Vad finns det för nyheter för den som varit i Roslagen förut?

Roslagen behöver en kombination av fasta besöksmål, evenemang (återkommande och nya) och paketerade upplevelser för att ha tillräckliga reseanledningar.

Tillgänglighet i Roslagen
Inför 2030 behöver Roslagen stärka sin tillgänglighet inom alla tre följande områden:

- ***Besökarservice och värdskap.*** Mottagandet av besökaren och värdskapet före, under och efter besöket är en viktig del av tillgängligheten i Roslagen. Det handlar om intresseväckande information om orten och dess historia, besöksmål och evenemang. Roslagen är till ytan en stor geografisk destination med en komplexitet som våra besökare behöver hjälp att förstå. Därför bör servicen vara anpassad utifrån de prioriterade målgrupperna. Bra kartor och enkla bokningssystem bidrar också till en god tillgänglighet. Det gäller att hitta rätt kombination av digital information och personlig service. Mänskliga möten bidrar till en god besöksupplevelse.

- ***Infrastruktur för besökare.*** För att besökarna ska kunna ta del av upplevelseutbudet behövs också tillgänglighet i form av en turistisk infrastruktur. Med det menas allt från boendemöjligheter, leder för cykel och vandring, rastplatser, parkeringsplatser, skyltar till bryggor och hamnar. Sammantaget spelar infrastrukturen en roll för besökarens möjlighet att uppleva alla delar av Roslagen. I utvecklingen av den turistiska infrastrukturen måste hänsyn tas till grupper av människor med olikartade behov.

- ***Smidiga transporter.*** Ett tillgängligt Roslagen har också ett fungerande transportsystem som gör det enkel att ta sig hit och ta sig runt, i såväl inland som skärgård. Transporterna behöver tydligt matcha resmönster hos olika typer av besökare, olika tider på året. Roslagen sträcker sig över flera administrativa gränser och det kan behövas flera transportslag för besökaren att nå sitt slutmål. Därför blir det viktigt med helhetssyn i utvecklingen av transportlösningar.

Målbilder 2030 – upplevelserikt Roslagen
Övergripande mål: Besökarnas upplevelser och Roslagens tillgänglighet ska formas utifrån ett långsiktigt förhållningssätt och i samverkan mellan offentliga, privata och ideella aktörer i destination Roslagen.

A. Ett rikt utbud av hållbara aktiviteter och lärorika kulturupplevelser som levandegör Roslagens dåtid, nutid och framtid.
Indikatorer:
- Besöksundersökningar.
- Mätningar bland besöksnäringens aktörer om förändringar i utbudet.
- Antal bokningsbara paket och aktiviteter online.

C. Värdefulla evenemang året runt inom idrott, kultur och övriga intressen.
Indikatorer:
- Antal återkommande och nya evenemang i Roslagen.
- Evenemangsundersökningar utifrån miljömässiga, ekonomiska och sociala effekter.

D. Upplevelserik shopping med lokalanknytning och inspirerande möten.
Indikatorer:
- Handelsindex.

- Undersökningar om mötesindustrins utveckling och effekter i Roslagen.

E. En enkel och tillgänglig destination att besöka med inspirerande kommunikation och bra besökarservice.

Indikatorer:

- Undersökningar av resmönster och nyttjande av transportmedel.
- Besökarundersökningar.
- Medieanvändning bland besökare och mätningar av marknadskanaler.

Insatser – upplevelserikt Roslagen

1. Paketering – fasta besöksmål och evenemang, inkludera lokal mat och dryck.

Vision Roslagen 2030 visar ett framtida Roslagen med upplevelser för besökare i alla åldrar, utifrån deras drömmar, behov och intressen. Det förutsätter att aktörerna har god kunskap om varandras utbud i Roslagen för att kunna skapa paket. Det förutsätter också en lyhördhet och god kunskap om besökarnas önskemål. Digitaliseringen kan bidra till att förstärka själva besöksupplevelsen. Platsbaserade digitala upplevelser som förstärker det utbud som finns kan också ge stora möjligheter att berätta om Roslagens historia och kultur.

2. Inspirerande kommunikation och bra besökarservice.

En gemensam satsning behövs i Roslagen för att hitta fram till rätt kombination av digital och personlig information och service. För att kunna bli en hållbar destination i världsklass, året runt, är det därför viktigt att fortsätta välkomna besökare till Roslagen, oavsett preferenser och digitala förkunskaper, med såväl personliga möten som med tydlig digital information och målgruppsanpassade upplevelser. Detta bidrar även till goda relationer samt en god service till våra aktörer och kommuninvånare på ett och samma ställe. Dialogen med besökare ska utvecklas, före, under och efter resan. Vilken information behöver olika typer av besökare i de olika faserna av besöket? Varumärkesplattformen för Roslagen är den gemensamma utgångspunkten för all kommunikation av Roslagen.

3. Utvecklad infrastruktur för besökare.

En gemensam satsning och översyn av leder för naturbaserade aktiviteter behövs. Detta kan bland annat innehålla en tydlig prioritering av vilka leder som ska lyftas fram och hur drift, underhåll och information ska skötas. En strategisk utveckling av nya leder och tillhörande service behövs också. För att göra Roslagen än mer tillgänglig och öka möjligheterna att ta emot fler övernattande besökare behövs även en ökad kapacitet på olika typer av boende, såsom hotell, ställplatser och campingar.

4. Smidiga transportlösningar.

För Roslagen som destination behövs också ett samarbete över administrativa gränser för att hitta smidiga lösningar på transporter till och inom Roslagen. Besökarperspektivet måste inkluderas för att säkerställa möjligheterna till ett enkelt och hållbart resande. Såväl offentliga som privata aktörer behövs för att möjliggöra bättre transportlösningar, inte minst med ny teknik. Det finns ett stort värde i kunskapen om hur resmönster och beteenden hos besökare förändras.

En stark besöksnäring

Målområde 4

Strofen i visionen som kopplar till besöksnäring lyder:

> *Resan mot 2030 präglades av ett gränsöverskridande samarbete och ett kreativt entreprenörskap. Vi lyckades göra det som tidigare framstod som omöjligt.*

Roslagen har ett rikt utbud av småföretag och entreprenörer som tillsammans formar den samlade upplevelsen för besökaren. Utan en stark och växande besöksnäring stannar Roslagen och för att nå vår vision om 2030 spelar den en avgörande roll.

Flera faktorer blir nu viktiga för att besöksnäringen ska kunna växa hållbart. Företagare som vill utveckla sin verksamhet behöver ges de bästa av förutsättningar och särskilt viktig är tillgången till kompetent arbetskraft. Företagen kan också behöva nätverkande, rådgivning och riskvilligt kapital för att klara utvecklingsresan. Sist men inte minst måste företagens kontakt med kommunerna i tillståndsfrågor fungera smidigt eftersom företag i besöksnäringen ofta känsliga för störningar och avbrott.

Nya företagare behövs i besöksnäringen och därför måste det vara attraktivt att starta och driva företag på i Roslagen. Därutöver behöver Roslagen attrahera investeringar från aktörer i omvärlden, något som bör vara föremål för ett organiserat investeringsfrämjande arbete där kommunerna bör vara drivande.

Besöksnäringens förmåga till innovation och förändring sätts också i fokus i det här målområdet. Det är omställningen till ett hållbart samhälle, digitaliseringen och förändrade beteenden hos besökarna som driver på förändringstakten. Många av utmaningarna måste besöksnäringen tackla tillsammans i Roslagen och med omgivande samhälle.

Besöksnäringen i Roslagen idag
Den småskalighet och variation som präglar Roslagens besöksnäring är en styrka att bygga vidare på inför framtiden. Det faktum att det råder en avsaknad av större dragare och dominerande aktörer betyder att besöksnäringen behöver kunna jobba tillsammans för att forma och marknadsföra tydliga reseanledningar till Roslagen. Såväl företag, föreningar som kommuner behöver vara engagerade.

Besöksnäringen är väl representerade i de fyra ledmotiv som presenteras i den här besöksnäringsstrategin - levande landsbygd, berikande bruk, spännande småstäder och skiftande skärgård. Men det behövs mer samarbete mellan aktörerna och starkare kopplingar mellan olika branscher, såsom gröna näringar, kultursektorn och besöksnäringen.

När besökare övernattar i Roslagen stärks förutsättningarna för en hållbar ekonomi i besöksnäringen. Men utbudet av boendemöjligheter för besökarna är i skrivande stund en akilleshäl. För att lösa problemet krävs nyetableringar och en utökad kapacitet i befintliga anläggningar. En ökad boendekapacitet i Roslagen än en tydlig framgångsfaktor för att nå Vision Roslagen 2030.

Föreningar och Roslagenbor som del av besöksnäringen
Utan civilsamhället stannar Roslagen som besöksdestination. Det lokala engagemang som finns för bygdens historia, kulturliv och samhällsutveckling är en nyckel till en hållbar destinationsutveckling. Roslagens alla hembygds- och intresseföreningar verkar för att bevara och tillgängliggöra Roslagens kulturarv.

Civilsamhället bör alltså ses som en viktig pusselbit i den samlade destinationsutveckling. Därför bör hembygds- och intresseföreningar ges goda förutsättningar att bedriva sin verksamhet hållbart. Föreningarnas samverkan med övrig besöksnäring och med destinationens övriga aktörer kan med fördel vidareutvecklas.

Värdet av gränsöverskridande samarbete
Alltmer i Roslagen behöver göras tillsammans. Behovet av gränsöverskridande samarbete är därför en röd tråd i Destinationsstrategi Roslagen 2030. Roslagen behöver en övergripande vision och gemensamma idéer om hur aktörerna ska möta besökarna och det behövs tydliga insatsområden att fokusera på. En kultur behöver växa fram som främjar samarbete i besöksnäringen och där man lär av varandra och vågar testa nytt.

Under 2021 formas ett destinationsråd som fungerar som ett sammanhållande ledarskapsforum för Roslagen som knyter samman besöksnäring, kommuner och destinationsbolaget. Det är i skrivande stund få destinationer som har kompletterat sitt destinationsbolag med liknande forum, vilket innebär en konkurrensfördel för Roslagen. I stycket om Rollfördelning beskrivs samarbetsformer och ansvarsområden tydligare.

Målbilder 2030 – växande besöksnäring
Övergripande mål: Roslagen ska vara en förtroendefull destination med en stark besöksnäring som har en samsyn i utvecklingsfrågor. Allt som görs utgår från den gemensamma visionen.

A. En hållbar och växande besöksnäring i Roslagen.
Indikatorer:
- Nyföretagandestatistik.
- Besöksnäringsstatistik.

B. Goda förutsättningar för innovation i all destinations- och produktutveckling.
Indikatorer:
- Kvalitativa uppföljningar.

C. Att besöksnäring och besökaren ges ett tydligt utrymme i samhällsutveckling.

Indikatorer:

- Kvalitativa uppföljningar.

D. En effektiv kompetensförsörjning till besöksnäringen.

Indikatorer:

- Arbetsmarknadsstatistik.
- Kontinuerliga behovsanalyser.

Insatser – växande besöksnäring

1. Skapa förutsättningar för en växande besöksnäring.

Besöksnäringen i Roslagen bör synliggöras som en möjlighet för nya företagare och för externa investerande aktörer. Företag och entreprenörer som vill växa hållbart måste ges de förutsättningar som krävs i form av kompetens och kapital. Det investeringsfrämjande arbetet för att attrahera kapital och investeringar bör vidareutvecklas i dialog med omgivande regionala aktörer. Kommunernas handläggning av ärenden som rör företagens utvecklingsfrågor måste vara effektiv och kundorienterad, inom ramen för den lagstiftning som gäller. En sund rollfördelning mellan kommuner och besöksnäring bidrar till ömsesidigt förtroende över tiden.

2. Stärk förutsättningarna för innovation i all destinations- och produktutveckling.

Besökarnas resmönster och behov förändras snabbt och det medför stora krav på besöksnäringens förmåga till omställning och innovation. En öppen, experimenterande och lärande kultur eftersträvas i Roslagen som understödjer nytänkande och innovation. Särskilda insatser bör vidtas för att företag i ökad utsträckning ska utveckla och paketera upplevelser tillsammans. Sist men inte minst bör besöksnäringen knytas bättre till innovationsstödssystemet i form av företagsrådgivning, inkubatorer och tillgängligt riskkapital.

3. Ge besöksnäring och besökaren ett tydligt utrymme i samhällsutveckling.

Turism och besöksnäringen bör ges särskild hänsyn i regional och kommunal samhällsplanering. Besökarens perspektiv och behov bör aktivt lyftas in vilket besöksnäringen kan bidra med i olika dialogprocesser. Av särskild vikt är besöksnäringens behov av fungerande infrastruktur och effektiva transporter, såväl i skärgården som i övriga Roslagen. De tre kommunerna i Roslagen bör ha höga ambitioner när det gäller friluftsområden, centrum- och utemiljöer, cykelvägar och egna besöksanläggningar. Allt för ett mer upplevelserikt Roslagen till gagn för såväl besökare som invånare.

4. Forma effektiv kompetensförsörjning till besöksnäringen.

Roslagens besöksnäring är i stort behov av kompetenta och välmotiverade medarbetare för att växa hållbart. Kontinuerliga kompetensanalyser måste göras för att klargöra de ständigt föränderliga behoven i alla delar av besöksnäringen. En handlingsberedskap och flexibilitet bör finnas i utbildningssektorn för att möta behoven. Samarbeten kan behöva formas med andra regioner i Sverige eller utlandet för att hitta rätt kompetens till besöksnäringen. En hög attraktivitet i Roslagens som livsmiljö bidrar till en effektiv kompetensförsörjning i besöksnäringen.

Roslagens ledmotiv

Det strategiska arbetet med att utveckla Roslagen som destination har fyra ledmotiv.

1. **Levande landsbygd**
2. **Berikande bruk**
3. **Spännande småstäder**
4. **Skiftande skärgård**

Kombinationen av dessa ledmotiv ger Roslagen sin unika karaktär som destination. Alla fyra har sina möjligheter och utmaningar och olika utvecklingsområden. Här ligger fokus på några särskilt viktiga utvecklingsområden för de första åren inom ramen för den här strategin. Urvalet baseras på tongivande trender i besöksnäringen, förändringar i efterfrågan och beteende bland besökare, naturliga förutsättningar i Roslagen och engagemang och vilja att satsa.

Ledmotiven är valda utifrån Roslagens naturliga geografi och för att också stimulera till samverkan över administrativa gränser, dvs i nord-sydlig riktning. Detta är ett komplement till den samverkan som finns och utvecklas inom de tre kommunerna i Roslagen. Strategin utgår därmed från ett brett perspektiv på Roslagen och lyfter fram att just kombinationen av skärgård, bruken, städerna och landsbygden är viktig. De fyra ledmotiven hänger också i stora drag samman med varumärkesplattformen för Roslagen och de hörnstenar som lyfts fram där.

Förhoppningen är att alla verksamma inom besöksnäringen i Roslagen ska känna en tillhörighet till någon eller några av ledmotiven, även om inte verksamhet bedrivs i alla geografiska områden i Roslagen. De utvecklingsområden som lyfts fram i strategin omfattar dock inte allt utbud som finns i Roslagen, utan är några utvalda utifrån det förankringsarbete som har bedrivits för att ta fram denna strategi. Insatser som görs inom dessa utvecklingsområden, kommer att stärka hela destination Roslagen.

En levande landsbygd

Ledmotiv 1

År 2030 har Roslagen en levande och upplevelserik landsbygd, med besökare och besöksnäring som tar gemensamt ansvar för en hållbar utveckling.

Inledning
Ledmotivet Levande landsbygd spelar en stor roll för Roslagens samlade karaktär som besöksdestination och för de besökare som vill ha en aktiv och engagerande vistelse i Roslagen. Med landsbygd menar vi här framför allt fastlandet i Roslagen utanför de *spännande småstäderna*. Det är tre önskvärda effekter som eftersträvas:

- Ett rikare utbud av aktiviteter och upplevelser i Roslagen som kommer såväl besökare som invånare till gagn.
- En växande besöksnäring som kan ge värdefulla jobbtillfällen för människor som vill bo och verka på Roslagens landsbygd.
- De natur- och kulturresurser som finns i Roslagen kan tillvaratas och tillgängliggöras genom en hållbar och balanserad turism.

Roslagens goda förutsättningar
Roslagen är väl positionerat för att möta ett växande intresse för natur- och kulturturism vilket kan bidra till en mer levande landsbygd i Roslagen. I grunden finns goda naturliga förutsättningar men det kommer att krävas ett aktiv samarbete för att lyckas fullt ut.

Områden och leder för cykel, vandring och andra aktiviteter behöver vidareutvecklas och göras mer tillgängliga. En sammankopplad infrastruktur, uthyrning och service för den aktiva besökaren behövs över hela Roslagen. Sist men inte minst måste nya digitala möjligheter tillvaratas kontinuerligt för att lyfta såväl besöksinformation som besöksupplevelse.

Balans för hållbar utveckling
Den ökande strömmen av människor som söker sig ut i naturen kan medföra bestående avtryck i naturen. De flesta av besökarna till Roslagen vill göra rätt och det finns stora möjligheter att hjälpa besökarna att agera hållbart, både när det gäller deras rörelser i naturen och när det gäller konsumtion, renhållning, hygien och avfall. Den hållbara besöksupplevelsen bör göras till ett gemensamt ansvar för besökaren, besöksnäringen och kommunerna. I synnerhet bör markägarna ges en särskild plats i samarbetet eftersom natur- och kulturturismen tydligt påverkar deras villkor.

Utvecklingsområden
Här tas en serie utvecklingsområden för ledmotivet Levande landsbygd upp. Notera att det utöver cykel och vandring också finns andra aktiva naturupplevelser såsom paddling och båtliv som tas upp i Skiftande skärgård.

a) Cykling i Roslagen
Cykelturism lyfts fram som en prioriterad möjlighet i Destinationsstrategi Roslagen 2030. Områden och leder behöver utvecklas med besökarens samlade upplevelse i fokus.

Cykelleder bör knyta samman olika delar av Roslagen och tillgängliggöra de fyra ledmotiven i den här destinationsstrategin. Cykelleder för stigcykling och mountainbike

behöver utvecklas med hänsyn till cyklisternas varierande fysiska förutsättningar och det ska vara enkelt att välja rätt nivå. Såväl nya cykelleder behöver liksom en kvalitetsutveckling av existerande leder. Roslagens kultur och historia behöver synliggöras för cyklisten så att den blir ett berikande inslag i cykelupplevelsen.

Besöksnäring och kommunerna behöver samarbeta för att forma en infrastruktur för cykling i form av besöksinformation, måltider, övernattning och service. Det behövs tydliga planer för drift och underhåll samt en klar rollfördelning.

b) Vandring, kanot och ridning i Roslagen
Få aktiviteter har så låga trösklar som just vandring. Roslagen har fina förutsättningar för en givande vandringsupplevelse med vandringspärlor som Roslagsleden, Blå leden, Vikingaleden, Upplandsleden och de olika naturreservaten.

I takt med att intresset för vandringsupplevelser blir större så ökar också besökarnas förväntningar på leder, service och information. Det ska vara möjligt för besökaren att vandra och konsumera hållbart och det ska vara enkelt att hitta rätt och ta sig runt. Därför krävs en medveten utveckling av vandringsupplevelser där besöksnäring, markägare, kommunerna och andra berörda aktörer bör vara delaktiga.

Även den växande efterfrågan på kanot kan behöva mötas. Roslagen har förutom sin kuststräcka även sjöar och vattendrag som kan vidareutvecklas till attraktiva paddlingsleder för olika grupper. Infrastrukturen för kanotisten som innefattar uthyrning, kurser, boende och information bör ständigt utvecklas.

Möjligheterna till ridning i Roslagen kan också stärkas. Det finns kunniga aktörer som erbjuder ridning med häst & vagn eller islandshästar samt en rad aktiva ridklubbar. För att utveckla Roslagen som besöksdestination för ridintresserade kan aktörerna behöva mötas och hitta gemensamma vägar framåt.

Möjligheten till övernattning är viktigt för att få besökarna att stanna längre. Naturnära boenden efterfrågas ofta och det kan inbegripa allt från vindskydd till bed & breakfast.

c) Kulturupplevelser
En tredje utvecklingsinsats för ledmotivet Levande landsbygd är utveckling av kulturlivet och kulturupplevelser i vid bemärkelse. Ett rikt utbud av konst, musik, evenemang och kulturella besöksmål är en viktig besöksanledning till Roslagens landsbygd och det bidrar till en rik livsmiljö för människor som bor i området. För att lyckas måste kreativa näringar knytas närmare andra aktörer i besöksnäringen för att forma och marknadsföra kulturupplevelser.

Ett lika viktigt perspektiv är att se Roslagens kultur och historia som en del av besökarens vandrings- eller cykelupplevelser. Då kan besökaren lära känna Roslagen bättre och det möter ett växande intresse för att lära mer. I planeringen av leder och områden kan historiska och kulturella besöksupplevelser lyftas fram.

Berikande bruk

Ledmotiv 2

Som juveler i den levande landsbygdens krona finns Roslagens Vallonbruk och andra bruksmiljöer. År 2030 är dessa oslipade diamanter omsorgsfullt rustade och upplevs som berikande kulturmiljöer.

Inledning
Liksom leder för naturbaserade aktiviteter kan bruken ses som en ryggrad på Roslagens fastland. De har stora möjligheter att fortsätta att utvecklas som starka besöksmål var för sig men också tillsammans och komplettera varandra. Utmaningen för bruken ligger till viss del i att både bevara och nyttja dem som kulturmiljöer, besöksmål och lokalsamhällen. I detta arbete blir det viktigt att än tydligare lyfta fram vilka likheter och skillnader bruken har. Det ökar attraktionskraften hos var och ett av bruken och blir till än starkare reseanledningar – att besöka fler än ett bruk.

Bruken och bruksmiljöerna fyller också en viktig funktion som "skyltfönster" för andra natur- och kulturupplevelser i Roslagen. Kombinationen natur och kultur blir ett ännu starkare kort och kan locka de som besöker Roslagen främst för naturen att också ta del av kulturmiljöer och vice versa. Genom att paketera upplevelser både för privatpersoner och grupper med möjligheter att skräddarsy sitt besök, finns det möjlighet att få fler övernattande besökare i Roslagen – med bruken som dragare. Tydliga temaresor kan utvecklas där bruken kopplas ihop som ett pärlband, med möjligheter att vandra eller cykla, åka bil eller kollektivt mellan bruken och övernattningar och måltidsupplevelser.

Det finns också goda möjligheter att locka besökare från andra länder än Sverige med tydlig information på andra språk och att sätta in bruken i ett sammanhang och berätta om dess betydelse ur ett historiskt perspektiv. Det är dock viktigt att inte ta för givet att begreppet vallonbruk eller storheten i bruksmiljöerna i Roslagen är känt för många andra besökare, särskilt inte de utländska eller de som har mindre kunskap eller intresse för svensk historia och brukens betydelse. Det behöver finnas en tydlig samsyn kring hur varumärket och berättelsen om bruken ska användas och lyftas både regionalt, nationellt och internationellt.

Utvecklingsområden
Nedan presenteras några viktiga utvecklingsområden för ledmotivet Berikande bruk. Varje bruk har naturligt nog sina respektive enskilda utmaningar och möjligheter, därför ligger fokus i denna strategi på utvecklingsområden som är gemensamma. Detta är ett levande dokument och utvecklingsområdena kan komma att ändras över tid, utifrån behov.

a) Kulturmiljöerna
Bruken som besöksmål omfattar ett större geografiskt område än en del andra typer av besöksmål som kan bestå av enstaka byggnader. För Roslagens bruk blir det viktigt med en omsorgsfull satsning på dem som kulturmiljöer, då det är en stor del av attraktionskraften. Brukens byggnader, miljöer och landskap bör hanteras både utifrån ett förvaltnings- och ett nyttjandeperspektiv. I den regionala kulturstrategin för Region Uppsala finns särskilt uttalat Vallonbrukens betydelse och en strategi för att ta tillvara brukens potential ska i skrivande stund tas fram. Även om den ska gälla för vallonbruken i Uppland, kan den tjäna som ett viktigt verktyg för bruksmiljöer i hela Roslagen, i kombination med denna destinationsstrategi.

I satsningen på bruken som attraktiva kulturmiljöer som besöksmål behöver också utbudet av mat och logi stärkas. De utgör en viktig grund för att utöka andelen övernattande

besökare som bidrar till den lokala ekonomin. Det är också en förutsättning för att kunna paketera bruken med andra upplevelser. En tydlig satsning på måltidsupplevelser med mycket närproducerade råvaror bidrar ger ytterligare en anledning till att besöka bruken med omnejd.

b) Aktiviteter vid bruken
Utöver att förvalta och utveckla byggnader och kulturlandskapet kring bruken, behövs en fortsatt satsning på att fylla bruksmiljöerna med spännande och lärorika aktiviteter för besökare i alla åldrar. För att historia ska bli tillgänglig och attraktiv för en bred grupp är det viktigt att levandegöra brukens historia och öka lusten till lärande med olika pedagogiska grepp.

Här är ett bra tillfälle att dra nytta av all ny teknik som digitaliseringen har burit med sig. Bruken är utmärkta platser att fylla med spännande storytelling. Bygg vidare på människors nyfikenhet och förkärlek för utmaningar, skattjakter, uppdrag, lek och spel som verktyg för att lära mer om historia och kultur och berika fler besökares vistelse i Roslagen. En digitalisering där ny teknik nyttjas som passar bruken och deras miljöer kan locka nya målgrupper och man kan på ett naturligt sätt få in en lärandeaspekt, särskilt bland barn. Det kan vara lösningar som kan användas året runt, av såväl lokala skolklasser som besökande barnfamiljer eller vid generationsbesök av mor- och farföräldrar och deras barnbarn.

Det kan vara en utmaning att utveckla för olika grupper, att involvera barn och ungdomar och att börja använda ny teknik och pedagogik. Här är det viktigt med en öppenhet och att involvera fler personer i utvecklingen av bruken som besöksmål. Ta hjälp av unga besökare och lokala skolklasser till exempel, uppmuntra till nya idéer och använd dem som testpiloter. Att koppla in fler aktörer som kan bidra med aktiviteter och idéer är ett sätt att säkra generationsväxlingen och förstärka de ideella krafterna. Ju fler som engagerar sig i bruken, i olika åldrar, desto mindre sårbar blir verksamheten och risken för att kunskap försvinner minskar.

c) Kurser & konferenser
I en hållbar utveckling av Roslagens bruk som besöksmål finns stora vinster ur ett socialt perspektiv där bruken kan berika kunskapen om lokalhistorian och öka stoltheten bland invånare för den unika resurs som bygden har. Till detta kommer en stor möjlighet att även ökad hållbarhet ut ekonomiskt perspektiv och bidra till den lokala ekonomin.

Då behövs en fortsatt utveckling av ett brett utbud av kurser och möjligheter till konferenser året runt på bruken. Kurserna bidrar till att locka fler intressestyrda målgrupper och kan utformas än mer utifrån de olika brukens profil och inriktning. Utöver besök av skolklasser är detta ett bra verktyg för att förstärka exempelvis vår- och höstsäsongen. Fler kurser som erbjuds är också en möjlighet att utöka antalet aktörer som engagerar sig och kan nyttja bruken som levande miljöer.

Bruken kan också förstärka sin position som mötesplatser och berika genom sina kreativa miljöer. Här kan fördelarna med att samlas i det lilla formatet lyftas fram, att erbjuda

tydliga och spännande alternativ till storstadens anonyma konferenslokaler. Bruken blir då mötesplatser med fler dimensioner, med närheten till ett historiskt perspektiv, med närproducerad mat och möjligheten till kombination av kultur- och naturupplevelser, även för affärsresenärer.

Liksom för fritidsbesökarna, behöver deltagarna på kurser och konferenser tillgång till bra mat och logi. Det är en förutsättning för att kunna locka till mer än dagsbesök. I sökandet efter ”det genuina” med en tydlig lokal koppling, även inom mötesindustrin, har bruken en stor potential att kunna erbjuda detta.

Spännande småstäder

Ledmotiv 3

Roslagens småstäder spelar år 2030 en viktig roll som upplevelserika platser och som broar mellan skärgård och fastland. De har utvecklats till än mer livfulla, trygga, tillgängliga och intresseväckande orter.

Inledning

Ledmotivet Spännande småstäder kan framstå som lite oväntat med tanke på de starka naturvärden som präglar Roslagen som besöksdestination. De varumärkesmätningar som gjorts visar att människor ofta får skärgård och hav på näthinnan när de tänker på Roslagen.

Besökarna till Roslagen besöker påtagligt ofta någon av småstäderna för att shoppa, äta och för att uppleva folkvimlet. Några av besökarna har en konkret reseanledning till småstaden som till exempel ett evenemang eller ett enskilt besöksmål. Det finns också besökare som ser småstaden som ett välkommet stopp på resan genom Roslagen för vidare färd ut i till skärgården eller inlandet.

Norrtälje och Åkersberga, Östhammar och Vaxholm är viktiga servicenoder i Roslagen. Men även andra orter både vid kusten och i inlanden är viktiga pusselbitar i besökarnas upplevelser. Samhällena i Roslagen har goda förutsättningar att utveckla en särpräglad småstadskaraktär utifrån sina egna unika förutsättningar.

Småstäderna (kommuner och besöksnäring) behöver investera i attraktionsfaktorer och kvaliteter som efterfrågas av morgondagens besökare: småskalig shopping och genuina måltidsupplevelser, en tilltalande stadsbild med goda mötesplatser samt möjligheten att delta i det lokala vardagslivet. Kvaliteterna kommer såväl invånare som besökare till gagn. Det behövs en helhetsorienterad platsutveckling som tillgodoser alla människors behov.

Besökarperspektivet

På flera svenska besöksdestinationer hamnar besökares intressen ibland i konflikt med de behov som människor som lever och bor på platsen har. Potentiella konfliktytor finns inom flera områden: användning av ytor i stadsmiljön, trafik och parkering, renhållning och även hur offentliga medel ska prioriteras.

I Destinationsstrategi Roslagen 2030 är hållbar samhällsutveckling en röd tråd och en sådan förutsätter att lokalbefolkningens behov tillgodoses samtidigt som Roslagen utvecklas som besöksdestination. I flera fall överensstämmer behovsbilder hos besökaren och med Roslagenbornas. Ett exempel är att besökarna möjliggör ett upplevelseutbud i Roslagen som inte hade funnits utan dem.

Ett besökarperspektiv måste lyftas in i samhällsutvecklingen där staden och dess miljöer formas. Hur tar man sig enkelt in i staden och hittar rätt som ny besökare? Vilket intryck får människor som kommer till vår stad? Hur kan den lokala kulturen lyftas fram och göras tillgänglig? Hur väl stämmer utbudet i staden med det som faktiskt efterfrågas av våra besökare?

En gränsöverskridande platsutveckling

En modern syn på utveckling av stadskärnor och stadsmiljöer innebär att stadens olika aktörer jobbar tillsammans i förtroendefulla samarbeten om både helheten i staden och i avgränsade fysiska områden. I dialogen involveras exempelvis invånare, butiksinnehavare,

fastighetsägare och stadsutvecklare. Liknande arbetssätt finns redan i de tre kommunerna i Roslagen men de kan fördel vidareutvecklas för att nå målbilderna inför 2030.

Destinationsbolaget, besöksnäringen och kommunernas näringslivsutvecklare kan bidra med viktiga besökarperspektiv i platsutvecklingen. Intervjuundersökningar med besökare och besöksstatistik bör användas aktivt.

Utvecklingsområden
Varje småstad och ort i Roslagen för unika förutsättningar. Men det finns en fyra områden mot vilka kommunerna och besöksnäringen i Roslagen behöver rikta fokus på när det gäller Spännande småstäder.

a) Sociala mötesplatser
Stadsmiljön fyller i allt högre utsträckning rollen som social mötesplats. Särskild vikt bör läggas vid att utforma goda mötesplatser i stadsmiljön så att människor vill stanna upp och vistas en längre stund. Mötesplatser skapar värde för både boende och för besökare och bidrar också till att möten mellan de båda grupperna sker. Evenemang spelar en särskilt viktig roll i sammanhanget och det tas upp i ett särskilt avsnitt.

b) Kulturella upplevelser
Utan kultur tappar Roslagen mycket av sin dragningskraft. Allt från konst, design, musik och teater till graffiti och poetry slam gör Roslagen till en levande plats och till en berikande besöksupplevelse. Kulturarrangemang har också en potential som reseanledning till Roslagen för särskilda intressegrupper och för en bred publik.

c) Upplevelserik shopping
E-handel har skapat stora utmaningar för centrumkärnor och butikshandel och pandemin har medfört ytterligare utmaningar. Roslagens besökare är en möjlighet för butikshandeln inför 2030 eftersom de särskilt efterfrågar småskalig shopping med utbud av lokalproducerade varor och genuina måltidsupplevelser. Såväl befintliga aktörer som nya kan ta tillvara på en sådan utveckling.

d) Portar för vidare resa i Roslagen
Besöksdestinationer med en stor geografi som Roslagen har en god anledning att se var besökarna ansamlas. En sådan plats är i våra småstäder och därför bör orterna stärkas som utgångspunkter för båttrafik och för resor till Roslagens kust och inland. Tydlig besökarinformation kan spela en viktig roll just i Roslagens småstäder så att besökaren enkelt kan hitta rätt i Roslagen utifrån egna motiv och intressen.

Skiftande skärgård

Ledmotiv 4

Skärgården i Roslagen 2030 är en unik värld av öar, kust och hav som erbjuder hållbara upplevelser året runt, i alla skiftande väder. Skärgården är lätt att besöka och den präglas av en stark samverkan mellan besöksnäring och boende.

Inledning
En positiv utveckling av utbud och service i skärgården är en stark pusselbit i byggandet av varumärket Roslagen. Som har nämnts tidigare i strategin är Roslagen främst förknippad med skärgården och havet. En tydlig fortsatt satsning på skärgården blir en naturlig del av arbetet att utveckla Roslagen som destination.

Det är bra för Roslagen att dra nytta av att associeras med något positivt, men det kan också bli en utmaning i längden om alltför mycket exponering leder till ett överutnyttjande i känsliga miljöer. Det kan leda till negativa effekter på naturen och det sociala livet i skärgården. Skärgården ska utvecklas som en stark och hållbar plats i Roslagen i sig själv, men kan även nyttjas som dragplåster och skyltfönster för andra produkter som blir reseanledningar olika tider på året.

Genom att visa på möjligheter att kombinera upplevelser i skärgården och på andra platser i Roslagen, kan besökare spridas ut geografiskt och över året. Att visa upp och utveckla ett brett utbud ökar Roslagens så kallade resiliens, det vill säga att vara mindre sårbar och ha flera ben att stå på. I det här fallet genom att ta emot fler besökare, nå fler besökare i alla åldrar, med olika reseanledningar.

För att besökare överhuvudtaget ska kunna ta del av det fina utbudet i Roslagens skärgård behöver transporter och tillgänglighet utvecklas. Särskilt för en komplex geografi som en skärgård kan vikten av tillgänglighet inte betonas nog mycket. Tillgängligheten är en stor och viktig nyckelfråga som idag upplevs som en flaskhals för besök och utveckling av skärgården som besöksmål. Det är ett viktigt perspektiv som behöver genomsyra de utvecklingsområden som presenteras för skärgården i denna strategi. Utvecklingsarbetet kring tillgänglighet beskrivs också i kapitlet Målområde 3 - Ett upplevelserikt Roslagen.

Samverkan över gränserna
Aktörer behöver hitta tydlig samsyn över administrativa och organisatoriska gränser för att kunna dra åt samma håll i långsiktiga frågor som tillgänglighet, hållbar utveckling och näringslivsfrågor. Ett bra exempel idag är Stockholm Archipelago som bildar en god grund för strategiskt utvecklingsarbete. Även samarbeten med andra platser med skärgårdar i Sverige och i övriga Östersjön kan utvecklas till exempel inom marknadsföring på internationella marknader.

Utvecklingsområden
I denna strategi fokuseras på några viktiga områden för utveckling av besöksnäringen när det gäller ledmotivet Skiftande skärgård. En utgångspunkt har varit de strategiska fokusområden som bland annat finns utpekade i den befintliga skärgårdsstrategin för Stockholmsområdet.

a) Naturupplevelsen
Naturen är skärgårdens stora attraktionskraft. Det ökade intresset för vistelse i natur gör att Roslagens skärgård har möjlighet att bli en drömdestination för många. Det blir naturligt med en fortsatt satsning av fler möjligheter att uppleva skärgårdens natur året runt. Det

behöver dock vara en gemensam utveckling, utifrån en samsyn på vikten av ett respektfullt nyttjande av den känsliga naturen.

En del i den hållbara utvecklingen för skärgården blir att främst fokusera på ett rörligt friluftsliv som arrangeras av professionella företag och föreningar med stor kunskap om naturbaserad turism. Då finns det också möjlighet att ha mer överblick över var besökare befinner sig, hur många de är, vad de gör och styra bort från känsliga områden och minimera aktiviteter som stör. I paket och aktiviteter som bokas genom entreprenörer kan också ett lärandeperspektiv utvecklas. Ju mer en besökare lär sig om den naturmiljö hon befinner sig i, desto större chans att hennes besök inte påverkar naturen negativt. Detta ger också de lokala entreprenörerna större ekonomiska möjligheter att bedriva och utveckla sin verksamhet året runt.

I utvecklandet av sätt att uppleva skärgårdens natur blir det också viktigt att sträva efter fler och längre säsonger med aktiviteter året runt. Det bildar underlag för fler företag som kan vara verksamma i skärgården. Här behövs innovativa lösningar, utveckling av befintliga produkter och paket tillsammans med innovativa kombinationer som passar trender och förändrade behov hos nya generationer av besökare.

Roslagens skärgård har ytterligare en styrka i närheten till storstäderna. Det blir viktigt att utveckla kommunikationen detta. Här kan man lyfta möjligheten att uppleva storslagna naturupplevelser i en natur nära storstäderna, antingen som alternativ för den som vill söka sig bort från staden utan att åka långt (för närmarknaden) eller för de som kombinera storstad och skärgård (särskilt för utländska besökare där båda delarna blir reseanledningar).

b) Skärgårdskulturen

Roslagens skärgård har också en stor styrka i sin spännande historia och nutida lokalkultur. Utvecklingsarbetet för skärgården som destination bör också präglas av ökade möjligheter för besökare att lära om och uppleva skärgårdskulturen. För de som inte har levt och verkat på öar eller vid en kust blir det otroligt fascinerande att få lära sig mer om livet i skärgården i nära möten. Det finns ett ökat intresse för att kombinera natur och lokalkultur på resor och där har Roslagens skärgård med sitt maritima kulturarv en stor konkurrenskraft. Det bidrar också till att öka den sociala hållbarheten. Samma slutsatser kan dras som när det gäller naturen; ju fler besökare förstår om livet i skärgården, desto mer kan man se det som lokalsamhällen att ha respekt för och inte enbart som en arena för den egna upplevelsen.

Hållbarhet blir ett naturligt nyckelord för Roslagens skärgård, det är som sagt särskilt viktigt i känsliga miljöer som skärgården, både ur ett miljömässigt och ett socialt perspektiv. Ökade kunskaper om besökare och besöksmönster, positiv styrning genom zonering och fler och längre säsonger samt en stark samverkan blir viktiga verktyg. Boende, deltidsboende och fritidshusägare och besöksnäringens aktörer blir alla viktiga parter i att utveckla en ännu bättre sammanhållning. Med gemensamma krafter kan man också bli en än starkare röst kring exempelvis viktiga frågor som lokal service och

transporter och hur skärgårdskulturen både kan vara del av en besökares upplevelser och en vardag för boende.

c) Båtlivet
En särskild profil och styrka för skärgården är möjligheten till båtliv. I Roslagens skärgård finns stor potential och att utveckla förutsättningarna för ett njutbart och hållbart båtliv. Det blir viktigt att ta fram handlingsplaner för utveckling av service, information och utbud för besökare på olika sätt vill uppleva skärgården från vattnet. Även här är samverkan över gränser viktigt och ett tydligt samspel och rollfördelning mellan privata och offentliga aktörer, som kan agera utifrån ett besökarperspektiv.

Ett viktigt verktyg blir att hitta innovativa lösningar för att knyta samman öar och kust via vattnet. Omvärldsbevakning nationellt och internationellt av lösningar på andra destinationer med mycket båtliv kan ge inspiration till nya idéer och åtgärder. Även om just Roslagens skärgård har unika drag som sin lokala kultur, så finns det utmaningar och förutsättningar som delas med andra skärgårdar och ö-baserade destinationer som kan inspirera till ökad tillgänglighet och ett enklare båtliv.

Samarbete & rollfördelning

För att Roslagen ska nå vision och målbilder för år 2030 krävs ett gott samarbete mellan besöksnäringen, kommunerna, destinationsbolaget och andra viktiga aktörer. Som ledstjärna för samarbetet finns den gemensamma destinationsstrategin.

En tydlig rollfördelning förenklar samarbetet. Det behöver vara tydligt hur man som aktör kan bidra till den gemensamma destinationsutvecklingen och vem som ansvarar för olika frågor. För att rollfördelningen ska fungera krävs respekt för varandras roller och en öppen kommunikation.

Med start 2021 etablerades Roslagens Destinationsråd som ett övergripande forum för samarbete mellan destinationens aktörer. Rådet kommer att spela en viktig roll för samarbete i Roslagen och för att gemensamma möjligheter och utmaningar ska kunna fångas upp.

Här redogörs för rollfördelningen mellan aktörerna: besöksnäringen, destinationsbolaget, kommunerna och destinationsrådet. Den omgivande regionen tas också upp.

Besöksnäringen
Besöksnäringen ansvarar för att utveckla sina egna företag utifrån drömmar och mål. Deras roll på destinationen är att ge besökaren hållbara och minnesvärda upplevelser med en god kvalitet och ett gott värdskap.

Både företag och föreningar i besöksnäringen utvecklar och marknadsför sina erbjudanden till destinationens målgrupper på egen hand och även tillsammans med andra. Företag och föreningar ansvarar även för att utveckla samarbetet mellan varandra. Besöksnäringen förväntas också spela en aktiv roll i destinationens samlade utveckling genom sin medverkan i destinationsrådet.

Destinationsbolaget
Roslagen har en viktig resurs i det gemensamma Destinationsbolaget. Bolagets roll är att utveckla, marknadsföra och sälja turistbaserade tjänster och produkter i Roslagen. Därmed är bolaget en kraft för att stärka varumärket Roslagen på en nationell och internationell marknad. Destinationsbolaget har en viktig funktion i att ge inspirerande information och service till besökare och främja ett gott värdskap. Bolaget ska också vara en mötesplats för besöksnäringen och bidra till dess kompetensutveckling. Visit Roslagen är det nuvarande destinationsbolaget och uppdraget konkurrensutsätts löpande.

Kommunerna
De tre kommunerna Östhammar, Norrtälje och Österåker fyller i sin roll som samhällsutvecklare en nyckelroll för Roslagen som besöksdestination; både genom att utveckla och tillgängliggöra besöksupplevelser och genom sin myndighetsutövning där kontakt med besöksnäringen sker. För att lyckas i rollen krävs en medvetenhet i politik och i verksamheter om att besöksnäring och turism spelar en stor roll för hållbar utveckling

och för formandet av en upplevelserika och attraktiva lokalsamhällen. Lika viktigt är en medvetenhet om besöksnäringens speciella villkor och utmaningar.

I kommunens roll att utveckla Roslagen som besöksdestination ingår (baseras på rapport från SKR och Visita):

- **Samhällsplanering**
  Att tydligt lyfta in turism och besöksnäring i översiktsplanering och samhällsutveckling. Ett besökarperspektiv handlar ofta om tillgänglighet och att upplevelsekonsumtion ska ges plats.

- **Myndighetsutövning**
  Att säkerställa att lagar och regler för besöksnäringen efterlevs; serveringstillstånd, bygglov, brandtillsyn och miljötillsyn. En hög servicenivå i handläggningen är viktig.

- **Tillhandahålla god kommunal service**
  En god kommunal service som rastplatser, vatten- och sophantering, cykel- och vandringsleder, ställplatser för husbilar mm är en förutsättning för nöjda besökare en väl fungerande besöksnäring.

- **Destinationsutveckling**
  Kommunen ska delta aktivt i Destinationsrådet tillsammans med besöksnäring och destinationsbolaget. Behov hos såväl medborgare som besökare ska tillgodoses. Kommunerna axlar ett långsiktigt perspektiv i samhälls- och destinationsutveckling.

- **Etableringsfrämjande**
  Att attrahera och möjliggöra företagsetableringar inom besöksnäringen som stärker det samlade utbudet i Roslagen. Det görs genom framförhållning i samhällsplanering och genom ett aktivt etableringsfrämjande arbete.

- **Platsutveckling; lokalsamhällen, stadskärnor och handel**
  Kommunerna tillhandahåller i varierande omfattning egna verksamheter som utgör själva reseanledningen eller som spelar en viktig roll i upplevelsen. Det kan handla om allt från museum, offentlig konst, konsthallar, egna evenemang, till mötesplatser, parker, idrottsanläggningar och natur- och kulturområden.

  Denna platsutveckling av lokalsamhällen, stadskärnor och handelsområden kan tillsammans med näringens och civilsamhällets initiativ bidra till en upplevelserik vistelse och en hållbar utveckling.

Destinationsrådet
Destinationsrådet består av representanter för besöksnäringen, politisk ledning i de tre kommunerna i Roslagen samt destinationsbolagets ledning. Vägledande för rådets arbete är Destinationsstrategi Roslagen 2030. Arbetet ska präglas av ett lärandeperspektiv, där

både de deltagande parternas kunskap används liksom omvärldsbevakning inom viktiga teman för Roslagen.

Rådet har följande roller:

- Att påvisa möjligheter och utvecklingsbehov hos Roslagen som besöksdestination.
- Att efter varje kalenderår värdera hur det gångna året har gått och att utifrån slutsatserna föreslå förändringar inför kommande period.
- Att främja en öppen och konstruktiv dialog mellan besöksnäring, kommunerna och destinationsbolaget.
- Identifiera och besluta om utvecklingsinsatser och i förekommande fall medfinansiering.

Den omgivande regionen

Det finns en rad samarbetspartner, nätverk och organisationer som påverkar Roslagen som besöksdestination. Det handlar om Vaxholms kommun, Region Uppsala, Region Stockholm, de båda Länsstyrelserna, Stockholm Archipelago, stödsystemet kring entreprenörer och intresseorganisationer inom det civila samhället. En regelbunden kontakt med dessa aktörer behövs för att utveckla Roslagen som destination.

Vägen mot Vision Roslagen 2030

En gemensam framtidsbild
Destinationsstrategi Roslagen 2030 ger Roslagens alla aktörer en gemensam framtidsbild att arbeta för. Den visar vad som behöver göras av aktörerna tillsammans för klara resan dit under hållbara former.

Destinationsrådet som Roslagens strategiska forum
Ett första naturligt steg för att starta resan mot 2030 är att Destinationsrådet fullt ut tar sig an strategin som sitt huvudsakliga styrmedel för utveckling av Roslagen som besöksdestination. Det är också viktigt att Roslagens alla aktörer som utgör destinationen, utgår från visionen och de målbilder som presenteras.

Avsnittet *En god rollfördelning* som beskrivs i det här dokumentet ger en god vägledning. Vad kan göras av var och en och vad kan vi göra tillsammans för att uppnå visionen för 2030?

Kommunala handlingsplaner
Den övergripande destinationsstrategin för Roslagen kompletteras av kommunala handlingsplaner som visar hur Östhammar, Norrtälje och Österåkers kommun kan utvecklas som besökskommuner i Roslagen. De bör ha ett kortare perspektiv och visa konkreta åtgärder som ska genomföras, för att uppfylla målbilderna.

Till sist
På vägen till 2030 kommer det med all sannolikhet att utvecklas många nya verktyg och lösningar som besöksnäringen kan anamma. Det kommer också uppstå möjligheter i omvärlden som vi i skrivande stund inte kan förutse. Fokus på hållbarhet, digitalisering och tillgänglighet måste bestå.

Strategin är ett levande dokument och kommer att behöva uppdateras under perioden fram till 2030. En aktualitetsprövning föreslås genomföras år 2025. I samband med den kan Roslagens aktörer göra en genomlysning av vad som åstadkommits och klargöra hur arbetet ska se ut de resterande åren fram till 2030.

Policy för informationssäkerhet inom Östhammars kommun

Antaget av	Instans
Antaget	Datum och §
Ersätter tidigare version	Instansförkortning, datum och §
Gäller för	KS, nämnder, bolag/koncernen
Dokumentansvarig	Säkerhetsskyddschef

ÖSTHAMMARS KOMMUN
– EN DEL AV ROSLAGEN

Ledningens syn på informationssäkerhet

Kommunfullmäktige uttrycker sin viljeinriktning i denna informationssäkerhetspolicy. Information är en av kommunens mest strategiska resurser och informationssäkerhetsarbetet stödjer kommunens strategiska inriktning.

Mål för arbetet med informationssäkerhet

Målet är att användning, administration, förvaltning och utveckling ska ske på ett sätt så att nödvändig nivå på sekretess, riktighet, tillgänglighet och spårbarhet uppnås. Med rätt informationssäkerhet kan även hög kvalitet och god effektivitet nås i det dagliga arbetet. Risken för störning kan minimeras och skydd och åtgärder löpande balanseras mot kostnader.

Informationspolicyns giltighet och tillgänglighet

Denna informationssäkerhetspolicy gäller för all verksamhet och alla informationstillgångar inom Östhammars kommun, inklusive bolag. Samtliga kommunanställda, politiker och extern personal omfattas av policyn och dess tillhörande riktlinjer. Såväl policyn som riktlinjerna ska vara kända och tillgängliga i aktuell version på kommunens intranät Ines.

Styrning av informationssäkerhet

Policyn anger informationssäkerhetens betydelse för Östhammars kommun. Riktlinjerna beskriver vad som behöver göras för att efterleva policyn. Baserat på riktlinjerna utformas vägledningar och rutiner för hur säkerhetslösningar ska utformas och tillämpas.

Uppföljning

Kommunstyrelsen informerar sig löpande om status för kommunens informationssäkerhet. Uppföljningarna baseras på underlag från säkerhetsskyddschef eller samordnare av arbetet.

Roller och ansvar

Organisation, roller och fördelning av ansvar ska säkerställa att IT-system och tjänster kan administreras och hanteras på ett sådant sätt att de under hela sin livstid bidrar till att stödja avsedd verksamhet och uppfylla informationssäkerhetspolicyns mål.

Vad som avses med informationssäkerhet

Kommunens verksamheter är beroende av att nödvändig information är tillgänglig för rätt person vid rätt tidpunkt samt att den är korrekt och riktig. För att säkerställa att informationen är skyddad behöver särskilda informationssäkerhetskrav uppfyllas. Med informationssäkerhet avses skydd av informationstillgångar i syfte att upprätthålla nödvändig nivå på sekretess, riktighet, tillgänglighet och spårbarhet. Med informationstillgång avses all information oavsett om den behandlas i ett IT-system, är utskrivet på papper eller finns i ett anteckningsblock. Likaså omfattas samtal i korridorer, videotjänster, chattar och mobila enheter av informationssäkerhetsbegreppet - även film, ljud och bild. All information ska klassificeras utifrån krav på konfidentialitet (sekretess), riktighet och tillgänglighet.

Riktlinjer för informations-säkerhet inom Östhammars kommun

Antaget av	Instans
Antaget	Datum och §
Ersätter tidigare version	Instansförkortning, datum och §
Gäller för	KS, nämnder, bolag/koncernen
Dokumentansvarig	Säkerhetsskyddschef

ÖSTHAMMARS KOMMUN
– EN DEL AV ROSLAGEN

Innehåll

1. Styrning 5
1.1 Styrdokument för informationssäkerhet 5
1.2. Mål 5
1.3. Syfte 6
1.4. Verksamhetsplanering 6
1.5. Kommunens information representerar stora värden 7
1.6. Klassning av informationstillgångar 7
1.7. Säkerhetsåtgärder 8
2. Hantering av informationssäkerhetsrisker 9
2.1 Riskanalyser 9
2.2. Riskbedömning och riskhantering 9
2.3. Kompetensutveckling 9
2.4. Omvärldsbevakning 9
2.5. Intressentanalyser 10
2.6. Informationstillgångar 10
2.7. Informationsmängd 10
2.8. Konsekvenskategorier 10
2.9. Workshop som metod vid kartläggning och klassning av information 11
3. Incidenthantering 11
3.1. Incidentrapportering 11
4. Hantering av lagringsmedia 12
5. Hantering av pappersbaserad information 12
5.1. Överföring av ”icke-digital” information 12
5.2. Förvaring 13
5.3. Avveckling 13
6. Åtkomst till informationstillgångar 13
6.1. Autentisering (identifiering av personer och system) 13
6.2. Registrering och avregistrering av användare 13
6.3. Tilldelning av behörighet 13
6.4. Hantering av användares inloggningsuppgifter 13
6.5. Åtkomstkontroll till informationstillgångar 13
6.6. Hantering av priviligierade åtkomsträttigheter 13
6.7. Borttagning eller justering av behörigheter och åtkomsträttigheter 14
6.8. Säkra in- och utloggningsrutiner 14
7. Användaransvar – säkert beteende 14

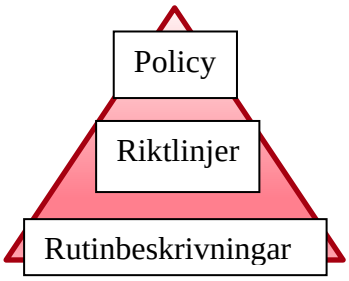
7.1. Lösenordshantering 14
7.2. Källkritisk och medvetet beteende 15
7.3. Allmänna handlingar 16
7.4. Distansarbete 16
7.5. Chefer 16
7.6. Tillgång till nätverk och nätverkstjänster 16
7.7. Avstängning av åtkomst 17
7.8. Installation av programvara 17
7.9. Kanaler och arbetsverktyg 17
8. Kommunikationssäkerhet 18
8.1. Hantering av nätverkssäkerhet 18
8.2. Säkerhet hos nätverkstjänster 18
8.3. Informationsöverföring 18
9. Roller och ansvar 18
10. Leverantörsrelationer 19
10.1. Informationssäkerhet i leverantörsrelationer 19
10.2. Hantering av säkerhet inom leverantörsavtal 19
10.3. Hantering av leverantörers tjänsteleverans 19
11. Kontinuitet för informationssäkerhet 19
12. Efterlevnad juridiska och avtalsmässiga krav 20
12.1. Identifiering av gällande lagstiftning och avtalsmässiga krav 20
12.2. Immateriella rättigheter 20
12.3. Skydd av dokumenterad (lagrad) information 20
12.4. Skydd av personlig integritet och personuppgifter 20
12.5. Reglering av kryptografiska säkerhetsåtgärder 20
12.6. Särskilt skydd av personer med skyddade personuppgifter 20
13. Fysisk och miljörelaterad säkerhet 20
13.1. Säkra områden 20
13.2. Skalskydd och tillträdeskontroll 20
13.3. Utrustning och underhåll 21
13.4. Kablagesäkerhet 21
13.5. Regler för användning av kryptering 21
13.6. Hantering av kryptografiska nycklar 21
13.7. Säkerhet för utrustning och tillgångar utanför organisationen 21
13.8. Obevakad utrustning 21
13.9. Skydd mot angrepp, olyckor och naturkatastrofer 21
14. Driftsäkerhet – drift och underhåll av informationssystem 21

14.1. Rutiner för drift och förvaltning 21
14.2. Test, utveckling och utbildning i IT-miljön 22
14.3. Systemdokumentation 22
14.4. Säkerhetsloggning 22
14.5. Skydd mot skadlig kod 22
14.6. IT-infrastruktur 22
14.7. Styrning av ändringar i IT-system 22
14.8. Säkerhetskopiering och återläsning av data 23
14.9. Redundans 23
15. Driftrutiner och ansvar 23
16. Mätning och granskning 24
17. Uppföljning 24

1. Styrning

Östhammars kommuns säkerhetsskyddschef och beredskapssamordnare har det strategiska ansvaret att leda, utveckla och samordna informationssäkerhetsarbetet. Kommunstyrelsen har det yttersta ansvaret för kommunens informationssäkerhetsarbete.

1.1 Styrdokument för informationssäkerhet

Policy för informationssäkerhet

Riktlinje för informationssäkerhet
Riktlinje för hemlig information

Östhammars kommuns informationssäkerhetspolicy är ett dokument som redovisar kommunens övergripande mål och inriktning med informationssäkerhet. Detta dokument – Riktlinjer för informationssäkerhet – konkretiserar informationssäkerhetspolicyn med mer detaljerad information och regler för hur information får hanteras inom kommunen.

Policyn och riktlinjen syftar också till att klarlägga roller och ansvar, vad som avses med informationssäkerhet samt övergripande krav på hur arbetet ska genomföras och följas upp.

Kraven på informationssäkerhet utgår från kommunledningens och verksamhetens krav på funktion och tillämplighet samt från gällande lagar, förordningar och föreskrifter.

Informationssäkerhet omfattar hela kommunens verksamhet och all information oavsett om den finns i datorer, i ett telefonsamtal eller på ett papper. Då stora delar av informationen hanteras med hjälp av IT-system så handlar informationssäkerhet även om teknik. För att kunna säkerställa en tillräcklig nivå av informationssäkerhet kommunens olika förvaltningar och bolag ska informationssäkerhetsarbetet bedrivs systematiskt och långsiktigt.

Det är otillåtet att upprätta avtal och överenskommelser som åsidosätter riktlinjen för informationssäkerhet. Riktlinjen, är liksom policyn, obligatoriska styrdokument som ska samtliga verksamheter inom kommunen ska efterleva. Policyn och riktlinjen för informationssäkerhet är fastställd av Kommunfullmäktige. De gäller fr.o.m. 2021-00-00.

Rutinbeskrivningar och stöddokumentation förtydligar ytterligare arbetssätt som leder till att riktlinjen för informationssäkerhet uppnås.

1.2. Mål

Det huvudsakliga målet för arbetet med informationssäkerhet är att skydda kommunens verksamhet mot avbrott och minimera risken för att information används på ett felaktigt sätt. Genom åtgärder och rutiner ska informationssäkerhet upprätthållas till en lämplig nivå av de grundläggande kriterier för information som beskrivs nedan.

1.3. Syfte

Informationssäkerhet handlar om att ge kommunens information rätt skydd och omfattar

- **Riktighet** - att den skyddas mot oönskad och obehörig förändring eller förstörelse
- **Tillgänglighet** - att information är tillgänglig i förväntad utsträckning och inom önskad tid
- **Konfidentialitet** - att den inte i strid med lagkrav eller lokala överenskommelser/riktlinjer tillgängliggörs eller delges obehörig
- **Spårbarhet** - att i efterhand entydigt kunna härleda specifika aktiviteter eller händelser till ett identifierat objekt eller användare (vem, vad, när)

I praktiken innebär detta att Östhammars kommun inför styrmedel och lägger grunden för ett långsiktigt och systematiskt arbete med informationssäkerhet som ger verksamheterna stöd i hur de ska ta hand om och skydda den information som hanteras. Informationen ska vara nåbar när vi och våra intressenter behöver den. Innehållet ska vara korrekt och autentiskt, dvs. inte förvanskat. Den konfidentiella informationen ska enbart nås av eller delges den eller de personer som har behörighet att ta del av den. Vidare är spårbarheten viktig för att säkerställa att informationen inte har ändrats, eftersökts eller lämnats ut till någon obehörig.

1.4. Verksamhetsplanering

Informationssäkerhetsarbetet är även en del av kommunens totala verksamhetsplanering och riskhantering. Kommunstyrelsen fastställer vilka verksamhetsprocesser som är samhällsviktiga. Den information och de IT-system som stöder dessa processer ska ges den informationsklassning och det skydd som beskrivs i denna riktlinje.

Samtliga verksamheter ska bedriva ett systematiskt och långsiktigt arbete med att skydda informationstillgångar. Risk- och sårbarhetsanalyser och lokala handlingsplaner ska tas fram och förvaltas i enlighet med dessa riktlinjer för informationssäkerhet. Av handlingsplanerna ska framgå vilka prioriteringar och initiativ som görs avseende informationssäkerhet under innevarande år, med en inriktning för följande tre år. Planen ska ses över och vid behov uppdateras årligen med utgångspunkt i den löpande uppföljningen och analys av aktuella hot och sårbarheter. Informationssäkerheten ska löpande förbättras och arbetet effektiviseras.

Informationssäkerhet är kopplat till verksamhetsansvaret i alla led. Det betyder i praktiken att varje nämnd eller bolagsstyrelse och varje medarbetare som är ansvarig för en verksamhet också har att ansvara för informationssäkerheten i denna verksamhet.

I de fall nämnder och bolag uppdrar åt andra att hantera information ska avtalet om denna hantering omfatta sådana krav att informationen hanteras och följs upp i enlighet med dessa riktlinjer. Likaså ska utformning av skyddsåtgärder ske i enlighet med dessa riktlinjer och anpassade utifrån respektive verksamhet, uppdrag, hotbild och sårbarheter.

1.5. Kommunens information representerar stora värden

Kommuninvånarnas och verksamhetens behov av att ha tillgång till rätt information vid rätt tillfälle, kraven på integritet och sekretess samt samhällets rättsliga krav ställer höga krav på en säker hantering och användning av informationssystem. Information ses därmed som en samhällsviktig resurs som representerar stora värden för kommunen.

En effektiv och säker användning av informationen är också en förutsättning för kommunens verksamhet och för medborgarnas tilltro till kommunens förmåga att leverera en god service.

Informationstillgångar som är samhällsviktiga och verksamhetskritiska för kommunen ska klassificeras i fyra konsekvensnivåer:

- Allvarlig skada
- Betydande skada
- Måttlig skada
- Ingen eller försumbar skada

1.6. Klassning av informationstillgångar

Vid klassning av informationstillgångar ska informationens värde bedömas utifrån:

- Den funktion och betydelse för verksamheten den har och
- de konsekvenser det medför för verksamheten om informationen skulle hanteras felaktigt, försvinna eller komma i orätta händer.

Varje säkerhetsaspekt som ska användas vid analys av en informationstillgång ska värderas till någon av de fyra konsekvensnivåerna.

Säkerhetsaspekt **Konsekvensnivå**	**Riktighet (R)**	**Konfidentialitet (K)**	**Tillgänglighet (T)**	**Spårbarhet (S)**
Allvarlig – Nivå 4	Information där förlust av *riktighet* innebär allvarlig/katastrofal negativ påverkan på egen eller annan organisation och dess tillgångar, eller på enskild individ	Information där förlust av *konfidentialitet* innebär allvarlig/katastrofal negativ påverkan på egen eller annan organisation och dess tillgångar, eller på enskild individ	Information där förlust av *tillgänglighet* innebär allvarlig/katastrofal negativ påverkan på egen eller annan organisation och dess tillgångar, eller på enskild individ	Information där förlust av *spårbarhet* innebär allvarlig/katastrofal negativ påverkan på egen eller annan organisation och dess tillgångar, eller på enskild individ
Betydande – Nivå 3	Information där förlust av *riktighet* innebär betydande negativ påverkan på egen eller	Information där förlust av *konfidentialitet* innebär betydande	Information där förlust av *tillgänglighet* innebär betydande	Information där förlust av *spårbarhet* innebär betydande

	annan organisation och dess tillgångar, eller på enskild individ	negativ påverkan på egen eller annan organisation och dess tillgångar, eller på enskild individ	negativ påverkan på egen eller annan organisation och dess tillgångar, eller på enskild individ	negativ påverkan på egen eller annan organisation och dess tillgångar, eller på enskild individ
Måttlig - Nivå 2	Information där förlust av *riktighet* innebär måttlig negativ påverkan på egen eller annan organisation och dess tillgångar, eller på enskild individ	Information där förlust av *konfidentialitet* innebär måttlig negativ påverkan på egen eller annan organisation och dess tillgångar, eller på enskild individ	Information där förlust av *tillgänglighet* innebär måttlig negativ påverkan på egen eller annan organisation och dess tillgångar, eller på enskild individ	Information där förlust av *spårbarhet* innebär måttlig negativ påverkan på egen eller annan organisation och dess tillgångar, eller på enskild individ
Ingen eller försumbar – Nivå 1	Information där det inte föreligger krav på riktighet, eller där förlust av riktighet inte medför någon eller endast försumbar negativ påverkan på egen eller annan organisation och dess tillgångar, eller på enskild individ	Information där det inte föreligger krav på konfidentialitet, eller där förlust av konfidentialitet, inte medför någon eller endast försumbar negativ påverkan på egen eller annan organisation och dess tillgångar, eller på enskild individ	Information där det inte föreligger krav på tillgänglighet, eller där förlust av tillgänglighet, inte medför någon eller endast försumbar negativ påverkan på egen eller annan organisation och dess tillgångar, eller på enskild.	Information där det inte föreligger krav på spårbarhet, eller där förlust av spårbarhet, inte medför någon eller endast försumbar negativ påverkan på egen eller annan organisation och dess tillgångar, eller på enskild.

1.7. Säkerhetsåtgärder

En säkerhetsåtgärd kan vara:

- **Organisatorisk**: att man fördelar ansvar, roller och mandat i organisationen så att informationen skyddas mot felaktig hantering (vem gör vad för att undvika att saker hamnar mellan stolarna).
- **Administrativ**: att man skapar styrdokument, rutiner eller liknande samt genomför utbildningar som stöd för säker informationshantering.
- **Fysisk**: att ha lås, larm, dörrar, fönster och motsvarande som skyddar information och informationssystem mot obehörig fysisk åtkomst.

- **Teknisk**: att olika IT-lösningar används för att skydda informationen, till exempel antivirus, behörighetssystem, säkerhetsloggning och säkerhetskopiering.

En säkerhetsåtgärd kan skydda mot brister i en eller flera av aspekterna (konfidentialitet, riktighet och tillgänglighet). Vid identifieringen av säkerhetsåtgärder bedöms vilken eller vilka av aspekterna som åtgärden skyddar mot brister i. Olika säkerhetsåtgärder kan också behöva kombineras för att ge tillräckligt skydd till lägsta möjliga kostnad. Exempelvis kan man kombinera utbildning (administrativ säkerhetsåtgärd) och ”phishing” via e-post med att införa skydd mot skadlig kod (teknisk säkerhetsåtgärd), för att kunna upptäcka och minska konsekvenserna av attacken (om någon ändå skulle klicka på en skadlig länk).

2. Hantering av informationssäkerhetsrisker

2.1 Riskanalyser

Den som ansvarar för verksamheten har också ett ansvar att regelbundet genomföra och dokumentera analyser av risker för verksamhetens informationstillgångar. Analysen ska avse händelser med konsekvens för såväl konfidentialitet, riktighet, tillgänglighet samt spårbarhet. Risker ska beskrivas på ett sätt som kan förstås av lekmän. Riskanalyser ska uppdateras regelbundet och i ljuset av förändringar i omvärlden och inträffade informationssäkerhetsincidenter.

Arbetssättet ska möjliggöra ett effektivt skydd för tillgångar genom att upprätthålla en aktuell bild av möjliga, oönskade händelser, inklusive åtgärdsförslag och konsekvensbedömningar.

2.2. Riskbedömning och riskhantering

Riskbedömningar ska genomföras i alla verksamheter och inkludera alla IT-system och applikationer som används. Risker som kan påverkas informationstillgångar ska bedömas och beslut fattas kring hur riskerna ska hanteras. Nödvändiga åtgärder ska vidtas för att upprätthålla rätt skyddsnivå för informationen.

Risker som inte kan undvikas, överföras eller accepteras måste minskas så att antingen sannolikheten eller konsekvensen reduceras till nivåer som gör risken tolerabel. Det är varje systemägares ansvar att ställa krav på olika aktörer, teknik och IT-leverantörer att utforma och tillämpa de skydd som behövs för att minska risken som avsett.

2.3. Kompetensutveckling

Bedömning och hantering av risker för informationstillgångar ska skyddas oavsett vilken form de har. Om det visar sig att skyddet kan kringgås är det viktigt att verksamheten har en förmåga att upptäcka det. De som arbetar med informationssäkerhet ska löpande följa med i vad som händer i omvärlden, genomföra riskanalyser och se till att de har den kunskap som behövs för att kunna agera, förebygga och hantera risker i den dagliga verksamheten.

2.4. Omvärldsbevakning

Omvärldsbevakning ska göras löpande och resultatet inkluderas i verksamhetens riskanalyser och stödjande dokument. Detta görs för att verksamheten ska vara medveten om externa hot och händelser i omvärlden som kan påverka hanteringen och skyddet av information.

2.5. Intressentanalyser

Som en obligatorisk del i informationssäkerhetsarbetet ska även intressentanalyser göras löpande. Det ska finnas dokumentation på vem som har ett intresse eller är beroende av informationen i kritiska verksamhets- och informationssystem, och vilka informationsvägar som ska användas i händelse av en incident.

2.6. Informationstillgångar

Kartläggningar ska löpande göras av de informationstillgångar som kommunens verksamheter har och hanterar. Kartläggningarna ska dokumenteras. Exempel på informationstillgångar är:

- Information

Databaser, filer, dokument, diarier, journaler, bokningssystem, föreningsregister, tidrapportering, dokumentation inom social omsorg, elevregister, personakter, utbetalningar, tomt- och bostadskö, avtal, styrsystem för vatten och avlopp, personalregister, anläggningsregister, schemaläggning, lönesystem, fakturering, redovisning, betyg, verksamhetsplaner, etcetera.

- Program

System, tillämpningar, operativsystem, abonnemang, etcetera.

- Fysiska tillgångar

Datorer, datamedia, lokala nätverk, webbservrar, etcetera.

2.7. Informationsmängd

För varje informationsmängd har kommunens medarbetare ett ansvar att fråga sig vad som skulle hända:

- Om någon obehörig kommer åt informationen.
- Om informationen är felaktig.
- Om informationen inte är tillgänglig.

2.8. Konsekvenskategorier

Exempel på konsekvenskategorier som bör användas vid konsekvenskategoriseringen:

- Ekonomisk förlust (exempelvis: minskade intäkter, ökade kostnader, skada på tillgångar)
- Negativ påverkan på, eller avbrott i, verksamheten
- Överträdelse/bristande efterlevnad av rättsliga krav
- Skadat varumärke/minskat förtroende
- Skada på annan organisation/omgivande samhället
- Personskada
- Miljöskada

2.9. Workshop som metod vid kartläggning och klassning av information

Workshopmetoden rekommenderas som lämpligt arbetssätt vid kartläggning och klassning av information. Säkerhetsskyddschef eller av denne utpekad medarbetare kan leda arbetet. Exempel på frågeställningar att behandla då information ska kartläggas och klassas.

- Vilken information hanterar vi?
- Hur klarar vi oss om vi inte kommer åt den här informationen, om vi inte kan lita på att den här informationen är korrekt, eller om någon obehörig fått tillgång till den?
- Är kategorierna och nivåerna tillräckliga för den information vi hanterar?

3. Incidenthantering

Det ska alltid finnas aktuell information, rutiner och mallar tillgängliga för medarbetare att använda vid händelse av en informationssäkerhetsincident. Dessa ska stödja en snabb, verkningsfull och korrekt hantering av hela flödet från rapportering till åtgärd samt extern rapportering.

3.1. Incidentrapportering

Alla användare, anställda och leverantörer ska göras medvetna om sin skyldighet att rapportera informationssäkerhetsincidenter. Incidenter avseende informationssäkerhet ska omedelbart rapporteras direkt både till närmaste chef och kommunens Säkerhetsskyddschef/Beredskapssamordnare via en upprättad funktionsbrevlåda.

Personuppgiftsincidenter ska även anmälas till dataskyddsombud.

Rapporteringen ska ske enligt följande:

- rutiner för incidentrapportering
- rutiner för rapportering av personuppgiftsincident

Följande innehåll ska finnas i tillhörande mallar:

- Bedömning

Bedömning av och beslut om informationssäkerhetsincidenter:
Informationssäkerhetshändelser ska bedömas och beslut ska fattas om de ska klassificeras som informationssäkerhetsincidenter. Resultaten av bedömningar och beslut ska dokumenteras detaljerat för framtida referens och verifiering.

- Incidenthantering

I de fall oväntade och oönskade händelser inträffar - som får konsekvens för tillgångar i termer av konfidentialitet, riktighet, tillgänglighet eller spårbarhet - ska kommunen utnyttja dessa händelser till att lära av det inträffade och förbättra hanteringen av sina tillgångar.

- Insamling av bevis

Kommunen ska fastställa och tillämpa rutiner för identifiering, insamling, kopiering och bevarande av information som kan tjäna som bevis. Informationen ska sparas minst till dess att allvarlighetsgraden i händelsen är helt klarlagd.

4. Hantering av lagringsmedia

4.1. Lagring

Det ska vara tydligt och klart för alla i kommunens verksamheter var medarbetare ska hantera och lagra sin digitala information. Information får endast lagras på filservrar, i verksamhetssystem och informationssystem som beslutats av kommunen. Särskilda regler gäller för e-post, mobila enheter, sociala medier, intern och extern webbplats.

4.2. Flyttbara lagringsmedia

Användning av flyttbara lagringsmedia ska i möjligaste mån undvikas. Detta för att förhindra obehörigt röjande, modifiering, avlägsnande eller destruktion av information som lagras på dessa. Exempel på flyttbara lagringsmedia är USB-minnen, externa hårddiskar, minneskort och kamera. I undantagsfall då de ändå kan behöva användas för känslig eller verksamhetskritisk information ska det finnas rutiner för vilken typ av information och klassning som får användas var, vem som får använda vilka lagringsmedier, under vilken tidsperiod och i vilket syfte.

4.3. Transport av fysiska lagringsmedia

Lagringsmedia som innehåller känslig information ska skyddas mot obehörig åtkomst, missbruk eller förvanskning under transport.

4.4. Avveckling av lagringsmedia

Lagringsmedia med känslig information ska avvecklas på ett säkert sätt när det inte längre behövs.

5. Hantering av pappersbaserad information

Varje medarbetare ansvarar för pappersbaserad information, som anteckningar, utskrifter och vad som skrivs för hand på en tavla. Den som producerar verksamhetskritisk eller känslig information är också ansvarig för att ursprunget till pappersbaserad informationen kan härledas. Om informationen är pappersbaserad och blivit registrerad - i originalhandling - i dokument- och ärendehanteringssystem (eller annat verksamhetssystem med registreringsmöjlighet) ska papperet vara märkt med registreringsnummer/diarienummer.

Om den pappersbaserade informationen är sekretessbelagd ska handläggaren tillse att den är diarieförd. Undantag finns för hemlig information. I dessa fall skall handlingen stämplas med sekretesstämpel. Se Östhammars kommuns separata riktlinjer för hemlig information.

5.1. Överföring av ”icke-digital” information

När icke-digitala informationstillgångar överförs ska den som förmedlar informationen förvissa sig om att mottagaren är den avsedda och att lämpliga skyddsåtgärder vidtagits för att säkerställa detta. Innan icke-digital information överlämnas ska mottagaren informeras om hur informationen ska hanteras och förvaras.

5.2. Förvaring
Arbetsmaterial kring pågående ärenden med personuppgifter eller sekretessbelagd eller annan känslig information bör förvaras i låsbara utrymmen, skåp eller lådor.

5.3. Avveckling
För att förstöring av pappershandlingar (allmänna handlingar) skall kunna ske måste en informations-/dokumenthanteringsplan vara beslutad av ansvarig nämnd/styrelse. Gallring ska utföras till ”sekretesstunnor” eller dokumentförstörare, placerade innanför lokalens skalskydd. Tömning av dessa ska ske regelbundet internt eller av behörig leverantör.

6. Åtkomst till informationstillgångar

6.1. Autentisering (identifiering av personer och system)
Autentiseringslösningar ska möjliggöra för endast behöriga personer och resurser att komma åt de informationstillgångar som behövs i tjänsten. Alla utställda identiteter i ett IT-system ska vara unika över tid. Åtkomsten ska vara spårbar till en fysisk person eller system. Systemägare ansvarar för att system som hanterar information - som kan leda till kritisk skada ur perspektiven riktighet, tillgänglighet och konfidentialitet - har åtkomstkontroll som baseras på autentisering med rätt tillitsnivå.

6.2. Registrering och avregistrering av användare
En formell process för registrering och avregistrering av användare ska finnas. Användare ska vara unikt identifierade.

6.3. Tilldelning av behörighet
En formell process för tilldelning av behörigheter ska finnas. Tillgång till alla informationssystem ska styras med hjälp av åtkomstkontroll.

6.4. Hantering av användares inloggningsuppgifter
Hantering av användares inloggningsuppgifter som till exempel lösenord, PIN-koder och SITHS-kort, ska ske på ett sådant sätt att uppgifterna inte röjs. Om dessa uppgifter röjs ska detta omgående anmälas och spärras. Not. I Östhammars kommun är det IT-Centrum som hanterar lösenord till datorkonton (AD) medan systemförvaltaren hanterar verksamhetssystemen.

6.5. Åtkomstkontroll till informationstillgångar
Åtkomst till information, informationssystem och tjänster ska begränsas i enlighet med systemägarens reglering. Det ska ske genom att säkerställa behörig åtkomst, förhindra obehörig åtkomst och göra användare ansvariga för att skydda sina inloggningsuppgifter.

6.6. Hantering av priviligierade åtkomsträttigheter
Åtkomst med utvidgade rättigheter, så kallade administratörsrättigheter (”admin”), ska begränsas till så få personer som möjligt. Inloggning med administratörsrättigheter ska alltid ske med ett personligt inloggningskonto. Behörigheter ska vara begränsade till vad som krävs för att utföra de arbetsuppgifter användaren har. Samma identitet bör inte användas för till

exempel drift, systemadministration och vanlig användning – om inte en säker Singel-Sign On-lösning finns införd och godkänd av IT-Centrum.

6.7. Borttagning eller justering av behörigheter och åtkomsträttigheter

Åtkomsträttigheter till information och informationssystem ska tas bort vid avslutande av anställning, avtal eller uppdrag och justeras vid förändringar. Chef som är ansvarig för anställning, avtal eller uppdrag ansvarar för att anmäla denna typ av förändring.

Det ska finnas en rutin som hanterar när medarbetare (anställda, praktikanter och inhyrda konsulter) slutar sin anställning eller uppdrag inom kommunen. Ansvarsuppgifter ska avlämnas och åtkomsträttigheter upphöra vid anställningens eller uppdragets slut. Behörighet till informationstillgångar ska baseras på användarens aktuella arbetsuppgifter och organisatoriska tillhörighet för att endast ge åtkomst till de informationstillgångar som behövs för att lösa arbetet.

Systemägare ansvarar för att det finns tillämpade rutiner för beställning, registrering, ändring och avregistrering av behörighet i respektive system. Rutinerna ska även omfatta administratörsbehörigheter. Systemägare ska granska användarnas åtkomsträttigheter periodiskt och/eller efter systemförändringar som kan påverka åtkomsträttigheterna.

I de fall leverantör eller annan organisation hanterar kommunens information ska regler för styrning av åtkomst regleras i avtal. Åtkomstkontroller ska motsvara informationens klassificering. Reglerna ska dokumenteras och vara möjliga att följa upp.

Det ska finnas en funktion som säkerställer automatisk utloggning ur IT-system alternativt aktivering av låst skärm/datorfunktion efter en viss tids inaktivitet som bedöms rimlig ur risksynpunkt för tänkt användningsområde.

6.8. Säkra in- och utloggningsrutiner

Information med hög konfidentialitet, som till exempel känsliga personuppgifter, bör skyddas med stark autentisering eller så kallad tvåfaktorsinloggning. Om åtkomst till känsliga uppgifter sker över öppet nätverk ska stark autentisering användas i kombination med att varje individ tar ansvar för säkra in- och utloggningsrutiner samt för att ingen obehörig kan ta del av informationen.

7. Användaransvar – säkert beteende

En robust och genomtänkt hantering av användares lösenord är en förutsättning för att säkra information i kommunens processer och system. Informationssystemen skall så långt som möjligt vara konfigurerade och härdade så att det inte går att kringgå säkerhetsfunktionerna.

7.1. Lösenordshantering

Alla användare har ett ansvar för att skydda sina inloggningsuppgifter. Detta för att förhindra obehörig åtkomst till information, informationssystem och tjänster.

Den som är inloggad i ett informationssystem ansvarar också för vem som tar del av informationen som aktuell inloggning ger åtkomst till.

Hantering av inloggningsuppgifter som t.ex. lösenord, PIN-koder och SITHS-kort, ska ske på ett sådant sätt att uppgifterna inte röjs. Om dessa uppgifter röjs ska detta omgående rapporteras och spärras.

Användaren ansvarar även för att:

- välja ett bra* lösenord utifrån givna anvisningar
- hålla lösenordet för sig själv
- inte återanvända lösenordet utanför tjänsten
- vara uppmärksam på missbruk av eget konto, till exempel senaste inloggning
- uppdatera sin kontaktinformation för återställande av lösenord
- hålla sig uppdaterad och använda nya säkra lösningar för inloggning där de är tillgängliga

* Ett bra lösenord är minst 9 tecken långt och svårt att gissa även för den som känner personen väl. Det innehåller både stora och små bokstäver samt specialtecken.

Systemägaren ansvarar för att:

- systemet är konfigurerat så att rätt beteende kring lösenord understöds (t.ex. att systemet inte tar emot för korta lösenord och meddelar användaren detta)
- förebygga och övervaka dålig efterlevnad, såsom delad användning av konto.

IT-Centrum ansvarar tillsammans med systemägare och systemförvaltare för att:

- ge rekommendationer till användare om vad som är lämpliga lösenord
- bevaka intrångsförsök
- dokumentera incidenter
- minska beroendet av statiska lösenord, t.ex. ”klasskonton” och generiska konton med fasta lösenord
- rapportera alla observerade eller misstänkta svagheter gällande informationssäkerheten

7.2. Källkritisk och medvetet beteende

I varje medarbetares ansvar ingår också att hålla sig uppdaterade kring information om hotbilder och hur man som individ kan skydda sig mot exempelvis skadlig kod, agera på ett källkritiskt sätt och se till att verksamhetskritisk information inte sprids till icke-behöriga personer. Att vara källkritisk innebär att du värderar den information du tar del av.

Kontrollera alltid källan och vem som skriver och förmedlar information. Dubbelkolla alltid med en oberoende källa om du är osäker på informationens äkthet. Fundera också på vem som är avsändare av informationen och vilket syfte som kan ligga bakom ett budskap. Andra ledtrådar för att förstå om en information är tillförlitlig och äkta är tidpunkten då informationen är skriven, om originalkällan är tillgänglig och om innehållet har ändrats då det

vidareförmedlats av andra, t.ex. via sociala medier. Undvik att dela med dig av information om du är osäker på om den är sann.

7.3. Allmänna handlingar

Notera och följ Östhammars kommuns riktlinjer, regler och råd för allmänna handlingar.

7.4. Distansarbete

Distansarbete avser alla former av arbete utanför kommunens lokaler och skalskydd. Information som nås, bearbetas eller lagras på distansarbetsplatser ska skyddas enligt beslutade säkerhetsnivåer på samma sätt som om arbetet utfördes i kommunens lokaler.

Privat utrustning[1] bör inte användas för hantering av kommunens information i tjänsten. Privat utrustning får inte användas vid behandling av personuppgifter, verksamhetskritisk, säkerhetsskyddad och samhällsviktig information.

All distansanslutning till IT-miljöer som är anslutna till Östhammars kommuns nätverk ska ske genom den lösning som IT-Centrum tillhandahåller (primärt VPN).

Släng aldrig verksamhetsviktig och skyddsvärd information i papperskorg eller soptunna. Allt för att säkerställa att ingen klassificerad eller hemlig information hamnar i orätta händer.

Säkerställ även att ingen obehörig person ges möjlighet att läsa information av detta slag. Ta alltid undan – och lås in – verksamhetskritisk och skyddsvärd information.

Vid arbete i hemmet sträva alltid efter att hitta en plats där du kan jobba ostört, där ingen kan lyssna på det du säger eller ta del av information via din skärm.

Vid de fall arbetsuppgifter hanterar känslig eller verksamhetskritisk information ska det ske en individuell bedömning av medarbetare och chef huruvida hemarbete är lämpligt.

7.5. Chefer

Chefer ansvarar för att informera, uppmärksamma och motivera medarbetare att ta sitt ansvar. Chefer ansvarar också för att ge det stöd som medarbetarna behöver i frågor om lämplighet att arbeta hemma.

7.6. Tillgång till nätverk och nätverkstjänster

Användare ska endast använda de nätverk och nätverkstjänster som beslutats av Östhammars kommun och som de har beviljats åtkomst till. Eget Wifi med lösenord får användas. All distansanslutning till IT-miljöer som är anslutna till Östhammars kommuns nätverk ska dock ske genom VPN (“virtuellt privat nätverk” – en tjänst som skyddar din internetanslutning och integritet på Internet).

[1] Med privat utrustning menas datorer, surfplattor och smarta mobiltelefoner (inte bildskärmar, hörlurar, etc.)

7.7. Avstängning av åtkomst

Medarbetares tillgång till IT-system får stängas av vid misstanke om brott mot lag eller interna styrande dokument. Beslut om sådan avstängning ska fattas av nämnd eller bolag, eller person med delegation därifrån.

Medarbetares tillgång till IT-system får stängas av då användningen utgör en hög risk för kommunens IT-miljö och/eller informationstillgångar. Beslut om sådan avstängning ska fattas av ägaren av det nätverket, eller person med delegation därifrån. Innan beslut om avstängning fattas ska riskerna med avstängningen ha analyserats.

7.8. Installation av programvara

Okontrollerad installation av program kan leda till införande av sårbarheter och leda till obehörig åtkomst till information, förlust av riktighet, andra säkerhetsincidenter eller överträdelse av immateriella rättigheter. Regler för programinstallationer som utförs av användare ska därför upprättas och införas. Alla användare är skyldiga att efterleva dessa. Uppstår frågor om vilka program som får installeras och användas kontakta närmaste verksamhetschef eller systemförvaltning för att ta reda på vad som gäller.

Även rutiner för att styra installation av programvara på informationssystem ska finnas. Information om tekniska sårbarheter i de informationssystem som används ska löpande bevakas. Exponering för sådana sårbarheter analyseras och lämpliga åtgärder vidtas för att behandla den tillhörande risken.

7.9. Kanaler och arbetsverktyg

7.9.1. Mobil utrustning

Med mobil utrustning räknas mobiltelefoner, bärbara datorer och motsvarande. Regler och instruktioner för hantering av mobil utrustning ska finnas baserat på informationsklassning och riskbedömning. Vid användning av mobil utrustning ska stor försiktighet iakttas för att säkerställa att verksamhetsinformation inte äventyras. Det åligger var och en som använder mobila enheter i tjänst att försäkra sig om att informationen i dessa enheter skyddas för insyn och otillåten användning. Att inte låna ut mobil utrustning, att stänga av när den inte används och låsa skärmar i pauser är ett minimumkrav för säker databehandling. Kollegor kan använda en annan kommundator, men då med sin egen inloggning.

7.9.2. Mappar på servern

För mappstrukturen på kommunens filservrar finns ett regelverk beskrivet i en nätverksmapprutin för Östhammars kommun.

7.9.3 Webbläsare

Användningen av surf på Internet utöver sådant som är nödvändigt för tjänst bör ske med sunt förnuft. Tillgången till webbplatser begränsas i liten utsträckning av arbetsgivaren.

7.9.4. Sociala medier

För regler kring användningen av sociala medier, se Östhammars kommuns handbok för sociala medier.

7.9.5. E-post

Använd standard e-post med försiktighet när det gäller känslig, verksamhetskritisk och samhällsviktig information. Sekretessbelagda uppgifter får aldrig skickas via standard e-post, då den är enkel att övervaka. Om e-post ska användas för sekretessbelagd information krävs en säker e-posthantering med kryptering. Östhammars kommun tillhandahåller tjänsten Säker E-post för dem som har specifika behov. För regler kring användningen av e-post, se riktlinjer för regler och råd för allmänna handlingar och rutiner för e-postsignaturer, m.m.

7.9.6. Videokonferens

Videokonferenser kan med fördel användas för samtal om informationssäkerhet, dock bör ingen verksamhetskritisk, samhällsviktig, känslig eller sekretessbelagd delas den vägen.

8. Kommunikationssäkerhet

8.1. Hantering av nätverkssäkerhet

Nätverk ska hanteras och styras på ett sådant sätt att information i informationssystem och tjänster skyddas. Säkerhetsmekanismer, tjänstenivåer och ledningskrav vad gäller alla nätverkstjänster ska identifieras och inkluderas i avtal för nätverkstjänster, oavsett om dessa tjänster tillhandahålls internt eller som outsourcade tjänster.

8.2. Säkerhet hos nätverkstjänster

Grupper av informationstjänster, användare och informationssystem ska separeras i nätverk. Separation av nätverk kan vara så väl logisk som fysisk. Notera att nätverkstjänster omfattar anslutningar och nät med värdeskapande tjänster samt nätverkssäkerhetslösningar som t.ex. brandväggar och intrångsdetekteringssystem.

8.3. Informationsöverföring

Det ska finnas regler, rutiner och skyddsåtgärder för att skydda information vid överföring, så väl inom kommunen som till en extern enhet. Överföring av information mellan kommunen och externa parter ska vara reglerad i överenskommelser som återspeglar informationens klassning. Information som hanteras genom elektronisk meddelandehantering (t.ex. e-post, sociala medier m.m.) ska ges lämpligt skydd.

9. Roller och ansvar

Oavsett i vilken form informationen hanteras och av vem, är det alltid den som äger informationen som har ansvaret för att den behandlas på ett ändamålsenligt och säkert sätt.

- Kommunstyrelsen har det yttersta ansvaret för kommunens informationssäkerhetsarbete.
- Kommunchef ansvarar att tillse att kvalitets- och informationssäkerhetsarbetet bedrivs så effektivt som möjligt, genom att visa ett tydligt stöd och fördela resurser.
- Förvaltningschef ansvarar för att informations- och systemägare utses.
- Säkerhetsskyddschef och beredskapssamordnare har det strategiska ansvaret att leda, utveckla och samordna informationssäkerhetsarbetet.

- Säkerhetsskyddschefen eller av denne utpekad medarbetare har det operativa ansvaret att leda och stödja organisationen i det löpande informationssäkerhetsarbetet.
- Varje chef ansvarar för att det finns rutiner som säkerställer att medarbetare kan efterleva kommunens regelverk för informationssäkerhet.
- Varje medarbetare har ett ansvar att uppdatera sig och följa kommunens regelverk.
- Kommunens systemägare har ansvaret för informationen. De avgör vilken information som får hanteras, hur den hanteras och av vem.
- Systemägaren ansvarar för data i system och applikationer, och dess användning. Systemen ska uppfylla informationssäkerhetskraven i förhållande till verksamhetens behov, legala krav och säkerhetskrav - och även stödja informationens klassificering.
- Dataskyddsombud, styrelser och nämnder är personuppgiftsansvariga.
- Alla som hanterar informationstillgångar har ett ansvar för att informationssäkerheten upprätthålls.

10. Leverantörsrelationer

10.1. Informationssäkerhet i leverantörsrelationer

När kommunen köper IT-tjänster av extern part eller förlägger drift av informationssystem och tjänster hos en sådan, ska minst samma regler för informationssäkerhet gälla och avtalas som när driften hanteras i egen regi.

10.2. Hantering av säkerhet inom leverantörsavtal

Alla relevanta informationssäkerhetskrav ska avtalas med varje leverantör som kan tillgå, behandla, lagra och kommunicera information eller som tillhandahåller informationssystem och tjänster till kommunen. Avtalen med leverantörer ska innehålla krav på att hantera informationssäkerhetsrisker och informationssäkerhet i linje med kommunens riktlinjer. Vid ändring av leverantörers tjänster eller avtal ska en förnyad riskbedömning genomföras.

10.3. Hantering av leverantörers tjänsteleverans

För de tjänsteleveranser som klassificeras som verksamhetskritiska ska kommunen regelbundet övervaka, granska och genomföra revision.

11. Kontinuitet för informationssäkerhet

Med kontinuitetsplanering avses den planeringsprocess som syftar till att säkerställa fortsatt verksamhet vid störningar och avbrott i informationssystem och tjänster, som beskrivs i en avbrottsplan.

Kommunens processer, rutiner och säkerhetsåtgärder ska säkerställa den nivå av kontinuitet för informationssäkerhet som anges i avbrottsplanen. Kommunen ska verifiera de fastställda och införda åtgärderna för kontinuitet av informationssäkerhet med jämna mellanrum för att säkerställa att de är giltiga och verkningsfulla under störningar.

12. Efterlevnad juridiska och avtalsmässiga krav

12.1. Identifiering av gällande lagstiftning och avtalsmässiga krav

Ansvariga för informationssystem ska löpande hålla sig uppdaterade på krav som återfinns i lagar, förordningar och avtal. Kravuppfyllnad och efterlevnad ska dokumenteras.

12.2. Immateriella rättigheter

Lämpliga rutiner ska införas för att säkerställa efterlevnad av författningsenliga och avtalsmässiga krav relaterade till immateriella rättigheter.

12.3. Skydd av dokumenterad (lagrad) information

Lagrad information ska skyddas från förlust, förstörelse, förfalskning, obehörig åtkomst och otillåten utgivning enligt informationens säkerhetsklassning, oavsett media.

12.4. Skydd av personlig integritet och personuppgifter

Enligt gällande författningar ska kommunen som personuppgiftsansvarig vidta lämpliga tekniska och organisatoriska säkerhetsåtgärder för att skydda personuppgifterna.

12.5. Reglering av kryptografiska säkerhetsåtgärder

Kryptografiska säkerhetsåtgärder ska användas i enlighet med gällande avtal och författningar.

12.6. Särskilt skydd av personer med skyddade personuppgifter

Skyddade personuppgifter är alltid konfidentiell information och skall hanteras utifrån särskilda regler och rutiner.

13. Fysisk och miljörelaterad säkerhet

Fysisk säkerhet för kontor, rum och anläggningar ska utformas och tillämpas. Utformningen av det fysiska skyddet av informationstillgångar ska baseras på genomförda riskanalyser och vara dimensionerat utifrån tillgångarnas värde, identifierade risker och styrande regelverk. I fråga om förvaring av IT-system och nätverk är det ägaren som ansvarar för förvaringen och därmed för det fysiska skyddet.

13.1. Säkra områden

Fysiska säkerhetsavgränsningar ska definieras och användas för att skydda områden som innehåller antingen känslig eller verksamhetskritisk information, informationssystem och tjänster. Säkra områden ska skyddas genom lämpliga säkerhetsåtgärder för att säkerställa att endast behörig personal får tillträde.

13.2. Skalskydd och tillträdeskontroll

Fysiska avgränsningar ska användas för att skydda utrymmen som innehåller informationstillgångar. Utrymmen där informationstillgångar förvaras eller bearbetas ska skyddas genom lämpliga säkerhetsåtgärder för att säkerställa att endast behöriga medarbetare får tillträde till informationstillgångarna. För förvaring av informationstillgångar som kan leda

till kritisk skada ur perspektiven riktighet, tillgänglighet och konfidentialitet ska tillträdet loggas. För mer information, se Östhammars kommuns riktlinjer för hemlig information.

13.3. Utrustning och underhåll

Utrustning ska placeras och skyddas för att minska riskerna för miljörelaterade hot och faror och möjligheter för obehörig åtkomst. Utrustning ska underhållas korrekt för att säkerställa fortsatt tillgänglighet och riktighet. Utrustning i detta avseende är primärt tekniska försörjningssystem men kan även bestå av andra delar. Utrustning ska skyddas från elavbrott och andra störningar som orsakas av fel i tekniska försörjningssystem.

13.4. Kablagesäkerhet

Kablage för ström, tele- och datakommunikation bör skyddas från avlyssning, störningar och skada.

13.5. Regler för användning av kryptering

Beslut om krypteringslösning ska tas om det bedöms som en lämplig säkerhetsåtgärd baserad på informationsklassning och riskbedömning.

13.6. Hantering av kryptografiska nycklar

Rutiner för hantering av kryptografiska nycklar ska vara dokumenterad och belysa aspekter som hur nycklarna tas fram, hur de lagras och hur åtkomst ska ske.

13.7. Säkerhet för utrustning och tillgångar utanför organisationen

Säkerhet ska tillämpas på tillgångar utanför kommunens lokaler med hänsyn tagen till de särskilda risker som är förknippade med att arbeta där. All utrustning som innehåller lagringsmedia ska granskas för att säkerställa att all känsliga data och licensierade program har avlägsnats eller säkert överskrivits före kassering eller återanvändning.

13.8. Obevakad utrustning

Användare ska i samråd med chef säkerställa att obevakad utrustning har lämpligt skydd.

13.9. Skydd mot angrepp, olyckor och naturkatastrofer

Utrymmen som innehåller informationstillgångar ska ha ett fysiskt skydd mot naturkatastrofer, illvilliga angrepp eller olyckor som är anpassat till tillgångarnas värde.

14. Driftsäkerhet – drift och underhåll av informationssystem

För att undvika störningar och driftstopp i Östhammars kommuns IT-system krävs en förvaltning och drift med etablerade rutiner för driftsättning, säkerhetskopiering och loggning.

14.1. Rutiner för drift och förvaltning

Systemägare och ägare av nätverk ansvarar för att administration, drift och underhåll av IT-system sker på ett strukturerat och spårbart sätt. Systemägare av IT-system som är verksamhetskritiska ur perspektiven riktighet, tillgänglighet och konfidentialitet ska tillse att det finns en kontinuerlig övervakning under systemets drifttid/öppettid för att proaktivt upptäcka och åtgärda fel, minimera avbrott och förebygga IT-incidenter.

14.2. Test, utveckling och utbildning i IT-miljön

Produktionsdata som är skyddsvärda ur perspektivet konfidentialitet ska inte användas under test och utveckling av IT-miljön. De ska inte heller användas i utbildningsmiljö om inte utbildningsmiljön har samma skydd som produktionsmiljön. Tester av IT-miljön ska säkerställas att det inte leder till kritisk skada i produktionsmiljön.

14.3. Systemdokumentation

Systemförvaltare ska säkerställa att:

- det finns en dokumentation som ger ett tillräckligt stöd för strukturerad och säker drift och förvaltning
- användarna får kunskap om vilken typ av information som får hanteras i ett IT-system och eventuella regler kring denna hantering.
- användarna får information om att händelser i IT-systemet loggas.

14.4. Säkerhetsloggning

Systemägaren av IT-system (med hög klassning) ansvarar för att:

- händelser som kan ha betydelse för säkerheten i IT-systemet eller IT-miljön i Östhammars kommun loggas. Av denna säkerhetslogg ska tidpunkt och annan för händelsen relevant information framgå.
- det finns rutiner för hantering av systemets loggar och händelser som kan påverka säkerheten i IT-systemet. Rutinerna ska omfatta hur systemförvaltningen ska kunna upptäcka obehörig åtkomst eller annan skadlig påverkan. Rutinerna ska även omfatta vad som behövs i övrigt samt vilka åtgärder som ska vidtas vid upptäckta händelser.
- på förfrågan kunna tillgängliggöra sådana säkerhetsloggar som behövs för att kunna upptäcka och utreda hot mot och sårbarheter i skyddet
- säkerhetsloggar sparas i minst tre månader
- säkerhetsloggar sparas i minst fem år då informationen kan leda till kritisk skada

14.5. Skydd mot skadlig kod

- IT-Centrum ska säkerställa att behovet av skydd mot skadlig kod i IT-systemet är analyserat. I de fall behov av skydd mot skadlig kod finns ska ägaren av IT-systemet säkerställa att sådant skydd implementeras.

14.6. IT-infrastruktur

- Alla IT-system ska ha korrekt tidsangivelse.
- Ägaren av IT-system ska säkerställa att endast IT-system används där alla delkomponenter fortfarande supporteras av respektive leverantör. Om detta inte är möjligt ska riskerna reduceras till en acceptabel nivå.
- Leverantörers säkerhetsuppdateringar ska installeras skyndsamt i IT-system.

14.7. Styrning av ändringar i IT-system

Det ska finnas rutiner för ändringshantering och testning av IT-system.

14.8. Säkerhetskopiering och återläsning av data

Säkerhetskopiering av informationstillgångar (inklusive programvara) ska utföras regelbundet, med frekvens och omfattning anpassad till verksamhetskrav respektive legala krav, enligt fastställd instruktion. För information, som behövs för organisationens förmåga att utföra sitt uppdrag, ska säkerhetskopiering ske minst en gång per dygn.

Tester för att återskapa information från säkerhetskopior ska genomföras regelbundet och resultatet ska dokumenteras. För information som behövs för nämnden eller bolagets förmåga att utföra sitt uppdrag, ska kontroll ske minst en gång per år att uppgifterna på säkerhetskopiorna går att återskapa inom den tidsrymd som nämndens eller bolagets kontinuitetsplanering kräver. Säkerhetskopior och original ska förvaras fysiskt åtskilda i enlighet med riskbild för informationen.

14.9. Redundans

För informationssystem med hög säkerhetsnivå på tillgänglighet bör den befintliga systemarkitekturen kompletteras med redundanta enheter eller redundant arkitektur.

15. Driftrutiner och ansvar

För att upprätthålla säker och tillförlitlig tillgång till information och funktion ska administration, drift och underhåll av informationssystem ske på ett strukturerat och systematiskt sätt. Detta för att säkerställa;

- Att information, informationssystem och tjänster skyddas mot skadlig kod.
- Skydd mot förlust av data.
- Loggning av händelser och ev. säkra bevis för otillåten aktivitet.
- Korrekt och säker drift av informationssystem och tjänster.

15.1. Dokumenterade driftsrutiner

Det ska finnas systemdokumentation för varje informationssystem. Dokumentationen ska normalt bestå av system-, drift- och användardokumentation och omfatta all information som behövs för att informationssystemet ska kunna användas på ett säkert och korrekt sätt.

15.2. Ändringshantering

Förändringar i informationssystem och tjänster som påverkar informationssäkerheten ska styras, och görs också av systemförvaltarteam.

15.3. Kapacitetshantering

Användningen av resurser ska övervakas samt vid behov justeras. Prognoser av framtida kapacitetskrav ska göras för att säkerställa nödvändig systemprestanda. Likaså ska kommunens gallringsplaner finnas på plats och följas. Vid frågor, kontakta arkivarie.

15.4. Separation av utvecklings-, test- och driftmiljö

Produktionsmiljöer för verksamhetskritiska system ska vara separerade från test- och utvecklingsmiljöer. Detta för att minska risken för obehörig åtkomst eller ändringar i produktionsmiljön.

15.5. Skydd mot skadlig kod

Upptäckande, förebyggande och återställande säkerhetsåtgärder för att skydda mot skadlig kod ska finnas, i kombination med säkerställande av en lämplig nivå av medvetenhet hos användarna. Säkerhetsskyddschef, IT-Centrum, systemägare och systemförvaltare ska - tillsammans med verksamhetens chefer - bidra till att höja medvetandenivån hos medarbetarna.

15.6. Säkerhetskopiering av information

Säkerhetskopiering av information och informationssystem ska utföras regelbundet. Kopiorna ska förvaras i olika brandceller och med implementerade skyddsåtgärder i enlighet med informationens klassificering. Tester för att återskapa information från säkerhetskopior ska genomföras regelbundet och resultatet ska dokumenteras.

15.7. Loggning

Loggning ska ske så att det i efterhand går att följa enskilda användaraktiviteter, avvikelser, fel och informationssäkerhetshändelser. Systematiska och regelbundna stickprovskontroller – för känslig information - ska göras av loggarna. Loggarna ska sparas i enlighet med kraven på spårbarhet för det aktuella informationssystemet. Loggarna ska vara skyddade mot obehörig åtkomst och manipulation samt finnas tillgängliga utifrån verksamhetens behov.
Systemklockorna i alla relevanta informationssystem och tjänster ska synkroniseras mot en och samma referenskälla för tid.

16. Mätning och granskning

16.1. Mätning och granskning av informationssäkerhet

Uppföljningar och mätningar ska genomföras löpande för att upprätthålla rätt säkerhet.
Interna revisioner och externa oberoende granskningar ska göras löpande och när större förändringar genomförs.
Kommunledningen granskar löpande efterlevnaden av informationssäkerhetspolicyn, gällande regler och riktlinjer, standarder och eventuella andra säkerhetskrav (bl.a. fysisk säkerhet). Informationssystem ska även granskas regelbundet avseende teknisk efterlevnad.

17. Uppföljning

Säkerhetsskyddschefen ansvarar för den löpande uppföljningen och rapporteringen till kommunledningen. Underlaget ska innefatta information om:

- Hot och förändringar i omvärlden som kan påverka informationssäkerheten
- Kompetens och efterlevnad av regler (status och behov)
- Inträffade incidenter med större påverkan på verksamheten.
- Resultat från genomförda granskningar och revisioner

2021-09-08 537-1141-2021

LÄNSSTYRELSEN
UPPSALA LÄN

Daniel Öman
Klimatanpassningssamordnare
010-2233422
[redacted]

Remiss

Riskhanteringsplan för översvämning i Fyrisån med tillhörande miljökonsekvensbeskrivning

Länsstyrelsen i Uppsala län har upprättat en plan för arbetet med att hantera översvämningsrisker vid Fyrisån. Riskhanteringsplanen är framtagen som en del i arbetet enligt EU:s översvämningsdirektiv (2007/60/EG). I Sverige genomförs direktivet enligt förordningen om översvämningsrisker (SFS 2009:956) och MSB:s föreskrifter om riskhanteringsplaner (MSBFS 2013:1).

I arbetet med planen har Länsstyrelsen samverkat med Uppsala kommun, Region Uppsala, Trafikverket, Polismyndigheten m.fl.

Arbetet med EU:s översvämningsdirektiv genomförs i cykler på sex år där varje cykel består av tre steg:

1. I det första steget identifierade Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) 25 tätorter i landet där översvämningsrisken bedöms som betydande. I Uppsala län pekades Uppsala och Fyrisån ut.
2. I steg två utarbetade MSB och länsstyrelserna hot- och riskkartor, vilka visar vattnets utbredning och djup vid olika flödesscenarier respektive de objekt som kan påverkas av översvämning.
3. Det tredje och avslutande steget innebär att riskhanteringsplaner tas fram för de utpekade orterna. Riskhanteringsplanerna ska antas senast den 22 december 2021 och efter det genomförs planens åtgärder under nästkommande cykel.

Riskhanteringsplanen innehåller mål och åtgärder för att minska risken för att människors hälsa, miljön, kulturarvet och ekonomisk verksamhet ska drabbas av skador till följd av översvämning. Planen omfattas av miljöbalkens bestämmelser om strategisk miljöbedömning och en miljökonsekvensbeskrivning (MKB) har därför upprättats och ingår i samrådet.

Syftet med samrådet är att ge myndigheter, kommuner, organisationer, verksamhetsutövare, allmänhet och övriga som berörs tillfälle att lämna synpunkter på riskhanteringsplanen med tillhörande MKB.

Lämna synpunkter

Synpunkter lämnas senast den **3 december 2021** via:

- E-post till [redacted]lansstyrelsen.[redacted] eller
- Post till Länsstyrelsen Uppsala, Bäverns gränd 17, 753 19 Uppsala.

Ange diarienummer 537-1141-2021

Länsstyrelsen önskar i synnerhet få synpunkter på:

- Översvämningsrisken – är de slutsatser som identifierats utifrån hot- och riskkartorna relevanta och riktiga? Saknas något?
  Hot- och riskkartorna för beräknat högsta flöde, 100- och 50-årsflödet finns publicerade på MSB:s hemsida Översvämningsportalen (msb.se)). Riskkartor finns även i bilaga 1.
- Riskhanteringsplanens mål – är de rimliga och relevanta? Behövs det andra mål för att minska översvämningsriskerna?
- Åtgärderna – är de rätt i förhållande till målen och kan de genomföras enligt föreslagen tidplan? Saknas åtgärder?
- Genomför eller planerar er organisation åtgärder som kan bidra till uppfyllelse av resultatmålen och som i så fall kan lyftas in i riskhanteringsplanen?
- Miljökonsekvensbeskrivningen – stämmer slutsatser om konsekvenserna av översvämning i Uppsala tätort och föreslagna åtgärders betydelse?
- Övriga synpunkter på samrådsunderlaget.

Kontaktuppgifter

Frågor på samrådsunderlaget ställs till:

Daniel Öman [redacted] 010-22 33 422

Länsstyrelsen anordnar vid förfrågan gärna digitala möten med berörda myndigheter eller aktörer för att diskutera riskhanteringsplanen.

Dokument

- Riskhanteringsplan för översvämning i Uppsala
- Bilaga 1 – Riskkartor för 50- och 100-års flöde samt beräknat högsta flöde inom Uppsala tätort
- Bilaga 2 – Miljökonsekvensbeskrivning
- Bilaga 3 – Mål- och åtgärdstabell

Sändlista

Boverket
Enköping kommun
Fyrisåns vattenvårdsförbund
Havs- och vattenmyndigheten (HaV)
Heby kommun
Håbo kommun
Jordbruksverket
Knivsta kommun
Länsstyrelsen Stockholms län
Länsstyrelsen Södermanlands län
Länsstyrelsen Västmanlands län
Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB)
Naturvårdsverket
Polismyndigheten
Riksantikvarieämbetet
Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut (SMHI)
Tierp kommun
Trafikverket
Uppsala brandförsvar
Uppsala hem
Uppsala kommun
Uppsala universitet
Uppsala vatten och avfall AB
Vattenmyndigheten för Norra Östersjöns Vattendistrikt
Älvkarleby kommun
Östhammars kommun

Så här hanterar Länsstyrelsen personuppgifter

Information om hur vi hanterar dessa finns på www.lansstyrelsen.se/dataskydd.

LÄNSSTYRELSEN
UPPSALA LÄN

2021-08-17 537-1141-2021

Remissversion

Riskhanteringsplan för Uppsala 2022-2027

- enligt förordning (2009:956) om översvämningsrisker

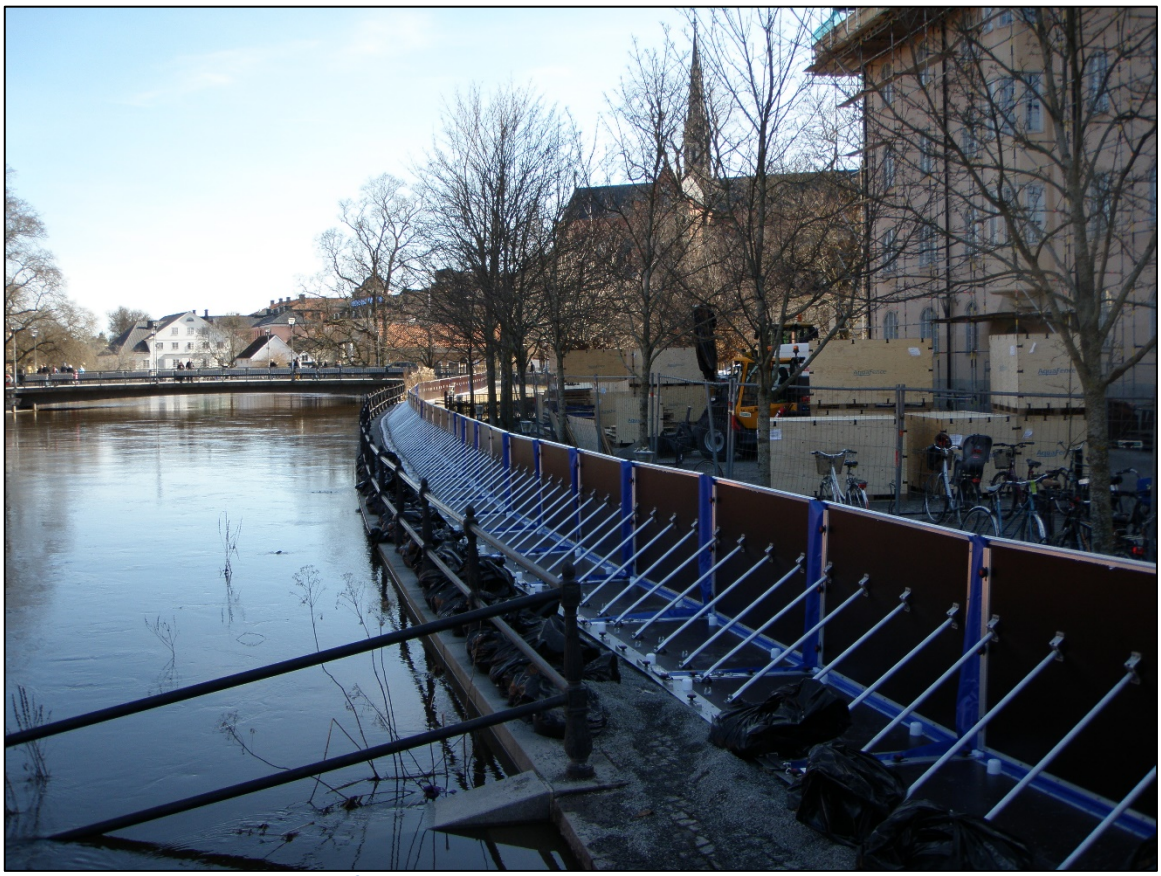

Bild 1: Höga flöden vid Fyrisån, april 2013

POSTADRESS 751 86 UPPSALA GATUADRESS Bäverns gränd 17
TELEFON 010-22 33 000 FAX 010-22 33 010
E-POST uppsala@lansstyrelsen.se WEBBPLATS www.lansstyrelsen.se/uppsala

Förord

Stora översvämningar drabbade Europa under 2002. I samband med detta antog EU ett direktiv för översvämningsrisker som reglerar hanteringen av översvämningar. Syftet med direktivet är att få medlemsländerna att arbeta för att minska konsekvenserna av översvämningar och på så sätt värna människors hälsa, miljön, kulturarvet och ekonomisk verksamhet. I Sverige regleras detta arbete genom förordning (2009:956) om översvämningsrisker där Myndigheten för samhällsskydd och beredskap har föreskrifter om hanteringen (MSBFS 2013:1).

Uppsala och Fyrisån har av Myndigheten för samhällsskydd och beredskap pekats ut som ett område med betydande översvämningsrisk i enlighet med förordningen. Därför togs en riskhanteringsplan fram under den första cykeln 2009-2015. 2018 blev Uppsala återigen utpekat som riskområde och därför har länsstyrelsen nu tagit fram en reviderad riskhanteringsplan.

Den reviderade planen innehåller förutom nya åtgärder en tydligare målstruktur och nya målformuleringar, information om klimatanpassning och vattenförvaltningens förvaltningsplaner samt en utvärdering av föregående plan och dess åtgärder.

Christel Benfalk

Avdelningschef samhällsavdelningen

2021

UTKAST

Sammanfattning

Länsstyrelsen i Uppsala län har med hänsyn till översvämningsrisken från Fyrisån tagit fram ett förslag till reviderad riskhanteringsplan för Uppsala, i samverkan med kommun och andra berörda aktörer. Den ursprungliga planen togs fram 2015 som en konsekvens av att Myndigheten för samhällsskydd och beredskap pekade ut Fyrisån som ett område med ”betydande översvämningsrisk” i enlighet med översvämningsförordningen.

Riskhanteringsplanen har i och med denna revidering fått en förnyad målstruktur med ytterligare beskrivningar av resultatmålen och vad de ämnar att uppfylla. Av särskild relevans har resultatmålen rörande människors liv och hälsa varit som reviderats utifrån Boverkets tillsynsvägledning för översvämningsrisker. Andra resultatmål har omformulerats och reviderats i syfte att bli mer lättförståeliga och konkreta. Förslagen på åtgärder som presenteras i planen är en blandning av pågående åtgärder från föregående cykel, redan planerade åtgärder från andra aktörer samt åtgärdsbehov som identifierats i förarbetet med riskhanteringsplanen. För mer detaljerad information om föreslagna resultatmål och åtgärder, se bilaga 3.

För att underlätta analys- och åtgärdsarbetet har ett flertal översvämningskarteringar tagits fram. Hotkartan visar vilka områden som påverkas vid en översvämning av en viss omfattning och återkomsttid. Denna kartering går att finna på översvämningsportalen som MSB tillhandahåller.[1] Karteringen kan även visa vattendjup och flödeshastighet för de modellerat översvämmade områdena. Riskkartorna visar antalet invånare, samhällsviktig verksamhet, infrastruktur, miljöfarlig verksamhet, kulturmiljöobjekt, skyddade områden och övrig bebyggelse inom de påverkade områdena. Riskkartorna finns under bilaga 1.

Inom området som berörs av 100-årsflödet finns 6 322 boende och 5 321 anställda. Inom det beräknade högsta flödet finns 16 969 boende och 22 122 anställda. För 100-års flödet påverkas bland annat vattenskyddsområde, förorenade områden, poliskontor, sjukhus, väg, järnväg, transformatorstation, distributionsbyggnader, museum, statliga byggnadsminnen, byggnadsminnen och fornlämningar.

Den reviderade riskhanteringsplanen skickas ut på samråd under hösten 2021 för att sedan beslutas i december 2021. Alla kommentarer och inspel rörande planens innehåll är välkomna under samrådsfasen.

[1] Översvämningsportalen (msb.se)

Innehållsförteckning

Definitioner 6
Bakgrund 8
Översvämningsförordningen 8
Fyrisån 9
Översvämningskarteringen för Fyrisån 9
Betydande översvämningsrisk i Uppsala 12
Kartor över riskområdet och avrinningsområdet 13
Slutsatser från hot- och riskkartorna 15
Risker vid ett 50-års flöde 15
Påverkan på människors hälsa 15
Ekonomiska konsekvenser 15
Konsekvenser för kulturarvet 16
Konsekvenser för miljön 17
Risker vid ett 100-års flöde 18
Påverkan på människors hälsa 18
Ekonomiska konsekvenser 19
Konsekvenser för kulturarvet 20
Konsekvenser för miljö 21
Beräknat högsta flöde 22
Påverkan på människors hälsa 22
Ekonomiska konsekvenser 23
Konsekvenser för kulturarvet 24
Konsekvenser för miljö 26
Påverkan på nuvarande ekologisk och kemisk status 28
Vattenförekomst Fyrisån (Jumkilsån - Sävjaån) 28
Sävjaån 28
Vattenförekomst Fyrisån (Ekoln - Sävjaån) 28
Mål för arbetet 30
Övergripande 30
Människors hälsa 31
Miljön 34
Kulturarvet 35
Ekonomisk verksamhet 35

UTKAST

Åtgärder och prioritering 37
Förebyggandeåtgärder 37
Skyddsåtgärder 40
Beredskapsåtgärder 41
Återställningsåtgärder 43
Åtgärder enligt annan lagstiftning 44
Åtgärder enligt 5 kap Miljöbalken (Miljökvalitetsnormer och miljökvalitetsförvaltning) 44
Åtgärder enligt lag om att förebygga storskaliga kemikalieolyckor (Sevesolagen) 46
Åtgärder enligt 6 kap Miljöbalken (Miljöbedömningar) 46
Prioritering av åtgärder och kostnadsnyttoanalyser 46
Hänsyn till klimateffekter 47
Samordning 47
Sammanfattning av samråd och justeringar efter samråd 48
Ändringar och uppdateringar av befintliga riskhanteringsplaner 48
Nytt i den reviderade planen 48
Utvärdering av tidigare plan 49
Ej utförda åtgärder 50
Ytterligare åtgärder som vidtagits 51
Uppföljning av planen 51
En särskild redovisning av miljöbedömningen 52
Referenser 54

UTKAST

Definitioner

I nedanstående tabell förtydligas vissa centrala termer och begrepp som används i riskhanteringsplanen.

Termer och begrepp	Förklaring
100-årsflöde	Ett flöde som inträffar (eller överträffas) i genomsnitt en gång under en 100-årsperiod
50-årsflöde	Ett flöde som inträffar (eller överträffas) i genomsnitt en gång under en 50-årsperiod.
Acceptabel avbrottstid	Den tid under vilken en verksamhet kan acceptera ett avbrott. Denna bedömning sker genom samtal mellan länsstyrelsen och berörda aktörer och verksamheter.
Avrinningsområde	Detsamma som i 5 kap. miljöbalken. Ett landområde från vilket all ytvattenavrinning strömmar till havet genom ett enda utlopp eller delta.
Beräknat högsta flöde (BHF)	Motsvarar ungefär ett flöde som inträffar (eller överträffas) i genomsnitt en gång under en 10 000-årsperiod. Motsvarar även högsta dimensionerande flöde.
Hotkarta	Karta över översvämningshotat område. Visar översvämningens utbredning, vattendjup och flödeshastighet.
Kunskapsmål	Kunskapsmålen tydliggör vilka frågor som behöver studeras vidare för att inhämta mer kunskap. Det kan handla om fördjupade studier för att öka kunskapen kring övriga mål eller för att besluta om specifika åtgärder.
Objekt och intressen	I riskkartorna presenteras bland annat antalet invånare, samhällsviktig verksamhet, infrastruktur, miljöfarlig verksamhet, kulturmiljöobjekt, skyddade områden och övrig bebyggelse inom det översvämmade området. För att undvika denna upprepning benämns detta som *objekt och intressen*.

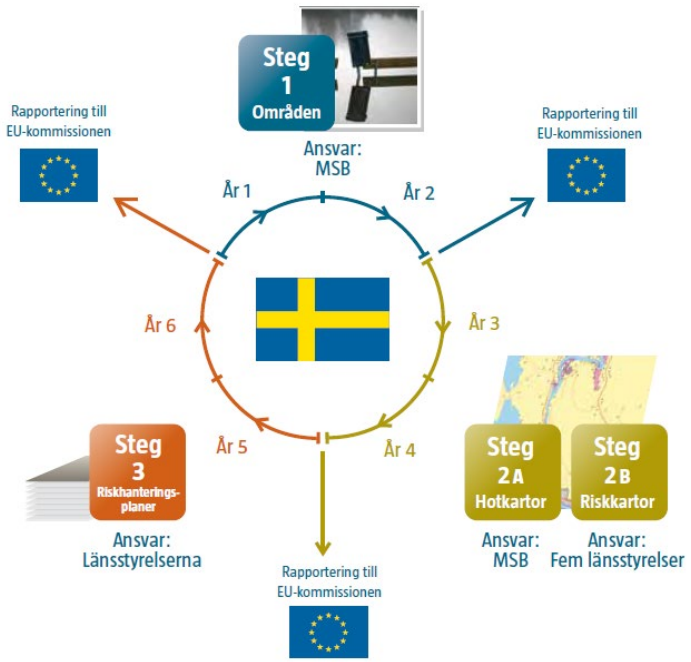
Resultatmål	Resultatmålen preciserar vilken påverkan på samhället som kan accepteras vid en omfattande översvämning samt vilka funktioner som bör upprätthållas och fungera. Resultatmålen kan även beskriva en önskad nivå på beredskap eller övrig hantering av en översvämning.
Riskkarta	Karta över antalet invånare, samhällsviktig verksamhet, infrastruktur, miljöfarlig verksamhet, kulturmiljöobjekt, skyddade områden och övrig bebyggelse inom det översvämningshotade området.
Riskområde	Det område som förväntas påverkas av ett 50-årsflöde, ett 100-årsflöde eller ett beräknat högsta flöde.
Samhällsviktig verksamhet	Med samhällsviktig verksamhet avses verksamhet, tjänst eller infrastruktur som upprätthåller eller säkerställer samhällsfunktioner som är nödvändiga för samhällets grundläggande behov, värden eller säkerhet.[2]
Återkomsttid	Med en händelses återkomsttid menas att händelsen i genomsnitt inträffar eller överträffas en gång under denna tid.
Åtgärdsmål	För att uppnå resultatmålen kan det finnas behov av att precisera mål för olika åtgärder. Åtgärdsmålen kan vara effekter som eftersträvas för att reducera översvämningshotet eller skydda vissa verksamheter och områden. Åtgärdsmålen behöver vara realistiska och tidsatta.
Översvämning	Tillfälligt täckande med vatten av mark som normalt inte står under vatten, vilket inbegriper översvämningar som härrör från sjöar, vattendrag, skyfall, bergsforsar och från havet i kustområden, däremot inte översvämningar från avloppssystem.
Översvämningsrisk	Kombination av sannolikhet för översvämning och möjliga ogynnsamma följder för människors hälsa, miljön, kulturmiljön och ekonomisk verksamhet i samband med en översvämning.

[2] uppdaterad-definition-samhallsviktig-verksamhet.pdf (msb.se)

Bakgrund

Översvämningsförordningen

Efter återkommande och omfattande problem med översvämningar i början av 2000-talet beslutade EU år 2007 om ett direktiv som införde gemensamma regler för hanteringen av översvämningsrisker.[3] Avsikten med direktivet är att EU:s medlemsländer gemensamt ska arbeta för att minska de negativa konsekvenser som kan uppstå av översvämningar och målinriktat arbeta med att värna om människors hälsa, miljö, kulturarv och ekonomisk verksamhet inom ramen för detta arbete. I Sverige regleras detta arbete i förordningen (2009:956) om översvämningsrisker (nedan översvämningsförordningen) samt Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) och dess föreskrifter om hantering av översvämningsrisker (riskhanteringsplaner) (MSBFS 2013:1).

Figur 1. Figur som visar policycykeln för översvämningsförordningen på sex år med tre steg. Varje steg avslutas med en rapportering till EU-kommissionen (MSB, 2013a).

Det övergripande arbetet är uppdelat i cykler där varje cykel omfattar sex år, liknande den för vattenförvaltningen. Varje cykel består av tre steg (se även ovanstående figur):

- Under steg 1 identifierar MSB områden där konsekvenserna av en översvämning kan bli omfattande. Dessa områden benämns som områden med betydande översvämningsrisk. MSB har identifierat 25 områden sådana områden.
- Under steg 2 framställs hot- och riskkartor för de identifierade områdena. MSB ansvarar för att ta fram hotkartor som visar utbredningen, djupet och vattenhastigheten vid en översvämning utifrån olika flöden. Ansvariga länsstyrelser tar fram kompletterande riskkartor som visar vilka verksamheter, befolkning, infrastruktur med mera som finns inom området och som hotas att översvämmas.

[3] EU direktiv 2007/60/EG om översvämningsrisker

- Under steg 3 framställs riskhanteringsplaner med mål och åtgärder som baserar sig på informationen i hot- och riskkartorna.

Riskhanteringsplanerna beskriver hur de risker som identifierats i de utvalda orterna ska hanteras. Riskhanteringsplanen behandlar alla aspekter av hanteringen av översvämningsrisker, med inriktning på förebyggande, skydd och beredskap, inbegripet översvämningsprognoser och system för tidig varning.

En revidering av en befintlig riskhanteringsplan från första cykeln, såsom denna, ska uppdateras med nya målformuleringar, information om klimatanpassning och ska samrådas med vattenförvaltningens förvaltningsplaner. Utöver det ska den reviderade planen beskriva eventuella förändringar eller uppdateringar som gjorts sedan planen fastställdes, beskriva vilka framsteg som gjorts samt beskriva och utvärdera de åtgärder som vidtagits. Riskhanteringsplanen ska vara färdigställd och beslutad senast den 22 december 2021 och gäller då för tidsperioden 2022-2027.

Fyrisån

Fyrisån är en slättlandså. Avrinningsområdet har utdikats i stor omfattning sedan mitten av 1800-talet, eftersom ny mark behövdes för jordbruksändamål. Rastsjön, som ligger på gränsen till Östhammars kommun, brukar räknas som Fyrisåns källsjö. Fyrisån rinner i nord-sydlig riktning och uppströms Uppsala mynnar biflödena Vendelån, Björklingeån och Jumkilsån i nämnd ordning. Sävjaån mynnar i Fyrisån nedströms Uppsala. Sävjaåns avrinningsområdet utgör ca 35 % av hela avrinningsområdets yta.[4]

Översvämningskarteringen för Fyrisån

För att kunna beräkna vattennivåer och utbredningen av en översvämning för ett flöde med en viss återkomsttid används en hydraulisk datamodell. Modellen innehåller information om flöden, höjddata och strukturer i vattendraget såsom broar och dammar samt andra fysiska strukturer som påverkar vattnets rörelser. Modellen innehåller också uppgifter om vattendragets övriga egenskaper som lutning och bottenfriktion samt landskapets topografi, geometri och friktion. Slutligen kalibreras modellen mot tidigare mätningar av vattenstånd och vattenföring. Kartläggning av översvämmat område sker med hjälp av Geografiska Informationssystem (GIS). I karteringen används Lantmäteriets digitala höjdmodell Ny Nationell Höjdmodell (NNH) för beskrivning av topografin. Vattenstånden längs hela vattendrags sträckan interpoleras fram mellan tvärsektionerna. Genom att jämföra nivåer hos den simulerade vattenytan med nivåer i NNH får man fram det översvämmade området.

Som mått på översvämningsrisken används ofta begreppet återkomsttid, vilket betecknar den genomsnittliga tiden mellan två översvämningar av samma omfattning. Begreppet återkomsttid ger dock en falsk känsla av säkerhet, eftersom det anger sannolikheten för ett enda år och inte den sammanlagda sannolikheten för en period av flera år. Tabellen nedanför visar den sammanlagda sannolikheten för att ett flöde med en viss återkomsttid ska överskridas under en längre tidsperiod. Ett flöde med återkomsttiden 100 år har till exempel 40 % sannolikhet att inträffa under en 50-årsperiod och ett flöde med återkomsttiden 10 000 år har 1 % sannolikhet att inträffa under en 100-årsperiod.

[4] Fyrisåns avrinningsområde | Fyrisåns vattenförbund (fyrisan.se)

Flöde	Period av år					
	10 år	**50 år**	**100 år**	**200 år**	**500 år**	**1 000 år**
20-årsflöde	40	92	99	100	100	100
50-årsflöde	18	64	87	98	100	100
100-årsflöde	10	40	63	87	99	100
200-årsflöde	5	22	39	63	92	99
1000-årsflöde	1	5	10	18	39	63
10 000-årsflöde	0,1	0,5	1	2	5	9,5

Tabell 1. Sammanlagd sannolikhet i procent utifrån olika flöden på y-axeln och period av år på x-axeln.

Karteringarna över översvämningshotade områden, hotkartan, visar vilka områden som påverkas vid en översvämning av en viss omfattning och återkomsttid. Dessa karteringar går att finna på MSB:s så kallade översvämningsportal.[5] Denna kartering kan även visa vattendjup och flödeshastighet i de översvämmade områdena. På kartorna med översvämningsrisker, riskkartorna, presenteras utöver själva utbredningen av översvämningen med en viss återkomsttid även antalet invånare, samhällsviktig verksamhet, infrastruktur, miljöfarlig verksamhet, kulturmiljöobjekt, skyddade områden och övrig bebyggelse inom det översvämmade området. Riskkartorna finns under bilaga 1.

Hot- och riskkartorna för Fyrisån är baserade på översvämningskarteringar för tre flöden med olika återkomsttid:

- 50-årsflöde
- 100-årsflöde (klimatanpassat flöde för motsvarande förväntat flöde med samma återkomsttid år 2098[6])
- beräknat högsta flöde (BHF)

I modelleringen av flödena i hot- och riskkartorna finns en viss osäkerhet inbyggd. Osäkerheten ökar med längre återkomsttid. Osäkerheten är som störst nedströms

[5] Översvämningsportalen (msb.se)
[6] För mer information om hur klimatpåverkan har beräknats se MSB:s rapport *Översvämningskartering utmed Fyrisån* från 2013.

Islandsfallet. Även om osäkerheten i höjdled är begränsad så bedöms denna kunna ge en märkbar skillnad i utbredning i Uppsala stad då området är så flackt.

Under 2019 och 2020 har en konsult på uppdrag av Uppsala kommun utrett risker för översvämningar i Fyrisån till följd av höga flöden. I utredningen användes den existerande modellen av Fyrisån men inmätningar i fält genomfördes också vid Kvarnfallet och Islandsfallet, där nivåerna justerades. Resultatet från utredningen visar att översvämningarna är mindre omfattande än vad som tidigare angetts på grund av de felaktiga tröskelnivåerna vid Kvarnfallet och Islandsfallet. Med utgångspunkt i de nya uppgifterna kommer MSB revidera översvämningskarteringen under 2021 och därefter föreslår länsstyrelsen att den reviderade karteringen ska analyseras och jämföras med existerande karteringen, se ”åtgärder och prioritering” för mer info.

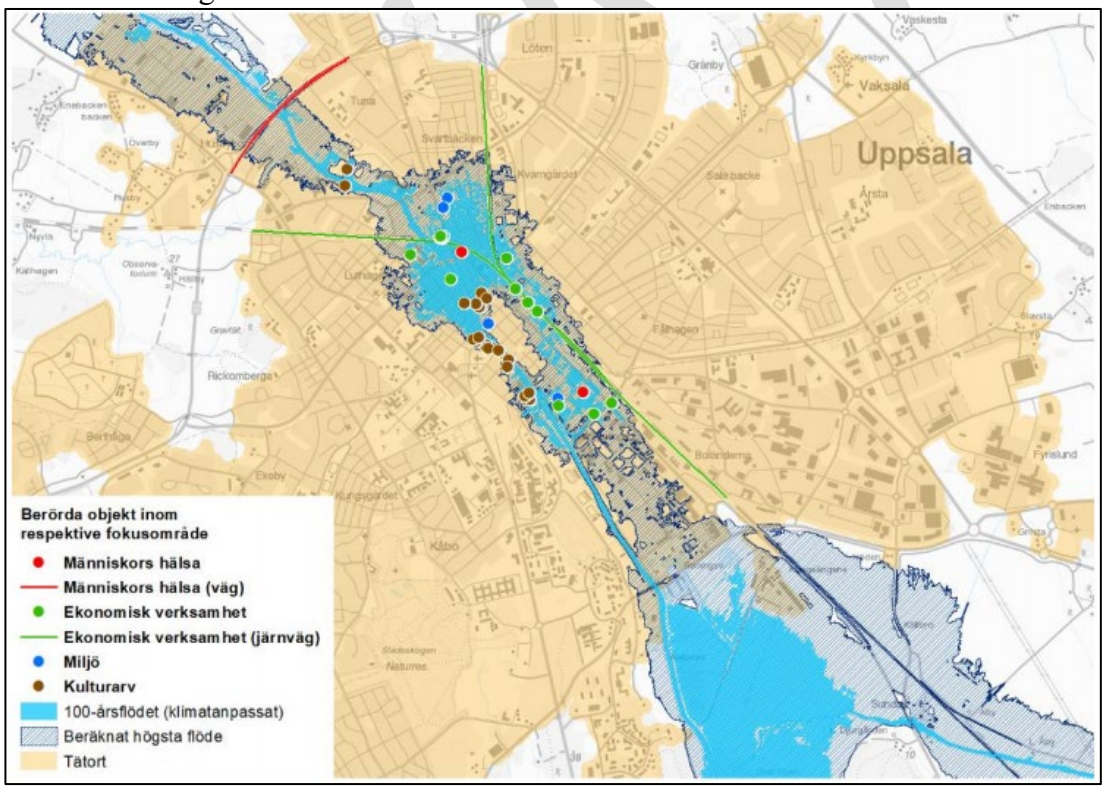
UTKAST

Betydande översvämningsrisk i Uppsala

Uppsala blev under den första cykeln utpekat av MSB som ett område med betydande översvämningsrisk och därav togs en riskhanteringsplan fram 2015. I andra cykeln blev Uppsala återigen utpekat och därför revideras nu riskhanteringsplanen. Uppsala har identifierats utifrån översvämningsrisken från Fyrisån primärt men även utifrån risker kopplade till kraftig nederbörd.

Karteringen av Fyrisån uppdaterades under 2018 av MSB. Inom området som berörs av 100-årsflödet finns 6 322 boende och 5 321 anställda. Inom det beräknade högsta flödet finns 16 969 boende och 22 122 anställda. Samtliga fyra fokusområden berörs inom 100-årsflödet, bland annat vattenskyddsområde, förorenade områden, poliskontor, sjukhus, väg, järnväg, transformatorstation, distributionsbyggnader, museum, statliga byggnadsminnen, byggnadsminnen och fornlämningar. Uppsala har tidigare drabbats av omfattande översvämningar och blev, som sagts tidigare, även identifierat under föregående cykel.

Uppsala påverkas också av översvämningsrisken från Mälaren. Inom området som berörs av 100-årsnivån för Mälaren finns inga boende eller anställda. Inom beräknade högsta vattennivån för Mälaren finns 120 boende och 36 anställda. Tre fokusområden påverkas av Mälarens 100-årsnivå. Bland annat berörs naturreservat, vattenskyddsområde, järnväg och fornlämningar.

Figur 2. Från MSB, 2018.[7] Visar berörda objekt inom respektive fokusområde inom området för 100-årsflödet. I kartan visas även utbredningen för Beräknat högsta flöde. Bakgrundskarta: källa Lantmäteriet, tätort: källa SCB.

[7] Översyn av områden med betydande översvämningsrisk: enligt förordning (2009:956) om översvämningsrisker (msb.se), januari 2018

Kartor över riskområdet och avrinningsområdet

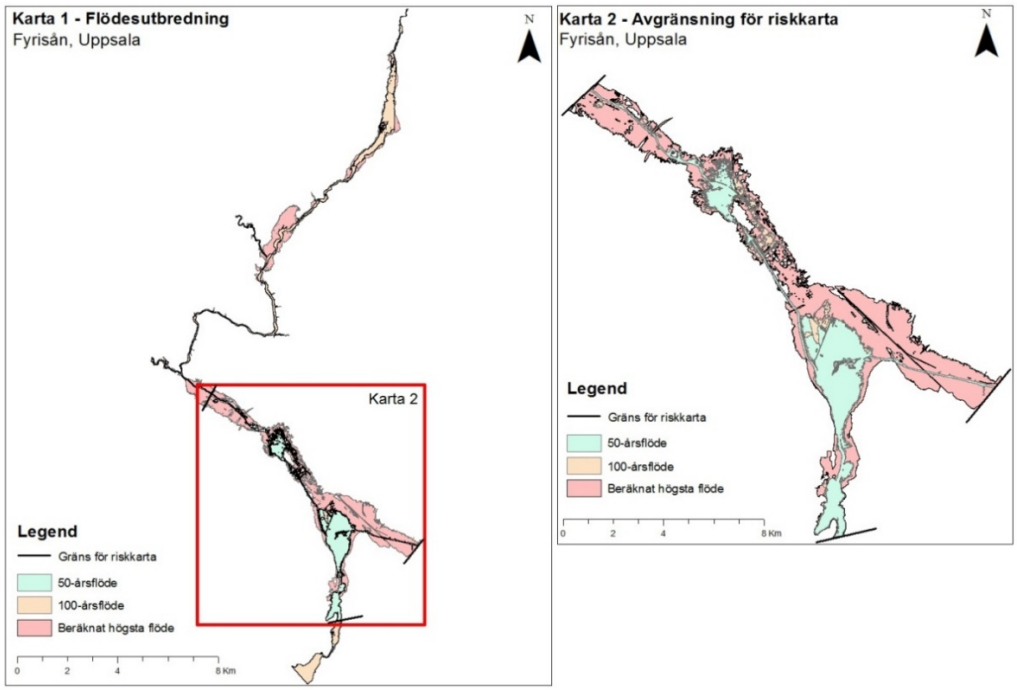
Riskhanteringsplanen har sin utgångspunkt i riskområdet som identifierats vid framtagandet av hot- och riskkartorna. I praktiken innebär detta att åtgärderna diskuterats inom ramen för det utbredningsområde som följer av det beräknade högsta flödet. För viss infrastruktur, kulturobjekt, industrier och arbetsställen hanteras dock översvämningsrisken primärt utifrån ett 50-årsflöde och 100-årsflöde. Detta då mål och åtgärder för en översvämning i nivå med ett beräknat högsta flöde i Fyrisån inte bedöms lämpliga eller realiserbara för dessa verksamheter då flödet är så pass omfattande.

Samhällsfunktioner och bebyggelse av mindre vikt, såsom enstaka villor, fritidshus, restauranger, mindre industrier med liten eller obetydlig miljöpåverkan samt vägar med förbifartsmöjligheter kan tillåtas lokaliseras till områden med måttlig sannolikhet för översvämning. En måttlig sannolikhet ses i denna kontext som en översvämning med en årlig sannolikhet mindre än 1/200, det vill säga ett 200-års flöde. Effekten av ett förändrat klimat under bebyggelsens förväntade livslängd behöver dock fortfarande beaktas. Gällande översvämningsrisken från skyfall rekommenderas som minimum att bebyggelse planläggs så att den årliga sannolikheten för att bebyggelse tar skada vid en översvämning är mindre än 1/100. Ovanstående riktlinjer är tagna från Boverkets tillsynsvägledning för översvämningsrisker.[8]

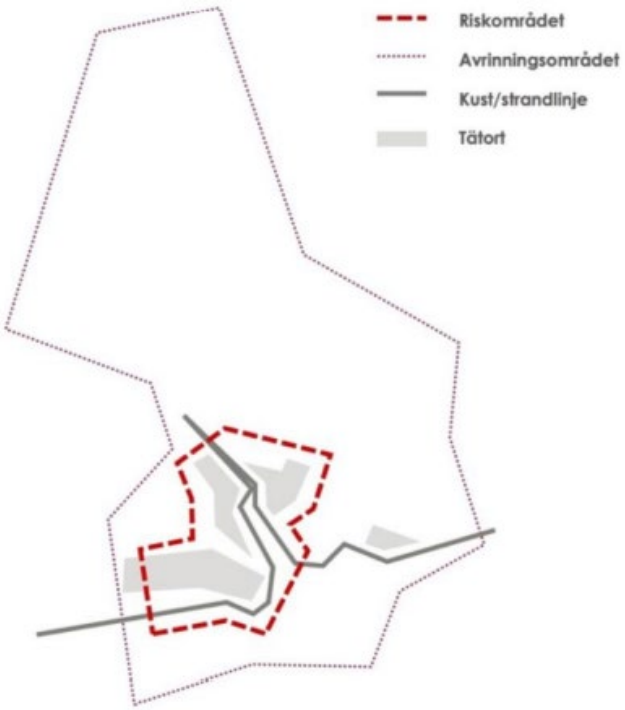
I de allmänna diskussionerna om planen, dess åtgärder och samordning med andra strategier har hänsyn tagits till hela avrinningsområdet, i de fall dessa skulle ha bäring på översvämningsrisken inom riskområdet. En samordning med Fyrisåns vattenvårdsförbund och Vattenmyndigheten för Norra Östersjön har skett i detta syfte. Kartorna över riskområdet finns i bilaga. Den geografiska avgränsningen som legat till grund för miljöbedömningen utgår från åtgärder som finns både inom och utanför riskområdet.

UTKAST

[8] Tillsynsvägledning avseende översvämningsrisker (boverket.se)

Figur 3. Bild till vänster visar karterat område utmed Fyrisån (karta 1). Bild till höger visar avgränsning av riskkartan (karta 2).

Figur 4. Schematisk karta över riskområdet och avrinningsområdet (MSB, 2020)

Slutsatser från hot- och riskkartorna

Risker vid ett 50-års flöde

Påverkan på människors hälsa

En översvämning i nivå med 50-årsflödet inom riskområdet skulle direkt påverka 3727 personer (nattbefolkning) och 472 arbetsställen med en dagbefolkning på 1814 personer. Vid 50-årsflödet påverkas endast reningsverket Kungsängsverket marginellt och risken för direkta och indirekta effekter som påverkar människors hälsa till följd av det får därför betecknas vara låg. Ett stort antal personer har sina arbetsplatser inom riskområdet för 50-årsflödet. En översvämning i nivå med 50-årsflödet skulle kunna innebära avbrott i verksamheter, vilket direkt och indirekt kan påverka människors hälsa. Avbrott i daglig verksamhet skulle medföra mycket stora krav på samhällets resurser och kapacitet att hantera situationen. Räddningstjänst och kommun skulle få ett stort tryck på sig. Prioritering av samhällsviktiga verksamheter kan komma att bli aktuell och omfördelning av sjukvård och omsorgsresurser kan medföra stor belastning på sjukvårdspersonal. Det finns en risk för att elförsörjning påverkas vid en så omfattande översvämning som 50-årsflödet. Delar av trafiken påverkas vid 50-årsflöde och det finns risk för trafikolyckor i samband med detta och det kan innebära fara för människoliv och hälsa.

Det finns en omfattande risk för att samhällets förmåga att upprätthålla administration, räddningstjänst, polisiär verksamhet och annan samhällsservice kommer att minska vid ett 50-årsflöde inom riskområdet. Stora delar av områden med byggnader och infrastruktur påverkas vid ett 50-årsflöde. Vid ett 50-årsflöde inom riskområdet riskerar 61 byggnader med huvudändamål samhällsfunktion helt eller delvis. Däri ingår bland annat av sju (7) skolor, tre (3) distributionsbyggnader samt Polishuset i Uppsala. 194 byggnader med huvudändamål bostad riskerar också att översvämmas helt eller delvis. En del stora och små vägar översvämmas, vilket skulle kunna innebära en minskad förmåga för räddningstjänst och annan samhällsservice att ta sig fram till behövande i vissa drabbade områden.

Ekonomiska konsekvenser

Det finns en risk för att översvämning i nivå med 50-årsflödet skulle påverka fastighetsägare negativt och medföra ekonomiska skador. Inom riskområdet har 1814 personer sitt registrerade arbetsställe och 3727 sin folkbokföringsadress. 472 arbetsställen skulle påverkas vid ett 50-årsflöde. Inom riskområdet översvämmas Ostkustbanan marginellt vid 50-årsflödet. Det finns en risk för att framkomlighet påverkas. Vid avbrott eller minskad framkomlighet i infrastrukturen, både väg och järnväg, finns det risk för viss ekonomisk skada vid en översvämning i nivå med 50-årsflödet. De ekonomiska konsekvenserna varierar dock i storlek beroende på översvämningens varaktighet. Inga broar överströmmas vid 50-årsflödet.

Inom riskområdet översvämmas 114 ha odlad mark och 3,7 ha skog vid ett 50-årsflöde. Ekonomiska konsekvenser av en översvämning på jord- och skogsbruk och annan odlad mark är svår att bedöma. Tidsaspekten spelar en stor roll, både beroende på när på året, om det till exempel är odlingssäsong eller skördesäsong när översvämningen inträffar, samt hur länge vattnet ligger kvar. I förlängningen kan även effekterna av en

översvämning på jordbruksmark påverka skörden nästkommande år. Även olika typer av grödor som odlas har varierande ekonomiska konsekvenser. Drar sig vattnet undan mycket snabbt kan påverkan på exempelvis skogsbruket vara mindre än jämfört med om vattnet ligger kvar under en längre tid. Det är en liten skogsareal som skulle påverkas vid 50-årsflödets utbredning inom riskområdet och de ekonomiska konsekvenserna bedöms därför som små.

Konsekvenser för kulturarvet

Generellt anses påverkan på kulturarvet vid en översvämning i nivå med 50-årsflödet inom riskområdet vara låg. Ett antal fornlämningar och byggnadsminnen finns inom området och hela Uppsala stad är av stor kulturell vikt. Dock är det svårt att bedöma om objekten och kulturarvet kan klara bestående skador av en översvämning eller inte och om det finns risk för att objektet eller kulturarvet därmed skulle förlora sitt kulturella värde. Det beror på dels i vilket skick objekten är när en översvämning skulle inträffa, dels hur länge vattnet ligger kvar samt om vattnet är strömmande med mycket bråte eller stillastående och rent. Broar med kulturhistoriskt värde redovisas i tabellen nedan. Observera att övrig kulturhistorisk lämning inte presenteras i riskkartan.

Namn/vad	Typ av objekt
Bro - **Uppsala 509:1**	Övrig kulturhistorisk lämning
Bro - **Uppsala 22:1**	Övrig kulturhistorisk lämning
Bro - **Uppsala 504:1**	Övrig kulturhistorisk lämning
Bro - **Uppsala 20:1**	Övrig kulturhistorisk lämning

Under vårfloden 2013 i Uppsala bedömde kommunen att det fanns en risk för stor påverkan på äldre broar som utsattes för väldigt hårt tryck av vattnet. Vallarna i Fyrisån var även väldigt mättade och det fanns en oro för ras. Väg längs med ån spärrades av för tung trafik som en säkerhetsåtgärd. Många broar påverkas av 50-årsflödet och det finns en stor risk för påverkan. Följande områden klassade som riksintresse för kulturmiljövård och fasta fornlämningar som representeras som ytor på kartan berörs vid 50-årsflödet inom riskområdet:

Objektnamn	Typ av objekt	Berörs
Långhundradalen	Riksintresse kulturmiljövård	marginellt
Uppsala stad	Riksintresse kulturmiljövård	
Stadslager - Uppsala 88:1	Fast fornlämning	delvis

En väldigt liten del av Långhundradalen skulle beröras vid en översvämning till 50-årsflödets nivå och risken för påverkan är låg. För Uppsala stad är påverkan på kulturlandskapet större och det är också inom det området de flesta kulturarvsobjekten återfinns. Inom riskområde för 50-årsflöde i Fyrisån berörs följande kulturarvsobjekt:

Objektnamn	Typ av objekt	Berörs
Källa med tradition Uppsala 21:1	Fast fornlämning	

Runristning Uppsala 97:1	Fast fornlämning	
Upplandsmuseet Smedja, Magasin, Akademikvarnen, Garage Uppsala fjärdingen 1:16	Byggnadsminne, Museum	
Linnémuseet. Norra och södra förrådet, fd. prefektbostaden Uppsala dragarbrunn 4:7	Byggnadsminne, Statligt byggnadsminne, Museum	Delvis
Uppsala fjärdingen 30:3 Gamla anatomicum, Institutionsbyggnad, Laboratorim chemicum, övriga delar.	Byggnadsminne	

Vissa objekt/byggnader är representerade flera gånger, fast i olika klassningar. Exempelvis Linnémuseet påverkas och står med som byggnadsminne, statligt byggnadsminne och museum. Upplandsmuseet är i sin lokalisering särskilt utsatt vid översvämning och det finns stor risk för påverkan.

Konsekvenser för miljön

Det finns inga IED- eller IPPC-anläggningar inom översvämningsområdet för 50-årsflödet. Beträffande risk för förorening har det inom ramen för riskhanteringsplanen utretts för föroreningar av riskklass 1 och 2 inom område för beräknat högsta flöde (BHF). Studien visade att det finns ett 20-tal objekt inom översvämningsområde BHF där risken för negativa konsekvenser i samband med en översvämning bedömdes som hög. En närmare studie av vilka av dessa objekt som också ligger inom 50-årsflödets nivå behöver genomföras. Utifrån informationen i riskkartan omfattas inget objekt med riskklass 1 inom 50-årsflödets nivå.

Generellt vid en omfattande översvämning finns det stor risk för spridning av olika föroreningar från miljöfarlig verksamhet och förorenad mark. Det är svårt att säga hur mycket som sprids och även vad som sedimenterar på andra platser när vattennivån sjunker. Det kan finnas risk för diffus spridning av föroreningar nedströms. Inom riskområdet för 50-årsflödet i Fyrisån berörs följande skyddade områden:

Namn/Vad	Beskrivning
Sävjaån-Funbosjön	Natura 2000 - habitatdirektivet
Uppsala Kungsäng	Natura 2000 - habitatdirektivet
Uppsala Kungsäng	Naturreservat

Uppsala- och Vattholmaåsarna	Vattenskyddsområde, Uppsala, Knivsta, Tierp.

Även område skyddad enligt vattenförvaltningsförordningen för dricksvatten berörs av 50-årsflödet. Riskområdet klassas även som känsligt område för näringsbelastning (UWWT-direktivet) och känsligt område för nitratpåverkan (Nitratdirektivet).

En mycket liten del av Natura 2000 området Sävjaån-Funbosjön berörs vid 50-årsflödet. Naturreservatet och Natura 2000 området Uppsala Kungsäng berörs endast delvis och risken för påverkan är låg. Risk för spridning av förorenande ämnen till skyddade vattentäkter inom översvämningsområdet utreddes av Uppsala kommun 2018.[9] Av rapporten framgår att områden med extremt hög, hög samt måttlig känslighet för att föroreningar ska påverka grundvattentäkten berörs vid 50-årsflödet.

Risker vid ett 100-års flöde

Påverkan på människors hälsa

Risk för påverkan på människors hälsa utgår ifrån antalet personer direkt berörda. En översvämning i nivå med 100-årsflödet inom riskområdet skulle direkt påverka 6470 personer (nattbefolkning) och 1106 arbetsställen med en dagbefolkning på 5155 personer.

Vid 100-årsflödet påverkas endast reningsverket Kungsängsverket marginellt och risken för direkta och indirekta effekter som påverkar människors hälsa till följd av det anses vara låg. Ett stort antal personer har sina arbetsplatser inom riskområdet för 100-årsflödet. En översvämning i nivå med 100-årsflödet skulle kunna innebära avbrott i verksamheter vilket direkt och indirekt kan påverka människors hälsa. Avbrott i daglig verksamhet skulle medföra mycket stora krav på samhällets resurser och kapacitet att hantera situationen. Räddningstjänst och kommun skulle ha stort tryck på sig. Prioritering av samhällsviktiga verksamheter kan komma att bli aktuell och omfördelning av sjukvård och omsorgsresurser kan medföra stor belastning på sjukvårdspersonal. Det finns en risk för att elförsörjning påverkas vid en omfattande översvämning som 100-årsflödet. Stora delar av trafiken påverkas vid 100-årsflöde och det finns risk för trafikolyckor i samband med detta och det kan innebära fara för människoliv och hälsa.

Det finns en omfattande risk för att samhällets förmåga att upprätthålla administration, räddningstjänst, polisiär verksamhet och annan samhällsservice kommer att minska vid ett 100-årsflöde inom riskområdet. Stora delar av områden med fastigheter och infrastruktur påverkas vid en översvämning i nivå med 100-årsflödet. Totalt översvämmas 429 byggnader med huvudändamål bostad/industri. 103 byggnader med huvudändamål samhällsfunktion översvämmas.

Bland annat drabbas Polishuset i Uppsala, nio (9) skolor, tio (10) distributionsbyggnader, ett (1) sjukhus och vårdcentral, fyra (4) kyrkor och två (2) badhus. Stadshuset berörs marginellt av 100-årsflödets nivå. Både stora och små vägar översvämmas, vilket skulle kunna innebära en minskad förmåga för räddningstjänst och annan samhällsservice att ta sig fram till behövande i vissa drabbade områden. Närakuten och vårdcentralen

[9] Riskanalys av Uppsala- och Vattholmaåsarnas tillrinningsområde ur grundvattensynpunkt - Uppsala kommun

Sammariterhemmet påverkas. Ett avbrott i denna verksamhet skulle kunna innebära ett högre tryck på Akademiska sjukhuset och innebära en risk för påverkan på människors liv och hälsa.

Ekonomiska konsekvenser

Det finns en risk för att översvämning i nivå med 100-årsflödet skulle påverka fastighetsägare negativt och medföra ekonomiska skador. Inom riskområdet har 5155 personer sitt registrerade arbetsställe och 6470 sin folkbokföringsadress. 1106 arbetsställen skulle påverkas vid ett 100-årsflöde. Sannolikt skulle en flödesutbredning i 100-årsflödets storlek påverka fastighetsägare negativt och innebära stora ekonomiska skador.

100-årsflödet skulle innebära en kraftig påverkan på samhällets möjligheter till att upprätthålla infrastruktur. Kommunikationer skulle påverkas i stor utsträckning, i synnerhet tågtrafiken. Det finns en risk för påverkan på människors hälsa på grund av avbrott i infrastruktur. Minskad framkomlighet i trafiken för samhällsservice och andra tjänster medför en risk för påverkan på människors hälsa.

Inom riskområdet översvämmas delar av Ostkustbanan, främst norrut. Men stopp i trafiken norrifrån skulle även kunna påverka trafikflödet söderut. Ostkustbanan genom Uppsala är riksintresseklassad järnväg och avbrott i det kommunikationsstråket skulle innebära stora ekonomiska kostnader. Ostkustbanan är en hårt trafikerad järnväg. På Ostkustbanan trafikerar både fjärrtåg, regionala tåg, pendeltåg och godståg. Avbrott i den trafiken får stor påverkan inte bara i Uppsala utan även i andra delar av Sverige. Genom Uppsala passerar ett stort antal in- och utpendlare varje dag som skulle påverkas ekonomiskt av avbrott och förseningar.

Det finns risk för att företag med transportbehov via väg och järnväg kan få stora ekonomiska kostnader vid en översvämning i nivå med ett 100-årsflöde inom riskområdet. Exempelvis transporteras flygbränsle till Arlanda via Uppsala och Ostkustbanan.

Inom riskområdet för 100-årsflödet översvämmas 142 ha odlad mark. Ekonomiska konsekvenser av en översvämning på jord- och skogsbruk och annan odlad mark är svår att bedöma. För jordbruket kan det dels bero på tidsaspekten, det vill säga vilken tid på året översvämningen sker. Skadan skulle vara mindre efter skörd än strax före skörd. I förlängningen kan även effekterna av en översvämning på jordbruksmark påverka skörden nästkommande år. Även olika typer av grödor som odlas har varierande ekonomiska konsekvenser.

Även varaktigheten på en översvämning påverkar skadans utsträckning. Drar vattnet undan mycket snabbt kan påverkan på exempelvis skogsbruket vara mindre än om vattnet ligger kvar under en längre tid, då skogsbruk istället kan ta mycket stor skada. Inom riskområdet för 100-årsflödet översvämmas 5,2 ha skog. Den skog som skulle påverkas vid 100-årsflödets utbredning inom riskområdet är liten till ytan och de ekonomiska konsekvenserna kan därför potentiellt bedömas som små.

Konsekvenser för kulturarvet

Generellt anses påverkan på kulturarvet vid en översvämning i nivå med 100-årsflödet inom riskområdet vara låg. Ett antal fornlämningar och byggnadsminnen finns inom området och hela Uppsala stad är av stor kulturell vikt. Dock är det svårt att bedöma om objekten och kulturarvet kan ta bestående skador av en översvämning och därmed förlora sitt kulturella värde. Det beror på dels i vilket skick objekten är när en översvämning skulle inträffa, dels hur länge vattnet ligger kvar samt om vattnet är strömmande med mycket bråte eller stillastående och rent. Broar med kulturhistoriskt värde redovisas i tabellen nedan. Observera att övrig kulturhistorisk lämning inte presenteras i riskkartan.

Namn/vad	Typ av objekt
Bro - **Uppsala 509:1**	Övrig kulturhistorisk lämning
Bro - **Uppsala 22:1**	Övrig kulturhistorisk lämning
Bro - **Uppsala 504:1**	Övrig kulturhistorisk lämning
Bro - **Uppsala 20:1**	Övrig kulturhistorisk lämning

Under vårfloden 2013 i Uppsala bedömde kommunen att det fanns en risk för stor påverkan på äldre broar som utsattes för väldigt hårt tryck av vatten. Vallarna i Fyrisån var även väldigt mättade och det fanns en oro för ras. Väg längs med ån spärrades av för tung trafik som en säkerhetsåtgärd. Många broar påverkas av 100-årsflödet och det finns en stor risk för påverkan.

Följande områden klassade som riksintresse för kulturmiljövård och fasta fornlämningar som representeras som ytor på kartan berörs vid 100-årsflödet inom riskområdet:

Objektnamn	Typ av objekt	Berörs
Långhundrada len	Riksintresse kulturmiljövård	marginellt
Uppsala stad	Riksintresse kulturmiljövård	
Stadslager - Uppsala 88:1	Fast fornlämning	delvis

Endast en liten del av Långhundradalen skulle beröras vid en översvämning till 100-årsflödets nivå och risken för påverkan är låg. För Uppsala stad är påverkan på kulturlandskapet större och det är också inom det området de flesta kulturarvsobjekten återfinns. Inom riskområde för 100-årsflöde i Fyrisån berörs följande kulturarvsobjekt:

Objektnamn	Typ av objekt	Berörs
Källa med tradition Uppsala 21:1	Fast fornlämning	
Runristning Uppsala 97:1	Fast fornlämning	
Upplandsmuseet	Byggnadsminne, Museum	

Smedja, Magasin, Akademikvarnen, Garage Uppsala fjärdingen 1:16		
Linnémuseet. Norra och södra förrådet, fd. prefektbostaden Uppsala dragarbrunn 4:7	Byggnadsminne, Statligt byggnadsminne, Museum	
Gymnastikens hus Svettis Uppsala fjärdingen 34:1	Byggnadsminne	marginellt
Uppsala fjärdingen 30:3 Gamla anatomicum, Institutionsbyggnad, Laboratorim chemicum, övriga delar.	Byggnadsminne	

Vissa objekt/byggnader är representerade flera gånger, fast i olika klassningar. Exempelvis Linnémuseet påverkas och står med som byggnadsminne, statligt byggnadsminne och museum. Upplandsmuseet är i sin lokalisering särskilt utsatt vid översvämning och det finns stor risk för påverkan.

Konsekvenser för miljö

Det finns inga IED-anläggningar eller IED/IPPC-anläggningar inom översvämningsområdet. Beträffande risk för förorening har det inom ramen för riskhanteringsplanen utretts för föroreningar av riskklass 1 och 2 inom område för beräknat högsta flöde (BHF). Studien visade att det finns ett 20-tal objekt inom översvämningsområde BHF där risken för negativa konsekvenser i samband med en översvämning bedömdes som hög. En närmare studie av vilka av dessa objekt som också ligger inom 100-årsflödets nivå behöver genomföras. Utifrån informationen i riskkartan omfattas inget objekt med riskklass 1 inom 100-årsflödets nivå.

Generellt vid en omfattande översvämning finns det stor risk för spridning av olika föroreningar från miljöfarlig verksamhet och förorenad mark. Det är svårt att säga hur mycket som sprids och även vad som sedimenterar på andra platser när vattennivån sjunker. Det kan finnas risk för diffus spridning av föroreningar nedströms.

Inom riskområdet för 100-årsflödet i Fyrisån berörs följande skyddade områden:

Namn/Vad	Beskrivning
Sävjaån-Funbosjön	Natura 2000 - habitatdirektivet
Uppsala Kungsäng	Natura 2000 - habitatdirektivet
Uppsala Kungsäng	Naturreservat
Årike Fyris	Naturreservat
Uppsala- och Vattholmaåsarna	Vattenskyddsområde, Uppsala, Knivsta, Tierp.

Även område skyddad enligt vattenförvaltningsförordningen för dricksvatten berörs av 100-årsflödet. Riskområdet klassas även som känsligt område för näringsbelastning (UWWT-direktivet) och känsligt område för nitratpåverkan (Nitratdirektivet). En mycket liten del av Natura 2000 området Sävjaån-Funbosjön berörs vid 50-årsflödet. Naturreservatet och Natura 2000 området Uppsala Kungsäng översvämmas vid 100-årsflödet men risk för påverkan bedöms som låg.

Risk för spridning av förorenande ämnen till skyddade vattentäkter inom översvämningsområdet utreddes av Uppsala kommun 2018.[10] Av rapporten framgår att områden med extremt hög, hög samt måttlig känslighet för att föroreningar ska påverka grundvattenförekomsten berörs vid 100-årsflödet.

Beräknat högsta flöde

Påverkan på människors hälsa

Risk för påverkan på människors hälsa utgår ifrån antalet personer som är direkt berörda. En översvämning i nivå med beräknat högsta flöde (BHF) inom riskområdet skulle direkt påverka 18 562 personer (nattbefolkning) och 3 206 arbetsställen med en dagbefolkning på 20 090 personer.

Vid en omfattande översvämning såsom BHF skulle sannolikt hela samhället skulle påverkas enormt. Avbrott i daglig verksamhet skulle medföra mycket stora krav på samhällets resurser och kapacitet att hantera situationen. Räddningstjänst och kommun skulle ha ett stort tryck att hantera. Prioritering av samhällsviktiga verksamheter kan komma att bli aktuell och omfördelning av sjukvård och omsorgsresurser kan medföra stor belastning på sjukvårdspersonal. Det finns en risk för att elförsörjning påverkas vid en omfattande översvämning som beräknat högsta flöde.

Reningsverket Kungsängsverket skulle påverkas vid BHF inom riskområdet. Kungsängsverket renar cirka 20 000 000 kubikmeter vatten årligen. Det finns risk för att reningsverket får in vatten från ån vid en översvämning i nivå med BHF och det finns även risk för att orenat vatten släpps ut i ån. Detta kan i sin tur påverka vattentäkter nedströms och medföra risk för människors hälsa. En eventuell översvämning vid reningsverket skulle kunna påverka reningen av vatten och medföra avbrott eller fördröjningar i verksamheten. Uppsala vatten och avfall AB har tagit fram ett åtgärdsprogram för att minska översvämningsriskerna.

Ett stort antal personer har sina arbetsplatser inom riskområdet för BHF. En översvämning i nivå med BHF skulle kunna innebära avbrott i verksamheter vilket skulle direkt och indirekt påverka människors hälsa och samhället i stort. Även Biogasanläggningen översvämmas vid BHF. Vid Biogasanläggningen hanteras biologisk behandling av icke-farligt avfall om mer än 500 ton per år. Varje år tar anläggningen emot 20 000 ton matavfall. Den största delen av den biogas som produceras vid anläggningen används till drivmedel för bilar och stadsbussar och en liten del till uppvärmning. Översvämning vid biogasanläggningen skulle kunna medföra påverkan på

[10] Riskanalys av Uppsala- och Vattholmaåsarnas tillrinningsområde ur grundvattensynpunkt - Uppsala kommun

UTKAST

människors hälsa. Det finns också en ökad risk för trafikolyckor i samband med en översvämning och fara för människoliv och hälsa.

Det finns en omfattande risk för att samhällets förmåga att upprätthålla administration, räddningstjänst, polisiär verksamhet och annan samhällsservice kommer att minska vid ett BHF inom riskområdet. Vid BHF översvämmas totalt 1170 byggnader med huvudändamål bostad/industri och 233 byggnader huvudändamål samhällsfunktion. Bland annat drabbas Polishuset i Uppsala, 14 skolor, 39 distributionsbyggnader, Uppsala Centralstation (järnvägsstationen), 2 sjukhus, 2 vårdcentraler, 2 badhus och 6 kyrkor. Även Länsstyrelsen och Stadshuset skulle direkt påverkas av det beräknade högsta flödet i Fyrisån. Både stora och små vägar översvämmas, vilket skulle kunna innebära en minskad förmåga för räddningstjänst och annan service som hemtjänst att ta sig fram till behövande i vissa drabbade områden. Ett stort antal personer har sina arbetsplatser inom utbredningsområdet för BHF (3 206 arbetsställen och dagbefolkning 20 090).

Sammariterhemmets närakut och vårdcentral och Svartbäckens vårdcentral översvämmas vid BHF. Ett avbrott i dessa verksamheter skulle kunna innebära ett ökat tryck på Akademiska sjukhuset och en risk för människors liv och hälsa.

Ekonomiska konsekvenser

Det finns en omfattande risk för att ett stort antal fastighetsägare skulle påverkas vid BHF och att det skulle medföra stora ekonomiska skador. Vid BHF översvämmas inom riskområdet totalt 233 byggnader med huvudändamål samhällsfunktion och 1170 med huvudändamål bostad/industri.

Kommunikationer skulle påverkas i stor utsträckning, i synnerhet tågtrafiken, som inte enbart berör Uppsala stad utan även andra delar av Sverige och kanske även internationellt. Ostkustbanan genom Uppsala är riskintresseklassad järnväg och avbrott i det kommunikationsstråket skulle innebära stora ekonomiska kostnader. På Ostkustbanan trafikeras både fjärrtåg, regionala tåg, pendeltåg och godståg. Även hårt trafikerade Väg 55 (riksintresseklassad väg) är en viktig transportled som skulle påverkas vid BHF inom riskområdet. Detta skulle kunna medföra trafikstopp och kräva omledning av viktig transport. Avbrott och omledning skulle innebära stora ekonomiska kostnader, både vad gäller vägtrafiken och tågtrafiken. Genom Uppsala passerar ett stort antal in- och utpendlare varje dag som skulle påverkas av avbrott och förseningar. Det finns en risk för att företag med transportbehov via väg och järnväg kan få stora ekonomiska kostnader vid en översvämning i nivå med BHF inom riskområdet, till exempel transporteras flygbränsle till Arlanda via Uppsala och Ostkustbanan.

Ekonomiska konsekvenser för infrastruktur kan även variera beroende på tidsaspekten, då trafikflöden kan variera över tid och årstider. Även varaktigheten av översvämningen spelar en stor roll för vilken skada infrastrukturen får.

Inom riskområdet för BHF översvämmas 441 ha odlad mark. Ekonomiska konsekvenser av en översvämning på jord- och skogsbruk och annan odlad mark är svår att bedöma. För jordbruket kan konsekvenserna bero på vilken tid på året översvämningen sker. Skadan skulle vara mindre efter skörd än strax före skörd. Effekterna av en översvämning på jordbruksmark kan även påverka skörden nästkommande år. Även typen av gröda som odlas kan påverka vilka de ekonomiska konsekvenserna av en översvämning blir.

Även översvämningens varaktighet påverkar skadans utsträckning. Drar sig vattnet undan mycket snabbt kan påverkan på exempelvis skogsbruket vara mindre än jämfört med om vattnet ligger kvar under en längre tid då skogsbruket istället kan ta mycket stor skada. Inom riskområdet för BHF översvämmas 20 ha skog. Det är en relativt liten skogsmarksyta som skulle påverkas vid BHF och de ekonomiska konsekvenserna kan därför bedömas som relativt små.

Konsekvenser för kulturarvet

Generellt anses påverkan på kulturarvet vid en översvämning i nivå med BHF inom riskområdet vara låg. Ett antal fornlämningar och byggnadsminnen finns inom området och hela Uppsala stad är av stor kulturell vikt. Dock är det svårt att bedöma om objekten och kulturarvet kan ta bestående skador av en översvämning och därmed förlora sitt kulturella värde. Dels beror det på i vilket skick objekten är när en översvämning skulle inträffa, dels hur länge vattnet ligger kvar samt om vattnet är strömmande med mycket bråte eller stillastående och rent.

Broar med kulturhistoriskt värde redovisas i tabellen nedan. Observera att övrig kulturhistorisk lämning inte presenteras i riskkartan.

Namn/vad	Typ av objekt
Bro - **Uppsala 509:1**	Övrig kulturhistorisk lämning
Bro - **Uppsala 22:1**	Övrig kulturhistorisk lämning
Bro - **Uppsala 504:1**	Övrig kulturhistorisk lämning
Bro - **Uppsala 20:1**	Övrig kulturhistorisk lämning

Under vårfloden 2013 i Uppsala bedömde kommunen att det fanns en risk för stor påverkan på äldre broar som utsattes för väldigt hårt tryck av vatten. Vallarna i Fyrisån var även väldigt mättade och det fanns en oro för ras. Väg längs med ån spärrades av för tung trafik som en säkerhetsåtgärd. Många broar påverkas av BHF och det finns en stor risk för påverkan.

Följande områden klassade som riksintresse för kulturmiljövård och fasta fornlämningar som representeras som ytor på kartan berörs vid 100-årsflödet inom riskområdet:

Objektnamn	Typ av objekt	Berörs
Långhundradalen	Riksintresse kulturmiljövård	marginellt
Uppsalaslätten och Jumkilsåns dalgång	Riksintresse kulturmiljövård	marginellt
Uppsala stad	Riksintresse kulturmiljövård	
Stadslager - Uppsala 88:1	Fast fornlämning	delvis

Både Långhundradalen och Jumkilsåns dalgång berörs endast marginellt, och någon risk för större påverkan på kulturlandskapet är vid de områdena låg vid BHF. För Uppsala stad är påverkan på kulturlandskapet större och det är också inom det området de flesta kulturarvsobjekten återfinns.

Följande kulturarvsobjekt berörs vid BHF inom riskområdet:

Objektnamn	Typ av objekt	Berörs
Källa med tradition Uppsala 21:1	Fast fornlämning	
Runristning Uppsala 97:1	Fast fornlämning	
Vägmärke Danmark 107:1	Fast fornlämning	
Vägmärke Uppsala 107:1	Fast fornlämning	
Upplandsmuseet Smedja, Magasin, Akademikvarne n, Garage Uppsala fjärdingen 1:16	Byggnadsminne, Museum	
Linnémuseet. Norra och södra förrådet, fd. prefektbostaden Uppsala dragarbrunn 4:7	Byggnadsminne, Statligt byggnadsminne, Museum	
Televerkets hus Uppsala dragarbrunn 30:5	Byggnadsminne	delvis
Katedralsskolan s rektorsgård Uppsala luthagen 75:1	Byggnadsminne	
Uppsala stationshus Uppsala dragarbrunn 32:6	Byggnadsminne	
Gymnastikens hus Svettis Uppsala fjärdingen 34:1	Byggnadsminne	delvis
Uppsala fjärdingen 30:3 Gamla anatomicum, Institutionsbygg nad,	Byggnadsminne	

Laboratorim chemicum, övriga delar.	

Vissa objekt/byggnader är representerade flera gånger, fast i olika klassningar. Exempelvis Linnémuseet påverkas och står med som byggnadsminne, statligt byggnadsminne och museum. Upplandsmuseet är i sin lokalisering särskilt utsatt vid översvämning och det finns stor risk för påverkan.

Konsekvenser för miljö

Det finns två IED -anläggningar inom översvämningsområdet i nivå med BHF, Biogasanläggningen vid Kungsängens gård (anläggningsnummer 0380-60-013) och SLU Funbo-Lövsta (anläggningsnummer 0380-90-039). Verksamheten vid biogasanläggningen vid Kungsängens gård omfattar bortskaffning eller återvinning av icke farligt avfall genom biologisk, fysisk och kemisk behandling, förbehandling för förbränning, fragmentering med mera i en omfattning av mer än 75 ton per dygn eller mer än 18 750 ton per år. Verksamheten på SLU Funbo-Lövsta omfattar djurhållning av nötkreatur, hästar eller minkar med en omfattning av mer än 400 djurenheter.

Det finns en miljöfarlig verksamhet inom riskområdet som klassas som en IPPC-anläggning. Det är Lantmännen Cerealia (ägs av Lantmännen Mills AB) och har IPPC kod 6.4 (b) IED nummer 0380-189. Lantmännen Cerealia framställer livsmedel med beredning av vegetabiliska råvaror.

Risk för förorening av Fyrisån, vattentäkt och skyddade områden nedströms bedöms av verksamheten som mycket liten. Området är i dagsläget föremål för ny detaljplaneläggning. Det nya planförslaget för området möjliggör att den befintliga verksamheten ersätts med byggnader med bostads- och centrumändamål.

Risk och påverkan har inom ramen för riskhanteringsplanen utretts för föroreningar av riskklass 1 och 2 inom område för BHF. Studien visade att det finns ett 20-tal objekt inom översvämningsområde i nivå med BHF där risken för negativa konsekvenser i samband med en översvämning bedömdes som hög.

Generellt vid en omfattande översvämning finns det stor risk för spridning av olika föroreningar från miljöfarlig verksamhet och förorenad mark. Det är svårt att säga hur mycket som sprids och även vad som sedimenterar på andra platser när vattennivån sjunker. Det kan finnas risk för diffus spridning av föroreningar nedströms.

Inom riskområdet för BHF i Fyrisån berörs följande skyddade områden:

Namn/Vad	Beskrivning
Sävjaån-Funbosjön	Natura 2000 - habitatdirektivet
Uppsala Kungsäng	Natura 2000 - habitatdirektivet
Uppsala Kungsäng	Naturreservat
Årike Fyris	Naturreservat

Uppsala- och Vattholmaåsarna	Vattenskyddsområde, Uppsala, Knivsta, Tierp.

Även område skyddad enligt vattenförvaltningsförordningen för dricksvatten berörs av BHF. Riskområdet klassas även som känsligt område för näringsbelastning (UWWT-direktivet) och känsligt område för nitratpåverkan (Nitratdirektivet).

En mycket liten del av Natura 2000 området Sävjaån-Funbosjön berörs vid BHF. Naturreservatet och Natura 2000 området Uppsala Kungsäng översvämmas vid BHF men risk för påverkan bedöms som låg.

Risk för spridning av förorenande ämnen till skyddade vattentäkter inom översvämningsområdet utreddes av Uppsala kommun 2018 (*Riskanalys av Uppsala- och Vatteholmaåsarnas tillrinningsområde ur grundvattensynpunkt*, Geosigma, 2018-04-17). Av rapporten framgår att områden med extremt hög, hög samt måttlig känslighet för att föroreningar ska påverka grundvattenförekomsten berörs vid BHF.

UTKAST

Påverkan på nuvarande ekologisk och kemisk status

I princip allt vatten i Sverige, förutom det öppna havet, är indelat i mindre enheter som kallas vattenförekomster. Detta görs för att kunna beskriva tillståndet i vattnet och bedöma vilka mål, miljökvalitetsnormer, som ska gälla. En miljökvalitetsnorm för vatten beskriver den kvalitet en så kallad vattenförekomst ska ha nått vid en viss tidpunkt. Huvudregeln är att alla vattenförekomster ska uppnå det som inom vattenförvaltning kallas *god status*. Det är vattendelegationen vid Vattenmyndigheten i respektive distrikt som beslutar om miljökvalitetsnormerna för en vattenförekomst. Genom normerna ställer delegationerna krav på ekologisk och kemisk kvalitet i ytvatten, och krav på kemisk kvalitet och vattentillgång för grundvatten.

Åtgärderna i förvaltningsplanen och riskhanteringsplanen bör i möjligaste mån kunna ge effekter som gynnar båda målen. Nedan följer de vattenförekomster som är relevanta inom ramen för riskhanteringsplanen, statusen för dessa vattenförekomster samt hur en översvämning potentiellt kan påverka vattenförekomstens status.

Vattenförekomst Fyrisån (Jumkilsån - Sävjaån)

Ekologisk status: Måttlig (2017-2021). Den ekologiska statusen i Fyrisån är måttlig på grund av höga halter av närsalter, halter över gränsvärdet för ammoniak och diklofenak samt vandringshinder.

Kemisk status: Uppnår ej god (2017-2021). Vattenförekomsten uppnår ej god kemisk status, på grund av halter över gränsvärdet av Antracen, Fluoranten, PFOS och Tributyltennföreningar.

Påverkan: En översvämning av 50-årsflödesnivå riskerar att påverka vattenförekomstens status negativt med avseende på halterna av miljögifter och ökad övergödning. Detta med koppling till att förorenade områden, urban markanvändning, transport och infrastruktur samt jordbruksmark berörs av en översvämning. En översvämning av 100-årsflödesnivå riskerar att påverka vattenförekomstens status negativt med anledning av pågående och nedlagda verksamheter.

Sävjaån

Ekologisk status: måttlig (2017-2021). Den ekologiska statusen i Sävjaån är måttlig på grund av höga halter av närsalter samt vandringshinder.

Kemisk status: Uppnår ej god (2017-2021). Vattenförekomsten uppnår ej god kemisk status, på grund av halter över gränsvärdet av PFOS.

En översvämning av 50-årsflödesnivå riskerar att påverka vattenförekomstens status negativt med avseende på ökad övergödning. Detta med koppling till att jordbruksmark berörs av en översvämning.

Vattenförekomst Fyrisån (Ekoln - Sävjaån)

Ekologisk status: Måttlig (2017-2021). Den ekologiska statusen i Fyrisån är måttlig på grund av höga halter av närsalter, halter över gränsvärdet för ammoniak samt vandringshinder.

UTKAST

Kemisk status: Uppnår ej god (2017-2021). Vattenförekomsten uppnår ej god kemisk status, på grund av halter över gränsvärdet av Antracen, Benso(a)pyrene, PFOS och Tributyltennföreningar.

En översvämning av 50-årsflödesnivå riskerar att påverka vattenförekomstens status negativt med avseende på halterna av miljögifter och ökad övergödning. Detta med koppling till att förorenade områden, urban markanvändning, transport och infrastruktur samt jordbruksmark berörs av en översvämning. En översvämning av 100-årsflödesnivå riskerar att påverka vattenförekomstens status negativt med anledning av pågående och nedlagda verksamheter.

UTKAST

Mål för arbetet

Syftet med översvämningsförordningen och i förlängningen riskhanteringsplanen är att minska ogynnsamma följder av översvämningar inom de fyra fokusområdena människors hälsa, miljön, kulturarvet och ekonomisk verksamhet. De övergripande målen utgår från de fyra fokusområdena och är vägledande för riskhanteringsplanen. De övergripande målen är:

- **Människors hälsa** – värna människors liv och hälsa och minska antalet personer som påverkas negativt av en översvämning.
- **Miljön** – skydda och begränsa skador på livsmiljöer och ekosystemen vid en översvämning.
- **Kulturarvet** – skydda och begränsa skador på värdefulla kulturmiljöer och annat materiellt kulturarv vid en översvämning.
- **Ekonomisk verksamhet** – minska ekonomiska förluster, upprätthålla samhällsviktig verksamhet samt skydda och begränsa skador på egendom vid en översvämning.

Utifrån de övergripande målen har resultatmål tagits fram inom vart och ett av de fyra fokusområdena. Resultatmålen preciserar vilken påverkan på samhället som kan accepteras vid en omfattande översvämning samt vilka funktioner som bör upprätthållas och fungera. Resultatmålen är vägledande i arbetet med att identifiera behov av eventuella åtgärder. Resultatmålen har klassats utifrån fyra åtgärdskategorier:

- **Förebyggande**, till exempel långsiktiga mål att använda i bland annat översiktsplaner, tillståndsbeslut och permanenta åtgärder.
- **Skyddsfunktioner**, till exempel funktion/nivå hos permanenta och temporära invallningar och kapacitet på pumpar.
- **Beredskapsförmåga/hantering**, till exempel räddningstjänstens möjlighet att varna, informera och planera.
- **Återställning/uppföljning/lärande**, till exempel samla erfarenheter från inträffade händelser.

Nedanstående är länsstyrelsens förslag på resultatmål utifrån varje fokusområde. En mer detaljerad förteckning och beskrivelse av resultatmålen går att finna i bilaga.

Övergripande

Nummer	Resultatmål	Kommentar
Ö1	***Invallningar och andra översvämningsskydd ska finnas tillgängliga vid en situation med höga flöden och/eller översvämning.***	Åtgärdskategori: skyddsfunktion. Finns även underliggande kunskapsmål som berör kunskap om samt förteckning av tillgängliga resurser i form av översvämningsskydd hos

UTKAST

		kommunen samt en beskrivning av vilka verksamheter som dessa avses skydda.
Ö2	***Kommunikationen och samverkansformerna mellan berörda myndigheter och aktörer är tydlig före, under och efter en situation med höga flöden och/eller en översvämning.***	Åtgärdskategori: beredskapsförmåga/hantering. Detta uppnås primärt genom funktionen Tjänsteman i Beredskap (TiB).
Ö3	***Det finns en beredskap för att tidigt få indikationer om höga flödessituationer i vattendraget.***	Åtgärdskategori: beredskapsförmåga/hantering. En föreslagen ambition för nästa cykel är kompletterande mätstationer för att få tidiga indikationer i angränsande vattendrag.
Ö4	***Det finns en beredskap för att tidigt informera allmänheten om höga flöden i vattendraget.***	Åtgärdskategori: beredskapsförmåga/hantering.

Människors hälsa

Nummer	Resultatmål	Kommentar
H1	***Risk för översvämning ska alltid beaktas vid nybebyggelse, oavsett återkomsttid.***	Åtgärdskategori: Förebyggande.
H2	***Konsekvenser av översvämningar av Fyrisån inom Uppsala stad ska minimeras.***	Åtgärdskategori: Förebyggande.
H3	***Ny sammanhållen bebyggelse, större riskobjekt eller bebyggelse med samhällsviktig verksamhet bör lokaliseras till områden som inte hotas av översvämning. Även enstaka verksamheter eller***	Åtgärdskategori: förebyggande. Resultatmålet har reviderats sedan föregående cykel med utgångspunkt i Boverkets tillsynsvägledning för översvämningsrisker.[11]

[11] Tillsynsvägledning avseende översvämningsrisker (boverket.se)

	industriområden med risk för stor miljöpåverkan vid översvämning bör lokaliseras till områden som inte hotas av översvämning. Samtliga ovanstående objekt och verksamheter bör som grundregel lokaliseras över beräknad högsta flöde. Effekten av ett förändrat klimat under bebyggelsens förväntade livslängd ska beaktas.	Resultatmålet kopplar även an till två kunskapsmål rörande hur en översvämning påverkar verksamheterna och objekten, vilka konsekvenser översvämningen medför samt ett mål om en medvetenhet kring riskerna.
H4	***Samhällsfunktioner och bebyggelse av mindre vikt kan tillåtas lokaliseras till områden med måttlig sannolikhet för översvämning. Det kan röra sig om enstaka villor, fritidshus, restauranger, mindre industrier med liten eller obetydlig miljöpåverkan, vägar med förbifartsmöjligheter med mera. Den årliga sannolikheten för översvämning bör då vara mindre än 1/200. Effekten av ett förändrat klimat under bebyggelsens förväntade livslängd behöver beaktas.***	Åtgärdskategori: förebyggande. Resultatmålet har reviderats sedan föregående cykel med utgångspunkt i Boverkets tillsynsvägledning för översvämningsrisker.[12]
H5	***I områden som hotas av en översvämning med en årlig sannolikhet som är större än 1/200, bör det inte tillkomma någon bebyggelse utöver vissa enklare byggnader av lågt värde där få personer vistas. Exempel på detta kan vara garage och båthus. Effekten av ett förändrat klimat under bebyggelsens förväntade livslängd behöver beaktas.***	Åtgärdskategori: förebyggande. Resultatmålet har reviderats sedan föregående cykel med utgångspunkt i Boverkets tillsynsvägledning för översvämningsrisker.[13]
H6	***Översvämningsrisken från skyfall går aldrig helt att undvika. Som ett minimum bör bebyggelse***	Åtgärdskategori: förebyggande.

[12] Tillsynsvägledning avseende översvämningsrisker (boverket.se)
[13] Ibid.

	planläggas så att den årliga sannolikheten för att bebyggelse tar skada vid översvämning är mindre än 1/100. Både regnets intensitet och varaktighet påverkar den totala regnvolymen som kan leda till översvämning. Effekten av ett förändrat klimat under bebyggelsens förväntade livslängd behöver beaktas.	Resultatmålet har reviderats sedan föregående cykel med utgångspunkt i Boverkets tillsynsvägledning för översvämningsrisker.[14] Resultatmålet kopplar även an till två kunskapsmål rörande hur en översvämning påverkar verksamheterna och objekten, vilka konsekvenser översvämningen medför samt ett mål om en medvetenhet kring riskerna. Resultatmålet kopplar även an till två kunskapsmål rörande hur en översvämning påverkar verksamheterna och objekten, vilka konsekvenser översvämningen medför samt ett mål om en medvetenhet kring riskerna.
H7	***Översvämningsrisken från skyfall går aldrig helt att undvika. Som ett minimum bör samhällsfunktioner och bebyggelse av mindre vikt planläggas så att den årliga sannolikheten för att bebyggelsen tar skada vid översvämning är mindre än 1/100. Detta är alltså samma utgångspunkt som för ny sammanhållen bebyggelse och samhällsviktig verksamhet. Effekten av ett förändrat klimat under bebyggelsens förväntade livslängd behöver beaktas.***	Åtgärdskategori: förebyggande. Resultatmålet har reviderats sedan föregående cykel med utgångspunkt i Boverkets tillsynsvägledning för översvämningsrisker.[15]
H8	***Det finns information om vilka vägar som påverkas av en översvämning samt möjliga omledningsvägar för att***	Åtgärdskategori: beredskapsförmåga/ hantering. Ett tillägg har gjort sedan föregående cykel om att arbetet

[14] Ibid.
[15] Tillsynsvägledning avseende översvämningsrisker (boverket.se)

	räddningstjänst, polis, ambulans och vårdpersonal ska kunna nå nödställda vid en översvämning, oavsett återkomsttid. Detta arbete ska följas upp vart tredje år.	ska följas upp vart tredje år. Måluppfyllelse behöver ske i samverkan med Region Uppsala. Det finns även ett underliggande kunskapsmål om att berörda aktörer ska ha kännedom om möjliga omledningsvägar till de byggnader som påverkas av en översvämning.
H9	***Inga vattenskyddsområden ska påverkas så att vattentäkten tar bestående skada på grund av en översvämning i nivå med ett beräknat högsta flöde.***	Åtgärdskategori: Skyddsfunktioner. Även resultatmål inom fokusområde Miljö.
H10	***Översvämningar försämrar inte ekologisk och kemisk vattenstatus i vattenmiljön eller medför spridning av kritiskt hälsopåverkande ämnen, vid en översvämning i nivå med ett beräknat högsta flöde.***	Åtgärdskategori: Förebyggande. Inkluderar även ett kunskapsmål rörande information om vilka förorenande eller kritiskt hälsopåverkande ämnen som kan spridas vid en översvämning samt om hur dessa kan påverka vattenstatusen.

Miljön

Nummer	Resultatmål	Kommentar
M1	***För miljöfarliga verksamheter (A-, B-, C- och U-anläggningar) eller förorenade områden (riskklass 1 och 2) ska en översvämning i nivå med ett beräknat högsta flöde ej medföra en betydande miljöpåverkan.***	Åtgärdskategori: Förebyggande.

M2	***Naturmiljön och arter ska inte ta bestående skada på grund av en översvämning i nivå med ett beräknat högsta flöde.***	Åtgärdskategori: Förebyggande.

Kulturarvet

Nummer	Resultatmål	Kommentar
K1	***Inga kulturmiljöobjekt eller relevanta värden för riksintresseområden för kulturmiljövården ska ta stor permanent skada på grund av en översvämning med en återkomsttid på 100 år eller oftare.***	Åtgärdskategori: Förebyggande. Kulturmiljöobjekt definieras i den här kontexten som fornlämningar, enskilda byggnadsminnen, kyrkliga kulturminnen, statliga byggnadsminnen och museer.
K2	***Berörda fastighetsägare och förvaltare av kulturmiljöobjekt är informerade om hur de kan arbeta såväl förebyggande som vid en situation med höga flöden och/eller en översvämning för att minska skadorna på kulturmiljöobjekt.***	Åtgärdskategori: Förebyggande. Kulturmiljöobjekt är i den här kontexten fornlämningar, enskilda byggnadsminnen, kyrkliga kulturminnen, statliga byggnadsminnen och museer.
K3	***Det variationsrika odlingslandskapet och naturliga betesmarker (eller motsvarande) får inte ta permanent skada vid en översvämning i nivå med beräknat högsta flöde.***	Åtgärdskategori: Förebyggande.

Ekonomisk verksamhet

Nummer	Resulatmål	Kommentar
E1	***Den acceptabla avbrottstiden i verksamheten på industrier eller arbetsställen ska inte överskridas på grund av en översvämning***	Åtgärdskategori: Skyddsfunktion.

	med en återkomsttid på 100 år eller oftare.	
E2	***Åkermarkens dränering ska inte långsiktigt försämras. Åkermarkens biologiska egenskaper ska inte försämras.***	Åtgärdskategori: Skyddsfunktion. Relevant att beakta eventuella målkonflikter vid åtgärdsåtagande.

UTKAST

Åtgärder och prioritering

Åtgärderna i riskhanteringsplanen utgår från de mål som formulerats för planen och har i den utsträckning det varit möjligt formulerats så att de ska bli specifika och mätbara. Flera av åtgärderna är fortsatt pågående åtgärder från den föregående cykeln och andra åtgärder har tagits fram av andra aktörer oberoende av denna plan. Riskhanteringsplanens åtgärder är inte bindande för de berörda aktörerna, däremot kan andra lagar och förordningar ligga till grund för att åtgärderna genomförs. Det finns möjlighet att ansöka hos MSB om statsbidrag för förebyggande åtgärder mot översvämning i bebyggda områden.[16]

Åtgärderna är indelade i fyra åtgärdskategorier:

- **Förebyggandeåtgärder** – åtgärder som förhindrar skador genom att undvika eller anpassa utvecklingen av översvämningshotade områden.
- **Skyddsåtgärder** – strukturella och icke-strukturella åtgärder som minskar översvämningshot, sårbarhet eller konsekvenser av översvämningar.
- **Beredskapsåtgärder** – förberedelser för en översvämningshändelse i form av tidig varning, planer, övningar och utbildningar.
- **Återställningsåtgärder** – förberedelser för återställning och förbättringar samt erfarenhetsåterföring.

Samtliga åtgärder i planen är kategoriserade enligt EU:s klassificering M11-M61. En fullständig lista av alla åtgärder och vilka resultatmål de kopplar till finns i bilaga.

Förebyggandeåtgärder

Förslag på åtgärd	Kommentar
Revidera översvämningskarteringen för Fyrisån	Översvämningskarteringen för Fyrisån befinner sig i en process av revidering då den visat sig innehålla vissa felaktigheter i inmätningarna. MSB ska under 2021 se över och revidera karteringen. Ansvar: MSB. Målår 2021.
Analys av reviderad översvämningskartering för Fyrisån	En reviderad översvämningskartering, se ovanstående åtgärd, kan eventuellt visa ett nytt utbredningsområde. Länsstyrelsen samordnar det övergripande analysarbetet för att utreda skillnaden i utbredningsområde mellan föregående kartering och den reviderade. Eventuellt kan åtgärder och riktlinjer behöva ses över och revideras därefter. Målår: 2022.

[16] Statsbidrag naturolyckor (msb.se)

Ta fram en skyfallsplan för Uppsala kommun	Uppsala kommun arbetar med att ta fram en skyfallsplan för kommunen utifrån MSB:s vägledning för skyfallskartering.[17] Skyfallskarteringen togs fram 2021 och arbetet är allt jämt pågående. Målår är 2022.
Anordna regelbundna samverkansforum för Fyrisån	Länsstyrelsen föreslår återkommande samverkansforum, förslagsvis på våren och hösten, med alla berörda aktörer. Syftet med forumet är att sprida kunskap om översvämningsrisken kring Fyrisån och samverka kring åtgärder. Från 2022 till 2027.
Undersök möjligheterna att implementera Blåljuskollen	Blåljuskollen är en checklista framtagen av Lantmäteriet och Trafikverket för Sveriges kommuner. Den pekar ut geodata som är av särskild vikt för blåljusaktörerna. Syftet med checklistan är att kvalitetssäkra kommunens geodataprocesser så att kommunen skapar och uppdaterar de geodata som blåljusaktörer behöver för att hitta rätt. Länsstyrelsen, i samverkan med Uppsala kommun, tar på sig att utreda eventuellt behov. Målår 2022 med eventuell åtgärd 2022 eller 2023.
Studera hur en översvämning påverkar infrastruktur med riksintresse och vilka konsekvenser detta medför. Studiens resultat ska ligga till grund för bedömningen av om när den acceptabla avbrottstiden överskrids eller allvarlig störning uppstår. Om studien visar att den acceptabla avbrottstiden överskrids eller allvarlig störning uppstår på grund av en översvämning i nivå med ett beräknat högsta flöde eller ett 100-årsflöde ska förslag på åtgärder tas fram.	Pågående åtgärd från föregående cykel. Trafikverket tog 2017 fram en nationell handlingsplan för klimatanpassning som bland annat berör översvämningar, frågan är dock komplex och berör många aktörer och därför har åtgärden fått vänta. Trafikverket ska under 2021 ta fram en klimat- och sårbarhetsanalys för att ytterligare analysera förutsättningarna.

[17] Vägledning för skyfallskartering : tips för genomförande och exempel på användning (msb.se)

	Åtgärden behöver genomföras i samverkan mellan Trafikverket och länsstyrelsen m.fl.
Studera hur en översvämning oavsett återkomsttid påverkar samhällsviktig verksamhet och vilka konsekvenser detta medför. Studiens resultat ska ligga till grund för bedömning av om när den acceptabla avbrottstiden överskrids eller allvarlig störning uppstår.	Åtgärden genomfördes under föregående cykel, bland annat i form av en kartering och en workshop. Nya uppgifter som framkommit efter studien, i form av nya inmätningar kring Fyrisån, gör dock att det finns behov av ett omtag. Åtgärdsformuleringen har även reviderats och omfattar ”samhällsviktig verksamhet” i sin helhet. Studien samordnas av länsstyrelsen och inbegriper ett flertal aktörer. Målår 2025 med inledande diskussioner 2022-2024.
Uppsala kommun utreder behovet av magasinsvolym och konsekvenser av ökad dämning av Fyrisån uppströms Uppsala stad för att minska översvämningsrisken i Uppsala stad. Utifrån detta underlag ta fram mer detaljerade utredningar för att studera om konsekvenserna av en ökad dämning uppströms Uppsala stad är rimlig i relation till konsekvenserna av en omfattande översvämning i Uppsala stad.	Pågående åtgärd från föregående cykel, två utredningar har redan genomförts. Uppsala kommun och Fyrisåns Vattenförbund har fått medel av länsstyrelsen för att utreda förutsättningarna för att genom dämning i Vattholmaån skapa våtmarker av f.d. Stocksjön och Knivstasjön. Arbetet är alltjämt pågående.
Uppdatera länsstyrelsens rekommendationer för fysisk planering inom översvämningshotade områden.	Boverket tog 2018 fram en tillsynsvägledning för översvämningsrisker vilket resultatmålen har reviderats utifrån. Det pågår diskussioner i klimatanpassningsnätverket om att revidera ”Klimatanpassning i fysisk planering – vägledning från länsstyrelserna”[18] från 2012 och tillhörande ”checklista för klimatanpassning i fysisk planering”[19] från 2016.

[18] Klimatanpassning i fysisk planering – Vägledning från länsstyrelserna.pdf (lansstyrelsen.se)
[19] Checklista-verktyg-for-klimatanpassning-i-fysisk planering_2016.pdf (lansstyrelsen.se)

	Länsstyrelsen arbetar för att en revidering ska komma till stånd med utgångspunkt i nya Plan- och bygglagen.
Den löpande förebyggande tillsynen av verksamhetsutövare/fastighetsägare med oljeavskiljare fokuseras till riskområdet. Verksamhetsutövare/ fastighetsägare föreläggs att sanera oljeavskiljare som inte längre är i bruk.	Åtgärd från föregående cykel. Miljöförvaltningen på Uppsala kommun har tagit fram en lista över vilka verksamheter som finns inom riskområdet. Riktad tillsyn sker under hela nästa cykel.
Kartlägg vilka kritiskt miljö- och hälsopåverkande ämnen som kan förväntas spridas i ekosystemet från miljöfarliga verksamheter (A- och B-anläggningar) vid en översvämning.	Åtgärd från föregående cykel. Miljöförvaltningen på Uppsala kommun har tagit fram en lista över vilka miljöfarliga verksamheter som finns inom riskområdet. Riktad tillsyn sker under hela nästa cykel.
Kartlägg vilka kritiskt miljö- och hälsopåverkande ämnen som kan förväntas spridas i ekosystemet från förorenade områden (riskklass 1 och 2) vid en översvämning och arbeta med att sprida resultatet av dessa.	Åtgärd från föregående cykel. En GIS-kartering togs fram under föregående cykel samt en workshop med analysmoment genomfördes. Arbetet under nästkommande cykel fokuserar på att sprida resultatet av analysen på lämpligt sätt.
Utreda sjukvårdens behov av beredskap för vattenburna mikrobiellt orsakade sjukdomar.	Åtgärd från föregående cykel som ej hann påbörjas. Behöver ske i samverkan med Region Uppsala.
Sprid underlag som visar vilka förorenade områden (riskklass 2) som ligger inom riskområdet och hur dessa påverkas av en översvämning med en återkomsttid på 100 år eller oftare.	GIS-underlag togs fram och workshop genomfördes föregående cykel. Det har bedömts relevant att sprida detta underlag i lämpliga forum.
Ge stöd och information om risker kopplat till översvämning till verksamhetsutövare inom översvämningshotat område i nivå med beräknat högsta flöde.	En översvämningsbroschyr togs fram under föregående cykel och finns tillgänglig på kommunens och länsstyrelsens hemsida. Fortsatt arbete med att sprida broschyren och vid behov revidera innehållet.

Skyddsåtgärder

Förslag på åtgärd	Kommentar

Beredskapsåtgärder

Förslag på åtgärd	Kommentar
Utredning av möjlighet till ytterligare utplacering av hydrologiska mätstationer i Fyrisån och tillrinnande vattendrag.	En mätstation placerades ut 2016. Ett arbete har inletts för att hitta en mer långsiktig finansieringslösning för mätstationen, en lösning som inte är beroende av bidrag som betalas ut av MSB. En dialog initieras med berörda om behovet av ytterligare mätstationer och lokaliseringen av dessa. Målår för dialog är 2021/2022, eventuell åtgärd 2022/2023.
Genomföra en infoinsats, riktad till allmänheten som planerar att bygga i områden som riskerar att översvämmas, med syfte att medvetandegöra för blivande småhusägare såväl som fastighetsägare och ansvariga för samhällsviktig verksamhet om deras ansvar, skyldigheter och möjligheter kopplat till att en översvämning på utpekad mark inte är en oförutsedd händelse. (Juridiskt ansvar, möjlighet till stöd och information, försäkringsfrågor mm.)	Ursprunglig åtgärd från föregående riskhanteringsplan. En översvämningsbroschyr[20] togs fram under föregående cykel som har spridits via de deltagande aktörernas hemsidor samt i andra relevanta sammanhang. Pågående under 2022-2027 vid behov.

[20] Ansvar vid översvämning - information till fastighetsägare.pdf (lansstyrelsen.se)

Forsätt förvalta webbsidan http://www.fyris-on-line.nu	Fyris-on-line.nu sköts av programmet för luft-, vatten- och landskapslära, institutionen för geovetenskaper vid Uppsala universitet i samarbete med Uppsala kommun och Uppsala vatten och avfall AB. På sidan går det att följa vattenståndet och vattenflödet i ån i realtid. Projektet startade som en del av Naturvetenskapliga Forskningsrådets program för populärvetenskap, Budkavleåret-2000.
Följ upp, utvärdera och eventuellt revidera analys som visar möjliga omledningsvägar för att nödställda ska nås av räddningstjänst, polis, ambulans och vårdpersonal vid en översvämning	Pågående åtgärd från föregående cykel. Länsstyrelsen har under föregående cykel samordnat arbetet med Räddningstjänsten, Polisen, Ambulanssjukvården samt Trafikverket för att analysera omledningsvägar. Det finns dock ett behov av att kontinuerligt arbeta med denna fråga så informationen hålls aktuell. Nästa cykel samordnar och leder länsstyrelsen arbetet tillsammans med ovanstående aktörer samt Region Uppsala. Målet är att ha en uppdaterad studie/analys samt en process för att denna hålls uppdaterad. Målår 2024 och därefter kontinuerligt.
Utifrån framtagen studie av hur beräknat högsta flöde påverkar reningsverket Kungsängsverkets bassänger tas ett åtgärdsprogram fram. Åtgärdsprogrammet innehåller åtgärder som ska genomföras under en 10 års period för att minska risken för negativa konsekvenser vid en översvämning samt klimatanpassa reningssteg.	Åtgärds-programmet togs fram 2016. Åtgärderna i programmet genomförs 2016-2026. Uppföljning och presentation av åtgärderna sker förslagsvis i samverkansforum.

Återställningsåtgärder

Förslag på åtgärd	Kommentar
Sprid och vid behov revidera kartläggning av prioriterade naturtyper (betesmark, strandängar, rikkärr) och hotade arter som visar hur dessa påverkas av en översvämning i nivå med ett beräknat högsta flöde.	Tre workshopar genomfördes under föregående cykel. Under kommande cykel ska resultatet spridas i lämpliga forum samt ses över och vid behov revideras.

UTKAST

Åtgärder enligt annan lagstiftning

Åtgärder enligt 5 kap Miljöbalken (Miljökvalitetsnormer och miljökvalitetsförvaltning)

EU:s ramdirektiv för vatten infördes 2000 och syftar till ett långsiktigt och hållbart utnyttjande av våra vattenresurser. Arbetet ska liksom för översvämningsdirektivet ske på ett likartat sätt inom EU och ska rikta in sig på att minska föroreningar, främja en hållbar vattenanvändning och förbättra välståndet för de vattenberoende ekosystemen. Det övergripande målet för vattenförvaltningen är att uppnå god vattenstatus senast till år 2027. God status innebär god ekologisk och kemisk status i alla inlands- och kustvatten. För grundvatten innebär det, förutom god kemisk status även god kvantitativ status.

Ramdirektivet för vatten betonar att vatten är gränslöst och att vi måste samarbeta över nationsgränser såväl som andra administrativa gränser för att kunna säkra en god vattenkvalitet och tillgång till vatten inom gemenskapen. Precis som inom översvämningsförordningen arbetar man inom vattenförvaltningen med sexåriga arbetscykler. I varje cykel analyseras och beskrivs tillståndet i vattenförekomsterna. Till grund för beskrivningarna ligger bland annat data från övervakning och olika typer av modellanalyser. Baserat på tillståndet i vattenmiljöerna och den påverkan som vattnet utsätts för arbetas ett åtgärdsprogram fram. För varje vattenförekomst fastställs vilket kvalitetskrav som ska gälla, det vill säga vilken miljökvalitetsnorm som vattnet ska ha. I slutet av varje cykel fastställer vattendelegationen åtgärdsprogram, förvaltningsplan och miljökvalitetsnormer, som blir utgångspunkt för arbetet under kommande cykel.

Samråd för åtgärdsprogrammet för Norra Östersjöns vattendistrikt 2021 – 2027 pågick från 1 november 2020 till 30 april 2021, med undantag för vissa utpekade vattenförekomster där samrådstiden istället ägde rum från och med 1 mars 2021 till och med 30 april 2021. Den kortare samrådstiden var kopplad till arbetet med den nationella planen för omprövning av vattenkraft och det är vattenkraft som ska omprövas åren 2022 – 2024 som berörs. Vattenförvaltningens arbete och arbetet enligt förordningen om översvämningsrisker ska samverkas enligt förordningens 13 § för att synergieffekter mellan de olika delarna ska bidra till såväl god vattenstatus som minskade översvämningsrisker. Detta har skett genom att Länsstyrelsens samordnare för arbetet med översvämningsförordningen har informerat om arbetet och riskhanteringsplanen för Uppsala på samrådsmötet den 18 februari 2021. Regelbundna avstämningar har även skett med beredningssekretariatet på länsstyrelsen. I kapitlet ”Påverkan på nuvarande ekologisk och kemisk status” beskrivs mer ingående hur en översvämning inom riskområdet kan påverka vattenförekomsterna.

Förslag på åtgärdsprogram för Norra Östersjöns vattendistrikt 2021 – 2027 innehåller åtgärder som behöver genomföras för att miljökvalitetsnormerna för vatten ska kunna följas. Ett antal åtgärder ur åtgärdsprogrammets huvuddokument har anknytning till översvämning och bedöms vara relevanta för Örebro tätort. Flera av dessa åtgärder har koppling till fysisk planering, där beaktande av miljökvalitetsnormerna för vatten kan minska översvämningsrisker genom utvecklad anpassad bebyggelse och utveckling av infiltrationsytor.

- Boverket ska vägleda kommuner, länsstyrelser och berörda regioner om fysisk planering enligt plan och bygglagen (2010:900), i syfte att följa miljökvalitetsnormer för vatten (åtgärd 1).
- Länsstyrelserna ska genomföra en sektorsövergripande vattenplanering med en helhetssyn utifrån ett avrinningsområdesperspektiv. Vattenplaneringen ska ha fokus på de vattenförekomster där det behövs åtgärder för att miljökvalitetsnormerna ska kunna följas. Den sektorsövergripande vattenplaneringen ska säkerställa att miljökvalitetsnormerna beaktas i alla tillämpliga delar av länsstyrelsens verksamhet (åtgärd 1).
- Länsstyrelserna ska vägleda regioner och kommunerna vid region-, översikts- och detaljplanering så att miljökvalitetsnormerna för yt- och grundvatten ska kunna följas (åtgärd 7).
- Länsstyrelserna ska inom ramen för den gemensamma jordbrukspolitiken prioritera åtgärder i jordbrukslandskapet, och aktivt verka för ett ökat genomförande av ett antal åtgärder i samverkan med Jordbruksverket, rådgivare, åtgärdssamordnare och lantbrukare, där anläggande av våtmarker och tvåstegsdiken ingår (åtgärd 8).
- Kommunerna ska genomföra en förvaltningsövergripande vattenplanering med en helhetssyn utifrån ett avrinningsområdesperspektiv. Vattenplaneringen ska ha fokus på de yt- och grundvattenförekomster där det behövs åtgärder för att miljökvalitetsnormerna ska kunna följas (åtgärd 1).
- Kommunerna ska inom sin myndighetsutövning genomföra översikts- och detaljplanering samt prövning och tillsyn enligt (plan- och bygglag (2010:900) (PBL)), på ett sådant sätt att det bidrar till att miljökvalitetsnormerna för yt- och grundvatten kan följas (åtgärd 4).
- Kommunerna ska upprätta eller revidera plan för dricksvatten, spillvatten och dagvatten (VA-plan) och genomföra åtgärder i enlighet med planen så att miljökvalitetsnormerna för yt- och grundvatten kan följas.
- Jordbruksverket ska utveckla kompetensutvecklings- och rådgivningsverksamheten för att minska negativ påverkan från 52 vattenverksamhet i jordbrukslandskapet, såsom markavvattning, underhåll av markavvattningsanläggningar, uttag av bevattningsvatten och anläggning av dammar och våtmarker. Åtgärden ska även inkludera påverkan från sura sulfatjordar. Åtgärden ska genomföras så att den bidrar till att miljökvalitetsnormer för vatten följs (åtgärd 3).
- Jordbruksverket ska inom ramen för den gemensamma jordbrukspolitiken och andra eventuella anslag prioritera vissa åtgärder i jordbrukslandskapet och aktivt verka för ett ökat genomförande av dessa åtgärder i samverkan med länsstyrelser, rådgivare, åtgärdssamordnare och lantbrukare. Det rör sig bland annat om anläggande av våtmarker och tvåstegsdiken (åtgärd 4).
- Naturvårdsverket ska identifiera behov av och föreslå nya eller utveckla befintliga administrativa styrmedel för en hållbar dagvattenhantering. Naturvårdsverket ska även utarbeta tillsynsvägledning avseende en hållbar dagvattenhantering till

länsstyrelser och kommuner. Tillsynsvägledning ska genomföras i samverkan med Boverket, Havs och vattenmyndigheten och Sveriges geologiska undersökning (åtgärd 7).

Nytt för denna cykel inom vattenförvaltningen är att det finns en delförvaltningsplan som rör åtgärder mot vattenbrist och torka. Denna plan tar inte upp översvämningsfrågor, men det finns ett par åtgärder som har koppling till översvämningsrisker:

- Länsstyrelserna ska ta fram en ny eller uppdatera befintlig våtmarksstrategi för länet. Strategin ska identifiera var våtmarksanläggningar för olika eller kombinerade syften bör prioriteras. Åtgärden ska genomföras så att den bidrar till att miljökvalitetsnormerna för yt- och grundvatten ska kunna följas.
- Jordbruksverket ska ta fram en vägledning för länsstyrelserna om identifiering och nedläggning av markavvattningsanläggningar som inte längre fyller någon funktion, i syfte att återskapa olika vattenhållande strukturer som bidrar till att hålla kvar vatten i landskapet. Åtgärden ska göras i samverkan med, Skogsstyrelsen, Havs- och vattenmyndigheten, SMHI, SGU och Naturvårdsverket. Åtgärden ska genomföras så att den bidrar till att miljökvalitetsnormerna för yt- och grundvatten ska kunna följas.

Åtgärder enligt lag om att förebygga storskaliga kemikalieolyckor (Sevesolagen)

Inom riskområdet finns inga Sevesoanläggningar och denna riskhanteringsplan inkluderar inte åtgärder enligt lag om att förebygga storskaliga kemikalieolyckor (Sevesolagen).

Åtgärder enligt 6 kap Miljöbalken (Miljöbedömningar)

För arbetet med riskhanteringsplanen har en miljökonsekvensbeskrivning tagits fram, se bilaga. Miljökonsekvensbeskrivningen har inte identifierat något behov av ytterligare åtgärder.

Prioritering av åtgärder och kostnadsnyttoanalyser

Kostnadsnyttoanalyser utgör ett viktigt redskap för att bedöma ett projekts samhällsekonomiska nytta. Länsstyrelsen har i arbetet med miljökonsekvensbeskrivningen utrett och dragit upp riktlinjer gällande hur kostnader och nyttor ska beaktas vid val och prioritering av åtgärder. Miljöbedömningsprocessen har i detta fall lämpat sig väl för detta då åtgärderna kan bedömas ur såväl ett miljömässigt som ett ekonomiskt perspektiv. På grund av riskhanteringsplanens karaktär med i grunden utredande åtgärder har det dock varit vanskligt att direkt monetarisera åtgärderna och bedöma deras samhällsekonomiska nytta. Någon sådan expertis har inte heller funnits att tillgå på länsstyrelsen. Utgångspunkten har istället varit att de föreslagna åtgärderna, i de fall de bär med sig en kvantifierbar kostnad som går att analysera, bör analyseras enskilt.

Prioritering av åtgärder framkommer i den sammanställda åtgärdslistan under bilagor. Åtgärder som är kopplade till samhällsviktig verksamhet och människors liv och hälsa har prioriterats högst. Ett flertal åtgärder är pågående från föregående cykel och består av ett uppföljningsarbete, dessa har prioriterats låg till medel beroende på åtgärdens

karaktär. De ansvariga aktörernas egen planering och prioriteringar har också vägts in i den övergripande prioriteringen inom planen.

Hänsyn till klimateffekter

Klimatförändringarna kommer i framtiden att bidra till högre temperaturer, mer regn överlag och förändrade flöden. Bilden av hur översvämningsrisken vid sjöar och vattendrag förändras varierar mellan olika delar av landet. Man kan grovt säga att översvämningar till följd av extrema vattenflöden kan bli vanligare i stora delar av Götaland, södra Svealand samt nordvästligaste Norrland medan risken beräknas bli lägre i norra Svealand och övriga Norrland. De lokala skillnaderna är dock stora. Den framtida översvämningsrisken beror även i hög grad på andra faktorer såsom hur vattendragen regleras, vilka förebyggande åtgärder som vidtas samt hur bebyggelse och infrastruktur förändras.[21]

I Boverkets tillsynsvägledning för översvämningsrisker görs bedömningen att ”RCP 8,5 oftast [kan] vara ett rimligt utgångsscenario när det kommer till att bedöma risken för översvämning i ett framtida klimat.”[22] Detta är ett scenario med fortsatt höga utsläpp i framtiden.[23] Den nationella strategin för klimatanpassning förordar inget specifikt scenario.

För översvämningskarteringen för Fyrisån är 100-årsflödet i hot- och riskkartorna klimatanpassat. Det innebär att det är beräknat efter framtida prognostiserade flöden (närmare bestämt för år 2098). I Fyrisån medför klimatförändringarna över lag en ökning av medeltillrinningen men ingen märkbar förändring av flödestoppsnivåer. Så i grova drag kan man säga att det klimatanpassade 100-årsflödet i riskkartorna är ungefär motsvarande dagens 100-årsflöde i Fyrisån. Klimatförändringarnas inverkan beaktas därmed outtalat i planens mål och åtgärder. En relevant aspekt att beakta i genomförandet av vissa åtgärder är att flödestopparna infaller oftare under vinterkvartalet framöver än under vårfloden som är vanligast historiskt sett.

I samordningen av länets klimatanpassningsarbete arbetar länsstyrelsen utifrån de prioriterade utmaningar som regeringen pekat ut i den nationella strategin för klimatanpassning.[24] En av dessa utmaningar är ”Översvämning som hotar samhällen, infrastruktur och företag”. För att uppnå synergier mellan riskhanteringsplanen och klimatanpassningsarbetet har länsstyrelsen valt att utgå från översvämningsförordningens fokusområden människors hälsa, miljön, kulturarvet och ekonomisk verksamhet och breddat dessa till att gälla för hela länet. Läs mer om detta i länsstyrelsens klimat- och sårbarhetsanalys.

Samordning

Arbetet med riskhanteringsplanen påbörjades hösten 2020. Som ett första steg i revideringsprocessen hölls ett internt uppstartsmöte den 2 september där berörda informerades om översvämningsförordningen, tidsplanen och resultatmålen. Ett

[21] Översvämning | Klimatanpassning.se
[22] Tillsynsvägledning avseende översvämningsrisker (boverket.se)
[23] Vad är RCP? | SMHI
[24] Regeringens proposition 2017:18/163 Nationell strategi för klimatanpassning

uppstartsmöte anordnades den 25 november med närvaro från länsstyrelsen, Uppsala kommun, Uppsala vatten och avfall AB, Polisen, Trafikverket m.fl. På mötet diskuterades befintliga resultatmål och hur de kan förbättras. Länsstyrelsen beslutade under mötet att riskhanteringsplanen kan antas utgöra en betydande miljöpåverkan och att en miljökonsekvensbeskrivning därför ska tas fram.

Under 2021 har diskussioner skett löpande med Trafikverket, Region Uppsala och internt på länsstyrelsen. Syftet med mötena har varit att informera om översvämningförordningen, utvärdera åtgärder från föregående cykel samt identifiera behov inför nästkommande cykel. Ansvarig för riskhanteringsplanen har även informerat om arbetet på samrådsmötet för förvaltningsplanen för Norra Östersjöns vattendistrikt. Arbetet med översvämningsförordningen under 2019 och 2020 har redovisats under diarienummer 537-7965-2019.

Under arbetet med riskhanteringsplanerna har länsstyrelserna i Norra Östersjöns vattendistrikt haft kontinuerliga avstämningsmöten i syfte att utbyta information samt för att samordna riskhanteringsplanernas innehåll och struktur. Länsstyrelserna i Norra Östersjöns vattendistrikt har valt att utgå från de övergripande mål som specificerats av Myndigheten för samhällsskydd och beredskap vid framtagandet av de mer precisa resultatmålen. Länsstyrelserna ser fördelar med att använda samma målstruktur och övergripande mål inom vattendistriktet för att undvika motstridigheter inom samma avrinningsområde.

Sammanfattning av samråd och justeringar efter samråd

Enligt översvämningsförordningen ska länsstyrelserna genom offentliggörande av förslag till riskhanteringsplaner ge myndigheter, kommuner, organisationer, verksamhetsutövare, allmänhet och övriga som berörs tillfälle att under minst två månader lämna synpunkter på planen. Detta gäller även vid en översyn och uppdatering av riskhanteringsplanen, vilket detta är.

Detta kapitel kommer kompletteras efter samrådet med detaljer kring samrådet och vilka justeringar som har gjorts.

Ändringar och uppdateringar av befintliga riskhanteringsplaner

Nytt i den reviderade planen

Riskhanteringsplanen har i och med revideringen fått en förnyad målstruktur med ytterligare beskrivningar av resultatmålen och vad de ämnar uppfylla. Av särskild relevans är resultatmålen rörande människors liv och hälsa som har reviderats utifrån Boverkets tillsynsvägledning för översvämningsrisker. Andra resultatmål har omformulerats och reviderats i syfte att bli mer lättförståeliga och konkreta. Förslagen på åtgärder är en blandning av pågående åtgärder från föregående cykel, redan planerade åtgärder från andra aktörer samt åtgärdsbehov som identifierats i förarbetet med riskhanteringsplanen. Även här finns en kolumn för eventuella kommentarer som är tänkt att förtydliga åtgärdernas syfte och vad de ska uppnå bland annat.

UTKAST

Den reviderade riskhanteringsplanen har en tydligare koppling till klimatanpassningsarbetet och eventuella synergier och målkonflikter finns beskrivna. Den uttalade strategin för att få ihop de olika processerna finns även beskriven. Kopplingen till Vattenmyndighetens åtgärdsprogram är även den tydligare. Den reviderade planen beskriver hur översvämningsrisker kan påverka vattenförekomsterna och hur samverkan mellan de båda planerna bör utföras.

Utöver ovanstående har det varit ett uttalat syfte med revideringen att förenkla planen, där detta är lämpligt, och göra den mer lättläst och följsam. Dispositionen följer MSB:s förslag men vissa avsteg har gjorts där detta bedömts varit lämpligt.

Utvärdering av tidigare plan

Under föregående cykel har respektive aktör arbetat med åtgärderna beskrivna i föregående riskhanteringsplan. För att samverka kring åtgärderna inrättades en referensgrupp där Uppsala kommun, Uppsala vatten och avfall AB, Fyrisåns vattenförbund, Trafikverket och länsstyrelsen ingått. Länsstyrelsen har påbörjat eller genomfört de flesta av åtgärderna beskrivna i riskhanteringsplanen. Alla åtgärder rörande kulturmiljöer har genomförts och åtgärderna för samhällsviktig verksamhet pågår. Då MSB har ändrat sin definition för vad samhällsviktig verksamhet är så behövs ett omtag inför nästa cykel vad gäller dessa åtgärder.

Uppsala vatten och avfall AB har inom ramen för riskhanteringsplanen arbetat med åtgärder under föregående cykel. För att anpassa Kungsängsverket till eventuella framtida skyfall planeras en nödpumpstation att anläggas under 2021 för att öka kapaciteten att pumpa bort dagvatten från fastigheten om dagvattenledningarna inne på fastigheten står dämda. Som en del i detta arbete gör bolaget även installation av brunnar och förstärker dagvattenledningar på området. Dessutom installeras katastrofpumpar till kulvert vid rötkammare för att minska risk för översvämning. En annan åtgärd som vidtagits är att gaspannan flyttats upp från källaren vid nyinstallation som planeras under 2021. Bolaget har antagit riktlinjer för skyddsåtgärder på Kungsängsverket vid höga flöden i Fyrisån:

- Alla nya elanläggningar och annan översvämningskänslig infrastruktur ska placeras minst +4,1 meter över nollplanet eller i vattensäkert rum vilket säkerställer minimerad påverkan av känslig utrustning vid höga flöden i Fyrisån.

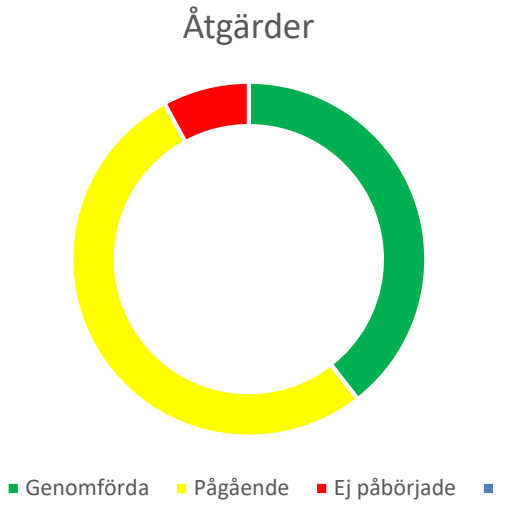
Uppsala vatten och avfall AB genomfört åtgärder för att minska tillskottsvattentillförsel till Kungsängsverket. En inventering av pumpstationer har resulterat i att åtgärder planeras vid ett tiotal anläggningar där andel tillskottsvatten är betydande. Detta kommer medföra en minskad andel tillskottsvatten in till Kungsängsverket, och mindre påverkan av nederbörd på inkommande flöden.

Uppsala vatten och avfall AB har genomfört åtgärder för avloppsrening vid skyfall och stora regn. Åtgärder vidtas för att hantera perioder med högre inkommande flöden till reningsverket p.g.a. en ökad andel tillskottsvatten vid ökad nederbörd.

Som komplement till den kemiska reningen i huvudprocessen avses en anläggning för högflödesrening installeras vid Kungsängsverket. Detta för att rena en del av avloppsvattenflödet vid tillfällen då inkommande flöde är för högt för att behandlas i anläggningens huvudrening. Istället för att brädda orenat vatten kan det genomgå högflödesrening, där framförallt fosfor, organiskt och suspenderat material avskiljs.

Utöver högflödesrening kommer anläggningen utformas så att det också finns extra hydraulisk kapacitet vid försedimenteringen, så kallade regnvädersbassänger, som kan tas i drift vid högflödessituationer. Bassängerna innebär en extra kapacitet för att skydda efterföljande biologisk rening mot höga flöden och därmed minska risken för slamflykt och minskad risk för utsläpp av förhöjda halter av näringsämnen till reningsverkets recipient. Byggnationen är att betrakta dels som klimatsäkring, där en större mängd vatten kan renas i den efterföljande biologiska reningen vid höga flöden genom att vatten kan buffras i den extra försedimenteringen, dels som en förutsättning för god drift under kommande ombyggnationer av verket.

Avslutningsvis, i takt med att åtgärdsarbetet påbörjades under föregående cykel så slogs ett flertal åtgärder ihop. Det slutgiltiga antalet åtgärder uppgår till 38. Av dessa 38 åtgärder är 15 genomförda, 20 pågående och 3 ej påbörjade.

Figur 5. Cirkeldiagram som visar andelen av åtgärderna under föregående cykel som är genomförda respektive pågående och ej påbörjade.

Ej utförda åtgärder

Av de 38 åtgärder som var planerade och föreslagna i riskhanteringsplanen från 2015 har tre åtgärder ej utförts. Dessa är:

- Uppdatera länsstyrelsens rekommendationer för fysisk planering inom översvämningshotade områden.
- Utreda sjukvårdens behov av beredskap för vattenburna mikrobiellt orsakade sjukdomar.
- Genomföra en GIS-analys och områdesinventering av vilka miljöfarliga verksamheter (C- och U- anläggningar) som ligger inom riskområdet samt bedöma hur dessa påverkas av en översvämning med en återkomsttid på 100 år eller oftare.

Vad gäller den första åtgärden, om att uppdatera länsstyrelsens rekommendationer, är detta avhängigt beslut som tas i länsstyrelsenätverket då rekommendationerna tagits fram i samverkan inom nätverket. Länsstyrelsen i Uppsala län driver på för att rekommendationerna ska revideras utifrån den nya plan- och bygglagen, åtgärden finns därför kvar i nästa cykel. För utredningsåtgärden gällande sjukvårdens behov av beredskap för sjukdomar har denna varit lågt prioriterad under föregående cykel. Länsstyrelsen för en dialog med Region Uppsala om åtgärdens aktualitet och vilka behov som finns inför nästa cykel. Rörande GIS-analysen om miljöfarlig verksamhet så har fokuset under föregående cykel mest legat på förorenade områden, då det varit prioriterat, men under nästa cykel ska miljöfarliga verksamheter också analyseras då detta också är relevant.

Ytterligare åtgärder som vidtagits

Inga ytterligare åtgärder har vidtagits inom ramen för riskhanteringsplanen och översvämningsförordningen, däremot har resultatet av ett flertal åtgärder lett till nya insikter om översvämningsrisken vilket indirekt har påverkat annat arbete med bäring på Fyrisån med omnejd.

Uppföljning av planen

I riskhanteringsplanen föreslås ”regelbundna samverkansforum för Fyrisån”, se ”åtgärder och prioritering”. Syftet med mötena ska vara att sprida kunskap om översvämningsrisken kring Fyrisån och samverka kring åtgärder. En uppföljning av arbetet med åtgärderna är en naturlig del av dessa möten. Länsstyrelsen rapporterar även in till MSB varje år i enlighet med översvämningsförordningen. Rapporteringen är också en mekanism för uppföljning som används kontinuerligt av länsstyrelsen för att få en överblick i arbetet med riskhanteringsplanen.

UTKAST

En särskild redovisning av miljöbedömningen

Riskhanteringsplanen bygger vidare på tidigare antagen plan från 2015 och revideringen innebär en tydligare målstruktur, fortsatta pågående åtgärder på områden som bedömts som relevanta och en tydligare koppling till klimatanpassningsarbetet och arbetet med vattenförvaltning. En ambition i revideringsprocessen har varit att förenkla riskhanteringsplanen och göra den mer logisk samt pedagogisk utan att tappa systemet för uppföljning och utvärdering som tagits fram.

För den presenterade planen visar miljökonsekvensbeskrivningen att 9 av 16 miljökvalitetsmål kan anses vara relevanta för riskhanteringsplanens geografiska avgränsning. För två av miljökvalitetsmålen innebär det att möjligheten till uppfyllnad av miljökvalitetsmålet förstärks och för fyra innebär det att möjligheten till uppfyllnad av miljökvalitetsmålet varken förstärks eller försvagas i händelse av en översvämning i Fyrisån. För tre av miljömålen innebär det att möjligheten till uppfyllnad av miljökvalitetsmålet försvagas och att det därmed uppstår målkonflikter mellan resultatmålen och miljökvalitetsmålen. För alla de 9 aktuella miljökvalitetsmålen skulle ett nollalternativ påverka möjligheten till måluppfyllnad negativt.

Två vattenförekomster är relevanta för arbetet med riskhanteringsplanen: Fyrisån (Jumkilsån - Sävjaån), Sävjaån samt Fyrisån (Ekoln-Sävjaån). En översvämning riskerar att påverka vattenförekomsternas status negativt med utgångspunkt i halterna av miljögifter och ökad övergödning som riskerar att spridas i recipienten. Förorenade områden samt pågående och nedlagda verksamheter kan också indirekt påverka vattenförekomstens status vid en översvämning. En tydligare samverkan med relevanta aktörer inom vattenförvaltningen kan ha tydliga synergieffekter och leda till såväl minskad översvämningsrisk som förbättrad vattenkvalitet.

I miljökonsekvensbeskrivningen har särskilt fokus lagts på att bedöma miljökonsekvenser kopplade till miljöfarlig verksamhet och förorenad mark, grundvatten och vattenskyddsområden samt skyddad natur och kulturmiljöer. Vid en omfattande översvämning finns det stor risk för spridning av olika föroreningar från miljöfarlig verksamhet och förorenad mark. I en rapport Uppsala kommun tagit fram framgår att vid 50-årsflödet, 100-års flödet och beräknat högsta flöde påverkas områden med extremt hög, hög samt måttlig känslighet för föroreningsspridning till grundvattentäkten. För utbredningsområdet vid beräknat högsta flöde berörs två potentiellt miljöfarliga anläggningar; risken för förorening av Fyrisån, vattentäkt och skyddade områden nedströms bedöms dock av verksamheterna som mycket liten.

Längs med Fyrisån från Södra Vattholma, förbi Storvreta och hela vägen ner till Ensta norr om Gamla Uppsala finns känsliga områden som riskeras att översvämmas vid beräknat högsta flöde och därmed finns risk att förorenat ytvatten infiltrerar i grundvattenförekomsterna. Längs med sträckan Vattholma-Storvreta är det framförallt området på den västra banken av Fyrisån som är mest känslig för översvämningar. I området runt Fullerö och Ensta passerar Fyrisån och dess översvämningsområde flera känsliga områden. I Centrala Uppsala finns risk att känsliga områden vid Luthagen och

vid kvarnfallet översvämmas. Söder om Uppsala översvämmas områden längs med Ulleråker-Sunnerstaåsen, samt känsliga leromården öster om Fyrisån nära Nåntuna. [25]

För skyddad natur och kulturmiljöer bedöms hur väl riskhanteringsplanen skapar goda förutsättningar för att bevara kulturarvet, kulturvärdesobjekt och fornlämningar intakta och begränsa skador på värdefulla kulturmiljöer samt hur hänsyn tas till skyddad natur såsom Natura 2000-områden och liknande skydd. Under föregående cykel genomfördes tre workshopar för att kartlägga vilka prioriterade naturtyper och hotade arter som påverkas inom riskområdet vid en översvämning. Under kommande cykel fokuseras arbetet till att förmedla resultatet från workshoparna till berörda enheter på länsstyrelsen, till Uppsala kommun. En informationsinsats riktad till markägare om riskerna med översvämning och deras ansvar planeras likväl.

Till syvende och sist är det viktigt att åtgärderna implementeras med hänsyn till potentiella miljöeffekter, både negativa och positiva, samt att åtgärderna tillåts ge synergier till andra relevanta miljömål och att målkonflikter undviks. I detta arbete kan miljökonsekvensbeskrivningen utgöra ett gott underlag.

UTKAST

[25] Riskanalys av Uppsala- och Vattholmaåsarnas tillrinningsområde ur grundvattensynpunkt - Uppsala kommun

Referenser

Ansvar vid översvämning – information till fastighetsägare
https://www.lansstyrelsen.se/download/18.6ae610001636c9c68e53d4af/1530008169732/Ansvar%20vid%20%C3%B6versv%C3%A4mning%20-%20information%20till%20fastighets%C3%A4gare.pdf

Checklista för klimatanpassning i fysisk planering – ett verktyg för handläggare på kommun och länsstyrelse, 2016, Länsstyrelserna
https://www.lansstyrelsen.se/download/18.76f16c3d1665eba4c3e99c2/1539946595929/Checklista-verktyg-for-klimatanpassning-i-fysisk%20planering_2016.pdf

Europaparlamentets och rådets direktiv 2007/60/EG av den 23 oktober 2007 om bedömning och hantering av översvämningsrisker
https://eur-lex.europa.eu/legalcontent/SV/TXT/PDF/?uri=CELEX:32007L0060&from=EN

Fyrisåns avrinningsområde, Fyrisåns vattenförbund
https://fyrisan.se/fyrisan/markanvadning/#:~:text=Fyris%C3%A5ns%20avrinningsomr%C3%A5de%20%20%20%20%20%20Yta,%20%200%2C3%20%203%20more%20rows%20

Förordningen (2009:956) om översvämningsrisker
http://www.riksdagen.se/sv/DokumentLagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Forordning-2009956-om-overs_sfs2009-956/

Klimatanpassning i fysisk planering – vägledning från länsstyrelserna, 2012, länsstyrelserna
https://www.lansstyrelsen.se/download/18.6ae610001636c9c68e5a26/1526554905550/Klimatanpassning%20i%20fysisk%20planering%20%E2%80%93%20V%C3%A4gledning%20fr%C3%A5n%20l%C3%A4nsstyrelserna.pdf

Myndigheten för samhällsskydd och beredskaps föreskrifter om länsstyrelsens planer för hantering av översvämningsrisker (riskhanteringsplaner) (MSBFS 2013:1)
https://www.msb.se/sv/regler/gallande-regler/skydd-mot-olyckor/msbfs20131/

Miljöbalk (1998:808)
https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svenskforfattningssamling/miljobalk-1998808_sfs-1998-808

Miljöbedömningsförordning (2017:966)
https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svenskforfattningssamling/_sfs-2017-966

Regeringens proposition 2017:18/163 Nationell strategi för klimatanpassning

UTKAST

https://www.regeringen.se/494483/contentassets/8c1f4fe980ec4fcb8448251acde6bd08/171816300_webb.pdf

Riskanalys av Uppsala- och Vattholmaåsarnas tillrinningsområde ur grundvattensynpunkt, 2018, Uppsala kommun
https://www.uppsala.se/kommun-och-politik/publikationer/riskanalys-av-uppsala--och-vattholmaasarnas-tillrinningsomrade-ur-grundvattensynpunkt/

Statsbidrag naturolyckor, MSB
https://www.msb.se/sv/amnesomraden/skydd-mot-olyckor-och-farliga-amnen/naturolyckor-och-klimat/statsbidrag-vid-naturolyckor/

Tillsynsvägledning avseende översvämningsrisker, 2018, Boverket
https://www.boverket.se/globalassets/publikationer/dokument/2018/tillsynsvagledning-avseende-oversvamningsrisker.pdf

Uppdaterad definition samhällsviktig verksamhet, 2020-10-27, MSB
https://www.msb.se/contentassets/75e789d780c741cd9c8621eac846ec21/uppdaterad-definition-samhallsviktig-verksamhet.pdf

Vad är RCP? 2018, SMHI
https://www.smhi.se/klimat/framtidens-klimat/vagledning-klimatscenarier/vad-ar-rcp-1.80271

Vattenförvaltningsförordning (2004:660)
https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svenskforfattningssamling/forordning-2004660-om-forvaltning-av_sfs-2004-660

Vägledning för skyfallskartering: tips för genomförande och exempel på användning, 2017, MSB
https://www.msb.se/RibData/Filer/pdf/28389.pdf

Översvämning, klimatanpassning.se
http://www.klimatanpassning.se/hur-klimatet-forandras/klimateffekter/oversvamning-1.21324

Översvämningsportalen, MSB
Översvämningsportalen (msb.se)

Översyn av områden med betydande översvämningsrisk, januari 2018, MSB
https://www.msb.se/siteassets/dokument/amnesomraden/skydd-mot-olyckor-och-farliga-amnen/naturolyckor-och-klimat/oversvamning/oversyn-av-omraden-med-betydande-oversvamningsrisk_jan2018.pdf

2021-09-08 537-1141-2021

LÄNSSTYRELSEN
UPPSALA LÄN

Daniel Öman
Klimatanpassningssamordnare
010-2233422
daniel.oman@lansstyrelsen.se

Remiss

Riskhanteringsplan för översvämning i Fyrisån med tillhörande miljökonsekvensbeskrivning

Länsstyrelsen i Uppsala län har upprättat en plan för arbetet med att hantera översvämningsrisker vid Fyrisån. Riskhanteringsplanen är framtagen som en del i arbetet enligt EU:s översvämningsdirektiv (2007/60/EG). I Sverige genomförs direktivet enligt förordningen om översvämningsrisker (SFS 2009:956) och MSB:s föreskrifter om riskhanteringsplaner (MSBFS 2013:1).

I arbetet med planen har Länsstyrelsen samverkat med Uppsala kommun, Region Uppsala, Trafikverket, Polismyndigheten m.fl.

Arbetet med EU:s översvämningsdirektiv genomförs i cykler på sex år där varje cykel består av tre steg:

1. I det första steget identifierade Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) 25 tätorter i landet där översvämningsrisken bedöms som betydande. I Uppsala län pekades Uppsala och Fyrisån ut.
2. I steg två utarbetade MSB och länsstyrelserna hot- och riskkartor, vilka visar vattnets utbredning och djup vid olika flödesscenarier respektive de objekt som kan påverkas av översvämning.
3. Det tredje och avslutande steget innebär att riskhanteringsplaner tas fram för de utpekade orterna. Riskhanteringsplanerna ska antas senast den 22 december 2021 och efter det genomförs planens åtgärder under nästkommande cykel.

Riskhanteringsplanen innehåller mål och åtgärder för att minska risken för att människors hälsa, miljön, kulturarvet och ekonomisk verksamhet ska drabbas av skador till följd av översvämning. Planen omfattas av miljöbalkens bestämmelser om strategisk miljöbedömning och en miljökonsekvensbeskrivning (MKB) har därför upprättats och ingår i samrådet.

Syftet med samrådet är att ge myndigheter, kommuner, organisationer, verksamhetsutövare, allmänhet och övriga som berörs tillfälle att lämna synpunkter på riskhanteringsplanen med tillhörande MKB.

Lämna synpunkter

Synpunkter lämnas senast den **3 december 2021** via:

- E-post till [redacted]lansstyrelsen[redacted] eller
- Post till Länsstyrelsen Uppsala, Bäverns gränd 17, 753 19 Uppsala.

Ange diarienummer 537-1141-2021

Länsstyrelsen önskar i synnerhet få synpunkter på:

- Översvämningsrisken – är de slutsatser som identifierats utifrån hot- och riskkartorna relevanta och riktiga? Saknas något?
  Hot- och riskkartorna för beräknat högsta flöde, 100- och 50-årsflödet finns publicerade på MSB:s hemsida Översvämningsportalen (msb.se)). Riskkartor finns även i bilaga 1.
- Riskhanteringsplanens mål – är de rimliga och relevanta? Behövs det andra mål för att minska översvämningsriskerna?
- Åtgärderna – är de rätt i förhållande till målen och kan de genomföras enligt föreslagen tidplan? Saknas åtgärder?
- Genomför eller planerar er organisation åtgärder som kan bidra till uppfyllelse av resultatmålen och som i så fall kan lyftas in i riskhanteringsplanen?
- Miljökonsekvensbeskrivningen – stämmer slutsatser om konsekvenserna av översvämning i Uppsala tätort och föreslagna åtgärders betydelse?
- Övriga synpunkter på samrådsunderlaget.

Kontaktuppgifter

Frågor på samrådsunderlaget ställs till:

Daniel Öman [redacted] 010-22 33 422

Länsstyrelsen anordnar vid förfrågan gärna digitala möten med berörda myndigheter eller aktörer för att diskutera riskhanteringsplanen.

Dokument

- Riskhanteringsplan för översvämning i Uppsala
- Bilaga 1 – Riskkartor för 50- och 100-års flöde samt beräknat högsta flöde inom Uppsala tätort
- Bilaga 2 – Miljökonsekvensbeskrivning
- Bilaga 3 – Mål- och åtgärdstabell

Sändlista

Boverket
Enköping kommun
Fyrisåns vattenvårdsförbund
Havs- och vattenmyndigheten (HaV)
Heby kommun
Håbo kommun
Jordbruksverket
Knivsta kommun
Länsstyrelsen Stockholms län
Länsstyrelsen Södermanlands län
Länsstyrelsen Västmanlands län
Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB)
Naturvårdsverket
Polismyndigheten
Riksantikvarieämbetet
Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut (SMHI)
Tierp kommun
Trafikverket
Uppsala brandförsvar
Uppsala hem
Uppsala kommun
Uppsala universitet
Uppsala vatten och avfall AB
Vattenmyndigheten för Norra Östersjöns Vattendistrikt
Älvkarleby kommun
Östhammars kommun

Så här hanterar Länsstyrelsen personuppgifter

Information om hur vi hanterar dessa finns på www.lansstyrelsen.se/dataskydd.

2021-06-30 501-2354-21

LÄNSSTYRELSEN
UPPSALA LÄN

Linnéa Larsson
Miljömålssamordnare
010-2233407
[redacted]

Information om process för hållbarhetslöften

Färdplan för ett hållbart län och med regionala åtgärdsprogram för miljömålen har som syfte att öka takten i genomförandet av åtgärder som bidrar till att nå de nationella miljömålen och de globala hållbarhetsmålen i Agenda 2030.

Ett hållbarhetslöfte är en frivillig avsiktsförklaring mellan länsstyrelsen och aktörer i länet. Löftet beskriver de åtgärder en aktör åtar sig att genomföra ur ett regionalt åtgärdsprogram för miljömålen. Genomförandet följs upp årligen.

Så här går vi tillväga:

1. Anmälan

Aktörer som avser anta ett hållbarhetslöfte i något av åtgärdsprogrammen anmäler detta till länsstyrelsen. Anmälan avser bara en avsiktsförklaring och behöver inte innehålla vilka åtgärder som avses genomföras. Anmälan görs senast 1 oktober 2021 via mail till: hallbarhetsloften.uppsala@lansstyrelsen.se

2. Innehåll i hållbarhetslöfte

Respektive aktör förtydligar innehållet i sitt löfte genom att fylla i samtliga obligatoriska uppgifter i excelfilen ”Förtydligande av aktörs hållbarhetslöfte”, bifogas. Ifylld excelfil skickas till länsstyrelsen via mail senast 8 november 2021 till: hallbarhetsloften.uppsala@lansstyrelsen.se

3. Länsstyrelsen ger stöd i processen

Länsstyrelsen erbjuder aktörer stöd i arbetet med att anta och förtydliga hållbarhetslöften. Ett avstämningsmöte/samtal kan bokas med länsstyrelsen. Välkomna att höra av er via hallbarhetsloften.uppsala@lansstyrelsen.se

4. Ceremoni på slottet

Den 3 december genomförs en ceremoni för signering av hållbarhetslöften på Uppsala slott. Signering av löften görs av landshövdingen och representant från varje aktör.

5. Uppföljning och samverkan

Efter den 3 december påbörjas genomförande av antaget hållbarhetslöfte hos respektive aktör. Länsstyrelsen kommer att följa upp genomförandet minst en gång årligen. Under

våren 2022 sker en enklare avstämning följt av en detaljerad uppföljning under hösten 2022. Därefter sker årliga uppföljningar under våren.

Målsättningen är att samverkan inom det konkreta åtgärdsarbetet så långt som möjligt integreras i redan befintliga nätverk inom respektive ämnesområde. Uppstart av nya nätverk eller forum för samverkan kan bli aktuellt om behov föreligger.

Med hopp om god uppslutning i arbetet för vattenrelaterade åtgärder i Uppsala län!

Så här hanterar Länsstyrelsen personuppgifter

Information om hur vi hanterar dessa finns på www.lansstyrelsen.se/dataskydd.

2021-06-29 501-2354-21

LÄNSSTYRELSEN
UPPSALA LÄN

Linnéa Larsson
Miljömålssamordnare
010-2233407

Fastställande av Färdplan för ett hållbart län – åtgärdsprogram för vatten

Länsstyrelsen beslutar att fastställa regionalt åtgärdsprogram för vatten inom ramen för Färdplan för ett hållbart län enligt bilaga.

Beskrivning av ärendet

Färdplan för ett hållbart län – åtgärder för vatten är den tredje delen i en serie av fyra planerade åtgärdsprogram som med olika teman bidrar till att uppnå de nationella miljömålen och därmed även den ekologiska dimensionen av de globala hållbarhetsmålen i Agenda 2030. Färdplanens åtgärdsprogram är en del av länsstyrelsens uppdrag att utveckla, samordna och genomföra regionala åtgärdsprogram för att nå de nationella miljömålen.

Framtagande av åtgärderna för vatten skiljer sig från de två tidigare åtgärdsprogrammen för minskad klimatpåverkan respektive ekosystem och biologisk mångfald. Dessa togs fram genom längre och mer omfattande processer med breda dialoger med medverkande aktörer samt remitterade program. Åtgärder för vatten finns framtagna och förankrade i flera andra regionala underlag. Åtgärderna från dessa underlag kopplas samman i åtgärdsprogrammet för vatten, och genomförandet av åtgärderna länkas därmed ihop med Färdplan för ett hållbart län genom tecknandet av hållbarhetslöften och regelbunden uppföljning av dem.

Underlag som använts vid framtagande av åtgärdslistan utgörs av regional vattenförsörjningsplan, regional handlingsplan för klimatanpassning, Vattenmyndighetens åtgärdsprogram (2021 – 2027) samt processen för moderna miljötillstånd för vattenkraften. Även de tidigare åtgärdsprogrammen inom ramen för färdplansarbetet används som underlag och mall för att skapa igenkänning mellan programmen. Vattenrelaterade åtgärder som syftar till att stärka biologisk mångfald i vattenmiljöer omhändertas inom åtgärdsprogrammet för ekosystem och biologisk mångfald.

Åtgärderna för vatten syftar till att öka takten i genomförandet av åtgärder som bidrar till hållbar vattenanvändning och minskad påverkan på länets vatten, såväl ytvatten som grundvatten. Det övergripande målet är att uppnå miljömålen med koppling till vatten, såsom god vattenförsörjning, miljökvalitetsnormerna för vatten och anpassning till ett förändrat klimat. Åtgärdsprogrammet innehåller 13 åtgärder inom de fem fokusområdena Vatten som resurs, Vattenplanering, Näringsämnen, Miljöskadliga ämnen och Vattenskydd.

Åtgärdsprogrammet för vatten omfattar åtgärder och aktiviteter som kan genomföras av aktörer verksamma i länet under den fyraåriga programperioden. Programmets genomförande bygger på att länets aktörer erbjuds att teckna hållbarhetslöften med länsstyrelsen och därmed åta sig att under programperioden frivilligt genomföra ett eget urval av de åtgärder som presenteras i åtgärdsprogrammet. Programmet är även avsett som gemensam bas för samverkan i åtgärdsarbetet.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av landshövding Göran Enander, med miljömålssamordnare Linnéa Larsson som föredragande. I den slutliga handläggningen har också länsråd Cecilia Magnusson, avdelningschef Lennart Nordvarg och enhetschef Helena Brunnkvist medverkat. Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.

Så här hanterar länsstyrelsen personuppgifter

Information om hur vi hanterar dessa hittar du på www.lansstyrelsen.se/dataskydd.

Bilaga *Färdplan för ett hållbart län – regionalt åtgärdsprogram för vatten.*

Färdplan för ett hållbart län

Regionalt åtgärdsprogram för vatten

Sammanfattning

Vatten är en grundläggande naturresurs och vårt viktigaste livsmedel. Rent vatten utgör ett av de globala hållbarhetsmålen och är en förutsättning för liv, hållbar utveckling och tillväxt. Vatten används av alla och till mycket, exempelvis som dricksvatten, som livsmiljö för djur och växter, i vattenkraften för att producera energi, som kyl- och processvatten i industrier och som recipient för avloppsvatten. Det är därför essentiellt att skydda vattentillgångarna och minska påverkan på vatten för att möjliggöra en långsiktig och säker vattenförsörjning och hållbara livsmiljöer.

Färdplan för ett hållbart län – åtgärder för vatten är den tredje delen i en serie av fyra planerade åtgärdsprogram som med olika teman bidrar till att uppnå de nationella miljömålen och därmed även den ekologiska dimensionen av de globala hållbarhetsmålen i Agenda 2030. Färdplanens åtgärdsprogram är en del av länsstyrelsens uppdrag att utveckla, samordna och genomföra regionala åtgärdsprogram för att nå de nationella miljömålen.

Framtagande av åtgärderna för vatten skiljer sig från de två tidigare åtgärdsprogrammen för minskad klimatpåverkan respektive ekosystem och biologisk mångfald. Dessa togs fram genom längre och mer omfattande processer med breda dialoger med medverkande aktörer samt remitterade program. Åtgärder för vatten finns framtagna och förankrade i andra regionala underlag. Åtgärderna från dessa underlag kopplas samman i åtgärdsprogrammet för vatten, och genomförandet av åtgärderna länkas därmed ihop med Färdplan för ett hållbart län genom tecknandet av hållbarhetslöften och regelbunden uppföljning av dem.

Underlag som använts vid framtagande av åtgärdsprogrammet utgörs av redan befintliga regionala program och förslagen på åtgärder och aktiviteter för vatten är hämtade från regional vattenförsörjningsplan, regional handlingsplan för klimatanpassning, Vattenmyndighetens åtgärdsprogram (2021 – 2027) samt processen för moderna miljötillstånd för vattenkraften. Även de tidigare åtgärdsprogrammen inom ramen för färdplansarbetet används som underlag och mall för att skapa igenkänning mellan programmen.

Åtgärderna för vatten syftar till att öka takten i genomförandet av åtgärder som bidrar till hållbar vattenanvändning och minskad påverkan på länets vatten, såväl ytvatten som grundvatten. Det övergripande målet är att uppnå miljömålen med koppling till vatten, vilket inkluderar vattenförsörjning, miljökvalitetsnormerna för vatten och anpassning till ett förändrat klimat. Åtgärdsprogrammet beskriver 13 åtgärder inom de fem fokusområdena Vatten som resurs, Vattenplanering, Näringsämnen, Miljöskadliga ämnen och Vattenskydd.

Gemensamt för åtgärderna är att de kan genomföras av aktörer i länet, att de bidrar till att nå miljömålen och de globala hållbarhetsmålen i Agenda 2030 samt att de är möjliga att påbörja, och helst genomföra, under programperioden 2021–2024. Primär målgrupp är kommuner, VA-organisationer, Region Uppsala samt övriga medlemmar i Uppsala läns miljö- och klimatråd, men åtgärdsprogrammet vänder sig även till andra intresserade aktörer.

För att stärka genomförandet av programmets åtgärder uppmanas aktörer i länet att teckna hållbarhetslöften med länsstyrelsen. Hållbarhetslöften är en frivillig avsiktsförklaring som beskriver de åtgärder en aktör åtar sig att genomföra med tillhörande aktörsspecifika mål. Genomförandet följs upp årligen.

Åtgärdsprogrammet för vatten innehåller åtgärder och aktiviteter med främsta syfte att höja vattenkvalitén, exempelvis genom att minska övergödning och miljöföroreningar i länets vattenmiljöer. Vattenrelaterade åtgärder som istället syftar till att bevara och återskapa hållbara livsmiljöer i sjöar och vattendrag, bevara värdefulla livsmiljöer i marin miljö samt bevara och återskapa våtmarker omhändertas inom åtgärdsprogrammet för ekosystem och biologisk mångfald. Denna avgränsning syftar till att minska överlapp mellan programmen.

Inledning

Uppsala län är en expansiv region och mark- och vattenanvändningen i länet påverkar måluppfyllelsen för flertalet av miljökvalitetsmålen. Det ställer krav på en sammanhållen fysisk planering, ett stärkt skydd för värdefulla miljöer och ett fokuserat åtgärdsarbete för att vända negativa trender och minimera påverkan både regionalt och globalt.

De svenska miljömålen ska vara politiskt vägledande och består av ett generationsmål, 16 miljökvalitetsmål samt 26 etappmål.[1] Miljömålen är beslutade av riksdagen och är de nationella mål som bidrar till att vi uppnår den ekologiska dimensionen av de globala hållbarhetsmålen i Agenda 2030[2]. Mer information om de svenska miljömålen, miljömålssystemet och Agenda 2030 återfinns i bilaga 1. Åtgärdsprogrammet för vatten omfattar åtgärder som främst bidrar till att uppnå generationsmålet och miljökvalitetsmålen Ingen övergödning, Levande sjöar och vattendrag, Hav i balans samt levande kust och skärgård och Grundvatten av god kvalitet. Indirekt påverkas även andra miljökvalitetsmål, bland annat målen Giftfri miljö och God bebyggd miljö. Åtgärderna bidrar även till genomförandet av de globala hållbarhetsmålen i Agenda 2030, främst mål 6 Rent vatten och sanitet för alla samt mål 14 Hav och marina resurser.

Åtgärdstakten för att nå de vattenrelaterade miljömålen behöver öka. Naturens återhämtning är i många fall långsam varför det tar tid innan åtgärder får genomslag i form av effekter i miljön. Ett långsiktigt och kontinuerligt åtgärdsarbete är avgörande för att vända utvecklingstrenden. Färdplanens åtgärdsprogram är en del av länsstyrelsens uppdrag att utveckla, samordna och genomföra regionala åtgärdsprogram för att nå de nationella miljömålen[3], läs mer om Färdplan för ett hållbart län i bilaga 2.

Uppsala län har relativt få sjöar och de flesta är påverkade av historiska sjösänkningar. Det betyder bland annat att sjöarna blivit grundare, igenväxningstakten ökar och sjöarnas livslängd förkortas. Dessutom är övergödningspåverkan i de flesta fall stor på de sänkta sjöarna eftersom de oftast omges av produktiv jordbruksmark och det tillrinnande vattnet är rikt på näringsämnen. I länet finns även grunda kalkrika sjöar med relativt näringsfattigt, ofta klart vatten och med en vegetation som domineras av kransalger, så kallade kransalgsjöar. Huvuddelen av Uppsala läns vattendrag, knappt 90 procent, är påverkade av mänsklig aktivitet i form av exempelvis markavvattning, rätning och kanalisering, kraftverk och dammar eller tätorter i vattendragets närhet.

I sjöar och kustområden är det framförallt övergödning som försämrar den ekologiska statusen. Detsamma gäller vattendragen, där många dessutom är påverkade av dammar, rensning, uträtning och annan fysisk påverkan vilket också har stor påverkan på den ekologiska statusen. Vattenrelaterade åtgärder kopplat till fysisk påverkan omhändertas i åtgärdsprogrammet för ekosystem och biologisk mångfald.[4] Enligt de bedömningar som länsstyrelsen har gjort är 46 procent av sjöarna, 77 procent av vattendragen och 80 procent av kustområdena påverkande av övergödning.[5] Dessa vatten uppnår inte god ekologisk status.

Länets vattenförekomster är i olika omfattning påverkade av miljögifter vilket ger utslag på bedömningen av den kemiska statusen. Miljögifter härrör från både pågående verksamheter såsom industrier och reningsverk, men även från gamla utsläpp i form av förorenad mark samt från diffusa utsläpp.

Dricksvattenfrågorna har uppmärksammats mer och mer de senaste åren. Frågan om vi har tagit rent dricksvatten för självklart har väckts under somrar med torka och låga grundvattennivåer med vattenbrist som följd. I Uppsala län återfinns en stor del av det grundvatten som används för dricksvattenuttag i åsar, de två största rullstensåsarna är Uppsalaåsen och Enköpingsåsen. Av länets

[1] Sveriges miljömål (2020). Här är länk till källa.
[2] Agenda 2030, webbplats Globala målen (2021), här är länk till källa
[3] Förordning (2017:868) med länsstyrelseinstruktion, §6. Här är länk till källa.
[4] Färdplan för ett hållbart län, åtgärdsprogram för ekosystem och biologisk mångfald, Länsstyrelsen 2020:02. Här är länk till källa.
[5] VISS, VattenInformationsSystem Sverige. Här är länk till källa.

54 grundvattentäkter saknar 18 vattenskyddsområden. De vattentäkter som har skyddsområde i Uppsala län står för 98 procent av vattenuttaget. Många äldre vattenskyddsområden ger inte ett tillräckligt bra skydd för grundvattnet.

Grundvattnet bedöms utifrån dess kemiska och kvantitativa status. Den kemiska statusen påverkas av miljö- och hälsoskadliga ämnen från förorenade områden och pågående verksamheter, men även från användning av bekämpningsmedel och brandskum där ett par av de mest omfattande problemen rör glyfosat respektive PFAS (per- och polyfluorerade alkylsubstanser). Spridning av vägsalt i nära anslutning till känsliga grundvattenförekomster kan leda till höga halter klorid i grundvatten. Hälsoskadliga halter av klorid kan även orsakas av saltvatteninträngning vid för stora vattenuttag i förekomster med kontakt med relikt saltvatten eller havsvatten.

Den kvantitativa statusen anger om vattenuttagen är i balans med grundvattenbildningen. För att en grundvattenförekomst ska uppnå god kvantitativ status får inte uttagen vara större än nybildningen eller så stora att flödesriktningar ändras så att saltvatten eller andra föroreningar kan tränga in. Förändrade grundvattennivåer är ett problem som främst beror på för stora grundvattenuttag i förhållande till nybildning.

Enligt EU:s vattendirektiv[6] ska det finnas vattenskyddsområden för de kommunala vattentäkterna. De äldre besluten ska ses över och uppdateras vid behov. Det är därför nödvändigt att intensifiera arbetet med att inrätta vattenskyddsområden och att se över äldre skyddsområden.

En smart vattenanvändning är en viktig del i en hushållning med naturresurser och minskad miljöpåverkan. Information och tips finns exempelvis på länsstyrelsens webbplats[7]. För att höja kunskapsnivån om vatten som resurs finns bland annat Svenskt vattens hållbarhetsmärkning Kranmärkt[8].

Kranmärkt är en nationell hållbarhetsmärkning för verksamheter som väljer kranvatten framför flaskvatten. Genom kranmärkningen visar man att man tar ställning för en bättre miljö och inspirerar andra att också välja kranvatten.

Att producera och leverera en liter förpackat vatten kräver minst 300 gånger mer energi än att tappa upp en liter vatten från kranen. Dessutom är kranvatten 250 gånger billigare än en flaska vatten i butik.

Syftet med åtgärdsprogram för vatten

Åtgärdsprogrammet för vatten syftar till att öka takten i genomförandet av åtgärder som bidrar till hållbar vattenanvändning och minskad påverkan på länets vatten, såväl ytvatten som grundvatten. Det övergripande målet är att uppnå miljömålen med koppling till vatten, vilket inkluderar god vattenförsörjning, miljökvalitetsnormerna för vatten och anpassning till ett förändrat klimat.

Ambitionen är att åtgärdsprogrammet ska vara ett användbart verktyg för aktörer på både regional och lokal nivå. Åtgärdsprogrammet ska:

- ge exempel på konkreta aktiviteter för vattenåtgärder,
- ge vägledning och stöd för att prioritera aktiviteter och utvecklingsinsatser,
- stimulera till ökad samverkan i miljöarbetet mellan aktörer i länet,
- inspirera till innovation och utveckling inom området,
- leda till en ambitionshöjning i åtgärdsarbetet.

Åtgärdsprogrammet utgör en del av det samlade arbetet med vattenfrågor i Uppsala län. Förhoppningen är att så många aktörer som möjligt kan se sin del i åtgärdsarbetet både inom

[6] God vattenkvalitet i Europa (EU:s vattendirektiv), 2000/60/EG. Här är länk till källa.
[7] Länsstyrelsens webbplats, regional vattenförsörjningsplan (2021). Här är länk till källa.
[8] Svenskt vattens webbplats om hålbarhetsmärkningen Kranmärkt (2021). Här är länk till källa.

områden där man redan bedriver åtgärdsarbete och inom nya och närliggande områden. Arbetet är tänkt att integreras i aktörernas ordinarie planering och verksamhet, vilket skapar drivkraft och undviker dubbelarbete.

Åtgärdsprogrammet kan bidra till att utveckla och stärka samverkan i befintliga nätverk. Det kan även synliggöra behov av ytterligare samverkansformer och till att skapa nya nätverk mellan aktörer i länet.

Programmet omfattar åtgärder och aktiviteter som kan påbörjas och genomföras av aktörer verksamma i länet under programperioden 2021–2024 samt har en förväntad positiv effekt på länets vattenresurser som huvudsyfte.

Underlag

Underlag som använts vid framtagande av åtgärdsprogrammet utgörs av redan befintliga regionala program och förslagen på åtgärder och aktiviteter för vatten är hämtade från regional vattenförsörjningsplan[9], regional handlingsplan för klimatanpassning[10], Vattenmyndighetens åtgärdsprogram (2021 – 2027)[11] samt processen för moderna miljötillstånd för vattenkraften[12]. Även de tidigare åtgärdsprogrammen inom ramen för färdplansarbetet används som underlag och mall för att skapa igenkänning mellan programmen[13]. Underlagen beskrivs nedan.

Klimatanpassning

Klimatanpassning omfattar alla åtgärder som syftar till att skydda miljön, människors liv och hälsa samt egendom genom att samhället anpassas till de konsekvenser som ett förändrat klimat kan medföra. Länets klimatanpassningsarbete utgår från en nationell strategi för klimatanpassning och dess vägledande principer om hållbar utveckling, ömsesidighet, vetenskaplig grund, försiktighetsprincipen, integrering av klimatanpassningsåtgärder, flexibilitet, hantering av osäkerhets- och riskfaktorer, tidsperspektiv och transparens.

Länsstyrelsen har i uppdrag att analysera hur länet påverkas av klimatförändringarna samt att samordna arbetet på regional nivå med anpassningen till ett förändrat klimat.[14] [15] Som utgångspunkt för det framtida arbetet har länsstyrelsen i Uppsala län sammanställt en klimat- och sårbarhetsanalys som publiceras under hösten 2021.

Ett förändrat klimat innebär för Uppsala län högre medeltemperatur och mer intensiv korttidsnederbörd med skyfall, vilket riskerar att skapa översvämningar i lågpunkter och ut med hårdgjorda ytor. Skyfall inträffar vanligen under sommarhalvåret, medan höga flöden i vattendrag inträffar under senhösten, vintern och under vårens snösmältning.

De senaste årens torka och återkommande vattenbrist har lett till att frågan om brister i vatten-försörjningen har hamnat högt på agendan. Vattenbrist betyder i grunden att det finns ett större behov av rent vatten än vad som finns tillgängligt. Orsakerna till vattenbristen är dock komplexa och

[9] Regional vattenförsörjningsplan, här är länk till källa. Remissynpunkter inarbetas, färdigställs 2021.
[10] Regional handlingsplan för klimatanpassning, här är länk till källa. Under framtagande, remiss 2021.
[11] Vattenmyndigheten i Norra Östersjön, Åtgärdsprogram 2021–2027. Här är länk till källa. Remissperiod avslutad, beslut planeras dec 2021.
[12] Nationell plan för moderna miljövillkor för vattenkraften. Här är länk till källa. Inom ramen för åtgärdsprogrammet för vatten begränsas underlaget till kommunernas del i planeringsprocessen.
[13] Åtgärdsprogram för minskad klimatpåverkan (2019) samt åtgärdsprogram för ekosystem och biologisk mångfald (2020), här är länk till källa.
[14] Förordning (2018:1428) om myndigheters klimatanpassningsarbete. Här är länk till källa.
[15] Förordning (2017:868) med länsstyrelseinstruktion, §5. Här är länk till källa.

kan bero på flera saker, bland annat brist på kapacitet i vattenverk och ledningssystem och/eller bristande tillgång på råvatten.[16]

Regional vattenförsörjningsplan

Länsstyrelsen har i dialog med kommuner, kommunala VA-organisationer, andra statliga myndigheter och andra aktörer tagit fram en regional vattenförsörjningsplan för Uppsala län[17]. Planen har varit ute på remiss och planeras att färdigställas under hösten 2021. Vattenförsörjningsplanen utgör ett underlag till kommunernas samhällsplanering och för den fortsatta samverkan mellan aktörer i länet för en långsiktigt trygg och hållbar vattenförsörjning.

Att ta fram en regional vattenförsörjningsplan ingår som en åtgärd i Vattenmyndighetens åtgärds-program och planen följer till stora delar vägledningen för regional vattenförsörjningsplanering från Havs- och vattenmyndigheten[18].

Vattenförsörjningsplanen pekar ut vattenresurser som kan vara av betydelse för dricksvatten-försörjningen i ett långsiktigt perspektiv. De grundvattenresurser som pekas ut finns i Uppsalaåsen med biåsar, Enköpingsåsen/Dalkarlsåsen och i Östhammars kommun. Ytvattenresurser som kan användas för någon av del av vattenförsörjningen är begränsade i Uppsala län och klimatförändringarna förväntas leda till lägre flöden och stor risk för vattenbrist i många ytvattendrag. På grund av detta är Mälaren och Dalälven de enda ytvattenresurser som bedöms ingå i en långsiktigt hållbar dricksvattenförsörjning. Kommunerna ska ta hänsyn till de utpekade vattenresurserna i översikts- och detaljplanering.

Vattenförsörjningsplanen innehåller även en analys av de utmaningar som länet står inför, vilken bland annat lyfter fram klimatförändringarnas påverkan på vattenresurserna. För att ta sig an dessa utmaningar har en strategi formulerats. Strategin består av de fyra delarna samhällsplanering, skydd, smart vattenanvändning och samverkan.

De åtgärder i Regional vattenförsörjningsplan som har en tydlig koppling till miljömålen och riktar sig till flera aktörer har legat till grund för föreslagna aktiviteter i åtgärdsprogrammet för vatten. Nödvattenplaner och fysiska skyddsåtgärder för vägar omhändertas därför inte inom åtgärdsprogrammet utan följs upp via Regional vattenförsörjningsplan.

Ett kontinuerligt arbete med en hållbar och trygg dricksvattenförsörjning behövs, både under den närmaste tioårsperioden och i ett längre perspektiv. Mer information finns samlat på länsstyrelsens webbplats[19].

Vattenförvaltning

EU:s vattendirektiv har tagits fram för att skapa en likadan förvaltning av medlemsländernas vatten. Syftet är att vi ska ta hand om våra vattenresurser så att kommande generationer ska få tillgång till vatten av bra kvalitet i tillräcklig mängd.[20] Sedan 2004 är Sverige indelat in i fem vattendistrikt med tillhörande vattenmyndigheter, vilka har i uppdrag att arbeta med genomförandet av EU:s ramdirektiv för vatten i Sverige. Uppsala län ingår i två vattendistrikt – Norra Östersjön och Bottenhavet.

---

[16] Sveriges vattentillgång utifrån perspektivet vattenbrist och torka – Delrapport 1 i regeringsuppdrag om åtgärder för att motverka vattenbrist i ytvattentäkter, Hydrologi Nr 120, 2019, SMHI. Här är länk till källa.
[17] Regional vattenförsörjningsplan (2021), här är länk till källa.
[18] Vägledning regional vattenförsörjningsplanering, Havs- och vattenmyndigheten, 2020. Här är länk till källa.
[19] Länsstyrelsens webbplats om Tillgång på dricksvatten i Uppsala län. Här är länk till källa.
[20] Vattenmyndighetens webbplats (2021). Här är länk till källa.

Enligt vattendirektivet sätts en miljökvalitetsnorm för yt- och grundvatten. Miljökvalitetsnormer för vatten omfattar ytvatten (sjöar, vattendrag och kustvatten) och grundvatten och beskriver den kvalitet som vattnet ska ha nått vid en viss tidpunkt. Huvudregeln är att alla vattenförekomster ska uppnå det som inom vattenförvaltning kallas god status. Normen anger en lägstanivå.[21] Gällande miljökvalitetsnormer och status på länets vattenförekomster presenteras i databasen VISS.[22]

Vattenmyndigheterna har ett uppdrag att visa hur Sverige ska komma till rätta med de problem som finns i och kring våra vattenmiljöer så att miljökvalitetsnormen ska kunna nås. I vattenmyndigheternas åtgärdsprogram beskrivs vad som krävs för att nå miljökvalitetsnormerna och vilka myndigheter som behöver göra vad. Remissversionen av kommande åtgärdsprogram för vatten (2022 – 2027)[23] har legat till grund för föreslagna aktiviteter i åtgärdsprogrammet för vatten.

Övriga underlag

Nationell plan för moderna miljövillkor för vattenkraft

2019 infördes lagändringar som innebär att alla vattenkraftverk ska ha moderna miljövillkor genom att prövas mot kraven i miljöbalken. Syftet med den nationella planen är att omprövningarna av vattenkraftens miljövillkor ska leda till både största möjliga nytta för vattenmiljön och en nationell effektiv tillgång till vattenkraftsel.[24] Länsstyrelsen har i uppdrag att samverka med bland annat ägare till vattenkraftverk för att hitta lösningar som kommer leda till största möjliga nytta för vattenmiljön och samtidigt behålla en effektiv tillgång till vattenkraftsel och ta nödvändig hänsyn till kulturmiljön. Delar av samverkansprocessen har legat till grund för föreslagna aktiviteter i åtgärdsprogrammet.

Regionala åtgärdsprogram inom Färdplan för ett hållbart län

Pågående åtgärdsprogram inom ramen för Färdplan för ett hållbart län med åtgärder för minskad klimatpåverkan samt ekosystem och biologisk mångfald har utgjort underlag för ett antal åtgärder under fokusområde Vatten som resurs[25]. De tidigare förankrade åtgärderna har lyfts in även i åtgärdsprogrammet för vatten då det skapar igenkänning mellan programmen samt bidrar till att nå ytterligare målgrupper och skapa engagemang för vattenåtgärder i skilda sammanhang.

Pågående åtgärdsarbete

Många vattenrelaterade åtgärder genomförs redan idag i länet, vilka förtjänas att lyftas fram i syfte att inspirera andra och ge ringar på vattnet både inom den egna verksamheten och hos andra regionala och lokala aktörer. Pågående och planerat åtgärdsarbete ingår därför som underlag till föreslagna aktiviteter i åtgärdsprogrammet, dock i begränsad omfattning. Åtgärderna kan formuleras i en ny kontext med exempelvis utökad kommunikation och då ge inspiration till andra aktörer.

[21] Vattenmyndighetens webbplats om miljökvalitetsnormer för vatten (2021). Här är länk till källa.
[22] VISS (VattenInformationsSystem Sverige) är en databas med klassningar och kartor över alla Sveriges större sjöar, vattendrag, grundvatten och kustvatten. Här finns övergripande bedömning av hur vattnet mår (ekologisk status och kemisk status), miljökvalitetsnormer, miljöövervakning, skyddade områden och åtgärder. Här är länk till källa.
[23] Åtgärdsprogram för vatten 2021-2027 (OBS remissversion), Vattenmyndigheten Norra Östersjöns vattendistrikt, här är länk till källa
[24] Länsstyrelsens webbplats om Nationell plan för omprövning av moderna miljövillkor för vattenkraft (2021). Här är länk till källa.
[25] Åtgärdsprogram för minskad klimatpåverkan (2019) samt åtgärdsprogram för ekosystem och biologisk mångfald (2020), här är länk till källa

Avgränsningar

Åtgärdsprogrammet för vatten har tagits fram utifrån befintliga regionala underlag för vattenåtgärder, läs mer under rubriken Underlag.

Utgångspunkten i arbetet har varit att åtgärder och aktiviteter i programmet ska kunna genomföras av en aktör som är verksam i länet och vara möjlig att påbörja och helst genomföra under programperioden 2021–2024.

Åtgärderna i programmet utgör bara en del av det samlade arbetet med vattenåtgärder i Uppsala län och är steg på vägen för att nå de nationella miljömålen med koppling till vatten.

Målgrupp

Åtgärder och aktiviteter i åtgärdsprogrammet riktar sig till lokala och regionala aktörer som är verksamma i Uppsala län och har mandat att genom sin verksamhet bidra till hållbar vattenanvändning och minskad påverkan på yt- och grundvatten. Åtgärder riktar sig främst till nedan listade aktörer men vänder sig även till andra intresserade aktörer som är verksamma i Uppsala län:

- Länets åtta kommuner inklusive kommunala bolag
- Region Uppsala
- Kommunala vatten- och avfallsorganisationer
- Medlemmar i Uppsala läns miljö- och klimatråd
- Länsstyrelsen i Uppsala län

Vattenrelaterade åtgärder i åtgärdsprogrammet för ekosystem och biologisk mångfald

En avgränsning mellan åtgärdsprogrammet för vatten och det regionala åtgärdsprogrammet för ekosystem och biologisk mångfald har gjorts. Avgränsningen innebär att åtgärder och aktiviteter med främsta syfte att höja vattenkvalitén, exempelvis genom att minska övergödning och miljöföroreningar i länets vattenmiljöer, omhändertas inom åtgärdsprogrammet för vatten. Vattenrelaterade åtgärder inom åtgärdsprogrammet för ekosystem och biologisk mångfald fokuserar främst på att bevara och återskapa hållbara livsmiljöer i sjöar och vattendrag, bevara värdefulla livsmiljöer i marin miljö samt bevara och återskapa våtmarker. Här ingår exempelvis att skapa fria vandringsvägar för vattenlevande organismer. Denna avgränsning syftar till att minska överlapp mellan åtgärdsprogrammen.

Inom ramen för Färdplan för ett hållbart län är åtgärdsarbete kopplat till invasiva främmande arter, såväl vattenlevande som landlevande, samlade inom åtgärden *Motverka invasiva främmande arter* i åtgärdsprogrammet för ekosystem och biologisk mångfald. Detta dels för att invasiva främmande arter räknas som ett av de absolut största hoten mot biologisk mångfald, dels för att minska överlapp mellan åtgärdsprogrammen och skapa en tydlig uppdelning mellan åtgärdsprogrammen.

Framtagande av åtgärder för vatten

Framtagande av åtgärderna för vatten skiljer sig från de två tidigare åtgärdsprogrammen för minskad klimatpåverkan respektive ekosystem och biologisk mångfald. Dessa togs fram genom längre och mer omfattande processer med breda dialoger med medverkande aktörer samt remitterade program. Åtgärder för vatten finns framtagna och förankrade i andra regionala underlag. Åtgärderna från dessa underlag kopplas samman i åtgärdsprogram för vatten, och genomförandet av åtgärderna länkas därmed ihop med Färdplan för ett hållbart län genom tecknandet av hållbarhetslöften och regelbunden uppföljning av dem.

Åtgärdsprogrammet för vatten innehåller 13 åtgärder fördelade på fem fokusområden. Åtgärderna har förankrats dels i Uppsala läns Miljö- och klimatråd i maj 2021, dels i juni 2021 genom två dialogmöten med representanter från länets kommuner, Region Uppsala, kommunala VA-organisationer, regionala förbund och myndigheter.[26]

För samtliga åtgärder finns förslag på valbara aktiviteter som kan utföras inom ramen för åtgärden, där olika aktiviteter passar olika typer av aktörer. För samtliga åtgärder finns även valet att som aktör utforma egna aktiviteter med samma syfte som åtgärden eller genom att ytterligare konkretisera de befintliga aktiviteterna. Genom att erbjuda aktörer att utforma ytterligare aktiviteter öppnas möjligheter att löpande komplettera åtgärdsprogrammet med aktiviteter utifrån nya identifierade behov av exempelvis innovation och samverkan. Åtgärderna och aktiviteternas utformning ska ge förutsättningar för bred delaktighet och uppslutning till programmet av aktörer i hela länet.

Åtgärderna och aktiviteterna i programmet är inte inbördes prioriterade. Det är därför viktigt att respektive aktör gör en analys av vilka åtgärder som är möjliga att genomföra utifrån egna uppdrag och egen verksamhet. Utifrån aktörens förutsättningar bör de åtgärder som ger störst förväntad effekt på miljön prioriteras i genomförandet.

Genomförande av åtgärder

Hållbarhetslöften

För att stärka genomförandet av åtgärdsprogrammet uppmanas länets aktörer att teckna hållbarhetslöften med länsstyrelsen. Därmed åtar sig aktören att genomföra åtgärder ur programmet under programperioden och att genomförandet följs upp regelbundet. För att möjliggöra uppföljning utformar aktörerna egna mål för de åtgärder och aktiviteter som omfattas av respektive aktörs hållbarhetslöfte. Antagna hållbarhetslöften kan med fördel implementeras i den ordinarie verksamheten. Nya aktörer kan ansluta sig till åtgärdsprogrammet och teckna hållbarhetslöften under hela programperioden. Tecknade löften publiceras på länsstyrelsens externa webbplats och gäller under hela programperioden (2021 – 2024).

Genom hållbarhetslöften tydliggörs och kommuniceras aktörers åtgärdsarbete. Genom att synliggöra olika aktörers åtgärdsarbete ökar möjligheter till samverkan och effektivare resursutnyttjande i åtgärdsarbetet.

Aktörer kan med fördel samordna åtgärdsarbetet och därmed nå ett effektivare resursutnyttjande. Exempelvis kan flera kommuner och kommunala bolag eller en grupp aktörer med liknande verksamheter samverka kring samma aktiviteter och teckna liknande hållbarhetslöften.

[26] Deltagande aktörer vid dialogmöten 1:a och 3:e juni: Enköpings kommun, Gästrike vatten, Heby kommun, Håbo kommun, Knivsta kommun, LRF Mälardalen, Norrvatten, Region Uppsala, Roslagsvatten, Skogsstyrelsen, Tierps kommun, Uppsala kommun, Uppsala vatten AB, Älvkarleby kommun, Östhammars kommun.

Finansiering av åtgärder

Åtgärdsprogrammets genomförande bygger på frivillighet och aktörer ansvarar för finansiering av de åtgärder som ingår i sina respektive hållbarhetslöften. Flera åtgärder kan genomföras genom prioriteringar i befintlig verksamhet, medan andra åtgärder kräver extra finansiering. Det finns möjligheter att söka bidragsfinansiering genom exempelvis lokala naturvårdsprojekt (LONA), lokala vattenvårdsprojekt (LOVA), Greppa Näringen och Landsbygdsprogrammet.

För de statliga bidragsmedel som länsstyrelsen tilldelar sker en allokering av medel till åtgärder som bidrar till genomförandet av handlingsplanen för grön infrastruktur i Uppsala län och de regionala åtgärdsprogrammen. Som stöd för att hitta extra finansiering till åtgärdsarbete finns broschyren *Var finns pengarna?* [27].

Uppföljning av hållbarhetslöften och åtgärder

Länsstyrelsen ansvarar för att årligen skicka en förfrågan till medverkande aktörer angående genomförandet av åtgärder i antagna hållbarhetslöften. Uppföljningen fokuserar på genomförandet av åtgärder i förhållande till respektive aktörs uppsatta mål. Uppföljningen syftar till att:

- Följa framdrift i genomförande av åtgärdsprogrammens åtgärder.
- Löpande synliggöra det regionala och lokala miljömålsarbetet, bland annat som underlag för årlig miljömålsuppföljning till regeringen och för aktörerna att sprida till sina egna målgrupper.
- Under pågående programperiod identifiera hinder/behov kopplat till genomförande av åtgärder, exempelvis varför genomförs åtgärd inte, vad är svårt, vilket stöd eller ytterligare samverkan önskas.

En sammanställning av resultatet från den årliga uppföljningen av åtgärdsarbetet kommer att presenteras för Uppsala läns miljö- och klimatråd samt publiceras på länsstyrelsens webbplats. Sammanställningen kommer även att användas som underlag i den årliga regionala bedömningen av miljömålen som rapporteras till Naturvårdsverket.

De aktiviteter som föreslås i åtgärdsprogrammet förväntas ge en positiv effekt på länets vattenmiljöer och bidra till hållbar vattenanvändning. I den årliga uppföljningen följs dock inte åtgärdernas effekt upp då det saknas relevanta indikatorer och mätsystem för detta. Genomförda åtgärders effekter på miljön är ofta långsiktiga och därför inte mätbara från ett år till ett annat. Det är värdefullt med förslag kring utveckling av regional och nationell miljöövervakning som visar att åtgärder gör nytta. Detta kan utgöra en del av åtgärdsprogrammet i det fall aktörer med inriktning mot forskning och miljöövervakning medverkar i genomförandet av programmet. För vissa åtgärder kan enskilda aktörer mäta och följa upp effekten av en genomförd åtgärd kopplat till den egna verksamheten. Detta uppmuntras och i de fall det görs kan effekten följas upp och presenteras i den årliga uppföljningen.

[27] Var finns pengarna? (2020). Länsstyrelsen Västra Götalands län. Här är länk till källa.

Åtgärder

Fokusområde Vatten som resurs

Åtgärd 1. Smart vattenanvändning

Aktiviteter:

1.1 Identifiera egna verksamhetens vattenanvändning och prioritera samt planera för dricksvattenbesparande åtgärder.

1.2 Planera och/eller genomför aktiviteter för minskad bevattning av rabatter, parker och träd, exempelvis genom att välja torktåliga växer, klok placering av växter och resurseffektiv bevattning.

1.3 Byta till snålspolande munstycken, kranar, duschar och toaletter.

1.4 Planera för och/eller anpassa till rätt vattenkvalitet för ändamålet genom att ersätta dricksvatten med andra vattenkvaliteter eller processer.

1.X Annan aktivitet för effektivare vattenanvändning.

Åtgärd 2. Kunskapsuppbyggnad och inspiration kopplat till vatten som resurs

Aktiviteter

2.1 Delta i befintliga vattenbesparande informationskampanjer.

2.2 Genomföra gemensamma kampanjer till de som har enskild vattenförsörjning, exempelvis hur vatten kan sparas, hur brunnar kan skötas samt behovet av provtagning.

2.3 Ta fram koncept för informationsinsatser och aktiviteter gärna i samverkan med flera aktörer, exempelvis ökad visualisering av vattenanvändning.

2.4 Bidra till kunskapsuppbyggnad genom exempelvis egen forskning och utveckling eller stöd till forskningsprojekt.

2.5 Implementera ny teknik eller delta i metod- och teknikutveckling genom pilotprojekt och tester.

2.6 ”Kranmärka” sin verksamhet – använda kranvatten istället för förpackat vatten, kolsyremaskin kan ersätta kolsyrade drycker.

2.X Annan aktivitet som inspirerar och bidrar till kunskap om vatten som resurs.

Åtgärd 3. Integrera och öka kunskap om vattenfrågor och hållbar utveckling i skola och förskola

Aktiviteter:

3.1 Använda/genomföra (och vid behov ta fram) inspirerande och kunskapshöjande material och aktiviteter för barn och unga.

3.2 Använda/genomföra (och vid behov ta fram) inspirerande och kunskapshöjande material och aktiviteter för personal.

3.X Annan aktivitet som inspirerar och ökar medvetenheten hos barn och unga om vatten som resurs.

Åtgärd 4. Genomför utbildnings- och informationsinsatser för beslutsfattare kopplat till vatten som resurs

Aktiviteter:

4.1 Genomföra länsgemensam vattendag (Världsvattendagen), inriktning bestäms av länets Miljö- och klimatråd.

4.2 Genomföra utbildnings- och informationsinsatser riktade till ledningen för företag och branschorganisationer om exempelvis effektiv vattenanvändning och klimatanpassning.

4.X Annan aktivitet som riktar sig till beslutsfattare.

Åtgärd 5. Ta hänsyn till vatten som resurs vid upphandling och inköp av varor och tjänster

Aktiviteter:

5.1 Fråga efter kranvatten vid inköp och upphandling av exempelvis måltider, catering, konferenser och event.

5.2 Ställa krav på snålspolande munstycken, kranar, duschar och toaletter i egen verksamhet.

5.X Annan aktivitet som främjar vattenhushållning i samband med upphandling och inköp.

Fokusområde Vattenplanering

Åtgärd 6. Hållbar vattenplanering

Aktiviteter:

6.1 Upprätta eller revidera plan för dricksvatten, spillvatten och dagvatten och genomföra åtgärder i enlighet med planen.

6.2 Genom samverkan inom avrinningsområden lyfta vattenfrågorna i samhällsplaneringen i exempelvis översikts- och detaljplaner men även planer för dricksvatten, spillvatten och dagvatten.

6.3 Ta fram och genomföra förvaltningsövergripande vattenplanering med fokus på yt- och grundvattenförekomster där det behövs åtgärder.

6.4 Samverka och bidra med underlag i processen för moderna miljövillkor för vattenkraften i enlighet med nationella planen (NAP).

6.5 Samordna och utveckla det lokala och regionala åtgärdsarbetet för vatten, exempelvis genom vattenråd eller liknande.

6.6 Planera för/genomför ökad vattenkvarhållande förmåga i landskapet kopplat till ökade risker till följd av ett förändrat klimat (översvämning, torka).

6.7 Genomföra mellankommunal samverkan för dricksvattenförsörjning.

6.X Annan aktivitet som förbättrar vattenplanering.

Fokusområde Näringsämnen

Åtgärd 7. Minska utsläpp av övergödande ämnen från reningsverk, dagvatten, enskilda avlopp

Aktiviteter:

7.1 Minska övergödande ämnen från reningsverk.

7.2 Minska övergödande ämnen från enskilda avlopp.

7.3 Minska övergödande ämnen från dagvatten.

7.X Annan aktivitet som minskar utsläpp av övergödande ämnen.

Åtgärd 8. Minska belastning av näringsämnen från exempelvis primärproduktion, livsmedelsförädling, hästhållning och andra verksamheter

Aktiviteter:

8.1 Öka information och effektiv användning av ekonomiska stöd för minskad belastning av näringsämnen, exempelvis LONA- och LOVA-bidrag.

8.2 Minska läckage av näringsämnen genom exempelvis rutiner, arbetsformer och/eller investeringar inom den egna verksamheten.

8.3 Utöka och prioritera tillsyn av exempelvis primärproducenter och livsmedelsförädling enligt relevant lagstiftning, exempelvis Miljöbalken kapitel 12.

8.4 Minska utsläpp av näringsämnen från fritidsbåtar och hamnverksamheter.

8.X Annan aktivitet som minskar belastning av näringsämnen.

Åtgärd 9. Öka kunskap och förståelse kopplat till näringsämnen

Aktiviteter:

9.1 Öka information och rådgivning kopplat till minskat näringsläckage från urban miljö, hästhållning och jordbruk, genom exempelvis Greppa Näringen.

9.2 Bidra till kunskapsuppbyggnad genom exempelvis miljöövervakning, forskning och utveckling.

9.3 Delta i metod- och teknikutveckling kopplat till näringsämnen genom pilotprojekt och tester i egen verksamhet.

9.4 Samordna och utveckla det lokala och regionala åtgärdsarbetet för minskad övergödning, exempelvis genom vattenråd, LEVA-projekt eller motsvarande.

9.X Annan aktivitet som ökar och sprider kunskap om näringsämnens påverkan på vatten.

Fokusområde Miljöskadliga ämnen

Åtgärd 10. Minska utsläpp av miljöskadliga ämnen från reningsverk och dagvatten

Aktiviteter:

10.1 Minska halten miljöskadliga ämnen i utgående vatten från egna verksamheter eller kommunala reningsverk.

10.2 Minska utsläpp av miljöskadliga ämnen från dagvatten, inklusive mikroplaster.

10.X Annan aktivitet som minskar utsläpp från utgående vatten från reningsverk och dagvatten.

Åtgärd 11. Minska belastning på yt- och grundvatten från förorenade områden och/eller pågående verksamheter

Aktiviteter:

11.1 Upprätta en plan för prioritering och öka antal utredningar av potentiellt förorenade områden, klass 1 och 2, för att minska riskerna för spridning av föroreningar till yt- och grundvatten.

11.2 Genomföra sanering av förorenade områden med risk för spridning till vatten.

11.3 Minska risken för utsläpp och spridning av miljöskadliga ämnen till reningsverk eller recipient från verksamheter genom uppströmsarbete som metod- och produktval samt användning, hantering och lagring av kemikalier och avfall.

11.4 Genomföra samordnade åtgärder för PFAS eller andra prioriterade ämnesgrupper.

11.5 Genomföra REVAQ-certifiering av slam från avloppsreningsverk.

11.6 Minska utsläpp av miljöskadliga ämnen från fritidsbåtar och hamnverksamheter, exempelvis båtbottentvättar, spolplattor och miljöstationer.

11.X Annan aktivitet som minskar belastningen på yt- och grundvatten från förorenade områden eller pågående verksamheter.

Åtgärd 12. Öka kunskap och förståelse kopplat till miljöskadliga ämnen

Aktiviteter:

12.1 Genomföra utökad miljöövervakning i form av exempelvis råvattenkontroll och screeninganalyser av miljögifter i yt- och grundvatten gärna i samarbete med andra aktörer.

12.2 Öka information och rådgivning kopplat till användning av växtskyddsmedel och läckage av miljöskadliga ämnen i exempelvis parker, grönområden, allmänhetens trädgårdar och inom jord- och skogsbruk.

12.3 Öka information och rådgivning kopplat till kemikalieanvändning inklusive minskad användning, exempelvis ingen målarfärg/läkemedel till avlopp, inte tvätta bilen på gatan.

12.4 Bidra till kunskapsuppbyggnad om miljöskadliga ämnen genom exempelvis egen forskning och utveckling eller stöd till forskningsprojekt.

12.5 Implementera ny teknik eller delta i metod- och teknikutveckling kopplat till miljöskadliga ämnen genom pilotprojekt och tester.

12.6 Genomföra gemensamma informationskampanjer kopplat till miljöskadliga ämnen i vatten, exempelvis via Uppsala läns kemikalienätverk.

12.X Annan aktivitet som ökar och sprider kunskap om miljöskadliga ämnen.

Fokusområde Vattenskydd

Åtgärd 13. Förstärka skyddet av länets vattenskyddsområden

Aktiviteter:

13.1 Genomföra översyn av vattenskyddsområden med målsättning att samtliga har funktionella och uppdaterade föreskrifter.

13.2 Utreda behov av nya vattenskyddsområden och upprätta nya områden enligt framtagen plan.

13.3 Uppdatera planen för systematisk och regelbunden tillsyn över vattenskyddsområden.

13.4 Ta fram en planering så att tillståndspliktiga allmänna yt- och grundvattentäkter har tillstånd för vattenuttag.

13.5 Ta fram en klimatanpassad dricksvattenförsörjning enligt Livsmedelsverkets handbok KASKAD eller motsvarande.

13.6 Kartlägga och bedöma vattentäkter som saknar tillstånd för vattenuttag.

13.7 Kartlägga områden där det finns behov av prövningsplikt för hushållens enskilda vattenbehov.

13.8 Genomföra utökade nivåmätningar i länets grundvattenresurser.

13.X Annan aktivitet som stärker skyddet av länets vattenskyddsområden.

Bilaga 1. Sveriges miljömål och Agenda 2030

Sveriges miljömål

Det svenska miljömålssystemet ska vara politiskt vägledande och består av ett generationsmål, 16 miljökvalitetsmål samt 26 etappmål bland annat inom områdena avfall, biologisk mångfald, farliga ämnen och klimat. Miljömålen är beslutade av riksdagen och är de nationella mål som bidrar till att vi uppnår den ekologiska dimensionen av de globala hållbarhetsmålen i Agenda 2030.

Generationsmålet är ett inriktningsmål för miljöpolitiken. Målet ger vägledning om de värden som ska skyddas och den samhällsomställning som krävs för att nå det miljötillstånd som beskrivs av miljökvalitetsmålen. Generationsmålet ger tyngd och drivkraft för miljöarbetet mot bland annat återhämtade ekosystem, bevarad biologisk mångfald och natur- och kulturmiljövärden, hushållning med naturresurser samt hållbara konsumtionsmönster.

Miljökvalitetsmålen beskriver det tillstånd i den svenska miljön som miljöarbetet ska leda till. Varje miljökvalitetsmål har preciseringar vilka förtydligar målet och används i det löpande uppföljningsarbetet. Uppföljning av målen görs årligen både på regional och nationell nivå. Utöver det görs vart fjärde år fördjupade utvärderingar på nationell nivå.

Etappmålen som finns beslutade inom miljömålssystemet ska göra det lättare att nå generationsmålet och miljömålen samt identifierar en önskad omställning av samhället. Nedan listas ett antal etappmål som har koppling till åtgärder i vatten:

- Utveckling och tillämpning av EU:s kemikalieregler
- Ökad miljöhänsyn i EU:s läkemedelslagstiftning och internationellt
- Användning av biocidprodukter
- Användningen av växtskyddsmedel
- Läkemedel i miljön
- Utsläpp av dioxin
- Dagvattenhantering i befintlig bebyggelse
- Dagvattenhantering i ny eller ändrad bebyggelse

Uppsala län berörs av 15 av de 16 miljökvalitetsmålen (länet berörs ej av mål 14. Storslagen fjällmiljö). Samtliga miljökvalitetsmål samt generationsmålet presenteras kort nedan:

Generationsmålet

Det övergripande målet för miljöpolitiken är att till nästa generation lämna över ett samhälle där de stora miljöproblemen är lösta, utan att orsaka ökade miljö- och hälsoproblem utanför Sveriges gränser.

Begränsad klimatpåverkan

Halten av växthusgaser i atmosfären ska i enlighet med på klimatsystemet inte blir farlig. Målet ska uppnås på ett sådant sätt och i en sådan takt att den biologiska mångfalden bevaras, livsmedelsproduktionen säkerställs och andra mål för hållbar utveckling inte äventyras. Sverige har tillsammans med andra länder ett ansvar för att det globala målet kan uppnås.

Frisk luft

Luften ska vara så ren att människors hälsa samt djur, växter och kulturvärden inte skadas.

Bara naturlig försurning

De försurande effekterna av nedfall och markanvändning ska underskrida gränsen för vad mark och vatten tål. Nedfallet av försurande ämnen ska inte heller öka korrosionshastigheten i markförlagda tekniska material, vattenledningssystem, arkeologiska föremål och hällristningar.

Giftfri miljö

Förekomsten av ämnen i miljön som har skapats i eller utvunnits av samhället ska inte hota människors hälsa eller den biologiska mångfalden. Halterna av naturfrämmande ämnen är nära noll och deras påverkan på människors hälsa och ekosystemen är försumbar. Halterna av naturligt förekommande ämnen är nära bakgrundsnivåerna.

Skyddande ozonskikt

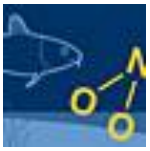
Ozonskiktet ska utvecklas så att det långsiktigt ger skydd mot skadlig UV-strålning.

Säker strålmiljö

Människors hälsa och den biologiska mångfalden ska skyddas mot skadliga effekter av strålning.

Ingen övergödning

Halterna av gödande ämnen i mark och vatten ska inte ha någon negativ inverkan på människors hälsa, förutsättningar för biologisk mångfald eller möjligheterna till allsidig användning av mark och vatten.

Levande sjöar och vattendrag

Sjöar och vattendrag ska vara ekologiskt hållbara och deras variationsrika livsmiljöer ska bevaras. Naturlig produktionsförmåga, biologisk mångfald, kulturmiljövärden samt landskapets ekologiska och vattenhushållande funktion ska bevaras, samtidigt som förutsättningar för friluftsliv värnas.

Grundvatten av god kvalitet

Grundvattnet ska ge en säker och hållbar dricksvattenförsörjning samt bidra till en god livsmiljö för växter och djur i sjöar och vattendrag.

Hav i balans samt levande kust och skärgård

Västerhavet och Östersjön ska ha en långsiktigt hållbar produktionsförmåga och den biologiska mångfalden ska bevaras. Kust och skärgård ska ha en hög grad av biologisk mångfald, upplevelsevärden samt natur- och kulturvärden. Näringar, rekreation och annat nyttjande av hav, kust och skärgård ska bedrivas så att en hållbar utveckling främjas. Särskilt värdefulla områden ska skyddas mot ingrepp och andra störningar

Myllrande våtmarker

Våtmarkernas ekologiska och vattenhushållande funktion i landskapet ska bibehållas och värdefulla våtmarker bevaras för framtiden.

Levande skogar

Skogens och skogsmarkens värde för biologisk produktion ska skyddas samtidigt som den biologiska mångfalden bevaras samt kulturmiljövärden och sociala värden värnas.

Ett rikt odlingslandskap

Odlingslandskapets och jordbruksmarkens värde för biologisk produktion och livsmedelsproduktion ska skyddas samtidigt som den biologiska mångfalden och kulturmiljövärdena bevaras och stärks.

Storslagen fjällmiljö

Fjällen ska ha en hög grad av ursprunglighet vad gäller biologisk mångfald, upplevelsevärden samt natur- och kulturvärden. Verksamheter i fjällen ska bedrivas med hänsyn till dessa värden och så att en hållbar utveckling främjas. Särskilt värdefulla områden ska skyddas mot ingrepp och andra störningar.

God bebyggd miljö

Städer, tätorter och annan bebyggd miljö ska utgöra en god och hälsosam livsmiljö samt medverka till en god regional och global miljö. Natur- och kulturvärden ska tas till vara och utvecklas. Byggnader och anläggningar ska lokaliseras och utformas på ett miljöanpassat sätt och så att en långsiktigt god hushållning med mark, vatten och andra resurser främjas.

Ett rikt växt- och djurliv

Den biologiska mångfalden ska bevaras och nyttjas på ett hållbart sätt, för nuvarande och framtida generationer. Arternas livsmiljöer och ekosystemen samt deras funktioner och processer ska värnas. Arter ska kunna fortleva i långsiktigt livskraftiga bestånd med tillräcklig genetisk variation. Människor ska ha tillgång till en god natur- och kulturmiljö med rik biologisk mångfald, som grund för hälsa, livskvalitet och välfärd.

Agenda 2030

År 2015 enades FN:s generalförsamling om en gemensam plan för en hållbar framtid genom att anta Agenda 2030 som innehåller 17 globala mål för hållbar utveckling. Målen ska vara vägledande för beslut såväl för FN som för alla medlemsnationer. Bakom beslutet ligger insikten om att vi idag är den första generationen som kan utrota fattigdomen, och sannolikt den sista som kan stoppa klimatförändringarna. Agendan bygger på idén om tre dimensioner av hållbar utveckling, den ekonomiska, den sociala och den ekologiska, som alla beroende av varandra. De 17 globala målen (figur 2) med sammanlagt 169 delmål handlar om att bygga en mer rättvis och jämställd värld inom planetens gränser. De globala målen ska balansera och integrera de tre dimensionerna av hållbar utveckling. I Sverige omhändertas den miljömässiga dimensionen av Agenda 2030 inom det svenska miljömålssystemet[28].

Figur 2. De 17 globala hållbarhetsmålen i Agenda 2030

Åtgärderna som beskrivs i åtgärdsprogrammet för vatten bidrar framför allt till uppfyllelse av mål 6 Rent vatten och sanitet för alla och mål 14 Hav och marina resurser.

Mål 6. Rent vatten och sanitet för alla

Säkerställ tillgång till och hållbar vatten- och sanitetsförvaltning för alla.

Mål 14. Hav och marina resurser

Bevara och nyttja haven och de marina resurserna på ett hållbart sätt för en hållbar utveckling.

För övriga globala mål som har koppling till vatten se mål och delmål på webbplatsen för globala målen.[29]

[28] Sveriges miljömål (2021). https://www.sverigesmiljomal.se/
[29] Globala målen (2021). https://www.globalamalen.se/

Bilaga 2. Färdplan för ett hållbart län – regionala åtgärdsprogram för miljömålen

Trots att miljöarbetet varit framgångsrikt inom många områden är nuvarande åtgärder inte tillräckliga för att nå miljömålen vare sig nationellt eller i Uppsala län. På flera områden går utvecklingen åt rätt håll, men åtgärdstakten är inte tillräckligt hög och naturens återhämtning går inte tillräckligt fort. Det finns därför ett behov av att öka takten i genomförandet av konkreta åtgärder för att uppnå miljömålen.
Länsstyrelsen har ett regeringsuppdrag som består i att vägleda och samordna länets arbete med de nationella miljömålen. Uppdraget omfattar att upprätta och genomföra regionala åtgärdsprogram för att öka takten i genomförandet av åtgärder som bidrar till att länets miljötillstånd förbättras och att miljömålen nås.

Länsstyrelsen har i samråd med Uppsala läns miljö- och klimatråd valt att genomföra uppdraget genom att ta fram fyra regionala åtgärdsprogram under begreppet *Färdplan för ett hållbart län,* figur 1. Varje åtgärdsprogram samlar åtgärder för länets aktörer inom ett temaområde och varje program har en fyraårig genomförandeperiod. Programmens temaområden är:

- Minskad klimatpåverkan
- Ekosystem och biologisk mångfald
- Vatten
- Samhällsutveckling

Figur 1. De fyra åtgärdsprogrammen som tillsammans omfattar åtgärder för samtliga miljömål under begreppet *Färdplan för ett hållbart län*.

Åtgärdsprogrammen ska stimulera ökad samverkan inom miljöarbetet där länet kan nå en större förändring när olika lokala och regionala aktörer arbetar tillsammans mot samma mål. Programmen omfattar tillsammans arbete med samtliga Sveriges miljömål som länet berörs av (15 av 16 miljömål, ej mål 14 *Storslagen fjällmiljö*). För mer information om miljömålen hänvisas till bilaga 2 samt till webbplatsen för Sveriges miljömål.[30]

Mycket bra miljöarbete pågår redan i Uppsala län. Det finns ett stort engagemang hos såväl offentlig och ideell sektor, universitet, näringsliv som hos enskilda individer för att minska miljöpåverkan och hitta långsiktigt hållbara lösningar. Genom åtgärdsprogrammen stärks och förtydligas det gemensamma regionala miljöarbetet.

Ett samlat och kraftfullt regionalt och lokalt ledarskap är avgörande för att nå miljömålen. 2017 bildades Uppsala läns miljö- och klimatråd för att ytterligare stärka samverkan på strategisk nivå och ge förutsättningar för att möta de utmaningar som följer av att vara ett län i stark tillväxt. En god samverkan i länet skapar en bra grund för att utveckla de ekonomiska, sociala och miljömässiga dimensionerna av hållbar utveckling. En av rådets främsta uppgifter är att vara aktiv i framtagande och genomförande av åtgärdsprogrammen inom *Färdplan för ett hållbart län*. Rådet är också en viktig arena för fördjupad analys och samsyn kring länets miljöutmaningar. Medlemmar i rådet är

[30] Sveriges miljömål (2020). Här är länk till källa.

kommuner, myndigheter och organisationer som genom sin verksamhet har stor påverkan på länets miljöutveckling.[31]

En hållbar utveckling i Uppsala län handlar om både miljömässig, social och ekonomisk hållbarhet. De fyra åtgärdsprogrammen är inriktade på den miljömässiga dimensionen genom att miljömålen står i fokus. Vid framtagandet av åtgärder beaktas även de andra två hållbarhetsaspekterna i den mån det är möjligt. Det regionala tillväxtarbetet har stor betydelse för hur miljötillståndet utvecklas i länet och omställningen till ett hållbart samhälle kan utgöra en viktig drivkraft för regional tillväxt.

De fyra delarna av *Färdplan för ett hållbart län* relaterar till flera andra program, styrdokument och lagkrav samt redan pågående arbete som syftar till att stärka miljöarbetet inom olika samhällsområden. Åtgärderna i respektive åtgärdsprogram kommer att kopplas till de insatser som redan görs inom området och samordnas med övriga regionala program.

Exempel på pågående arbete som utgör viktiga förutsättningar för genomförandet av åtgärdsprogram för miljömål är:

- Samhällsplanering
- Skydd av naturmiljöer och arter
- Restaurering av sjöar och vattendrag
- Landsbygdsutveckling
- Jordbruksstöd
- Vattenförvaltning
- Klimat- och energiarbete
- Tillsyn och prövning av miljöfarlig verksamhet

[31] Medlemmar i Uppsala miljö- och klimatråd: Enköpings kommun, Heby kommun, Håbo kommun, Knivsta kommun, Tierps kommun, Uppsala kommun, Älvkarleby kommun, Östhammars kommun, Sveriges Lantbruksuniversitet, Uppsala universitet, Skogsstyrelsen, Region Uppsala, Upplands lokaltrafik, Uppsala vatten, Energikontoret Mälardalen, Biodriv Öst, Naturskyddsföreningen Uppsala län, Lantbrukarnas riksförbund, Uppsala handelskammare, STUNS

BMN-2021-2850

§ 172. Färdplan för ett hållbart län – hållbarhetslöfte

Bilaga 3

Beslut

Bygg- och miljönämnden föreslår fullmäktige att ställa sig bakom de hållbarhetslöften som finns beskrivna i bilaga 3.

Reservationer

Lars O. Holmgren (BOA), Jan Holmberg (M), Anders Kjellgren (M) och Mikael Myhrberg (SD) reserverar sig mot beslutet med följande motivering;

Kommunen ska syssla med sina huvuduppgifter, och att paketera om redan inplanerade aktiviteter och redan tydliggjorda kommunala ansvar för att skapa betydelselös administration ingår inte i dessa, varför vi föreslår att bygg- och miljönämnden avslår ärendet.

Vi ser hellre att de kommunala resurserna, för att administrera dessa hållbarhetslöften, istället riktas till aktiviteter för att förbättra vattenkvaliteten, till exempel i våra fjärdar.

Ärendebeskrivning

Östhammars kommun har tidigare (2019 respektive 2020) tecknat hållbarhetslöften inom Färdplan för ett hållbart län – åtgärdsprogram Minskad klimatpåverkan samt inom åtgärdsprogram Ekosystem och biologisk mångfald. Hållbarhetslöftena är frivilliga avsiktsförklaringar som aktörer i länet tecknat för att samarbeta i ett antal gemensamt utvalda miljöfrågor inom fyra delprogram.
Nu har kommunen fått inbjudan att teckna hållbarhetslöften inom det tredje åtgärdsprogrammet, som fokuserar på vatten. De åtgärder och aktiviteter (hållbarhetslöften) som finns i programmet fokuserar på åtgärder som finns föreslagna och framtagna i många andra regionala dokument.
Då aktiviteterna bygger på redan antagna dokument gör att hållbarhetslöftena inom vatten blir ett sätt att tydligare effektuera andra gemensamma planer inom länet som redan tagits fram.
Löftena ska genomföras inom programmets 4-årsperiod, dvs 2021-2024.
Signerat hållbarhetslöfte med valda åtgärder och aktiviteter ska enligt tidigare beslut införlivas i kommunens befintliga styrmodell och ledningssystem.
Varje nämnd i Östhammars kommun beslutar om vilka hållbarhetslöften/ aktiviteter som rör nämndens verksamhet som man vill arbeta med inom den 4-årsperiod hållbarhetslöftet berör.
Antagna löften ska främst genomföras inom befintlig budget.

Beslutsunderlag

Förtydligande av hållbarhetslöfte Färdplan för ett hållbart län - åtgärder för vatten

Dagens sammanträde

Muntlig föredragande

Sektorchef Ulf Andersson föredrar ärendet.

Yrkanden

Lars O. Holmgren yrkar avslag till arbetsutskottets förslag.

Jan Holmberg (M), Anders Kjellgren (M) och Mikael Myhrberg (SD) yrkar bifall till Lars O. Holmgrens (BOA) yrkande.

Propositionsordning

Ordförande ställer proposition på yrkandena och finner att bygg- och miljönämnden beslutar att bifalla arbetsutskottets förslag.

Lars O. Holmgren (BOA), Jan Holmberg (M), Anders Kjellgren (M) och Mikael Myhrberg (SD) reserverar sig mot beslutet till förmån för Lars O. Holmgrens (BOA) yrkande.

Beslutet skickas till

Kommunstyrelsen
Camilla Andersson
Ulf Andersson

Dnr BUN-2021-076

§ 97. Färdplan för ett hållbart län – regionalt åtgärdsprogram för vatten

Beslut

Barn- och utbildningsnämnden antar yttrandet och överlämnar det till Kommunstyrelsen.

Ärendebeskrivning

Östhammars kommun har tidigare (2019 respektive 2020) tecknat hållbarhetslöften inom Färdplan för ett hållbart län – åtgärdsprogram Minskad klimatpåverkan samt inom åtgärdsprogram Ekosystem och biologisk mångfald. Hållbarhetslöftena är frivilliga avsiktsförklaringar som aktörer i länet tecknat för att samarbeta i ett antal gemensamt utvalda miljöfrågor inom fyra delprogram.
Nu har kommunen fått inbjudan att teckna hållbarhetslöften inom det tredje åtgärdsprogrammet, som fokuserar på vatten. De åtgärder och aktiviteter (hållbarhetslöften) som finns i programmet fokuserar på åtgärder som finns föreslagna och framtagna i många andra regionala dokument, som regional vattenförsörjningsplan, regional handlingsplan för klimatanpassning, Vattenmyndighetens åtgärdsprogram (2021 – 2027) samt processen för moderna miljötillstånd för vattenkraften.
Då aktiviteterna bygger på redan antagna dokument gör att hållbarhetslöftena inom vatten blir ett sätt att tydligare effektuera andra gemensamma planer inom länet som redan tagits fram.
Löftena ska genomföras inom programmets 4-årsperiod, dvs 2021-2024.
Signerat hållbarhetslöfte med valda åtgärder och aktiviteter ska enligt tidigare beslut införlivas i kommunens befintliga styrmodell och ledningssystem.

Yttrandet ska skickas till Kommunstyrelsen senast 2021-10-07.

Yttrande

I det regionala åtgärdsprogrammet Färdplan för ett hållbart län – åtgärder vatten samt hållbarhetslöften, har Sektor Bildning valt att inte åta sig att arbeta med någon av de föreslagna aktiviteterna. Sektor Bildning anser att det sker ett arbete om vatten i undervisningen, vilket förhoppningsvis även bidrar till förståelsen för ökad hållbarhet.

Svenska skolan berörs i olika delar av de globala hållbarhetsmålen i Agenda 2030. Miljöundervisning och lärande för hållbar utveckling är inskrivna i läro-, kurs- och ämnesplanerna. Miljö och hållbar utveckling är inte ett eget ämne i grundskole- och gymnasieutbildningen. Tanken är att miljö- och hållbarhetsperspektiven jämte de historiska, internationella och etiska perspektiven ska genomsyra all undervisning oberoende av kurs eller ämne.

Beslutsunderlag

- Inbjudan hållbarhetslöfte 2021

- Information process hållbarhetslöften 2021
- Beslutsmissiv åtgärdsprogram vatten 2021
- Färdplan för ett hållbart län Åtgärdsprogram vatten
- Förtydligande av aktörs hållbarhetslöfte 2021

Dagens sammanträde

Muntlig föredragning

Ordförande Josefine Nilsson redovisar förslaget till yttrande.

Beslutet skickas till

Kommunstyrelsen

Dnr KFN-2021-94

§ 56. Yttrande Hållbarhetslöften – åtgärdsprogram för vatten

Beslut

Kultur-och fritidsnämnden beslutar att anta löften (bilaga 4). Åtgärder och aktiviteter som kräver extra medel antas under förutsättning att projektmedel beviljas. Beslut gäller om kommunfullmäktige antar hållbarhetslöften.

Ärendebeskrivning

Östhammars kommun genom kommunfullmäktige avser att teckna hållbarhetslöften inom åtgärdsprogram för Vatten, som ingår inom ramen för Färdplan för ett hållbart län. Hållbarhetslöften är frivilliga avsiktsförklaringar som aktörer i länet tecknat för att samarbeta i ett antal gemensamt utvalda miljöfrågor. Syftet är att genomföra åtgärder som bidrar till hållbar vattenanvändning och minskad påverkan på länets vatten för såväl ytvatten som grundvatten. Det övergripande målet är att uppnå miljömålen med koppling till vatten. Länsstyrelsen i Uppsala län samordnar processen och stödjer aktörerna i arbetet. Östhammars kommun har tidigare (2019 respektive 2020) tecknat hållbarhetslöften inom åtgärdsprogram Minskad klimatpåverkan samt inom åtgärdsprogram Ekosystem och biologisk mångfald. Remissyttrandet omfattas av de hållbarhetslöften (åtgärder och aktiviteter) som finns kopplade till det regionala åtgärdsprogrammet för Vatten. Åtgärderna bygger på befintliga regionala dokument, hållbarhetslöftena blir på så sätt ett konkretiserande av dessa dokument.

Hållbarhetslöften

Hållbarhetslöftena ska integreras i kommunens befintliga styrmodell och ledningssystem och genomföras under programperioden 2021-2024. Internremiss av åtgärder och aktiviteter sker till samtliga nämnder i Östhammars Kommun, som förväntas ge remissyttrande till kommunstyrelsen senast 7/10 -21. Kommunfullmäktige tar beslut om kommunens hållbarhetslöften vid sitt sammanträde 9/11. Hållbarhetslöftena genomförs inom befintlig budget och om nämnderna avser söka projektmedel ska detta anges.

Beredning av ärendet har gjorts utifrån Kultur-och fritidsnämndens samtliga verksamhetsområden.

Beslutsunderlag

Bilaga 1 Färdplan för ett hållbart län – åtgärdsprogram för vatten

Bilaga 2 Aktivitetsplan KFN Hållbarhetslöften Vatten som resurs

Bilaga 3 Hållbarhetslöften vatten_översikt

Dagens sammanträde

Muntlig föredragning

Enhetschef fritid Daniel Andersson föredrar ärendet.

Beslutet skickas till

Kommunstyrelsen

Sektor samhälle, verksamhet attraktivitet: Elin Dahm, Camilla Andersson, Daniel Andersson, Caroline Henning

Dnr: KFN - 2021- 94

Bilaga Aktivitetsplan KFN Hålbarhetslöften Vatten som resurs

Fokusområde Vatten som resurs

Åtgärd 1.1 Smart vattenanvändning. Identifiera egna verksamhetens vattenanvändning och prioritera samt planera för dricksvattenbesparande åtgärder.

Lokal aktivitet: Genomför översyn av vattenanvändning och åtgärder för samtliga lokaler inom nämndens verksamhetsområden. Ansvar: verksamhetschefer

Åtgärd 1.2 Smart vattenanvändning. Byt till snålspolande munstycken, kranar, duschar och toaletter.

Lokal aktivitet: Genomför översyn av verksamheternas behov och lyft till lokalägare. Ansvar: verksamhetschefer

Åtgärd 1.3 Smart vattenanvändning. Planera för och/eller anpassa till rätt vattenkvalité för ändamålet genom att ersätta dricksvatten med andra vattenkvalitéer eller processer.

Lokal aktivitet: Förutsatt att projektmedel finns att söka, utreda möjligheterna att installera vattensparande installationer vid anläggningar, exempelvis genom att bevattna planer med havsvatten. Ansvar: Fritidsenheten

Fokusområde Näringsämnen

Åtgärd 8.4 Minska belastning av näringsämnen. Minska utsläpp av näringsämnen från fritidsbåtar och hamnverksamheter

Lokal aktivitet: Under förutsättning att projektmedel finns att söka bör det utredas om det finns ytterligare behov av tömningsstationer vid exempelvis Hargshamn, för att minska utsläpp av näringsämnen. Ansvarig: fritidsenheten

Åtgärd 8.5 Minska belastning av näringsämnen. Annan aktivitet som minskar belastning av näringsämnen

Lokal aktivitet: Fortsätt arbete för att minska spill från sjöfåglar vid kommunala badplatser. Ansvar: fritidsenheten

Fokusområde Miljöskadliga ämnen

Åtgärd 10.1 Minska utsläpp av miljöskadliga ämnen. Minska halten miljöskadliga ämnen i utgående vatten från egna verksamheter eller lokala reningsverk.

Lokal aktivitet: Minska mängden miljöskadliga ämnen i lokalvården. Ansvar: Verksamhetschefer Attraktivitet

Åtgärd 10.2 Minska utsläpp av miljöskadliga ämnen från dagvatten, inklusive mikroplaster.

Lokal aktivitet: Samverkansprojekt pågår med Sveriges Kommuner och Regioner om miljöskadliga ämnen. Undersök möjligheten att inkludera aktiviteter för att minska mikroplaster från konstgräs i projektet. Alternativt och/eller utred hur skadligt avfall kan omhändertas från konstgräsplaner (fotbollsplaner, friidrottsplaner, multisportarenor och lekplatser). Detta förutsätter att projektmedel finns att söka.

Dnr: KFN - 2021- 94

Åtgärd 11.6 Minska belastning på yt-och grundvatten från förorenade områden och/eller pågående verksamheter. Minska utsläpp av miljöskadliga ämnen från fritidsbåtar och hamnverksamheter.

Lokal aktivitet: KFN lyfter sitt verksamhetsområde i kommunala avfallsplanen 18/11-21. Undersök om avfallsplanen innehåller en plan för att de kommunala hamnanläggningarna har en väl fungerade hantering av skadligt avfall alternativt om planen innehåller upplysning om vart avfallet ska omhändertas. Ansvar: fritidsenheten

Inkom 2021-10-07
Dnr KS-2021-341
Dpl 901

Från: Norèn, Lisa [redacted]
Skickat: 2021-10-07 14:59
Till: [redacted]
Ämne: Svar gällande internremissen Färdplan för ett hållbart län – regionalt åtgärdsprogram för vatten.

Svar gällande internremissen Färdplan för ett hållbart län – regionalt åtgärdsprogram för vatten.
Diarienr SN 2021-117 och KS-2021-341.

Socialnämnden kommer inte inkomma med svar, då vi saknar underlag.

Med vänlig hälsning
Lisa Norén
Ordförande Socialnämnden

Förtydligande av hållbarhetslöfte Färdplan för ett hållbart län - åtgärder för vatten

Datum:		2021-10-11	
Aktör:		Östhammars kommun	
Kontaktuppgifter samordnare aktör:			
Namn:			
E-post:			
Telefon:			

Föreslås antas av Östhammars kommun						**Kompletterande information för intern hantering av löften**				
			(Fylls i av aktör)	(Fylls i av aktör)	(Fylls i av aktör)	(Egen kolumn)	(Fylls i av aktör)	(Fylls i av aktör)	(Egen kolumn)	(Fylls i av aktör, kan kompletteras senare)
Fokus-område	**Nr**	**Åtgärd**	**Åtgärd som antas i löfte**	**Aktivitet nr**	**Aktivitet beskrivning**	**Ansvarig nämnd**	**Ansvarig utförarande enhet**	**Aktörsspecifikt mål (uppföljningsbart) för respektive aktivitet som ska genomföras.**	**Kräver extern finansiering** (projektbidrag eller liknande)	**Planerad kommunikation**
Vatten som resurs	**1**	Smart vattenanvändning	X	1.1	1.1 Identifiera egna verksamhetens vattenanvändning och prioritera samt planera för dricksvattenbesparande åtgärder.	KS KFN	Växande Fastighetsdrift Attraktivitet	Inventera vattenanvändning i kommunala lokaler och påbörja åtgärder för besparing där så är möjligt.	Ja	Kompletteras senare
				1.2	1.2 Planera och/eller genomför aktiviteter för minskad bevattning av rabatter, parker och träd, exempelvis genom att välja torktåliga växer, klok placering av växter och resurseffektiv bevattning.	KS KFN	Växande Fastighetsdrift Attraktivitet	Samla in regnvatten från tak på kommunala lokaler samt i nyanläggning av planteringar ha med vattenåtgång vid val av växtlighet. Genomför översyn av verksamheternas behov och lyft till lokalägare.	Nej, men kan stärka arbetet	Kompletteras senare
				1.3	1.3 Byta till snålspolande munstycken, kranar, duschar och toaletter.	KS KFN	Växande Fastighetsdrift Fritidsenheten	Vid nybyggnation, planera för dricksvattenbesparande åtgärder, t.ex. sensorkranar. Läggs in i funktionsprogram för byggnader. Förutsatt att projektmedel finns att söka, utreda möjligheterna att installera vattensparande installationer vid anläggningar, exempelvis genom att bevattna planer med havsvatten.	Nej, men kan stärka arbetet	Kompletteras senare
				1.4						
				1.X	1.5 Annan aktivitet för effektivare vattenanvändning: Vattenanvändning ska ingå som en faktor i den löpande tillsynen av miljöfarliga verksamheter.	BMN	Miljöenheten	Vattenanvändning ska ingå som en faktor i den löpande tillsynen av miljöfarliga verksamheter	Nej	Kompletteras senare
	2	Kunskapsuppbyggnad och inspiration kopplat till vatten som resurs	X	2.1	2.1 Delta i befintliga vattenbesparande informationskampanjer.	KS BMN	Växande Kommunikation och kundtjänst Planenheten Miljöenheten	Samverka med och vidareförmedla information och kampanjmaterial som tas fram av Gästrike vatten. Delta i kurser samt vidareförmedla information och kampanjmaterial som tas fram av Gästrike vatten.	Nej	Kompletteras senare
				2.2	2.2 Genomföra gemensamma kampanjer till de som har enskild vattenförsörjning, exempelvis hur vatten kan sparas, hur brunnar kan skötas samt behovet av provtagning.	KS BMN	Växande Kommunikation och kundtjänst Miljöenheten	Stödja projektansökningar för att stärka kommunens arbete med enskilda avlopp, som en del i åtgärdsarbete enligt VA-plan. Arbeta med att inventera och kartlägga enskild vattenförsörjning samt sammanställa informationsmaterial till fastighetsägare.	Ja. Löftet kommer kräva externa medel t.ex. LOVA eller andra projektbidrag.	Kompletteras senare
				2.3						
				2.4						
				2.5	2.5 Implementera ny teknik eller delta i metod- och teknikutveckling genom pilotprojekt och tester.	KS	Växande	Kommunen ska samverka med GVAB och andra aktörer i teknikutveckling.	Samverkan - Nej Utförande - Ja	Kompletteras senare
				2.6						
				2.X						
	3	Integrera och öka kunskap om vattenfrågor och hållbar utveckling i skola		3.1						
				3.2						

		och förskola		3.X						
	4	Genomför för utbildnings- och informationsinsatser för beslutsfattare kopplat till vatten som resurs	X	4.1	4.1 Delta i länsgemensam vattendag, exempelvis i samband med Världsvattendagen, inriktning bestäms av länets Miljö- och klimatråd.	KS BMN	KS förtroendevalda BMN förtroendevalda Kommunikation och kundtjänst Sektor Samhälle (verksamhet Växande + Miljöenheten)	Kommunens förtroendevalda, chefer och strateger deltar i de aktiviteter som ordnas inom länsgemensam vattendag.	Nej	Kompletteras senare
				4.2	4.2 Genomföra utbildnings- och informationsinsatser riktade till ledningen för företag och branschorganisationer om exempelvis effektiv vattenanvändning och klimatanpassning.	KS	KFLG	Östhammars kommun genomför kompetensutveckling inom organisationen. Samverkan med andra organisationer i kommunen.	Ja	Kompletteras senare
				4.X						
	5	Ta hänsyn till vatten som resurs vid upphandling och inköp av varor och tjänster	X	5.1						
				5.2	5.2 Ställa krav på snålspolande munstycken, kranar, duschar och toaletter i egen verksamhet.	KS	Växande Fastighetsdrift	Vid nybyggnation planera för dricksvattenbesparande åtgärder, t.ex. sensorkranar. Läggs in i funktionsprogram för byggnader.	Nej, men kan stärka arbetet	Kompletteras senare
				5.X						
Vattenplanering	6	Hållbar vattenplanering	X	6.1	6.1 Upprätta eller revidera plan för dricksvatten, spillvatten och dagvatten och genomföra åtgärder i enlighet med planen.	KS BMN	Växande Miljöenheten	Slutföra arbetet med VA-plan för Östhammars kommun samt arbeta för att förbättra underlagen för dagvattenhantering i kommunen, i samverkan med Gästrike vatten AB. Bidra med kunskapsresurser i fortsatt arbete med VA-plan samt komplettering av VA-plan i form av dagvattenplan/-strategi.	Ja, t.ex. ansökan av LOVA-medel	Kompletteras senare
				6.2	6.2 Genom samverkan inom avrinningsområden lyfta vattenfrågorna i samhällsplaneringen i exempelvis översikts- och detaljplaner men även planer för dricksvatten, spillvatten och dagvatten.	BMN KS BMN	Planenheten Växande Miljöenheten	Redovisa avrinningsområden i översiktsplanen samt ta in markavvattningsföretagens synpunkter i översikts- och detaljplanarbetet. Driva och delta i arbetet med lokala åtgärdsplaner för vatten, exempelvis LÅP Vatteholmaån/Fyris östra källor och ev. andra avrinningsområden som Olandsån och Östhammarsfjärdarna.	Nej, ta in i löpande planarbete Ja. Att ta fram lokala åtgärdsplaner och arbeta med lokal åtgärdssamordning kräver delvis externa medel, t.ex. LOVA.	Kompletteras senare
				6.3						
				6.4						
				6.5						
				6.6	Planera för/genomför ökad vattenkvarhållande förmåga i landskapet kopplat till ökade risker till följd av ett förändrat klimat (översvämning, torka).	KS KS BMN	Växande Fastighetsdrift Planenheten (ÖP + DP)	Arbeta med klimatanpassning i översiktsplanearbetet samt ha med dagvattenfrågan som en aktiv del i planering och projektering av allmänna platser.	Nej	Kompletteras senare
				6.7	6.7 Genomföra mellankommunal samverkan för dricksvattenförsörjning.	KS	Växande	Fortsätta samarbete med Tierps kommun gällande dricksvatten. Vid behov inleda dialog med andra kommuner. Samverkan med GVAB.	Nej	Kompletteras senare
				6.X	6.8 Annan aktivitet som förbättrar vattenplanering: Möjliggöra för småbåtshamnar istället för enskilda bryggor.	KS	Planenheten/ÖP Växande	Möjliggöra för småbåtshamnar istället för enskilda bryggor.	Nej	Kompletteras senare
				7.1						
	7	Minska utsläpp av övergödande ämnen från reningsverk, dagvatten, enskilda avlopp	X	7.2	7.2 Minska övergödande ämnen från enskilda avlopp.	BMN	Miljöenheten	Fortsatt prioritera tillsyn av enskilda avlopp i recipienter med höga näringshalter. Inleda ett arbete med VA-rådgivning till kommuninvånare.	Nej	Kompletteras senare
				7.3						
				7.X						
		Minska belastning av näringsämnen från exempelvis		8.1	8.1 Öka information och effektiv användning av ekonomiska stöd för minskad belastning av näringsämnen, exempelvis LONA- och LOVA-bidrag.	KS	Växande Kansli och utveckling	Kompetensutveckling och kunskapshöjning internt om projektmedel (LOVA, LONA, Landsbygdsprogrammet etc.) som kan öka kvaliteten och omfattningen på redan beslutade uppdrag och projekt inom kommunens vattenarbete.	Nej	Kompletteras senare
				8.2						
				8.3	8.3 Utöka och prioritera tillsyn av exempelvis primärproducenter och livsmedelsförädling enligt relevant lagstiftning, exempelvis Miljöbalken kapitel 12.	BMN	Miljöenheten	Fortsatt prioritera tillsyn inom jordbruksektorn, Miljöbalken kap 12.	Nej	Kompletteras senare

Näringsämnen	8	primärproduktion, livsmedelsförädling, hästhållning och andra verksamheter	X	8.4	8.4 Minska utsläpp av näringsämnen från fritidsbåtar och hamnverksamheter.	BMN KFN	Miljöenheten Fritidsenheten	Prioritera tillsyn av hamnverksamheter. Under förutsättning att projektmedel finns att söka bör det utredas om det finns ytterligare behov av tömningsstationer vid exempelvis Hargshamn, för att minska utsläpp av näringsämnen.	Nej Ja	Kompletteras senare
				8.X	8.5 Annan aktivitet som minskar belastning av näringsämnen: Fortsätt arbete för att minska spill från sjöfåglar vid kommunala badplatser.	KFN	Fritidsenheten	Fortsätt arbete för att minska spill från sjöfåglar vid kommunala badplatser.	Nej, men kan stärka arbetet	
	9	Öka kunskap och förståelse kopplat till näringsämnen	X	9.1						
				9.2	9.2 Bidra till kunskapsuppbyggnad genom exempelvis miljöövervakning, forskning och utveckling.	KS	Växande	Aktivt delta i forskningsprojekt för förbättrad vattenkvalitet, bl.a. fortsätta samarbeten inom SKVVF, med Östersjöcentrum, IVL, SLU etc.	Nej	Kompletteras senare
				9.3	9.3 Delta i metod- och teknikutveckling kopplat till näringsämnen genom pilotprojekt och tester i egen verksamhet.	KS	Växande	Kommunen ska samverka med GVAB och andra aktörer i teknikutveckling.	Samverkan - Nej Utförande - Ja	Kompletteras senare
				9.4	9.4 Samordna och utveckla det lokala åtgärdsarbetet för vattenvård , exempelvis genom vattenråd, LEVA-projekt eller motsvarande.	KS	Växande	Arbeta med åtgärdssamordning inom avrinningsområden som Vattholmaån/Fyris östra källor, Olandsån och Östhammarsfjärden i syfte att förbättra vattenkvaliteten i kommunens vatten i samverkan med andra aktörer som markägare, föreningar och företag.	Ja, LOVA-bidrag eller liknande	Kompletteras senare
				9.X						
Miljöskadliga ämnen	10	Minska utsläpp av miljöskadliga ämnen från reningsverk och dagvatten	X	10.1	Minska halten miljöskadliga ämnen i utgående vatten från egna verksamheter eller kommunala reningsverk.	KS KFN BMN	Fastighetsdrift Måltid och städ Attraktivitet Miljöenheten	Kemikalieinventering ska påbörjas i kommunens verksamheter, med början inom fastighetsförvaltning och lokalvård. Minska mängden miljöskadliga ämnen i lokalvården. Miljöskadliga ämnen i utgående vatten ska ingå som en faktor i den löpande tillsynen av miljöfarliga verksamheter.	Nej Nej Nej	Kompletteras senare
				10.2	10.2 Minska utsläpp av miljöskadliga ämnen från dagvatten, inklusive mikroplaster.	BMN KFN	Miljöenheten Attraktivitet	Bevaka dagvatten i planeringen. Samverkansprojekt pågår med Sveriges Kommuner och Regioner om miljöskadliga ämnen. Undersök möjligheten att inkludera aktiviteter för att minska mikroplaster från konstgräs i projektet. Alternativt och/eller utred hur skadligt avfall kan omhändertas från konstgräsplaner (fotbollsplaner, friidrottsplaner, multisportarenor och lekplatser). Detta förutsätter att projektmedel finns att söka.	Nej, men tidsresurser Ja	Kompletteras senare
				10.X						
				11.1						
				11.2	11.2 Genomföra sanering av förorenade områden med risk för spridning till vatten.	KS BMN	Växande Miljöenheten	Rådgivande och övrigt delaktiga vid saneringar av förorenade områden med statliga medel. Vid varje enskilt tillfälle överväger det kommunala huvudmannaskapet.	Ja. Löftet kräver tilldelning av bidrag för sanering av områden där ansvarsutredningar visat på statligt ansvar.	Kompletteras senare
				11.3						
				11.4						
				11.5						

	11	Minska belastning på yt- och grundvatten från förorenade områden och/eller pågående verksamheter	X	11.6	11.6 Minska utsläpp av miljöskadliga ämnen från fritidsbåtar och hamnverksamheter, exempelvis båtbottentvättar, spolplattor och miljöstationer.	KS BMN KFN	Renhållning Fatighetsdrift Miljöenheten Fritidsenheten	Genom avfallsplanen bidra till minskade utsläpp av kemikalier och miljöskadliga ämnen vid hamnverksamheter och båtklubbar. Delta i kommunala insatser och kampanjer för att minska utsläpp av kemikalier och miljöskadliga ämnen vid hamnverksamheter och båtklubbar. KFN lyfter sitt verksamhetsområde i kommunala avfallsplanen 18/11-21. Undersök om avfallsplanen innehåller en plan för att de kommunala hamnanläggningarna har en väl fungerade hantering av skadligt avfall alternativt om planen innehåller upplysning om vart avfallet ska omhändertas.	Ja Ja Eventuellt	Kompletteras senare
				11.X						
	12	Öka kunskap och förståelse kopplat till miljöskadliga ämnen		12.1						
				12.2						
				12.3						
				12.4						
				12.5						
				12.6						
				12.X						
Vattenskydd	**13**	Förstärka skyddet av länets vattenskyddsområden	X	13.1						
				13.2						
				13.3						
				13.4						
				13.5						
				13.6						
				13.7						
				13.8						
				13.X	13.9 Annan aktivitet som stärker skyddet av länets vattenskyddsområden: Använd MKB som ett aktivt verktyg i samhällsplanering som påverkar vattenskyddsområden och arbeta för att vattenskyddets värden omhändertas längs statligt vägnät.	KS BMN	Växande Planenheten/ÖP Planenheten/DP	Använd MKB som ett aktivt verktyg i samhällsplanering som påverkar vattenskyddsområden och arbeta för att vattenskyddets värden omhändertas längs statligt vägnät. *(Från BMN beslut: Undvika att peka ut generell bebyggelse på vattenskyddsområderna i översiktsplanen. Förslag till KSASu - omformulera aktiviteten enligt ovan.)*	Nej	Kompletteras senare

2021-06-30 501-2354-21

LÄNSSTYRELSEN
UPPSALA LÄN

Linnéa Larsson
Miljömålssamordnare
010-2233407
[redacted]

Information om process för hållbarhetslöften

Färdplan för ett hållbart län och med regionala åtgärdsprogram för miljömålen har som syfte att öka takten i genomförandet av åtgärder som bidrar till att nå de nationella miljömålen och de globala hållbarhetsmålen i Agenda 2030.

Ett hållbarhetslöfte är en frivillig avsiktsförklaring mellan länsstyrelsen och aktörer i länet. Löftet beskriver de åtgärder en aktör åtar sig att genomföra ur ett regionalt åtgärdsprogram för miljömålen. Genomförandet följs upp årligen.

Så här går vi tillväga:

1. Anmälan

Aktörer som avser anta ett hållbarhetslöfte i något av åtgärdsprogrammen anmäler detta till länsstyrelsen. Anmälan avser bara en avsiktsförklaring och behöver inte innehålla vilka åtgärder som avses genomföras. Anmälan görs senast 1 oktober 2021 via mail till: hallbarhetsloften.uppsala@lansstyrelsen.se

2. Innehåll i hållbarhetslöfte

Respektive aktör förtydligar innehållet i sitt löfte genom att fylla i samtliga obligatoriska uppgifter i excelfilen ”Förtydligande av aktörs hållbarhetslöfte”, bifogas. Ifylld excelfil skickas till länsstyrelsen via mail senast 8 november 2021 till: hallbarhetsloften.uppsala@lansstyrelsen.se

3. Länsstyrelsen ger stöd i processen

Länsstyrelsen erbjuder aktörer stöd i arbetet med att anta och förtydliga hållbarhetslöften. Ett avstämningsmöte/samtal kan bokas med länsstyrelsen. Välkomna att höra av er via hallbarhetsloften.uppsala@lansstyrelsen.se

4. Ceremoni på slottet

Den 3 december genomförs en ceremoni för signering av hållbarhetslöften på Uppsala slott. Signering av löften görs av landshövdingen och representant från varje aktör.

5. Uppföljning och samverkan

Efter den 3 december påbörjas genomförande av antaget hållbarhetslöfte hos respektive aktör. Länsstyrelsen kommer att följa upp genomförandet minst en gång årligen. Under

våren 2022 sker en enklare avstämning följt av en detaljerad uppföljning under hösten 2022. Därefter sker årliga uppföljningar under våren.

Målsättningen är att samverkan inom det konkreta åtgärdsarbetet så långt som möjligt integreras i redan befintliga nätverk inom respektive ämnesområde. Uppstart av nya nätverk eller forum för samverkan kan bli aktuellt om behov föreligger.

Med hopp om god uppslutning i arbetet för vattenrelaterade åtgärder i Uppsala län!

Så här hanterar Länsstyrelsen personuppgifter

Information om hur vi hanterar dessa finns på www.lansstyrelsen.se/dataskydd.

2021-06-29 501-2354-21

LÄNSSTYRELSEN
UPPSALA LÄN

Linnéa Larsson
Miljömålssamordnare
010-2233407

Fastställande av Färdplan för ett hållbart län – åtgärdsprogram för vatten

Länsstyrelsen beslutar att fastställa regionalt åtgärdsprogram för vatten inom ramen för Färdplan för ett hållbart län enligt bilaga.

Beskrivning av ärendet

Färdplan för ett hållbart län – åtgärder för vatten är den tredje delen i en serie av fyra planerade åtgärdsprogram som med olika teman bidrar till att uppnå de nationella miljömålen och därmed även den ekologiska dimensionen av de globala hållbarhetsmålen i Agenda 2030. Färdplanens åtgärdsprogram är en del av länsstyrelsens uppdrag att utveckla, samordna och genomföra regionala åtgärdsprogram för att nå de nationella miljömålen.

Framtagande av åtgärderna för vatten skiljer sig från de två tidigare åtgärdsprogrammen för minskad klimatpåverkan respektive ekosystem och biologisk mångfald. Dessa togs fram genom längre och mer omfattande processer med breda dialoger med medverkande aktörer samt remitterade program. Åtgärder för vatten finns framtagna och förankrade i flera andra regionala underlag. Åtgärderna från dessa underlag kopplas samman i åtgärdsprogrammet för vatten, och genomförandet av åtgärderna länkas därmed ihop med Färdplan för ett hållbart län genom tecknandet av hållbarhetslöften och regelbunden uppföljning av dem.

Underlag som använts vid framtagande av åtgärdslistan utgörs av regional vattenförsörjningsplan, regional handlingsplan för klimatanpassning, Vattenmyndighetens åtgärdsprogram (2021 – 2027) samt processen för moderna miljötillstånd för vattenkraften. Även de tidigare åtgärdsprogrammen inom ramen för färdplansarbetet används som underlag och mall för att skapa igenkänning mellan programmen. Vattenrelaterade åtgärder som syftar till att stärka biologisk mångfald i vattenmiljöer omhändertas inom åtgärdsprogrammet för ekosystem och biologisk mångfald.

Åtgärderna för vatten syftar till att öka takten i genomförandet av åtgärder som bidrar till hållbar vattenanvändning och minskad påverkan på länets vatten, såväl ytvatten som grundvatten. Det övergripande målet är att uppnå miljömålen med koppling till vatten, såsom god vattenförsörjning, miljökvalitetsnormerna för vatten och anpassning till ett förändrat klimat. Åtgärdsprogrammet innehåller 13 åtgärder inom de fem fokusområdena Vatten som resurs, Vattenplanering, Näringsämnen, Miljöskadliga ämnen och Vattenskydd.

Åtgärdsprogrammet för vatten omfattar åtgärder och aktiviteter som kan genomföras av aktörer verksamma i länet under den fyraåriga programperioden. Programmets genomförande bygger på att länets aktörer erbjuds att teckna hållbarhetslöften med länsstyrelsen och därmed åta sig att under programperioden frivilligt genomföra ett eget urval av de åtgärder som presenteras i åtgärdsprogrammet. Programmet är även avsett som gemensam bas för samverkan i åtgärdsarbetet.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av landshövding Göran Enander, med miljömålssamordnare Linnéa Larsson som föredragande. I den slutliga handläggningen har också länsråd Cecilia Magnusson, avdelningschef Lennart Nordvarg och enhetschef Helena Brunnkvist medverkat. Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.

Så här hanterar länsstyrelsen personuppgifter

Information om hur vi hanterar dessa hittar du på www.lansstyrelsen.se/dataskydd.

Bilaga *Färdplan för ett hållbart län – regionalt åtgärdsprogram för vatten.*

Färdplan för ett hållbart län

Regionalt åtgärdsprogram för vatten

Sammanfattning

Vatten är en grundläggande naturresurs och vårt viktigaste livsmedel. Rent vatten utgör ett av de globala hållbarhetsmålen och är en förutsättning för liv, hållbar utveckling och tillväxt. Vatten används av alla och till mycket, exempelvis som dricksvatten, som livsmiljö för djur och växter, i vattenkraften för att producera energi, som kyl- och processvatten i industrier och som recipient för avloppsvatten. Det är därför essentiellt att skydda vattentillgångarna och minska påverkan på vatten för att möjliggöra en långsiktig och säker vattenförsörjning och hållbara livsmiljöer.

Färdplan för ett hållbart län – åtgärder för vatten är den tredje delen i en serie av fyra planerade åtgärdsprogram som med olika teman bidrar till att uppnå de nationella miljömålen och därmed även den ekologiska dimensionen av de globala hållbarhetsmålen i Agenda 2030. Färdplanens åtgärdsprogram är en del av länsstyrelsens uppdrag att utveckla, samordna och genomföra regionala åtgärdsprogram för att nå de nationella miljömålen.

Framtagande av åtgärderna för vatten skiljer sig från de två tidigare åtgärdsprogrammen för minskad klimatpåverkan respektive ekosystem och biologisk mångfald. Dessa togs fram genom längre och mer omfattande processer med breda dialoger med medverkande aktörer samt remitterade program. Åtgärder för vatten finns framtagna och förankrade i andra regionala underlag. Åtgärderna från dessa underlag kopplas samman i åtgärdsprogrammet för vatten, och genomförandet av åtgärderna länkas därmed ihop med Färdplan för ett hållbart län genom tecknandet av hållbarhetslöften och regelbunden uppföljning av dem.

Underlag som använts vid framtagande av åtgärdsprogrammet utgörs av redan befintliga regionala program och förslagen på åtgärder och aktiviteter för vatten är hämtade från regional vattenförsörjningsplan, regional handlingsplan för klimatanpassning, Vattenmyndighetens åtgärdsprogram (2021 – 2027) samt processen för moderna miljötillstånd för vattenkraften. Även de tidigare åtgärdsprogrammen inom ramen för färdplansarbetet används som underlag och mall för att skapa igenkänning mellan programmen.

Åtgärderna för vatten syftar till att öka takten i genomförandet av åtgärder som bidrar till hållbar vattenanvändning och minskad påverkan på länets vatten, såväl ytvatten som grundvatten. Det övergripande målet är att uppnå miljömålen med koppling till vatten, vilket inkluderar vattenförsörjning, miljökvalitetsnormerna för vatten och anpassning till ett förändrat klimat. Åtgärdsprogrammet beskriver 13 åtgärder inom de fem fokusområdena Vatten som resurs, Vattenplanering, Näringsämnen, Miljöskadliga ämnen och Vattenskydd.

Gemensamt för åtgärderna är att de kan genomföras av aktörer i länet, att de bidrar till att nå miljömålen och de globala hållbarhetsmålen i Agenda 2030 samt att de är möjliga att påbörja, och helst genomföra, under programperioden 2021–2024. Primär målgrupp är kommuner, VA-organisationer, Region Uppsala samt övriga medlemmar i Uppsala läns miljö- och klimatråd, men åtgärdsprogrammet vänder sig även till andra intresserade aktörer.

För att stärka genomförandet av programmets åtgärder uppmanas aktörer i länet att teckna hållbarhetslöften med länsstyrelsen. Hållbarhetslöften är en frivillig avsiktsförklaring som beskriver de åtgärder en aktör åtar sig att genomföra med tillhörande aktörsspecifika mål. Genomförandet följs upp årligen.

Åtgärdsprogrammet för vatten innehåller åtgärder och aktiviteter med främsta syfte att höja vattenkvalitén, exempelvis genom att minska övergödning och miljöföroreningar i länets vattenmiljöer. Vattenrelaterade åtgärder som istället syftar till att bevara och återskapa hållbara livsmiljöer i sjöar och vattendrag, bevara värdefulla livsmiljöer i marin miljö samt bevara och återskapa våtmarker omhändertas inom åtgärdsprogrammet för ekosystem och biologisk mångfald. Denna avgränsning syftar till att minska överlapp mellan programmen.

Inledning

Uppsala län är en expansiv region och mark- och vattenanvändningen i länet påverkar måluppfyllelsen för flertalet av miljökvalitetsmålen. Det ställer krav på en sammanhållen fysisk planering, ett stärkt skydd för värdefulla miljöer och ett fokuserat åtgärdsarbete för att vända negativa trender och minimera påverkan både regionalt och globalt.

De svenska miljömålen ska vara politiskt vägledande och består av ett generationsmål, 16 miljökvalitetsmål samt 26 etappmål.[1] Miljömålen är beslutade av riksdagen och är de nationella mål som bidrar till att vi uppnår den ekologiska dimensionen av de globala hållbarhetsmålen i Agenda 2030[2]. Mer information om de svenska miljömålen, miljömålssystemet och Agenda 2030 återfinns i bilaga 1. Åtgärdsprogrammet för vatten omfattar åtgärder som främst bidrar till att uppnå generationsmålet och miljökvalitetsmålen Ingen övergödning, Levande sjöar och vattendrag, Hav i balans samt levande kust och skärgård och Grundvatten av god kvalitet. Indirekt påverkas även andra miljökvalitetsmål, bland annat målen Giftfri miljö och God bebyggd miljö. Åtgärderna bidrar även till genomförandet av de globala hållbarhetsmålen i Agenda 2030, främst mål 6 Rent vatten och sanitet för alla samt mål 14 Hav och marina resurser.

Åtgärdstakten för att nå de vattenrelaterade miljömålen behöver öka. Naturens återhämtning är i många fall långsam varför det tar tid innan åtgärder får genomslag i form av effekter i miljön. Ett långsiktigt och kontinuerligt åtgärdsarbete är avgörande för att vända utvecklingstrenden. Färdplanens åtgärdsprogram är en del av länsstyrelsens uppdrag att utveckla, samordna och genomföra regionala åtgärdsprogram för att nå de nationella miljömålen[3], läs mer om Färdplan för ett hållbart län i bilaga 2.

Uppsala län har relativt få sjöar och de flesta är påverkade av historiska sjösänkningar. Det betyder bland annat att sjöarna blivit grundare, igenväxningstakten ökar och sjöarnas livslängd förkortas. Dessutom är övergödningspåverkan i de flesta fall stor på de sänkta sjöarna eftersom de oftast omges av produktiv jordbruksmark och det tillrinnande vattnet är rikt på näringsämnen. I länet finns även grunda kalkrika sjöar med relativt näringsfattigt, ofta klart vatten och med en vegetation som domineras av kransalger, så kallade kransalgsjöar. Huvuddelen av Uppsala läns vattendrag, knappt 90 procent, är påverkade av mänsklig aktivitet i form av exempelvis markavvattning, rätning och kanalisering, kraftverk och dammar eller tätorter i vattendragets närhet.

I sjöar och kustområden är det framförallt övergödning som försämrar den ekologiska statusen. Detsamma gäller vattendragen, där många dessutom är påverkade av dammar, rensning, uträtning och annan fysisk påverkan vilket också har stor påverkan på den ekologiska statusen. Vattenrelaterade åtgärder kopplat till fysisk påverkan omhändertas i åtgärdsprogrammet för ekosystem och biologisk mångfald.[4] Enligt de bedömningar som länsstyrelsen har gjort är 46 procent av sjöarna, 77 procent av vattendragen och 80 procent av kustområdena påverkande av övergödning.[5] Dessa vatten uppnår inte god ekologisk status.

Länets vattenförekomster är i olika omfattning påverkade av miljögifter vilket ger utslag på bedömningen av den kemiska statusen. Miljögifter härrör från både pågående verksamheter såsom industrier och reningsverk, men även från gamla utsläpp i form av förorenad mark samt från diffusa utsläpp.

Dricksvattenfrågorna har uppmärksammats mer och mer de senaste åren. Frågan om vi har tagit rent dricksvatten för självklart har väckts under somrar med torka och låga grundvattennivåer med vattenbrist som följd. I Uppsala län återfinns en stor del av det grundvatten som används för dricksvattenuttag i åsar, de två största rullstensåsarna är Uppsalaåsen och Enköpingsåsen. Av länets

[1] Sveriges miljömål (2020). Här är länk till källa.
[2] Agenda 2030, webbplats Globala målen (2021), här är länk till källa
[3] Förordning (2017:868) med länsstyrelseinstruktion, §6. Här är länk till källa.
[4] Färdplan för ett hållbart län, åtgärdsprogram för ekosystem och biologisk mångfald, Länsstyrelsen 2020:02. Här är länk till källa.
[5] VISS, VattenInformationsSystem Sverige. Här är länk till källa.

54 grundvattentäkter saknar 18 vattenskyddsområden. De vattentäkter som har skyddsområde i Uppsala län står för 98 procent av vattenuttaget. Många äldre vattenskyddsområden ger inte ett tillräckligt bra skydd för grundvattnet.

Grundvattnet bedöms utifrån dess kemiska och kvantitativa status. Den kemiska statusen påverkas av miljö- och hälsoskadliga ämnen från förorenade områden och pågående verksamheter, men även från användning av bekämpningsmedel och brandskum där ett par av de mest omfattande problemen rör glyfosat respektive PFAS (per- och polyfluorerade alkylsubstanser). Spridning av vägsalt i nära anslutning till känsliga grundvattenförekomster kan leda till höga halter klorid i grundvatten. Hälsoskadliga halter av klorid kan även orsakas av saltvatteninträngning vid för stora vattenuttag i förekomster med kontakt med relikt saltvatten eller havsvatten.

Den kvantitativa statusen anger om vattenuttagen är i balans med grundvattenbildningen. För att en grundvattenförekomst ska uppnå god kvantitativ status får inte uttagen vara större än nybildningen eller så stora att flödesriktningar ändras så att saltvatten eller andra föroreningar kan tränga in. Förändrade grundvattennivåer är ett problem som främst beror på för stora grundvattenuttag i förhållande till nybildning.

Enligt EU:s vattendirektiv[6] ska det finnas vattenskyddsområden för de kommunala vattentäkterna. De äldre besluten ska ses över och uppdateras vid behov. Det är därför nödvändigt att intensifiera arbetet med att inrätta vattenskyddsområden och att se över äldre skyddsområden.

En smart vattenanvändning är en viktig del i en hushållning med naturresurser och minskad miljöpåverkan. Information och tips finns exempelvis på länsstyrelsens webbplats[7]. För att höja kunskapsnivån om vatten som resurs finns bland annat Svenskt vattens hållbarhetsmärkning Kranmärkt[8].

Kranmärkt är en nationell hållbarhetsmärkning för verksamheter som väljer kranvatten framför flaskvatten. Genom kranmärkningen visar man att man tar ställning för en bättre miljö och inspirerar andra att också välja kranvatten.

Att producera och leverera en liter förpackat vatten kräver minst 300 gånger mer energi än att tappa upp en liter vatten från kranen. Dessutom är kranvatten 250 gånger billigare än en flaska vatten i butik.

Syftet med åtgärdsprogram för vatten

Åtgärdsprogrammet för vatten syftar till att öka takten i genomförandet av åtgärder som bidrar till hållbar vattenanvändning och minskad påverkan på länets vatten, såväl ytvatten som grundvatten. Det övergripande målet är att uppnå miljömålen med koppling till vatten, vilket inkluderar god vattenförsörjning, miljökvalitetsnormerna för vatten och anpassning till ett förändrat klimat.

Ambitionen är att åtgärdsprogrammet ska vara ett användbart verktyg för aktörer på både regional och lokal nivå. Åtgärdsprogrammet ska:

- ge exempel på konkreta aktiviteter för vattenåtgärder,
- ge vägledning och stöd för att prioritera aktiviteter och utvecklingsinsatser,
- stimulera till ökad samverkan i miljöarbetet mellan aktörer i länet,
- inspirera till innovation och utveckling inom området,
- leda till en ambitionshöjning i åtgärdsarbetet.

Åtgärdsprogrammet utgör en del av det samlade arbetet med vattenfrågor i Uppsala län. Förhoppningen är att så många aktörer som möjligt kan se sin del i åtgärdsarbetet både inom

[6] God vattenkvalitet i Europa (EU:s vattendirektiv), 2000/60/EG. Här är länk till källa.
[7] Länsstyrelsens webbplats, regional vattenförsörjningsplan (2021). Här är länk till källa.
[8] Svenskt vattens webbplats om hålbarhetsmärkningen Kranmärkt (2021). Här är länk till källa.

områden där man redan bedriver åtgärdsarbete och inom nya och närliggande områden. Arbetet är tänkt att integreras i aktörernas ordinarie planering och verksamhet, vilket skapar drivkraft och undviker dubbelarbete.

Åtgärdsprogrammet kan bidra till att utveckla och stärka samverkan i befintliga nätverk. Det kan även synliggöra behov av ytterligare samverkansformer och till att skapa nya nätverk mellan aktörer i länet.

Programmet omfattar åtgärder och aktiviteter som kan påbörjas och genomföras av aktörer verksamma i länet under programperioden 2021–2024 samt har en förväntad positiv effekt på länets vattenresurser som huvudsyfte.

Underlag

Underlag som använts vid framtagande av åtgärdsprogrammet utgörs av redan befintliga regionala program och förslagen på åtgärder och aktiviteter för vatten är hämtade från regional vattenförsörjningsplan[9], regional handlingsplan för klimatanpassning[10], Vattenmyndighetens åtgärdsprogram (2021 – 2027)[11] samt processen för moderna miljötillstånd för vattenkraften[12]. Även de tidigare åtgärdsprogrammen inom ramen för färdplansarbetet används som underlag och mall för att skapa igenkänning mellan programmen[13]. Underlagen beskrivs nedan.

Klimatanpassning

Klimatanpassning omfattar alla åtgärder som syftar till att skydda miljön, människors liv och hälsa samt egendom genom att samhället anpassas till de konsekvenser som ett förändrat klimat kan medföra. Länets klimatanpassningsarbete utgår från en nationell strategi för klimatanpassning och dess vägledande principer om hållbar utveckling, ömsesidighet, vetenskaplig grund, försiktighetsprincipen, integrering av klimatanpassningsåtgärder, flexibilitet, hantering av osäkerhets- och riskfaktorer, tidsperspektiv och transparens.

Länsstyrelsen har i uppdrag att analysera hur länet påverkas av klimatförändringarna samt att samordna arbetet på regional nivå med anpassningen till ett förändrat klimat.[14] [15] Som utgångspunkt för det framtida arbetet har länsstyrelsen i Uppsala län sammanställt en klimat- och sårbarhetsanalys som publiceras under hösten 2021.

Ett förändrat klimat innebär för Uppsala län högre medeltemperatur och mer intensiv korttidsnederbörd med skyfall, vilket riskerar att skapa översvämningar i lågpunkter och ut med hårdgjorda ytor. Skyfall inträffar vanligen under sommarhalvåret, medan höga flöden i vattendrag inträffar under senhösten, vintern och under vårens snösmältning.

De senaste årens torka och återkommande vattenbrist har lett till att frågan om brister i vatten-försörjningen har hamnat högt på agendan. Vattenbrist betyder i grunden att det finns ett större behov av rent vatten än vad som finns tillgängligt. Orsakerna till vattenbristen är dock komplexa och

[9] Regional vattenförsörjningsplan, här är länk till källa. Remissynpunkter inarbetas, färdigställs 2021.
[10] Regional handlingsplan för klimatanpassning, här är länk till källa. Under framtagande, remiss 2021.
[11] Vattenmyndigheten i Norra Östersjön, Åtgärdsprogram 2021–2027. Här är länk till källa. Remissperiod avslutad, beslut planeras dec 2021.
[12] Nationell plan för moderna miljövillkor för vattenkraften. Här är länk till källa. Inom ramen för åtgärdsprogrammet för vatten begränsas underlaget till kommunernas del i planeringsprocessen.
[13] Åtgärdsprogram för minskad klimatpåverkan (2019) samt åtgärdsprogram för ekosystem och biologisk mångfald (2020), här är länk till källa.
[14] Förordning (2018:1428) om myndigheters klimatanpassningsarbete. Här är länk till källa.
[15] Förordning (2017:868) med länsstyrelseinstruktion, §5. Här är länk till källa.

kan bero på flera saker, bland annat brist på kapacitet i vattenverk och ledningssystem och/eller bristande tillgång på råvatten.[16]

Regional vattenförsörjningsplan

Länsstyrelsen har i dialog med kommuner, kommunala VA-organisationer, andra statliga myndigheter och andra aktörer tagit fram en regional vattenförsörjningsplan för Uppsala län[17]. Planen har varit ute på remiss och planeras att färdigställas under hösten 2021. Vattenförsörjningsplanen utgör ett underlag till kommunernas samhällsplanering och för den fortsatta samverkan mellan aktörer i länet för en långsiktigt trygg och hållbar vattenförsörjning.

Att ta fram en regional vattenförsörjningsplan ingår som en åtgärd i Vattenmyndighetens åtgärds-program och planen följer till stora delar vägledningen för regional vattenförsörjningsplanering från Havs- och vattenmyndigheten[18].

Vattenförsörjningsplanen pekar ut vattenresurser som kan vara av betydelse för dricksvatten-försörjningen i ett långsiktigt perspektiv. De grundvattenresurser som pekas ut finns i Uppsalaåsen med biåsar, Enköpingsåsen/Dalkarlsåsen och i Östhammars kommun. Ytvattenresurser som kan användas för någon av del av vattenförsörjningen är begränsade i Uppsala län och klimatförändringarna förväntas leda till lägre flöden och stor risk för vattenbrist i många ytvattendrag. På grund av detta är Mälaren och Dalälven de enda ytvattenresurser som bedöms ingå i en långsiktigt hållbar dricksvattenförsörjning. Kommunerna ska ta hänsyn till de utpekade vattenresurserna i översikts- och detaljplanering.

Vattenförsörjningsplanen innehåller även en analys av de utmaningar som länet står inför, vilken bland annat lyfter fram klimatförändringarnas påverkan på vattenresurserna. För att ta sig an dessa utmaningar har en strategi formulerats. Strategin består av de fyra delarna samhällsplanering, skydd, smart vattenanvändning och samverkan.

De åtgärder i Regional vattenförsörjningsplan som har en tydlig koppling till miljömålen och riktar sig till flera aktörer har legat till grund för föreslagna aktiviteter i åtgärdsprogrammet för vatten. Nödvattenplaner och fysiska skyddsåtgärder för vägar omhändertas därför inte inom åtgärdsprogrammet utan följs upp via Regional vattenförsörjningsplan.

Ett kontinuerligt arbete med en hållbar och trygg dricksvattenförsörjning behövs, både under den närmaste tioårsperioden och i ett längre perspektiv. Mer information finns samlat på länsstyrelsens webbplats[19].

Vattenförvaltning

EU:s vattendirektiv har tagits fram för att skapa en likadan förvaltning av medlemsländernas vatten. Syftet är att vi ska ta hand om våra vattenresurser så att kommande generationer ska få tillgång till vatten av bra kvalitet i tillräcklig mängd.[20] Sedan 2004 är Sverige indelat in i fem vattendistrikt med tillhörande vattenmyndigheter, vilka har i uppdrag att arbeta med genomförandet av EU:s ramdirektiv för vatten i Sverige. Uppsala län ingår i två vattendistrikt – Norra Östersjön och Bottenhavet.

---

[16] Sveriges vattentillgång utifrån perspektivet vattenbrist och torka – Delrapport 1 i regeringsuppdrag om åtgärder för att motverka vattenbrist i ytvattentäkter, Hydrologi Nr 120, 2019, SMHI. Här är länk till källa.
[17] Regional vattenförsörjningsplan (2021), här är länk till källa.
[18] Vägledning regional vattenförsörjningsplanering, Havs- och vattenmyndigheten, 2020. Här är länk till källa.
[19] Länsstyrelsens webbplats om Tillgång på dricksvatten i Uppsala län. Här är länk till källa.
[20] Vattenmyndighetens webbplats (2021). Här är länk till källa.

Enligt vattendirektivet sätts en miljökvalitetsnorm för yt- och grundvatten. Miljökvalitetsnormer för vatten omfattar ytvatten (sjöar, vattendrag och kustvatten) och grundvatten och beskriver den kvalitet som vattnet ska ha nått vid en viss tidpunkt. Huvudregeln är att alla vattenförekomster ska uppnå det som inom vattenförvaltning kallas god status. Normen anger en lägstanivå.[21] Gällande miljökvalitetsnormer och status på länets vattenförekomster presenteras i databasen VISS.[22]

Vattenmyndigheterna har ett uppdrag att visa hur Sverige ska komma till rätta med de problem som finns i och kring våra vattenmiljöer så att miljökvalitetsnormen ska kunna nås. I vattenmyndigheternas åtgärdsprogram beskrivs vad som krävs för att nå miljökvalitetsnormerna och vilka myndigheter som behöver göra vad. Remissversionen av kommande åtgärdsprogram för vatten (2022 – 2027)[23] har legat till grund för föreslagna aktiviteter i åtgärdsprogrammet för vatten.

Övriga underlag

Nationell plan för moderna miljövillkor för vattenkraft

2019 infördes lagändringar som innebär att alla vattenkraftverk ska ha moderna miljövillkor genom att prövas mot kraven i miljöbalken. Syftet med den nationella planen är att omprövningarna av vattenkraftens miljövillkor ska leda till både största möjliga nytta för vattenmiljön och en nationell effektiv tillgång till vattenkraftsel.[24] Länsstyrelsen har i uppdrag att samverka med bland annat ägare till vattenkraftverk för att hitta lösningar som kommer leda till största möjliga nytta för vattenmiljön och samtidigt behålla en effektiv tillgång till vattenkraftsel och ta nödvändig hänsyn till kulturmiljön. Delar av samverkansprocessen har legat till grund för föreslagna aktiviteter i åtgärdsprogrammet.

Regionala åtgärdsprogram inom Färdplan för ett hållbart län

Pågående åtgärdsprogram inom ramen för Färdplan för ett hållbart län med åtgärder för minskad klimatpåverkan samt ekosystem och biologisk mångfald har utgjort underlag för ett antal åtgärder under fokusområde Vatten som resurs[25]. De tidigare förankrade åtgärderna har lyfts in även i åtgärdsprogrammet för vatten då det skapar igenkänning mellan programmen samt bidrar till att nå ytterligare målgrupper och skapa engagemang för vattenåtgärder i skilda sammanhang.

Pågående åtgärdsarbete

Många vattenrelaterade åtgärder genomförs redan idag i länet, vilka förtjänas att lyftas fram i syfte att inspirera andra och ge ringar på vattnet både inom den egna verksamheten och hos andra regionala och lokala aktörer. Pågående och planerat åtgärdsarbete ingår därför som underlag till föreslagna aktiviteter i åtgärdsprogrammet, dock i begränsad omfattning. Åtgärderna kan formuleras i en ny kontext med exempelvis utökad kommunikation och då ge inspiration till andra aktörer.

[21] Vattenmyndighetens webbplats om miljökvalitetsnormer för vatten (2021). Här är länk till källa.
[22] VISS (VattenInformationsSystem Sverige) är en databas med klassningar och kartor över alla Sveriges större sjöar, vattendrag, grundvatten och kustvatten. Här finns övergripande bedömning av hur vattnet mår (ekologisk status och kemisk status), miljökvalitetsnormer, miljöövervakning, skyddade områden och åtgärder. Här är länk till källa.
[23] Åtgärdsprogram för vatten 2021-2027 (OBS remissversion), Vattenmyndigheten Norra Östersjöns vattendistrikt, här är länk till källa
[24] Länsstyrelsens webbplats om Nationell plan för omprövning av moderna miljövillkor för vattenkraft (2021). Här är länk till källa.
[25] Åtgärdsprogram för minskad klimatpåverkan (2019) samt åtgärdsprogram för ekosystem och biologisk mångfald (2020), här är länk till källa

Avgränsningar

Åtgärdsprogrammet för vatten har tagits fram utifrån befintliga regionala underlag för vattenåtgärder, läs mer under rubriken Underlag.

Utgångspunkten i arbetet har varit att åtgärder och aktiviteter i programmet ska kunna genomföras av en aktör som är verksam i länet och vara möjlig att påbörja och helst genomföra under programperioden 2021–2024.

Åtgärderna i programmet utgör bara en del av det samlade arbetet med vattenåtgärder i Uppsala län och är steg på vägen för att nå de nationella miljömålen med koppling till vatten.

Målgrupp

Åtgärder och aktiviteter i åtgärdsprogrammet riktar sig till lokala och regionala aktörer som är verksamma i Uppsala län och har mandat att genom sin verksamhet bidra till hållbar vattenanvändning och minskad påverkan på yt- och grundvatten. Åtgärder riktar sig främst till nedan listade aktörer men vänder sig även till andra intresserade aktörer som är verksamma i Uppsala län:

- Länets åtta kommuner inklusive kommunala bolag
- Region Uppsala
- Kommunala vatten- och avfallsorganisationer
- Medlemmar i Uppsala läns miljö- och klimatråd
- Länsstyrelsen i Uppsala län

Vattenrelaterade åtgärder i åtgärdsprogrammet för ekosystem och biologisk mångfald

En avgränsning mellan åtgärdsprogrammet för vatten och det regionala åtgärdsprogrammet för ekosystem och biologisk mångfald har gjorts. Avgränsningen innebär att åtgärder och aktiviteter med främsta syfte att höja vattenkvalitén, exempelvis genom att minska övergödning och miljöföroreningar i länets vattenmiljöer, omhändertas inom åtgärdsprogrammet för vatten. Vattenrelaterade åtgärder inom åtgärdsprogrammet för ekosystem och biologisk mångfald fokuserar främst på att bevara och återskapa hållbara livsmiljöer i sjöar och vattendrag, bevara värdefulla livsmiljöer i marin miljö samt bevara och återskapa våtmarker. Här ingår exempelvis att skapa fria vandringsvägar för vattenlevande organismer. Denna avgränsning syftar till att minska överlapp mellan åtgärdsprogrammen.

Inom ramen för Färdplan för ett hållbart län är åtgärdsarbete kopplat till invasiva främmande arter, såväl vattenlevande som landlevande, samlade inom åtgärden *Motverka invasiva främmande arter* i åtgärdsprogrammet för ekosystem och biologisk mångfald. Detta dels för att invasiva främmande arter räknas som ett av de absolut största hoten mot biologisk mångfald, dels för att minska överlapp mellan åtgärdsprogrammen och skapa en tydlig uppdelning mellan åtgärdsprogrammen.

Framtagande av åtgärder för vatten

Framtagande av åtgärderna för vatten skiljer sig från de två tidigare åtgärdsprogrammen för minskad klimatpåverkan respektive ekosystem och biologisk mångfald. Dessa togs fram genom längre och mer omfattande processer med breda dialoger med medverkande aktörer samt remitterade program. Åtgärder för vatten finns framtagna och förankrade i andra regionala underlag. Åtgärderna från dessa underlag kopplas samman i åtgärdsprogram för vatten, och genomförandet av åtgärderna länkas därmed ihop med Färdplan för ett hållbart län genom tecknandet av hållbarhetslöften och regelbunden uppföljning av dem.

Åtgärdsprogrammet för vatten innehåller 13 åtgärder fördelade på fem fokusområden. Åtgärderna har förankrats dels i Uppsala läns Miljö- och klimatråd i maj 2021, dels i juni 2021 genom två dialogmöten med representanter från länets kommuner, Region Uppsala, kommunala VA-organisationer, regionala förbund och myndigheter.[26]

För samtliga åtgärder finns förslag på valbara aktiviteter som kan utföras inom ramen för åtgärden, där olika aktiviteter passar olika typer av aktörer. För samtliga åtgärder finns även valet att som aktör utforma egna aktiviteter med samma syfte som åtgärden eller genom att ytterligare konkretisera de befintliga aktiviteterna. Genom att erbjuda aktörer att utforma ytterligare aktiviteter öppnas möjligheter att löpande komplettera åtgärdsprogrammet med aktiviteter utifrån nya identifierade behov av exempelvis innovation och samverkan. Åtgärderna och aktiviteternas utformning ska ge förutsättningar för bred delaktighet och uppslutning till programmet av aktörer i hela länet.

Åtgärderna och aktiviteterna i programmet är inte inbördes prioriterade. Det är därför viktigt att respektive aktör gör en analys av vilka åtgärder som är möjliga att genomföra utifrån egna uppdrag och egen verksamhet. Utifrån aktörens förutsättningar bör de åtgärder som ger störst förväntad effekt på miljön prioriteras i genomförandet.

Genomförande av åtgärder

Hållbarhetslöften

För att stärka genomförandet av åtgärdsprogrammet uppmanas länets aktörer att teckna hållbarhetslöften med länsstyrelsen. Därmed åtar sig aktören att genomföra åtgärder ur programmet under programperioden och att genomförandet följs upp regelbundet. För att möjliggöra uppföljning utformar aktörerna egna mål för de åtgärder och aktiviteter som omfattas av respektive aktörs hållbarhetslöfte. Antagna hållbarhetslöften kan med fördel implementeras i den ordinarie verksamheten. Nya aktörer kan ansluta sig till åtgärdsprogrammet och teckna hållbarhetslöften under hela programperioden. Tecknade löften publiceras på länsstyrelsens externa webbplats och gäller under hela programperioden (2021 – 2024).

Genom hållbarhetslöften tydliggörs och kommuniceras aktörers åtgärdsarbete. Genom att synliggöra olika aktörers åtgärdsarbete ökar möjligheter till samverkan och effektivare resursutnyttjande i åtgärdsarbetet.

Aktörer kan med fördel samordna åtgärdsarbetet och därmed nå ett effektivare resursutnyttjande. Exempelvis kan flera kommuner och kommunala bolag eller en grupp aktörer med liknande verksamheter samverka kring samma aktiviteter och teckna liknande hållbarhetslöften.

[26] Deltagande aktörer vid dialogmöten 1:a och 3:e juni: Enköpings kommun, Gästrike vatten, Heby kommun, Håbo kommun, Knivsta kommun, LRF Mälardalen, Norrvatten, Region Uppsala, Roslagsvatten, Skogsstyrelsen, Tierps kommun, Uppsala kommun, Uppsala vatten AB, Älvkarleby kommun, Östhammars kommun.

Finansiering av åtgärder

Åtgärdsprogrammets genomförande bygger på frivillighet och aktörer ansvarar för finansiering av de åtgärder som ingår i sina respektive hållbarhetslöften. Flera åtgärder kan genomföras genom prioriteringar i befintlig verksamhet, medan andra åtgärder kräver extra finansiering. Det finns möjligheter att söka bidragsfinansiering genom exempelvis lokala naturvårdsprojekt (LONA), lokala vattenvårdsprojekt (LOVA), Greppa Näringen och Landsbygdsprogrammet.

För de statliga bidragsmedel som länsstyrelsen tilldelar sker en allokering av medel till åtgärder som bidrar till genomförandet av handlingsplanen för grön infrastruktur i Uppsala län och de regionala åtgärdsprogrammen. Som stöd för att hitta extra finansiering till åtgärdsarbete finns broschyren *Var finns pengarna?* [27].

Uppföljning av hållbarhetslöften och åtgärder

Länsstyrelsen ansvarar för att årligen skicka en förfrågan till medverkande aktörer angående genomförandet av åtgärder i antagna hållbarhetslöften. Uppföljningen fokuserar på genomförandet av åtgärder i förhållande till respektive aktörs uppsatta mål. Uppföljningen syftar till att:

- Följa framdrift i genomförande av åtgärdsprogrammens åtgärder.
- Löpande synliggöra det regionala och lokala miljömålsarbetet, bland annat som underlag för årlig miljömålsuppföljning till regeringen och för aktörerna att sprida till sina egna målgrupper.
- Under pågående programperiod identifiera hinder/behov kopplat till genomförande av åtgärder, exempelvis varför genomförs åtgärd inte, vad är svårt, vilket stöd eller ytterligare samverkan önskas.

En sammanställning av resultatet från den årliga uppföljningen av åtgärdsarbetet kommer att presenteras för Uppsala läns miljö- och klimatråd samt publiceras på länsstyrelsens webbplats. Sammanställningen kommer även att användas som underlag i den årliga regionala bedömningen av miljömålen som rapporteras till Naturvårdsverket.

De aktiviteter som föreslås i åtgärdsprogrammet förväntas ge en positiv effekt på länets vattenmiljöer och bidra till hållbar vattenanvändning. I den årliga uppföljningen följs dock inte åtgärdernas effekt upp då det saknas relevanta indikatorer och mätsystem för detta. Genomförda åtgärders effekter på miljön är ofta långsiktiga och därför inte mätbara från ett år till ett annat. Det är värdefullt med förslag kring utveckling av regional och nationell miljöövervakning som visar att åtgärder gör nytta. Detta kan utgöra en del av åtgärdsprogrammet i det fall aktörer med inriktning mot forskning och miljöövervakning medverkar i genomförandet av programmet. För vissa åtgärder kan enskilda aktörer mäta och följa upp effekten av en genomförd åtgärd kopplat till den egna verksamheten. Detta uppmuntras och i de fall det görs kan effekten följas upp och presenteras i den årliga uppföljningen.

[27] Var finns pengarna? (2020). Länsstyrelsen Västra Götalands län. Här är länk till källa.

Åtgärder

Fokusområde Vatten som resurs

Åtgärd 1. Smart vattenanvändning

Aktiviteter:

1.1 Identifiera egna verksamhetens vattenanvändning och prioritera samt planera för dricksvattenbesparande åtgärder.

1.2 Planera och/eller genomför aktiviteter för minskad bevattning av rabatter, parker och träd, exempelvis genom att välja torktåliga växer, klok placering av växter och resurseffektiv bevattning.

1.3 Byta till snålspolande munstycken, kranar, duschar och toaletter.

1.4 Planera för och/eller anpassa till rätt vattenkvalitet för ändamålet genom att ersätta dricksvatten med andra vattenkvaliteter eller processer.

1.X Annan aktivitet för effektivare vattenanvändning.

Åtgärd 2. Kunskapsuppbyggnad och inspiration kopplat till vatten som resurs

Aktiviteter

2.1 Delta i befintliga vattenbesparande informationskampanjer.

2.2 Genomföra gemensamma kampanjer till de som har enskild vattenförsörjning, exempelvis hur vatten kan sparas, hur brunnar kan skötas samt behovet av provtagning.

2.3 Ta fram koncept för informationsinsatser och aktiviteter gärna i samverkan med flera aktörer, exempelvis ökad visualisering av vattenanvändning.

2.4 Bidra till kunskapsuppbyggnad genom exempelvis egen forskning och utveckling eller stöd till forskningsprojekt.

2.5 Implementera ny teknik eller delta i metod- och teknikutveckling genom pilotprojekt och tester.

2.6 ”Kranmärka” sin verksamhet – använda kranvatten istället för förpackat vatten, kolsyremaskin kan ersätta kolsyrade drycker.

2.X Annan aktivitet som inspirerar och bidrar till kunskap om vatten som resurs.

Åtgärd 3. Integrera och öka kunskap om vattenfrågor och hållbar utveckling i skola och förskola

Aktiviteter:

3.1 Använda/genomföra (och vid behov ta fram) inspirerande och kunskapshöjande material och aktiviteter för barn och unga.

3.2 Använda/genomföra (och vid behov ta fram) inspirerande och kunskapshöjande material och aktiviteter för personal.

3.X Annan aktivitet som inspirerar och ökar medvetenheten hos barn och unga om vatten som resurs.

Åtgärd 4. Genomför utbildnings- och informationsinsatser för beslutsfattare kopplat till vatten som resurs

Aktiviteter:

4.1 Genomföra länsgemensam vattendag (Världsvattendagen), inriktning bestäms av länets Miljö- och klimatråd.

4.2 Genomföra utbildnings- och informationsinsatser riktade till ledningen för företag och branschorganisationer om exempelvis effektiv vattenanvändning och klimatanpassning.

4.X Annan aktivitet som riktar sig till beslutsfattare.

Åtgärd 5. Ta hänsyn till vatten som resurs vid upphandling och inköp av varor och tjänster

Aktiviteter:

5.1 Fråga efter kranvatten vid inköp och upphandling av exempelvis måltider, catering, konferenser och event.

5.2 Ställa krav på snålspolande munstycken, kranar, duschar och toaletter i egen verksamhet.

5.X Annan aktivitet som främjar vattenhushållning i samband med upphandling och inköp.

Fokusområde Vattenplanering

Åtgärd 6. Hållbar vattenplanering

Aktiviteter:

6.1 Upprätta eller revidera plan för dricksvatten, spillvatten och dagvatten och genomföra åtgärder i enlighet med planen.

6.2 Genom samverkan inom avrinningsområden lyfta vattenfrågorna i samhällsplaneringen i exempelvis översikts- och detaljplaner men även planer för dricksvatten, spillvatten och dagvatten.

6.3 Ta fram och genomföra förvaltningsövergripande vattenplanering med fokus på yt- och grundvattenförekomster där det behövs åtgärder.

6.4 Samverka och bidra med underlag i processen för moderna miljövillkor för vattenkraften i enlighet med nationella planen (NAP).

6.5 Samordna och utveckla det lokala och regionala åtgärdsarbetet för vatten, exempelvis genom vattenråd eller liknande.

6.6 Planera för/genomför ökad vattenkvarhållande förmåga i landskapet kopplat till ökade risker till följd av ett förändrat klimat (översvämning, torka).

6.7 Genomföra mellankommunal samverkan för dricksvattenförsörjning.

6.X Annan aktivitet som förbättrar vattenplanering.

Fokusområde Näringsämnen

Åtgärd 7. Minska utsläpp av övergödande ämnen från reningsverk, dagvatten, enskilda avlopp

Aktiviteter:

7.1 Minska övergödande ämnen från reningsverk.

7.2 Minska övergödande ämnen från enskilda avlopp.

7.3 Minska övergödande ämnen från dagvatten.

7.X Annan aktivitet som minskar utsläpp av övergödande ämnen.

Åtgärd 8. Minska belastning av näringsämnen från exempelvis primärproduktion, livsmedelsförädling, hästhållning och andra verksamheter

Aktiviteter:

8.1 Öka information och effektiv användning av ekonomiska stöd för minskad belastning av näringsämnen, exempelvis LONA- och LOVA-bidrag.

8.2 Minska läckage av näringsämnen genom exempelvis rutiner, arbetsformer och/eller investeringar inom den egna verksamheten.

8.3 Utöka och prioritera tillsyn av exempelvis primärproducenter och livsmedelsförädling enligt relevant lagstiftning, exempelvis Miljöbalken kapitel 12.

8.4 Minska utsläpp av näringsämnen från fritidsbåtar och hamnverksamheter.

8.X Annan aktivitet som minskar belastning av näringsämnen.

Åtgärd 9. Öka kunskap och förståelse kopplat till näringsämnen

Aktiviteter:

9.1 Öka information och rådgivning kopplat till minskat näringsläckage från urban miljö, hästhållning och jordbruk, genom exempelvis Greppa Näringen.

9.2 Bidra till kunskapsuppbyggnad genom exempelvis miljöövervakning, forskning och utveckling.

9.3 Delta i metod- och teknikutveckling kopplat till näringsämnen genom pilotprojekt och tester i egen verksamhet.

9.4 Samordna och utveckla det lokala och regionala åtgärdsarbetet för minskad övergödning, exempelvis genom vattenråd, LEVA-projekt eller motsvarande.

9.X Annan aktivitet som ökar och sprider kunskap om näringsämnens påverkan på vatten.

Fokusområde Miljöskadliga ämnen

Åtgärd 10. Minska utsläpp av miljöskadliga ämnen från reningsverk och dagvatten

Aktiviteter:

10.1 Minska halten miljöskadliga ämnen i utgående vatten från egna verksamheter eller kommunala reningsverk.

10.2 Minska utsläpp av miljöskadliga ämnen från dagvatten, inklusive mikroplaster.

10.X Annan aktivitet som minskar utsläpp från utgående vatten från reningsverk och dagvatten.

Åtgärd 11. Minska belastning på yt- och grundvatten från förorenade områden och/eller pågående verksamheter

Aktiviteter:

11.1 Upprätta en plan för prioritering och öka antal utredningar av potentiellt förorenade områden, klass 1 och 2, för att minska riskerna för spridning av föroreningar till yt- och grundvatten.

11.2 Genomföra sanering av förorenade områden med risk för spridning till vatten.

11.3 Minska risken för utsläpp och spridning av miljöskadliga ämnen till reningsverk eller recipient från verksamheter genom uppströmsarbete som metod- och produktval samt användning, hantering och lagring av kemikalier och avfall.

11.4 Genomföra samordnade åtgärder för PFAS eller andra prioriterade ämnesgrupper.

11.5 Genomföra REVAQ-certifiering av slam från avloppsreningsverk.

11.6 Minska utsläpp av miljöskadliga ämnen från fritidsbåtar och hamnverksamheter, exempelvis båtbottentvättar, spolplattor och miljöstationer.

11.X Annan aktivitet som minskar belastningen på yt- och grundvatten från förorenade områden eller pågående verksamheter.

Åtgärd 12. Öka kunskap och förståelse kopplat till miljöskadliga ämnen

Aktiviteter:

12.1 Genomföra utökad miljöövervakning i form av exempelvis råvattenkontroll och screeninganalyser av miljögifter i yt- och grundvatten gärna i samarbete med andra aktörer.

12.2 Öka information och rådgivning kopplat till användning av växtskyddsmedel och läckage av miljöskadliga ämnen i exempelvis parker, grönområden, allmänhetens trädgårdar och inom jord- och skogsbruk.

12.3 Öka information och rådgivning kopplat till kemikalieanvändning inklusive minskad användning, exempelvis ingen målarfärg/läkemedel till avlopp, inte tvätta bilen på gatan.

12.4 Bidra till kunskapsuppbyggnad om miljöskadliga ämnen genom exempelvis egen forskning och utveckling eller stöd till forskningsprojekt.

12.5 Implementera ny teknik eller delta i metod- och teknikutveckling kopplat till miljöskadliga ämnen genom pilotprojekt och tester.

12.6 Genomföra gemensamma informationskampanjer kopplat till miljöskadliga ämnen i vatten, exempelvis via Uppsala läns kemikalienätverk.

12.X Annan aktivitet som ökar och sprider kunskap om miljöskadliga ämnen.

Fokusområde Vattenskydd

Åtgärd 13. Förstärka skyddet av länets vattenskyddsområden

Aktiviteter:

13.1 Genomföra översyn av vattenskyddsområden med målsättning att samtliga har funktionella och uppdaterade föreskrifter.

13.2 Utreda behov av nya vattenskyddsområden och upprätta nya områden enligt framtagen plan.

13.3 Uppdatera planen för systematisk och regelbunden tillsyn över vattenskyddsområden.

13.4 Ta fram en planering så att tillståndspliktiga allmänna yt- och grundvattentäkter har tillstånd för vattenuttag.

13.5 Ta fram en klimatanpassad dricksvattenförsörjning enligt Livsmedelsverkets handbok KASKAD eller motsvarande.

13.6 Kartlägga och bedöma vattentäkter som saknar tillstånd för vattenuttag.

13.7 Kartlägga områden där det finns behov av prövningsplikt för hushållens enskilda vattenbehov.

13.8 Genomföra utökade nivåmätningar i länets grundvattenresurser.

13.X Annan aktivitet som stärker skyddet av länets vattenskyddsområden.

Bilaga 1. Sveriges miljömål och Agenda 2030

Sveriges miljömål

Det svenska miljömålssystemet ska vara politiskt vägledande och består av ett generationsmål, 16 miljökvalitetsmål samt 26 etappmål bland annat inom områdena avfall, biologisk mångfald, farliga ämnen och klimat. Miljömålen är beslutade av riksdagen och är de nationella mål som bidrar till att vi uppnår den ekologiska dimensionen av de globala hållbarhetsmålen i Agenda 2030.

Generationsmålet är ett inriktningsmål för miljöpolitiken. Målet ger vägledning om de värden som ska skyddas och den samhällsomställning som krävs för att nå det miljötillstånd som beskrivs av miljökvalitetsmålen. Generationsmålet ger tyngd och drivkraft för miljöarbetet mot bland annat återhämtade ekosystem, bevarad biologisk mångfald och natur- och kulturmiljövärden, hushållning med naturresurser samt hållbara konsumtionsmönster.

Miljökvalitetsmålen beskriver det tillstånd i den svenska miljön som miljöarbetet ska leda till. Varje miljökvalitetsmål har preciseringar vilka förtydligar målet och används i det löpande uppföljningsarbetet. Uppföljning av målen görs årligen både på regional och nationell nivå. Utöver det görs vart fjärde år fördjupade utvärderingar på nationell nivå.

Etappmålen som finns beslutade inom miljömålssystemet ska göra det lättare att nå generationsmålet och miljömålen samt identifierar en önskad omställning av samhället. Nedan listas ett antal etappmål som har koppling till åtgärder i vatten:

- Utveckling och tillämpning av EU:s kemikalieregler
- Ökad miljöhänsyn i EU:s läkemedelslagstiftning och internationellt
- Användning av biocidprodukter
- Användningen av växtskyddsmedel
- Läkemedel i miljön
- Utsläpp av dioxin
- Dagvattenhantering i befintlig bebyggelse
- Dagvattenhantering i ny eller ändrad bebyggelse

Uppsala län berörs av 15 av de 16 miljökvalitetsmålen (länet berörs ej av mål 14. Storslagen fjällmiljö). Samtliga miljökvalitetsmål samt generationsmålet presenteras kort nedan:

Generationsmålet

Det övergripande målet för miljöpolitiken är att till nästa generation lämna över ett samhälle där de stora miljöproblemen är lösta, utan att orsaka ökade miljö- och hälsoproblem utanför Sveriges gränser.

Begränsad klimatpåverkan

Halten av växthusgaser i atmosfären ska i enlighet med på klimatsystemet inte blir farlig. Målet ska uppnås på ett sådant sätt och i en sådan takt att den biologiska mångfalden bevaras, livsmedelsproduktionen säkerställs och andra mål för hållbar utveckling inte äventyras. Sverige har tillsammans med andra länder ett ansvar för att det globala målet kan uppnås.

Frisk luft

Luften ska vara så ren att människors hälsa samt djur, växter och kulturvärden inte skadas.

Bara naturlig försurning

De försurande effekterna av nedfall och markanvändning ska underskrida gränsen för vad mark och vatten tål. Nedfallet av försurande ämnen ska inte heller öka korrosionshastigheten i markförlagda tekniska material, vattenledningssystem, arkeologiska föremål och hällristningar.

Giftfri miljö

Förekomsten av ämnen i miljön som har skapats i eller utvunnits av samhället ska inte hota människors hälsa eller den biologiska mångfalden. Halterna av naturfrämmande ämnen är nära noll och deras påverkan på människors hälsa och ekosystemen är försumbar. Halterna av naturligt förekommande ämnen är nära bakgrundsnivåerna.

Skyddande ozonskikt

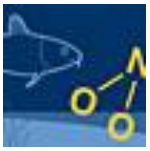
Ozonskiktet ska utvecklas så att det långsiktigt ger skydd mot skadlig UV-strålning.

Säker strålmiljö

Människors hälsa och den biologiska mångfalden ska skyddas mot skadliga effekter av strålning.

Ingen övergödning

Halterna av gödande ämnen i mark och vatten ska inte ha någon negativ inverkan på människors hälsa, förutsättningar för biologisk mångfald eller möjligheterna till allsidig användning av mark och vatten.

Levande sjöar och vattendrag

Sjöar och vattendrag ska vara ekologiskt hållbara och deras variationsrika livsmiljöer ska bevaras. Naturlig produktionsförmåga, biologisk mångfald, kulturmiljövärden samt landskapets ekologiska och vattenhushållande funktion ska bevaras, samtidigt som förutsättningar för friluftsliv värnas.

Grundvatten av god kvalitet

Grundvattnet ska ge en säker och hållbar dricksvattenförsörjning samt bidra till en god livsmiljö för växter och djur i sjöar och vattendrag.

Hav i balans samt levande kust och skärgård

Västerhavet och Östersjön ska ha en långsiktigt hållbar produktionsförmåga och den biologiska mångfalden ska bevaras. Kust och skärgård ska ha en hög grad av biologisk mångfald, upplevelsevärden samt natur- och kulturvärden. Näringar, rekreation och annat nyttjande av hav, kust och skärgård ska bedrivas så att en hållbar utveckling främjas. Särskilt värdefulla områden ska skyddas mot ingrepp och andra störningar

Myllrande våtmarker

Våtmarkernas ekologiska och vattenhushållande funktion i landskapet ska bibehållas och värdefulla våtmarker bevaras för framtiden.

Levande skogar

Skogens och skogsmarkens värde för biologisk produktion ska skyddas samtidigt som den biologiska mångfalden bevaras samt kulturmiljövärden och sociala värden värnas.

Ett rikt odlingslandskap

Odlingslandskapets och jordbruksmarkens värde för biologisk produktion och livsmedelsproduktion ska skyddas samtidigt som den biologiska mångfalden och kulturmiljövärdena bevaras och stärks.

Storslagen fjällmiljö

Fjällen ska ha en hög grad av ursprunglighet vad gäller biologisk mångfald, upplevelsevärden samt natur- och kulturvärden. Verksamheter i fjällen ska bedrivas med hänsyn till dessa värden och så att en hållbar utveckling främjas. Särskilt värdefulla områden ska skyddas mot ingrepp och andra störningar.

God bebyggd miljö

Städer, tätorter och annan bebyggd miljö ska utgöra en god och hälsosam livsmiljö samt medverka till en god regional och global miljö. Natur- och kulturvärden ska tas till vara och utvecklas. Byggnader och anläggningar ska lokaliseras och utformas på ett miljöanpassat sätt och så att en långsiktigt god hushållning med mark, vatten och andra resurser främjas.

Ett rikt växt- och djurliv

Den biologiska mångfalden ska bevaras och nyttjas på ett hållbart sätt, för nuvarande och framtida generationer. Arternas livsmiljöer och ekosystemen samt deras funktioner och processer ska värnas. Arter ska kunna fortleva i långsiktigt livskraftiga bestånd med tillräcklig genetisk variation. Människor ska ha tillgång till en god natur- och kulturmiljö med rik biologisk mångfald, som grund för hälsa, livskvalitet och välfärd.

Agenda 2030

År 2015 enades FN:s generalförsamling om en gemensam plan för en hållbar framtid genom att anta Agenda 2030 som innehåller 17 globala mål för hållbar utveckling. Målen ska vara vägledande för beslut såväl för FN som för alla medlemsnationer. Bakom beslutet ligger insikten om att vi idag är den första generationen som kan utrota fattigdomen, och sannolikt den sista som kan stoppa klimatförändringarna. Agendan bygger på idén om tre dimensioner av hållbar utveckling, den ekonomiska, den sociala och den ekologiska, som alla beroende av varandra. De 17 globala målen (figur 2) med sammanlagt 169 delmål handlar om att bygga en mer rättvis och jämställd värld inom planetens gränser. De globala målen ska balansera och integrera de tre dimensionerna av hållbar utveckling. I Sverige omhändertas den miljömässiga dimensionen av Agenda 2030 inom det svenska miljömålssystemet[28].

Figur 2. De 17 globala hållbarhetsmålen i Agenda 2030

Åtgärderna som beskrivs i åtgärdsprogrammet för vatten bidrar framför allt till uppfyllelse av mål 6 Rent vatten och sanitet för alla och mål 14 Hav och marina resurser.

Mål 6. Rent vatten och sanitet för alla

Säkerställ tillgång till och hållbar vatten- och sanitetsförvaltning för alla.

Mål 14. Hav och marina resurser

Bevara och nyttja haven och de marina resurserna på ett hållbart sätt för en hållbar utveckling.

För övriga globala mål som har koppling till vatten se mål och delmål på webbplatsen för globala målen.[29]

[28] Sveriges miljömål (2021). https://www.sverigesmiljomal.se/
[29] Globala målen (2021). https://www.globalamalen.se/

Bilaga 2. Färdplan för ett hållbart län – regionala åtgärdsprogram för miljömålen

Trots att miljöarbetet varit framgångsrikt inom många områden är nuvarande åtgärder inte tillräckliga för att nå miljömålen vare sig nationellt eller i Uppsala län. På flera områden går utvecklingen åt rätt håll, men åtgärdstakten är inte tillräckligt hög och naturens återhämtning går inte tillräckligt fort. Det finns därför ett behov av att öka takten i genomförandet av konkreta åtgärder för att uppnå miljömålen.
Länsstyrelsen har ett regeringsuppdrag som består i att vägleda och samordna länets arbete med de nationella miljömålen. Uppdraget omfattar att upprätta och genomföra regionala åtgärdsprogram för att öka takten i genomförandet av åtgärder som bidrar till att länets miljötillstånd förbättras och att miljömålen nås.

Länsstyrelsen har i samråd med Uppsala läns miljö- och klimatråd valt att genomföra uppdraget genom att ta fram fyra regionala åtgärdsprogram under begreppet *Färdplan för ett hållbart län,* figur 1. Varje åtgärdsprogram samlar åtgärder för länets aktörer inom ett temaområde och varje program har en fyraårig genomförandeperiod. Programmens temaområden är:

- Minskad klimatpåverkan
- Ekosystem och biologisk mångfald
- Vatten
- Samhällsutveckling

Figur 1. De fyra åtgärdsprogrammen som tillsammans omfattar åtgärder för samtliga miljömål under begreppet *Färdplan för ett hållbart län*.

Åtgärdsprogrammen ska stimulera ökad samverkan inom miljöarbetet där länet kan nå en större förändring när olika lokala och regionala aktörer arbetar tillsammans mot samma mål. Programmen omfattar tillsammans arbete med samtliga Sveriges miljömål som länet berörs av (15 av 16 miljömål, ej mål 14 *Storslagen fjällmiljö*). För mer information om miljömålen hänvisas till bilaga 2 samt till webbplatsen för Sveriges miljömål.[30]

Mycket bra miljöarbete pågår redan i Uppsala län. Det finns ett stort engagemang hos såväl offentlig och ideell sektor, universitet, näringsliv som hos enskilda individer för att minska miljöpåverkan och hitta långsiktigt hållbara lösningar. Genom åtgärdsprogrammen stärks och förtydligas det gemensamma regionala miljöarbetet.

Ett samlat och kraftfullt regionalt och lokalt ledarskap är avgörande för att nå miljömålen. 2017 bildades Uppsala läns miljö- och klimatråd för att ytterligare stärka samverkan på strategisk nivå och ge förutsättningar för att möta de utmaningar som följer av att vara ett län i stark tillväxt. En god samverkan i länet skapar en bra grund för att utveckla de ekonomiska, sociala och miljömässiga dimensionerna av hållbar utveckling. En av rådets främsta uppgifter är att vara aktiv i framtagande och genomförande av åtgärdsprogrammen inom *Färdplan för ett hållbart län*. Rådet är också en viktig arena för fördjupad analys och samsyn kring länets miljöutmaningar. Medlemmar i rådet är

[30] Sveriges miljömål (2020). Här är länk till källa.

kommuner, myndigheter och organisationer som genom sin verksamhet har stor påverkan på länets miljöutveckling.[31]

En hållbar utveckling i Uppsala län handlar om både miljömässig, social och ekonomisk hållbarhet. De fyra åtgärdsprogrammen är inriktade på den miljömässiga dimensionen genom att miljömålen står i fokus. Vid framtagandet av åtgärder beaktas även de andra två hållbarhetsaspekterna i den mån det är möjligt. Det regionala tillväxtarbetet har stor betydelse för hur miljötillståndet utvecklas i länet och omställningen till ett hållbart samhälle kan utgöra en viktig drivkraft för regional tillväxt.

De fyra delarna av *Färdplan för ett hållbart län* relaterar till flera andra program, styrdokument och lagkrav samt redan pågående arbete som syftar till att stärka miljöarbetet inom olika samhällsområden. Åtgärderna i respektive åtgärdsprogram kommer att kopplas till de insatser som redan görs inom området och samordnas med övriga regionala program.

Exempel på pågående arbete som utgör viktiga förutsättningar för genomförandet av åtgärdsprogram för miljömål är:

- Samhällsplanering
- Skydd av naturmiljöer och arter
- Restaurering av sjöar och vattendrag
- Landsbygdsutveckling
- Jordbruksstöd
- Vattenförvaltning
- Klimat- och energiarbete
- Tillsyn och prövning av miljöfarlig verksamhet

[31] Medlemmar i Uppsala miljö- och klimatråd: Enköpings kommun, Heby kommun, Håbo kommun, Knivsta kommun, Tierps kommun, Uppsala kommun, Älvkarleby kommun, Östhammars kommun, Sveriges Lantbruksuniversitet, Uppsala universitet, Skogsstyrelsen, Region Uppsala, Upplands lokaltrafik, Uppsala vatten, Energikontoret Mälardalen, Biodriv Öst, Naturskyddsföreningen Uppsala län, Lantbrukarnas riksförbund, Uppsala handelskammare, STUNS

BMN-2021-2850

§ 172. Färdplan för ett hållbart län – hållbarhetslöfte

Bilaga 3

Beslut

Bygg- och miljönämnden föreslår fullmäktige att ställa sig bakom de hållbarhetslöften som finns beskrivna i bilaga 3.

Reservationer

Lars O. Holmgren (BOA), Jan Holmberg (M), Anders Kjellgren (M) och Mikael Myhrberg (SD) reserverar sig mot beslutet med följande motivering;

Kommunen ska syssla med sina huvuduppgifter, och att paketera om redan inplanerade aktiviteter och redan tydliggjorda kommunala ansvar för att skapa betydelselös administration ingår inte i dessa, varför vi föreslår att bygg- och miljönämnden avslår ärendet.

Vi ser hellre att de kommunala resurserna, för att administrera dessa hållbarhetslöften, istället riktas till aktiviteter för att förbättra vattenkvaliteten, till exempel i våra fjärdar.

Ärendebeskrivning

Östhammars kommun har tidigare (2019 respektive 2020) tecknat hållbarhetslöften inom Färdplan för ett hållbart län – åtgärdsprogram Minskad klimatpåverkan samt inom åtgärdsprogram Ekosystem och biologisk mångfald. Hållbarhetslöftena är frivilliga avsiktsförklaringar som aktörer i länet tecknat för att samarbeta i ett antal gemensamt utvalda miljöfrågor inom fyra delprogram.
Nu har kommunen fått inbjudan att teckna hållbarhetslöften inom det tredje åtgärdsprogrammet, som fokuserar på vatten. De åtgärder och aktiviteter (hållbarhetslöften) som finns i programmet fokuserar på åtgärder som finns föreslagna och framtagna i många andra regionala dokument.
Då aktiviteterna bygger på redan antagna dokument gör att hållbarhetslöftena inom vatten blir ett sätt att tydligare effektuera andra gemensamma planer inom länet som redan tagits fram.
Löftena ska genomföras inom programmets 4-årsperiod, dvs 2021-2024.
Signerat hållbarhetslöfte med valda åtgärder och aktiviteter ska enligt tidigare beslut införlivas i kommunens befintliga styrmodell och ledningssystem.
Varje nämnd i Östhammars kommun beslutar om vilka hållbarhetslöften/ aktiviteter som rör nämndens verksamhet som man vill arbeta med inom den 4-årsperiod hållbarhetslöftet berör.
Antagna löften ska främst genomföras inom befintlig budget.

Beslutsunderlag

Förtydligande av hållbarhetslöfte Färdplan för ett hållbart län - åtgärder för vatten

Dagens sammanträde

Muntlig föredragande

Sektorchef Ulf Andersson föredrar ärendet.

Yrkanden

Lars O. Holmgren yrkar avslag till arbetsutskottets förslag.

Jan Holmberg (M), Anders Kjellgren (M) och Mikael Myhrberg (SD) yrkar bifall till Lars O. Holmgrens (BOA) yrkande.

Propositionsordning

Ordförande ställer proposition på yrkandena och finner att bygg- och miljönämnden beslutar att bifalla arbetsutskottets förslag.

Lars O. Holmgren (BOA), Jan Holmberg (M), Anders Kjellgren (M) och Mikael Myhrberg (SD) reserverar sig mot beslutet till förmån för Lars O. Holmgrens (BOA) yrkande.

Beslutet skickas till

Kommunstyrelsen
Camilla Andersson
Ulf Andersson

Förtydligande av hållbarhetslöfte Färdplan för ett hållbart län - åtgärder för vatten

Datum:	2021-09-28
Aktör:	Verksamheter under Bygg- och miljönämnden (miljöskydd, plan, bygglov)

			(Fylls i av aktör)	(Fylls i av aktör)	(Fylls i av aktör)	(Fylls i av aktör)	(Fylls i av aktör)	(Fylls i av aktör)	(Fylls i av aktör, kan vid behov kompletteras senare)
Fokusområde	**Nr**	**Åtgärd**	**Åtgärd som antas i löfte markeras med "X" i denna kolumn**	**Aktivitet**	**Aktiviteter som ska genomföras inom åtgärd kopieras in från flik "Sammanställning aktiviteter" eller anges tydligt (om det är en "Annan aktivitet…").**	**Aktörsspecifikt mål (uppföljningsbart) för respektive aktivitet som ska genomföras.**	**Kräver extern finansiering (t.ex. projektbidrag eller liknande)**	**Ansvarig utförarande enhet (organisation/avdelning/förvaltning) per aktivitet**	**Planerad kommunikation vid genomförd åtgärd/aktivitet**
Vatten som resurs	**1**	Smart vattenanvändning	X	1.5	Annan aktivitet för effektivare vattenanvändning.	Vattenanvändning ska ingå som en faktor i den löpande tillsynen av miljöfarliga verksamheter.	Nej	Miljöenheten	
	2	Kunskapsuppbyggnad och inspiration kopplat till vatten som resurs	X	2.1	Delta i befintliga vattenbesparande informationskampanjer.	Delta i kurser samt vidareförmedla information och kampanjmaterial som tas fram av Gästrike vatten.	Nej	Planenheten Miljöenheten	
				2.2	Genomföra gemensamma kampanjer till de som har enskild vattenförsörjning, exempelvis hur vatten kan sparas, hur brunnar kan skötas samt behovet av provtagning.	Arbeta med att inventera och kartlägga enskild vattenförsörjning samt sammanställa informationsmaterial till fastighetsägare.	Ja. Löftet kommer kräva externa medel t.ex. LOVA eller andra projektbidrag.	Miljöenheten	
	4	Genomför utbildnings- och informationsinsatser för beslutsfattare kopplat till vatten som resurs	X	4.1	Genomföra **(delta i,** *för kommunens räkning* **)** länsgemensam vattendag, exempelvis i samband med Världsvattendagen, inriktning bestäms av länets Miljö- och klimatråd.	Kommunens förtroendevalda deltar i de aktiviteter som ordnas inom länsgemensam vattendag.	Nej	BMN förtroendevalda Planenheten Miljöenheten	
Vatten-planering	**6**	Hållbar vattenplanering	X	6.1	Upprätta eller revidera plan för dricksvatten, spillvatten och dagvatten och genomföra åtgärder i enlighet med planen.	Bidra med kunskapsresurser i fortsatt arbete med VA-plan samt komplettering av VA-plan i form av dagvattenplan/-strategi.		Miljöenheten	
				6.2	Genom samverkan inom avrinningsområden lyfta vattenfrågorna i samhällsplaneringen i exempelvis översikts- och detaljplaner men även planer för dricksvatten, spillvatten och dagvatten.	Redovisar avrinningsområden i översiktsplanen samt ta in markavvattningsföretagens synpunkter i översikts- och detaljplanarbetet. Delta i arbetet med lokala åtgärdsplaner för vatten, exempelvis Vatteholmaån/Fyris östra källor och ev. andra avrinningsområden som Olandsån och Östhammarsfjärdarna.	Nej Ja. Att ta fram lokala åtgärdsplaner och arbeta med lokal åtgärdssamordning kräver delvis externa medel, t.ex. LOVA.	Planenheten Miljöenheten	
				6.6	Planera för/genomför ökad vattenkvarhållande förmåga i landskapet kopplat till ökade risker till följd av ett förändrat klimat (översvämning, torka).	Klimatanpassning i översiktsplanearbetet	Nej	Planenheten	

Förtydligande av hållbarhetslöfte Färdplan för ett hållbart län - åtgärder för vatten

Datum:	2021-09-28		
Aktör:	Verksamheter under Bygg- och miljönämnden (miljöskydd, plan, bygglov)		

			(Fylls i av aktör)	(Fylls i av aktör)	(Fylls i av aktör)	(Fylls i av aktör)	(Fylls i av aktör)	(Fylls i av aktör)	(Fylls i av aktör, kan vid behov kompletteras senare)
Fokusområde	**Nr**	**Åtgärd**	**Åtgärd som antas i löfte markeras med "X" i denna kolumn**	**Aktivitet**	**Aktiviteter som ska genomföras inom åtgärd kopieras in från flik "Sammanställning aktiviteter" eller anges tydligt (om det är en "Annan aktivitet…").**	**Aktörsspecifikt mål (uppföljningsbart) för respektive aktivitet som ska genomföras.**	**Kräver extern finansiering (t.ex. projektbidrag eller liknande)**	**Ansvarig utförarande enhet (organisation/avdelning/förvaltning) per aktivitet**	**Planerad kommunikation vid genomförd åtgärd/aktivitet**
				6.X	Annan aktivitet som förbättrar vattenplanering.	Möjliggöra för småbåtshamnar istället för enskilda bryggor.	Nej	Planenheten	
Näringsämnen	**7**	Minska utsläpp av övergödande ämnen från reningsverk, dagvatten, enskilda avlopp	X	7.2	Minska övergödande ämnen från enskilda avlopp.	Fortsatt prioritera tillsyn av enskilda avlopp i recipienter med höga näringshalter. Inleda ett arbete med VA-rådgivning till kommuninvånare.	Nej	Miljöenheten	
	8	Minska belastning av näringsämnen från exempelvis primärproduktion, livsmedelsförädling, hästhållning och andra verksamheter	X	8.3	Utöka och prioritera tillsyn av exempelvis primärproducenter och livsmedelsförädling enligt relevant lagstiftning, exempelvis Miljöbalken kapitel 12.	Fortsatt prioritera tillsyn inom jordbruksektorn, Miljöbalken kap 12.	Nej	Miljöenheten	
				8.4	Minska utsläpp av näringsämnen från fritidsbåtar och hamnverksamheter.	Prioritera tillsyn av hamnverksamheter.	Nej	Miljöenheten	
Miljöskadliga ämnen	**10**	Minska utsläpp av miljöskadliga ämnen från reningsverk och dagvatten	X	10.1	Minska halten miljöskadliga ämnen i utgående vatten från egna verksamheter eller kommunala reningsverk.	Miljöskadliga ämnen i utgående vatten ska ingå som en faktor i den löpande tillsynen av miljöfarliga verksamheter.	Nej	Miljöenheten	
				10.2	10.2 Minska utsläpp av miljöskadliga ämnen från dagvatten, inklusive mikroplaster.	Bevaka dagvatten i planeringen.	Nej, men kunskapsinhämtning och resurser i form av tid	Planenheten	
				11.2	Genomföra sanering av förorenade områden med risk för spridning till vatten.	Rådgivande och övrigt delaktiga vid saneringar av förorenade områden med statliga medel.	Ja. Löftet kräver tilldelning av bidrag för sanering av områden där ansvarsutredningar visat på statligt ansvar.	Miljöenheten	

Förtydligande av hållbarhetslöfte Färdplan för ett hållbart län - åtgärder för vatten

Datum:	2021-09-28		
Aktör:	Verksamheter under Bygg- och miljönämnden (miljöskydd, plan, bygglov)		

			(Fylls i av aktör)	(Fylls i av aktör)	(Fylls i av aktör)	(Fylls i av aktör)	(Fylls i av aktör)	(Fylls i av aktör)	(Fylls i av aktör, kan vid behov kompletteras senare)
Fokusområde	**Nr**	**Åtgärd**	**Åtgärd som antas i löfte markeras med "X" i denna kolumn**	**Aktivitet**	**Aktiviteter som ska genomföras inom åtgärd kopieras in från flik "Sammanställning aktiviteter" eller anges tydligt (om det är en "Annan aktivitet…").**	**Aktörsspecifikt mål (uppföljningsbart) för respektive aktivitet som ska genomföras.**	**Kräver extern finansiering (t.ex. projektbidrag eller liknande)**	**Ansvarig utförarande enhet (organisation/avdelning/förvaltning) per aktivitet**	**Planerad kommunikation vid genomförd åtgärd/aktivitet**
	11	Minska belastning på yt- och grundvatten från förorenade områden och/eller pågående verksamheter	X	11.6	Minska utsläpp av miljöskadliga ämnen från fritidsbåtar och hamnverksamheter, exempelvis båtbottentvättar, spolplattor och miljöstationer.	Delta i kommunala insatser och kampanjer för att minska utsläpp av kemikalier och miljöskadliga ämnen vid hamnverksamheter och båtklubbar.	Ja. För att genomföra löftet krävs sannolikt medel i form av projektstöd. Delar av löftet ingår i kommunens avfallshantering och kommande riktlinjer i en ny avfallsplan 2022.	Miljöenheten	
Vattenskydd	**13**	Förstärka skyddet av länets vattenskyddsområden	X	13.9	Annan aktivitet som stärker skyddet av länets vattenskyddsområden.	Undvika att peka ut generell bebyggelse på vattenskyddsområderna i översiktsplanen.	Nej	Planenheten (OBS - KS ej BMN)	

Dnr BUN-2021-076

§ 97. Färdplan för ett hållbart län – regionalt åtgärdsprogram för vatten

Beslut

Barn- och utbildningsnämnden antar yttrandet och överlämnar det till Kommunstyrelsen.

Ärendebeskrivning

Östhammars kommun har tidigare (2019 respektive 2020) tecknat hållbarhetslöften inom Färdplan för ett hållbart län – åtgärdsprogram Minskad klimatpåverkan samt inom åtgärdsprogram Ekosystem och biologisk mångfald. Hållbarhetslöftena är frivilliga avsiktsförklaringar som aktörer i länet tecknat för att samarbeta i ett antal gemensamt utvalda miljöfrågor inom fyra delprogram.
Nu har kommunen fått inbjudan att teckna hållbarhetslöften inom det tredje åtgärdsprogrammet, som fokuserar på vatten. De åtgärder och aktiviteter (hållbarhetslöften) som finns i programmet fokuserar på åtgärder som finns föreslagna och framtagna i många andra regionala dokument, som regional vattenförsörjningsplan, regional handlingsplan för klimatanpassning, Vattenmyndighetens åtgärdsprogram (2021 – 2027) samt processen för moderna miljötillstånd för vattenkraften.
Då aktiviteterna bygger på redan antagna dokument gör att hållbarhetslöftena inom vatten blir ett sätt att tydligare effektuera andra gemensamma planer inom länet som redan tagits fram.
Löftena ska genomföras inom programmets 4-årsperiod, dvs 2021-2024.
Signerat hållbarhetslöfte med valda åtgärder och aktiviteter ska enligt tidigare beslut införlivas i kommunens befintliga styrmodell och ledningssystem.

Yttrandet ska skickas till Kommunstyrelsen senast 2021-10-07.

Yttrande

I det regionala åtgärdsprogrammet Färdplan för ett hållbart län – åtgärder vatten samt hållbarhetslöften, har Sektor Bildning valt att inte åta sig att arbeta med någon av de föreslagna aktiviteterna. Sektor Bildning anser att det sker ett arbete om vatten i undervisningen, vilket förhoppningsvis även bidrar till förståelsen för ökad hållbarhet.

Svenska skolan berörs i olika delar av de globala hållbarhetsmålen i Agenda 2030. Miljöundervisning och lärande för hållbar utveckling är inskrivna i läro-, kurs- och ämnesplanerna. Miljö och hållbar utveckling är inte ett eget ämne i grundskole- och gymnasieutbildningen. Tanken är att miljö- och hållbarhetsperspektiven jämte de historiska, internationella och etiska perspektiven ska genomsyra all undervisning oberoende av kurs eller ämne.

Beslutsunderlag

- Inbjudan hållbarhetslöfte 2021

- Information process hållbarhetslöften 2021
- Beslutsmissiv åtgärdsprogram vatten 2021
- Färdplan för ett hållbart län Åtgärdsprogram vatten
- Förtydligande av aktörs hållbarhetslöfte 2021

Dagens sammanträde

Muntlig föredragning

Ordförande Josefine Nilsson redovisar förslaget till yttrande.

Beslutet skickas till

Kommunstyrelsen

Dnr KFN-2021-94

§ 56. Yttrande Hållbarhetslöften – åtgärdsprogram för vatten

Beslut

Kultur-och fritidsnämnden beslutar att anta löften (bilaga 4). Åtgärder och aktiviteter som kräver extra medel antas under förutsättning att projektmedel beviljas. Beslut gäller om kommunfullmäktige antar hållbarhetslöften.

Ärendebeskrivning

Östhammars kommun genom kommunfullmäktige avser att teckna hållbarhetslöften inom åtgärdsprogram för Vatten, som ingår inom ramen för Färdplan för ett hållbart län. Hållbarhetslöften är frivilliga avsiktsförklaringar som aktörer i länet tecknat för att samarbeta i ett antal gemensamt utvalda miljöfrågor. Syftet är att genomföra åtgärder som bidrar till hållbar vattenanvändning och minskad påverkan på länets vatten för såväl ytvatten som grundvatten. Det övergripande målet är att uppnå miljömålen med koppling till vatten. Länsstyrelsen i Uppsala län samordnar processen och stödjer aktörerna i arbetet. Östhammars kommun har tidigare (2019 respektive 2020) tecknat hållbarhetslöften inom åtgärdsprogram Minskad klimatpåverkan samt inom åtgärdsprogram Ekosystem och biologisk mångfald. Remissyttrandet omfattas av de hållbarhetslöften (åtgärder och aktiviteter) som finns kopplade till det regionala åtgärdsprogrammet för Vatten. Åtgärderna bygger på befintliga regionala dokument, hållbarhetslöftena blir på så sätt ett konkretiserande av dessa dokument.

Hållbarhetslöften

Hållbarhetslöftena ska integreras i kommunens befintliga styrmodell och ledningssystem och genomföras under programperioden 2021-2024. Internremiss av åtgärder och aktiviteter sker till samtliga nämnder i Östhammars Kommun, som förväntas ge remissyttrande till kommunstyrelsen senast 7/10 -21. Kommunfullmäktige tar beslut om kommunens hållbarhetslöften vid sitt sammanträde 9/11. Hållbarhetslöftena genomförs inom befintlig budget och om nämnderna avser söka projektmedel ska detta anges.

Beredning av ärendet har gjorts utifrån Kultur-och fritidsnämndens samtliga verksamhetsområden.

Beslutsunderlag

Bilaga 1 Färdplan för ett hållbart län – åtgärdsprogram för vatten

Bilaga 2 Aktivitetsplan KFN Hållbarhetslöften Vatten som resurs

Bilaga 3 Hållbarhetslöften vatten_översikt

Dagens sammanträde

Muntlig föredragning

Enhetschef fritid Daniel Andersson föredrar ärendet.

Beslutet skickas till

Kommunstyrelsen

Sektor samhälle, verksamhet attraktivitet: Elin Dahm, Camilla Andersson, Daniel Andersson, Caroline Henning

Dnr: KFN - 2021- 94

Bilaga Aktivitetsplan KFN Hålbarhetslöften Vatten som resurs

Fokusområde Vatten som resurs

Åtgärd 1.1 Smart vattenanvändning. Identifiera egna verksamhetens vattenanvändning och prioritera samt planera för dricksvattenbesparande åtgärder.

Lokal aktivitet: Genomför översyn av vattenanvändning och åtgärder för samtliga lokaler inom nämndens verksamhetsområden. Ansvar: verksamhetschefer

Åtgärd 1.2 Smart vattenanvändning. Byt till snålspolande munstycken, kranar, duschar och toaletter.

Lokal aktivitet: Genomför översyn av verksamheternas behov och lyft till lokalägare. Ansvar: verksamhetschefer

Åtgärd 1.3 Smart vattenanvändning. Planera för och/eller anpassa till rätt vattenkvalité för ändamålet genom att ersätta dricksvatten med andra vattenkvalitéer eller processer.

Lokal aktivitet: Förutsatt att projektmedel finns att söka, utreda möjligheterna att installera vattensparande installationer vid anläggningar, exempelvis genom att bevattna planer med havsvatten. Ansvar: Fritidsenheten

Fokusområde Näringsämnen

Åtgärd 8.4 Minska belastning av näringsämnen. Minska utsläpp av näringsämnen från fritidsbåtar och hamnverksamheter

Lokal aktivitet: Under förutsättning att projektmedel finns att söka bör det utredas om det finns ytterligare behov av tömningsstationer vid exempelvis Hargshamn, för att minska utsläpp av näringsämnen. Ansvarig: fritidsenheten

Åtgärd 8.5 Minska belastning av näringsämnen. Annan aktivitet som minskar belastning av näringsämnen

Lokal aktivitet: Fortsätt arbete för att minska spill från sjöfåglar vid kommunala badplatser. Ansvar: fritidsenheten

Fokusområde Miljöskadliga ämnen

Åtgärd 10.1 Minska utsläpp av miljöskadliga ämnen. Minska halten miljöskadliga ämnen i utgående vatten från egna verksamheter eller lokala reningsverk.

Lokal aktivitet: Minska mängden miljöskadliga ämnen i lokalvården. Ansvar: Verksamhetschefer Attraktivitet

Åtgärd 10.2 Minska utsläpp av miljöskadliga ämnen från dagvatten, inklusive mikroplaster.

Lokal aktivitet: Samverkansprojekt pågår med Sveriges Kommuner och Regioner om miljöskadliga ämnen. Undersök möjligheten att inkludera aktiviteter för att minska mikroplaster från konstgräs i projektet. Alternativt och/eller utred hur skadligt avfall kan omhändertas från konstgräsplaner (fotbollsplaner, friidrottsplaner, multisportarenor och lekplatser). Detta förutsätter att projektmedel finns att söka.

Dnr: KFN - 2021- 94

Åtgärd 11.6 Minska belastning på yt-och grundvatten från förorenade områden och/eller pågående verksamheter. Minska utsläpp av miljöskadliga ämnen från fritidsbåtar och hamnverksamheter.

Lokal aktivitet: KFN lyfter sitt verksamhetsområde i kommunala avfallsplanen 18/11-21. Undersök om avfallsplanen innehåller en plan för att de kommunala hamnanläggningarna har en väl fungerade hantering av skadligt avfall alternativt om planen innehåller upplysning om vart avfallet ska omhändertas. Ansvar: fritidsenheten

Inkom 2021-10-07
Dnr KS-2021-341
Dpl 901

Från: Norèn, Lisa [redacted]
Skickat: 2021-10-07 14:59
Till: [redacted]
Ämne: Svar gällande internremissen Färdplan för ett hållbart län – regionalt åtgärdsprogram för vatten.

Svar gällande internremissen Färdplan för ett hållbart län – regionalt åtgärdsprogram för vatten.
Diarienr SN 2021-117 och KS-2021-341.

Socialnämnden kommer inte inkomma med svar, då vi saknar underlag.

Med vänlig hälsning
Lisa Norén
Ordförande Socialnämnden

Förtydligande av hållbarhetslöfte Färdplan för ett hållbart län - åtgärder för vatten

Datum:		2021-10-11	
Aktör:		Östhammars kommun	
Kontaktuppgifter samordnare aktör:			
Namn:			
E-post:			
Telefon:			

Föreslås antas av Östhammars kommun						**Kompletterande information för intern hantering av löften**		
			(Fylls i av aktör)	(Fylls i av aktör)	(Fylls i av aktör)	(Egen kolumn)	(Fylls i av aktör)	(Fylls i av aktör)
Fokus-område	**Nr**	**Åtgärd**	**Åtgärd som antas i löfte**	**Aktivitet nr**	**Aktivitet beskrivning**	**Ansvarig nämnd**	**Ansvarig utförarande enhet**	**Aktörsspecifikt mål (uppföljningsbart) för respektive aktivitet som ska genomföras.**
Vatten som resurs	**1**	Smart vattenanvändning	X	1.1	1.1 Identifiera egna verksamhetens vattenanvändning och prioritera samt planera för dricksvattenbesparande åtgärder.	KS KFN	Växande Fastighetsdrift Attraktivitet	Inventera vattenanvändning i kommunala lokaler och påbörja åtgärder för besparing där så är möjligt.
				1.2	1.2 Planera och/eller genomför aktiviteter för minskad bevattning av rabatter, parker och träd, exempelvis genom att välja torktåliga växer, klok placering av växter och resurseffektiv bevattning.	KS KFN	Växande Fastighetsdrift Attraktivitet	Samla in regnvatten från tak på kommunala lokaler samt i nyanläggning av planteringar ha med vattenåtgång vid val av växtlighet. Genomför översyn av verksamheternas behov och lyft till lokalägare.
				1.3	1.3 Byta till snålspolande munstycken, kranar, duschar och toaletter.	KS KFN	Växande Fastighetsdrift Fritidsenheten	Vid nybyggnation, planera för dricksvattenbesparande åtgärder, t.ex. sensorkranar. Läggs in i funktionsprogram för byggnader. Förutsatt att projektmedel finns att söka, utreda möjligheterna att installera vattensparande installationer vid anläggningar, exempelvis genom att bevattna planer med havsvatten.
				1.4				
				1.X	1.5 Annan aktivitet för effektivare vattenanvändning: Vattenanvändning ska ingå som en faktor i den löpande tillsynen av miljöfarliga verksamheter.	BMN	Miljöenheten	Vattenanvändning ska ingå som en faktor i den löpande tillsynen av miljöfarliga verksamheter
	2	Kunskapsuppbyggnad och inspiration kopplat till vatten som resurs	X	2.1	2.1 Delta i befintliga vattenbesparande informationskampanjer.	KS BMN	Växande Kommunikation och kundtjänst Planenheten Miljöenheten	Samverka med och vidareförmedla information och kampanjmaterial som tas fram av Gästrike vatten. Delta i kurser samt vidareförmedla information och kampanjmaterial som tas fram av Gästrike vatten.
				2.2	2.2 Genomföra gemensamma kampanjer till de som har enskild vattenförsörjning, exempelvis hur vatten kan sparas, hur brunnar kan skötas samt behovet av provtagning.	KS BMN	Växande Kommunikation och kundtjänst Miljöenheten	Stödja projektansökningar för att stärka kommunens arbete med enskilda avlopp, som en del i åtgärdsarbete enligt VA-plan. Arbeta med att inventera och kartlägga enskild vattenförsörjning samt sammanställa informationsmaterial till fastighetsägare.

				2.3				
				2.4				
				2.5	2.5 Implementera ny teknik eller delta i metod- och teknikutveckling genom pilotprojekt och tester.	KS	Växande	Kommunen ska samverka med GVAB och andra aktörer i teknikutveckling.
				2.6				
				2.X				
	3	Integrera och öka kunskap om vattenfrågor och hållbar utveckling i skola och förskola		3.1				
				3.2				
				3.X				
	4	Genomför utbildnings- och informationsinsatser för beslutsfattare kopplat till vatten som resurs	X	4.1	4.1 Delta i länsgemensam vattendag, exempelvis i samband med Världsvattendagen, inriktning bestäms av länets Miljö- och klimatråd.	KS BMN	KS förtroendevalda BMN förtroendevalda Kommunikation och kundtjänst Sektor Samhälle (verksamhet Växande + Miljöenheten)	Kommunens förtroendevalda, chefer och strateger deltar i de aktiviteter som ordnas inom länsgemensam vattendag.
				4.2	4.2 Genomföra utbildnings- och informationsinsatser riktade till ledningen för företag och branschorganisationer om exempelvis effektiv vattenanvändning och klimatanpassning.	KS	KFLG	Östhammars kommun genomför kompetensutveckling inom organisationen. Samverkan med andra organisationer i kommunen.
				4.X				
	5	Ta hänsyn till vatten som resurs vid upphandling och inköp av varor och tjänster	X	5.1				
				5.2	5.2 Ställa krav på snålspolande munstycken, kranar, duschar och toaletter i egen verksamhet.	KS	Växande Fastighetsdrift	Vid nybyggnation planera för dricksvattenbesparande åtgärder, t.ex. sensorkranar. Läggs in i funktionsprogram för byggnader.
				5.X				
Vattenplanering	**6**	Hållbar vattenplanering	X	6.1	6.1 Upprätta eller revidera plan för dricksvatten, spillvatten och dagvatten och genomföra åtgärder i enlighet med planen.	KS BMN	Växande Miljöenheten	Slutföra arbetet med VA-plan för Östhammars kommun samt arbeta för att förbättra underlagen för dagvattenhantering i kommunen, i samverkan med Gästrike vatten AB. Bidra med kunskapsresurser i fortsatt arbete med VA-plan samt komplettering av VA-plan i form av dagvattenplan/-strategi.
				6.2	6.2 Genom samverkan inom avrinningsområden lyfta vattenfrågorna i samhällsplaneringen i exempelvis översikts- och detaljplaner men även planer för dricksvatten, spillvatten och dagvatten.	BMN KS BMN	Planenheten Växande Miljöenheten	Redovisa avrinningsområden i översiktsplanen samt ta in markavvattningsföretagens synpunkter i översikts- och detaljplanarbetet. Driva och delta i arbetet med lokala åtgärdsplaner för vatten, exempelvis LÅP Vatteholmaån/Fyris östra källor och ev. andra avrinningsområden som Olandsån och Östhammarsfjärdarna.
				6.3				
				6.4				
				6.5				
				6.6	Planera för/genomför ökad vattenkvarhållande förmåga i landskapet kopplat till ökade risker till följd av ett förändrat klimat (översvämning, torka).	KS KS BMN	Växande Fastighetsdrift Planenheten (ÖP + DP)	Arbeta med klimatanpassning i översiktsplanearbetet samt ha med dagvattenfrågan som en aktiv del i planering och projektering av allmänna platser.

				6.7	6.7 Genomföra mellankommunal samverkan för dricksvattenförsörjning.	KS	Växande	Fortsätta samarbete med Tierps kommun gällande dricksvatten. Vid behov inleda dialog med andra kommuner. Samverkan med GVAB.
				6.X	6.8 Annan aktivitet som förbättrar vattenplanering: Möjliggöra för småbåtshamnar istället för enskilda bryggor.	KS	Planenheten/ÖP Växande	Möjliggöra för småbåtshamnar istället för enskilda bryggor.
Näringsämnen	**7**	Minska utsläpp av övergödande ämnen från reningsverk, dagvatten, enskilda avlopp	X	7.1				
				7.2	7.2 Minska övergödande ämnen från enskilda avlopp.	BMN	Miljöenheten	Fortsatt prioritera tillsyn av enskilda avlopp i recipienter med höga näringshalter. Inleda ett arbete med VA-rådgivning till kommuninvånare.
				7.3				
				7.X				
	8	Minska belastning av näringsämnen från exempelvis primärproduktion, livsmedelsförädling, hästhållning och andra verksamheter	X	8.1	8.1 Öka information och effektiv användning av ekonomiska stöd för minskad belastning av näringsämnen, exempelvis LONA- och LOVA-bidrag.	KS	Växande Kansli och utveckling	Kompetensutveckling och kunskapshöjning internt om projektmedel (LOVA, LONA, Landsbygdsprogrammet etc.) som kan öka kvaliteten och omfattningen på redan beslutade uppdrag och projekt inom kommunens vattenarbete.
				8.2				
				8.3	8.3 Utöka och prioritera tillsyn av exempelvis primärproducenter och livsmedelsförädling enligt relevant lagstiftning, exempelvis Miljöbalken kapitel 12.	BMN	Miljöenheten	Fortsatt prioritera tillsyn inom jordbruksektorn, Miljöbalken kap 12.
				8.4	8.4 Minska utsläpp av näringsämnen från fritidsbåtar och hamnverksamheter.	BMN KFN	Miljöenheten Fritidsenheten	Prioritera tillsyn av hamnverksamheter. Under förutsättning att projektmedel finns att söka bör det utredas om det finns ytterligare behov av tömningsstationer vid exempelvis Hargshamn, för att minska utsläpp av näringsämnen.
				8.X	8.5 Annan aktivitet som minskar belastning av näringsämnen: Fortsätt arbete för att minska spill från sjöfåglar vid kommunala badplatser.	KFN	Fritidsenheten	Fortsätt arbete för att minska spill från sjöfåglar vid kommunala badplatser.
	9	Öka kunskap och förståelse kopplat till näringsämnen	X	9.1				
				9.2	9.2 Bidra till kunskapsuppbyggnad genom exempelvis miljöövervakning, forskning och utveckling.	KS	Växande	Aktivt delta i forskningsprojekt för förbättrad vattenkvalitet, bl.a. fortsätta samarbeten inom SKVVF, med Östersjöcentrum, IVL, SLU etc.
				9.3	9.3 Delta i metod- och teknikutveckling kopplat till näringsämnen genom pilotprojekt och tester i egen verksamhet.	KS	Växande	Kommunen ska samverka med GVAB och andra aktörer i teknikutveckling.
				9.4	9.4 Samordna och utveckla det lokala åtgärdsarbetet för vattenvård , exempelvis genom vattenråd, LEVA-projekt eller motsvarande.	KS	Växande	Arbeta med åtgärdssamordning inom avrinningsområden som Vattholmaån/Fyris östra källor, Olandsån och Östhammarsfjärden i syfte att förbättra vattenkvaliteten i kommunens vatten i samverkan med andra aktörer som markägare, föreningar och företag.
				9.X				
				10.1	Minska halten miljöskadliga ämnen i utgående vatten från egna verksamheter eller kommunala reningsverk.	KS KFN BMN	Fastighetsdrift Måltid och städ Attraktivitet Miljöenheten	Kemikalieinventering ska påbörjas i kommunens verksamheter, med början inom fastighetsförvaltning och lokalvård. Minska mängden miljöskadliga ämnen i lokalvården. Miljöskadliga ämnen i utgående vatten ska ingå som en faktor i den löpande tillsynen av miljöfarliga verksamheter.

Miljöskadliga ämnen	10	Minska utsläpp av miljöskadliga ämnen från reningsverk och dagvatten	X	10.2	10.2 Minska utsläpp av miljöskadliga ämnen från dagvatten, inklusive mikroplaster.	BMN KFN	Miljöenheten Attraktivitet	Bevaka dagvatten i planeringen. Samverkansprojekt pågår med Sveriges Kommuner och Regioner om miljöskadliga ämnen. Undersök möjligheten att inkludera aktiviteter för att minska mikroplaster från konstgräs i projektet. Alternativt och/eller utred hur skadligt avfall kan omhändertas från konstgräsplaner (fotbollsplaner, friidrottsplaner, multisportarenor och lekplatser). Detta förutsätter att projektmedel finns att söka.
				10.X				
	11	Minska belastning på yt- och grundvatten från förorenade områden och/eller pågående verksamheter	X	11.1				
				11.2	11.2 Genomföra sanering av förorenade områden med risk för spridning till vatten.	KS BMN	Växande Miljöenheten	Rådgivande och övrigt delaktiga vid saneringar av förorenade områden med statliga medel. Vid varje enskilt tillfälle överväger det kommunala huvudmannaskapet.
				11.3				
				11.4				
				11.5				
				11.6	11.6 Minska utsläpp av miljöskadliga ämnen från fritidsbåtar och hamnverksamheter, exempelvis båtbottentvättar, spolplattor och miljöstationer.	KS BMN KFN	Renhållning Fatighetsdrift Miljöenheten Fritidsenheten	Genom avfallsplanen bidra till minskade utsläpp av kemikalier och miljöskadliga ämnen vid hamnverksamheter och båtklubbar. Delta i kommunala insatser och kampanjer för att minska utsläpp av kemikalier och miljöskadliga ämnen vid hamnverksamheter och båtklubbar. KFN lyfter sitt verksamhetsområde i kommunala avfallsplanen 18/11-21. Undersök om avfallsplanen innehåller en plan för att de kommunala hamnanläggningarna har en väl fungerade hantering av skadligt avfall alternativt om planen innehåller upplysning om vart avfallet ska omhändertas.
				11.X				
	12	Öka kunskap och förståelse kopplat till miljöskadliga ämnen		12.1				
				12.2				
				12.3				
				12.4				
				12.5				
				12.6				
				12.X				
enskydd	13	Förstärka skyddet av länets vattenskyddsområden	X	13.1				
				13.2				
				13.3				
				13.4				
				13.5				
				13.6				
				13.7				
				13.8				

Vatte		vattenskyddsområden		13.X	13.9 Annan aktivitet som stärker skyddet av länets vattenskyddsområden: Använd MKB som ett aktivt verktyg i samhällsplanering som påverkar vattenskyddsområden och arbeta för att vattenskyddets värden omhändertas längs statligt vägnät.	KS BMN	Växande Planenheten/ÖP Planenheten/DP	Använd MKB som ett aktivt verktyg i samhällsplanering som påverkar vattenskyddsområden och arbeta för att vattenskyddets värden omhändertas längs statligt vägnät. *(Från BMN beslut: Undvika att peka ut generell bebyggelse på vattenskyddsområderna i översiktsplanen. Förslag till KSASu - omformulera aktiviteten enligt ovan.)*

(Egen kolumn)	(Fylls i av aktör, kan kompletteras senare)
Kräver extern finansiering (projektbidrag eller liknande)	**Planerad kommunikation**
Ja	Kompletteras senare
Nej, men kan stärka arbetet	Kompletteras senare
Nej, men kan stärka arbetet	Kompletteras senare
Nej	Kompletteras senare
Nej	Kompletteras senare
Ja. Löftet kommer kräva externa medel t.ex. LOVA eller andra projektbidrag.	Kompletteras senare

Samverkan - Nej Utförande - Ja	Kompletteras senare
Nej	Kompletteras senare
Ja	Kompletteras senare
Nej, men kan stärka arbetet	Kompletteras senare
Ja, t.ex. ansökan av LOVA-medel	Kompletteras senare
Nej, ta in i löpande planarbete Ja. Att ta fram lokala åtgärdsplaner och arbeta med lokal åtgärdssamordning kräver delvis externa medel, t.ex. LOVA.	Kompletteras senare
Nej	Kompletteras senare

Nej	Kompletteras senare
Nej	Kompletteras senare
Nej	Kompletteras senare
Nej	Kompletteras senare
Nej	Kompletteras senare
Nej Ja	Kompletteras senare
Nej, men kan stärka arbetet	
Nej	Kompletteras senare
Samverkan - Nej Utförande - Ja	Kompletteras senare
Ja, LOVA-bidrag eller liknande	Kompletteras senare
Nej Nej Nej	Kompletteras senare

Nej, men tidsresurser Ja	Kompletteras senare
Ja. Löftet kräver tilldelning av bidrag för sanering av områden där ansvarsutredningar visat på statligt ansvar.	Kompletteras senare
Ja Ja Eventuellt	Kompletteras senare

Nej	Kompletteras senare

Naturvärdesinventering

SIS-remiss 21574

Remisstiden utgår: **2021-11-05**

Remissen omfattar:

ftSS 199000 (förslag till utgåva 2)	Kartläggning av biologisk mångfald — Krav och vägledning för genomförande av naturvärdesinventering (NVI) och kompletterande inventeringar

Utarbetad av: SIS/TK 555 Naturvärdesinventering

Postadress: Box 45443, 104 31 STOCKHOLM
Telefon: 08-555 520 00 Telefax: 08-555 520 01
Postal address: Box 45443, 104 31 STOCKHOLM, Sweden
Phone: +46 8 555 520 00 Telefax: +46 8 555 520 01

Besöksadress: Solnavägen 1 E/Torsplan, 113 65 STOCKHOLM
E-post: info@sis.se
Office address: Solnavägen 1 E/Torsplan, 113 65 STOCKHOLM
E-mail: info@sis.se

Organisationsnr: 8024100151
V.A.T. No. SE802410015101
www.sis.se

Naturvärdesinventering 2021-07-05

Ditt svar är viktigt

Det är viktigt att svenska företag, myndigheter och andra organisationer får möjlighet att påverka hur standarderna är utformade. Dina synpunkter på standardförslaget bidrar till att testa riktigheten i den kommande standarden och genom ditt svar ökar också möjligheten att standarden kommer att bli använd och accepterad. SIS eftersträvar att miljöhänsyn tas i standardiseringsarbetet. Vi tar därför gärna emot dina synpunkter även när det gäller dessa frågor. Om du vill påverka innehållet i den kommande standarden ska du använda svarsblanketten som är bifogad.

Orientering

Den svenska kommittén SIS/TK 555, Naturvärdesinventering, har utarbetat det förslag till utgåva 2 av den svenska nationella standard för naturvärdesinventering som publicerades 2014. Förslag till utgåva 2 presenteras i denna remiss.

Avsikten är att förslaget ska fastställas och ges ut som utgåva 2 av SS 199000:2014. Den slutgiltiga standarden kan i vissa delar komma att avvika från förslaget beroende på resultatet av den svenska remissbehandlingen. För att kunna fastställas som svensk standard ska standarden vara förenlig med svensk lagstiftning.

Det är viktigt att berörda svenska myndigheter klarlägger om förslaget är förenligt med svensk lagstiftning.

Svaren på denna remiss kommer att utgöra underlag för kommitténs beslut.

Något om förslaget

Dokumentet bidrar till standardisering inom naturvärdesinventering och biologisk mångfald. Det omfattar krav, principer och vägledning för inventering och värdering av ekosystem, arter och livsmiljöer samt hur inventeringsresultat ska redovisas och levereras.

Tyngdpunkten i dokumentet ligger på naturvärdesinventering, NVI, med vilken avses fältinventering av arter, biotoper samt landskap och där resultatet redovisas som geografiska områden indelade i olika naturvärdesklasser.

Syftet standardförslaget är att skapa ett ramverk med gemensamma termer, krav och principer som kan användas vid kartläggning och värdering av biologisk mångfald.

Avsikten är att företag, myndigheter, organisationer och enskilda ska erhålla kvalitetssäkrad geografisk miljöinformation som gör det möjligt att leva upp

Postadress: Box 45443, 104 31 STOCKHOLM
Telefon: 08-555 520 00 Telefax: 08-555 520 01
Postal address: Box 45443, 104 31 STOCKHOLM, Sweden
Phone: +46 8 555 520 00 Telefax: +46 8 555 520 01
Besöksadress: Solnavägen 1 E/Torsplan, 113 65 STOCKHOLM
E-post: info@sis.se
Office address: Solnavägen 1 E/Torsplan, 113 65 STOCKHOLM
E-mail: info@sis.se
Organisationsnr: 8024100151
V.A.T. No. SE802410015101
www.sis.se

till konventionen om biologisk mångfald.

Detta standardförslag är en reviderad och utökad utgåva av SS 199000, *Naturvärdesinventering avseende biologisk mångfald (NVI) - Genomförande, naturvärdesbedömning och redovisning*, som publicerades 2014. Standarden har setts över i sin helhet för att få en tydligare och mer logisk struktur där de krav som ställs blir tydligare. Orienteringsavsnittet har utökats för att bättre förklara i vilket sammanhang och på vilket sätt dokumentet ska användas och förstås. Tre bilagor har utvecklats:

- Bilaga A ger vägledning kring hur kraven i dokumentet ska tolkas bl a genom frågor och svar, FAQ.
- Bilaga B har utformats med listor över naturtyper samt kodlistor för biotopbestämning.
- Bilaga C, nationell dataproduktspecifikation som beskriver vilka geodata och metadata som ska levereras samt krav på hur dessa ska utbytas.

SS 199000 utgåva 2 kommer att ersätta SS 199000 och dess komplement SIS/TR 199001, båda två publicerades 2014.

Svensk kommitté

Svaren på denna remiss kommer att behandlas av kommittén Naturvärdesinventering, SIS/TK 555.

Frågor

Frågor kring remissen besvaras av Lorena Olivares, SIS,
telefon: 08-55552068, epost: [redacted]

Vilka får remissen?

Remissen har sänts ut till följande:
SIS/TK 555 och externa intressenter, se bifogad förteckning.

Remisseminarium

Onsdagen den 22 september kl 13.00 – 16.30. Mer information och anmälan kommer att finnas på kommittésidan på sis.se i augusti.

Om du vill lämna kommentarer

Fyll i medföljande blankett för kommentarer enligt anvisningarna nedan och skicka sammanställningen till [redacted]

Så här fyller du i blanketten för kommentarer

För att skapa en ny tabellrad ställer du markören i sista tabellcellen och trycker *tab.*

MB/NC1
Lämna blankt eller ange en kortform av er identitet som svarslämnare (t.ex. initialer, eller förkortning av företags-/organisationsnamn)

Clause No./Subclause No./Annex (e.g. 3.1)
För varje kommentar ges en referens till relevant avsnitt i standardförslaget.

Paragraph/Figure/Table/Note (e.g. Table 1)
Om möjligt preciseras relevant stycke, figurnr, tabellnr, not, eller dylikt i standardförslaget.

Type of comment
Varje kommentar kategoriseras med någon av förkortningarna

te, ed, ge med följande innebörd:

- **te**: teknisk kommentar
- **ed**: redaktionell kommentar (editorial)
- **ge**: generell kommentar

Comments (justification for change)
Föreslagna ändringar motiveras/förklaras kortfattat.

Proposed change
För te- och ed-kommentarer ges entydiga förslag till ersättningstext, tillägg eller strykning, gärna enligt följande exempel:
Change ”shall” to ”should”.
Add the text ”see enclosure”.
Remove the text ”see enclosure”.

Svenska Institutet för Standarder

Datum
2021-07-06

Lorena Olivares

SIS-remiss 21574 – Remissmottagare

Remissen omfattar:

- **ft SS 199000, Kartläggning av biologisk mångfald – Krav och vägledning för naturvärdesinventering (NVI) samt kompletterande inventeringar och förstudier**

Adoxa Naturvård
Alvesta kommun
Atkins Sverige AB
Arjeplogs kommun
ArtDatabanken SLU
Biodivers Naturvårdskonsult
Birdlife Sverige
Bjerking AB
Botkyrka kommun
Borlänge kommun
Borås Stad
Boverket
Calluna AB
Egogain AB
Ekerö kommun
Ekoll AB
Ekologa
Ekologgruppen i Landskrona AB
Ekologigruppen Ekoplan AB
EKOM AB
Eskilstuna kommun
Eslövs kommun Miljöavdelningen
Energi och miljöstrategi
E.ON Elnät Sverige AB
EnviroPlanning Västra Götaland AB
Falkenbergs kommun
Falu Kommun
Finspångs kommun
Fortum Sverige AB
Greensway AB
GeoPro AB
Geosigma AB
GreeTA Miljö AB
Göteborgs universitet
Göteborgs Stad
Halmstads kommun
Haninge kommun

Havs- och vattenmyndigheten
HB Conec Konsulterande Ekologer
Hedemora Kommun
Henric Ernstson Konsult
Hultsfred Kommun
Hushållningssällskapet Kalmar Kronoberg Blekinge
Huskvarna Ekologi
Hållbar utveckling Väst
Härryda kommun
Jakobi Sustainability AB
Jordbruksverket
Jönköpings kommun Stadsbyggnadskontoret
Järfälla kommun
Karlstads kommun Teknik- & fastighetsförvaltningen
Karlskoga kommun
Kristinehamns kommun
Kungälvs kommun
Köpings kommun
Lantmäteriet
Landskrona Stad Miljöförvaltningen
Lerums kommun
Lidingö Stad MIljö och stadsbyggnadskontoret
LICAB AB
Linköpings kommun
Linköpings universitet
Limo Natur
Litoralis naturvårdskonsult
LKAB Luossavaara-Kiirunavaara AB
Ludvika kommun
Luleå kommun
Lunds kommun
Lycksele kommun
Länsstyrelsen i Jämtlands län
Länsstyrelsen i Blekinge län
Länsstyrelsen i Dalarnas län
Länsstyrelsen i Gotlands län
Länsstyrelsen i Gävleborgs län
Länsstyrelsen i Hallands län
Länsstyrelsen i Jönköpings län
Länsstyrelsen i Kalmar län
Länsstyrelsen i Kronobergs län
Länsstyrelsen i Norrbottens län
Länsstyrelsen i Skåne län
Länsstyrelsen i Stockholms län
Länsstyrelsen i Södermanlands län

Länsstyrelsen i Uppsala län
Länsstyrelsen i Värmlands län
Länsstyrelsen i Västerbottens län
Länsstyrelsen i Västmanlands län
Länsstyrelsen i Västra Götalands län
Länsstyrelsen i Västernorrlands län
Länsstyrelsen i Örebro län
Länsstyrelsen i Östergötlands län
Malmö Stad
Malmö stad Stadsbyggnadskontoret
Marine Monitoring
Mark- och miljörådgivning Sverige AB
Nacka kommun
Naturcentrum AB
Naturföretaget i Sverige
Naturvatten i Roslagen AB
Naturvårdskonsult Gerell
Naturvårdsverket
NCC
NIRAS Sweden AB
Norconsult AB
Norrtälje Kommun
Norrköpings kommun Tekniska kontoret
Norrköpings kommun
Marks kommun
Medins Havs & Vattenkonsulter AB
Melica
Miljöförbundet Blekinge Väst
Miljösamverkan Sverige
Miljöförvaltning i Stockholm
MiNa natur
Mjölby kommun Miljökontoret
Mölndals Stad Stadshuset
Mörbylånga kommun
Naturföretaget
Nordlund Konsult AB
Nynäshamns kommun
Onsala Biokonsult
Pelagia Miljökonsult AB
Ramböll Sverige AB
Rio Göteborg
SKR
Skanska Asfalt och Betong AB
Skogsstyrelsen
Sollefteå kommun

Svenska Institutet för Standarder

Sorsele kommun
Statens fastighetsverk
Stenungsunds kommun
Stiftelsen Pro Natura
Stockholm stad
Stockholms stad Exploateringskontoret
Stockholms universitet
Strömstads kommun
Sundbybergs stad
Sundh Miljö
Svemin
Svenljunga kommun
Svensk Naturförvaltning AB
Svenska Pefc
Svenska kraftnät
Swedac
Sweco
Söderköpings kommun
Sydnärkes Miljöförvaltning
Södra Skogsägarna
Trafikverket
Tranemo kommun
Tomelilla kommun
Trollhättans Stad Miljöförvaltningen
Tyrens AB
Uddevalla kommun
Umeå Kommun
Uppsala kommun
Västerås stad
Vänersborgs kommun
White Arkitekter AB
WPD Scandinavia AB
WWF
Östersunds kommun
Östhammars kommun
Västerviks Kommun
Växjö kommun
Älmhults kommun

Ansvarig för denna remiss är SIS-kommittén Naturvärdesinventering, SIS/TK 555.
Deltagare i kommittén är: Calluna AB, Egogain AB, Ekologigruppen Ekoplan AB, Jakobi Sustainability AB, Naturcentrum AB, Naturvårdsverket, Trafikverket och WSP Sverige AB.

Template for comments and secretariat observations

Date: 2021-10-10	ftSS 199000	SIS-remiss 21574

MB/ NC[1]	Line number (e.g. 17)	Clause/ Subclause (e.g. 3.1)	Paragraph/ Figure/ Table/ (e.g. Table 1)	Type of comment[2]	Comments	Proposed change	Observations of the secretariat
Öst kn		*3*	*-*	*ge*	*The expansion of the section and change of structure has improved the chapter.*	*No changes are proposed.*	*Lämnas tomt*
Öst kn		*4.2*	*1*	*ge*	*Important figure and a good description of supplementary inventories, which have been missing in previous standards.*	*No changes are proposed.*	
Öst kn		*6.4*	*-*	*ge*	*Important supplement that can increase the quality of NVI.*	*No changes are proposed.*	
Öst kn		*9.2*	*-*	*ge*	*Very important clarification that the customer must receive delivery of geodata with associated metadata. This was previously handled very differently depending on the consultant.*	*No changes are proposed.*	
Öst kn		*-*	*-*	*ge*	*As discussed at the consultation seminar, there is a great need for courses and training for the organizations that have purchased the standard - preferably with practical examples from real cases.*	*-*	

Svar från: Östhammars kommun

1 **MB** = Member body / **NC** = National Committee (enter the ISO 3166 two-letter country code, e.g. CN for China; comments from the ISO/CS editing unit are identified by **)

2 **Type of comment:** **ge** = general **te** = technical **ed** = editorial

MB/ NC[1]	Line number (e.g. 17)	Clause/ Subclause (e.g. 3.1)	Paragraph/ Figure/ Table/ (e.g. Table 1)	Type of comment[2]	Comments	Proposed change	Observations of the secretariat

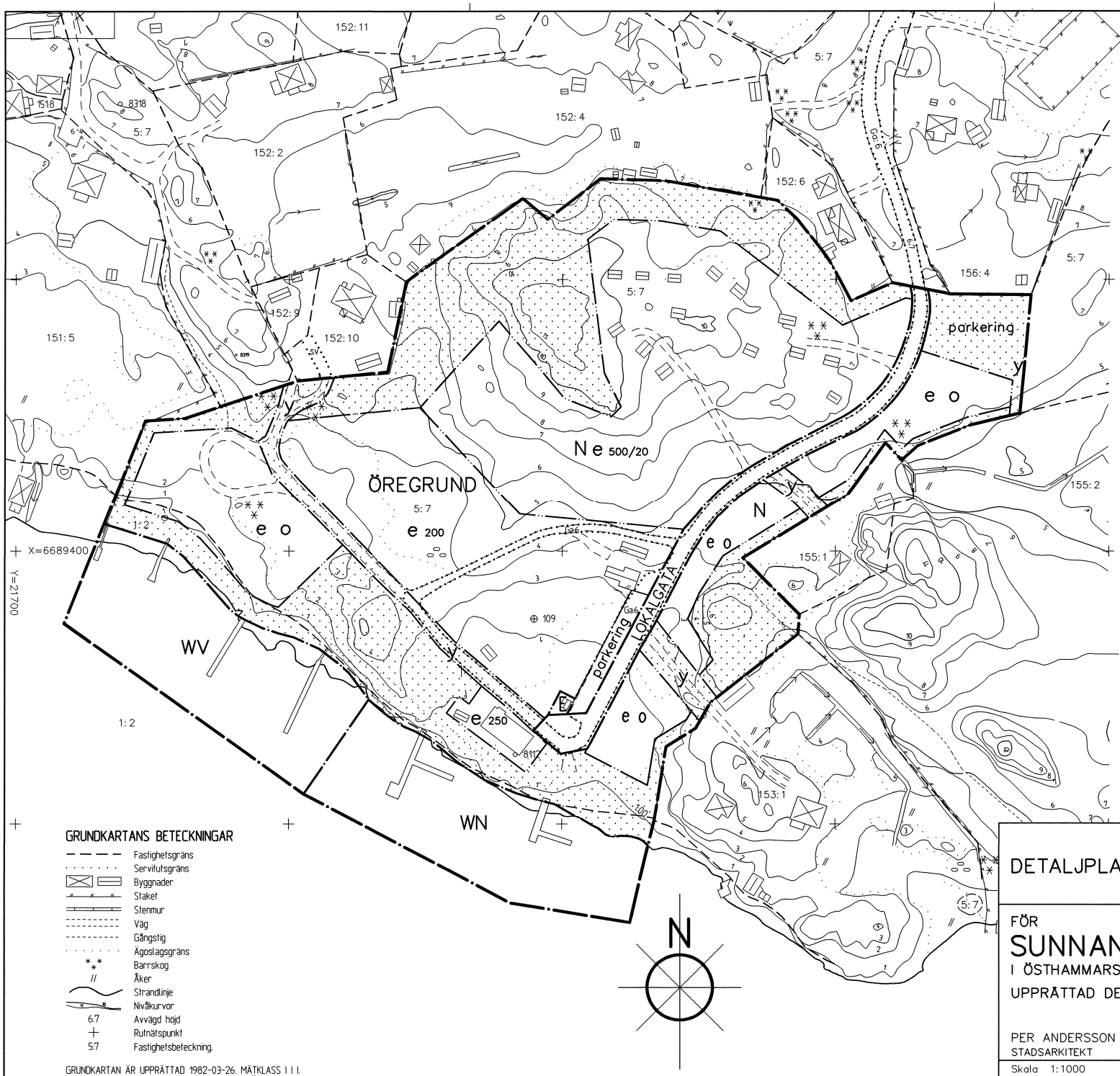
Såhär fyller du i kommentarsmallen

- **MB/NC[1]** - Ange dina initialer eller en förkortning av ditt företags-/organisationsnamn.
- **Line number** - Skriv vilken/vilka rader din kommentar refererar till (om radnummer finns i marginalen i dokumentet).
- **Clause/Subclause** - Ange det avsnitt eller underavsnitt din kommentar berör. Nödvändig information för rätt hantering av dina kommentarer.
- **Paragraph/Figure/Table** - Precisera närmare vad din kommentar berör; ett stycke, mening, not, figur, tabell, bild etc.
- **Type of comment[2]** - Ange den förkortning som stämmer för din kommentar:
  - ge = en *generell* kommentar om allt eller delar av innehållet, exempelvis att det är för många sidor, för tungt språk etc.
  - te = en *teknisk* kommentar som ändrar tekniskt innehåll i dokumentet. Det kan vara att ändra ett värde, skriva ”ska” istället för ”bör”, ändra i en formel eller lägga till ett krav.
  - ed = en *redaktionell* kommentar om exempelvis stavfel, grammatiska fel, ändring av ordföljd, användning av synonym etc. En redaktionell kommentar får inte ändra tekniskt innehåll i dokumentet.
- **Comments** - Förklara bakgrunden och motivet med din kommentar på engelska. Använd inte personliga pronomen, skriv exempelvis "The example does not seem to be correct" och inte "I do not think the example is correct".
- **Proposed change** - Ange alltid ett konstruktivt förslag tillsammans med din kommentar, exempelvis hur en ny formulering ska se ut, hur bilden ska se ut istället eller hur en ny mening ska se ut. Denna kolumn är mycket viktig eftersom en välskriven och komplett proposed change har störst chans att accepteras.
- **Observations of the secretariat** - Lämna tom.

OBS - justera ej kolumnerna/raderna

1 **MB** = Member body / **NC** = National Committee (enter the ISO 3166 two-letter country code, e.g. CN for China; comments from the ISO/CS editing unit are identified by ******)

2 **Type of comment:** **ge** = general **te** = technical **ed** = editorial

PLANBESTÄMMELSER OCH KARTBETECKNINGAR

GRÄNSBETECKNINGAR

- Gräns för planområdet
- Användningsgräns
- Egenskapsgräns

ANVÄNDNING AV MARK OCH VATTEN

Inom områden som har nedanstående beteckningar är endast angiven mark- och vattenanvändning tillåten.

Allmän plats

LOKALGATA	Lokaltrafik

Kvartersmark

E	Avloppspumpstation
N	Friluftsområde (camping, bad och småbåtshamn). Badplats skall vara allmänt tillgänglig

Vattenområden

WN	Vattenområde där badbryggor får anläggas
WV	Vattenområde där bryggor för småbåtar får anläggas

UTNYTTJANDEGRAD

e o	Området får användas för tält och husvagnar, men får ej bebyggas
e 200 e 250	Området får bebyggas med servicebyggnader. Den sammanlagda byggnadsytan får inte överstiga 200 respektive 250 m²
e 500/20	Området får bebyggas med servicebyggnader och campingstugor. Bebyggelsens sammanlagda byggnadsarea får inte överstiga 500 m² Campingstugor får ej vara större än 20 m²

BEGRÄNSNING AV MARKENS BEBYGGANDE M M

.....	Marken får inte bebyggas, inte heller anordnas för husvagnar, tält eller parkering
parkering	Marken skall vara tillgänglig för parkering
y	Marken skall vara tillgänglig för utfart från angränsande fastighet.

ADMINISTRATIVA BESTÄMMELSER

Detaljplanens genomförandetid är 15 år från den dag beslutet att anta planen vinner laga kraft

Kommunen är inte huvudman för de allmänna platserna

GRUNDKARTANS BETECKNINGAR

- Fastighetsgräns
- Servitutsgräns
- Byggnader
- Staket
- Stenmur
- Väg
- Gångstig
- Ägoslagsgräns
- Barrskog
- Åker
- Strandlinje
- Nivåkurvor
- 6.7 Avvägd höjd
- Rutnätspunkt
- 5:7 Fastighetsbeteckning.

GRUNDKARTAN ÄR UPPRÄTTAD 1982-03-26. MÄTKLASS I I I.
KOORDINATSYSTEM I PLAN 0 GON REGION 9. I HÖJD 1970.

DETALJPLAN

ANTAGANDEHANDLING
Antagandehandlingarna består av:

- ☒ Beskrivning
- ☒ Genomförande-beskrivning
- ☒ Samrådsredogörelse
- ☐ Illustrationskarta
- ☒ Fastighetsförteckning
- ☒ Utlåtande efter utställning

FÖR

SUNNANÖ CAMPING

I ÖSTHAMMARS KOMMUN, UPPSALA LÄN

UPPRÄTTAD DEN 21 SEPTEMBER 1994

Beslutsdatum	Sign
En godkännande 18 JANUARI 1995	
Antagande 25 APRIL 1995	
Lagakraftvinnande 20 SEPT 1995	

PER ANDERSSON
STADSARKITEKT

GUNILLA KARLSSON
KARTASSISTENT

Skala 1:1000
0 10 20 30 40 50 100 150 m

5.81

ÖSTHAMMARS KOMMUN
– EN DEL AV ROSLAGEN

Budget och verksamhetsplanering 2022, Plan 2023-2025 Socialnämnden

Postadress	Besöksadress/Reg.office	Telefon	Telefax	Organisationsnummer	Bankgiro
Box 66	Stångörsgatan 10	Nat 0173-860 00	Nat 0173-175 37	212000-0290	233-1361
S-742 21 Östhammar	Östhammar	Int +46 173 860 00	Int +46 173 175 37	V.A.T. No	PlusGiro
	www.osthammar.se	kommunen@osthammar.se		SE212000029001	1 31 70-6

Innehållsförteckning

1 Verksamhetsområde 3
2 Planeringsförutsättningar 3
2.1 Verksamhetsförändringar 2022-2025 5
2.2 Volymer 5
3 Nämndens mål och styrtal 6
3.1 En attraktiv och växande kommun 6
3.2 En hållbar kommun 6
3.3 Uppdrag 7
3.4 Nyckeltal 7
4 Ekonomisk planering 9
4.1 Resultaträkning 9
4.2 Driftbudget 10
4.3 Investeringsbudget 10

1 Verksamhetsområde

Socialnämnden ska utifrån behov, lagstiftning och ekonomiska förutsättningar erbjuda insatser till Östhammars kommuns invånare. Insatserna ska stimulera individen till ett självständigt, värdigt och tryggt liv i gemenskap med andra. Därutöver ska individen känna sig trygg i hur service och omvårdnad tillgodoses. Socialnämndens huvuduppgift är att erbjuda enskilda och familjer stöd i sin livsföring, tillhandahålla en god vård och omsorg för äldre och personer med funktionsvariationer. Enligt gällande lagstiftning ska den enskildes rätt till stöd och bistånd prövas. Socialnämndens beslut ska vara rättssäkra och tydliga. Socialnämndens verksamhet omfattar: • individ- och familjeomsorg • äldreomsorg • hälso- och sjukvård • stöd till personer med funktionsvariationer • uppsökande, förebyggande och öppna insatser • färdtjänst • hjälpmedel • bostadsanpassning

2 Planeringsförutsättningar

Ökat tryck på kommunala välfärdstjänster

Enligt Statistiska Centralbyråns (SCB) framtidsprognos förväntas Sverige 2024 ha en befolkning på 10.7 miljoner invånare. De två största anledningarna är en äldre befolkning och större invandring. Den snabba befolkningsökningen kommer sätta en stark press på kommunsektorn och resultera i nya utmaningar. Ökningen är extra påfrestande så till vida att den främst sker i de åldersgrupper där behovet av välfärdstjänster är som störst och bidraget till dess finansiering minst. Detta innebär att socialnämndens välfärdstjänster behöver utökas och förändras.

Den demografiska utvecklingen ger också ett ökat tryck på Region Uppsalas specialiserade vård, som anpassas till nya förutsättningar, vilket spiller över på kommunens verksamheter. Se Samverkan/regionalisering.

Det är inte konstigt att förväntningarna på välfärdstjänsterna ökar när människors ekonomi förbättras och när informationen, kunskapen och tillgängligheten ökar. Med ökad utbildning och ökad jämlikhet har auktoritetstron minskat. Allt fler törs uttrycka sina synpunkter och sina förväntningar. Ny teknik har skapat nya arenor, vilket ytterligare skruvar upp förväntningarna på tillgänglighet och snabbhet. Digitaliseringen med ständig uppkoppling till internet och sociala medier erbjuder nya möjligheter för människor att bygga relationer, få insyn i och påverka händelser. Detta kräver en mer effektiv verksamhet, för att möta upp medborgarnas förväntningar. Större medvetenhet om rättigheter till stöd och högre kravställning från brukare och anhöriga påverkar också efterfrågan på tjänsterna inom socialförvaltningens verksamhetsområde.

Behovet inom LSS-området har ökat under en period och förväntas fortsätta öka. Personer med funktionsnedsättning eller multisjukdom har tillgång till god vård och lever längre än tidigare. De vill kunna leva självständigt (utanför familjen) och fler söker eget boende samt sysselsättning, exempelvis inom daglig verksamhet. I dagsläget belastas nämnden med flera ej verkställda beslut som gäller behov av kontaktperson, eget boende (med stöd) och boende i gruppbostad. Här pågår ett arbete med att systematiskt gå igenom beslut fattade med stöd av socialtjänstlagen (SOL) där de egentligen skall fattas med stöd av Lag om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS).

Samverkan

Region Uppsala och kommunerna samverkar kring Effektiv och nära vård, ENV 2030. Välfärdsuppdraget har vidgats och förändrats, vilket ställer andra krav på kommunen att kunna ta emot patienter utifrån patientens olika, ibland mer komplexa, behov. Pandemin har särskilt påverkat trycket på kommunerna då Regionen haft ett ökat tryck på att skriva ut patienter. Att arbeta med samma individer, men i olika faser av vårdkedjan, ställer nya krav på samverkan. En viktig förutsättning för samverkan är att det finns ett tydligt gemensamt mål.

Denna samverkan kommer ge möjlighet till en utveckling av hemtjänst, hjälpmedel, korttidsplatser och hemsjukvård i ordinärt boende. Detta då satsningen innebär att flytta resurser och ansvar från slutenvård till primärvård, vilket ställer nya krav på arbetet med stöd i hemmet.

Östhammars kommun, Sektor omsorg, har fastställt projektdirektiv för Vårdcentrum Östhammar i samverkan med regionen under våren 2021. Vårdcentrum planeras att succesivt införa i Östhammars kommun under 2022. Vårdcentrum är ett delmoment under Effektiv och nära vård 2030 och syftar till att medborgarna skall få en individanpassad samlad vård i den egna kommunen. Specialistvård kommer fortsatt bedrivas av Region Uppsala.

Digitalisering

Vårt samhälle genomgår ett snabbt teknikskifte och det finns många möjligheter inom socialnämndens verksamhetsområden att följa med på resan. Det är av stor vikt att känna av hur efterfrågan och acceptansen för nya tjänster ser ut hos brukarna och att tjänster utvecklas med brukarens behov och upplevelse i centrum. Nya system, tjänster och arbetssätt kräver ofta nya kompetenser. Dels för att utveckla tjänster med brukarens behov i fokus, dels för att hantera system när de är igång.

Under hösten 2021 kommer en förstudie att genomföras inom verksamheten för att gå igenom möjliga vägar för organisationen att bli mer digitaliserad och för att möta morgondagens förväntningar och utvecklingsbehov. Under pandemin har sektorn utvecklat möjligheterna till digitala möten. När det gäller möten med medborgare i mer utsatta situationer, utredningar och ansökningar är dock personliga möten att föredra.

Kompetensförsörjning

Socialnämnden lider redan idag brist inom vissa kompetenser och situationen kommer kontinuerligt att försvåras i takt med att andelen äldre ökar i kommunen och med det efterfrågan på kommunens välfärdstjänster. Socialnämnden kommer att behöva arbeta intensivt för att behålla och nyrekrytera socionomer, sjuksköterskor, kvalificerade beteendevetare och arbetsterapeuter. De resurser som finns tillgängliga måste användas mer effektivt samtidigt som arbetet med att skapa en god arbetsmiljö på sikt kan sänka såväl personalomsättning som sjuktal. Sektorn gör under hösten en särskilt riktad satsning tillsammans med HR där arbetet är centrerat runt friskfaktorer.

Nationell styrning

Den statliga styrningen av kommuner och regioner har ökat i omfång, komplexitet och detaljeringsgrad under de senaste decennierna. Detta medför till att socialnämndens verksamhetsområden måste förhålla sig till förändringar i lagstiftning, handlingsplaner eller andra prioriterade överenskommelser som exempelvis psykisk hälsa och god och nära vård, vilka skall ske i nära samverkan med hälso- och sjukvården. Den nationella styrningen är en vägledning i vilka områden som måste prioriteras.

2.1 Verksamhetsförändringar 2022-2025

2021-01-20 fattade Socialnämnden beslut om Trygg och hållbar äldreomsorg i Östhammars kommun. Trygg och hållbar äldreomsorg består av två delar: Omställningen och tillämpningen av äldreplanen. Socialnämnden fattade beslut om omställningen den 20 januari och tillämpningen av äldreplanen den 5 maj. Beslutet innebär förändringar inom Sektor omsorg på både produktions och myndighets sida. Omställningen kommer från en politisk vilja att verksamheten ska kunna utvecklas hållbart med fokus på kvalitet för den äldre samtidigt som vi använder resurserna rätt och har en ekonomi i balans.

Målet med omställningen är: En effektiv äldreomsorg med rätt insatser, i rätt tid och i rätt omfattning

Det nås via en utveckling av styrningen inom äldreomsorgen som bygger på antagandet att om varje organisatorisk del uppfyller sina ekonomiska och verksamhetsmässiga mål och krav så leder det till goda resultat.

Om organisation definieras utifrån brukarens perspektiv är organisation inte en hierarki utan ett nätverk, ett komplext system där relationerna och kommunikationen mellan människorna i systemet är avgörande för förmågan att hjälpa den äldre medborgaren.

Vidare har Sektor omsorg övertagit familjerådgivningen i egen regi i samverkan med Tierps kommun. Ett samverkansforum har bildats för kommunerna i Norduppland för att på ett mer effektivt sätt utnyttja resurser och att samordna i gemensamma frågor. Öppenvården består i nuläget av fem delar, boendestöd, familjevård och familjerätt, råd och stöd, öppenvård-missbruk och träningsboende. Öppenvården befinner sig i planeringsstadiet för en utveckling i arbete och organisation. I planeringen ingår en översyn av vad som kan övergå till myndighet och de resterande delarna blir sedan en gemensam enhet. Enligt planerna påbörjas den faktiska förändringen i december 2021.

2.2 Volymer

Volymer

Volym	2020	2021	2022	2023
65-79 år, antal	6 116	6 191	6 238	6 201
80+ år, antal	1 506	1 590	1 658	1 780
Totalt, antal	7 622	7 781	7 896	7 981
Källa: Kolada, med framskrivningar från 2021				

3 Nämndens mål och styrtal

Nedan följer nämndens mål, styrtal och måltal för 2022. Nämndmålen utgår från kommunfullmäktiges fyra strategiska inriktningsområden: En attraktiv och växande kommun, En hållbar kommun, En lärande kommun och En öppen kommun.

För de styrtal som saknar måltal gäller ökande, minskande eller bibehållet utfall i förhållande till utfall för 2021.

3.1 En attraktiv och växande kommun

Nämndmål	Beskrivning	Styrtal	Måltal 2022
Sektor omsorg ska vara en attraktiv arbetsgivare	Nära hälften av kommunens medarbetare arbetar med vård och omsorg av kommunens invånare. Att kommunen inom dessa områden, av dessa medarbetare, uppfattas som en attraktiv arbetsgivare är mycket viktigt. Skillnaden för kommunen och dess invånare mellan friska medarbetare som trivs och utvecklar sina arbetsplatser och motsatsen kan inte överskattas.	Sjuktalen ska minska	8%
		Personalomsättningen ska minska	10%
		Helhetsintrycket av vår organisatoriska och sociala arbetsmiljö ska förbättras	82

3.2 En hållbar kommun

Nämndmål	Beskrivning	Styrtal	Måltal 2022
Sektor omsorg ska vara en effektiv verksamhet	Socialnämndens stöd och omsorgsverksamhet är en stor, viktig och resursberoende/krävande del av kommunens samlade verksamhet . Att socialnämndens verksamhet bedrivs resurseffektivt är av stor vikt för att klara av nuvarande och framtida utmaningar. Genom att	Nettokostnadsavvikelse individ- och familjeomsorg, (%) ska minska	-10%
		Köp av individ och familjeomsorg totalt, andel (%) ska minska	18%
		Brukarbedömning IFO totalt - helhetssyn, andel (%) ska öka	
		Brukarbedömning	

Nämndmål	Beskrivning	Styrtal	Måltal 2022
	följa och analysera verksamheters nettokostnadsavvikelse och brukarnas upplevelse av kvalitet i levererade tjänster ges en bild av nämndens effektivitet.	hemtjänst äldreomsorg - helhetssyn, andel (%) ska bibehållas	
		Brukarbedömning särskilt boende äldreomsorg - helhetssyn, andel (%) ska öka	
		Kostnad äldreomsorg, kr/inv 80+ ska minska	
		Andel invånare 80+ som inte har någon biståndsbedömd insats av socialförvaltningen ska öka	72%
		Nettokostnadsavvikelse LSS, (%) ska minska	0%

3.3 Uppdrag

Uppdrag är ett instrument för nämnden att använda om de vill uppdra förvaltningen att genomföra någonting specifikt som inte ryms inom ramen för det ordinarie målarbetet.

Testanteckning

3.4 Nyckeltal

Nyckeltal är de mått nämnden följer systematiskt under året, utan att styra mot. De nyckeltal som redovisas i rapporten är de nyckeltal som redovisas i tertial 1-, delår- och helårsredovisning.

Nyckeltal
Brukarbedömning hemtjänst äldreomsorg - helhetssyn, andel (%)
Brukarbedömning särskilt boende äldreomsorg - helhetssyn, andel (%)
Brukarbedömning barn- och ungdomsvård IFO vårdnadshavare - helhetssyn, andel (%)
Brukarbedömning missbruksvård IFO - helhetssyn, andel (%)
Nettokostnadsavvikelse individ- och familjeomsorg, (%)
Nettokostnadsavvikelse LSS, (%)
Nettokostnadsavvikelse äldreomsorg, (%)
Kostnad äldreomsorg, kr/inv 80+
Framskrivning, förväntat antal invånare 65-79 år om 5 år
Framskrivning, förväntat antal invånare 80+ om 5 år
Invånare 65-79 år, antal

Nyckeltal
Invånare 80+, antal
Invånare 65+ med hemtjänst i ordinärt boende, andel (%)
Invånare 65+ i särskilda boendeformer, andel (%)
Medelålder för äldre i särskilt boende, år
Medianvårdtid i särskilt boende äldreomsorg, antal dagar
Ålder vid inflyttning till särskilt boende, median
IFO BoU - utredningstid > 4 månader
IFO BoU - Antal placeringar + fördelning per typ
IFO BoU - Snittkostnad per vårddygn
IFO Ensamkommande BoU - antal placeringar
IFO Ensamkommande BoU - Snittkostnad vårddygn
IFO Vuxen - Antal placeringar
IFO Vuxen - Snittkostnad per dygn för placeringar
IFO Vuxen - Antal hushåll med ekonomiskt bistånd
IFO Vuxen - Snitt ekonomiskt bistånd per hushåll
Boendestöd - Antal med boendestöd SoL-beslut
SoL - Antal unika brukare med beslut om SoL-insats
VoO - Trygghetslarm antal personer (alla åldrar)
VoO HTJ - Antal PERSONER i ordinärt boende med hemtjänstbeslut
VoO HTJ - Antal unika brukare HTJ (SoL) timbeslut
VoO HTJ - BEVILJAD TID (timmar) åldersindelad
VoO HTJ - Genomsnittligt antal beviljade HTJ-timmar per brukare
VoO HTJ - BEVILJAD TID (timmar) ortsindelad
VoO HTJ - UTFÖRD TID (timmar) totalt plus per ort
VoO HTJ - MATdistribution antal personer
VoO HTJ - INKÖP antal personer
VoO HTJ - Tvätt (antal personer)
VoO HTJ - Städ (antal personer)
VoO HTJ -Nattillsyn antal personer
VoO SÄBO - Antal personer med särskilt boende
VoO SÄBO - Beläggningsgrad (%) särskilt boende
VoO SÄBO - Väntetid särskilt boende
VoO Servicelght - Antal personer med servicelägenhet

Nyckeltal
VoO Korttidsenhet - antal personer
VoO Dagverksamhet - antal personer
VoO - Kontaktperson SoL (antal personer)
VoO LSS - Beläggningsgrad boende per kvartal
VoO LSS - Antal med daglig verksamhet
VoO LSS - Beslut om personlig assistans
VoO LSS - Personlig assistans SFB
VoO BISTÅND SoL - Antal fattade beslut SoL
VoO BISTÅND LSS - Antal fattade beslut LSS
VoO LSS - Antal brukare med LSS-beslut
VoO LSS - Antal brukare (LSS) timbeslut
VoO SOL - Boendestöd SOL (antal personer & timmar)
VoO Färdtjänst - Antal beslut
VoO Riksfärdtjänst - Antal beslut
Antal färdtjänstinnehavare
Personalkontinuitet, antal personal som en hemtjänsttagare möter under 14 dagar, medelvärde

4 Ekonomisk planering

Budgeten innebär en ramtilldelning som för år 2022 överstiger prognostiserat utfall år 2021 med cirka 12 miljoner kronor. Trots förstärkning av budgeten till 2022 bedömer nämnden att målet med budget i balans år 2022 medför behov av fortsatt arbete med strukturella förändringar av förvaltningens verksamheter.

Det kommer utöver strukturförändringar fortsatt finnas behov av effektiviseringsarbete inom befintlig verksamhet. Förändringstrycket kommer både från demografiutvecklingen inom äldreomsorgen och ett ökat behov inom funktionshinderområdet.

4.1 Resultaträkning

Resultaträkning (tkr)	Bokslut 2020	Budget 2021	Budget 2022	Plan 2023	Plan 2024	Plan 2025
Intäkter (+)	199 510	367 102	371 874	376 709	381 606	386 567
Kostnader (-)	-706 016	-892 576	-906 839	-930 444	-957 225	-987 525
Personalkostnader	-395 025	-394 509	-402 399	-418 819	-435 759	-456 025
Lokalkostnader	-59 085	-64 324	-57 579	-55 828	-56 553	-57 288
Övriga kostnader	-251 906	-433 743	-446 860	-455 797	-464 913	-474 211
Nettokostnader	-506 506	-525 474	-534 964	-553 736	-575 619	-600 958

4.2 Driftbudget

Driftbudget (tkr)	Bokslut 2020	Budget 2021	Budget 2022	Plan 2023	Plan 2024	Plan 2025
Sektorsövergripande	-51 625	-50 601	-37 372	-38 683	-40 212	-41 982
Myndighet	-356 275	-385 997	-404 958	-419 168	-435 733	-454 914
Produktion	-98 774	-88 876	-92 634	-95 885	-99 674	-104 062
Totalt	-506 506	-525 474	-534 964	-553 736	-575 619	-600 958

4.3 Investeringsbudget

1. Ofördelade medel bl.a. för investeringsbehov gällande gemensamhetsutrymmen på särskilt boende inkluderande sängar och övriga inventarier.

2. Årligt investeringsbehov för större hjälpmedel som tex. inköp av rullstolar.

3. Investeringsmedel till exempelvis införandet av E-tjänster inom förvaltningen.

4. Investeringar i nya boenden för möbler och övriga investeringar.

Investeringsbudget, netto (tkr)	Ack budget tom 2021	Budget 2022	Plan 2023	Plan 2024	Plan 2025
Projekt					
9000 Ofördelat SN	700	700	700	700	700
9001 Hjälpmedel	700	700	700	700	700
9003 Digitalisering	400	400	400	400	400
9068 Inv nya boenden	500	500	500	500	500
Summa	2 300	2 300	2 300	2 300	2 300

Dnr SN-2021-39
Dnr KS-2021-79

§ 148. Budget- och verksamhetsplanering 2022, plan 2023-2025

Beslut

Socialnämnden fastställer budget och verksamhetsplanering 2022, flerårsplan 2023-2025 (Bilaga 3).

Verksamhetsplanen anmäls till fullmäktiges sammanträde 2021-11-09.

Ärendebeskrivning

Socialnämndens internbudget för nästkommande år fastställs årligen. Budgetram och verksamhetsplan ska lämnas in till kommunstyrelsen senast 8 oktober 2021.

Föreligger förslag till budget- och verksamhetsplanering 2022, flerårsplan 2023-2025.

Beslutsunderlag

Budget och verksamhetsplanering 2022, Plan 2023-2025 SN

Dagens sammanträde

Muntlig föredragning

Sektorchef Lina Edlund och ekonom Torbjörn Nyqvist föredrar ärendet.

Beslutet skickas till

Sektorchef Lina Edlund

Till ekonomi för vidare hantering till kommunfullmäktige

ÖSTHAMMARS KOMMUN
– EN DEL AV ROSLAGEN

Budget och verksamhetsplanering 2022, Plan 2023-2025 Barn- och utbildningsnämnden

Postadress	Besöksadress/Reg.office	Telefon	Telefax	Organisationsnummer	Bankgiro
Box 66	Stångörsgatan 10	Nat 0173-860 00	Nat 0173-175 37	212000-0290	233-1361
S-742 21 Östhammar	Östhammar	Int +46 173 860 00	Int +46 173 175 37	V.A.T. No	PlusGiro
	www.osthammar.se	kommunen@osthammar.se		SE212000029001	1 31 70-6

Innehållsförteckning

1 Verksamhetsområde 3
2 Planeringsförutsättningar 3
2.1 Verksamhetsförändringar 2022-2025 6
2.2 Volymer 8
3 Nämndens mål och styrtal 9
3.1 En attraktiv och växande kommun 9
3.2 En hållbar kommun 9
3.3 En lärande kommun 10
3.4 Uppdrag 11
3.5 Nyckeltal 11
4 Ekonomisk planering 18
4.1 Resultaträkning 18
4.2 Driftbudget 19
4.3 Investeringsbudget 21

1 Verksamhetsområde

I Barn- och utbildningsnämndens uppgifter ingår att leda och samordna verksamheten inom förskola och pedagogisk omsorg, fritidshem, fritidsklubb, grundskola, grundsärskola, kulturskola, gymnasieskola och vuxenutbildning. Nämnden ansvarar även för det kommunala aktivitetsansvaret samt korttidstillsyn för barn över 12 år. Barn- och utbildningsnämnden ska verka för en helhetssyn på omsorg, utbildning och fritid för barn och ungdomar samt för den kommunala vuxenutbildningen. Nämnden ansvarar även för bidragsgivning, tillsyn och uppföljning av barnomsorg i alternativa driftsformer.

2 Planeringsförutsättningar

Lokalbehov, lärmiljöer och ökade volymer
Grundskolorna i Östhammars kommun skiljer sig mycket från varandra. Både vad gäller status på byggnader och hur tillgängliga lärmiljöerna är. Barn- och utbildningsnämndens stora utmaning under perioden 2022 och framåt, är ett ökat lokalbehov och svårigheten att finansiera ökade hyror med egen budgetram utan att detta medför negativa konsekvenser för verksamhetens kvalitet.

Att skolans lokaler är utformade efter verksamhetens behov, ändamålsenliga, säkra och trygga är även starkt kopplat till personals och elevers arbetsmiljö samt nämndens övergripande mål att alla elever ska mötas av en inkluderande lärmiljö. Här krävs en stor förståelse för verksamhetens skiftande behov.

Barn- och utbildningsnämnden behöver lösa skolorganisationen i Gimo inför 2022, då det är akut lokalbrist. Nämnden behöver även ta ett långsiktigt strategiskt grepp om hela skolorganisationen i kommunen. Barn och elevantalet förväntas också att öka både genom ett något högre födelsetal men också genom inflyttning. Fler barn- och elever ger även det ett behov av utökad budget för att kunna bibehålla vuxentätheten och kvaliteten i verksamheten.

För att ge alla våra barn och elever möjlighet att delta i undervisningen och utbildningen behöver vi en modern och anpassad lärmiljö. Med lärmiljöer menar vi pedagogisk-, fysisk- och social miljö. Barn och elever i vår verksamhet ska känna sig trygga och uppleva studiero. Utbildningen har utvecklats och ställer idag andra krav på miljön än vad den gjort tidigare. Flexibilitet, kreativitet och stimulans är viktiga komponenter i detta arbete inom alla verksamheter.

Arbetet med att utforma den pedagogiska inriktningen har påbörjats av en arbetsgrupp, detta är ett fortsatt viktigt arbete som kommer att pågå fram till dess att förskolan i Österbybruk och Östhammar står klara. Arbetsgruppen har också ett nära samarbete med sektor Verksamhetsstöd för att bevaka att verksamhetens krav på ändamålsenliga, säkra och trygga miljöer tillgodoses. För att trygga tillgången på barnomsorgsplatser i alla kommunens tätorter fortsätter samarbetet med sektor Samhälle, där man tillsammans analyserar prognoser över antal barn kontra de befintliga lokaler som finns att tillgå.

Stigande förväntningar på välfärdsleveranser
Det är inte konstigt att förväntningarna på välfärdstjänsterna ökar när människors ekonomi förbättras och när informationen, kunskapen och tillgängligheten ökar. Med

ökad utbildning och ökad jämlikhet har auktoritetstron minskat. De flesta törs uttrycka sina synpunkter och sina förväntningar. Ny teknik har skapat nya arenor vilket ytterligare skruvar upp förväntningarna på tillgänglighet och snabbhet. Digitaliseringen med ständig uppkoppling till internet och sociala medier erbjuder nya möjligheter för människor att bygga relationer, få insyn i och påverka händelser. Detta kräver en mer effektiv verksamhet, för att möta upp medborgarnas förväntningar.

Hårdare konkurrens om kompetens
Kvalificerade medarbetare är avgörande för att vi ska lyckas med våra uppdrag. Med ett ökat antal barn och elever, ökat antal pensionsavgångar och en nationell brist på lärare i alla skolformer behöver Sektor Bildning vara konkurrenskraftig i förhållande till övriga arbetsgivare och andra kommuner i närområdet. Åtgärderna behöver vara långsiktiga men även ge effekt i kortare perspektiv för att motverka konsekvenserna av personalbrist. Vi behöver främja och stimulera våra medarbetares kompetensutveckling samt säkerställa en god arbetsmiljö som förebygger frånvaro.

Östhammars kommun, som många andra kommuner, har svårt att rekrytera vissa yrkesgrupper. Konkurrensen om framför allt lärare har ökat i takt med stora pensionsavgångar och allt fler yngre medborgare. En del kan även uppleva att yrket fått lägre status, att arbetsmiljön försämrats eller att löneläget inte är tillräckligt attraktivt. Östhammars kommun kan ha problem att rekrytera på grund av att samhällsservicen upplevs som dålig eller att partnern till den som erbjuds anställning inte kan hitta ett eget jobb i kommunen. Bostadsbristen kan även ha påverkan på möjligheten att söka jobb i kommunen. För ett bättre rekryteringsarbete så har kommunen en kompetensförsörjningsplan med kopplade aktiviteter.

Partnerskolor
Ett led i arbetet med den strategiska kompetensförsörjningen är att Östhammars kommun nu är partnerskola med Uppsala Universitet. En partnerskola är en förskola eller skola där en VFU- student genomför huvuddelen av sin verksamhetsförlagda del av lärarutbildningen. Partnerskolan kännetecknas av att det finns ett engagemang för lärarutbildningen och en väl fungerande verksamhet. De lärare som handleder studenterna är yrkesskickliga, behöriga i de ämnen som VFU-kursen avser och har ett intresse för att handleda studenter under deras VFU. Handledarna har eller ska genomföra handledarutbildning om 7,5 hp. En partnerskola kan bestå av en till tre enheter som redan samarbetar, till exempel en till tre förskolor med samma rektor eller två skolor med samma rektor. För partnerskolan innebär uppdraget en möjlighet att i större utsträckning vara delaktig i lärarutbildningen och påverka vad blivande lärare får med sig under utbildningen. Att samma studenter återkommer till partnerskolan skapar en trygghet för både studenter, personal, elever/barn och föräldrar. I och med att studenterna återkommer till samma partnerskola blir uppstartsfasen kortare, både för studenter och handledare, för varje ny VFU-period. Idén är att partnerskolans studenter ska ses som blivande kollegor och istället för tillfälliga gäster. Kanske handlar det också bokstavligt om blivande kollegor. Uppdraget bidrar på så sätt till långsiktig kompetensförsörjning för partnerskolan och kommunen.

Ökad arbetslöshet inom vissa grupper
Östhammars kommun har en relativt låg arbetslöshet. Andelen arbetslösa är dock högre inom vissa grupper, till exempel utrikes födda, personer med förgymnasial utbildning och ungdomar. Behovet av samverkan blir därför större kring dessa målgrupper.

Arbetslösheten är högre bland män än bland kvinnor. För en snabbare etablering på arbetsmarknaden för gruppen nyanlända är det avgörande att alla parter medverkar till att underlätta för den enskilde att kombinera SFI-undervisning med arbete och/eller aktiviteter inom ramen för etableringsplanen. En SFI-undervisning som bygger vidare på deltagarnas tidigare erfarenheter och yrkeskompetenser är grundläggande för integrationen. Som det ser ut idag har elever som läser sfi ersättning genom etableringen under två år och efter den tiden ytterligare ett år genom jobb- och utvecklingsgarantin. Efter dessa tre år kommer många elever att behöva försörjningsstöd för att kunna fortsätta läsa sfi, vilket beslutas av Sektor Omsorg.

Statsbidrag - osäkerhet
Styrning från nationell nivå ökar, ofta med detaljerade krav, när det gäller tjänsternas utformning. Vilket gör att handlingsutrymmet på lokal nivå minskar. Ett exempel är statsbidrag. De kan hindra kommunen att göra egna prioriteringar. Antalet riktade statsbidrag har ökat under hela 2000-talet och uppgår i dag till ca 20 miljoner i Östhammars kommun. Det finns en osäkerhet i att planera verksamheten efter bidrag, som man inte vet varaktigheten av.

Såväl de korta ledtiderna inför ansökan som de sena beskeden påverkar möjligheten till goda planeringsförutsättningar och att statsbidragen bidrar till måluppfyllelse. Problemen är inte bara att veta hur budgeten ska gå ihop utan även hinna förankra en satsning, planera och eventuellt rekrytera för den.

Ökad polarisering - likvärdighet
De ekonomiska klyftorna har ökat i Sverige sedan 1980-talet, så också i Östhammars kommun. Klyftorna har ökat till exempel mellan inrikes födda och utrikes födda samt mellan invånare i attraktiva och mindre attraktiva områden. Segregationen gör att det finns områden i kommunen som är socioekonomiskt utsatta. Där skolan och förskolan har ett kompensatoriskt uppdrag. Östhammars kommun är i behov av en långsiktig strategi för att främja likvärdighet och motverka segregationens negativa effekter i alla skolformer. Detta känns extra viktigt inför den troliga ökningen av nyanlända efter pandemin och läget i världen.

Behörighet till gymnasieskolan samt examen inom fyra år
Det finns ett tydligt samband mellan utbildningsnivå och hälsa, och betygen i grundskolans årskurs 9 är av avgörande betydelse för skolelevers benägenhet att studera vidare. Det finns ett samband mellan utbildningsnivå och medellivslängd, där de största skillnaderna finns mellan dem som har högst förgymnasial utbildningsnivå och dem som har eftergymnasial utbildningsnivå. Låga eller ofullständiga betyg från årskurs 9 ökar dessutom risken för framtida psykosociala problem, samtidigt som den psykiska hälsan kan påverka skolprestation. Vi vet att den psykiska ohälsan ökar, framförallt hos unga flickor. Det finns också studier som visar att när andelen unga som inte kommer in på arbetsmarknaden ökar, så försämras också den psykiska hälsan bland unga. Det finns en utmaning i att ta igen den studieskuld som pandemin orsakat vissa elevgrupper.

Digitalisering
Digitaliseringen ändrar hur vi arbetar och hur vi skapar välfärd. Digitalisering är en minst lika viktig del av vår verksamhet som annan infrastruktur. Vi behöver hela tiden se till nyttan framför allt för invånarna som bor och verkar i kommunen men också för kommunen som organisation. Kunskapshöjning och ökad förståelse behövs när det gäller digitaliseringens betydelse och hur digitaliseringen kan stödja

verksamhetsutvecklingen i syfte att möta framtida utmaningar inom Barn- och utbildningsnämndens verksamhetsområde.

För att Östhammars kommuns skolor ska klara utmaningarna att förbereda våra elever för framtidens samhälle behöver vi en skola i vår tid. Den digitala kompetensen är idag en demokratifråga som blivit en klassfråga. Verksamheten har så som samhället i övrigt utmaningar att integrera och skapa jämlika skolor för alla barn och elever. Det är avgörande för elevernas lärande att skolan tillhandahåller moderna verktyg och arbetssätt som rustar dem för framtiden på ett likvärdigt sätt.

Budget 2022
Löneökningarna kommer sannolikt att vara högre än budgetens uppräkning vilket kan få till konsekvens att förskolor och skolor inte kommer har råd med det antal medarbetare som de har i dag. Kvalitet kan givetvis uppnås på annat sätt än enbart med många medarbetare men inom flertalet av nämndens verksamheter, till exempel inom förskolan, så är antalet medarbetare per barn viktigt för kvaliteten. Det kan även innebära att det lagstadgade uppdraget inte kan upprätthållas.

Covid-19
Till skillnad från många andra länder har Sverige haft förskolor och grundskolor öppna när landet drabbades av coronapandemin våren 2020 (UNESCO 2020). Det innebär dock inte att verksamheterna har varit opåverkad av pandemin. Folkhälsomyndighetens rekommendationer om att stanna hemma vid lindriga symptom, samt tilltagande spridning och oro för smittan har bidragit till ökad frånvaro bland barn, elever och lärare senaste ända sedan pandemins start. Frånvaron bland elever har inneburit att eleverna inte fått undervisning i lägre utsträckning. sjukfrånvaro för personal har inneburit en ökad arbetsbelastning för de som varit i tjänst då det har varit svårt att få tag på vikarier. Skolorna har haft begränsad möjlighet att blanda klasser vilket inneburit att undervisningen i tex modersmål varit digital. Gymnasieskolorna har under senaste läsåret haft delvis distans, men även perioder med hel distansundervisning. Det har visat sig vara mycket svårt att fastställa orsakssamband mellan elevfrånvaro och skolresultat. Covid-19 har påverkat och kommer troligtvis att påverka arbetsmarknaden i Sverige och därmed även Barn- och utbildningsnämndens verksamheter även framledes.

Kommande förändringar i form av lagar och förordningar
I utredningen *Bättre möjligheter för elever att nå kunskapskraven – aktivt stöd- och elevhälsoarbete samt stärkt utbildning för elever med intellektuell funktionsnedsättning (SOU 2021:11)* föreslås olika sätt att kvalitetssäkra elevhälsoarbetet. Ett sätt är att sätta en numerär av acceptabel lägsta nivå av tillgång till elevhälsoprofessioner. Den lägsta nivån är högre än genomsnittet i nationen i dag och kommer troligtvis att ge en extrakostnad framöver. Därutöver kommer olika garantier att ges, vilka kommer att kräva både resurser och utbildning.

2.1 Verksamhetsförändringar 2022-2025

Nya tim- och kursplaner
Inför höstterminen 2022 börjar de ändrade läroplanerna och kursplanerna i grundskolan och grundsärskolan att gälla. De ändrade kursplanerna ska vara ett bättre arbetsverktyg för lärarna. Ämnets syfte och centrala innehåll har fått ett tydligare fokus i

undervisningen och kunskapskraven ska bli ett bättre stöd när lärarna skriver omdömen och sätter betyg. Ämnesinnehållet ska också tydligare i grundsärskolans ämnesområden.

Digitala nationella prov
Införandet av digitala nationella prov var planerat till 2023. På grund av Schrems II-domen, som handlar om hantering av personuppgifter, har införandet försenats med omkring 1,5–2,5 år. Huvudmannen har gjort en plan för IT-förtätning för att vara förberedd när det träder i kraft.

Ny ämnes- och betygsreform
Ämnesbetyg planeras att ersätta kursbetyg i gymnasieskolan. Det gäller alla ämnesplaner för gymnasieskolan, gymnasiesärskolan, komvux på gymnasial nivå och komvux som särskild utbildning på gymnasial nivå.

Skolverket har fått i uppdrag att förbereda ett införande av ämnesbetyg. Det gäller alla ämnesplaner för alla skolformer inom gymnasieskolan och komvux på gymnasial nivå.

I lagrådsremissen, som bygger på förslag från Betygsutredningen 2018, föreslår regeringen att den kursutformade gymnasieskolan ersätts av en ämnesutformad gymnasieskola med ämnesbetyg. Ämnesbetyg i stället för kursbetyg kan ge eleverna mer tid att utvecklas i ett ämne innan avgörande betyg sätts. Det ger bättre förutsättningar för ett fördjupat lärande och lärande över tid. Ämnesbetyg ska också användas i gymnasiesärskolan, komvux på gymnasial nivå och komvux som särskild utbildning på gymnasial nivå.

Dessutom föreslås en ny princip vid betygssättning som innebär att betygen A–D ska sättas efter att läraren har gjort en helhetsbedömning av elevens kunskaper med utgångspunkt i betygskriterierna. För alla godkända betyg ska dock samtliga kriterier för betyget E vara uppfyllda.

Ändringarna som gäller den nya principen om sammantagen bedömning föreslås börja gälla från juli 2022. När det gäller ämnesbetyg föreslås att de första eleverna som påbörjar sina studier i det nya systemet ska göra det hösten 2025.(Skolverket 2021, Utbildningsdepartementet, 2021)

Regeringen har den 31 augusti lämnat förslag i en lagrådremiss om ändringar i betygsystemet. Enligt förslaget ska de första eleverna som ges ämnesbetyg påbörja sina studier i det nya systemet hösten 2025.

Partnerskolor
Från hösten 2021 har Östhammars kommun ett avtal med Uppsala universitet där skolor har möjlighet att bli partnerskolor. Avtalet innebär ett ökat samarbete för att förbättra den verksamhetsförlagda utbildningen (VFU) och därmed även de nyexaminerade lärarnas kompetens. Syftet är att samverka om universitetets lärarutbildning, starta samarbeten mellan lärare och forskare och att universitetet erbjuder kompetensutveckling för partnerskolors lärare. Samarbetet ska också bidra till att ny forskning når ut till skolor samtidigt som skolornas/verksamheternas kunnande och praktiska erfarenhet når universitetet.

Som partnerskola kommer så kallade kontaktlärare att utses som ansvarar för den fortlöpande kontakten med partnerskolans studenter samt ansvarar för planering av och

arrangerar tillsammans med övriga kontaktlärare praxisnära workshops med partnerskolestudenterna. Dessa kontaktlärare kommer att ha nedsättning i tjänst (10 %) per kontaktlärare och per ort för förskola. Alla lärare på en skola som ska vara handledare ska genomgå handledarutbildning även här tillkommer en kostnad för kurslitteratur, kompensation för fem dagars utbildning och eventuella vikarier. Verksamheterna får utbetalt ett schablonbelopp per kursdeltagare för att täcka vikariekostnader för totalt 5 dagar/kursdeltagare, kurstillfällena inräknade. Kursen består av fyra digitala halvdagstillfällen september 2022 - februari 2023. Utöver kurstillfällena har kursdeltagare möjlighet till viss ledighet som kompensation för tid till inläsning och inlämningsuppgifter. Kompenserad ledighet tas ut i samråd med berörd rektor.

Kontaktlärare
Initialt kommer kontaktlärare att utses på Bruksgymasiet, Olandsskolan, Österbyskolan, en kontaktlärare för förskolorna i Östhammar, samt en kontaktlärare för förskolorna i Alunda. Kontaktlärarnas lön ska arvoderas centralt med 10 %.

HÖK 21
Skolavtalet är ett treårigt avtal som bygger på lokal lönebildning där lönen sätts så nära verksamheten som möjligt, utan centralt angivna nivåer. För att bidra till utökat samarbete och samverkan, och för att samtliga insatser tillsammans ska bidra till ytterligare förbättring av skolan är centrala parter överens om att det viktiga arbete som initierades under föregående avtalsperiod ska fortsätta. Arbetsgivaren ta fram en plan för det fortsatta arbetet. Planen ska innehålla insatser inom områdena *arbetstid*, *arbetsmiljö*, *arbetsorganisatio*n och *lönebildning* i syfte att trygga kompetensförsörjning inom skolan på såväl kort som lång sikt. Ett organisatoriskt och socialt arbetsmiljöarbete med särskilt fokus på arbetsorganisation, en effektiv tidsanvändning och en tydlig prioriteringsordning ska bedrivas systematiskt på varje skola/arbetsplats.

2.2 Volymer

Volymer

Volym	2022	2023	2024	2025
Kulturskola, antal inskrivna barn	475	475	475	475
Öppen förskola, antal enheter	1	1	1	1
Förskola i egen regi	956	925	913	901
Förskola i extern regi	15	15	15	15
Pedagogisk omsorg i egen regi	16	16	16	16
Pedagogisk omsorg i extern regi	150	150	150	150
Fritidshem i egen regi	824	812	802	790
Fritidshem i extern regi	20	20	20	20

Volym	2022	2023	2024	2025
Grundskola i egen regi	2426	2431	2438	2424
Grundskola i extern regi	80	80	80	80
Grundsärskola i egen regi	22	22	22	22
Gymnasieskola i egen regi	380	380	380	380
Gymnasieskola i extern regi, annan kommun	170	170	170	170
Gymnasieskola i extern regi, friskola	190	190	190	190
Gymnasiesärskola i extern regi	15	15	15	15
Vuxenutbildning i egen regi, alla delverksamheter	300	300	300	300

3 Nämndens mål och styrtal

Nedan följer nämndens mål, styrtal och måltal för 2022. Nämndmålen utgår från kommunfullmäktiges fyra strategiska inriktningsområden: En attraktiv och växande kommun, En hållbar kommun, En lärande kommun och En öppen kommun.

3.1 En attraktiv och växande kommun

Nämndmål	Beskrivning	Styrtal	Måltal 2022
Skolan ska vara attraktiv och konkurrenskraftig.	Skolan ska vara förstahandsvalet för alla elever, familjer och arbetstagare.	Personalomsättningen ska vara låg.	7%

3.2 En hållbar kommun

Nämndmål	Beskrivning	Styrtal	Måltal 2022
Alla elever ska ha en skolgång som präglas av trygghet och hälsa.	Barn och elevernas trygghet och hälsa påverkar lärandet. Att alla är trygga och trivs i skolan är en förutsättning för att inlärning ska ske. Barnen och eleverna behöver vara trygga i alla situationer och miljöer inom skolan. Tryggheten ska innefatta även måltider, korridorer, utemiljöer, lägerskolor, utflykter,	Elevers upplevelse av att kunna påverka skolarbetet i årskurs 9 ska öka.	70%
		Elevers trygghet i årskurs 9 ska öka	85%
		Elevers upplevelse av att kunna nå kunskapskraven i årskurs 9 ska öka.	90%

Nämndmål	Beskrivning	Styrtal	Måltal 2022
	studiebesök, sociala medier och praktik med mera och därmed utgör allt detta också lärandemiljön. En otrygg miljö kan handla om allt från hur lokaler och utomhusmiljö är utformade till hur personal, barn elever behandlar varandra med respekt. För att barn och elevers lärande och hälsa ska främjas kan skolan ge; stöd och uppskattning från pedagoger och lärare, information om vad man förväntas åstadkomma i god tid innan resultat ska redovisas, tydliga mål för vad som krävs för att få ett visst betyg, respekt och acceptans från jämnåriga, en skolmiljö som är fri från mobbing.		

3.3 En lärande kommun

Nämndmål	Beskrivning	Styrtal	Måltal 2022
Alla elever ska ha en skolgång som präglas av studiero.	Klassrumsmiljön har god kvalitet om det finns ett samlat arbete med att skapa studiero som eleverna deltar i och där elever ges möjlighet att ta ansvar för att göra de uppgifter läraren har planerat och inte blir störda när de utför	Elevers studiero i årskurs 9 ska öka.	75%

Nämndmål	Beskrivning	Styrtal	Måltal 2022
	dessa. Det är också viktigt att lärarna vidtar ändamålsenliga åtgärder för att skapa en lugn miljö.		
Alla elever ska mötas av en inkluderande lärmiljö.	Med inkluderande lärmiljö menar vi att skolan möter alla barn och elevers behov och ser olikheter som en norm. Olika lärmiljöer erbjuds till barn och elever utefter deras behov. Vi ser att viktiga faktorer att arbeta med är ledarskap på alla nivåer, tillit, goda relationer, stimulerande av barn och elevers motivation.	Elevers motivation i årskurs 9 ska öka.	75%
		Andel elever i årskurs 9 som är behöriga till yrkesprogram	87%
		Andel elever som tagit gymnasieexamen inom fyra år	75%

3.4 Uppdrag

Uppdrag är ett instrument för nämnden att använda om de vill uppdra förvaltningen att genomföra någonting specifikt som inte ryms inom ramen för det ordinarie målarbetet.

3.5 Nyckeltal

Nyckeltal är de mått nämnden följer systematiskt under året, utan att styra mot. De nyckeltal som redovisas i rapporten är de nyckeltal som redovisas i tertial 1-, delår- och helårsredovisning.

Nyckeltal
Elever i åk. 9 som uppnått kunskapskraven i alla ämnen, lägeskommun, andel (%)
Andel elever med godkända betyg i åk 9 - alla ämnen
Andel elever med godkända betyg åk 9 - Bild
Andel elever med godkända betyg åk 9 - Biologi
Andel elever med godkända betyg åk 9 - Engelska
Andel elever med godkända betyg åk 9 - Fysik
Andel elever med godkända betyg åk 9 - Geografi

Nyckeltal
Andel elever med godkända betyg åk 9 - Hem och konsumentkunskap
Andel elever med godkända betyg åk 9 - Historia
Andel elever med godkända betyg åk 9 - Idrott och hälsa
Andel elever med godkända betyg åk 9 - Kemi
Andel elever med godkända betyg åk 9 - Matematik
Andel elever med godkända betyg åk 9 - Moderna språk, språkval
Andel elever med godkända betyg åk 9 - Modersmål
Andel elever med godkända betyg åk 9 - Musik
Andel elever med godkända betyg åk 9 - Religionskunskap
Andel elever med godkända betyg åk 9 - Samhällskunskap
Andel elever med godkända betyg åk 9 - Slöjd
Andel elever med godkända betyg åk 9 - Svenska
Andel elever med godkända betyg åk 9 - Svenska som andraspråk
Andel elever med godkända betyg åk 9 - Teknik
Andel elever med föräldrar med förgymnasial eller gymnasial utbildning, åk 9
Andel elever med föräldrar med eftergymnasial utbildning, åk 9
Andel elever med godkända betyg åk 9 - med vårdnadshavare som har förgymnasial eller gymnasial utbildning
Andel elever med godkända betyg åk 9 - med vårdnadshavare som har eftergymnasial utbildning
Andel elever med godkända betyg åk 9 - Samtliga elever, exkl. nyinvandrade och elever med okänd bakgrund
Andel elever behöriga till yrkesprogram åk 9 - med vårdnadshavare som har förgymnasial eller gymnasial utbildning
Andel elever behöriga till yrkesprogram åk 9 - med vårdnadshavare som har eftergymnasial utbildning
Meritvärdet i åk 9 - elever med vårdnadshavare som har förgymnasial eller gymnasial utbildning
Meritvärdet i åk 9 - elever med föräldrar som har eftergymnasial utbildning
Meritvärdet i åk 9
Andel elever i årskurs 9 som är behöriga till yrkesprogram
Meritvärde åk 6
Andel elever med godkända betyg åk 6 - alla ämnen
Andel elever med godkända betyg åk 6 - Biologi
Andel elever med godkända betyg åk 6 - Bild
Andel elever med godkända betyg åk 6 - Engelska

Nyckeltal
Andel elever med godkända betyg åk 6 - Fysik
Andel elever med godkända betyg åk 6 - Geografi
Andel elever med godkända betyg åk 6 - Hem- och konsumentkunskap
Andel elever med godkända betyg åk 6 - Historia
Andel elever med godkända betyg åk 6 - Idrott och hälsa
Andel elever med godkända betyg åk 6 - Kemi
Andel elever med godkända betyg åk 6 - Matematik
Andel elever med godkända betyg åk 6 - Moderna språk, språkval
Andel elever med godkända betyg åk 6 - Modersmål
Andel elever med godkända betyg åk 6 - Musik
Andel elever med godkända betyg åk 6 - Religionskunskap
Andel elever med godkända betyg åk 6 - Samhällskunskap
Andel elever med godkända betyg åk 6 - Slöjd
Andel elever med godkända betyg åk 6 - Svenska
Andel elever med godkända betyg åk 6 - Teknik
Andel elever med godkända betyg åk 9
Andel elever med godkänt ämnesprovbetyg åk 9 - Svenska
Andel elever med godkänt ämnesprovbetyg åk 9 - Matematik
Andel elever med godkänt ämnesprovbetyg åk 9 - Engelska
Andel elever med godkänt ämnesprovbetyg åk 6 - Svenska
Andel elever med godkänt ämnesprovbetyg åk 6 - Matematik
Andel elever med godkänt ämnesprovbetyg åk 6 - Engelska
Andel elever behöriga till yrkesprogram åk 9 - Samtliga elever, exkl. nyinvandrade och elever med okänd bakgrund
Genomsnittligt meritvärde åk 9 - Samtliga elever, exkl. nyinvandrade och elever med okänd bakgrund
Andel elever behöriga till yrkesprogram åk 9 - elever med svensk bakgrund.
Andel elever som uppnått kunskapskraven i alla ämnen åk 9 - elever med svensk bakgrund.
Genomsnittligt meritvärde åk 9 - elever med svensk bakgrund
Elever i åk 3 som deltagit i alla delprov som klarat alla delprov för ämnesprovet i svenska och svenska som andraspråk, kommunala skolor, andel (%)
Andel elever i åk 1 som klarar lässcreeningen
Lärare (heltidstjänster) med lärarlegitimation och behörighet i minst ett ämne i grundskola åk 1-9, kommunala skolor, andel (%)
Gymnasieelever år 2: Jag har studiero på lektionerna, positiva svar, andel (%)

Nyckeltal
Gymnasieelever år 2: Jag känner mig trygg i skolan, positiva svar, andel (%).
Andel elever i åk 5 som anser att deras lärare förväntar sig att de ska göra sitt bästa
Andel elever i åk 5 som anser att skolarbetet stimulerar till att lära sig mer
Andel elever i åk 5 som upplever att de får den hjälp de behöver i sitt skolarbete för att utvecklas
Andel elever i åk 5 som upplever att de har sådan studiero att de kan utföra sina studier
Andel elever i åk 5 som upplever att de är trygga i skolan
Andel elever i åk 9 som anser att de får lika chanser till att bli uppmärksammade och bedömda av lärarna
Andel elever i åk 9 som anser att de får lära sig att reflektera och argumentera för sin sak i skolan
Andel elever i åk 9 som anser att de succesivt får ta ansvar för sina studier
Andel elever i åk 9 som anser att deras lärare förväntar sig att de ska göra sitt bästa
Andel elever i åk 9 som anser att skolarbetet stimulerar till att lära sig mer
Andel elever i åk 9 som upplever att de får den hjälp de behöver i sitt skolarbete för att utvecklas
Andel elever i åk 9 som upplever att de ges förutsättningar att utvecklas individuellt
Andel elever i åk 9 som upplever att de har sådan studiero att de kan utföra sina studier
Andel elever i åk 9 som upplever att de är trygga i skolan
Andel elever med gymnasieexamen av samtliga avgångselever
Andel elever med gymnasieexamen från ett yrkesprogram
Andel elever med gymnasieexamen från ett högskoleförberedande program
Gymnasieelever med examen inom 3 år, kommunala skolor, andel (%) (inkl IM)
Gymnasieelever med examen inom 3 år, högskoleförberedande program kommunala skolor, andel (%)
Gymnasieelever med examen inom 3 år, yrkesprogram kommunala skolor, andel (%)
Gymnasieelever med examen inom 3 år, introduktionsprogram kommunala skolor, andel (%)
Gymnasieelever med examen inom 4 år, kommunala skolor, andel (%) (inkl IM)
Gymnasieelever med examen inom 4 år, högskoleförberedande program kommunala skolor, andel (%)
Gymnasieelever med examen inom 4 år, yrkesprogram kommunala skolor, andel (%)
Gymnasieelever med examen inom 4 år, introduktionsprogram kommunala skolor, andel (%)
Andel elever med grundläggande behörighet till högskola
Antal förskolebarn i pedagogisk omsorg, enskilda
Antal skolbarn i pedagogisk omsorg, enskilda
Antal förskolebarn

Nyckeltal
Heltidstjänster med förskollärarlegitimation, kommunal regi, andel (%)
Inskrivna barn per årsarbetare i förskolan, antal
Plats på förskola på önskat placeringsdatum, andel barn (%)
Väntetid i antal dagar för de barn som inte fått plats på förskola på önskat placeringsdatum, medelvärde
Elever i kommunal grundläggande vuxenutbildning hemkommun, antal
Elever i kommunal gymnasial vuxenutbildning hemkommun, antal
Lärare (Årsarbetare) med lärarlegitimation och behörighet i minst ett ämne i gymnasieskola, kommunala skolor, andel (%)
Elever i kommunal vuxenutbildning hemkommun, antal
Kostnad grundläggande vuxenutbildning, kr/inv
Kostnad gymnasial vuxenutbildning, kr/inv
Kostnad vuxenutbildning, kr/inv 20-64 år
Nettokostnad grundl. vuxenutbildning, kr/heltidsstuderande
Nettokostnad grundläggande vuxenutbildning, kr/inv
Nettokostnad gymnasial vuxenutbildning, kr/heltidsstuderande
Nettokostnad gymnasial vuxenutbildning, kr/inv
Elever i kommunens egen SFI-utbildning, andel (%)
Elever på SFI med 0-6 års utbildning, andel (%)
Kursdeltagare inom SFI på studieväg 1, andel (%)
Kursdeltagare inom SFI på studieväg 2, andel (%)
Kursdeltagare inom SFI på studieväg 3, andel (%)
Lärare i SFI med lärarlegitimation, andel (%)
Lärare i SFI med pedagogisk högskoleexamen, andel (%)
Elever i SFI-utbildning, antal
Elever på SFI som avbrutit utbildningen och klarat mindre än två kurser, av nybörjare två år tidigare, andel (%)
Elever på SFI som avbrutit som antingen arbetar eller studerar av nybörjare två år tidigare, andel (%)
Elever på SFI som avbrutit som studerar av nybörjare två år tidigare, andel (%)
Elever på SFI som avbrutit som är förvärvsarbetande av nybörjare två år tidigare, andel (%)
Elever på SFI som fortsätter utbildningen men klarat mindre än två kurser, av nybörjare två år tidigare, andel (%)
Elever på SFI som är skyddsbehövande och anhöriga till skyddsbehövande, andel (%)
Elever i huvudmannens skolor, andel (%) från annan kommun, Komvux, exl SFI, Svenska för invandrare

Nyckeltal
Elever i huvudmannens skolor, andel (%) i annan kommuns komvux, exl SFI, Svenska för invandrare
Elever i huvudmannens skolor, andel (%) i grundläggande vuxenutbildning, exl SFI, Svenska för invandrare
Elever i huvudmannens skolor, andel (%) i gymnasial vuxenutbildning, exl SFI, Svenska för invandrare
Elever, andel (%) korttidsutbildade, vuxenutbildning exl SFI, Svenska för invandrare
Elever, andel (%) kvinnor, vuxenutbildning exl SFI, Svenska för invandrare
Elever, andel (%) som är födda utomlands, vuxenutbildning exl SFI, Svenska för invandrare
Elever, antal i huvudmannens skolor, vuxenutbildning exl SFI, Svenska för invandrare
Elever, folkbokförda i kommunen, vuxenutbildning exl SFI, Svenska för invandrare
Elever, heltidsstuderande, antal i huvudmannens skolor, vuxenutbildning exl SFI, Svenska för invandrare
Kursdeltagare i huvudmannens skolor, andel (%) hos annan anordnare, vuxenutbildning exl SFI, Svenska för invandrare
Kursdeltagare i huvudmannens skolor, totalt antal, vuxenutbildning exl SFI, Svenska för invandrare
Kurser per elev, vuxenutbildning exl SFI, Svenska för invandrare
Kursutbud, antal olika kurser i huvudmannens skolor, vuxenutbildning exl SFI, Svenska för invandrare
Kursdeltagare, andel (%) i annan utbildningsanordnare, vuxenutbildning, SFI, Svenska för invandrare
Kursdeltagare, andel (%) i folkhögskola som utbildningsanordnare, vuxenutbildning, SFI, Svenska för invandrare
Kursdeltagare, andel (%) i kommun som utbildningsanordnare, vuxenutbildning, SFI, Svenska för invandrare
Kursdeltagare, andel (%) i studieförbund som utbildningsanordnare, vuxenutbildning, SFI, Svenska för invandrare
Kursdeltagare, andel (%) på 1A, vuxenutbildning, SFI, Svenska för invandrare
Kursdeltagare, andel (%) på 1B, vuxenutbildning, SFI, Svenska för invandrare
Kursdeltagare, andel (%) på 2B, vuxenutbildning, SFI, Svenska för invandrare
Kursdeltagare, andel (%) på 2C, vuxenutbildning, SFI, Svenska för invandrare
Kursdeltagare, andel (%) på 3C, vuxenutbildning, SFI, Svenska för invandrare
Kursdeltagare, andel (%) på 3D, vuxenutbildning, SFI, Svenska för invandrare
Kursdeltagare, andel (%) som är kvinnor, vuxenutbildning, SFI, Svenska för invandrare
Kursdeltagare, andel (%) som är män, vuxenutbildning, SFI, Svenska för invandrare
Kursdeltagare, antal i kommunen, vuxenutbildning, SFI, Svenska för invandrare

Nyckeltal
Antal nyanlända, vuxna aktuella på introduktionsenheten, vuxenutbildningen
Elever på SFI som fått betyg
Elever på SFI som avbrutit utbildningen
Antal lästa grundläggande kurser, vuxenutbildning
Andel elever med godkänt betyg, vuxenutbildning, grundläggande kurser
Andel elever som avbrutit sin utbildning, vuxenutbildning, grundläggande kurser
Antal lästa distanskurser, vuxenutbildning, grundläggande kurser
Andel elever, som läst distanskurser, med godkända betyg, vuxenutbildning, grundläggande kurser
Andel elever, som läst distanskurser, som avbrutit sin utbildning, vuxenutbildning, grundläggande kurser
Andel elever med godkända betyg, vuxenutbildning, gymnasial nivå, teoretiska
Andel elever som betygsatts, vuxenutbildning, gymnasial nivå, teoretiska
Andel elever, som läst distanskurser, med godkända betyg, vuxenutbildning, gymnasial nivå, teoretiska
Andel elever, som läst distansstudier och som betygsatts, vuxenutbildning, gymnasial nivå, teoretiska
Andel elever med godkända betyg, vuxenutbildning, yrkesprogram i egen regi
Andel elever som avbrutit sin utbildning, vuxenutbildning, yrkesutbildning i egen regi
Andel elever, som läst distanskurser, med godkända betyg, vuxenutbildning, yrkesutbildning i egen regi
Andel elever, som läst distanskurser, som avbrutit sin utbildning, vuxenutbildning, yrkesutbildning i egen regi
Antal elever, Särskild utbildning för vuxna (Lärvux), grundskolenivå
Antal elever, Särskild utbildning för vuxna (Lärvux), gymnasial nivå
Antal elever, Särskild utbildning för vuxna (Lärvux), träningsskolenivå
Gymnasieelever med examen inom 3 år, hemkommun, andel (%)
Gymnasieelever med examen eller studiebevis inom 3 år, hemkommun, andel (%)
Gymnasieelever med examen inom 4 år, hemkommun, andel (%)
Gymnasieelever med examen eller studiebevis inom 4 år, hemkommun, andel (%)
Gymnasieelever som uppnått grundläggande behörighet till universitet och högskola inom 3 år, hemkommun, andel (%)
Gymnasieelever som uppnått grundläggande behörighet till universitet och högskola inom 4 år, hemkommun, andel (%)
Betygspoäng efter avslutad gymnasieutbildning hemkommun, genomsnitt
Gymnasieelever med examen eller studiebevis inom 3 år, kommunala skolor, andel (%)

Nyckeltal
Gymnasieelever som uppnått grundläggande behörighet till universitet och högskola inom 3 år, kommunala skolor, andel (%) (inkl IM)
Gymnasieelever som uppnått grundläggande behörighet till universitet och högskola inom 3 år, yrkesprogram kommunala skolor, andel (%)
Gymnasieelever som uppnått grundläggande behörighet till universitet och högskola inom 3 år, högskoleförberedande program kommunala skolor, andel (%)
Gymnasieelever som uppnått grundläggande behörighet till universitet och högskola inom 4 år, kommunala skolor, andel (%)
Gymnasieelever som uppnått grundläggande behörighet till universitet och högskola inom 4 år, yrkesprogram kommunala skolor, andel (%)
Gymnasieelever som uppnått grundläggande behörighet till universitet och högskola inom 4 år, högskoleförberedande program kommunala skolor, andel (%)
Betygspoäng efter avslutad gymnasieutbildning, kommunala skolor
Betygspoäng efter avslutad gymnasieutbildning, yrkesprogram kommunala skolor
Betygspoäng efter avslutad gymnasieutbildning, högskoleförberedande program kommunala skolor
Gymnasieelever som uppnått grundläggande behörighet till universitet och högskola, från nationella program totalt, samtliga huvudmän, andel (%)
Gymnasieelever som uppnått grundläggande behörighet till universitet och högskola, från yrkesprogram totalt, samtliga huvudmän, andel (%)
Gymnasieelever som uppnått grundläggande behörighet till universitet och högskola, från högskoleförberedande program totalt, samtliga huvudmän, andel (%)
Totalt antal elever inom kulturskolan
Andel elever i åk 1-5 som når godtagbara kunskaper och högre i alla ämnen som de läser.
Genomsnittliga meritvärdet för årskurserna åk 6-9

4 Ekonomisk planering

4.1 Resultaträkning

Resultaträkning (tkr)	Bokslut 2020	Budget 2021	Budget 2022	Plan 2023	Plan 2024	Plan 2025
Intäkter (+)	82 564	55 998	56726	57685	58625	59956
Kostnader (-)	-645 721	-644 887	-655135	-666232	-677083	-692461
Personalkostnader	-370 456	-361 169	-369115	-375353	-381471	-390130
Lokalkostnader	-92 517	-103 291	-110707	-110707	-110707	-110707
Övriga kostnader	-182 748	-180 427	-175313	-180172	-184905	-191624
Nettokostnader	-563 157	-588 889	-598 409	-608 547	-618 458	-632 506

4.2 Driftbudget

Driftbudget (tkr)	Bokslut 2020	Budget 2021	Budget 2022	Plan 2023	Plan 2024	Plan 2025
100 Nämnd- och styrelseverksamhet						
I Intäkter/Inkomster	0	0	0	0	0	0
K Kostnader/Utgifter	-858	-1 479	-1527	-1553	-1578	-1614
130 Övrig politisk verksamhet						
I Intäkter/Inkomster	0	0	0	0	0	0
K Kostnader/Utgifter	-334	-15	0	0	0	0
330 Musikskola/Kulturskola						
I Intäkter/Inkomster	318	30	0	0	0	0
K Kostnader/Utgifter	-6 971	-6 298	-5874	-5974	-6071	-6209
400 Öppen förskola						
I Intäkter/Inkomster	0	0	0	0	0	0
K Kostnader/Utgifter	-542	-562	-577	-587	-597	-610
407 Förskola						
I Intäkter/Inkomster	24 306	18 166	13242	13466	13686	13996
K Kostnader/Utgifter	-141 102	-118 295	-134536	-136815	.-139043	-142201
412 Ped omsorg / Familjedaghem						
I Intäkter/Inkomster	1 062	950	1239	1260	1281	1310
K Kostnader/Utgifter	-14 316	-14 582	-14652	-14901	-15143	-15487
415 Öppen fritidsverksamhet						
I Intäkter/Inkomster	111	112	0	0	0	0
K Kostnader/Utgifter	-526	-736	0	0	0	0
425 Skolbarnomsorg / Fritidshem						
I Intäkter/Inkomster	9 967	9 429	8164	8302	8438	8629
K Kostnader/Utgifter	-32 212	-27 389	-35259	-35856	-36441	-37268
435 Förskoleklass						
I Intäkter/Inkomster	22	25	0	0	0	0
K Kostnader/Utgifter	-4 731	-3 918	0	0	0	0
440 Grundskola						

Driftbudget (tkr)	Bokslut 2020	Budget 2021	Budget 2022	Plan 2023	Plan 2024	Plan 2025
I Intäkter/Inkomster	26 731	14 355	3260	3315	3369	3446
K Kostnader/Utgifter	-268 899	-211 059	-279413	-284146	-288775	-295333
443 Grundsärskola						
I Intäkter/Inkomster	60	25	0	0	0	0
K Kostnader/Utgifter	-12 373	-10 546	-11300	-11492	-11679	-11944
450 Gymnasieskola						
I Intäkter/Inkomster	9 140	7 354	5833	5932	6028	6165
K Kostnader/Utgifter	-111 991	-99 762	-108479	-110317	-112114	-114660
453 Gymnasiesärskola						
I Intäkter/Inkomster	0	0	0	0	0	0
K Kostnader/Utgifter	-4 461	-5 100	-6215	-6321	-6424	-6570
470 Grundläggande vuxenutbildning						
I Intäkter/Inkomster	15	86	0	0	0	0
K Kostnader/Utgifter	-2 470	-1 170	0	0	0	0
472 Gy vuxen- o påbyggnadsutb						
I Intäkter/Inkomster	5 319	4 498	0	0	0	0
K Kostnader/Utgifter	-9 383	-10 410	-18602	-18917	-19225	-19662
474 Särvux						
I Intäkter/Inkomster	-1 400	0	0	0	0	0
K Kostnader/Utgifter	-1 530	-508	0	0	0	0
475 Högskoleutbildning / YH						
I Intäkter/Inkomster	1 961	330	0	0	0	0
K Kostnader/Utgifter	-3 375	-442	0	0	0	0
476 SFI, Svenska för invandrare						
I Intäkter/Inkomster	531	0	0	0	0	0
K Kostnader/Utgifter	-5 951	-5 155	0	0	0	0
478 Uppdragsutbildning						
I Intäkter/Inkomster	0	44	0	0	0	0
K Kostnader/Utgifter	-1 728	-788	0	0	0	0

Driftbudget (tkr)	Bokslut 2020	Budget 2021	Budget 2022	Plan 2023	Plan 2024	Plan 2025
499 Nämndövergripande verksamhet						
I Intäkter/Inkomster	3 997	0	0	0	0	0
K Kostnader/Utgifter	-21 600	-126 70	-13666	-13899	-14122	-14446
510 Vård och omsorg om äldre						
I Intäkter/Inkomster	0	0	0	0	0	0
K Kostnader/Utgifter	-39	0	0	0	0	0
513 Insatser enligt LSS/SFB						
I Intäkter/Inkomster	421	594	0	0	0	0
K Kostnader/Utgifter	-327	-301	-46	-47	-48	-49
920 Gemensamma verksamheter						
I Intäkter/Inkomster	0	0	0	0	0	0
K Kostnader/Utgifter	-2	0	0	0	0	0
	-563 157	-588 889	-598 409	-608 547	-618 458	-632 506

4.3 Investeringsbudget

Investeringsbudget, netto (tkr)	Ack budget tom 2021	Budget 2022	Plan 2023	Plan 2024	Plan 2025
Projekt					
Nya Frösan	7889				
Gimo skolområde	700				
Möbler Österbyskolan	2600				
Möbler paviljong Alunda (grsk + fsk)	2600				
Ny förskola Österbybruk	2000				
Ny förskola Östhammar		2000			
Återinvestering övrigt/reserv	500	500	500	500	500
Återinvestering grundskola	0	0	2500	2500	2500

Investeringsbudget, netto (tkr)	Ack budget tom 2021	Budget 2022	Plan 2023	Plan 2024	Plan 2025
Återinvestering förskola	0	0	1500	1500	1500
Summa	16 289	2 500	4 500	4 500	4 500

Dnr BUN-2021-008

§ 95. Årsbudget 2022: Preliminär budget och verksamhetsplan samt flerårsplan 2023-2025

Beslut

Barn- och utbildningsnämnden tar del av redovisningen.

Barn- och utbildningsnämnden antar budget och verksamhetsplan för 2022 samt flerårsplan 2023-2025.

Ärendebeskrivning

Barn- och utbildningsnämnden ska besluta om preliminär drift- och investeringsbudget och verksamhetsplan för 2022 samt flerårsplan 2023-2025.

Beslutsunderlag

- Budget och verksamhetsplanering 2022, Plan 2023-2025 Barn- och utbildningsnämnden.

Dagens sammanträde

Muntlig föredragning

Verksamhetschef Ekonomi Sara Ersund redovisar preliminär budget och verksamhetsplan 2022 samt flerårsplan 2023-2025. Förslaget diskuteras och justeras.

Beslutet skickas till

Verksamhetschef Ekonomi, Sara Ersund.
Chef sektor Bildning, Lisbeth Bodén
Kommunstyrelsen

ÖSTHAMMARS KOMMUN
– EN DEL AV ROSLAGEN

Budget och verksamhetsplanering 2022, Plan 2023-2025 Bygg- och miljönämnden

Postadress	Besöksadress/Reg.office	Telefon	Telefax	Organisationsnummer	Bankgiro
Box 66	Stångörsgatan 10	Nat 0173-860 00	Nat 0173-175 37	212000-0290	233-1361
S-742 21 Östhammar	Östhammar	Int +46 173 860 00	Int +46 173 175 37	V.A.T. No	PlusGiro
	www.osthammar.se	kommunen@osthammar.se		SE212000029001	1 31 70-6

ÖSTHAMMARS KOMMUN
– EN DEL AV ROSLAGEN

Innehållsförteckning

1 Verksamhetsområde 3
2 Planeringsförutsättningar 3
2.1 Verksamhetsförändringar 2022-2025 4
2.2 Volymer 4
3 Nämndens mål och styrtal 5
3.1 En attraktiv och växande kommun 5
3.2 En hållbar kommun 5
3.3 Uppdrag 6
3.4 Nyckeltal 6
4 Ekonomisk planering 6
4.1 Resultaträkning 6
4.2 Driftbudget 6
4.3 Investeringsbudget 8

ÖSTHAMMARS KOMMUN
– EN DEL AV ROSLAGEN

1 Verksamhetsområde

För Bygg- och miljönämnden i Östhammars kommun är den långsiktigt hållbara tillväxten i fokus.
Detta genomförs genom att handlägga ärenden inom plan- och bygglagen, plan- och byggförordningen, miljöbalken, livsmedelslagstiftningen, alkohollagen, tobakslagen samt lagen om handel med vissa receptfria läkemedel.

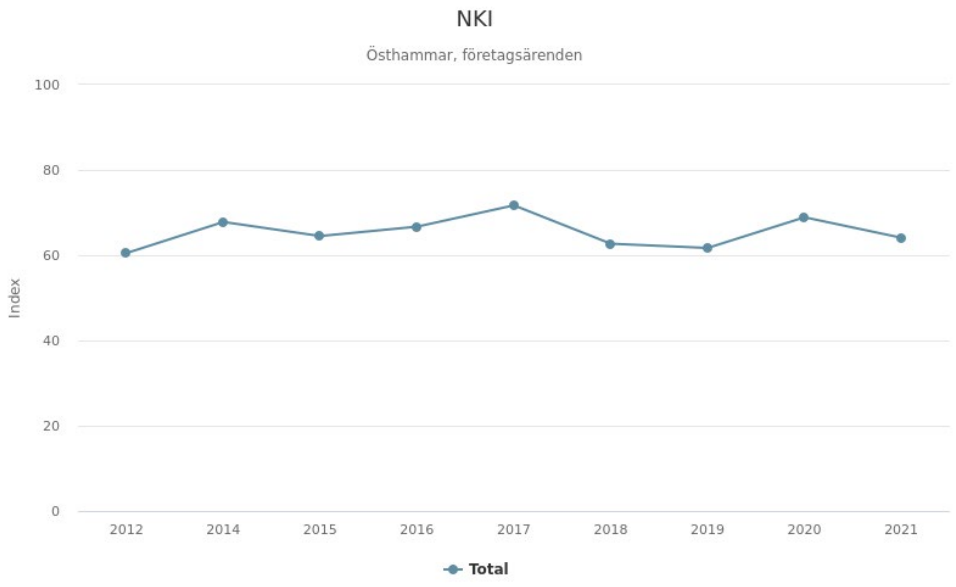
Verksamheten är till för invånare, företag, föreningar och fastighetsägare i kommunen samt besökare. Idag och i framtiden.

Nämndens arbete utgår från lagstiftningen som ram och förutsättning, med målsättningen att det alltid ska märkas för vem vi är till.

2 Planeringsförutsättningar

Myndighetssverige utvecklar sedan några år tillbaka på bred front sina verksamheter för att stärka upplevelsen hos invånare och företag som de är till för. Några kända exempel är Arbetsförmedlingen, Bolagsverket, Polismyndigheten och Skatteverket som allihopa genomför insatser, målsätter, följer upp och stärker NKI (Nöjd Kund Index).

Svenska kommuner har också målmedvetet arbetat med frågan i drygt tio års tid. Det gäller också Östhammars kommun.
I riket har utvecklingen varit positiv sedan kommunsverige valda att följa statliga myndigheters vägval. I takt med stigande förväntningar hos allmänheten har nämnden identifierat ett behov av att särskilt adressera detta i verksamhetsplanen för det kommande året.

ÖSTHAMMARS KOMMUN
– EN DEL AV ROSLAGEN

Andra förutsättningar som kommer påverka både verksamheten och upplevelsen hos de som har kontakt med nämndens verksamhet är att:

- Efterskottsbetalning av tillsynsverksamheten kommer införas under 2023 för livsmedelstillsynen, kombinerat med en förändring av riskskattningssystemet. I samband med detta bedöms att intäkterna från verksamheten kommer reduceras.
- Nämnden kommer erbjuda extern rådgivning till subventionerat pris kopplat till tillsynen av enskilda avlopp

2.1 Verksamhetsförändringar 2022-2025

Det fortsatta digitaliseringsarbetet (digitala ansökningar och digitala detaljplaner, 24timmars-myndighet) kommer förändra både nämndens verksamhet, kostnader och kundupplevelser under närmaste åren.
Det är rimligt att anta att kostnader kortsiktigt kommer gå upp för bl.a. utveckling av system och integration med befintlig hemsida.
Samtidigt är det angeläget att följa utvecklingen för att både möta kundernas stigande förväntningar och för att långsiktigt minska de administrativa kostnaderna i verksamheten.

Östhammars kommun har – i sin myndighetsutövning – en jämförelsevis hög självfinansieringsgrad. Med detta menas att en allt större andel av nämndens kostnader läggs på de som nyttjar nämndens service, istället för att kostnaden i större utsträckning belastar skattekollektivet. Det kan inte uteslutas att kommunen över tid kommer behöva minska sin självfinansieringsgrad i vissa delar för att inte avvikelsen mot övriga kommunssverige ska ge kommunen stämpeln som verksamhetsfrånvänd. I ett sådant läge kommer verksamheten behöva ianspråkta en större andel av kommunens samlade skattebudget.

Nämnden har under 2021 tvingats stärka sin bemanning till följd av stigande belastning i spåren av coronapandemin. Detta gäller i synnerhet bygglovs- respektive kartverksamheterna. Beroende på utvecklingen av antalet inkommande bygglovsansökningar kommer nämnden behöva vara uppmärksam på en adekvat bemanning – särskilt i den här delen av verksamheten.

2.2 Volymer

Volymer

Volym	2019	2020	2021	2022
Inkommande bygglovsansökningar	357	435	Ca 500	
Personalomsättning	26%	3%	Ca 5%	

ÖSTHAMMARS KOMMUN
– EN DEL AV ROSLAGEN

3 Nämndens mål och styrtal

Nedan följer nämndens mål, styrtal och måltal för 2022.
Nämndmålen utgår från kommunfullmäktiges fyra strategiska inriktningsområden: En attraktiv och växande kommun, En hållbar kommun, En lärande kommun och En öppen kommun. Nämnden har – i likhet med de tidigare åren under den här mandatperioden – valt att rikta sitt fokus på de två förstnämnda inriktningsområdena.

3.1 En attraktiv och växande kommun

Nämndmål	Beskrivning	Styrtal	Måltal 2022
Bygg- och Miljönämnden ska skapa förutsättningar för hållbar samhällsutveckling i Östhammars kommun - ekonomiskt, socialt och miljömässigt	Nämnden vill med målformuleringen markera att de tre hållbarhetsperspektiven behöver stötta varandra och behöver också genomsyra nämndens verksamhet för långsiktig hållbar samhällsutveckling	NKI bygglovsärenden. Serviceområdet Bemötande Serviceområdet Information	 80 75
		NKI miljö- och hälsoskydd Serviceområdet Bemötande Serviceområdet Information	 75 70
		NKI serveringstillstånd Serviceområdet Bemötande Serviceområdet Information	 85 85
		NKI livsmedelstillsyn Serviceområdet Bemötande Serviceområdet Information	 75 70
		En effektiv detaljplaneprocess (nystartade planer)	max 18 mån
		En effektiv bygglovsprocess (antal veckor fr första ansökan)	95% av ärendena har beslut inom 15

3.2 En hållbar kommun

Nämndmål	Beskrivning	Styrtal	Måltal 2022
Bygg- och Miljönämnden ska skapa förutsättningar för hållbar samhällsutveckling i Östhammars kommun - ekonomiskt, socialt och miljömässigt	Nämnden vill med målformuleringen markera att de tre hållbarhetsperspektiven behöver stötta varandra och behöver också genomsyra nämndens verksamhet för långsiktig hållbar samhällsutveckling.	Antal inventerade avlopp per år.	350

ÖSTHAMMARS KOMMUN
– EN DEL AV ROSLAGEN

3.3 Uppdrag

Nämnden ger Förvaltningen i uppdrag att innan ingången av verksamhetsåret presentera en tillsynsbehovsutredning respektive en tillsynsplan för både tillsyn enligt plan- och bygglagen och för hela miljöområdet

Planen ska sedan – under verksamhetsåret – fungera som ett av de dokument, som verksamheten följs upp mot.

3.4 Nyckeltal

Förutom de specifika serviceområden (Bemötande och Information) följer nämnden även de aggregerade NKI-utfallen för både företagskunder och totalt (dvs även inklusive privatkunder) inom nämndens myndighetsområden.

4 Ekonomisk planering

Under 2022 utökas budgetramen med 245 tkr. Med hjälp av denna utökning kommer miljöverksamheten att upphandla tjänst för avloppsrådgivning som kommer erbjudas kommunens invånare.

För planeringsperioden 2023-2025 finns dels förändringar i form av årliga uppräkningar. Det finns även demografiska förändringar samt kommunövergripande generella effektiviseringar, dessa på marginella nivåer. Sådana marginaljusteringar får effekt över tid om de upprepas årligen.

4.1 Resultaträkning

Resultaträkning (tkr)	Bokslut 2020	Budget 2021	Budget 2022	Plan 2023	Plan 2024	Plan 2025
Intäkter (+)	15 729	16 861	17 196	17 535	18 026	18 314
Kostnader (-)	-22 697	-25 058	-23 119	-23 581	-24 225	-24 731
Personalkostnader	-18 155	-17 947	-18 360	-18 727	-19 274	-19 680
Lokalkostnader	-627	-733	-746	-761	-776	-792
Övriga kostnader	-3 915	-6 378	-4 013	-4 093	-4 175	-4 259
Nettokostnader	-6 968	-8 197	-5 923	-6 046	-6 199	-6 417

4.2 Driftbudget

Driftbudget (tkr)	Bokslut 2020	Budget 2021	Budget 2022	Plan 2023	Plan 2024	Plan 2025
100 Nämnd- och styrelseverksamhet						

ÖSTHAMMARS KOMMUN
– EN DEL AV ROSLAGEN

Driftbudget (tkr)	Bokslut 2020	Budget 2021	Budget 2022	Plan 2023	Plan 2024	Plan 2025
I Intäkter/Inkomster	0	0	0	0	0	0
K Kostnader/Utgifter	-799	-769	-787	-802	-826	-843
130 Övrig politisk verksamhet						
I Intäkter/Inkomster	0	0	0	0	0	0
K Kostnader/Utgifter	-322	-2677	0	0	0	0
215 Fysisk, teknisk planering						
I Intäkter/Inkomster	6 973	7 080	7 236	7 380	7 587	7 709
K Kostnader/Utgifter	-8 816	-9 165	-9 365	-9 552	-9 811	-10 017
261 Miljö- o hälsoskydd, myndigh.						
I Intäkter/Inkomster	7 815	8 789	8 982	9 162	9 419	9 569
K Kostnader/Utgifter	-7 787	-9 570	-10 028	-10 229	-10 512	-10 732
263 Miljö, hälsa o hållbar utveckl						
I Intäkter/Inkomster	4	0	0	0	0	0
K Kostnader/Utgifter	-171	0	0	0	0	0
267 Alkoholtillstånd mm						
I Intäkter/Inkomster	732	822	840	857	881	895
K Kostnader/Utgifter	-888	-886	-906	-924	-950	-970
269 Stab BMF						
I Intäkter/Inkomster	201	170	138	135	139	142

ÖSTHAMMARS KOMMUN
– EN DEL AV ROSLAGEN

Driftbudget (tkr)	Bokslut 2020	Budget 2021	Budget 2022	Plan 2023	Plan 2024	Plan 2025
K Kostnader/Utgifter	-3 743	-1 658	-1 692	-1 726	-1 768	-1 805
920 Gemensamma verksamheter						
I Intäkter/Inkomster	4	0	0	0	0	0
K Kostnader/Utgifter	-171	-333	-341	-347	-358	-365
	-6 968	-8197	-5 923	-6 046	-6 199	-6 417

4.3 Investeringsbudget

Investeringsbudgeten finns tillgänglig för inventarieanskaffning. Den kan omprioriteras för exempelvis satsningar för ökad digitalisering.

Investeringsbudget, netto (tkr)	Ack budget tom 2021	Budget 2022	Plan 2023	Plan 2024	Plan 2025
Projekt					
Inventarier	200	200	200	200	200
Summa		200	200	200	200

Bygg- och miljönämnden

BMN-2021-3105
KS-2021-79

§ 171. Verksamhetsplan för bygg-och miljönämnden 2022

Bilaga 2

Beslut

Bygg- och miljönämnden fastställer verksamhetsplanen inklusive mål, styrtal och ekonomiska resurser i enlighet med bilaga 2.

Reservationer

Lars O. Holmgren (BOA), Jan Holmberg (M), Anders Kjellgren (M) och Mikael Myhrberg (SD), reserverar sig mot beslutet med följande motivering;

Vet man vad man mäter, varför och till vilken kostnad? Kommunens mål- och styrtal förändras alltför ofta för att ha en relevans för det långsiktiga ledningsarbetet. Mätandet blir snarare en källa till extra administration varför vi yrkar att styrtalen utgår ur handlingen.

Ärendebeskrivning

För bygg- och miljönämnden i Östhammars kommun är den långsiktigt hållbara tillväxten i fokus. Detta genomförs genom att handlägga ärenden inom plan- och bygglagen, plan- och byggförordningen, miljöbalken, livsmedelslagstiftningen, alkohollagen, tobakslagen samt lagen om handel med vissa receptfria läkemedel. Verksamheten är till för invånare, företag, föreningar och fastighetsägare i kommunen samt besökare. Idag och i framtiden. Nämndens arbete utgår från lagstiftningen som ram och förutsättning, med målsättningen att det alltid ska märkas för vem vi är till.
Den presenterade planen redogör för prioriteringar och resursanvändning inom uppdraget.

Dagens sammanträde

Muntlig föredragande

Sektorchef Ulf Andersson och controller Magnus Andersson föredrar ärendet.

Yrkanden

Lars O. Holmgren (BOA), yrkar att styrtalen i verksamhetsplanen, under rubriken *3 Nämndens mål och styrtal* och punkterna *3.1, 3.2* och *3.3* utgår från verksamhetsplanen.

Jan Holmberg (M), Anders Kjellgren (M) och Mikael Myhrberg (SD) yrkar bifall till Lars O. Holmgrens (BOA) yrkande.

Propositionsordning

Ordförande ställer proposition på yrkandena och finner att bygg- och miljönämnden beslutar att bifalla arbetsutskottets förslag.

Lars O. Holmgren (BOA), Jan Holmberg (M), Anders Kjellgren (M) och Mikael Myhrberg (SD) reserverar sig mot beslutet till förmån för Lars O. Holmgrens (BOA) yrkande.

Beslutet skickas till

Kommunstyrelsen
ulf.andersson@osthammar.se

ÖSTHAMMARS KOMMUN
– EN DEL AV ROSLAGEN

Budget och verksamhetsplanering 2022, Plan 2023-2025 Kultur- och fritidsnämnden

Postadress	Besöksadress/Reg.office	Telefon	Telefax	Organisationsnummer	Bankgiro
Box 66	Stångörsgatan 10	Nat 0173-860 00	Nat 0173-175 37	212000-0290	233-1361
S-742 21 Östhammar	Östhammar	Int +46 173 860 00	Int +46 173 175 37	V.A.T. No	PlusGiro
	www.osthammar.se	kommunen@osthammar.se		SE212000029001	1 31 70-6

ÖSTHAMMARS KOMMUN
– EN DEL AV ROSLAGEN

Innehållsförteckning

1 Verksamhetsområde 3
2 Planeringsförutsättningar 3
2.1 Verksamhetsförändringar 2022-2025 5
2.2 Volymer ..... **Fel! Bokmärket är inte definierat.**
3 Nämndens mål och styrtal 5
3.1 En attraktiv och växande kommun 5
3.2 En hållbar kommun 6
3.3 En lärande kommun 6
3.4 En öppen kommun ..... **Fel! Bokmärket är inte definierat.**
3.5 Uppdrag ..... **Fel! Bokmärket är inte definierat.**
3.6 Nyckeltal ..... **Fel! Bokmärket är inte definierat.**
4 Ekonomisk planering 6
4.1 Resultaträkning 6
4.2 Driftbudget 7
4.3 Investeringsbudget ..... **Fel! Bokmärket är inte definierat.**

ÖSTHAMMARS KOMMUN
– EN DEL AV ROSLAGEN

1 Verksamhetsområde

Enligt reglementet för Kultur- och fritidsnämnden fastslås nämndens uppdrag enligt 1 §: Kultur- och fritidsnämnden ska verka för en meningsfull fritid för kommunens invånare, som de är nöjda med. I enlighet med de mål, riktlinjer och ekonomiska ramar som fullmäktige anger ansvarar kultur- och fritidsnämnden för följande:

• Ungas mötesplatser

• Stöd till föreningar, studieförbund och övriga organisationer inom nämndens område • Verksamhet i idrotts-, fritids-, kulturanläggningar

• Verka för att tillgodose behovet av anläggningar och lokaler för kultur- och fritidsverksamhet

• Aktivt friluftsliv

• Stipendier och utmärkelser inom nämndens område

• Biblioteksverksamhet

• Evenemang och samordning av dessa

• Kultur i vård och omsorg

• Offentlig konst

• Kulturarvsfrågor som inte åligger annan nämnd

• Hälsofrämjande och förebyggande arbete inom folkhälsa

• Regional och statlig samverkan inom kultur- och fritidsområdet

• Finskt förvaltningsområde

2 Planeringsförutsättningar

Covid -19

Förutsättningarna för kultur- och fritidsverksamheten har påverkats enormt av pandemin. All verksamhet klassades i restriktionerna som icke-essentiell och har hållits stängd. Föreningslivet har även det påverkats. Dels har nyrekryteringen av medlemmar stannat av och de intäkter man räknat med har fallit bort. Det innebär att många föreningar är i behov av nystart och stöd för att leva vidare.

Den administrativa personalen och strateger har arbetat hemifrån under pandemin. Detta har fungerat förhållandevis bra och även framgent kommer sannolikt ett visst mått av hemarbete vara aktuellt. Dock behövs fysiska möten för att bygga relationer, skapa teamkänsla och en gemensam känsla för målen.

Ofrivillig ensamhet och psykisk ohälsa

Under pandemin har den ofrivilliga ensamheten ökat och med den även den psykiska ohälsan. Detta har i hög grad drabbat målgruppen äldre och är något som kommer att behöva prioriteras de kommande åren. Gruppen äldre ökar samtidigt i antal och i hälsoarbetet behöver denna grupp och dess förutsättningar lyftas ytterligare.

Likvärdighet och jämställdhet

De ekonomiska klyftorna har ökat i Sverige sedan 1980-talet, så också i Östhammars

ÖSTHAMMARS KOMMUN
– EN DEL AV ROSLAGEN

kommun. Klyftorna har ökat till exempel mellan inrikes födda och utrikes födda samt mellan invånare i attraktiva och mindre attraktiva områden. Segregationen gör att det finns områden i kommunen som är socioekonomiskt utsatta. Där är färre invånare aktiva i föreningslivet och samhället i stort. Historiskt har likvärdighetsperspektivet och jämställdhetsperspektivet inte varit framträdande vid fördelning av kommunala stöd. En strategi behövs för att föreningsstöd, tidsfördelning i anläggningar, prioriteringar i investeringar etc ska främja jämställdhet och inkludering.

Digitalisering

Digitaliseringen och den digitala mognaden har ökat mycket under pandemin, både inom organisationen och ute i samhället. De digitala plattformar som finns har erbjudit ett sätt för förvaltningen att, trots restriktioner - ändå kunna nå ut med erbjudanden, information och inspiration. Även förvaltningens samarbeten med andra kommuner och aktörer har stärkts liksom omvärldsbevakningen. Under kommande år behöver denna nyvunna arena fortsätta nyttjas och skapa förutsättningar för fler att delta i det kultur- och fritidsutbud som finns i kommunen. En del konkreta förändringar i hur vi tillgängliggör våra fastigheter med digitala hjälpmedel är under uppstart. Med ett nytt och modernt bokningssystem kommer fler att ha möjlighet att boka och nyttja kommunens fastigheter.

Det digitala utanförskapet är dock fortfarande stort, främst i gruppen äldre. Insatser görs på bl a biblioteken men under kommande år när sannolikt allt fler erbjudanden att bli digitala behöver detta prioriteras och beaktas.

Budget 2022

Löneökningarna kommer att vara högre än budgetens uppräkning. Det i kombination med lokalkostnadssituationen kommer att medföra konsekvenser för verksamheten under perioden.

Fastigheter

De fastigheter som nämnden förfogar över på fritidssidan (idrottshallar, simhallar, ishallar och gymnastikhallar) står alla inför ett stort renoveringsbehov. De senaste åren har lokalkostnaderna ätit upp en allt större del av nämndens budget och utvecklingen kommer att hålla i sig. Med en oförändrad budget kommer ökandet av lokalkostnader ske på bekostnad av bemanning, utbud, aktiviteter och stöd. Om ingen förändring görs i budget eller lokalutbud kommer prioriteringar i annan verksamhet behöva göras under perioden.

Bemanning

Inom nämndens område finns idag ingen oro för bemanningsmöjligheter. Det område som på senare år varit lite svårare att bemanna har varit behöriga bibliotekarier, även om detta fungerat väl. Arbetet med friskfaktorer behöver fortsätta och trots att sjuktalen sjunkit till hälften jämfört med 2020 så finns mycket kvar att göra.

Samarbeten

Under pandemin har nya samarbeten inletts och nätverk har formerats inom flera områden. Dessa ska vi fortsätta att arbeta med även när verksamheten återgår till en mer normal vardag. Genom en mer aktiv omvärldsspaning och inspel från våra nätverk i regionen kommer verksamheten att kunna utvecklas ytterligare.

ÖSTHAMMARS KOMMUN
– EN DEL AV ROSLAGEN

2.1 Verksamhetsförändringar 2022-2025

Från januari 2021 har kommunen övergått i en ny organisation. De tidigare förvaltningarna har blivit en förvaltning indelad i tre sektorer och ett verksamhetsstöd. Utöver Sektor Bildning och Sektor Omsorg finns Sektor Samhälle där kultur- och fritidsverksamheten ingår i verksamheten Attraktiv kommun. I samma verksamhet finns näringsliv, destinationsutveckling och landsbygdsutveckling. Placeringen skapar goda förutsättningar för synergier och utveckling. En organisationsförändring påverkar dock arbetet under genomförandeprocessen.

Covid -19-pandemin har skapat förändrade förutsättningar för nämndens område. Dels ekonomiskt då inga intäkter inkommer i stängd verksamhet och även i medborgarnas upplevelse av tillgänglighet. För att ändå hitta positiva effekter har pandemins hastiga inträde skapat nya digitala förutsättningar. Internt är det sannolikt att en viss del hemarbete för medarbetare med kontorstjänst kommer att vara en del av vardagen. Det kan vid rekryteringar till sådana tjänster vara en fördel att kunna erbjuda viss del distansarbete. Externt har den digitala utvecklingen som pandemin fört med sig skapat helt nya vägar att nå ut med t ex kulturutbud även digitalt. Det digitala kommer inte att kunna ersätta det fysiska men kan vara ett mycket intressant komplement.

Nämndens fastighetsbestånd och det uppdämda renoveringsbehovet i dessa, samt eventuella nybyggnationer kommer att påverka budgeten negativt. Här kan verksamhetsförändringar bli aktuella för att klara av att hålla budget.

3 Nämndens mål och styrtal

Nedan följer nämndens mål, styrtal och måltal för 2022. Nämndmålen utgår från kommunfullmäktiges fyra strategiska inriktningsområden: En attraktiv och växande kommun, En hållbar kommun, En lärande kommun och En öppen kommun.

3.1 En attraktiv och växande kommun

Nämndmål	Beskrivning	Styrtal	Måltal 2022
Att erbjuda ett attraktivt kultur- och fritidsliv	* Att kommunen erbjuder invånarna goda möjligheter till ett varierande kultur- och fritidsliv är en viktig attraktivitetsfaktor. Målet är att kommunens verksamheter får många besök och att invånarna upplever att verksamheten håller hög kvalitet.	Antal besökare på kommunens ungdomsgårdar	
		Antal besökare på samtliga bibliotek	
		Upplevd nöjdhet med möjligheten att nyttja kommunens idrotts- och motions-anläggningar	

Anges inget specifikt måltal så gäller "ökande i förhållande till utfall 2021".

ÖSTHAMMARS KOMMUN
– EN DEL AV ROSLAGEN

3.2 En hållbar kommun

Nämndmål	Beskrivning	Styrtal	Måltal 2022
Att erbjuda en hälsofrämjande, inkluderande och tillgänglig kultur- och fritidsverksamhet som präglas av delaktighet och uppmuntrar engagemang.	Att kommunens kultur- och fritidsverksamhet utvecklas tillsammans med medborgare och civilsamhället, för inkluderande och hälsofrämjande verksamheter där alla ges lika möjligheter att deltaga samt engagera sig.	Antal unga som använder ungdomsappen ska öka	
		Nöjdheten med utbudet av ställen för äldre att träffas på i kommunen? (t.ex. träffpunkter) ska öka	

Anges inget specifikt måltal så gäller "ökande i förhållande till utfall 2021".

3.3 En lärande kommun

Nämndmål	Beskrivning	Styrtal	Måltal 2022
Att erbjuda förutsättningar för ett långt, friskt och meningsfullt liv	Att kommunen erbjuder äldre möjlighet att ta del av ett varierat utbud för att stärka deras folkhälsa och välbefinnande. Skapa möjligheter för tillgängliga aktiviteter som är anpassade för äldre.	Antal evenemang, för målgruppen äldre, där hälsa, samhällsfrågor eller vetenskap är tema	

Anges inget specifikt måltal så gäller "ökande i förhållande till utfall 2021".

4 Ekonomisk planering

4.1 Resultaträkning

Resultaträkning (tkr)	Bokslut 2020	Budget 2021	Budget 2022	Plan 2023	Plan 2024	Plan 2025
Intäkter (+)	14 097	12 298	12500	13000	13000	13000
Kostnader (-)	-53 889	-54 129	-54226	-56840	-57637	-58797
Personalkostnader	-17 797	-19 265	-19746	-20239	-20745	-21264
Lokalkostnader	-19 821	-20 108	-20400	-20706	-21016	-21332
Övriga kostnader	-16 272	-14 756	-14080	-15895	-15876	-16201

ÖSTHAMMARS KOMMUN
– EN DEL AV ROSLAGEN

Resultaträkning (tkr)	Bokslut 2020	Budget 2021	Budget 2022	Plan 2023	Plan 2024	Plan 2025
Nettokostnader	-39 793	-41 831	-41 726	-43 840	-44 637	-45 797

4.2 Driftbudget

Driftbudget (tkr)	Bokslut 2020	Budget 2021	Budget 2022	Plan 2023	Plan 2024	Plan 2025
100 Nämnd- och styrelseverksamhet						
I Intäkter/Inkomster	0	0	0			
K Kostnader/Utgifter	-508	-445	-450			
130 Övrig politisk verksamhet						
I Intäkter/Inkomster	0	0	0			
K Kostnader/Utgifter	-32	0	0			
220 Näringslivsbefrämjande åtg						
I Intäkter/Inkomster	980	450	450			
K Kostnader/Utgifter	-980	-450	-450			
230 Turistverksamhet						
I Intäkter/Inkomster	0	0	0			
K Kostnader/Utgifter	-167	-186	-190			
263 Miljö, hälsa o hållbar utveckl						
I Intäkter/Inkomster	2	0	0			
K Kostnader/Utgifter	-280	-650	-650			
300 Allmän fritidsverksamhet						
I Intäkter/Inkomster	361	38	40			
K Kostnader/Utgifter	-6 472	-7 003	-7100			
310 Stöd till studieförbund						
I Intäkter/Inkomster	0	0	0			
K Kostnader/Utgifter	-350	-350	-350			
315 Allmän kulturverksamhet. ö						
I Intäkter/Inkomster	931	700	0			

ÖSTHAMMARS KOMMUN
– EN DEL AV ROSLAGEN

Driftbudget (tkr)	Bokslut 2020	Budget 2021	Budget 2022	Plan 2023	Plan 2024	Plan 2025
K Kostnader/Utgifter	-6 482	-5 945	-5245			
320 Bibliotek						
I Intäkter/Inkomster	1 104	626	650			
K Kostnader/Utgifter	-13 205	-13 335	-13450			
340 Idrotts- och fritidsanläggn						
I Intäkter/Inkomster	10 010	9 822	10500			
K Kostnader/Utgifter	-22 452	-21 902	-22271			
350 Ungas mötesplatser						
I Intäkter/Inkomster	49	2	10			
K Kostnader/Utgifter	-2 285	-3 203	-3220			
920 Gemensamma verksamheter						
I Intäkter/Inkomster	660	660	660			
K Kostnader/Utgifter	-678	-660	-660			
	-39 793	-41 831	-41 726	-43 840	-44 637	-45 797

Dnr KFN-2021-28

§ 58. Verksamhetsplan för kultur- och fritidsnämnden 2022, Budget 2022 och flerårsplan 2023-2025

Beslut

Kultur- och fritidsnämnden fastställer verksamhetsplan för 2022 (bilaga 6).

Ärendet anmäls till kommunfullmäktige.

Ärendebeskrivning

Enligt reglementet för Kultur- och fritidsnämnden fastslås nämndens uppdrag enligt 1 §: Kultur- och fritidsnämnden ska verka för en meningsfull fritid för kommunens invånare, som de är nöjda med. Valda mål samt prioriterad budget i handlingen syftar till att uppfylla nämndens uppdrag.

Beslutsunderlag

Budgetunderlag för 2022-2025

Ärendets behandling

Kultur- och fritidsnämnden fick information om budgetdirektiv, driftbudget 2022, flerårsplan 2023-2025 samt investeringsbudget 2022-2025 på sammanträdet 2021-03-25, § 28.

Kommunfullmäktige beslutade om kommunens budget 2021-06-15, § 93.

Dagens sammanträde

Muntlig föredragning

Verksamhetschef attraktiv kommun Elin Dahm och enhetschef fritid Daniel Andersson föredrar ärendet.

Beslutet skickas till

Verksamhetschef attraktiv kommun Elin Dahm

Verksamhet ekonomi för fortsatt hantering till fullmäktige

ÖSTHAMMARS KOMMUN
– EN DEL AV ROSLAGEN

Rapport från Verksamhet Upphandling till KS

Perioden 2021-08-24 t o m 2021-10-17

Pågående upphandlingar och avrop över 100 000 kronor
(FKU=förnyad konkurrensutsättning, DU=direktupphandling, DIS=dynamiskt inköpssystem)

- Insamling av returpapper
- Riksfärdtjänst
- Verksamhetssystem för renhållning
- Luftfilter
- Passersystem och larm.
- FKU - ny matta Ekeby förskola
- FKU -takåtgärder Frösåkershallen, Östhammar
- DU - konsultstöd MEX
- Omhändertagande av farligt avfall
- Ramavtal glasningstjänster
- Ramavtal stängselarbeten
- Ramavtal grus
- Containertransport av grovavfall från ÅVC till Väddika
- Ny förskola Östhammar
- Projekt- och byggledning mark och anläggning
- Ramavtal för entreprenadbesiktningstjänster
- Konsultstöd och Besiktning
- FKU - matta Ekeby
- FKU – takåtgärder
- Containertransport
- Projekt- byggledare
- Energideklarationer
- Dataskyddsombud
- Mattransporter
- Hamnvärd
- Möbler Österbyskolan
- Avrop DIS Biståndshandläggare
- Serviceinsatser inom hemtjänsten
- Städmaskiner
- Tillväxtgalan
- Avrop DIS Lekplatser

- Biblioteksystem genomförs av Tierps kommun.
- Färsk fisk genomförs av Heby kommun.
- Tolktjänster genomförs av Enköpings kommun.
- Visselblåsarfunktions genomförs av Enköpings kommun.
- Systemstöd för elevhälsan

Överprövade upphandlingar

Postadress	Besöksadress/Reg.office	Telefon	Telefax	Organisationsnummer	Bankgiro
Box 66	Stångörsgatan 10	Nat 0173-860 00	Nat 0173-175 37	212000-0290	233-1361
Fakturaadress	742 21Östhammar	Int +46 173 860 00	Int +46 173 175 37	V.A.T. No	
Box 106	www.osthammar.se	E-post		SE212000029001	
742 21 Östhammar		kommunen@osthammar.se			

Inga upphandlingar har överprövats under perioden.

Genomförda upphandlingar

Tilldelade och avbrutna upphandlingar under perioden framgår av bifogade delegationslistor.

Branschdialog

Under perioden har digitala dialogmöten hållits inför följande upphandlingar:
- Verksamhetssystem till renhållning
- Möbler till Österbyskolan
- Serviceinsatser inom hemtjänsten
- Livsmedel
- Luftfilter

Genomförda och pågående aktiviteter

Ny inköps- och upphandlingspolicy beslutad på KF 2021-09-14

Arbetet med att ta fram upphandlingsplan för 2022 pågår i dialog med sektorcheferna och övriga berörda inom respektive sektor. Arbetet beräknas vara slutfört under oktober.

Två utbildningar för anställda har hållits under perioden. En avseende certifierad beställare och en avseende direktupphandling.

Medarbetare inom verksamhet Upphandling har deltagit tillsammans med beställare från verksamheterna på flertalet uppstartsmöten inför avtalsstart och på uppföljningsmöten med leverantörer.
Medarbetare inom verksamheten deltar kontinuerligt i webinar för att hålla sig uppdaterade, bl a avseende aktuella rättsfall inom upphandlingsområdet.

Planerade aktiviteter

Utbildning av anställda för att bli certifierade beställare och utbildning i direktupphandling kommer att genomföras vid ytterligare två tillfällen innan årsskiftet. Intresset är stort.

Övrigt

Fr o m den 1 september är Inger Modig Lind tjänstledig under ett år.
T f Verksamhetschef Upphandling är Tobias Rudolphson. Vikarie för Tobias Rudolphson är Carina Hemlin Karlsson.

Jessica Grundkvist som skulle återkommit från föräldraledighet den 1 september sa upp sig under sommaren och med anledning av besparingar inom sektor Verksamhetsstöd kommer ersättningsrekrytering inte att göras.

Med anledning av den reducerade kapaciteten ser vi utmaningar med att kunna genomföra samtliga upphandlingar som organisationen har behov av. Vi ser särskilda utmaningar med IT-relaterade upphandlingar då dessa kräver speciell kompetens som vi i dagsläget saknar. I dialog med beställare försöker vi hitta alternativa lösningar.

Arbetet med uppföljning av befintliga avtal och inköpsmönster får stå tillbaka med anledning av den ansträngda arbetssituationen. Det är i nuläget oklart om vi har möjlighet att genomföra alla aktiviteter kopplade till den interna kontrollplanen.

Antalet branschdialoger kommer även att påverkas av arbetsbelastningen.

Fr o m den 10 oktober t o m slutet av maj kommer verksamheten att ta emot en praktikant som studerar till offentlig upphandlare. Under perioden februari-maj kommer vi ta emot ytterligare en praktikant.

Tobias Rudolphson
Tf chef verksamhet Upphandling
Sektor Verksamhetsstöd

Bilagor
Delegationsbeslut 24 augusti – 17 september
Delegationsbeslut 20 september – 15 oktober

ÖSTHAMMARS KOMMUN
– EN DEL AV ROSLAGEN

Rapport från Verksamhet Upphandling till KS

Perioden 2021-08-24 t o m 2021-10-17

Pågående upphandlingar och avrop över 100 000 kronor
(FKU=förnyad konkurrensutsättning, DU=direktupphandling, DIS=dynamiskt inköpssystem)

- Insamling av returpapper
- Riksfärdtjänst
- Verksamhetssystem för renhållning
- Luftfilter
- Passersystem och larm.
- FKU - ny matta Ekeby förskola
- FKU -takåtgärder Frösåkershallen, Östhammar
- DU - konsultstöd MEX
- Omhändertagande av farligt avfall
- Ramavtal glasningstjänster
- Ramavtal stängselarbeten
- Ramavtal grus
- Containertransport av grovavfall från ÅVC till Väddika
- Ny förskola Östhammar
- Projekt- och byggledning mark och anläggning
- Ramavtal för entreprenadbesiktningstjänster
- Konsultstöd och Besiktning
- FKU - matta Ekeby
- FKU – takåtgärder
- Containertransport
- Projekt- byggledare
- Energideklarationer
- Dataskyddsombud
- Mattransporter
- Hamnvärd
- Möbler Österbyskolan
- Avrop DIS Biståndshandläggare
- Serviceinsatser inom hemtjänsten
- Städmaskiner
- Tillväxtgalan
- Avrop DIS Lekplatser

- Biblioteksystem genomförs av Tierps kommun.
- Färsk fisk genomförs av Heby kommun.
- Tolktjänster genomförs av Enköpings kommun.
- Visselblåsarfunktions genomförs av Enköpings kommun.
- Systemstöd för elevhälsan

Överprövade upphandlingar

Postadress	Besöksadress/Reg.office	Telefon	Telefax	Organisationsnummer	Bankgiro
Box 66	Stångörsgatan 10	Nat 0173-860 00	Nat 0173-175 37	212000-0290	233-1361
Fakturaadress	742 21Östhammar	Int +46 173 860 00	Int +46 173 175 37	V.A.T. No	
Box 106	www.osthammar.se	E-post		SE212000029001	
742 21 Östhammar		kommunen@osthammar.se			

Inga upphandlingar har överprövats under perioden.

Genomförda upphandlingar

Tilldelade och avbrutna upphandlingar under perioden framgår av bifogade delegationslistor.

Branschdialog

Under perioden har digitala dialogmöten hållits inför följande upphandlingar:
- Verksamhetssystem till renhållning
- Möbler till Österbyskolan
- Serviceinsatser inom hemtjänsten
- Livsmedel
- Luftfilter

Genomförda och pågående aktiviteter

Ny inköps- och upphandlingspolicy beslutad på KF 2021-09-14

Arbetet med att ta fram upphandlingsplan för 2022 pågår i dialog med sektorcheferna och övriga berörda inom respektive sektor. Arbetet beräknas vara slutfört under oktober.

Två utbildningar för anställda har hållits under perioden. En avseende certifierad beställare och en avseende direktupphandling.

Medarbetare inom verksamhet Upphandling har deltagit tillsammans med beställare från verksamheterna på flertalet uppstartsmöten inför avtalsstart och på uppföljningsmöten med leverantörer.
Medarbetare inom verksamheten deltar kontinuerligt i webinar för att hålla sig uppdaterade, bl a avseende aktuella rättsfall inom upphandlingsområdet.

Planerade aktiviteter

Utbildning av anställda för att bli certifierade beställare och utbildning i direktupphandling kommer att genomföras vid ytterligare två tillfällen innan årsskiftet. Intresset är stort.

Övrigt

Fr o m den 1 september är Inger Modig Lind tjänstledig under ett år.
T f Verksamhetschef Upphandling är Tobias Rudolphson. Vikarie för Tobias Rudolphson är Carina Hemlin Karlsson.

Jessica Grundkvist som skulle återkommit från föräldraledighet den 1 september sa upp sig under sommaren och med anledning av besparingar inom sektor Verksamhetsstöd kommer ersättningsrekrytering inte att göras.

Med anledning av den reducerade kapaciteten ser vi utmaningar med att kunna genomföra samtliga upphandlingar som organisationen har behov av. Vi ser särskilda utmaningar med IT-relaterade upphandlingar då dessa kräver speciell kompetens som vi i dagsläget saknar. I dialog med beställare försöker vi hitta alternativa lösningar.

Arbetet med uppföljning av befintliga avtal och inköpsmönster får stå tillbaka med anledning av den ansträngda arbetssituationen. Det är i nuläget oklart om vi har möjlighet att genomföra alla aktiviteter kopplade till den interna kontrollplanen.

Antalet branschdialoger kommer även att påverkas av arbetsbelastningen.

Fr o m den 10 oktober t o m slutet av maj kommer verksamheten att ta emot en praktikant som studerar till offentlig upphandlare. Under perioden februari-maj kommer vi ta emot ytterligare en praktikant.

Tobias Rudolphson
Tf chef verksamhet Upphandling
Sektor Verksamhetsstöd

Bilagor
Delegationsbeslut 24 augusti – 17 september
Delegationsbeslut 20 september – 15 oktober

Delegationslista Verksamhet Upphandling

Nedanstående lista redovisar delegation under perioden 20 september t o m 15 oktober för tf Verksamhetschef Upphandling Tobias Rudolphson

Beslutsdatum	Ärende	Belopp	Upphandling
2021-09-23	Tilldelning		FKU Materialinventering inför rivning av förskolan Myran, Alunda Byggnadstekniska Byrån Sverige AB
2021-09-28	Avbrytande		Avrop DIS Livsmedel 20/4, Vegetarisk burgare och tacofärs Inga inkomna anbud
2021-09-28	Tilldelning		Avrop DIS Livsmedel 20/4, 548 kg Fläsk-karré Andersson & Tillman AB
2021-10-07	Tilldelning		Riksfärdtjänst 2021 Cabonline Region Norr AB

Delegationslista Verksamhet Upphandling

Nedanstående lista redovisar delegation under perioden 24 augusti t o m 17 september för tf Verksamhetschef Upphandling Tobias Rudolphson

Beslutsdatum	Ärende	Belopp	Upphandling
2021-08-30	Tilldelningsbeslut		**Avrop DIS, Handledning i grupp för kuratorer inom skolan** Lenah Helgesdotter Psykologkonsult
2021-08-30	Tilldelningsbeslut		**Utbildning i första hjälpen** Anders Skeri EF
2021-09-03	Tilldelningsbeslut		**Storköksservice** Svensk Storköksservice AB
2021-09-08	Avbrytande		**FKU MIFO Fas 2 – fördjupad undersökning av industritomt Marma 1:139** Inga inkomna anbud
2021-09-08	Avbrytande		**FKU Belysning Edsvägen** Inga inkomna anbud
2021-09-08	Tilldelning		**FKU Materialinventering inför rivning av gamla brandstationen i Gimo** Byggnadstekniska Byrån Sverige AB
2021-09-08	Tilldelning		**FKU Materialinventering inför rivning av hus A-F, Hammarskolan i Gimo** Byggnadstekniska Byrån Sverige AB

TIERPS KOMMUN

SAMMANTRÄDESPROTOKOLL
IT-nämnden
2021-09-17

Tid och plats	17 september 2021, kl. 14:30 – 15:18, digitalt sammanträde
Paragrafer	12-16
Bevis om anslag	Anslaget sätts upp: 2021-10-01 Anslaget tas ner: 2021-10-23
Protokollets förvaringsplats	Kommunhusets arkiv, Centralgatan 7, Tierp
Utses att justera	Marie Pettersson
Beslutande Ledamöter	Sara Sjödal (C), ordförande Marie Pettersson (S) Olof Nilsson (S) Anders Beckman (C)
Beslutande ersättare	Per Lindström (KD)
Övriga närvarande Ersättare	Viktoria Söderling (S)
Tjänstemän och övriga	Evelina Håkansson, nämndsekreterare Lars-Erik Andersson, förvaltningschef IT Linda Grundin, ekonom

2Underskrifter

Sekreterare

Evelina Håkansson

Ordförande

Sara Sjödal

Justerande

Marie Pettersson

Innehållsförteckning

Paragraf	Rubrik	Dnr
	Upprop	
	Val av justerare	
§ 12	Godkännande av föredragningslistan	2021/2
§ 13	Information	2021/1
§ 14	Inkomna beslut och skrivelser	2021/3
§ 15	Preliminär delårsrapport 2021	2021/8
§ 16	Plan för IT-nämndens ekonomi och verksamhet 2022-2024	2021/7

§ 12
Dnr 2021/2

Godkännande av föredragningslistan

Beslut
IT-nämnden beslutar

att godkänna föredragningslistan.

§ 13
Dnr 2021/1

Information

Beslut
IT-nämnden beslutar

att godkänna informationen.

Sammanfattning av ärendet
Förvaltningschef IT, Lars-Erik Andersson, informerar om:
- Projekt
- Nuläge Kundansvariga
- Support & Statistik
- Upphandlingar
- Distansarbete
- Informationssäkerhet
- Organisation

Ordförande, Sara Sjödal (S) informerar om:
- Förvaltningschef IT, Lars-Erik Andersson, och ordförande, Sara Sjödal (C), har träffat revisionen i Tierps kommun. När granskningen av IT-nämnden är klar kommer den att skickas ut till respektive kommun.

Beslutsunderlag
- Handläggarens tjänsteutlåtande
- Presentation IT-nämnden 2021-09-17

§ 14
Dnr 2021/3

Inkomna beslut och skrivelser

Beslut
IT-nämnden beslutar

att godkänna informationen gällande inkomna beslut och skrivelser.

Sammanfattning av ärendet
Följande beslut och tillhörande handlingar delges IT-nämnden:

- Knivsta kommun KS § 102 2021-05-24 Uppföljning internkontroll 2020
- Knivsta kommun Rapport - Uppföljning intern kontroll nämnder, styrelse bolag och gemensamma nämnder 2020 2021-04-19
- Knivsta kommun Bilagor nämnder och bolags sammanställning av uppföljning 2021-04-19
- Knivsta kommun Tjänsteutlåtande - Uppföljning av nämnders styrelser och bolagens interna kontroll 2020

Beslutsunderlag
- Inkomna beslut och skrivelser

§ 15
Dnr 2021/8

Preliminär delårsrapport 2021

Beslut
IT-nämnden beslutar

att godkänna informationen gällande preliminär delårsrapport 2021.

Sammanfattning av ärendet
Delårsresultat är - 105tkr, och prognos för årets resultat 31/12 är 0 tkr.

Beslutsmotivering
I och med att informationen tas fram innan fakturasystem är stängt (10/9) och alla bokföringsorder är inlagda så är detta ett mycket preliminärt delårsresultat och prognos. IT-nämnden är fortfarande beroende av och påverkas mycket av att löpande få information om upplupna kostnader i den fem kommunernas ekonomisystem som vidarefaktureras till it-nämnden. En del i underlaget av det som vidarefaktureras är sådant som ska periodiseras även över årsskiftet. Det här medför en svårighet i att kunna lämna tydliga prognoser så här pass tidigt efter månadsskiftet.

Barnrättskonsekvenser
IT-Centrum har under året rapporterat om svårigheter med leveranser av hårdvara till våra verksamheter. Våra leverantörer har i vissa fall väldigt långa leveranstider och IT-Centrum vidtar alla de åtgärder som kan göras inom ramen för de avtal som upphandlats. Fördröjningar i leveranser av hårdvara påverkar elever negativt eftersom det riskerar försena införandet av 1:1.

Ekonomiska konsekvenser och finansiering
Inga direkta konsekvenser av det preliminära delårsresultatet.

Beslutsunderlag
- Handläggarens tjänsteutlåtande
- Preliminär delårsrapport 2021

Beslutet skickas till

- Kommunstyrelsen Tierps kommun
- Östhammars kommun
- Älvkarleby kommun
- Heby kommun
- Knivsta kommun
- IT-Chef, IT-Centrum

§ 16
Dnr 2021/7

Plan för IT-nämndens ekonomi och verksamhet 2022-2024

Beslut
IT-nämnden föreslår kommunstyrelsen hemställa kommunfullmäktige besluta

att anta Plan för IT-nämndens ekonomi och verksamhet 2022-2024.

Sammanfattning av ärendet
Under 2022 planeras samsourcing av de fem kommunernas it-stöd, två av kommunerna har idag outsourcad it-drift.
Den tre serverplattformara är ålderstigna och leverantörerna har svårt att få fram reservdelar, ett byte är oundvikligt. I det läget är en gemensam redundant it-miljö det driftsekonomiskt mest fördelaktiga.
IT-säkerheten behöver skärpas och stabiliteten av driften säkras. IT-Centrum och de fem kommunerna har under de sista 18 månaderna upplevt störningar vid ett flertal tillfällen. IT-Centrum behöver minimera möjligheterna till extern påverkan av våra system och vår information. Bättre verktyg behöver införskaffas för att kunna upptäcka och hindra yttre påverkan.

Beslutsmotivering
IT-nämndens budget föreslås som grund att öka med 3,21% för att täcka de ökande licenskostnaderna samt en förstärkning av it-säkerheten. Detta fördelas med 1% uppskrivning av medlemsavgifterna, 1% uppskrivning av kommunspecifika avgifter och 9% uppskrivning av it-tjänsteavtalet.

Utöver det så bör 3 miljoner läggas för Knivsta och Hebys flytt från extern leverantör till egen regi. Detta är en uppskattning baserad på den kostnad om 3,2 miljoner som 2017 lades på flytten från Axian till Advania. Det här bör vara den sista flyttkostnaden.

Den serverpark (3 platser: Östhammar, Tierp, Stockholm) som de fem kommunerna nyttjar är gammal och behöver omgående bytas ut. Driftsstörningar har skett och riskerna för ett haveri ökar. En budgetoffert pekar en hyra på ca 6,7 miljoner om året under fem år.

Barnrättskonsekvenser
IT-Centrum har under året rapporterat om svårigheter med leveranser av hårdvara till våra verksamheter. Våra leverantörer har i vissa fall väldigt långa leveranstider och IT-Centrum vidtar alla de åtgärder som kan göras inom ramen för de avtal som upphandlats.

Ekonomiska konsekvenser och finansiering
Digitaliseringen och Covid-19 driver volymer både vad gäller nya lösningar och system samt ärenden och enheter, detta medför att licenskostnaderna stiger. Klientvolymer är den faktor som till absolut störst del inverkar på it-nämndens utfall och kommande budgetar.

Beslutsunderlag
- Handläggarens tjänsteutlåtande
- Plan för IT-nämndens ekonomi och verksamhet 2022-2024

Beslutet skickas till
- Kommunstyrelsen Tierps kommun
- Östhammars kommun
- Älvkarleby kommun
- Heby kommun
- Knivsta kommun
- IT-Chef, IT-Centrum

IT-Centrum, KA-rapport, augusti 2021

Heby kommun, Christina Björses

Kommunövergripande

Digitaliseringsstrategin är antagen av KF, arbete med handlingsplan påbörjas under hösten 2021.

KS har avsatt utvecklingsmedel för digitalisering, respektive förvaltning avgör vilka resurser som bör rekryteras.

SamSourcing-projektet rullar på, ITC påminner om vikten av att ha systemförvaltningsmodellen klar inom kommunerna till dess att det skall påbörjas flytt av system/data.

I den kommande upphandlingen av hårdvara (datorer och tillbehör), kommer samtliga förvaltningar få möjlighet att inkomma med önskemål om produkter för sin verksamhet. Påbörjas under hösten 2021.

Under hösten kommer även Windows 20H2 rullas ut på samtliga klienter i Heby och Knivsta, de förberedande tester som genomfördes under våren har fallit ut väl.

Verksamhetsspecifikt

Barn och utbildningsförvaltningen

Det har varit stora problem under våren/sommaren gällande synkning av användarkonton mellan IST och AD:t. Felsökning har även försvårats av behörighetsproblematik i att registrera en felanmälan hos IST. Arbete med att försöka reda ut dessa problem pågår, Advania är med och stöttar/driver frågan gentemot IST.
Diskussion om huruvida elever ska kunna få köpa loss iPads efter avslutad skolgång är åter aktualiserad. IT-Centrum har lämnat över ett förslag på tillvägagångsätt för beslut hos förvaltningen, som är ägare av utrustningen.
Viss problematik uppstod vid utskrifter från Mac till de nya skrivarna, berodde bland annat på att informationen kom sent till användarna. ITC tar med sig kritiken och ser till att undvika dessa missförstånd framöver. Generellt är upplever förvaltningen att leverantören (Nordlo) är mindre kunnig inom frågor där Mac berörs.

Central förvaltning

Implementation av diarium tillsammans med Tierp och Älvkarleby är påbörjad, nytt diarium ska vara på plats under december 2021 för samtliga kommuner. Ann W (Heby) håller i projektet för samtliga kommuners införande, undertecknad stöttar från ITC.
E-arkivs införandet rullar på, målsättning att börja flytta över information till e-arkivet under hösten 2021.
Ny ekonomichef, Bo Strömquist, börjar i oktober, han efterträder Ylva Opard som slutade i juni.

Samhällsbyggnadsförvaltningen

En resurs för stöttning vid införandet av Digitala detaljplaner (lagkrav 1 januari 2022) är under rekrytering.

Förvaltningen är även glada att nu ha fått tillgång till Teams-möten.

Vård och omsorgsförvaltningen

Implementationen av Viva fortskrider, förväntad skarp drift är Q2 2022.

Systemet Prator, som används vid kommunikation med Region Uppsala, kommer att ersättas med Cosmic Link. ITC deltar med teknikkompetens för att undanröja ev. problem i samband med skarp drift under hösten.

Bygget av det nya Vårdboendet löper på, ITC kallas till möten vid behov.

Hebyfastigheter/Hebygårdar

Upphandlingen av ekonomisystemet ligger i slutfas för tilldelning.

Upphandlingen av Fastighetssystem fick dras tillbaka och förtydligas, kommer ut igen under hösten.

Övrigt

Sommaren har avlöpt utan större problem, kommunerna utsattes för en mindre DDOS-attack, tack vare det förbättringsarbete som genomförts under våren påverkades inte användarna.

Rensning av gamla hem-kataloger och mejlkonton fortlöper i samverkan med chefer och digitaliseringsstrategen.

KA-rapport Knivsta kommun

Andra kvartalet 2021 präglades av många pågående projekt både inom kommunen och dess olika kontor och också inom IT-centrum – där kommunen får en stor påverkan.

Kommunövergripande

- Nya moduler Stratsys – kräver införande av stark autentisering
    - Införande och tester gjordes under våren av den ADFS-lösning som har valts. Breddinförande av två-stegs autentisering ska ske under hösten
- Verksamhetsbeställare – ett tiotal pilotpersoner under februari och mars för att efter det byggas ut för hela kommunen.
    - Testperioden med pilotpersonerna har fungerat väldigt bra, utökning av verksamhetsbeställare fortsätter nu under hösten

IT-Centrum

- Plattformsbyte till M365
    - Knivsta och Heby ligger i tenant CLANit. Byte av tenant till Havsörn ligger i projektets del 2.0.
- MIM/FIM – Identitetsprojektet
    - Stoppat med anledning av budgetläget
- Inventering Ipads
    - Ett stort jobb har startats upp med att inventera alla Ipads i kommunen, inventeringen ska vara klar sista september 2021

Vård- och omsorgskontoret

- ”Viva” nytt verksamhetssystem för Vård och omsorg
    - Övergått från införande till skarpt drift

Kommunledningskontoret

- Införande av e-arkiv – ”Ciceron” från Visma
    - Sårbarhetstester har genomförts – åtgärder måste genomföras
- Uppgradering Public 360
    - Versionsuppgraderings-projektet avslutat

Kultur- och fritidskontoret

- Boknings – och föreningsbidragsstödsystem ”MEBYOU” för kultur- och fritidskontoret
    - Det jobbas intensivt med att få ordning på fakturerings- och bokföringsfilerna

Utbildningskontoret

- Digitala prov i skolan
    - Ett arbete har startats av IT-Centrum för att genomlysa skolans IT-miljö utifrån Skolverkets beslut att från och med 2024 genomföra de centrala proven som digitala prov.

Printupphandling

Utrullningen av nya skrivare/kopiatorer är klart. Support- och serviceorganisation uppsatt hos leverantören Nordlo, dit verksamheterna ska anmäla alla sina support- och serviceärenden.

Med anledning av pandemin då många av medarbetarna har jobbat hemifrån har detta medfört en positiv inverkan på att antalet utskrifter har minskat till antalet.

Windows 10 ver 20H2

Projektet för uppgradering av Windows 10 till version 20H2 startades upp under våren. För att säkerställa en smidig och säker uppgradering av kommunernas (Knivsta och Heby) hela datorbestånd till 20H2, har tester genomförts på olika medarbetargrupper inom flera kommunala verksamheter och också testuppgraderingar har genomförts på datorer med olika generationer av det som finns ute i kommunens verksamheter.

Projektet leds intern för Heby och Knivsta av Mattias Fors. Veckoavstämningsmöten mellan projektledarna (Mattias Svensson Advania och Mattias Fors IT) och KA.

Leveranstider

Fortfarande osäkra leveranstider på klienter, mobiltelefoner och tillbehör. En del eftersläpningar från nedstängda fabriker i Asien under pandemin men också en metallbrist för att tillverka de olika komponenterna som finns i våra klienter och mobiltelefoner - är orsakerna.

Lånedatorer

IT-centrums lokalkontor administrerar de lånedatorer som nu finns på plats, för kommunen att låna vid behov. Nya datorer har köpts in av kommunen för utlåning till ADM och bra begagnade datorer och Ipads sparas för en lånepool till EDU. Kommunen har tagit fram riktlinjer för vad som gäller vid utlåning.

Övrigt

En ny idrottshall, Adolfsbergshallen i Alsike ska byggas under hösten, där har IT-Centrum Nät och IT-kontoret lokalt varit med i delar av projekteringen gällande fiber och utrustning inne i anläggningen för att få den så trådlös som möjligt.

Jag och gänget på IT-kontor känns nu mer och mer som vi har en naturlig plats i kommunens arbete med IT och digitalisering, en härlig utveckling!

KA Annica Avegård

IT-Centrum, KA-rapport augusti 2021

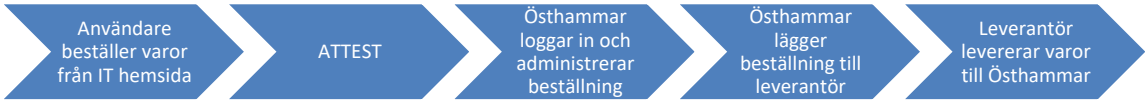
Östhammar, Kimmo Hallerström

Kommunövergripande

Rådande Corona pandemi gör att de flesta i Östhammar arbetar fortsatt hemifrån.

Det arbetas för fullt i två områden med integration av inköp av varor till Östhammars kommuns ekonomisystem; Raindance.
Målet är att Östhammar kommer själva kunna logga in på Raindance och beställa datorer, skärmar, tillbehör och mobiltelefoner (istället för att beställa med hjälp av IT-Centrum). Detta kommer innebära kortare ledtider från dagens modell (se process före och efter) och att utbildningsansvaret av inköp även hamnar i kommunens ägo;

IDAG BESTÄLLNING (Förenklad beskrivning!):

IMORGON BESTÄLLNING (Förenklad beskrivning!):

IT-Centrum och Östhammars kommun frigör tid för att fokusera på andra områden med den nya processen.

EXE projekt (gäller samtliga 5 kommuner) så är bilagan klar för samtliga kommuner, där det stora arbetet ligger i att städa upp i alla kommunernas datorparker, variationer i form av otydliga placering av datorer, kostnadsställen som är felaktiga. Stort arv av oreda i olika grader inom alla kommuner som behöver städas upp i samråd mellan IT och kommuner.

Verksamhetsspecifikt

Sektor Omsorgs krav om ändring i MDM system för att enklare kunna skjuta ut appar till mobiltelefoner är igång där första ändringar och tester har genomförts lyckat. Som ovan så kommer processen för att skjuta ut appar simplifieras kraftigt som kommer frigöra tid för verksamhet och IT i slutändan;

IDAG SKJUTA UT APPAR (Förenklad beskrivning!)

IMORGON SKJUTA UT APPAR (Förenklad beskrivning!)

Sektor bildning har vi dokumentation på plats för att framöver se rutin kring skolans IT-arbetsplats och molnlagring (OneDrive), det handlar om att finna testpersoner som är villiga att testa den nya funktionen för att sen i det längre perspektivet få samtliga och elever mot OneDrive lagring. Potential om att avveckla stor andel gammal hårdvara, mer rättssäkert och mindre risk för incidenter i samband med detta.
Vi arbetar sakta men säkert i sakfrågan.

Övrigt

Kommunens omorganisationsarbete i IT-hänseende ligger i pausläge ännu (ny G: struktur mfl) där vi inväntar på input om när vi kan starta igång detta arbete.

IT-Centrum, KA-rapport augusti 2021

Tierp, Stefan Persson

Kommunövergripande

Printprojektet: Har genomförts och rullade på bra ,blev klart i början på juli,
Det har kommit in en del ärenden och synpunkter på diverse strul och funktioner man upplevs saknas.
Det har rapporterats till Nordlo och till projektledaren**.**

Tutus: Har man valt att avropa för säkra digitala möten. Informationstexter jobbar Jenny med att skriva för dom ska använda sig av tjänsten, både internt och externt. Det kommer att bli möjligt att ansluta sig till Tutus både med Bank ID och utan bank ID, men det är inte klart ännu. Mötet skapas på webben och då skapas en länk som man ansluter sig. Om man vill ansluta sig mobilt behöver en app laddas ner. Men det har kommit in frågor kring avropet så upphandlingsenheten ser över detta.

E-tjänster: några nya e-tjänster har tagits fram

- Ansökan om specialkost och anpassad kost
- Lån av personlig elevdator/läsplatta
- Anmäla fel eller förlust av personlig elevdator/läsplatta
- Ansökan om skolskjuts och elevresa)

Mobiltelefonupphandlingen: Är nu klar. Tilldelning till Techstep. Avtal börjar gälla 1 juni. Verksamheterna ska kunna beställa mobiler via Proceedo.

Smartsign: Dialog har förts i beredningsgruppen inför central e-styr, Helena tar det vidare och DSG tar fram ett förslag på hur det ska hanteras , Licensen har förlängts ytterligare en månad till den sista oktober**.** Det är även tydliggjorts att IT-Centrum ej ska ansvara för systemet.
KA i Tierp och Östhammar har haft möte ang hur vi idag hanterar det och hur vi kan avsluta hanteringen av systemet för överlämning till verksamheterna.

Produktråd: Det har nu beslutats att det blir ett produktråd, det består av IT centrum, upphandling enheten och DSG. Det ska även utses en referensgrupp. Här diskuteras IT upphandlingar och verksamhetsbehov kring upphandlingarna.

AV-utrustning: Man kommer åter igen att börja se över kommunens konferensrums vad som behövs göras och vad det kan bli för kostnader för detta. Det gjordes en inventering för ett år sen.

Verksamhetsspecifikt

Omsorg

Bygget av äldreboendet Bofinken rullar på, IT-centrum har haft möten kring nät.
Det ska även bli möten kring AV-utrustning och Print inom den närmsta tiden. Inflyttning beräknas i november.

Upphandling av nytt trygghetslarm är på gång.

Planeringen för nyckelfri hemtjänst pågår.

Viva Omsorgs app infördes innan sommaren.

Barn och utbildning

Den 23 augusti är målet att vi ”officiellt” ska informera VH (vårdnadshavare) i grundskolan om 1-1 satsningen. I ett Unikum utskick länkar vi bl.a. till den nya infosidan på tierp.se där VH kan läsa mer om satsningen, se frågor&svar samt godkänna användarvillkoren för att deras barn får ta hem enheten (godkännande görs i E-tjänsten SelfPoint)
Godkännande och anmälan om skada/förlust av enhet görs också av VH i SelfPoint.
Infosidan: https://www.tierp.se/tierp.se/forskola-och-utbildning/skolbarn-6-16-ar/personlig-digital-enhet.html

När det gäller iPads så är de flesta utkörda till respektive skola och kan delas ut till elever efter vad skolan beslutar.

Det råder ett underskott på datorer främst på Aspen, Ol Anders och Örbyhus. För att få en klar bild över situationen ,en lista är beställd över datorer/skola.
Det finns 178 datorer (central inköpta) som ska fördelas ut men beslut har inte kunnat tas om hur många som ska till respektive högstadium innan vi får överblick av dataparken.

Det har varit en omställning med MiM projektet är att nyanställda fått ett till användarnamn utöver det de har till datorkontot. Detta nya anv. namn är det som krävs för att få inloggning till NE Läromedel.

Projektinförandet med IST avslutades innan midsommar. Nu är det support, drift och en restlista som det jobbas efter.
Delprojektet med användarkonton inför och efter läsåruppflytten som är 1:a juli gick in i ett intensivt skede.
Det är någon som är instabilt med få ut underlag från IST – även andra integrationer till Unikum och PMO beter sig konstigt.

Övrigt

MIM/FIM för admin är stoppat pga av budgetläget

Sam-sourcing projektet pågår för fullt.

IT-Centrum, KA-rapport 28 april t o m 27 augusti 2021

Älvkarleby kommun, Göran Söderberg

Kommunövergripande

Kommunen har påbörjat en utredning för att se över den totala användningen av molntjänster. Anpassningar kan krävas utifrån Schrems II. IT-Centrum medverkar i utredningen.

Ett projekt pågår för att införa ett nytt diariesystem. Alltsammans är ett gemensamt projekt för Heby, Tierp och Älvkarleby.

En första studie av tillvägagångssätt för att etablera ett e-arkiv har påbörjats. Alltsammans måste konkretiseras, sonderas och vägar framåt definieras. Sannolikt kommer en upphandling att krävas.

Under hösten kommer kommunens Digitaliseringsstrateg att via workshops ”dra igång” kommunens systemförvaltningsorganisation. IT-Centrum kommer att delta både med KA och personal från teknikorganisationen.

Arbetet med att dokumentera det uppstartade SamSourcing-projektet i ett direktiv och en plan har pågått. Dessutom arbetet med att ”bygga” själva projektet med organisation och arbetssätt. Projektet syftar till att bygga en gemensam IT-infrastruktur, IT-Drift och IT-Support för alla fem kommuner. Detta är en förutsättning för att fullt ut kunna dra nytta av den vidareutvecklade samverkan som kommunerna har ambition att uppnå. KA Älvkarleby är projektledare. Förutsättningar för projektet är att IT-nämnden fastställer IT-budgeten för 2022 samt att Digitalsieringsrådet tillstyrker direktiv och plan vid mötet i slutet av september.

Arbetet med kartläggning och slutlig placering av de nya MFP- (multifunction printer) skrivarna har pågått. Alltsammans kompliceras på grund av ombyggnationer och verksamhetsflyttar.

Under perioden har arbetet med att byta och returnera äldre arbetsplatsutrustning pågått. Alltsammans innebar att 95 datorer som fallit för åldersstrecket kunde returneras för destruktion.

Centralt E-styr hölls den 18 maj och den 16 juni. Två IKTu-möten har genomförts under perioden. KA har deltagit i en projektledarutbildning. Digitaliseringsstrategen och KA genomför planeringsmöten en gång per vecka.

Verksamhetsspecifikt

Kommunstyrelseförvaltningen

Inom kommunstyrelseförvaltningen arbetar man med ett antal initiativ där IT-Centrum varit med och stöttat. Några exempel:

- E-arkiv
- Nytt diariesystem
- Kartläggning av molntjänster
- PC-inventering
- Ekonomisk modell för MFP-skrivare

Lokalt E-styr hölls den 17 maj.

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Ett nytt lagersystem har driftsatts inom Serviceenheten.

Bygg och miljös arbete med en Digital samhällsbyggnadsprocess fortgår.

Leverans och installation av ny arbetsplatsutrustning har genomförts hos samtliga skolkök.

Vård- och omsorgsförvaltningen

Förvaltningen är i ett inledningsskede vad gäller upphandling av ett nytt verksamhetssystem. IT-Centrum kommer att delta i projektet.

Leverans och installation av ny arbetsplatsutrustning har genomförts inom Hälso- och sjukvård.

Förvaltningen önskar införa en modell för Systemförvaltning enligt PM3. Frågan är en verksamhetsfråga men PM3 ligger inte till grund för den modell som diskuteras som gemensam inom de fem kommunerna. Fortsättning följer.

Utbildningsförvaltningen

IT-Centrum har slutinstallerat programvaror på samtliga nya elevdatorer för skolorna Boda, Rotskär och Sörgärdet. Dessutom levererat ut dem till respektive skola.

AV-utrustning har beställts för att modernisera fyra klassrum på Rotskärsskolan.

Två IKTu-möten har genomförts under perioden.

Älvkarleby kommun | Knivsta kommun | Östhammars kommun – en del av Roslagen | Tierps kommun | Heby kommun

Plan för IT-nämndens ekonomi och verksamhet 2022 - 2024

IT-Centrum │815 80 TIERP │Telefon: 0293-21 80 00 │www.itcentrum.se

Innehållsförteckning

IT-nämnden 3
Ansvars- och verksamhetsområde 3
Utvecklingsförutsättningar 3
Nationell lagstiftning och styrande beslut 4
Mål och uppdrag 5
Digitalisering driver ökande volymer 6
Strategi - Samsourcing 6
Budget 7
Nämndens budget 8
Verksamhetens driftsbudget 8
Verksamhetens investeringsbudget 9
Fördelning av kostnader per kommun 9
Uppföljning 10
Nyckeltal 10
Bilagor 11
Referenser 11

IT-nämnden

Ansvars- och verksamhetsområde

Heby, Knivsta, Tierps, Älvkarleby och Östhammars kommuner inrättade en gemensam nämnd inom verksamhetsområdet IT den 1 januari 2019. Nämnden kallas IT-nämnden. IT-förvaltningen kallas IT-Centrum. Samverkansprojektets arbetsnamn var Cassiopeia (fem stjärnor). Tierps kommun är värdkommun och den gemensamma nämnden ingår som en del i värdkommunens organisation.
Nämndens ansvarsområde är övergripande strategiska och taktiska IT-frågor samt operativa IT-insatser för kommunerna enligt de definitioner och beslut som tas av nämnden.

Nämnden ansvarar för:

- Strategisk och taktisk utveckling av IT-relaterade områden
- IT-relaterad support/helpdesk
- Drift av kommunernas centrala servermiljö
- Att leda en referensgrupp för logistik relaterad till och inköp av kommungemensamma IT-produkter och -tjänster
- Hantering av telefonifunktionen enligt separata överenskommelser med varje kommun
- Inventarieadministration för IT-relaterade produkter, samt motsvarande stöd för inventarieadministration av förvaltningarnas verksamhetskritiska IT-system
- Förvaltningarnas kommunikationsnät
- Avtal som är en förutsättning för nämndens ansvarsområden

Dessutom har nämnden i uppdrag att vara stöd:

- I kommunernas digitala utveckling/digitala transformation
- För verksamheterna vid upphandling av förvaltningsspecifika IT-produkter och IT-tjänster, inklusive produkt- och modellval
- För förvaltningar vid IT-projekt och andra utvecklingsprojekt

Utvecklingsförutsättningar

Att bygga ett gemensamt ”Shared Service Center, SSC” genom projektet benämnt SAMsourcing är det som dominerar IT-Centrums verksamhet sedan våren 2021. Projektet är ytterligare ett steg i processen att slå samman IT-verksamheten för de fem kommunerna, med egen, intern IT-drift och support. Projektet kommer att under hösten 2021 och framförallt 2022 bygga helt nya förutsättningar för både it-drift och support, med en modern och framtidsanpassad teknisk infrastruktur som kan möta de fem kommunernas behov av kapacitet och prestanda. Genom projektet skapas möjligheterna till en fullt ut gemensam it-miljö, möjligheten till utökad samverkan i de fem kommunernas kärnverksamheter och därigenom skapas förutsättningarna som uttalats i visionen för IT-Centrum.

Strategin är att samsourca i gemensamma egna lösningar med egen personal och där så är lämpligt, ur ekonomiskt-, effektivitets- och säkerhetsperspektiv funktions-outsourca till underleverantörer.

Telefoni-projektet är slutfört i och med att även Östhammars kommun under våren 2021 implementerade den gemensamma lösningen som Telia levererar. Numera så kan infrastrukturen inom telefoni betraktas som en och samma för de fem kommunerna. Det förs samtal mellan vissa av medborgarkontoren/-centrum om ytterligare samverkan och stöd till varandra.
Även print-projektet går mot sitt slut, fyra av de fem kommunerna är i mål med övergången från den tidigare leverantören. Här kan man redan nu se en förändring i nyttjande av utrustningen, både antalet enheter samt utskrifter minskar. Givetvis spelar pandemin en roll, men man kan även se vissa förändringar i beteende hos användarna.

Två av IT-Centrums projekt är pausade fram till efter årsskiftet av ekonomiska skäl, det är MIM-projekt samt Office 365, dock är ”TEAMS meetings Only” infört. Genom de gemensamma projekten och upphandlingarna har IT-Centrum fortsatt arbetet med ett av målen i regeringens digitaliseringsstrategi som samtidigt är en av grundorsakerna till it-nämndens existens: *digital infrastruktur*.
Under 2021 startas nu arbetet med den kommande klientupphandlingen upp, målet är att nytt avtal skall gälla från sommaren 2022 då nuvarande avtal upphör.

Arbetet med att etablera ett gemensamt 10 gigabits-nät mellan de fem kommunhuvudorterna pågår, detta är en förutsättning för ytterligare samverkan och en viktig del i Samsourcingprojektet. Ytterligare en viktig del i Samsourcing-projektet är ”datacenter”. Preliminärt slutdatum för etableringen av ”datacenter” är satt till den 1 april 2022. Det här innebär en gemensam servermiljö för de fem medlemskommunerna. Den nya lösningen ska byggas i en konsoliderad och säker arkitektur som även ger möjligheter att på sikt skapa en hybridlösning med egen och inhyrd kapacitet. Strategin är att de närmaste 3-5 åren gradvis införa molntjänster, då företrädesvis svenska molntjänster för serversystemen.

Nationell lagstiftning och styrande beslut

I delbetänkandet om Säker och kostnadseffektiv it-drift [1] pekar utredarna på de möjligheter som uppstår genom Shared Service Center,SSC, detta är något som IT-Centrum skapar och genom det arbeta som läggs ned på gemensamma upphandlingar och samordnade processer.

IT-förvaltningen arbetar vidare med att på olika sätt stödja målen i Agenda 2030 i de fem kommunerna. Sedan våren 2020 och till idag har en enorm förändring och utveckling av vardagen skett när det gäller resfria möten och samverkan över organisationsgränserna. De demokratiska församlingarna har byggt en ny kompetens och en förståelse av möjligheterna och begränsningarna med digitaliseringen under det sista året. De yrkesgrupper som vill locka till sig framtida arbetskraft måste tillåta digitalpendling, med en avvägd mängd kontorsarbete och ”där du är”-arbete. Tid och plats minskar i betydelse.

Den påverkan som covid19-virusets spridning har haft på digitaliseringen och på distansarbete har omvittnats i både tidningar och tv. Där har både lyft fram möjligheterna med och pekat på bristerna inom digitaliseringen. IT-Centrum förbereder nu för en gradvis

[1] https://www.regeringen.se/48efac/contentassets/10a3aff9f8b847b48b35036d0907439e/saker-och-kostnadseffektiv-it-drift--rattsliga-forutsattningar-for-utkontraktering-sou_2021_1

återgång till vad vi kallar 5-2 metoden. *Av fem arbetsdagar tillbringas två eller tre dagar på kontoret, övrig tid på distans.*
Att förutspå vad som kommer att ske ”post-corona” är svårt, men en kvalificerad gissning är att resfria möten kommer att minska något för att sedan etableras på en nivå som ändock är flerdubbelt högre än innan pandemin. Vår strävan efter att stödja kommunernas verksamheter och skapa möjligheter för samverkan mellan kommunerna kommer att påverkas positivt av ovanstående. IT-förvaltningen arbetar för att eliminera tid och plats som hinder för rationell samverkan mellan de fem kommunerna.

Välfärdskommissionen presenterade i december 2020 en avsiktsförklaring mellan regeringen och SKR om ökad digitalisering och minskat it-krångel. Ökad digitalisering är i huvudsak kärnverksamheternas uppdrag att genomföra, dock med IT-Centrums stöd. Vad gäller minskat it-krångel så vilar det tungt på it-förvaltningen. Här behöver investeringar göras i verktyg som underlättar den dagliga hanteringen av den stora ökning av enheter och systemstöd som verksamheterna skaffat sig under de senaste två, tre åren. Ett bättre stöd minskar inte bara it-krånglet, det stärker it-säkerheten.

Mål och uppdrag

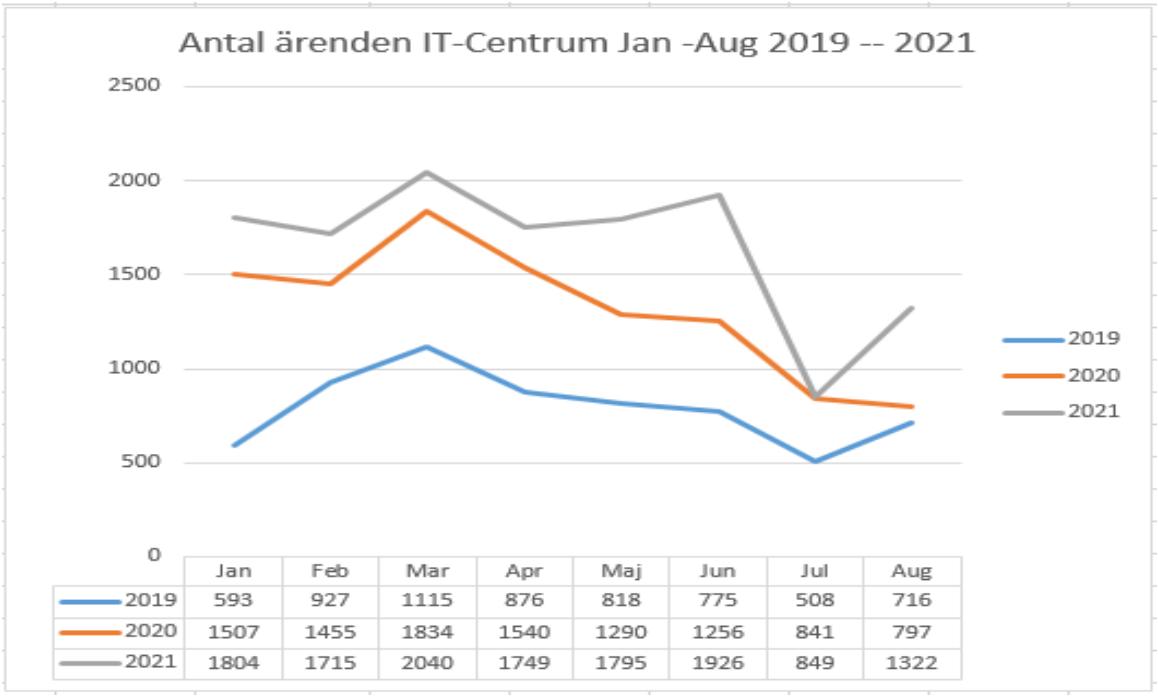
Som nämnts i inledningen är IT-Centrums uppdrag nu att konsolidera it-infrastrukturen och att samsourca it-driften och supporten för de fem kommunerna. Under denna process ska organisationen även undersöka om det finns lämpliga delområden som kan utföras effektivare av en extern underleverantör.
Strategin är att de kontakter som ligger närmast kärnverksamheterna; support, kundstöd, utveckling samt applikationsdrift ska finnas i egen regi. Under dessa delområden kan det finnas lämpliga funktionsområden som en extern partner kan utföra effektivare. Som exempel kan nämnas att IT-Centrum idag har print-processen, klient- samt leveransprocessen och telefoni i extern regi eller via en tjänsteleverans. Vi har redan idag en gemensam telefoniplattform och skrivarmiljö för de fem kommunerna samt ett gemensamt licensavtal med Microsoft. Våra mål är nu att:

- Konsolidera till en redundant serverplattform
- Samverka i ett gemensamt AD
- Samverka i en gemensam Tenant
- Stärka it-säkerheten

Under de senaste månaderna har det blivit tydligt att IT-Centrum behöver investera i it-säkerheten. DDOS-attacker, fishing-mail och andra störningar sker numera regelbundet. Våra attackytor är både fler och större. Det digitala skyddet behöver stärkas kring kommunerna.

Digitalisering driver ökande volymer

Antalet klienter samt antalet ärenden försätter att öka under 2021 på ett oroande sätt. Siffrorna för supportärendena för årets första 8 månader pekar på en ökning med ytterligare dryga 25% efter förra årets redan kraftiga ökning. I de fem kommunerna så finns det strax under 23 000 datorer, ipads och smartphones. Digitaliseringen inom kommunerna är fantastisk och ger stora möjligheter för verksamheterna. IT-Centrum behöver förstärkas med framförallt bättre gemensamma it-verktyg för att kunna möta det ökande behovet.

	Jan	Feb	Mar	Apr	Maj	Jun	Jul	Aug
2019	593	927	1115	876	818	775	508	716
2020	1507	1455	1834	1540	1290	1256	841	797
2021	1804	1715	2040	1749	1795	1926	849	1322

Strategi - Samsourcing

IT-centrum har som uttalad strategi att utföra det mest verksamhetsnära uppgifterna med egen personal och att utnyttja den erfarenhet och de volymer som en privat aktör kan ha genom att de servar flera kunder. Internt inom IT-centrum uttalas detta som ”högre upp i värdekedjan” och att vi strävar efter att upphandla och skapa partnerförhållanden med leverantörer. Det är en multisourcad strategi med egen beställarkompetens och ett nära och öppet förhållande med våra partnerföretag. IT-centrums personals unika kompetens, att ha både en *grundläggande kompetens* av detalj-planer, digitala portfolios och problematiken inom biståndsbedömning och att samtidigt ha ”IT” som sitt modersmål är vår USP(Uniqe Sales Point), vår unika fördel. Det finns egentligen ingen anledning för en kommun att ha en egen IT-organisation, om IT-medarbetarna inte förstår villkoren som t.ex. personalen på ett bibliotek arbetar under.

Verksamhetsförståelsen och att på rätt sätt kunna tolka och stödja verksamhetsutvecklingen är väsentligt för IT-centrum.

Budget

Budgeten för it-nämnden behöver justeras upp de kommande åren om förvaltningen ska kunna minska de störningar som verksamheterna drabbas av samt skapa möjligheter för gemensamma lösningar över kommungränserna i form av ytterligare samverkan. IT-Centrum ser fram emot det kommande samarbetet i ”C tillsammans”.

Från 2020 till 2021 justerades inte IT-Centrums budget upp med en enda krona. Den nya budgetmodellen som arbetats fram av ekonomidirektörerna i de fem kommunerna medför att en rörlig del för de kostnader som drivs av klientantal och ger kompensation mot ökade licenskostnader och utökat behov. I budgeten för 2020 lyftes ett varnande finger för det ökande antalet klienter i kommunerna. Från 2019 till 2021 har antal enheter i de fem kommunerna ökat från 14817 till 18534, en ökning på över 25%. Ökningen av klientantalet bedöms plana ut först 2024. Tillväxten för antalet enheter bedöms till: 2022 +9%, 2023 +4,5%, 2024 2,25%.
Framförallt är det skolans ”ett till ett” som nämnts i tidigare års budgetdokument som driver det ökade klientantalet, men även att övriga verksamheter digitaliserar och skaffar sig hand-enheter i form av mobiltelefoner, surfplattor eller bärbara datorer.

IT-nämndens budget föreslås som grund att öka med 3,21% för att täcka de ökande licenskostnaderna samt en förstärkning av it-säkerheten. Detta fördelas med 1% uppskrivning av medlemsavgifterna, 1% uppskrivning av kommunspecifika avgifter och 9% uppskrivning av it-tjänsteavtalet.

Utöver det så bör 3 miljoner läggas för Knivsta och Hebys flytt från extern leverantör till egen regi. Detta är en uppskattning baserad på den kostnad om 3,2 miljoner som 2017 lades på flytten från Axian till Advania. Det här bör vara den sista flyttkostnaden.

Den serverpark (3 platser: Östhammar, Tierp, Stockholm) som de fem kommunerna nyttjar är gammal och service och garantier slutar gälla. De tidigare investeringarna är avskrivna redan innan it-nämnden bildades. Vår it-driftsmiljö *behöver omgående bytas ut*. Driftsstörningar har skett och riskerna för ett haveri ökar. En budgetoffert pekar på ca 30 miljoner i investering eller en hyra på ca 6,7 miljoner om året under fem år. Här redovisas kostnaden för den nya servermiljön i driftsbudgeten nedan.

IT-nämndens kostnader och volymer drivs av den digitala utveckling som de fem medlemskommunerna genomför, därav följer it-nämndes kostnader de beställningar på fler enheter och nya it-lösningar som medlemskommunerna inför.

Nämndens budget

	Budget 2021	Redovisat 2021	Prognos 2021	Budget 2022	Budget 2023	Budget 2024
Intäkter						
Medlemsavgifter	33770	23189	31528	40809	47967	48926
Kommunspecifika Intäkter	15594	10396	13258	14322	2732	2786
IT-tjänsteavtal	18888	12592	24555	25016	26142	26730
Summa	68252	46177	69341	80147	76841	78442
Kostander						
Centrala Kostnader	33770	22601	31528	40809	47967	48926
Kommunspecifika kostnader	15594	8763	13258	14322	2732	2786
IT-tjänsteavtal	18888	14979	24555	25016	26142	26730
Summa	68252	46343	69341	80147	76841	78442
Summa	-	-166	-	-	-	-

Verksamhetens driftsbudget

IT-nämndens budget ökar under 2022 dels p.g.a. projektkostnaden för att samsourca it-driften för alla fem kommunerna, dels för att finansiera den nya gemensamma serverplattformen samt för att stärka it-säkerheten.

	ÅRSBUDGET Jan 22 - Dec 22
Taxor & avgifter	
Övriga intäkter	80 146 000,00 kr
Summa intäkter	80 146 000,00 kr
Personalkostnader	- 26 978 000,00 kr
Material	- 1 475 000,00 kr
Tjänster	- 49 24 700,00 kr
Övriga kostnader	- 630 000,00 kr
Kapitalkostnader	- 130 300,00 kr
Avskrivningar	- 1 300 000,00 kr
Nedskrivningar	
Summa kostnader	- 80 146 000,00 kr
RESULTAT	0 kr

Verksamhetens investeringsbudget

För att skapa möjligheter för samverkan kring en central serverlösning både för IT-Centrum och kärnverksamheterna krävs investeringar i kommunikation genom ett 10 Gigabitsnät mellan kommunhuvudorterna. Denna investering påbörjas under 2021 (4,3 miljoner) och slutförs under 2022.

Centrala Investeringar	**2022**	**2023**	**2024**
Central kommunikationslösning	800	1000	1000
Central servermiljö		2000	2000
Övrigt	500	500	500
Summa	**1 300**	**3500**	**3500**

Fördelning av kostnader per kommun

Den uppdaterade fördelningsnyckeln är enligt nedan.

	2022	**2023**	**2024**
Tierp	26,3%	26,3%	26,3%
Älvkarleby	9,8%	9,8%	9,8%
Heby	17,2%	17,2%	17,2%
Knivsta	21,5%	21,5%	21,5%
Östhammar	25,2%	25,2%	25,2%

Fördelning medlemsavgift per kommun avser beslutad fördelningsnyckel i procent multiplicerat med budget 2022 för medlemsavgifter.

Fördelning medlemsavgift	**2022**	**2023**	**2024**
Tierp	10773	12655	12908
Älvkarleby	4636	5337	5444
Heby	6759	7990	8150
Knivsta	8298	9837	10034
Östhammar	10341	12144	12387
Summa	**40807**	**47693**	**48922**

Kommunspecifika kostnader	**2022**	**2023**	**2024**
Tierp	**321**	324	331
Älvkarleby	**638**	645	657
Heby	**6952**	853	870
Knivsta	**6354**	853	870
Östhammar	**56**	57	58
Summa	**14322**	**2732**	**2786**

IT-tjänsteavtal	**2022**	**2023**	**2024**
Tierp	6579	6875	7030
Älvkarleby	2452	2562	2620
Heby	4303	4496	4598
Knivsta	5378	5621	5747
Östhammar	6304	6588	6736
Summa	**25016**	**26142**	**26730**

Total kostnad per kommun	2022	2023	2024
Tierp	17673	19854	20269
Älvkarleby	7726	8543	8721
Heby	18014	13339	13617
Knivsta	20031	16311	16651
Östhammar	16701	18789	19181
Summa	**80145**	**76837**	**78439**

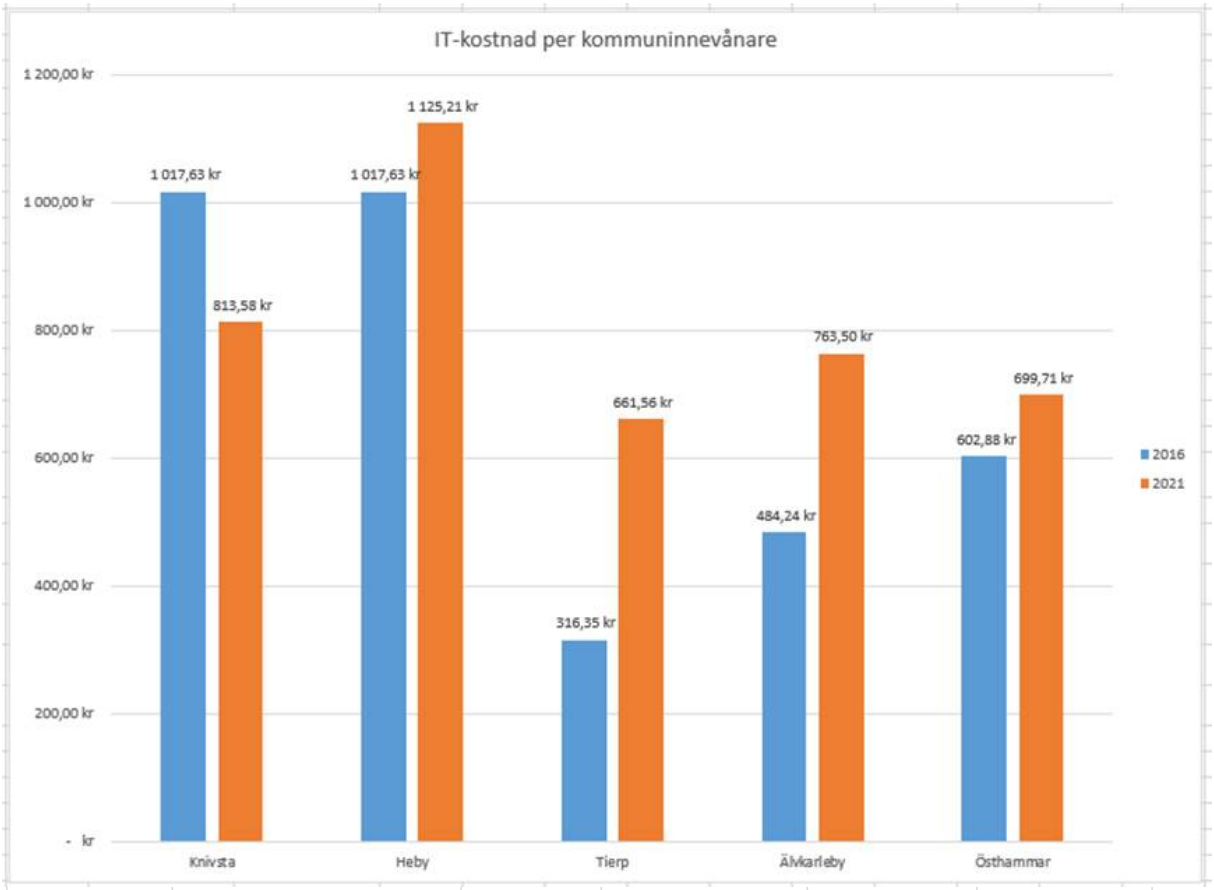
Uppföljning

Uppföljning av nämndens ekonomi sker enligt Tierps kommuns plan med månatliga uppföljningar, prognoser och delårsbokslut. Varje kundansvarig inom IT-förvaltningen har tagit fram underlag för respektive kommun. Dessa används för att uppdatera fördelningsnyckeln för IT-nämndens kostnader. Möten med ekonomicheferna i de fem medlems-kommunerna sker en gång per månad för att vi löpande ska följa utvecklingen. Redovisningen i Tierps ekonomisystem sker på ett sådant sätt att respektive medlemskommuns kostnader kan följas upp. Nyckeltal för kommunerna har tagits fram och kommer att jämföras både med andra IT-nämnder och inom de fem medlemskommunerna för att vi, om möjligt, skall hitta ytterligare områden att förbättra.

Nyckeltal

Övergripande nyckeltal per kommun 2020	Heby	Knivsta	Tierp	Älvkarleby	Östhammar	Summa(*medel)
Invånare, totalt antal	14 101	19 106	21 327	9 511	22 251	86 296
Årsarbetare, totalt kommunalt anställda, antal	962	1 009	1 713	708	1 739	6 131
Egentlig verksamhet i komunal regi, andel (%)	81%	71,3%	81,7%	82,10%	88%	81%
Tillgång till bredband om minst 100Mbit/s, andel(%)	66,3%	81,7%	59,5%	77,6%	68,2%	70,7%
Landareal, kvadratkilometer	1 167	282	1 540	222	1 475	4 686
Tätortsgrad (senaste mätning)	61%	72%	66%	90%	68%	71%
Källa: KOLADA						

Nyckeltal från den egna verksamheten	2019	2020	2021	Definition nyckeltal
IT-kostnad/ invånare totalt	765 kr	796 kr	791 kr	Årsomslutning IT-nämnd / invånarantal
IT-Investeringar som andel av verksamhetskostnader	0	1,05%	6,89% (prognos)	Investeringar / Årsomslutning IT-nämnd
IT-kostnad per användare	3 476 kr	i.u.	2 970 kr	Årsomslutning IT-nämnd / antal användare
Antal användare adm + utb	18752	i.u.	22978	Totalt antal användarkonton administration, elever, lärare, politiker
Antal klientutrustningar exklusive smartphones	14817	i.u.	18534	Totalt antal datorer , ipads
Antal klientutrustning(Adm + skola) / IT-tekniker	494	i.u.	639	Antal datorer och Ipads / IT-tekniker
S:a kommunanställda / IT-anställda	149	i.u.	152	Summa Kommunanställda /Totalt anställda IT
Källa: Egna nyckeltal				

IT-kost/capita	2016	Befolkning 2016	Budget 2016	Budget 2021	Befolkning 2021	2021
Knivsta	1 017,63 kr	17323	17628	15515	19070	813,58 kr
Heby	1 017,63 kr	13755	13997	15807	14048	1 125,21 kr
Tierp	316,35 kr	20744	6562	14121	21345	661,56 kr
Älvkarleby	484,24 kr	9445	4574	7267	9518	763,50 kr
Östhammar	602,88 kr	21822	13156	15542	22212	699,71 kr
Totalt	671,83 kr	83089	55822	68252	86193	791,85 kr

Bilagor

KA-rapport Augusti - Tierp
KA-rapport Augusti - Knivsta
KA-rapport Augusti - Heby
KA-rapport Augusti - Älvkarleby
KA-rapport Augusti – Östhammar

Referenser

https://www.regeringen.se/regeringens-politik/digitaliseringsstrategin/

https://www.kolada.se/

Inkom 2021-10-01
Dnr KS-2021-627
Dpl 042

TIERPS KOMMUN

SAMMANTRÄDESPROTOKOLL
IT-nämnden

2021-09-17

Tid och plats	17 september 2021, kl. 14:30 – 15:18, digitalt sammanträde
Paragrafer	12-16
Bevis om anslag	Anslaget sätts upp: 2021-10-01 Anslaget tas ner: 2021-10-23
Protokollets förvaringsplats	Kommunhusets arkiv, Centralgatan 7, Tierp
Utses att justera	Marie Pettersson
Beslutande Ledamöter	Sara Sjödal (C), ordförande Marie Pettersson (S) Olof Nilsson (S) Anders Beckman (C)
Beslutande ersättare	Per Lindström (KD)
Övriga närvarande Ersättare	Viktoria Söderling (S)
Tjänstemän och övriga	Evelina Håkansson, nämndsekreterare Lars-Erik Andersson, förvaltningschef IT Linda Grundin, ekonom

2Underskrifter

Sekreterare

Evelina Håkansson

Ordförande

Sara Sjödal

Justerande

Marie Pettersson

Inkom 2021-10-01
Dnr KS-2021-627
Dpl 042

Innehållsförteckning

Paragraf	Rubrik	Dnr
	Upprop	
	Val av justerare	
§ 12	Godkännande av föredragningslistan	2021/2
§ 13	Information	2021/1
§ 14	Inkomna beslut och skrivelser	2021/3
§ 15	Preliminär delårsrapport 2021	2021/8
§ 16	Plan för IT-nämndens ekonomi och verksamhet 2022-2024	2021/7

Inkom 2021-10-01
Dnr KS-2021-627
Dpl 042

§ 12
Dnr 2021/2

Godkännande av föredragningslistan

Beslut
IT-nämnden beslutar

att godkänna föredragningslistan.

Inkom 2021-10-01
Dnr KS-2021-627
Dpl 042

§ 13
Dnr 2021/1

Information

Beslut
IT-nämnden beslutar

att godkänna informationen.

Sammanfattning av ärendet
Förvaltningschef IT, Lars-Erik Andersson, informerar om:

- Projekt
- Nuläge Kundansvariga
- Support & Statistik
- Upphandlingar
- Distansarbete
- Informationssäkerhet
- Organisation

Ordförande, Sara Sjödal (S) informerar om:

- Förvaltningschef IT, Lars-Erik Andersson, och ordförande, Sara Sjödal (C), har träffat revisionen i Tierps kommun. När granskningen av IT-nämnden är klar kommer den att skickas ut till respektive kommun.

Beslutsunderlag

- Handläggarens tjänsteutlåtande
- Presentation IT-nämnden 2021-09-17

Inkom 2021-10-01
Dnr KS-2021-627
Dpl 042

§ 14
Dnr 2021/3

Inkomna beslut och skrivelser

Beslut
IT-nämnden beslutar

att godkänna informationen gällande inkomna beslut och skrivelser.

Sammanfattning av ärendet
Följande beslut och tillhörande handlingar delges IT-nämnden:

- Knivsta kommun KS § 102 2021-05-24 Uppföljning internkontroll 2020
- Knivsta kommun Rapport - Uppföljning intern kontroll nämnder, styrelse bolag och gemensamma nämnder 2020 2021-04-19
- Knivsta kommun Bilagor nämnder och bolags sammanställning av uppföljning 2021-04-19
- Knivsta kommun Tjänsteutlåtande - Uppföljning av nämnders styrelser och bolagens interna kontroll 2020

Beslutsunderlag
- Inkomna beslut och skrivelser

Inkom 2021-10-01
Dnr KS-2021-627
Dpl 042

§ 15
Dnr 2021/8

Preliminär delårsrapport 2021

Beslut
IT-nämnden beslutar

att godkänna informationen gällande preliminär delårsrapport 2021.

Sammanfattning av ärendet
Delårsresultat är - 105tkr, och prognos för årets resultat 31/12 är 0 tkr.

Beslutsmotivering
I och med att informationen tas fram innan fakturasystem är stängt (10/9) och alla bokföringsorder är inlagda så är detta ett mycket preliminärt delårsresultat och prognos. IT-nämnden är fortfarande beroende av och påverkas mycket av att löpande få information om upplupna kostnader i den fem kommunernas ekonomisystem som vidarefaktureras till it-nämnden. En del i underlaget av det som vidarefaktureras är sådant som ska periodiseras även över årsskiftet. Det här medför en svårighet i att kunna lämna tydliga prognoser så här pass tidigt efter månadsskiftet.

Barnrättskonsekvenser
IT-Centrum har under året rapporterat om svårigheter med leveranser av hårdvara till våra verksamheter. Våra leverantörer har i vissa fall väldigt långa leveranstider och IT-Centrum vidtar alla de åtgärder som kan göras inom ramen för de avtal som upphandlats. Fördröjningar i leveranser av hårdvara påverkar elever negativt eftersom det riskerar försena införandet av 1:1.

Ekonomiska konsekvenser och finansiering
Inga direkta konsekvenser av det preliminära delårsresultatet.

Beslutsunderlag
- Handläggarens tjänsteutlåtande
- Preliminär delårsrapport 2021

Inkom 2021-10-01
Dnr KS-2021-627
Dpl 042

Beslutet skickas till

- Kommunstyrelsen Tierps kommun
- Östhammars kommun
- Älvkarleby kommun
- Heby kommun
- Knivsta kommun
- IT-Chef, IT-Centrum

Inkom 2021-10-01
Dnr KS-2021-627
Dpl 042

§ 16
Dnr 2021/7

Plan för IT-nämndens ekonomi och verksamhet 2022-2024

Beslut
IT-nämnden föreslår kommunstyrelsen hemställa kommunfullmäktige besluta

att anta Plan för IT-nämndens ekonomi och verksamhet 2022-2024.

Sammanfattning av ärendet
Under 2022 planeras samsourcing av de fem kommunernas it-stöd, två av kommunerna har idag outsourcad it-drift.
Den tre serverplattformara är ålderstigna och leverantörerna har svårt att få fram reservdelar, ett byte är oundvikligt. I det läget är en gemensam redundant it-miljö det driftsekonomiskt mest fördelaktiga.
IT-säkerheten behöver skärpas och stabiliteten av driften säkras. IT-Centrum och de fem kommunerna har under de sista 18 månaderna upplevt störningar vid ett flertal tillfällen. IT-Centrum behöver minimera möjligheterna till extern påverkan av våra system och vår information. Bättre verktyg behöver införskaffas för att kunna upptäcka och hindra yttre påverkan.

Beslutsmotivering
IT-nämndens budget föreslås som grund att öka med 3,21% för att täcka de ökande licenskostnaderna samt en förstärkning av it-säkerheten. Detta fördelas med 1% uppskrivning av medlemsavgifterna, 1% uppskrivning av kommunspecifika avgifter och 9% uppskrivning av it-tjänsteavtalet.

Utöver det så bör 3 miljoner läggas för Knivsta och Hebys flytt från extern leverantör till egen regi. Detta är en uppskattning baserad på den kostnad om 3,2 miljoner som 2017 lades på flytten från Axian till Advania. Det här bör vara den sista flyttkostnaden.

Den serverpark (3 platser: Östhammar, Tierp, Stockholm) som de fem kommunerna nyttjar är gammal och behöver omgående bytas ut. Driftsstörningar har skett och riskerna för ett haveri ökar. En budgetoffert pekar en hyra på ca 6,7 miljoner om året under fem år.

Inkom 2021-10-01
Dnr KS-2021-627
Dpl 042

Barnrättskonsekvenser
IT-Centrum har under året rapporterat om svårigheter med leveranser av hårdvara till våra verksamheter. Våra leverantörer har i vissa fall väldigt långa leveranstider och IT-Centrum vidtar alla de åtgärder som kan göras inom ramen för de avtal som upphandlats.

Ekonomiska konsekvenser och finansiering
Digitaliseringen och Covid-19 driver volymer både vad gäller nya lösningar och system samt ärenden och enheter, detta medför att licenskostnaderna stiger. Klientvolymer är den faktor som till absolut störst del inverkar på it-nämndens utfall och kommande budgetar.

Beslutsunderlag
- Handläggarens tjänsteutlåtande
- Plan för IT-nämndens ekonomi och verksamhet 2022-2024

Beslutet skickas till
- Kommunstyrelsen Tierps kommun
- Östhammars kommun
- Älvkarleby kommun
- Heby kommun
- Knivsta kommun
- IT-Chef, IT-Centrum

Inkom 2021-10-01
Dnr KS-2021-627
Dpl 042

TIERPS KOMMUN

Preliminär delårsrapport IT-centrum

Inkom 2021-10-01
Dnr KS-2021-627
Dpl 042

Innehållsförteckning

Driftrapport 3
Investeringsrapport 4
Uppföljning särskilda uppdrag 5
Kommun och inflytande 5
Bo, trafik och miljö 5
Omsorg och stöd 5
Kommunen som arbetsgivare 5

Inkom 2021-10-01
Dnr KS-2021-627
Dpl 042

Driftrapport

Drifttabell verksamheter

Enhet	Årsutfall 2020	Årsprognos	Årsbudget	Årsavvikelse	Periodutfall	Periodavvikelse
Intäkter	67 539	69 461	68252	1 209	46 177	675
Kostnader:						
IT-administration	-5 617	-7 165	-6 156	-1 009	-5 634	-1 529
IT-Drift	-57 511	-38 035	-22 330	-15 705	-24 837	-9 950
Förvaltningsstöd	-4 411	-6 500	-6 953	453	-4 246	389
Nät		-8 419	-11 458	3 039	-5 027	2 612
Support		-9 342	-21 355	12 013	-6 538	7 698
Summa verksamheten	**0**	**0**	**0**	**0**	**-105**	**-105**

Kommentar till drift

Lönekostnaderna prognosticeras bli högre än budget p.g.a. ersättningsrekryteringar av långtidssjukskriven personal samt vikariekostnader.

Avgifterna för telefoni minskar i och med det nya upphandlade avtalet med Telia. Kostnaderna för serviceavtal och licensavtal har ökat i och med ökande volymer av klienter(pc,ipads) och utökat nyttjande av digitala lösningar. Kostnaden för det nya avtalet med Microsoft för alla fem kommunerna ökar till över 12 miljoner.

Konsultkostnaderna i de utvecklingsprojekt som drivits för att på sikt minska administrationen kring våra konton(MIM) samt införandet av TEAMS och Office 365 underskattades. Komplexiteten av skolans lösningar kring kontohanteringen har drivit upp kostnaderna. Projektet är nu pausat för att undvika ett negativt årsresultat.

Inkom 2021-10-01
Dnr KS-2021-627
Dpl 042

Investeringsrapport

Investeringstabell verksamheter

Enhet	Årsutfall 2020	Årsprognos	Årsbudget	Årsavvikelse	Periodutfall	Periodavvikelse
Administration	0	0	-500	0		333
Drift	-714	-3 100	-5 000	0	-438	2 895
Nät	0	-4 300	-3 000	0	-977	1 023
Support	0		-100	0		67
Summa verksamheten	**-714**	**-7 400**	**-8 600**	**0**	**-1 415**	**4 318**

Kommentar till investeringar

Arbetet med 10-gigabitsnätet mellan kommunhuvudorterna pågår. Inköp av 2 nya brandväggar i varje kommun samt Coreswitchar, 2 st per kommun.: Prognos 4300 tkr
IT-Drift: Ny backup-lösning VEEM, Prognos 2600tkr
IT-Drift: Loggserver: 500 tkr

Inkom 2021-10-01
Dnr KS-2021-627
Dpl 042

Uppföljning särskilda uppdrag

Enligt följande färger kan vi utläsa om ett särskilt uppdrag är

- Ej påbörjad
- Pågående
- Klar

Kommun och inflytande

Status	Särskilda uppdrag
	6.1.c Digitaliseringstakten inom kommunens verksamheter ska öka för att uppnå bättre service gentemot medborgare, verksamhetseffektivisering samt ge möjligheter för nya servicelösningar. *IT-Centrum stödjer ”verksamhetsutveckling genom digitalisering” både i den av verksamheten efterfrågade projekten och genom de förbättringar som hela tiden görs i IT-infrastrukturen. Goda exempel under det sista året är den gemensamma digitala telefonilösningen för fem kommuner samt ny gemensam lösning för utskrift, kopiering och scanning.*
	6.1.k.x Inrätta generella KS-medel under kommundirektören som enbart kan tas i anspråk efter särskilt beslut i kommunstyrelsen under året. De generella KS-medlen är avsedda att under 2021 och 2022 användas till att dämpa negativa effekter som tillkommer under året orsakade av den pågående pandemin (exempelvis skattebortfall, ökad arbetslöshet och ökade kostnader för försörjningsstöd) som inte täcks upp av statliga medel. *En projektledarutbildning genomförs under året med ca 70 deltagare från många av kommunens olika verksamheter. I samband med det så har kommunens projektmodell reviderats.*
	6.1.l.x Inrätta samverkansmedel som under 2021 används till att möjliggöra samverkan med kommuner och regionen för att minska sårbarheten och på sikt spara resurser. I detta ingår uppstart och utveckling av ytterligare samverkansområden eller uppbyggnad av gemensam infrastruktur/system för att ta bort identifierade hinder för samverkan inom exempelvis C-tillsammans.

Bo, trafik och miljö

Status	Särskilda uppdrag
	6.3.a Kommunens resepolicy ska revideras i syfte att minska behovet av resande och minska tjänsteresornas klimatpåverkan. Klimatpåverkan vid tjänsteresor ska mätas och system med klimatkompensation alternativt klimatväxling ska införas. *IT-Centrum möjliggör digitala möten via skype, TEAMS och Zoom för verksamheten och politiken. IT-Centrum följer utvecklingen och tar löpande fram utrustning som ska passa de förändrade behoven av möten.*
	6.3.c Källsortering av avfall ska införas i kommunens samtliga verksamheter. *IT-Centrum har via sina leverantörer under fler år återbrukat eller återvunnit alla återlämnade klienter.*

Inkom 2021-10-01
Dnr KS-2021-627
Dpl 042

Omsorg och stöd

Status	Särskilda uppdrag
▬	6.6.k.x Hälsomedel: Inom det gemensamma vårdomställningsprogrammet Effektiv och nära vård är en viktig del förstärkt geografiskt hälsouppdrag som är lagt till Tierps vårdcentrum med bäring på att kommunens invånares ohälsotal är högt. Det är viktigt att gemensamt arbeta med åtgärder via detta område inom samverkansstrukturerna mellan regionen och kommunen. Hälsomedlen är avsedda att användas för insatser och utvecklingsdelar som sker under 2021 och 2022 och är av engångskaraktär men som lägger grunden för ökad hälsa. Inom hälsomedlen ingår också en matchning av regionens arbete med cykelturism där kommunen tillsammans med regionen ska ta fram en åtgärdsplan för ökad cykelbarhet. Detta kommer tillgodose det behov som såväl medborgardialogerna inom översiktsplaneområdet lyft som sommarens erfarenheter från hemester och att det finns ett stort allmänintresse kring hälsofrämjande aktiviteter.

Kommunen som arbetsgivare

Status	Särskilda uppdrag
	6.7.d Alla verksamheter ska verka för att möjliggöra för fler deltidsbrandmän (RIB) bland kommunens medarbetare. *IT-Centrum har medarbetare som även är deltidsbrandman.*
	6.7.e Kompetensbaserad rekrytering ska genomsyra alla verksamheter för att rekrytering alltid ska basera sig på det behov som finns vid rekryteringstillfället. *Speciell intervjumall har tagits fram för it-centrum. Vid rekrytering av chef senast användes verktygen ”Jobmatch” samt ”Logic” med hjälp av Östhammar kommuns HR-avdelning.*
	6.7.h.x Kompetensutvecklingsmedel ska användas under året för kompetensutveckling för att rusta kommunens medarbetare samt bidra till att kommunen som arbetsgivare blir attraktivare. Helt enkelt en investering för framtiden. *Utbildningar inom nyckelområden sker löpande, både med externa utbildningar men även interna. Under det senaste året företrädesvis digital.*

Inkom 2021-10-01
Dnr KS-2021-627
Dpl 042

§ 15
Dnr 2021/8

Preliminär delårsrapport 2021

Beslut
IT-nämnden beslutar

att godkänna informationen gällande preliminär delårsrapport 2021.

Sammanfattning av ärendet
Delårsresultat är - 105tkr, och prognos för årets resultat 31/12 är 0 tkr.

Beslutsmotivering
I och med att informationen tas fram innan fakturasystem är stängt (10/9) och alla bokföringsorder är inlagda så är detta ett mycket preliminärt delårsresultat och prognos. IT-nämnden är fortfarande beroende av och påverkas mycket av att löpande få information om upplupna kostnader i den fem kommunernas ekonomisystem som vidarefaktureras till it-nämnden. En del i underlaget av det som vidarefaktureras är sådant som ska periodiseras även över årsskiftet. Det här medför en svårighet i att kunna lämna tydliga prognoser så här pass tidigt efter månadsskiftet.

Barnrättskonsekvenser
IT-Centrum har under året rapporterat om svårigheter med leveranser av hårdvara till våra verksamheter. Våra leverantörer har i vissa fall väldigt långa leveranstider och IT-Centrum vidtar alla de åtgärder som kan göras inom ramen för de avtal som upphandlats. Fördröjningar i leveranser av hårdvara påverkar elever negativt eftersom det riskerar försena införandet av 1:1.

Ekonomiska konsekvenser och finansiering
Inga direkta konsekvenser av det preliminära delårsresultatet.

Beslutsunderlag
- Handläggarens tjänsteutlåtande
- Preliminär delårsrapport 2021

Inkom 2021-10-01
Dnr KS-2021-627
Dpl 042

Beslutet skickas till

- Kommunstyrelsen Tierps kommun
- Östhammars kommun
- Älvkarleby kommun
- Heby kommun
- Knivsta kommun
- IT-Chef, IT-Centrum

Inkom 2021-10-01
Dnr KS-2021-627
Dpl 042

Älvkarleby kommun · Knivsta kommun · Östhammars kommun – en del av Roslagen · Tierps kommun · Heby kommun

Plan för IT-nämndens ekonomi och verksamhet 2022 - 2024

IT-Centrum │815 80 TIERP │Telefon: 0293-21 80 00 │www.itcentrum.se

Inkom 2021-10-01
Dnr KS-2021-627
Dpl 042

Innehållsförteckning

IT-nämnden 3
Ansvars- och verksamhetsområde 3
Utvecklingsförutsättningar 3
Nationell lagstiftning och styrande beslut 4
Mål och uppdrag 5
Digitalisering driver ökande volymer 6
Strategi - Samsourcing 6
Budget 7
Nämndens budget 8
Verksamhetens driftsbudget 8
Verksamhetens investeringsbudget 9
Fördelning av kostnader per kommun 9
Uppföljning 10
Nyckeltal 10
Bilagor 11
Referenser 11

Inkom 2021-10-01
Dnr KS-2021-627
Dpl 042

IT-nämnden

Ansvars- och verksamhetsområde

Heby, Knivsta, Tierps, Älvkarleby och Östhammars kommuner inrättade en gemensam nämnd inom verksamhetsområdet IT den 1 januari 2019. Nämnden kallas IT-nämnden. IT-förvaltningen kallas IT-Centrum. Samverkansprojektets arbetsnamn var Cassiopeia (fem stjärnor). Tierps kommun är värdkommun och den gemensamma nämnden ingår som en del i värdkommunens organisation.
Nämndens ansvarsområde är övergripande strategiska och taktiska IT-frågor samt operativa IT-insatser för kommunerna enligt de definitioner och beslut som tas av nämnden.

Nämnden ansvarar för:

- Strategisk och taktisk utveckling av IT-relaterade områden
- IT-relaterad support/helpdesk
- Drift av kommunernas centrala servermiljö
- Att leda en referensgrupp för logistik relaterad till och inköp av kommungemensamma IT-produkter och -tjänster
- Hantering av telefonifunktionen enligt separata överenskommelser med varje kommun
- Inventarieadministration för IT-relaterade produkter, samt motsvarande stöd för inventarieadministration av förvaltningarnas verksamhetskritiska IT-system
- Förvaltningarnas kommunikationsnät
- Avtal som är en förutsättning för nämndens ansvarsområden

Dessutom har nämnden i uppdrag att vara stöd:

- I kommunernas digitala utveckling/digitala transformation
- För verksamheterna vid upphandling av förvaltningsspecifika IT-produkter och IT-tjänster, inklusive produkt- och modellval
- För förvaltningar vid IT-projekt och andra utvecklingsprojekt

Utvecklingsförutsättningar

Att bygga ett gemensamt ”Shared Service Center, SSC” genom projektet benämnt SAMsourcing är det som dominerar IT-Centrums verksamhet sedan våren 2021. Projektet är ytterligare ett steg i processen att slå samman IT-verksamheten för de fem kommunerna, med egen, intern IT-drift och support. Projektet kommer att under hösten 2021 och framförallt 2022 bygga helt nya förutsättningar för både it-drift och support, med en modern och framtidsanpassad teknisk infrastruktur som kan möta de fem kommunernas behov av kapacitet och prestanda. Genom projektet skapas möjligheterna till en fullt ut gemensam it-miljö, möjligheten till utökad samverkan i de fem kommunernas kärnverksamheter och därigenom skapas förutsättningarna som uttalats i visionen för IT-Centrum.

Strategin är att samsourca i gemensamma egna lösningar med egen personal och där så är lämpligt, ur ekonomiskt-, effektivitets- och säkerhetsperspektiv funktions-outsourca till underleverantörer.

Inkom 2021-10-01
Dnr KS-2021-627
Dpl 042

Telefoni-projektet är slutfört i och med att även Östhammars kommun under våren 2021 implementerade den gemensamma lösningen som Telia levererar. Numera så kan infrastrukturen inom telefoni betraktas som en och samma för de fem kommunerna. Det förs samtal mellan vissa av medborgarkontoren/-centrum om ytterligare samverkan och stöd till varandra.
Även print-projektet går mot sitt slut, fyra av de fem kommunerna är i mål med övergången från den tidigare leverantören. Här kan man redan nu se en förändring i nyttjande av utrustningen, både antalet enheter samt utskrifter minskar. Givetvis spelar pandemin en roll, men man kan även se vissa förändringar i beteende hos användarna.

Två av IT-Centrums projekt är pausade fram till efter årsskiftet av ekonomiska skäl, det är MIM-projekt samt Office 365, dock är ”TEAMS meetings Only” infört. Genom de gemensamma projekten och upphandlingarna har IT-Centrum fortsatt arbetet med ett av målen i regeringens digitaliseringsstrategi som samtidigt är en av grundorsakerna till it-nämndens existens: *digital infrastruktur*.
Under 2021 startas nu arbetet med den kommande klientupphandlingen upp, målet är att nytt avtal skall gälla från sommaren 2022 då nuvarande avtal upphör.

Arbetet med att etablera ett gemensamt 10 gigabits-nät mellan de fem kommunhuvudorterna pågår, detta är en förutsättning för ytterligare samverkan och en viktig del i Samsourcingprojektet. Ytterligare en viktig del i Samsourcing-projektet är ”datacenter”. Preliminärt slutdatum för etableringen av ”datacenter” är satt till den 1 april 2022. Det här innebär en gemensam servermiljö för de fem medlemskommunerna. Den nya lösningen ska byggas i en konsoliderad och säker arkitektur som även ger möjligheter att på sikt skapa en hybridlösning med egen och inhyrd kapacitet. Strategin är att de närmaste 3-5 åren gradvis införa molntjänster, då företrädesvis svenska molntjänster för serversystemen.

Nationell lagstiftning och styrande beslut

I delbetänkandet om Säker och kostnadseffektiv it-drift [1] pekar utredarna på de möjligheter som uppstår genom Shared Service Center,SSC, detta är något som IT-Centrum skapar och genom det arbeta som läggs ned på gemensamma upphandlingar och samordnade processer.

IT-förvaltningen arbetar vidare med att på olika sätt stödja målen i Agenda 2030 i de fem kommunerna. Sedan våren 2020 och till idag har en enorm förändring och utveckling av vardagen skett när det gäller resfria möten och samverkan över organisationsgränserna. De demokratiska församlingarna har byggt en ny kompetens och en förståelse av möjligheterna och begränsningarna med digitaliseringen under det sista året. De yrkesgrupper som vill locka till sig framtida arbetskraft måste tillåta digitalpendling, med en avvägd mängd kontorsarbete och ”där du är”-arbete. Tid och plats minskar i betydelse.

Den påverkan som covid19-virusets spridning har haft på digitaliseringen och på distansarbete har omvittnats i både tidningar och tv. Där har både lyft fram möjligheterna med och pekat på bristerna inom digitaliseringen. IT-Centrum förbereder nu för en gradvis

[1] https://www.regeringen.se/48efac/contentassets/10a3aff9f8b847b48b35036d0907439e/saker-och-kostnadseffektiv-it-drift--rattsliga-forutsattningar-for-utkontraktering-sou_2021_1

Inkom 2021-10-01
Dnr KS-2021-627
Dpl 042

återgång till vad vi kallar 5-2 metoden. *Av fem arbetsdagar tillbringas två eller tre dagar på kontoret, övrig tid på distans.*
Att förutspå vad som kommer att ske ”post-corona” är svårt, men en kvalificerad gissning är att resfria möten kommer att minska något för att sedan etableras på en nivå som ändock är flerdubbelt högre än innan pandemin. Vår strävan efter att stödja kommunernas verksamheter och skapa möjligheter för samverkan mellan kommunerna kommer att påverkas positivt av ovanstående. IT-förvaltningen arbetar för att eliminera tid och plats som hinder för rationell samverkan mellan de fem kommunerna.

Välfärdskommissionen presenterade i december 2020 en avsiktsförklaring mellan regeringen och SKR om ökad digitalisering och minskat it-krångel. Ökad digitalisering är i huvudsak kärnverksamheternas uppdrag att genomföra, dock med IT-Centrums stöd. Vad gäller minskat it-krångel så vilar det tungt på it-förvaltningen. Här behöver investeringar göras i verktyg som underlättar den dagliga hanteringen av den stora ökning av enheter och systemstöd som verksamheterna skaffat sig under de senaste två, tre åren. Ett bättre stöd minskar inte bara it-krånglet, det stärker it-säkerheten.

Mål och uppdrag

Som nämnts i inledningen är IT-Centrums uppdrag nu att konsolidera it-infrastrukturen och att samsourca it-driften och supporten för de fem kommunerna. Under denna process ska organisationen även undersöka om det finns lämpliga delområden som kan utföras effektivare av en extern underleverantör.
Strategin är att de kontakter som ligger närmast kärnverksamheterna; support, kundstöd, utveckling samt applikationsdrift ska finnas i egen regi. Under dessa delområden kan det finnas lämpliga funktionsområden som en extern partner kan utföra effektivare. Som exempel kan nämnas att IT-Centrum idag har print-processen, klient- samt leveransprocessen och telefoni i extern regi eller via en tjänsteleverans. Vi har redan idag en gemensam telefoniplattform och skrivarmiljö för de fem kommunerna samt ett gemensamt licensavtal med Microsoft. Våra mål är nu att:

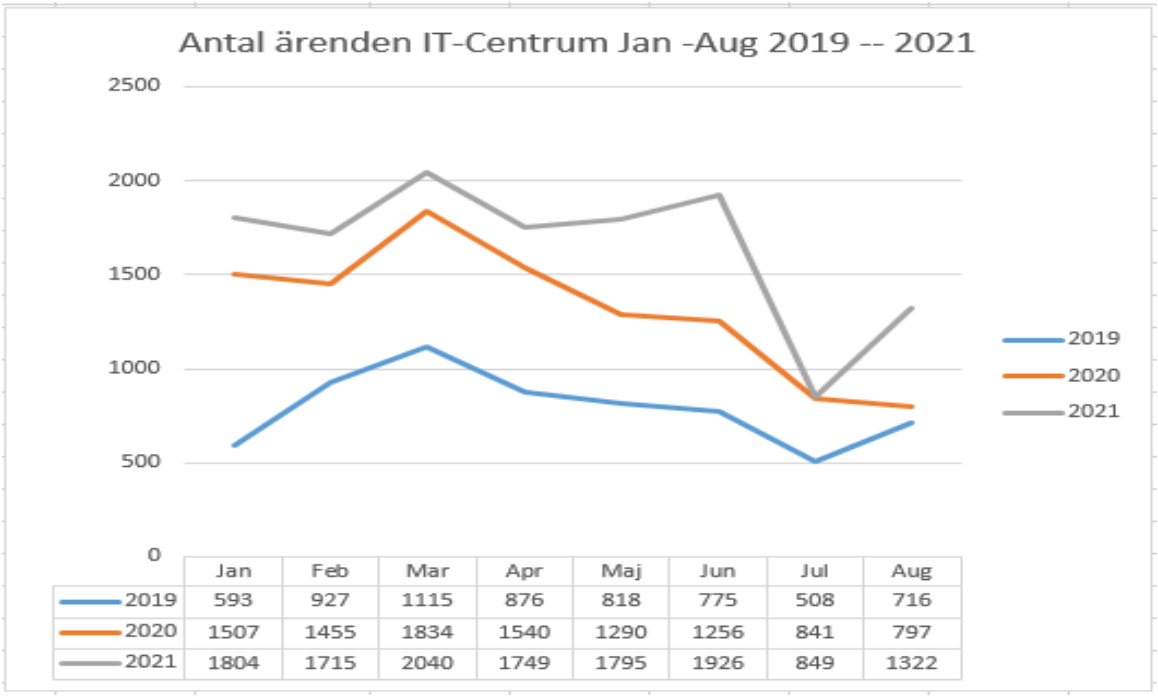
- Konsolidera till en redundant serverplattform
- Samverka i ett gemensamt AD
- Samverka i en gemensam Tenant
- Stärka it-säkerheten

Under de senaste månaderna har det blivit tydligt att IT-Centrum behöver investera i it-säkerheten. DDOS-attacker, fishing-mail och andra störningar sker numera regelbundet. Våra attackytor är både fler och större. Det digitala skyddet behöver stärkas kring kommunerna.

Inkom 2021-10-01
Dnr KS-2021-627
Dpl 042

Digitalisering driver ökande volymer

Antalet klienter samt antalet ärenden försätter att öka under 2021 på ett oroande sätt. Siffrorna för supportärendena för årets första 8 månader pekar på en ökning med ytterligare dryga 25% efter förra årets redan kraftiga ökning. I de fem kommunerna så finns det strax under 23 000 datorer, ipads och smartphones. Digitaliseringen inom kommunerna är fantastisk och ger stora möjligheter för verksamheterna. IT-Centrum behöver förstärkas med framförallt bättre gemensamma it-verktyg för att kunna möta det ökande behovet.

	Jan	Feb	Mar	Apr	Maj	Jun	Jul	Aug
2019	593	927	1115	876	818	775	508	716
2020	1507	1455	1834	1540	1290	1256	841	797
2021	1804	1715	2040	1749	1795	1926	849	1322

Strategi - Samsourcing

IT-centrum har som uttalad strategi att utföra det mest verksamhetsnära uppgifterna med egen personal och att utnyttja den erfarenhet och de volymer som en privat aktör kan ha genom att de servar flera kunder. Internt inom IT-centrum uttalas detta som ”högre upp i värdekedjan” och att vi strävar efter att upphandla och skapa partnerförhållanden med leverantörer. Det är en multisourcad strategi med egen beställarkompetens och ett nära och öppet förhållande med våra partnerföretag. IT-centrums personals unika kompetens, att ha både en *grundläggande kompetens* av detalj-planer, digitala portfolios och problematiken inom biståndsbedömning och att samtidigt ha ”IT” som sitt modersmål är vår USP(Uniqe Sales Point), vår unika fördel. Det finns egentligen ingen anledning för en kommun att ha en egen IT-organisation, om IT-medarbetarna inte förstår villkoren som t.ex. personalen på ett bibliotek arbetar under.

Verksamhetsförståelsen och att på rätt sätt kunna tolka och stödja verksamhetsutvecklingen är väsentligt för IT-centrum.

Inkom 2021-10-01
Dnr KS-2021-627
Dpl 042

Budget

Budgeten för it-nämnden behöver justeras upp de kommande åren om förvaltningen ska kunna minska de störningar som verksamheterna drabbas av samt skapa möjligheter för gemensamma lösningar över kommungränserna i form av ytterligare samverkan. IT-Centrum ser fram emot det kommande samarbetet i ”C tillsammans”.

Från 2020 till 2021 justerades inte IT-Centrums budget upp med en enda krona. Den nya budgetmodellen som arbetats fram av ekonomidirektörerna i de fem kommunerna medför att en rörlig del för de kostnader som drivs av klientantal och ger kompensation mot ökade licenskostnader och utökat behov. I budgeten för 2020 lyftes ett varnande finger för det ökande antalet klienter i kommunerna. Från 2019 till 2021 har antal enheter i de fem kommunerna ökat från 14817 till 18534, en ökning på över 25%. Ökningen av klientantalet bedöms plana ut först 2024. Tillväxten för antalet enheter bedöms till: 2022 +9%, 2023 +4,5%, 2024 2,25%.
Framförallt är det skolans ”ett till ett” som nämnts i tidigare års budgetdokument som driver det ökade klientantalet, men även att övriga verksamheter digitaliserar och skaffar sig hand-enheter i form av mobiltelefoner, surfplattor eller bärbara datorer.

IT-nämndens budget föreslås som grund att öka med 3,21% för att täcka de ökande licenskostnaderna samt en förstärkning av it-säkerheten. Detta fördelas med 1% uppskrivning av medlemsavgifterna, 1% uppskrivning av kommunspecifika avgifter och 9% uppskrivning av it-tjänsteavtalet.

Utöver det så bör 3 miljoner läggas för Knivsta och Hebys flytt från extern leverantör till egen regi. Detta är en uppskattning baserad på den kostnad om 3,2 miljoner som 2017 lades på flytten från Axian till Advania. Det här bör vara den sista flyttkostnaden.

Den serverpark (3 platser: Östhammar, Tierp, Stockholm) som de fem kommunerna nyttjar är gammal och service och garantier slutar gälla. De tidigare investeringarna är avskrivna redan innan it-nämnden bildades. Vår it-driftsmiljö *behöver omgående bytas ut*. Driftsstörningar har skett och riskerna för ett haveri ökar. En budgetoffert pekar på ca 30 miljoner i investering eller en hyra på ca 6,7 miljoner om året under fem år. Här redovisas kostnaden för den nya servermiljön i driftsbudgeten nedan.

IT-nämndens kostnader och volymer drivs av den digitala utveckling som de fem medlemskommunerna genomför, därav följer it-nämndes kostnader de beställningar på fler enheter och nya it-lösningar som medlemskommunerna inför.

Inkom 2021-10-01
Dnr KS-2021-627
Dpl 042

Nämndens budget

	Budget 2021	Redovisat 2021	Prognos 2021	Budget 2022	Budget 2023	Budget 2024
Intäkter						
Medlemsavgifter	33770	23189	31528	40809	47967	48926
Kommunspecifika Intäkter	15594	10396	13258	14322	2732	2786
IT-tjänsteavtal	18888	12592	24555	25016	26142	26730
Summa	68252	46177	69341	80147	76841	78442
Kostander						
Centrala Kostnader	33770	22601	31528	40809	47967	48926
Kommunspecifika kostnader	15594	8763	13258	14322	2732	2786
IT-tjänsteavtal	18888	14979	24555	25016	26142	26730
Summa	68252	46343	69341	80147	76841	78442
Summa	-	-166	-	-	-	-

Verksamhetens driftsbudget

IT-nämndens budget ökar under 2022 dels p.g.a. projektkostnaden för att samsourca it-driften för alla fem kommunerna, dels för att finansiera den nya gemensamma serverplattformen samt för att stärka it-säkerheten.

	ÅRSBUDGET Jan 22 - Dec 22
Taxor & avgifter	
Övriga intäkter	80 146 000,00 kr
Summa intäkter	80 146 000,00 kr
Personalkostnader	- 26 978 000,00 kr
Material	- 1 475 000,00 kr
Tjänster	- 49 24 700,00 kr
Övriga kostnader	- 630 000,00 kr
Kapitalkostnader	- 130 300,00 kr
Avskrivningar	- 1 300 000,00 kr
Nedskrivningar	
Summa kostnader	- 80 146 000,00 kr
RESULTAT	0 kr

Verksamhetens investeringsbudget

För att skapa möjligheter för samverkan kring en central serverlösning både för IT-Centrum och kärnverksamheterna krävs investeringar i kommunikation genom ett 10 Gigabitsnät mellan kommunhuvudorterna. Denna investering påbörjas under 2021 (4,3 miljoner) och slutförs under 2022.

Inkom 2021-10-01
Dnr KS-2021-627
Dpl 042

Centrala Investeringar	**2022**	**2023**	**2024**
Central kommunikationslösning	800	1000	1000
Central servermiljö		2000	2000
Övrigt	500	500	500
Summa	**1 300**	**3500**	**3500**

Fördelning av kostnader per kommun

Den uppdaterade fördelningsnyckeln är enligt nedan.

	2022	**2023**	**2024**
Tierp	26,3%	26,3%	26,3%
Älvkarleby	9,8%	9,8%	9,8%
Heby	17,2%	17,2%	17,2%
Knivsta	21,5%	21,5%	21,5%
Östhammar	25,2%	25,2%	25,2%

Fördelning medlemsavgift per kommun avser beslutad fördelningsnyckel i procent multiplicerat med budget 2022 för medlemsavgifter.

Fördelning medlemsavgift	**2022**	**2023**	**2024**
Tierp	10773	12655	12908
Älvkarleby	4636	5337	5444
Heby	6759	7990	8150
Knivsta	8298	9837	10034
Östhammar	10341	12144	12387
Summa	**40807**	**47693**	**48922**

Kommunspecifika kostnader	**2022**	**2023**	**2024**
Tierp	**321**	324	331
Älvkarleby	**638**	645	657
Heby	**6952**	853	870
Knivsta	**6354**	853	870
Östhammar	**56**	57	58
Summa	**14322**	**2732**	**2786**

IT-tjänsteavtal	**2022**	**2023**	**2024**
Tierp	6579	6875	7030
Älvkarleby	2452	2562	2620
Heby	4303	4496	4598
Knivsta	5378	5621	5747
Östhammar	6304	6588	6736
Summa	**25016**	**26142**	**26730**

Inkom 2021-10-01
Dnr KS-2021-627
Dpl 042

Total kostnad per kommun	2022	2023	2024
Tierp	17673	19854	20269
Älvkarleby	7726	8543	8721
Heby	18014	13339	13617
Knivsta	20031	16311	16651
Östhammar	16701	18789	19181
Summa	**80145**	**76837**	**78439**

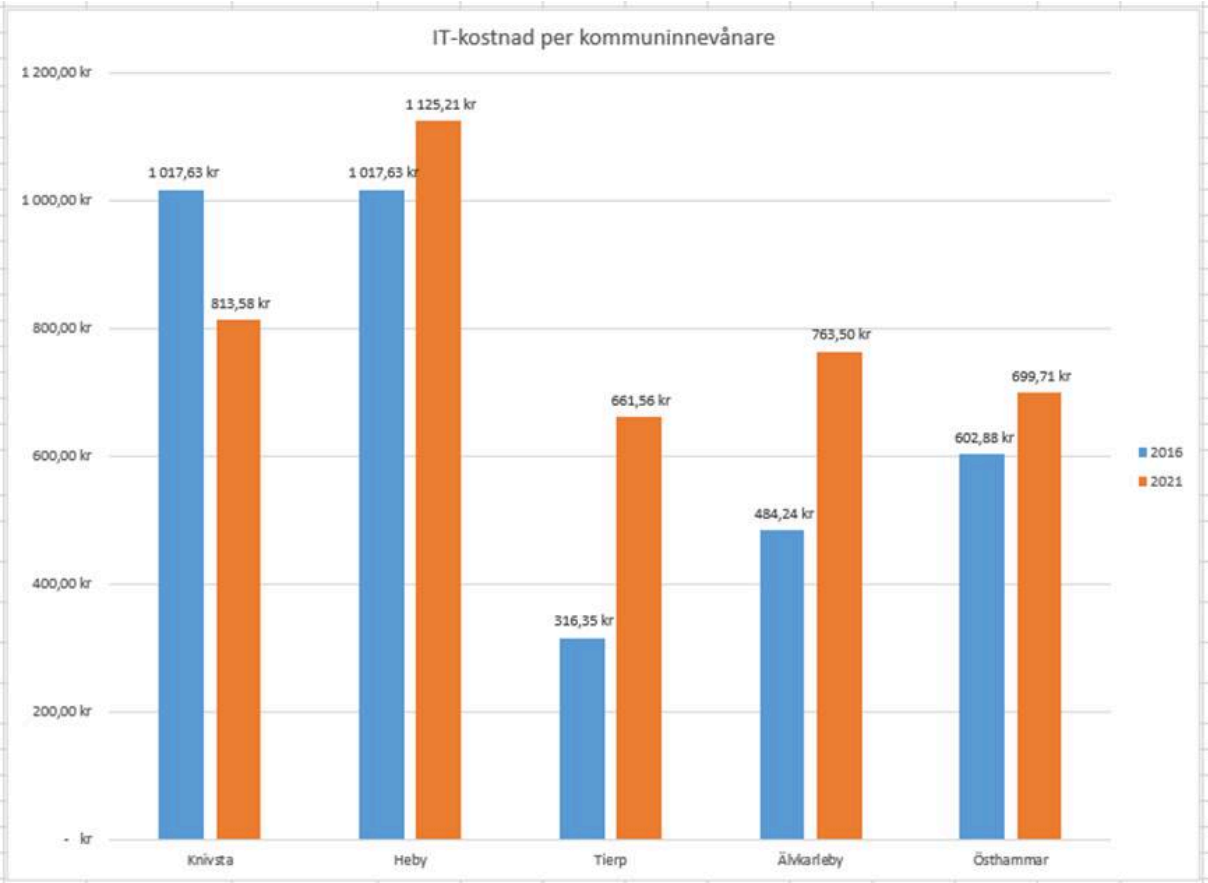
Uppföljning

Uppföljning av nämndens ekonomi sker enligt Tierps kommuns plan med månatliga uppföljningar, prognoser och delårsbokslut. Varje kundansvarig inom IT-förvaltningen har tagit fram underlag för respektive kommun. Dessa används för att uppdatera fördelningsnyckeln för IT-nämndens kostnader. Möten med ekonomicheferna i de fem medlems-kommunerna sker en gång per månad för att vi löpande ska följa utvecklingen. Redovisningen i Tierps ekonomisystem sker på ett sådant sätt att respektive medlemskommuns kostnader kan följas upp. Nyckeltal för kommunerna har tagits fram och kommer att jämföras både med andra IT-nämnder och inom de fem medlemskommunerna för att vi, om möjligt, skall hitta ytterligare områden att förbättra.

Nyckeltal

Övergripande nyckeltal per kommun 2020	Heby	Knivsta	Tierp	Älvkarleby	Östhammar	Summa(*medel)
Invånare, totalt antal	14 101	19 106	21 327	9 511	22 251	86 296
Årsarbetare, totalt kommunalt anställda, antal	962	1 009	1 713	708	1 739	6 131
Egentlig verksamhet i komunal regi, andel (%)	81%	71,3%	81,7%	82,10%	88%	81%
Tillgång till bredband om minst 100Mbit/s, andel(%)	66,3%	81,7%	59,5%	77,6%	68,2%	70,7%
Landareal, kvadratkilometer	1 167	282	1 540	222	1 475	4 686
Tätortsgrad (senaste mätning)	61%	72%	66%	90%	68%	71%
Källa: KOLADA						

Nyckeltal från den egna verksamheten	2019	2020	2021	Definition nyckeltal
IT-kostnad/ invånare totalt	765 kr	796 kr	791 kr	Årsomslutning IT-nämnd / invånarantal
IT-Investeringar som andel av verksamhetskostnader	0	1,05%	6,89% (prognos)	Investeringar / Årsomslutning IT-nämnd
IT-kostnad per användare	3 476 kr	i.u.	2 970 kr	Årsomslutning IT-nämnd / antal användare
Antal användare adm + utb	18752	i.u.	22978	Totalt antal användarkonton administration, elever, lärare, politiker
Antal klientutrustningar exklusive smartphones	14817	i.u.	18534	Totalt antal datorer , ipads
Antal klientutrustning(Adm + skola) / IT-tekniker	494	i.u.	639	Antal datorer och Ipads / IT-tekniker
S:a kommunanställda / IT-anställda	149	i.u.	152	Summa Kommunanställda /Totalt anställda IT
Källa: Egna nyckeltal				

IT-kost/capita	2016	Befolkning 2016	Budget 2016	Budget 2021	Befolkning 2021	2021
Knivsta	1 017,63 kr	17323	17628	15515	19070	813,58 kr
Heby	1 017,63 kr	13755	13997	15807	14048	1 125,21 kr
Tierp	316,35 kr	20744	6562	14121	21345	661,56 kr
Älvkarleby	484,24 kr	9445	4574	7267	9518	763,50 kr
Östhammar	602,88 kr	21822	13156	15542	22212	699,71 kr
Totalt	671,83 kr	83089	55822	68252	86193	791,85 kr

Bilagor

KA-rapport Augusti - Tierp
KA-rapport Augusti - Knivsta
KA-rapport Augusti - Heby
KA-rapport Augusti - Älvkarleby
KA-rapport Augusti – Östhammar

Referenser

https://www.regeringen.se/regeringens-politik/digitaliseringsstrategin/

https://www.kolada.se/

Inkom 2021-10-01
Dnr KS-2021-627
Dpl 042

§ 16
Dnr 2021/7

Plan för IT-nämndens ekonomi och verksamhet 2022-2024

Beslut
IT-nämnden föreslår kommunstyrelsen hemställa kommunfullmäktige besluta

att anta Plan för IT-nämndens ekonomi och verksamhet 2022-2024.

Sammanfattning av ärendet
Under 2022 planeras samsourcing av de fem kommunernas it-stöd, två av kommunerna har idag outsourcad it-drift.
Den tre serverplattformara är ålderstigna och leverantörerna har svårt att få fram reservdelar, ett byte är oundvikligt. I det läget är en gemensam redundant it-miljö det driftsekonomiskt mest fördelaktiga.
IT-säkerheten behöver skärpas och stabiliteten av driften säkras. IT-Centrum och de fem kommunerna har under de sista 18 månaderna upplevt störningar vid ett flertal tillfällen. IT-Centrum behöver minimera möjligheterna till extern påverkan av våra system och vår information. Bättre verktyg behöver införskaffas för att kunna upptäcka och hindra yttre påverkan.

Beslutsmotivering
IT-nämndens budget föreslås som grund att öka med 3,21% för att täcka de ökande licenskostnaderna samt en förstärkning av it-säkerheten. Detta fördelas med 1% uppskrivning av medlemsavgifterna, 1% uppskrivning av kommunspecifika avgifter och 9% uppskrivning av it-tjänsteavtalet.

Utöver det så bör 3 miljoner läggas för Knivsta och Hebys flytt från extern leverantör till egen regi. Detta är en uppskattning baserad på den kostnad om 3,2 miljoner som 2017 lades på flytten från Axian till Advania. Det här bör vara den sista flyttkostnaden.

Den serverpark (3 platser: Östhammar, Tierp, Stockholm) som de fem kommunerna nyttjar är gammal och behöver omgående bytas ut. Driftsstörningar har skett och riskerna för ett haveri ökar. En budgetoffert pekar en hyra på ca 6,7 miljoner om året under fem år.

Inkom 2021-10-01
Dnr KS-2021-627
Dpl 042

Barnrättskonsekvenser
IT-Centrum har under året rapporterat om svårigheter med leveranser av hårdvara till våra verksamheter. Våra leverantörer har i vissa fall väldigt långa leveranstider och IT-Centrum vidtar alla de åtgärder som kan göras inom ramen för de avtal som upphandlats.

Ekonomiska konsekvenser och finansiering
Digitaliseringen och Covid-19 driver volymer både vad gäller nya lösningar och system samt ärenden och enheter, detta medför att licenskostnaderna stiger. Klientvolymer är den faktor som till absolut störst del inverkar på it-nämndens utfall och kommande budgetar.

Beslutsunderlag
- Handläggarens tjänsteutlåtande
- Plan för IT-nämndens ekonomi och verksamhet 2022-2024

Beslutet skickas till
- Kommunstyrelsen Tierps kommun
- Östhammars kommun
- Älvkarleby kommun
- Heby kommun
- Knivsta kommun
- IT-Chef, IT-Centrum

Inkom 2021-10-01
Dnr KS-2021-627
Dpl 042

IT-Centrum, KA-rapport, augusti 2021

Heby kommun, Christina Björses

Kommunövergripande

Digitaliseringsstrategin är antagen av KF, arbete med handlingsplan påbörjas under hösten 2021.

KS har avsatt utvecklingsmedel för digitalisering, respektive förvaltning avgör vilka resurser som bör rekryteras.

SamSourcing-projektet rullar på, ITC påminner om vikten av att ha systemförvaltningsmodellen klar inom kommunerna till dess att det skall påbörjas flytt av system/data.

I den kommande upphandlingen av hårdvara (datorer och tillbehör), kommer samtliga förvaltningar få möjlighet att inkomma med önskemål om produkter för sin verksamhet. Påbörjas under hösten 2021.

Under hösten kommer även Windows 20H2 rullas ut på samtliga klienter i Heby och Knivsta, de förberedande tester som genomfördes under våren har fallit ut väl.

Verksamhetsspecifikt

Barn och utbildningsförvaltningen

Det har varit stora problem under våren/sommaren gällande synkning av användarkonton mellan IST och AD:t. Felsökning har även försvårats av behörighetsproblematik i att registrera en felanmälan hos IST. Arbete med att försöka reda ut dessa problem pågår, Advania är med och stöttar/driver frågan gentemot IST.
Diskussion om huruvida elever ska kunna få köpa loss iPads efter avslutad skolgång är åter aktualiserad. IT-Centrum har lämnat över ett förslag på tillvägagångsätt för beslut hos förvaltningen, som är ägare av utrustningen.
Viss problematik uppstod vid utskrifter från Mac till de nya skrivarna, berodde bland annat på att informationen kom sent till användarna. ITC tar med sig kritiken och ser till att undvika dessa missförstånd framöver. Generellt är upplever förvaltningen att leverantören (Nordlo) är mindre kunnig inom frågor där Mac berörs.

Central förvaltning

Implementation av diarium tillsammans med Tierp och Älvkarleby är påbörjad, nytt diarium ska vara på plats under december 2021 för samtliga kommuner. Ann W (Heby) håller i projektet för samtliga kommuners införande, undertecknad stöttar från ITC.
E-arkivs införandet rullar på, målsättning att börja flytta över information till e-arkivet under hösten 2021.
Ny ekonomichef, Bo Strömquist, börjar i oktober, han efterträder Ylva Opard som slutade i juni.

Inkom 2021-10-01
Dnr KS-2021-627
Dpl 042

Samhällsbyggnadsförvaltningen

En resurs för stöttning vid införandet av Digitala detaljplaner (lagkrav 1 januari 2022) är under rekrytering.

Förvaltningen är även glada att nu ha fått tillgång till Teams-möten.

Vård och omsorgsförvaltningen

Implementationen av Viva fortskrider, förväntad skarp drift är Q2 2022.

Systemet Prator, som används vid kommunikation med Region Uppsala, kommer att ersättas med Cosmic Link. ITC deltar med teknikkompetens för att undanröja ev. problem i samband med skarp drift under hösten.

Bygget av det nya Vårdboendet löper på, ITC kallas till möten vid behov.

Hebyfastigheter/Hebygårdar

Upphandlingen av ekonomisystemet ligger i slutfas för tilldelning.

Upphandlingen av Fastighetssystem fick dras tillbaka och förtydligas, kommer ut igen under hösten.

Övrigt

Sommaren har avlöpt utan större problem, kommunerna utsattes för en mindre DDOS-attack, tack vare det förbättringsarbete som genomförts under våren påverkades inte användarna.

Rensning av gamla hem-kataloger och mejlkonton fortlöper i samverkan med chefer och digitaliseringsstrategen.

Inkom 2021-10-01
Dnr KS-2021-627
Dpl 042

KA-rapport Knivsta kommun

Andra kvartalet 2021 präglades av många pågående projekt både inom kommunen och dess olika kontor och också inom IT-centrum – där kommunen får en stor påverkan.

Kommunövergripande

- Nya moduler Stratsys – kräver införande av stark autentisering
    - Införande och tester gjordes under våren av den ADFS-lösning som har valts. Breddinförande av två-stegs autentisering ska ske under hösten
- Verksamhetsbeställare – ett tiotal pilotpersoner under februari och mars för att efter det byggas ut för hela kommunen.
    - Testperioden med pilotpersonerna har fungerat väldigt bra, utökning av verksamhetsbeställare fortsätter nu under hösten

IT-Centrum

- Plattformsbyte till M365
    - Knivsta och Heby ligger i tenant CLANit. Byte av tenant till Havsörn ligger i projektets del 2.0.
- MIM/FIM – Identitetsprojektet
    - Stoppat med anledning av budgetläget
- Inventering Ipads
    - Ett stort jobb har startats upp med att inventera alla Ipads i kommunen, inventeringen ska vara klar sista september 2021

Vård- och omsorgskontoret

- ”Viva” nytt verksamhetssystem för Vård och omsorg
    - Övergått från införande till skarpt drift

Kommunledningskontoret

- Införande av e-arkiv – ”Ciceron” från Visma
    - Sårbarhetstester har genomförts – åtgärder måste genomföras
- Uppgradering Public 360
    - Versionsuppgraderings-projektet avslutat

Kultur- och fritidskontoret

- Boknings – och föreningsbidragsstödsystem ”MEBYOU” för kultur- och fritidskontoret
    - Det jobbas intensivt med att få ordning på fakturerings- och bokföringsfilerna

Inkom 2021-10-01
Dnr KS-2021-627
Dpl 042

Utbildningskontoret

- Digitala prov i skolan
    - Ett arbete har startats av IT-Centrum för att genomlysa skolans IT-miljö utifrån Skolverkets beslut att från och med 2024 genomföra de centrala proven som digitala prov.

Printupphandling

Utrullningen av nya skrivare/kopiatorer är klart. Support- och serviceorganisation uppsatt hos leverantören Nordlo, dit verksamheterna ska anmäla alla sina support- och serviceärenden.

Med anledning av pandemin då många av medarbetarna har jobbat hemifrån har detta medfört en positiv inverkan på att antalet utskrifter har minskat till antalet.

Windows 10 ver 20H2

Projektet för uppgradering av Windows 10 till version 20H2 startades upp under våren. För att säkerställa en smidig och säker uppgradering av kommunernas (Knivsta och Heby) hela datorbestånd till 20H2, har tester genomförts på olika medarbetargrupper inom flera kommunala verksamheter och också testuppgraderingar har genomförts på datorer med olika generationer av det som finns ute i kommunens verksamheter.

Projektet leds intern för Heby och Knivsta av Mattias Fors. Veckoavstämningsmöten mellan projektledarna (Mattias Svensson Advania och Mattias Fors IT) och KA.

Leveranstider

Fortfarande osäkra leveranstider på klienter, mobiltelefoner och tillbehör. En del eftersläpningar från nedstängda fabriker i Asien under pandemin men också en metallbrist för att tillverka de olika komponenterna som finns i våra klienter och mobiltelefoner - är orsakerna.

Lånedatorer

IT-centrums lokalkontor administrerar de lånedatorer som nu finns på plats, för kommunen att låna vid behov. Nya datorer har köpts in av kommunen för utlåning till ADM och bra begagnade datorer och Ipads sparas för en lånepool till EDU. Kommunen har tagit fram riktlinjer för vad som gäller vid utlåning.

Övrigt

En ny idrottshall, Adolfsbergshallen i Alsike ska byggas under hösten, där har IT-Centrum Nät och IT-kontoret lokalt varit med i delar av projekteringen gällande fiber och utrustning inne i anläggningen för att få den så trådlös som möjligt.

Jag och gänget på IT-kontor känns nu mer och mer som vi har en naturlig plats i kommunens arbete med IT och digitalisering, en härlig utveckling!

KA Annica Avegård

Inkom 2021-10-01
Dnr KS-2021-627
Dpl 042

IT-Centrum, KA-rapport augusti 2021

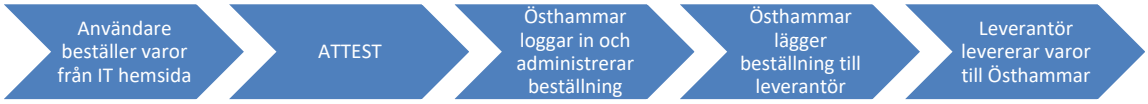
Östhammar, Kimmo Hallerström

Kommunövergripande

Rådande Corona pandemi gör att de flesta i Östhammar arbetar fortsatt hemifrån.

Det arbetas för fullt i två områden med integration av inköp av varor till Östhammars kommuns ekonomisystem; Raindance.
Målet är att Östhammar kommer själva kunna logga in på Raindance och beställa datorer, skärmar, tillbehör och mobiltelefoner (istället för att beställa med hjälp av IT-Centrum). Detta kommer innebära kortare ledtider från dagens modell (se process före och efter) och att utbildningsansvaret av inköp även hamnar i kommunens ägo;

IDAG BESTÄLLNING (Förenklad beskrivning!):

IMORGON BESTÄLLNING (Förenklad beskrivning!):

IT-Centrum och Östhammars kommun frigör tid för att fokusera på andra områden med den nya processen.

EXE projekt (gäller samtliga 5 kommuner) så är bilagan klar för samtliga kommuner, där det stora arbetet ligger i att städa upp i alla kommunernas datorparker, variationer i form av otydliga placering av datorer, kostnadsställen som är felaktiga. Stort arv av oreda i olika grader inom alla kommuner som behöver städas upp i samråd mellan IT och kommuner.

Inkom 2021-10-01
Dnr KS-2021-627
Dpl 042

Verksamhetsspecifikt

Sektor Omsorgs krav om ändring i MDM system för att enklare kunna skjuta ut appar till mobiltelefoner är igång där första ändringar och tester har genomförts lyckat. Som ovan så kommer processen för att skjuta ut appar simplifieras kraftigt som kommer frigöra tid för verksamhet och IT i slutändan;

IDAG SKJUTA UT APPAR (Förenklad beskrivning!)

IMORGON SKJUTA UT APPAR (Förenklad beskrivning!)

Sektor bildning har vi dokumentation på plats för att framöver se rutin kring skolans IT-arbetsplats och molnlagring (OneDrive), det handlar om att finna testpersoner som är villiga att testa den nya funktionen för att sen i det längre perspektivet få samtliga och elever mot OneDrive lagring. Potential om att avveckla stor andel gammal hårdvara, mer rättssäkert och mindre risk för incidenter i samband med detta.
Vi arbetar sakta men säkert i sakfrågan.

Övrigt

Kommunens omorganisationsarbete i IT-hänseende ligger i pausläge ännu (ny G: struktur mfl) där vi inväntar på input om när vi kan starta igång detta arbete.

Inkom 2021-10-01
Dnr KS-2021-627
Dpl 042

IT-Centrum, KA-rapport augusti 2021

Tierp, Stefan Persson

Kommunövergripande

Printprojektet: Har genomförts och rullade på bra ,blev klart i början på juli,
Det har kommit in en del ärenden och synpunkter på diverse strul och funktioner man upplevs saknas.
Det har rapporterats till Nordlo och till projektledaren**.**

Tutus: Har man valt att avropa för säkra digitala möten. Informationstexter jobbar Jenny med att skriva för dom ska använda sig av tjänsten, både internt och externt. Det kommer att bli möjligt att ansluta sig till Tutus både med Bank ID och utan bank ID, men det är inte klart ännu. Mötet skapas på webben och då skapas en länk som man ansluter sig. Om man vill ansluta sig mobilt behöver en app laddas ner. Men det har kommit in frågor kring avropet så upphandlingsenheten ser över detta.

E-tjänster: några nya e-tjänster har tagits fram

- Ansökan om specialkost och anpassad kost
- Lån av personlig elevdator/läsplatta
- Anmäla fel eller förlust av personlig elevdator/läsplatta
- Ansökan om skolskjuts och elevresa)

Mobiltelefonupphandlingen: Är nu klar. Tilldelning till Techstep. Avtal börjar gälla 1 juni. Verksamheterna ska kunna beställa mobiler via Proceedo.

Smartsign: Dialog har förts i beredningsgruppen inför central e-styr, Helena tar det vidare och DSG tar fram ett förslag på hur det ska hanteras , Licensen har förlängts ytterligare en månad till den sista oktober**.** Det är även tydliggjorts att IT-Centrum ej ska ansvara för systemet.
KA i Tierp och Östhammar har haft möte ang hur vi idag hanterar det och hur vi kan avsluta hanteringen av systemet för överlämning till verksamheterna.

Produktråd: Det har nu beslutats att det blir ett produktråd, det består av IT centrum, upphandling enheten och DSG. Det ska även utses en referensgrupp. Här diskuteras IT upphandlingar och verksamhetsbehov kring upphandlingarna.

AV-utrustning: Man kommer åter igen att börja se över kommunens konferensrums vad som behövs göras och vad det kan bli för kostnader för detta. Det gjordes en inventering för ett år sen.

Inkom 2021-10-01
Dnr KS-2021-627
Dpl 042

Verksamhetsspecifikt

Omsorg

Bygget av äldreboendet Bofinken rullar på, IT-centrum har haft möten kring nät.
Det ska även bli möten kring AV-utrustning och Print inom den närmsta tiden. Inflyttning beräknas i november.

Upphandling av nytt trygghetslarm är på gång.

Planeringen för nyckelfri hemtjänst pågår.

Viva Omsorgs app infördes innan sommaren.

Barn och utbildning

Den 23 augusti är målet att vi ”officiellt” ska informera VH (vårdnadshavare) i grundskolan om 1-1 satsningen. I ett Unikum utskick länkar vi bl.a. till den nya infosidan på tierp.se där VH kan läsa mer om satsningen, se frågor&svar samt godkänna användarvillkoren för att deras barn får ta hem enheten (godkännande görs i E-tjänsten SelfPoint)
Godkännande och anmälan om skada/förlust av enhet görs också av VH i SelfPoint.
Infosidan: https://www.tierp.se/tierp.se/forskola-och-utbildning/skolbarn-6-16-ar/personlig-digital-enhet.html

När det gäller iPads så är de flesta utkörda till respektive skola och kan delas ut till elever efter vad skolan beslutar.

Det råder ett underskott på datorer främst på Aspen, Ol Anders och Örbyhus. För att få en klar bild över situationen ,en lista är beställd över datorer/skola.
Det finns 178 datorer (central inköpta) som ska fördelas ut men beslut har inte kunnat tas om hur många som ska till respektive högstadium innan vi får överblick av dataparken.

Det har varit en omställning med MiM projektet är att nyanställda fått ett till användarnamn utöver det de har till datorkontot. Detta nya anv. namn är det som krävs för att få inloggning till NE Läromedel.

Projektinförandet med IST avslutades innan midsommar. Nu är det support, drift och en restlista som det jobbas efter.
Delprojektet med användarkonton inför och efter läsåruppflytten som är 1:a juli gick in i ett intensivt skede.
Det är någon som är instabilt med få ut underlag från IST – även andra integrationer till Unikum och PMO beter sig konstigt.

Övrigt

MIM/FIM för admin är stoppat pga av budgetläget

Sam-sourcing projektet pågår för fullt.

Inkom 2021-10-01
Dnr KS-2021-627
Dpl 042

IT-Centrum, KA-rapport 28 april t o m 27 augusti 2021

Älvkarleby kommun, Göran Söderberg

Kommunövergripande

Kommunen har påbörjat en utredning för att se över den totala användningen av molntjänster. Anpassningar kan krävas utifrån Schrems II. IT-Centrum medverkar i utredningen.

Ett projekt pågår för att införa ett nytt diariesystem. Alltsammans är ett gemensamt projekt för Heby, Tierp och Älvkarleby.

En första studie av tillvägagångssätt för att etablera ett e-arkiv har påbörjats. Alltsammans måste konkretiseras, sonderas och vägar framåt definieras. Sannolikt kommer en upphandling att krävas.

Under hösten kommer kommunens Digitaliseringsstrateg att via workshops ”dra igång” kommunens systemförvaltningsorganisation. IT-Centrum kommer att delta både med KA och personal från teknikorganisationen.

Arbetet med att dokumentera det uppstartade SamSourcing-projektet i ett direktiv och en plan har pågått. Dessutom arbetet med att ”bygga” själva projektet med organisation och arbetssätt. Projektet syftar till att bygga en gemensam IT-infrastruktur, IT-Drift och IT-Support för alla fem kommuner. Detta är en förutsättning för att fullt ut kunna dra nytta av den vidareutvecklade samverkan som kommunerna har ambition att uppnå. KA Älvkarleby är projektledare. Förutsättningar för projektet är att IT-nämnden fastställer IT-budgeten för 2022 samt att Digitalsieringsrådet tillstyrker direktiv och plan vid mötet i slutet av september.

Arbetet med kartläggning och slutlig placering av de nya MFP- (multifunction printer) skrivarna har pågått. Alltsammans kompliceras på grund av ombyggnationer och verksamhetsflyttar.

Under perioden har arbetet med att byta och returnera äldre arbetsplatsutrustning pågått. Alltsammans innebar att 95 datorer som fallit för åldersstrecket kunde returneras för destruktion.

Centralt E-styr hölls den 18 maj och den 16 juni. Två IKTu-möten har genomförts under perioden. KA har deltagit i en projektledarutbildning. Digitaliseringsstrategen och KA genomför planeringsmöten en gång per vecka.

Inkom 2021-10-01
Dnr KS-2021-627
Dpl 042

Verksamhetsspecifikt

Kommunstyrelseförvaltningen

Inom kommunstyrelseförvaltningen arbetar man med ett antal initiativ där IT-Centrum varit med och stöttat. Några exempel:

- E-arkiv
- Nytt diariesystem
- Kartläggning av molntjänster
- PC-inventering
- Ekonomisk modell för MFP-skrivare

Lokalt E-styr hölls den 17 maj.

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Ett nytt lagersystem har driftsatts inom Serviceenheten.

Bygg och miljös arbete med en Digital samhällsbyggnadsprocess fortgår.

Leverans och installation av ny arbetsplatsutrustning har genomförts hos samtliga skolkök.

Vård- och omsorgsförvaltningen

Förvaltningen är i ett inledningsskede vad gäller upphandling av ett nytt verksamhetssystem. IT-Centrum kommer att delta i projektet.

Leverans och installation av ny arbetsplatsutrustning har genomförts inom Hälso- och sjukvård.

Förvaltningen önskar införa en modell för Systemförvaltning enligt PM3. Frågan är en verksamhetsfråga men PM3 ligger inte till grund för den modell som diskuteras som gemensam inom de fem kommunerna. Fortsättning följer.

Utbildningsförvaltningen

IT-Centrum har slutinstallerat programvaror på samtliga nya elevdatorer för skolorna Boda, Rotskär och Sörgärdet. Dessutom levererat ut dem till respektive skola.

AV-utrustning har beställts för att modernisera fyra klassrum på Rotskärsskolan.

Två IKTu-möten har genomförts under perioden.

§ 16
Dnr 2021/7

Plan för IT-nämndens ekonomi och verksamhet 2022-2024

Beslut
IT-nämnden föreslår kommunstyrelsen hemställa kommunfullmäktige besluta

att anta Plan för IT-nämndens ekonomi och verksamhet 2022-2024.

Sammanfattning av ärendet
Under 2022 planeras samsourcing av de fem kommunernas it-stöd, två av kommunerna har idag outsourcad it-drift.
Den tre serverplattformara är ålderstigna och leverantörerna har svårt att få fram reservdelar, ett byte är oundvikligt. I det läget är en gemensam redundant it-miljö det driftsekonomiskt mest fördelaktiga.
IT-säkerheten behöver skärpas och stabiliteten av driften säkras. IT-Centrum och de fem kommunerna har under de sista 18 månaderna upplevt störningar vid ett flertal tillfällen. IT-Centrum behöver minimera möjligheterna till extern påverkan av våra system och vår information. Bättre verktyg behöver införskaffas för att kunna upptäcka och hindra yttre påverkan.

Beslutsmotivering
IT-nämndens budget föreslås som grund att öka med 3,21% för att täcka de ökande licenskostnaderna samt en förstärkning av it-säkerheten. Detta fördelas med 1% uppskrivning av medlemsavgifterna, 1% uppskrivning av kommunspecifika avgifter och 9% uppskrivning av it-tjänsteavtalet.

Utöver det så bör 3 miljoner läggas för Knivsta och Hebys flytt från extern leverantör till egen regi. Detta är en uppskattning baserad på den kostnad om 3,2 miljoner som 2017 lades på flytten från Axian till Advania. Det här bör vara den sista flyttkostnaden.

Den serverpark (3 platser: Östhammar, Tierp, Stockholm) som de fem kommunerna nyttjar är gammal och behöver omgående bytas ut. Driftsstörningar har skett och riskerna för ett haveri ökar. En budgetoffert pekar en hyra på ca 6,7 miljoner om året under fem år.

Barnrättskonsekvenser
IT-Centrum har under året rapporterat om svårigheter med leveranser av hårdvara till våra verksamheter. Våra leverantörer har i vissa fall väldigt långa leveranstider och IT-Centrum vidtar alla de åtgärder som kan göras inom ramen för de avtal som upphandlats.

Ekonomiska konsekvenser och finansiering
Digitaliseringen och Covid-19 driver volymer både vad gäller nya lösningar och system samt ärenden och enheter, detta medför att licenskostnaderna stiger. Klientvolymer är den faktor som till absolut störst del inverkar på it-nämndens utfall och kommande budgetar.

Beslutsunderlag
- Handläggarens tjänsteutlåtande
- Plan för IT-nämndens ekonomi och verksamhet 2022-2024

Beslutet skickas till
- Kommunstyrelsen Tierps kommun
- Östhammars kommun
- Älvkarleby kommun
- Heby kommun
- Knivsta kommun
- IT-Chef, IT-Centrum

Älvkarleby kommun | Knivsta kommun | Östhammars kommun – en del av Roslagen | Tierps kommun | Heby kommun

Plan för IT-nämndens ekonomi och verksamhet 2022 - 2024

IT-Centrum │815 80 TIERP │Telefon: 0293-21 80 00 │www.itcentrum.se

Innehållsförteckning

IT-nämnden 3
Ansvars- och verksamhetsområde 3
Utvecklingsförutsättningar 3
Nationell lagstiftning och styrande beslut 4
Mål och uppdrag 5
Digitalisering driver ökande volymer 6
Strategi - Samsourcing 6
Budget 7
Nämndens budget 8
Verksamhetens driftsbudget 8
Verksamhetens investeringsbudget 9
Fördelning av kostnader per kommun 9
Uppföljning 10
Nyckeltal 10
Bilagor 11
Referenser 11

IT-nämnden

Ansvars- och verksamhetsområde

Heby, Knivsta, Tierps, Älvkarleby och Östhammars kommuner inrättade en gemensam nämnd inom verksamhetsområdet IT den 1 januari 2019. Nämnden kallas IT-nämnden. IT-förvaltningen kallas IT-Centrum. Samverkansprojektets arbetsnamn var Cassiopeia (fem stjärnor). Tierps kommun är värdkommun och den gemensamma nämnden ingår som en del i värdkommunens organisation.
Nämndens ansvarsområde är övergripande strategiska och taktiska IT-frågor samt operativa IT-insatser för kommunerna enligt de definitioner och beslut som tas av nämnden.

Nämnden ansvarar för:

- Strategisk och taktisk utveckling av IT-relaterade områden
- IT-relaterad support/helpdesk
- Drift av kommunernas centrala servermiljö
- Att leda en referensgrupp för logistik relaterad till och inköp av kommungemensamma IT-produkter och -tjänster
- Hantering av telefonifunktionen enligt separata överenskommelser med varje kommun
- Inventarieadministration för IT-relaterade produkter, samt motsvarande stöd för inventarieadministration av förvaltningarnas verksamhetskritiska IT-system
- Förvaltningarnas kommunikationsnät
- Avtal som är en förutsättning för nämndens ansvarsområden

Dessutom har nämnden i uppdrag att vara stöd:

- I kommunernas digitala utveckling/digitala transformation
- För verksamheterna vid upphandling av förvaltningsspecifika IT-produkter och IT-tjänster, inklusive produkt- och modellval
- För förvaltningar vid IT-projekt och andra utvecklingsprojekt

Utvecklingsförutsättningar

Att bygga ett gemensamt ”Shared Service Center, SSC” genom projektet benämnt SAMsourcing är det som dominerar IT-Centrums verksamhet sedan våren 2021. Projektet är ytterligare ett steg i processen att slå samman IT-verksamheten för de fem kommunerna, med egen, intern IT-drift och support. Projektet kommer att under hösten 2021 och framförallt 2022 bygga helt nya förutsättningar för både it-drift och support, med en modern och framtidsanpassad teknisk infrastruktur som kan möta de fem kommunernas behov av kapacitet och prestanda. Genom projektet skapas möjligheterna till en fullt ut gemensam it-miljö, möjligheten till utökad samverkan i de fem kommunernas kärnverksamheter och därigenom skapas förutsättningarna som uttalats i visionen för IT-Centrum.

Strategin är att samsourca i gemensamma egna lösningar med egen personal och där så är lämpligt, ur ekonomiskt-, effektivitets- och säkerhetsperspektiv funktions-outsourca till underleverantörer.

Telefoni-projektet är slutfört i och med att även Östhammars kommun under våren 2021 implementerade den gemensamma lösningen som Telia levererar. Numera så kan infrastrukturen inom telefoni betraktas som en och samma för de fem kommunerna. Det förs samtal mellan vissa av medborgarkontoren/-centrum om ytterligare samverkan och stöd till varandra.
Även print-projektet går mot sitt slut, fyra av de fem kommunerna är i mål med övergången från den tidigare leverantören. Här kan man redan nu se en förändring i nyttjande av utrustningen, både antalet enheter samt utskrifter minskar. Givetvis spelar pandemin en roll, men man kan även se vissa förändringar i beteende hos användarna.

Två av IT-Centrums projekt är pausade fram till efter årsskiftet av ekonomiska skäl, det är MIM-projekt samt Office 365, dock är ”TEAMS meetings Only” infört. Genom de gemensamma projekten och upphandlingarna har IT-Centrum fortsatt arbetet med ett av målen i regeringens digitaliseringsstrategi som samtidigt är en av grundorsakerna till it-nämndens existens: *digital infrastruktur*.
Under 2021 startas nu arbetet med den kommande klientupphandlingen upp, målet är att nytt avtal skall gälla från sommaren 2022 då nuvarande avtal upphör.

Arbetet med att etablera ett gemensamt 10 gigabits-nät mellan de fem kommunhuvudorterna pågår, detta är en förutsättning för ytterligare samverkan och en viktig del i Samsourcingprojektet. Ytterligare en viktig del i Samsourcing-projektet är ”datacenter”. Preliminärt slutdatum för etableringen av ”datacenter” är satt till den 1 april 2022. Det här innebär en gemensam servermiljö för de fem medlemskommunerna. Den nya lösningen ska byggas i en konsoliderad och säker arkitektur som även ger möjligheter att på sikt skapa en hybridlösning med egen och inhyrd kapacitet. Strategin är att de närmaste 3-5 åren gradvis införa molntjänster, då företrädesvis svenska molntjänster för serversystemen.

Nationell lagstiftning och styrande beslut

I delbetänkandet om Säker och kostnadseffektiv it-drift [1] pekar utredarna på de möjligheter som uppstår genom Shared Service Center,SSC, detta är något som IT-Centrum skapar och genom det arbeta som läggs ned på gemensamma upphandlingar och samordnade processer.

IT-förvaltningen arbetar vidare med att på olika sätt stödja målen i Agenda 2030 i de fem kommunerna. Sedan våren 2020 och till idag har en enorm förändring och utveckling av vardagen skett när det gäller resfria möten och samverkan över organisationsgränserna. De demokratiska församlingarna har byggt en ny kompetens och en förståelse av möjligheterna och begränsningarna med digitaliseringen under det sista året. De yrkesgrupper som vill locka till sig framtida arbetskraft måste tillåta digitalpendling, med en avvägd mängd kontorsarbete och ”där du är”-arbete. Tid och plats minskar i betydelse.

Den påverkan som covid19-virusets spridning har haft på digitaliseringen och på distansarbete har omvittnats i både tidningar och tv. Där har både lyft fram möjligheterna med och pekat på bristerna inom digitaliseringen. IT-Centrum förbereder nu för en gradvis

[1] https://www.regeringen.se/48efac/contentassets/10a3aff9f8b847b48b35036d0907439e/saker-och-kostnadseffektiv-it-drift--rattsliga-forutsattningar-for-utkontraktering-sou_2021_1

återgång till vad vi kallar 5-2 metoden. *Av fem arbetsdagar tillbringas två eller tre dagar på kontoret, övrig tid på distans.*
Att förutspå vad som kommer att ske ”post-corona” är svårt, men en kvalificerad gissning är att resfria möten kommer att minska något för att sedan etableras på en nivå som ändock är flerdubbelt högre än innan pandemin. Vår strävan efter att stödja kommunernas verksamheter och skapa möjligheter för samverkan mellan kommunerna kommer att påverkas positivt av ovanstående. IT-förvaltningen arbetar för att eliminera tid och plats som hinder för rationell samverkan mellan de fem kommunerna.

Välfärdskommissionen presenterade i december 2020 en avsiktsförklaring mellan regeringen och SKR om ökad digitalisering och minskat it-krångel. Ökad digitalisering är i huvudsak kärnverksamheternas uppdrag att genomföra, dock med IT-Centrums stöd. Vad gäller minskat it-krångel så vilar det tungt på it-förvaltningen. Här behöver investeringar göras i verktyg som underlättar den dagliga hanteringen av den stora ökning av enheter och systemstöd som verksamheterna skaffat sig under de senaste två, tre åren. Ett bättre stöd minskar inte bara it-krånglet, det stärker it-säkerheten.

Mål och uppdrag

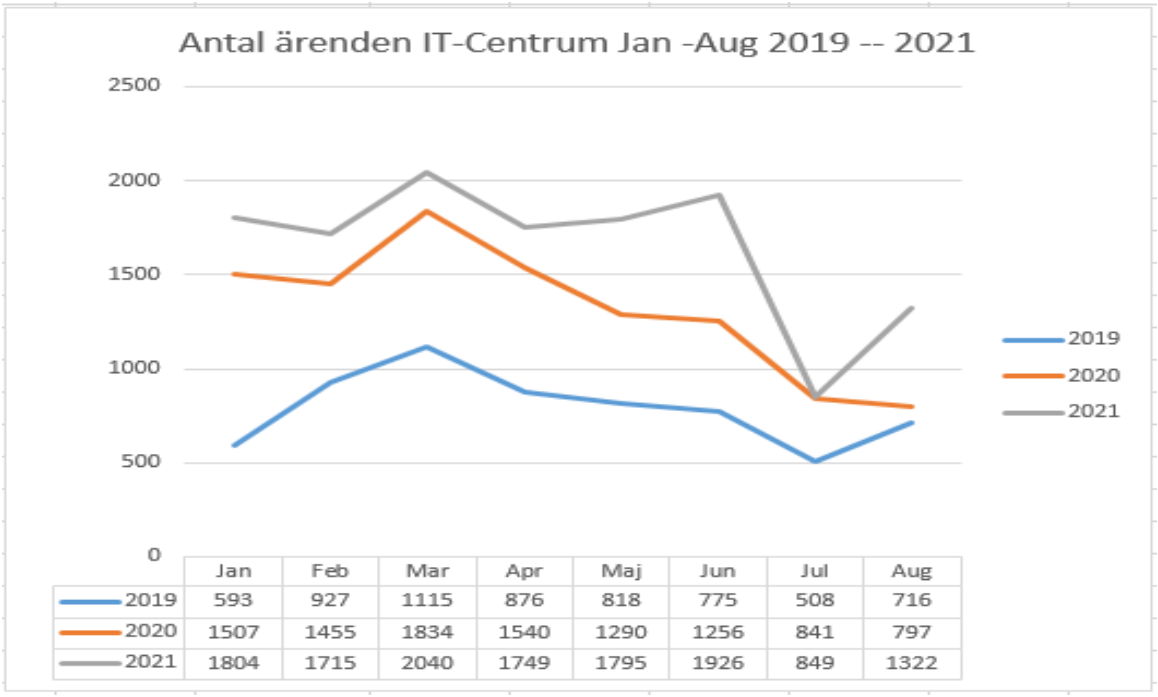
Som nämnts i inledningen är IT-Centrums uppdrag nu att konsolidera it-infrastrukturen och att samsourca it-driften och supporten för de fem kommunerna. Under denna process ska organisationen även undersöka om det finns lämpliga delområden som kan utföras effektivare av en extern underleverantör.
Strategin är att de kontakter som ligger närmast kärnverksamheterna; support, kundstöd, utveckling samt applikationsdrift ska finnas i egen regi. Under dessa delområden kan det finnas lämpliga funktionsområden som en extern partner kan utföra effektivare. Som exempel kan nämnas att IT-Centrum idag har print-processen, klient- samt leveransprocessen och telefoni i extern regi eller via en tjänsteleverans. Vi har redan idag en gemensam telefoniplattform och skrivarmiljö för de fem kommunerna samt ett gemensamt licensavtal med Microsoft. Våra mål är nu att:

- Konsolidera till en redundant serverplattform
- Samverka i ett gemensamt AD
- Samverka i en gemensam Tenant
- Stärka it-säkerheten

Under de senaste månaderna har det blivit tydligt att IT-Centrum behöver investera i it-säkerheten. DDOS-attacker, fishing-mail och andra störningar sker numera regelbundet. Våra attackytor är både fler och större. Det digitala skyddet behöver stärkas kring kommunerna.

Digitalisering driver ökande volymer

Antalet klienter samt antalet ärenden försätter att öka under 2021 på ett oroande sätt. Siffrorna för supportärendena för årets första 8 månader pekar på en ökning med ytterligare dryga 25% efter förra årets redan kraftiga ökning. I de fem kommunerna så finns det strax under 23 000 datorer, ipads och smartphones. Digitaliseringen inom kommunerna är fantastisk och ger stora möjligheter för verksamheterna. IT-Centrum behöver förstärkas med framförallt bättre gemensamma it-verktyg för att kunna möta det ökande behovet.

	Jan	Feb	Mar	Apr	Maj	Jun	Jul	Aug
2019	593	927	1115	876	818	775	508	716
2020	1507	1455	1834	1540	1290	1256	841	797
2021	1804	1715	2040	1749	1795	1926	849	1322

Strategi - Samsourcing

IT-centrum har som uttalad strategi att utföra det mest verksamhetsnära uppgifterna med egen personal och att utnyttja den erfarenhet och de volymer som en privat aktör kan ha genom att de servar flera kunder. Internt inom IT-centrum uttalas detta som ”högre upp i värdekedjan” och att vi strävar efter att upphandla och skapa partnerförhållanden med leverantörer. Det är en multisourcad strategi med egen beställarkompetens och ett nära och öppet förhållande med våra partnerföretag. IT-centrums personals unika kompetens, att ha både en *grundläggande kompetens* av detalj-planer, digitala portfolios och problematiken inom biståndsbedömning och att samtidigt ha ”IT” som sitt modersmål är vår USP(Uniqe Sales Point), vår unika fördel. Det finns egentligen ingen anledning för en kommun att ha en egen IT-organisation, om IT-medarbetarna inte förstår villkoren som t.ex. personalen på ett bibliotek arbetar under.

Verksamhetsförståelsen och att på rätt sätt kunna tolka och stödja verksamhetsutvecklingen är väsentligt för IT-centrum.

Budget

Budgeten för it-nämnden behöver justeras upp de kommande åren om förvaltningen ska kunna minska de störningar som verksamheterna drabbas av samt skapa möjligheter för gemensamma lösningar över kommungränserna i form av ytterligare samverkan. IT-Centrum ser fram emot det kommande samarbetet i ”C tillsammans”.

Från 2020 till 2021 justerades inte IT-Centrums budget upp med en enda krona. Den nya budgetmodellen som arbetats fram av ekonomidirektörerna i de fem kommunerna medför att en rörlig del för de kostnader som drivs av klientantal och ger kompensation mot ökade licenskostnader och utökat behov. I budgeten för 2020 lyftes ett varnande finger för det ökande antalet klienter i kommunerna. Från 2019 till 2021 har antal enheter i de fem kommunerna ökat från 14817 till 18534, en ökning på över 25%. Ökningen av klientantalet bedöms plana ut först 2024. Tillväxten för antalet enheter bedöms till: 2022 +9%, 2023 +4,5%, 2024 2,25%.
Framförallt är det skolans ”ett till ett” som nämnts i tidigare års budgetdokument som driver det ökade klientantalet, men även att övriga verksamheter digitaliserar och skaffar sig hand-enheter i form av mobiltelefoner, surfplattor eller bärbara datorer.

IT-nämndens budget föreslås som grund att öka med 3,21% för att täcka de ökande licenskostnaderna samt en förstärkning av it-säkerheten. Detta fördelas med 1% uppskrivning av medlemsavgifterna, 1% uppskrivning av kommunspecifika avgifter och 9% uppskrivning av it-tjänsteavtalet.

Utöver det så bör 3 miljoner läggas för Knivsta och Hebys flytt från extern leverantör till egen regi. Detta är en uppskattning baserad på den kostnad om 3,2 miljoner som 2017 lades på flytten från Axian till Advania. Det här bör vara den sista flyttkostnaden.

Den serverpark (3 platser: Östhammar, Tierp, Stockholm) som de fem kommunerna nyttjar är gammal och service och garantier slutar gälla. De tidigare investeringarna är avskrivna redan innan it-nämnden bildades. Vår it-driftsmiljö *behöver omgående bytas ut*. Driftsstörningar har skett och riskerna för ett haveri ökar. En budgetoffert pekar på ca 30 miljoner i investering eller en hyra på ca 6,7 miljoner om året under fem år. Här redovisas kostnaden för den nya servermiljön i driftsbudgeten nedan.

IT-nämndens kostnader och volymer drivs av den digitala utveckling som de fem medlemskommunerna genomför, därav följer it-nämndes kostnader de beställningar på fler enheter och nya it-lösningar som medlemskommunerna inför.

Nämndens budget

	Budget 2021	Redovisat 2021	Prognos 2021	Budget 2022	Budget 2023	Budget 2024
Intäkter						
Medlemsavgifter	33770	23189	31528	40809	47967	48926
Kommunspecifika Intäkter	15594	10396	13258	14322	2732	2786
IT-tjänsteavtal	18888	12592	24555	25016	26142	26730
Summa	68252	46177	69341	80147	76841	78442
Kostander						
Centrala Kostnader	33770	22601	31528	40809	47967	48926
Kommunspecifika kostnader	15594	8763	13258	14322	2732	2786
IT-tjänsteavtal	18888	14979	24555	25016	26142	26730
Summa	68252	46343	69341	80147	76841	78442
Summa	-	-166	-	-	-	-

Verksamhetens driftsbudget

IT-nämndens budget ökar under 2022 dels p.g.a. projektkostnaden för att samsourca it-driften för alla fem kommunerna, dels för att finansiera den nya gemensamma serverplattformen samt för att stärka it-säkerheten.

	ÅRSBUDGET Jan 22 - Dec 22
Taxor & avgifter	
Övriga intäkter	80 146 000,00 kr
Summa intäkter	80 146 000,00 kr
Personalkostnader	- 26 978 000,00 kr
Material	- 1 475 000,00 kr
Tjänster	- 49 24 700,00 kr
Övriga kostnader	- 630 000,00 kr
Kapitalkostnader	- 130 300,00 kr
Avskrivningar	- 1 300 000,00 kr
Nedskrivningar	
Summa kostnader	- 80 146 000,00 kr
RESULTAT	0 kr

Verksamhetens investeringsbudget

För att skapa möjligheter för samverkan kring en central serverlösning både för IT-Centrum och kärnverksamheterna krävs investeringar i kommunikation genom ett 10 Gigabitsnät mellan kommunhuvudorterna. Denna investering påbörjas under 2021 (4,3 miljoner) och slutförs under 2022.

Centrala Investeringar	**2022**	**2023**	**2024**
Central kommunikationslösning	800	1000	1000
Central servermiljö		2000	2000
Övrigt	500	500	500
Summa	**1 300**	**3500**	**3500**

Fördelning av kostnader per kommun

Den uppdaterade fördelningsnyckeln är enligt nedan.

	2022	**2023**	**2024**
Tierp	26,3%	26,3%	26,3%
Älvkarleby	9,8%	9,8%	9,8%
Heby	17,2%	17,2%	17,2%
Knivsta	21,5%	21,5%	21,5%
Östhammar	25,2%	25,2%	25,2%

Fördelning medlemsavgift per kommun avser beslutad fördelningsnyckel i procent multiplicerat med budget 2022 för medlemsavgifter.

Fördelning medlemsavgift	**2022**	**2023**	**2024**
Tierp	10773	12655	12908
Älvkarleby	4636	5337	5444
Heby	6759	7990	8150
Knivsta	8298	9837	10034
Östhammar	10341	12144	12387
Summa	**40807**	**47693**	**48922**

Kommunspecifika kostnader	**2022**	**2023**	**2024**
Tierp	**321**	324	331
Älvkarleby	**638**	645	657
Heby	**6952**	853	870
Knivsta	**6354**	853	870
Östhammar	**56**	57	58
Summa	**14322**	**2732**	**2786**

IT-tjänsteavtal	**2022**	**2023**	**2024**
Tierp	6579	6875	7030
Älvkarleby	2452	2562	2620
Heby	4303	4496	4598
Knivsta	5378	5621	5747
Östhammar	6304	6588	6736
Summa	**25016**	**26142**	**26730**

Total kostnad per kommun	2022	2023	2024
Tierp	17673	19854	20269
Älvkarleby	7726	8543	8721
Heby	18014	13339	13617
Knivsta	20031	16311	16651
Östhammar	16701	18789	19181
Summa	**80145**	**76837**	**78439**

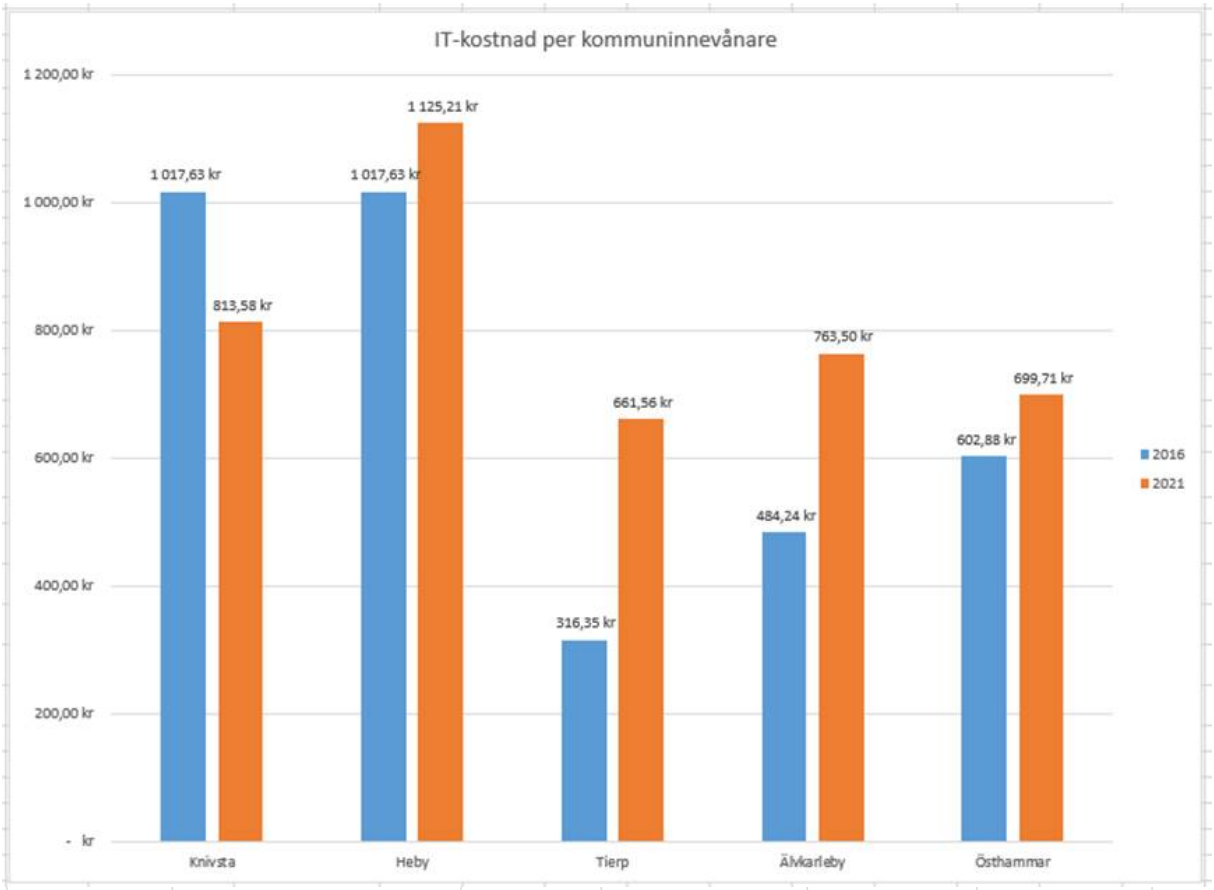
Uppföljning

Uppföljning av nämndens ekonomi sker enligt Tierps kommuns plan med månatliga uppföljningar, prognoser och delårsbokslut. Varje kundansvarig inom IT-förvaltningen har tagit fram underlag för respektive kommun. Dessa används för att uppdatera fördelningsnyckeln för IT-nämndens kostnader. Möten med ekonomicheferna i de fem medlems-kommunerna sker en gång per månad för att vi löpande ska följa utvecklingen. Redovisningen i Tierps ekonomisystem sker på ett sådant sätt att respektive medlemskommuns kostnader kan följas upp. Nyckeltal för kommunerna har tagits fram och kommer att jämföras både med andra IT-nämnder och inom de fem medlemskommunerna för att vi, om möjligt, skall hitta ytterligare områden att förbättra.

Nyckeltal

Övergripande nyckeltal per kommun 2020	Heby	Knivsta	Tierp	Älvkarleby	Östhammar	Summa(*medel)
Invånare, totalt antal	14 101	19 106	21 327	9 511	22 251	86 296
Årsarbetare, totalt kommunalt anställda, antal	962	1 009	1 713	708	1 739	6 131
Egentlig verksamhet i komunal regi, andel (%)	81%	71,3%	81,7%	82,10%	88%	81%
Tillgång till bredband om minst 100Mbit/s, andel(%)	66,3%	81,7%	59,5%	77,6%	68,2%	70,7%
Landareal, kvadratkilometer	1 167	282	1 540	222	1 475	4 686
Tätortsgrad (senaste mätning)	61%	72%	66%	90%	68%	71%
Källa: KOLADA						

Nyckeltal från den egna verksamheten	2019	2020	2021	Definition nyckeltal
IT-kostnad/ invånare totalt	765 kr	796 kr	791 kr	Årsomslutning IT-nämnd / invånarantal
IT-Investeringar som andel av verksamhetskostnader	0	1,05%	6,89% (prognos)	Investeringar / Årsomslutning IT-nämnd
IT-kostnad per användare	3 476 kr	i.u.	2 970 kr	Årsomslutning IT-nämnd / antal användare
Antal användare adm + utb	18752	i.u.	22978	Totalt antal användarkonton administration, elever, lärare, politiker
Antal klientutrustningar exklusive smartphones	14817	i.u.	18534	Totalt antal datorer , ipads
Antal klientutrustning(Adm + skola) / IT-tekniker	494	i.u.	639	Antal datorer och Ipads / IT-tekniker
S:a kommunanställda / IT-anställda	149	i.u.	152	Summa Kommunanställda /Totalt anställda IT
Källa: Egna nyckeltal				

IT-kost/capita	2016	Befolkning 2016	Budget 2016	Budget 2021	Befolkning 2021	2021
Knivsta	1 017,63 kr	17323	17628	15515	19070	813,58 kr
Heby	1 017,63 kr	13755	13997	15807	14048	1 125,21 kr
Tierp	316,35 kr	20744	6562	14121	21345	661,56 kr
Älvkarleby	484,24 kr	9445	4574	7267	9518	763,50 kr
Östhammar	602,88 kr	21822	13156	15542	22212	699,71 kr
Totalt	671,83 kr	83089	55822	68252	86193	791,85 kr

Bilagor

KA-rapport Augusti - Tierp
KA-rapport Augusti - Knivsta
KA-rapport Augusti - Heby
KA-rapport Augusti - Älvkarleby
KA-rapport Augusti – Östhammar

Referenser

https://www.regeringen.se/regeringens-politik/digitaliseringsstrategin/

https://www.kolada.se/

§ 15
Dnr 2021/8

Preliminär delårsrapport 2021

Beslut
IT-nämnden beslutar

att godkänna informationen gällande preliminär delårsrapport 2021.

Sammanfattning av ärendet
Delårsresultat är - 105tkr, och prognos för årets resultat 31/12 är 0 tkr.

Beslutsmotivering
I och med att informationen tas fram innan fakturasystem är stängt (10/9) och alla bokföringsorder är inlagda så är detta ett mycket preliminärt delårsresultat och prognos. IT-nämnden är fortfarande beroende av och påverkas mycket av att löpande få information om upplupna kostnader i den fem kommunernas ekonomisystem som vidarefaktureras till it-nämnden. En del i underlaget av det som vidarefaktureras är sådant som ska periodiseras även över årsskiftet. Det här medför en svårighet i att kunna lämna tydliga prognoser så här pass tidigt efter månadsskiftet.

Barnrättskonsekvenser
IT-Centrum har under året rapporterat om svårigheter med leveranser av hårdvara till våra verksamheter. Våra leverantörer har i vissa fall väldigt långa leveranstider och IT-Centrum vidtar alla de åtgärder som kan göras inom ramen för de avtal som upphandlats. Fördröjningar i leveranser av hårdvara påverkar elever negativt eftersom det riskerar försena införandet av 1:1.

Ekonomiska konsekvenser och finansiering
Inga direkta konsekvenser av det preliminära delårsresultatet.

Beslutsunderlag
- Handläggarens tjänsteutlåtande
- Preliminär delårsrapport 2021

Beslutet skickas till

- Kommunstyrelsen Tierps kommun
- Östhammars kommun
- Älvkarleby kommun
- Heby kommun
- Knivsta kommun
- IT-Chef, IT-Centrum

TIERPS KOMMUN

Preliminär delårsrapport IT-centrum

Tierps kommun │815 80 TIERP │Telefon: 0293-21 80 00 │www.tierp.se

Innehållsförteckning

Driftrapport 3
Investeringsrapport....4
Uppföljning särskilda uppdrag....5
Kommun och inflytande 5
Bo, trafik och miljö....5
Omsorg och stöd....5
Kommunen som arbetsgivare 5

Driftrapport

Drifttabell verksamheter

Enhet	Årsutfall 2020	Årsprognos	Årsbudget	Årsavvikelse	Periodutfall	Periodavvikelse
Intäkter	67 539	69 461	68252	1 209	46 177	675
Kostnader:						
IT-administration	-5 617	-7 165	-6 156	-1 009	-5 634	-1 529
IT-Drift	-57 511	-38 035	-22 330	-15 705	-24 837	-9 950
Förvaltningsstöd	-4 411	-6 500	-6 953	453	-4 246	389
Nät		-8 419	-11 458	3 039	-5 027	2 612
Support		-9 342	-21 355	12 013	-6 538	7 698
Summa verksamheten	**0**	**0**	**0**	**0**	**-105**	**-105**

Kommentar till drift

Lönekostnaderna prognosticeras bli högre än budget p.g.a. ersättningsrekryteringar av långtidssjukskriven personal samt vikariekostnader.

Avgifterna för telefoni minskar i och med det nya upphandlade avtalet med Telia. Kostnaderna för serviceavtal och licensavtal har ökat i och med ökande volymer av klienter(pc,ipads) och utökat nyttjande av digitala lösningar. Kostnaden för det nya avtalet med Microsoft för alla fem kommunerna ökar till över 12 miljoner.

Konsultkostnaderna i de utvecklingsprojekt som drivits för att på sikt minska administrationen kring våra konton(MIM) samt införandet av TEAMS och Office 365 underskattades. Komplexiteten av skolans lösningar kring kontohanteringen har drivit upp kostnaderna. Projektet är nu pausat för att undvika ett negativt årsresultat.

Investeringsrapport

Investeringstabell verksamheter

Enhet	Årsutfall 2020	Årsprognos	Årsbudget	Årsavvikelse	Periodutfall	Periodavvikelse
Administration	0	0	-500	0		333
Drift	-714	-3 100	-5 000	0	-438	2 895
Nät	0	-4 300	-3 000	0	-977	1 023
Support	0		-100	0		67
Summa verksamheten	**-714**	**-7 400**	**-8 600**	**0**	**-1 415**	**4 318**

Kommentar till investeringar

Arbetet med 10-gigabitsnätet mellan kommunhuvudorterna pågår. Inköp av 2 nya brandväggar i varje kommun samt Coreswitchar, 2 st per kommun.: Prognos 4300 tkr
IT-Drift: Ny backup-lösning VEEM, Prognos 2600tkr
IT-Drift: Loggserver: 500 tkr

Uppföljning särskilda uppdrag

Enligt följande färger kan vi utläsa om ett särskilt uppdrag är

- Ej påbörjad
- Pågående
- Klar

Kommun och inflytande

Status	Särskilda uppdrag
	6.1.c Digitaliseringstakten inom kommunens verksamheter ska öka för att uppnå bättre service gentemot medborgare, verksamhetseffektivisering samt ge möjligheter för nya servicelösningar. *IT-Centrum stödjer ”verksamhetsutveckling genom digitalisering” både i den av verksamheten efterfrågade projekten och genom de förbättringar som hela tiden görs i IT-infrastrukturen. Goda exempel under det sista året är den gemensamma digitala telefonilösningen för fem kommuner samt ny gemensam lösning för utskrift, kopiering och scanning.*
	6.1.k.x Inrätta generella KS-medel under kommundirektören som enbart kan tas i anspråk efter särskilt beslut i kommunstyrelsen under året. De generella KS-medlen är avsedda att under 2021 och 2022 användas till att dämpa negativa effekter som tillkommer under året orsakade av den pågående pandemin (exempelvis skattebortfall, ökad arbetslöshet och ökade kostnader för försörjningsstöd) som inte täcks upp av statliga medel. *En projektledarutbildning genomförs under året med ca 70 deltagare från många av kommunens olika verksamheter. I samband med det så har kommunens projektmodell reviderats.*
	6.1.l.x Inrätta samverkansmedel som under 2021 används till att möjliggöra samverkan med kommuner och regionen för att minska sårbarheten och på sikt spara resurser. I detta ingår uppstart och utveckling av ytterligare samverkansområden eller uppbyggnad av gemensam infrastruktur/system för att ta bort identifierade hinder för samverkan inom exempelvis C-tillsammans.

Bo, trafik och miljö

Status	Särskilda uppdrag
	6.3.a Kommunens resepolicy ska revideras i syfte att minska behovet av resande och minska tjänsteresornas klimatpåverkan. Klimatpåverkan vid tjänsteresor ska mätas och system med klimatkompensation alternativt klimatväxling ska införas. *IT-Centrum möjliggör digitala möten via skype, TEAMS och Zoom för verksamheten och politiken. IT-Centrum följer utvecklingen och tar löpande fram utrustning som ska passa de förändrade behoven av möten.*
	6.3.c Källsortering av avfall ska införas i kommunens samtliga verksamheter. *IT-Centrum har via sina leverantörer under fler år återbrukat eller återvunnit alla återlämnade klienter.*

Omsorg och stöd

Status	Särskilda uppdrag
–	6.6.k.x Hälsomedel: Inom det gemensamma vårdomställningsprogrammet Effektiv och nära vård är en viktig del förstärkt geografiskt hälsouppdrag som är lagt till Tierps vårdcentrum med bäring på att kommunens invånares ohälsotal är högt. Det är viktigt att gemensamt arbeta med åtgärder via detta område inom samverkansstrukturerna mellan regionen och kommunen. Hälsomedlen är avsedda att användas för insatser och utvecklingsdelar som sker under 2021 och 2022 och är av engångskaraktär men som lägger grunden för ökad hälsa. Inom hälsomedlen ingår också en matchning av regionens arbete med cykelturism där kommunen tillsammans med regionen ska ta fram en åtgärdsplan för ökad cykelbarhet. Detta kommer tillgodose det behov som såväl medborgardialogerna inom översiktsplaneområdet lyft som sommarens erfarenheter från hemester och att det finns ett stort allmänintresse kring hälsofrämjande aktiviteter.

Kommunen som arbetsgivare

Status	Särskilda uppdrag
	6.7.d Alla verksamheter ska verka för att möjliggöra för fler deltidsbrandmän (RIB) bland kommunens medarbetare. *IT-Centrum har medarbetare som även är deltidsbrandman.*
	6.7.e Kompetensbaserad rekrytering ska genomsyra alla verksamheter för att rekrytering alltid ska basera sig på det behov som finns vid rekryteringstillfället. *Speciell intervjumall har tagits fram för it-centrum. Vid rekrytering av chef senast användes verktygen ”Jobmatch” samt ”Logic” med hjälp av Östhammar kommuns HR-avdelning.*
	6.7.h.x Kompetensutvecklingsmedel ska användas under året för kompetensutveckling för att rusta kommunens medarbetare samt bidra till att kommunen som arbetsgivare blir attraktivare. Helt enkelt en investering för framtiden. *Utbildningar inom nyckelområden sker löpande, både med externa utbildningar men även interna. Under det senaste året företrädesvis digital.*

Uppsala kommun

Räddningsnämnden
Protokollsutdrag

Datum:
2021-09-22

§ 59

Delårsuppföljning per augusti 2021

RÄN-2021-00116

Beslut

Räddningsnämnden beslutar

1. **att** fastställa delårsuppföljningen per augusti 2021.

Beslutsgång

Ordförande ställer arbetsutskottet förslag mot avslag och finner att nämnden bifaller arbetsutskottets förslag.

Sammanfattning

Delårsuppföljningen är den gemensamma räddningsnämndens avrapportering till kommunstyrelserna/kommunfullmäktige i Tierp, Uppsala och Östhammars kommuner.

Beslutsunderlag

Förvaltningens tjänsteskrivelse 2021-09-15
Delårsuppföljning per augusti 2021.

Arbetsutskottet har tillstyrkt förslaget.

Uppsala kommun

Brandförsvaret
Tjänsteskrivelse till Räddningsnämnden

Datum:
2021-09-15

Diarienummer:
RÄN-2021-00116

Handläggare:
Elisabeth Samuelsson, Mikael Lundkvist

Delårsuppföljning per augusti 2021

Förslag till beslut

Räddningsnämnden beslutar

1. **att** fastställa delårsuppföljningen per augusti 2021.

Ärendet

Delårsuppföljningen är den gemensamma räddningsnämndens avrapportering till kommunstyrelserna/kommunfullmäktige i Tierp, Uppsala och Östhammars kommuner.

Föredragning

Verksamheten har i stort bedrivits både till omfattning och kvalité enligt Handlingsprogram för förebyggande verksamhet och räddningstjänst enligt Lagen (2003:778) om skydd mot olyckor. Tillsynsverksamhet har bedrivits i mindre omfattning än planerat, och efterfrågan på brandskyddsutbildning har minskat på grund av Covid-19.
Ekonomiska resultatet för januari – augusti är 1,5 mnkr (exklusive semesterlöneskuldsförändringen). Helårsprognosen för året är 2,4 mnkr.

Beslutsunderlag

Förvaltningens tjänsteskrivelse 2021-09-15
Delårsuppföljning per augusti 2021

Postadress: Uppsala kommun, brandförsvaret, 753 75 Uppsala
Besöksadress: Almungevägen 33
Telefon: 018-727 00 00 (Kontaktcenter)
E-post: brandforsvaret@uppsala.se
www.uppsala.se

Delges

Tierps kommun
Uppsala kommun
Östhammars kommun

Elisabeth Samuelsson
Brandchef

Delårsuppföljning per augusti 2021

Gemensam räddningsnämnd

Tierps kommun

Uppsala kommun

Östhammars kommun

Diarienummer: RÄN-2021-00116

Beslutad: 2021-09-22

Räddningsnämndens verksamhet 3
Information och rådgivning 3
Tillsyn och tillstånd 3
Förbereda och genomföra räddningsinsatser 4
Rengöring (sotning) och brandskyddskontroll 4
Samverkan 5
Krisberedskap och räddningstjänst under höjd beredskap 5
Verksamhetsmål 6
Den enskilde har förmåga och vilja att ta ansvar för sitt brandskydd 7
Riskgrupper har ett bra brandskydd 9
Samhället byggs hållbart avseende brandskydd och riskhänsyn 10
Räddningstjänsten har en stark förebyggande och operativ förmåga med kompetens och teknik som är anpassad utifrån riskbilden 12
Räddningstjänsten har god förmåga att verka vid kriser, höjd beredskap och krig 16
Inriktningsmål från Tierps kommun, Uppsala kommun och Östhammars kommun 18
Resultat och helårsprognos 30

Räddningsnämndens verksamhet

Verksamhetsplan och budget för år 2021 anger vad som ska utföras för att förverkliga det uppdrag räddningsnämnden fått från Tierp, Uppsala och Östhammars kommuner. Det övergripande styrdokumentet för nämnden är handlingsprogrammet för förebyggande verksamhet och räddningstjänst enligt lagen (2003:778) om skydd mot olyckor och den budget de tre kommunerna kommits överens om för räddningsnämnden. Nämndens verksamhet omfattar information och rådgivning, tillsyn, rengöring och brandskyddskontroll, räddningsinsatser och olycksutredning enligt lagen om skydd mot olyckor samt tillståndsgivning och tillsyn enligt lagen om brandfarliga och explosiva varor. Brandförsvaret är den förvaltning som stödjer räddningsnämnden i sitt uppdrag och genomför den verksamhet räddningsnämnden beslutar om och ansvarar för.

Information och rådgivning

För att den enskilde ska kunna förebygga och själv hantera bränder och andra olyckor är information och rådgivning till allmänheten viktigt för nämnden. Brandförsvaret lämnar information och rådgivning till kommuninvånare, förvaltningar, organisationer och företag för att öka kunskapen i att hantera olyckor och bränder.

På grund av pandemin har informationsinsatser och rådgivning anpassats, bland annat genom att digitalisera besök och informationstillfällen. En film har tagits fram för att ersätta de studiebesök som årskurs 5 brukar göra på brandstationerna och brandförsvaret har hållit i ett flertal digitala informationstillfällen under våren, fokus har bland annat varit hållbart brandskydd samt brandskydd hos riskutsatta.

Brandförsvaret samarbetar med Medborgarservice i Tierp, Kontaktcenter i Uppsala och Östhammar Direkt för att på bästa sätt besvara allmänhetens frågor och ta hand om synpunkter.

Den externa utbildningsverksamheten har fortsatt fått anpassas på grund av Coronapandemin. Alla teoretiska moment kan nu genomföras digitalt. Även de praktiska momenten har Coronaanpassats och anpassats utifrån kundens förutsättningar och behov.

Tillsyn och tillstånd

En viktig verksamhet för att förebygga bränder och andra olyckor är de tillsyns- och tillståndsbeslut som fattas enligt lagen om skydd mot olyckor och enligt lagen om brandfarliga och explosiva varor. I byggnader innehållande brandfarlig vara utförs vanligtvis tillsyn enligt båda lagstiftningarna, så kallad samplanerad tillsyn.

Tillsynsverksamheten påverkas mycket av pandemin. Vissa tillsyner genomförs digitalt, och inför tillsynsbesök har stor hänsyn tagits till verksamhetens förutsättningar. Många tillsyner har skjutits fram.

Sommaren 2020 gjordes ett stort antal radhustillsyner vilket gett följden att samma antal efterkontroller genomförts sommaren 2021.

Under våren har brandförsvaret deltagit i MSB:s referensgrupp för framtagande av nya föreskrifter för tillsyn enligt lagen om skydd mot olyckor. Dessa förskrifter innebär en del förändringar av vilka verksamheter som ska tillsynas och medför en större nationell likriktning av tillsynsverksamheten.

Under våren har det också förberetts för förändringar inom lagen av brandfarliga och explosiva varor. Förändringarna innebär större kontroll vid tillståndsgivning för hantering av explosiva varor. Tillståndsgivningen har inte påverkats av pandemin.

Förbereda och genomföra räddningsinsatser

Räddningsinsatser förbereds genom utbildning, övning, objektsorienteringar, insatsplanering samt fordons- och materielunderhåll. I förberedelserna ingår också utveckling av metod och taktik, samt fysisk träning och fysiska tester. Utbildnings- och övningsverksamheten har anpassats till restriktionerna för att minska risken för smittspridning, dock har en del utbildningar fått ställas in eller skjutits fram.

Räddningsinsatser genomförs vid olyckor och vid överhängande fara för olyckor för att förhindra och begränsa skador på människor, egendom och miljö. I Tierps, Uppsalas och Östhammars handlingsprogram för räddningstjänst enligt lagen om skydd mot olyckor anges vilken förmåga kommunerna har för att genomföra räddningsinsatser. I februari genomfördes en bemanningsökning från 1+4 till 1+5 på station Bärby, en förstärkning som innebär ökad förmåga till effektiva insatser inte minst vid bränder i höga flerfamiljsbostadshus. Larmplaner har anpassats efter den ändrade förmågan. Under årets åtta första månader gjordes 1395 insatser i Tierp, Uppsala och Östhammar, vilket är något färre än tidigare år. Antalet bränder i byggnader är något lägre än samma period de senaste åren.

Åtgärder efter räddningsinsats

Åtgärder efter räddningsinsats omfattar att informera de drabbade om behovet av restvärdesräddning, sanering, bevakning och andra åtgärder, samt att utreda olycksorsak och olycksförlopp.

Utredning av olycksorsak och olycksförlopp görs kortfattat i den händelserapport som skrivs vid varje räddningsinsats, men finns behov ska fördjupade olycksundersökningar genomföras.

Efter inträffade bränder genomförs återbesök för att informera och svara på de drabbades frågor.

Återbesöken genomförs när räddningsledaren bedömer att det finns behov hos de drabbade. Ibland deltar också polis och ambulans.

Rengöring (sotning) och brandskyddskontroll

Rengöring (sotning) och brandskyddskontroll i Tierp, Uppsala och Östhammars kommuner utförs av de två entreprenörerna som räddningsnämnden har avtal med. Åke Huss AB utför rengöring och brandskyddskontroller i Tierp och Uppsala kommun, Östhammars Sotningsdistrikt AB utför rengöring och brandskyddskontroller i Östhammars kommun. Trots pandemin har sotningsverksamheten kunnat fortlöpa enligt plan. Ansträngningar och anpassningar har krävts för att kunna genomföra verksamheten på ett smittsäkert sätt och samtidigt klara fristerna.

Lagen om skydd mot olyckor möjliggör för kommunen att medge att den enskilde själv, eller låter annan, rengöra sin egen förbränningsanordning. Ett sådant medgivande kan bara ges om rengöringen sker på ett från brandskyddssynpunkt betryggande sätt. Medgivande för rengöring av egen anordning i den egna fastigheten lämnas efter att brandskyddskontroll utförts och en särskild ansökan upprättats och godkänts av brandförsvaret.

Respektive skorstensfejarmästare ansvarar, via delegation från räddningsnämnden, för att uppdatera och underhålla nämndens förteckning över objekt för rengöring och brandskyddskontroll.

Samverkan

Mycket av räddningsnämndens verksamhet bygger på samverkan och samordning med andra förvaltningar, räddningstjänstorganisationer, myndigheter och frivilliga. Kommunerna har ansvar för att samordna skydd mot andra olyckor än sådana olyckor som föranleder en räddningsinsats.
Räddningsnämnden samverkar i Räddningsregion Mitt där 25 kommuner ingår. Samverkan innebär bland annat att man har en sammanhållen insatsledning och en gemensam övergripande systemledning. Därmed kan kommunerna snabbt hjälpas åt vid större räddningsinsatser. Räddningsnämnden själv är också en samverkan mellan Tierp, Uppsala och Östhammars kommuner.

Räddningsnämnden samverkar även mycket med kommunerna i bygg och planprocesserna. Samverkan med polis och ambulans är stor både rent operativt som vid övningsverksamhet.

Krisberedskap och räddningstjänst under höjd beredskap

Det är de tre kommunerna som inom sina respektive geografiska områden ansvarar för att samordning av krishanteringsfrågor sker. Brandförsvaret är en av flera förvaltningar som berörs i händelse av en krissituation. Det är därför nödvändigt att samordnade övningar och gemensamma planeringar genomförs, både enskilt i kommunerna och tillsammans i länet. Brandförsvaret samverkar med kommunerna, Länsstyrelsen och andra aktörer i krisberedskapsfrågor för att säkerställa en god förmåga vid allvarliga samhällsstörningar. Arbete pågår med att stärka brandförsvarets krisberedskap. Arbete pågår även gällande säkerhetsskydd och skalskydd.

Verksamhetsmål

Bedömning
I hög grad uppfyllt

Verksamheten har i stort bedrivits både till omfattning och kvalité enligt Handlingsprogram för förebyggande verksamhet och räddningstjänst enligt Lagen (2003:778) om skydd mot olyckor. Tillsynsverksamhet har bedrivits i mindre omfattning än planerat, och efterfrågan på brandskyddsutbildning har minskat på grund av Covid-19.

Mål 1 i Handlingsprogrammet

Den enskilde har förmåga och vilja att ta ansvar för sitt brandskydd

För att minska antalet bränder i bostäder och konsekvenserna av dessa är den enskildes kunskap och förmåga central. Brandförsvaret ska arbeta aktivt för att underlätta och hjälpa den enskilde med sitt eget brandskydd. Nya metoder och vägar för att nå ut till enskilda ska prövas.

Bedömning
I hög grad uppfyllt

Nämndens verksamhet har till övervägande del lett till de resultat den vill se inom målet. Mycket av den utåtriktade, uppsökande verksamheten med att informera om brandskydd ställdes in eller ställdes om när pandemin bröt ut. Besök i bostadsområden och kontakter med skolelever för att informera om brandskydd och hur enskilda kan förbättra sitt eget brandskydd har skett i mindre omfattning än vad som var planerat. Återbesök efter inträffade bränder har genomförts och mött stor uppskattning.

Information genom brandförsvarets webb har utvecklats, och genom brandförsvarets facebook nås många människor.

Nämndens åtgärder

Informationsinsatser om förebyggande brandskydd i olika forum och kommunikationskanaler

Status
Påbörjad

Under perioden har informationen på brandförsvarets webb utvecklats. Aktuella ämnen har kommunicerats i olika digitala kanaler, bland annat hur allmänheten ska grilla på ett säkert sätt och hur man förebygger olyckor i samband med bad. Nämnas kan att ett facebookinlägg om drunkningsrisk nådde över 150 000 personer utan att marknadsföras.

Ett viktigt ämne har varit information om brandskydd hos riskutsatta. Det har dels gjorts via brandförsvarets webb men också genom möten med ledningsgrupper och projektgrupper i Tierp, Uppsala och Östhammars kommuner.

Brandförsvaret deltog också på digitala seminarium under Almedalsveckan och pratade hållbart brandskydd.

Uppsökande informationsinsatser efter inträffade bränder i byggnader.

Status
Påbörjad

Uppsökande informationsinsatser genomförs kontinuerligt. Det som särskilt kan nämnas är informationsträffarna efter lägenhetsbränderna på Bäverns gränd och Albert Engströms väg samt garagebranden vid Johannesbäcksgatan där även polis, ambulans samt fastighetsägare deltagit, vilket har varit mycket uppskattat

Utveckla digital kommunikation.

Status
Påbörjad

Informationen på brandförsvarets webb har utvecklats under perioden. Nu finns till exempel möjlighet att använda digitala formulär för anmälningar och ansökningar.

Utbildning kan genomföras digitalt, och filmat material används i större utsträckning i utbildnings- och övningssituationer.

Erbjuda brandskyddsutbildning, i första hand till medarbetare vid kommunernas omsorgsförvaltningar.

Status

Påbörjad

Brandförsvaret erbjuder digitala brandskyddsutbildningar, och anpassar de praktiska momenten efter corona-restriktionerna. Efterfrågan av brandskyddsutbildningar har ökat efter sommaren.

Erbjuda information till skolor för elever i årskurs 5 och årskurs 7/8.

Status

Påbörjad

Under perioden skolinformationen anpassats efter covid-restriktionerna. Möten med årskurs 7 har genomförts digitalt. För årskurs 5 har en film tagits fram. I filmen blandas teori med förvisningar och en rundtur på en av brandstationerna.

Svara på remisser från andra förvaltningar i kommunerna och från polisen och andra organisationer.

Status

Påbörjad

Remisser från andra förvaltningar i kommunerna samt från polisen och andra organisationer hanteras löpande. Antalet remisser för alkoholservering eller offentlig tillställning har ökat något efter att pandemins restriktioner har lättat.

Mål 2 i Handlingsprogrammet

Riskgrupper har ett bra brandskydd

Personer i riskgrupper har större risk att skadas allvarligt eller omkomma i bränder. För att öka dessa gruppers brandskydd behöver de förebyggande åtgärderna vara anpassade till riskgrupperna. Samarbete mellan brandförsvaret och andra organisationer och inom kommunerna är viktigt för att uppnå detta.

Bedömning
Delvis uppfyllt

Nämndens verksamhet bidrar till måluppfyllelse. Samarbeten i alla tre kommuner håller på att utvecklas för att riskgrupper ska få ett bra brandskydd.

Nämndens åtgärder

Ta initiativ till samarbete med de samhällsfunktioner som möter riskgrupperna

Status

Påbörjad

I Uppsala kommun bedrivs ett arbete med individanpassat brandskydd inom hemtjänsten där personalen en gång per år genomför en brandriskbedömning utifrån checklista hos brukarna. Under året planeras att ta initiativ till att återstarta en remissgrupp gällande detta för Uppsala kommun.

I Östhammars kommun är arbete på gång gällande individanpassat brandskydd med motsvarande koncept som i Uppsala. Startar som projekt inom boendestöd och en första utbildning av personal har genomförts. En remissgrupp har bildats där brandförsvaret ingår. Brandförsvaret arbetar för att arbetet även utökas till andra delar av förvaltningen exempelvis hemtjänst.

I Tierp har en första kontakt tagits med äldreomsorgen gällande ett motsvarande arbete. Ett första möte har genomförts med chef för äldreomsorgen.

Utveckla information och utbildning om individanpassat brandskydd

Status

Påbörjad

På brandförsvarets webb finns nu information om brandskydd för riskutsatta.

Arbete för att utveckla utbildningar pågår. En insamling av utbildningsmaterial från andra delar av Sverige har genomförts i syfte att samla goda exempel.

Mål 3 i Handlingsprogrammet

Samhället byggs hållbart avseende brandskydd och riskhänsyn

Räddningsnämndens riskanalys till kommunernas handlingsprogram för förebyggande verksamhet och räddningstjänst visar på en snabb och omfattande nybyggnation i kommunerna. Det leder till en riskbild som förändras. Brandförsvaret ska aktivt arbeta för att samhället byggs hållbart avseende brandskydd och riskhänsyn.

Bedömning
I hög grad uppfyllt

Nämnden verksamhet har lett till de resultat den vill se inom målet. Ett systematiskt samarbete med kommunerna i plan- och byggprocesserna har etablerats. Brandförsvaret har blivit delaktiga och haft en aktiv roll i tidiga skeden i plan- och byggprocesser, vilket har gett goda resultat för både brandskydd och riskhänsyn i kommunerna.

Brandförsvaret har utarbetat en vägledning för hållbart brandskydd. Vägledningen underlättar kommunikationen med byggherrar, fastighetsägare med flera.

Nämndens åtgärder

Prioritera delaktighet från brandförsvaret i kommunernas plan- och byggprocesser

Status

Påbörjad

Brandförsvarets delaktighet är prioriterad i alla tre kommuner. Engagemanget i plan- och byggprocesserna får stort gehör hos ansvariga förvaltningar.

Öka kunskapen om hållbart brandskydd hos byggherrar, fastighetsägare och andra aktörer. Komplexiteten med brandskydd i höga trähus ska särskilt belysas.

Status

Påbörjad

Vikten av ett hållbart brandskydd lyfts i olika forum. En vägledning för Hållbart brandskydd samt tillhörande checklista finns på brandförsvarets webb. Brandförsvaret har bland annat deltagit på Almedalsveckan, trähusseminarier, konferenser, ledningsgrupper och projektgrupper för att lyfta frågan om hållbart brandskydd. Frågan har särskilt lyfts i arbetet med den fördjupade översiktsplanen för de sydöstra stadsdelarna i Uppsala. Brandförsvaret deltar också i ett nationellt räddningstjänstnätverk med syftet att öka kunskapen om höga trähus.

Brandförsvaret har tillsammans med Uppsala Vatten påbörjat ett arbete att ta fram ett gemensamt informationsmaterial om hållbart brandskydd och sprinkler.

Arbeta för långsiktig och robust planering av brandvattenförsörjningen.

Status

Påbörjad

Brandförsvaret har påbörjat en dialog med VA-bolagen, främst med Uppsala Vatten men vidare dialog planeras även med Gästrike vatten och TEMAB under året. Det är viktigt med fortsatt dialog med VA-bolagen, då det finns intressekonflikter mellan dricksvattenkvalité och brandvattenförsörjning.

Brandförsvaret har deltagit i Svenskt vattens projekt gällande brand- och släckvattenplaner.

Prioritera delaktighet från brandförsvaret i planfrågor som rör framkomlighet för utryckningsfordon.

Status

Påbörjad

Delaktighet prioriteras. Samverkan sker med berörda instanser för att säkerställa framkomlighet vid utryckning, till exempel genom framkomlighetsremisser.

Arbeta för ökad riskhänsyn i översiktsplaner, fördjupade översiktsplaner samt detaljplaner.

Status

Påbörjad

Arbete för en ökad riskhänsyn i översiktsplaner, fördjupande översiktsplaner samt detaljplaner fortgår. Arbetet ger resultat, frågor om riskhänsyn lyfts allt oftare i tidiga skeden.

Tydliggör räddningsnämndens ansvar för hantering av släckvatten, samt utveckla arbetet för att minska släckvattens miljöpåverkan.

Status

Påbörjad

Arbetet har påbörjats. Samarbete söks både inom kommunerna, med andra räddningstjänster och med MSB.

Mål 4 i Handlingsprogrammet

Räddningstjänsten har en stark förebyggande och operativ förmåga med kompetens och teknik som är anpassad utifrån riskbilden

Brandförsvaret ska klara av att hantera förändringar i riskbilden och hänga med i den snabba omvärldsutvecklingen, både förebyggande och operativt. För att kunna göra det ska medarbetarnas kompetens, övningsverksamhet, digitalisering samt teknik och utrustning ligga i framkant.

Bedömning
I hög grad uppfyllt

Nämndens verksamhet har lett till de resultat den vill se inom målet. Samarbetet med andra räddningstjänster och satsningen på digital kompetensutveckling är viktiga faktorer i utvecklingsarbetet.

Nämndens åtgärder

I samverkan med andra räddningstjänster och andra organisationer stärka den operativa förmågan genom kompetenshöjande utbildning och övning med fokus på nya risker.

Status

Påbörjad

Samarbetet i räddningstjänstregionen fortsätter att utvecklas. Pandemin har medfört att gemensamma ledningsutbildningar har skjutits på framtiden men den gemensamma planeringen har fortsatt. Särskilt fokus har lagts på de förändringar om ledning av räddningsinsatser som ändringar i lagen och nya föreskrifter leder till.

I ett gemensamt projekt vill regionens räddningstjänster skapa samsyn avseende vilka rekryteringskrav som ska gälla för brandmän. Projektet omfattar också att skapa samsyn om årliga fysiska tester och en gemensam riktlinje för fysisk träning för brandmän.

Brandförsvaret engagerar sig också i MSB:s arbete för utveckling av metod och teknik.

I samverkan med andra räddningstjänster och andra organisationer stärka den förebyggande förmågan genom kompetenshöjande utbildning och övning med fokus på nya risker

Status

Påbörjad

Det pågår ett väl fungerande samarbete med andra räddningstjänster i olika forum för att utveckla myndighetsutövning och annan förebyggande verksamhet. Pandemin har påskyndat utvecklingen av samarbete på digitala forum. Ett exempel är den beredningsgrupp för förebyggande samverkan där de räddningstjänster i samverkansregionen ingår. Nätverksgrupper inom de olika förebyggande processerna har bildats, och det är idag lätt att utbyta erfarenheter med räddningstjänster i andra delar av Sverige.

Utveckla och anpassa övningsanläggningar med fokus på nya risker, minskade transporter och miljöhänsyn.

Status

Påbörjad

Arbetet har påbörjats. Planer för att utveckla övningsmöjligheterna vid brandstationerna i Tierp och Östhammar har tagits fram. Processen i Tierp har kommit längre, och nu inväntas bygglov. I Östhammar inväntas beslut om eventuell försäljning av brandstationen.

Utveckla verksamhetens effektivitet och kvalitet med stöd av digitala hjälpmedel och innovativa verktyg.

Status

Påbörjad

Under perioden har arbete för att förbättra verksamhetens effektivitet och kvalitet med stöd av digitala hjälpmedel genomförts. Till exempel signeras nu dokument digitalt och formulär på brandförsvarets webb kan nu fyllas i digitalt. Förberedelser för att kunna arbeta med E-arkiv så snart som möjligt har också gjorts.

Omvärldsbevakning sker kontinuerligt för att bevaka vilka nyheter som dyker upp inom området. Under året deltar brandförsvaret också i en digital satsning för att utveckla utbildning med hjälp av VR- och AR-teknik.

Utveckla digitalt ledningsstöd med fokus på insatsplanering

Status

Påbörjad

Rutiner har tagits fram och tekniken har anpassats för digitala insatsplaner. Nu upprättas och uppdateras digitala insatsplaner löpande av medarbetare i utryckningsstyrkan och vid avdelningen samhällsskydd. Under perioden har kartstödet och omfattningen av geografisk information utvecklats.

Samarbete med främst polis och andra kommunala verksamheter för att förebygga kriminalitet och social oro.

Status

Påbörjad

Inför varje helg har brandförsvaret, Polisen och Uppsala kommuns ungdomsjour och ordningsvakter möte för informationsutbyten och eventuell samordning för att förebygga social oro. På grund av pandemin har brandförsvaret under perioden inte deltagit i fritidsaktiviteter för unga.

Genomföra tillsyn enligt lagen om skydd mot olyckor (LSO).

Status

Påbörjad

Tillsyn enligt lagen om skydd mot olyckor genomförs idag både digitalt och genom platsbesök. Tillsynsverksamheten har påverkats av pandemin. Under sommaren har ett stort antal efterkontroller gjorts efter de radhustillsyner som gjordes sommaren 2020. Endast ett fåtal radhustillsyner har gjorts 2021. Under perioden har räddningsnämnden yttrat sig angående MSB:s förslag till nya föreskrifter för tillsyn enligt lagen om skydd mot olyckor.

Genomföra tillsyn enligt lagen om brandfarliga och explosiva varor (LBE).

Status

Påbörjad

Tillsyn enligt lagen om skydd mot olyckor genomförs idag både digitalt och genom platsbesök. Tillsynsverksamheten har påverkats av pandemin.

Hantera tillståndsansökningar enligt lagen om brandfarliga och explosiva varor (LBE).

Status

Påbörjad

Tillståndsansökningar hanteras löpande och har inte påverkats nämnvärt av pandemin. Förändringar i lagstiftningen kommer innebära en mer omfattande tillståndsprocess under hösten. Under perioden har förberedelser för detta genomförts.

Säkerställa att rengöring och brandskyddskontroll görs med rätt kvalitet enligt avtal med upphandlade entreprenörer.

Status

Påbörjad

Rengöringar och brandskyddskontroller har kunnat genomföras enligt frist trots pandemin, men med stora ansträngningar och anpassningar från entreprenörernas sida. Under våren har avstämningsmöten hållits med entreprenörer med syfte att följa upp att verksamheten bedrivs enligt avtal.

Genomföra utbildning och övning med utryckande personal för att säkerställa kompetensen och förmågan att hantera räddningsinsatser.

Status

Påbörjad

Övningar och utbildningar planeras årsvis. Vissa genomförs för att öka kompetensen andra även för att uppnå lagstadgade krav. En viktig del i att öka kompetensen är utbildningsinsatser och övningar som syftar till att möta nya tekniker och nya risker.

Upprätta och revidera larmplaner och insatsplaner med fokus på riskobjekt och bostadsområden.

Status

Påbörjad

Revideringen av larmplaner är klar. Arbete med insatsplanering pågår.

Tillgodose behovet av fordon och utrustning för effektiva räddningsinsatser.

Status

Påbörjad

Investeringar har genomförts enligt investeringsplaneringen i nämndens verksamhetsplan. Utvärdering av ny och förbättrad räddningsutrustning på marknaden genomförs kontinuerligt.

Tillgodose lokalbehoven för att kunna genomföra effektiva räddningsinsatser.

Status

Påbörjad

Nämndens lokalförsörjningsplan anger lokalbehoven. De lokalförändringar som enligt lokalförsörjningsplanen behövs planeras och projekteras det för.

Säkerställa utrustning för utalarmering och kommunikation vid räddningsinsatser.

Status

Påbörjad

En ny befattning har inrättats vid brandförsvaret, och kompetens finns nu inom organisationen för att fortsätta utveckla de tekniska förutsättningarna. Nödrutiner vid störningar har också implementerats.

Genomföra fördjupade olycksundersökningar.

Status

Påbörjad

Fördjupade olycksundersökningar har genomförts under perioden.

Genomföra restvärdesräddning enligt avtal med RVR AB

Status

Påbörjad

Arbete för att minska skador efter bränder och andra olyckor genomförs enligt avtalet.

Mål 5 i Handlingsprogrammet

Räddningstjänsten har god förmåga att verka vid kriser, höjd beredskap och krig

Riskbilden påvisar behov av utveckling inom området krisberedskap och civilt försvar för brandförsvaret. Förmågan behöver stärkas betydligt inom dessa områden. Ytterligare inriktningar och anvisningar från staten blir viktiga. Räddningsnämndens ambition är att brandförsvaret vid en krissituation ska kunna verka självständigt under åtminstone en vecka.

Bedömning
Delvis uppfyllt

Nämndens verksamhet har till övervägande del lett till de resultat den vill se inom målet. Erfarenheter från pandemin och Totalförsvarsövning 2020 har tagits tillvara, och uthålligheten att verka under samhällsstörningar har ökat. Fortfarande saknas planeringsförutsättningar från centrala myndigheter. Hur en gemensam nämnds verksamhet ska styras under höjd beredskap behöver också utredas.

Nämndens åtgärder

Öka uthålligheten att verka vid samhällsstörningar

Status

Påbörjad

Arbete pågår att utöka kapaciteten att lagra drivmedel. Arbete pågår även gällande reservkraft.

Översyn och förbättringar av skalskyddet genomförs.

Arbete utifrån Uppsala kommuns vägledning för kontinuitetshantering har påbörjats.

Utifrån genomförd analys säkerställa ett fullgott säkerhetsskydd

Status

Påbörjad

Arbete pågår utifrån säkerhetsskyddsplan. Förbättrande åtgärder gällande säkerhetsskyddet har genomförts.

Utveckla förmågan att verka vid höjd beredskap

Status

Påbörjad

Vid Totalförsvarsövning 2020 identifierades bland annat otydlighet i hur en gemensam nämnds verksamhet styrs under höjd beredskap - något som återstår att utreda.

Krigsplacering av brandförsvarets personal genomförs nu enligt rutin.

Arbete har inletts gällande befintliga krigsbranddammar för att klargöra status och ansvar. Inventeringar har genomförts under sommaren.

Arbete bedrivs gällande säkerhetsskydd.

Fortfarande saknas planeringsanvisningar för räddningstjänst under höjd beredskap från de statliga myndigheterna.

Utveckla förmågan att ta emot hjälp av frivilliga resurser.

Status

Påbörjad

Samarbetet med Länsstyrelsen angående organisering av frivilliga resurser som är tänkta att användas i såväl fredstid som under höjd beredskap fortsätter. Resurserna kan bland annat vara behjälpliga vid skogsbränder.

Brandförsvaret har påbörjat ett samarbete med Brandskyddsföreningen i syfte att utbilda så kallade "civila insatspersoner", CIP.

Kamratföreningen "Röde hanen", som leds av pensionerade brandbefäl och brandmän, har under sommaren beredda att bistå vid eventuella skogsbränder. Någon sådan hjälp har dock inte behövts.

Utveckla förmågan att ta emot hjälp av internationella resurser.

Status

Påbörjad

En gemensam rutin för att både begära och lämna hjälp har utarbetats tillsammans i räddningsregionen.

Inriktningsmål från Tierps kommun, Uppsala kommun och Östhammars kommun

Tierps kommuns mål Kommunens verksamheter ska planeras utifrån både kvinnor och mäns, flickors och pojkars behov och resurser ska fördelas likvärdigt mellan könen.
Uppsala kommuns inriktningsmål 1 Uppsala kommun ska ha en jämställd och hållbar ekonomi
Östhammars kommuns strategiska inriktningsområden En hållbar kommun

Nämndens strategi:

En god kontroll och styrning av verksamhet och ekonomi. Kontinuerligt anpassa verksamheten utifrån tilldelade kommunbidrag från kommunerna på ett jämställt sätt.

Bedömning
Helt uppfyllt

Nämndens verksamhet har lett till de resultat den vill se inom målet. Nämnden har en långsiktig ekonomi i balans och arbetar kontinuerligt med att få sin verksamhet socialt, ekonomiskt och ekologiskt hållbar. Nämndens verksamhet består till stor del av räddningstjänst som är till för alla som bor och vistas i kommunerna. Nämndens resurser fördelas könsneutralt.

Nämndens åtgärder

En god kontroll över vilket behov som kommunerna har inom nämndens ansvarsområde

Status

Klar

Handlingsprogram enligt Lagen om skydd mot olyckor tas fram vart 4:e år. Fortlöpande sker en bedömning av behovet av brandtillsyn och riskerna i kommunerna för bränder och andra olyckor som kan föranleda räddningsinsats.

En god uppföljning av verksamheten och ekonomin

Status

Klar

Nämnden har en god uppföljning av verksamheten och ekonomin. Månadsuppföljningar beslutas i nämnden och rapporteras till kommunerna i den gemensamma nämnden. Förutom månadsuppföljningar görs två delårsuppföljningar och en årsredovisning som också rapporteras till kommunerna i den gemensamma nämnden.

Uppdrag

1: Genomföra en årlig kartläggning av hur nämndernas och bolagsstyrelsernas resurser kommer män och kvinnor tillgodo i syfte att omfördela resurser för att främja jämställdhet och likvärdighet

Status

Ej startad

Kommer genomföras under året.

Nämndens åtgärder

Genomföra årliga kartläggningar av hur nämndens resurser kommer män och kvinnor tillgodo

Status

Ej startad

Kommer genomföras under året.

2: Förenkla företagens vardag genom att utveckla en nytänkande, effektiv och rättssäker företagsservice med hög kvalitet.

Uppsala är en kommun där nya och befintliga företag ges förutsättningar att starta och växa. För att stimulera jobbtillväxt behöver det skapas bättre förutsättningar för fler företag att starta, etablera sig och växa i kommunen. Företag och företagare ska bemötas av effektivitet och bra service med hög tillgänglighet, god förståelse och effektivare handläggning. Kommunens anseende som affärspartner och som aktiv och framåtblickande samverkanspartner ska öka.

Status

Påbörjad

Myndighetsutövning och annan handläggning sker med fokus på att hjälpa och underlätta för den enskilde. Arbetet med att utveckla e-tjänster fortsätter. Räddningsinsatser genomförs alltid med stort fokus på att ge bästa möjliga stöd till den som drabbas. Under pandemin har särskild hänsyn tagits till företagens förutsättningar.

Nämndens åtgärder

Undersöka vad företagen tycker brandförsvaret kan göra för att underlätta för dem vid tillsynsärenden och tillståndsärenden

Status

Påbörjad

Undersökning görs bland annat med NKI-mätning. NKI är förkortning av "nöjd kund index". Årets resultat i Uppsala kommun ger mycket högt betyg till brandförsvaret. I Tierp och Östhammar behövs fler svar för ett tillförlitligt resultat.

Tillkommande uppdrag

KS-BESLUT: att uppmuntra samtliga förvaltningar och bolag i kommunkoncernen att i sina kontakter med näringslivet anstränga sig för att underlätta för näringslivet och ha en positiv tolkning till förmån för näringslivet avseende regler och rutiner fastställda av Uppsala kommun.

Status

Påbörjad

Brandförsvaret anstränger sig för att underlätta för näringslivet.

Tierps kommuns mål Fredliga och inkluderande samhällen
Uppsala kommuns inriktningsmål 2 Uppsala ska vara tryggt och attraktivt att leva, verka och vistas i
Östhammars kommuns strategiska inriktningsområden En öppen kommun

Bedömning

Delvis uppfyllt

Nämndens kärnverksamhet bidrar till måluppfyllelse. Kärnverksamheten har i vissa delar påverkats av pandemin, till exempel har brandförsvarets närvaro på skolorna varit mindre än normalt under perioden och färre tillsyner har genomförts.

Nämndens åtgärder

Se åtgärder under mål 4 i handlingsprogrammet

Status

Påbörjad

Se åtgärder till handlingsprogrammets mål nr 4.

Uppdrag

3: Vässa kommunens förmåga att förebygga och bekämpa ungdomsbrottslighet och kriminalitet.

Status

Påbörjad

Brandförsvaret bidrar bland annat genom möten med skolelever på högstadiet. Brandförsvaret deltar också vid andra samarbeten, till exempel fritidsaktiviteter för unga. Inför varje helg har brandförsvaret, Polisen och Uppsala kommuns ungdomsjour och ordningsvakter möte för informationsutbyten och eventuell samordning för att förebygga social oro. Under perioden har aktiviteter skett i mindre omfattning än normalt på grund av pandemin.

Nämndens åtgärder

Se åtgärder under mål 4 i handlingsprogrammet

Status

Påbörjad

Se åtgärder under mål 4 i handlingsprogrammet

4: Utveckla det civila försvaret i syfte att stärka samhällets motståndskraft. (KS och RÄN)

Status

Påbörjad

Vid Totalförsvarsövning 2020 identifierades bland annat otydlighet i hur en gemensam nämnds verksamhet styrs under höjd beredskap - något som återstår att utreda.

Krigsplacering av brandförsvarets personal genomförs nu enligt rutin. Arbete bedrivs gällande säkerhetsskydd. Arbete har inletts gällande befintliga krigsbranddammar för att klargöra status och ansvar.

Det saknas planeringsanvisningar för räddningstjänst under höjd beredskap från de statliga myndigheterna. I riksdagens beslut om "Totalförsvaret 2021-2025" ingick att starta statliga utredningar om befolkningsskydd och om räddningstjänst under höjd beredskap.

Nämndens åtgärder

Se Handlingsprogrammets mål 5, Räddningstjänsten har god förmåga att verka vid kriser, höjd beredskap och krig.

Status
Påbörjad

Tierps kommuns mål 6, 7, 9 och 11 Rent vatten och sanitet Hållbar energi för alla Hållbar industri, innovationer och infrastruktur Hållbara städer och samhällen

Uppsala kommuns inriktningsmål 3 Uppsalas stad och landsbygd ska växa genom ett hållbart samhällsbyggande

Östhammars kommuns strategiska inriktningsområden En öppen kommun

Bedömning

I hög grad uppfyllt

Nämndens verksamhet bidrar till målet genom att arbeta mot målen i handlingsprogram för skydd mot olyckor. En viktig del är att nämnden deltar i kommunernas plan- och byggprocesser med fokus på riskhänsyn i samhällsplaneringen och ett hållbart brandskydd.

Nämndens åtgärder

Se åtgärder under målen i handlingsprogrammet.

Status

Påbörjad

Uppdrag

6: Öka takten i klimatomställningen för att minska växthusgasutsläppen och nå målet om en fossilfri välfärdskommun 2030 och klimatpositivt Uppsala 2050.

Status

Påbörjad

Anpassning av utbildnings- och övningsverksamhet pågår för att minska utsläpp. Även fordon och transporter ses över.

Nämndens åtgärder

Se åtgärder under målen i handlingsprogrammet

Status

Påbörjad

Se åtgärder under mål 4 i handlingsprogrammet.

Inriktningsmål 4: Uppsala ska vara jämlikt och inkluderande med goda förutsättningar för folkhälsa och livskvalitet

Bedömning

I hög grad uppfyllt

Nämndens verksamhet har till övervägande del lett till de resultat den vill se inom målet. Nämndens arbete för skydd mot olyckor, och särskilt det brandförebyggande arbetet, bidrar till måluppfyllelse.

Uppdrag

Kommunfullmäktiges uppdrag

Öka kännedomen och medvetenheten om barns rättigheter genom att genomföra ett kompetenslyft om barnrätt inom kommunens verksamheter.

Status

Klar

Utbildningsinsatser har genomförts.

9: Påskynda integrationen för en snabbare etablering av nyanlända och skapa förutsättningar för fler människor att försörja sig genom utbildning, arbete eller entreprenörskap.

Status

Påbörjad

Nämndens kärnverksamhet bidrar inte särskilt till uppdraget. Nämnden deltar dock i arbetsmarknadsnämndens satsning på extratjänster.

Tillkommande uppdrag

KS-BESLUT: att uppdra till nämnder och bolagsstyrelser att beakta integrationsrapporten och vidta åtgärder för en bättre integration i Uppsala

Status

Klar

Vid rekrytering av personal görs försök att nå ut till nyanlända och utrikes födda så dessa kan söka utlysta tjänster.

Tierps kommuns mål 8.1 Stödja utvecklingen av arbetstillfällen för alla grupper, även de som står långt från arbetsmarknaden
Uppsala kommuns inriktningsmål 5 Uppsalas invånare ska ha bostad och arbete
Östhammars kommuns strategiska inriktningsområden En lärande kommun

Bedömning
Ej uppfyllt

Ingen sådan rekrytering har varit aktuell.

Uppdrag

Kommunfullmäktiges uppdrag

I större utsträckning använda kommunens egna sysselsättnings- och arbetsmarknadsverksamheter för intern service.

Status

Påbörjad

Nämndens verksamhet bidrar till måluppfyllelse genom att i samarbete med arbetsmarknadsförvaltningen erbjuda så kallade extratjänster.

Nämndens åtgärder

Vid rekrytering beakta vilka krav som verkligen behövs, för att kunna rekrytera personer med funktionsnedsättning där det går

Status

Ej startad

Ingen sådan rekrytering har varit aktuell.

Tierps kommuns mål Det ska vara lätt för invånarna i Tierps kommun att engagera sig och delta i den lokala samhällsutvecklingen. Alla behöver hjälpas åt.
Uppsala kommuns inriktningsmål 8 I Uppsala ska ingen lämnas utanför och invånare, organisationer och näringsliv ska vara delaktiga i att utforma samhället
Östhammars kommuns strategiska inriktningsområden En öppen kommun

Bedömning

I hög grad uppfyllt

Nämndens verksamhet har till övervägande del lett till de resultat den vill se inom målet. Nämnden bidrar till målet genom att underlätta för invånare att kontakta brandförsvaret genom samarbeten med Tierps medborgarservice, Uppsala kommuns Kontaktcenter samt Östhammar Direkt. En informationshanteringsplan som tydliggör hur ärenden handläggs är under framtagande. Medborgardialoger genomförs vid framtagande av nytt handlingsprogram för förebyggande verksamhet och räddningstjänst, vilket normalt sker vart 4:e år.

Nämndens åtgärder

Genomföra medborgardialoger vid framtagande av handlingsprogram för förebyggande verksamhet och räddningstjänst

Status

Väntar

Inte aktuellt år 2021.

Uppdrag

KVAR FRÅN 2019: Ta fram en informationshanteringsplan som utifrån verksamheternas processer stödjer en effektiv, rättsäker och digital informationshantering

Status

Påbörjad

Arbete pågår.

19: Öka kunskapen om och utarbeta en systematik för att skapa likvärdiga möjligheter för invånarna att vara delaktiga i utvecklingen av Uppsala.

Status

Påbörjad

Nämndens arbete syftar till ett likvärdigt skydd mot olyckor, i enlighet med lagen om skydd mot olyckor. Brandskydd för personer som risker skadas svårt vid brand är en prioriterad fråga.

19: Öka kunskapen om och utarbeta en systematik för att skapa likvärdiga möjligheter för invånarna att vara delaktiga i utvecklingen av Uppsala.

Status

Påbörjad

Räddningsnämndens medarbetare ska ha bra arbetsvillkor och kan med rätt kompetens möta Tierp, Uppsala och Östhammar.

Bedömning
I hög grad uppfyllt

Nämndens verksamhet har till övervägande del lett till de resultat den vill se inom målet. Insatser för att utveckla arbetsmiljöarbetet har genomförts under perioden, till exempel anpassningar för att minska risken för smittspridning. Insatser för att stärka ledarskap har gjorts, men vissa chefsutbildningar har flyttats fram grund av pandemin.

Årets medarbetarundersökning har genomgående ett mycket bra resultat som påvisar bra arbetsvillkor och nöjda medarbetare. Sjukfrånvaron har varit låg under perioden, trots pandemin. Bemanningen på RiB-stationerna ser bra ut.

Nämndens åtgärder

Utveckla arbetet för en god arbetsmiljö

Status

Påbörjad

Arbetet fortlöper under året. Resultatet från medarbetarundersökningen var mycket bra och gav inga signaler om allvarliga brister. Att utveckla ledarskapet och förbättra de olika kommunikationsvägarna för att skapa en ännu mer öppen dialog i organisationen är en av de viktigare åtgärderna som återstår.

Säkra strategisk och långsiktigt hållbar kompetensförsörjning

Status

Påbörjad

Tidigare har personalomsättningen för räddningspersonal i beredskap (deltidsbrandmän) och brandingenjörer varit hög. Personalläget vid RiB-stationerna ser bra ut, och omsättningen av brandingenjörer är också på en hanterbar nivå.

Brandförsvaret samarbetar också i räddningsregionen för att utveckla och effektivisera rekryteringen av brandmän, både heltid och RiB (deltid).

Värdkommunens gemensamma kompetensförsörjningsplan kommer att presenteras för förvaltningsledningen under september månad. Därefter kommer arbetet med kompetensförsörjning att intensifieras.

Utveckla ledarskap och medarbetarskap som främjar trygghet, tydlighet, och tillit

Status

Påbörjad

En digital chefsdag genomfördes under våren. Utöver det ges cheferna möjlighet att utveckla sitt ledarskap genom två digitala utbildningar med material från bland annat kommunens ledarutvecklingsprogram.

Ledarskapsutbildning för chefer vid RiB-stationerna har skjutits upp istället för att genomföras digitalt.

Planering för utbildningsinsatser under senare delen av innevarande år har genomförts.

Arbeta för ökad jämställdhet och ökad mångfald

Status

Påbörjad

I rekryteringsannonsering har bilder och språk som ska vara inkluderande valts för att locka fler människor att söka tjänst hos brandförsvaret.

Arbetet med gemensamma könsneutrala omklädningsrum är en viktig del för att öka inkluderingen.

En fördjupad undersökning av kvinnors arbetsmiljö har gjorts med hjälp av en enkät. Inga allvarliga brister är identifierade men det finns behov av åtgärder för att skapa en ökad jämställdhet och en större förståelse för jargong och kultur. Resultatet från enkäten genererar en handlingsplan.

Särskild fråga om Program för krisberedskap

Status
Påbörjad

Titel	Status	Färdiggrad
Beskriv hur förvaltningen/bolaget planerar för utbildning och övningar inom området krisberedskap.	Påbörjad	70%
Senaste kommentar (2021-08-31): Brandförsvaret genomför utbildning och övning i egen regi, men deltar även i övningar som länsstyrelsen samordnar.		
Har förvaltningen/bolaget övat egen krisledningsplan (Ja/Nej)	Påbörjad	100%
Senaste kommentar (2021-08-31): Ja. Brandförsvaret planerar för att öva sin krisledningsplan regelbundet.		
Beskriv hur nämndens/bolagets verksamhet har tagit omhand erfarenheter och lärdomar ifrån egen hantering av Corona-pandemin och hur detta implementeras i den egna planeringen för krisberedskap.	Påbörjad	30%
Senaste kommentar (2021-08-31): Brandförsvaret avser ta extern hjälp för att utvärdera förvaltningens hantering. Utvärderingen kommer genomföras under hösten. Brandförsvaret har löpande under pandemin utvärderat och anpassat sin organisation och verksamhet.		
Har nämnden/bolagsstyrelsen uppdaterat/reviderat egen krisledningsplan för verksamheten utifrån hanteringen av Corona-pandemin (Ja/Nej). Om svaret är nej, motivera!	Väntar	0%
Senaste kommentar (2021-08-31): Så här långt har förvaltningen inte sett anledningar till att göra justeringar i planen, men efter utvärderingen kommer ny bedömning göras.		
Har nämnden/bolaget påbörjat kontinuitetshantering inom egen nämnds/bolags samhällsviktiga verksamheter?	Påbörjad	40%
Senaste kommentar (2021-08-31): Ja, arbetat har påbörjats.		
På vilket sätt har nämndens/bolagets verksamheter planerat för att hantera effekter av klimatförändringar? Torka, översvämningar, stormvindar eller värmeböljor är ofta det som utmärker extremväder.	Påbörjad	60%
Senaste kommentar (2021-08-31): Planeringen omfattar bland annat prioriterade utryckningsvägar vid höga flöden eller skyfall och förmåga att använda terrängfordon vid stora mängder nederbörd. Planeringen avser också egen reservkraft vid strömavbrott på grund av till exempel stormar.		
Ger program för krisberedskap relevant styrning för nämndens/bolagets utveckling inom krisberedskap och förmåga att upprätthålla egen verksamhet vid kriser? Beskriv och motivera ert svar.	Klar	0%
Senaste kommentar (2021-08-31): Ja.		

Särskild fråga om Handlingsplan för att främja mänskliga rättigheter och motverka diskriminering och rasism i Uppsala kommun

Status
Påbörjad

Titel	Status	Färdiggrad
(Målbild som samhällsaktör) Nämnden/bolaget har de tre senaste åren bidragit till att ”Uppsala kommun är en öppen och transparent kommun där kommuninvånarnas kunskaper och erfarenheter är en resurs som ska tas tillvara av kommunen” i: hög grad, viss grad, låg grad. Exempel:	Klar	100%
Senaste kommentar (2021-08-31): Medborgardialoger genomförs i samband med framtagande av handlingsprogram enligt lagen om skydd mot olyckor.		
(Målbild som demokratiaktör): Nämnden/bolaget har de tre senaste åren bidragit till att ”Kommunen är en förebild i arbetet med inkludering och demokratiutveckling” i hög grad, i viss grad, i låg grad. Exempel:	Ej startad	0%
Senaste kommentar (2021-08-31): Medborgardialoger genomförs i samband med framtagande av handlingsprogram enligt lagen om skydd mot olyckor.		
(Målbild som välfärdsaktör): Nämnden/bolaget har de tre senaste åren bidragit till att: ”Uppsala kommun är en öppen och inkluderande kommun fri från alla former av diskriminerande strukturer” i hög grad, i viss grad, i låg grad. Exempel:	Påbörjad	80%
Senaste kommentar (2021-08-31): Nämnden bidrar bland annat genom att försöka väcka intresse för att arbeta med räddningstjänst hos målgrupper som sällan söker tjänst vid brandförsvaret.		
(Målbild som arbetsgivare): Nämnden/bolaget har de tre senaste åren bidragit till att ”kommun är en kompetent mänskliga rättigheterskommun” i hög grad, i viss grad, i låg grad. Exempel:	Påbörjad	70%
Senaste kommentar (2021-08-31): Nämnden bidrar genom kompetensutveckling inom förvaltningen.		
(Målbild nationella minoriteter): Nämnden/bolaget har de senaste tre åren bidragit till att ”Kommunen ligger i framkant i Sverige när det gäller det minoritetspolitiska arbetet” i hög grad, i viss grad, i låg grad. Exempel:	Ej startad	0%
Senaste kommentar (2021-08-31): Nämnden har inte bidragit särskilt.		

Särskilda frågor om Program för full delaktighet för personer med funktionsnedsättning

Status
Påbörjad

Titel	Status	Färdiggrad
Vilka frågor/områden, kopplade till Program för full delaktighet kommer nämnden/bolagsstyrelsen att arbeta främst med under verksamhetsåret 2022?	Påbörjad	50%
Senaste kommentar (2021-08-31): Räddningsnämnden arbetar för att brandförebyggande åtgärder ska anpassas till individens förutsättningar.		
A) Har nämnden/bolagsstyrelsen genomfört några kompetenshöjande insatser inom funktionshinderområdet de senaste 12 månaderna? Om ja; vilken typ av insatser? Om ja; vad har insatserna gett för måluppfyllelse? B) Vad har nämnden/bolagsstyrelsen för behov av ytterligare kunskap inom funktionshinderområdet, för att bättre arbeta med programmet?	Påbörjad	50%

Senaste kommentar (2021-08-31):
Räddningsnämnden har fått information om programmet för full delaktighet. Nämnden har särskilt engagerat sig i att brandskyddsåtgärder ska anpassas efter individens förutsättningar.

Resultat och helårsprognos

RÄDDNINGSNÄMNDEN		Resultat per augusti		
	Kommunbidrag	Periodens utfall	Periodens utfall	Helårsprognos
Belopp i miljoner kronor	2021	202101-202108	202001-202008	202108
Tierps kommun	18	0	1	0
Uppsala kommun	119	3	4	2
Östhammars kommun	19	0	1	0
Nämnden totalt	**155**	**4**	**5**	**2**

	Prognos-försämring	Prognos-förbättring	Prognosspann	
			Min	Max
Prognososäkerhet	**1**	**1**	**1**	**3**

Uppsala kommun:

RÄDDNINGSNÄMNDEN		Resultat per augusti		
	Kommunbidrag	Periodens utfall	Periodens utfall	Helårsprognos
Belopp i miljoner kronor	2021	202101-202108	202001-202008	202108
Politisk verksamhet (1)	1	0	0	0
Infrastruktur, skydd m.m (2)	177	2	4	2
Övriga verksamheter	0	0	0	0
Nämnden totalt	**178**	**3**	**4**	**2**

	KF-budget	Periodens utfall	Periodens utfall	Helårsprognos
	2021	202101-202108	202001-202008	202108
Investeringar	**12**	**6**	**12**	**12**

Nämndens analys - sammanfattning

Räddningsnämnden är en gemensam nämnd för Tierp, Uppsala och Östhammars kommuner där Uppsala kommun är värdkommun.

Periodens utfall följer i stort budget med ett resultat på 3,5 mnkr. Semesterlöneskuldsförändringen har positiv påverkan på resultatet med 2,0 mnkr. Korrigerar man för den positiva påverkan är resultatet för perioden 1,5 mnkr. Föregående års resultat för samma period var 2,8 mnkr exklusive semesterlöneskuldsförändring.

Helårsprognosen på 2,4 mnkr beror till största del på något lägre personalkostnader än budgeterat, vilket till stora delar är ett resultat av en bra personalplanering. På grund av Covid-19 bedöms intäkterna för brandutbildningar och tillsyner bli cirka 1 mnkr lägre än de annars hade varit.

Sannolikt kommer vi oftare att se mer extremt väder på grund av den globala uppvärmningen vilket medför större kostnader för räddningstjänsten. Kostnadsutvecklingen styrs till största del av hur stor beredskap och vilken förmåga kommunerna ska ha för att kunna hantera olyckor och bränder. Teknikutvecklingen med större möjligheter att bättre, säkrare och snabbare genomföra räddningsinsatser innebär även kostnadsökningar. Vinsterna av detta kommer inte nämnden tillgodo i form av minskade kostnader utan det är istället andra stora samhällsvinster med att olyckor och bränder kan undvikas eller att skadorna minimeras.
Teknikutvecklingen inom andra områden som elfordon, trähus, solceller ställer också ökade krav på räddningstjänsten som innebär kostnadsökningar.

Även befolkningsförändringar styr kostnadsutvecklingen men då mer etappvis beroende på hur och var ökning eller minskning av befolkningen sker. Antal räddningsinsatser har ingen eller väldigt svag inverkan på kostnaden för räddningstjänsten och därmed också på kostnadsutvecklingen.

En återuppbyggnad av det civila försvaret och räddningstjänst under höjd beredskap kommer leda till behov av mer resurser för räddningstjänsten. Här inväntas nationella och regionala anvisningar om hur kommunerna ska genomföra denna förmågeuppbyggnad.

För de kommande två åren 2022 till 2023 bedöms en ekonomi i balans kunna uppnås med en godtagbar nivå på verksamheten utifrån budgetplanerna från Tierp, Uppsala och Östhammars kommuner som återfinns i Uppsala kommuns Mål och budget 2021.

Investeringar

Prognosen följer budgeten för investeringar på 12 mnkr. De största investeringarna är brandfordon och brandmateriel.

Risker och osäkerhet

Största osäkerheterna är personalkostnaderna och intäkter för tillsyner och brandutbildningar på grund av Covid-19.

Boverket
Myndigheten för samhällsplanering, byggande och boende

Svarsjournal

Publikationsnamn	Miljömålsenkäten 2021
Namn	Östhammars kommun
Datum	2021-09-17 17:22:41
Län	Uppsala
Kommun	Östhammar
Kontaktuppgifter - Namn	Camilla Andersson
Kontaktuppgifter - Telefonnummer	0173-864 10
Kontaktuppgifter - E-post	camilla.andersson@osthammar.se
Kontaktuppgifter - Namn	Senny Ennerfors
Kontaktuppgifter - Telefonnummer	0173-862 46
Kontaktuppgifter - E-post	senny.ennerfors@osthammar.se
1.1 Har kommunen aktuella dokument för att främja miljöanpassade transporter och minskat transportbehov?	Ja, för del av kommunen
1.2 Om ja på fråga 1.1, i vilken typ av dokument redovisas strategierna och åtgärderna? (Mer än ett alternativ kan vara relevant)	Översiktsplan
1.2 Om ja på fråga 1.1, i vilken typ av dokument redovisas strategierna och åtgärderna? (Mer än ett alternativ kan vara relevant)	Övrigt kunskapsunderlag (ej politiskt förankrat), ange vilket/vilka:
1.2 Om ja på fråga 1.1, i vilken typ av dokument redovisas strategierna och åtgärderna? (Mer än ett alternativ kan vara relevant) - Övrigt kunskapsunderlag (ej politiskt	Tätortsutredning Alunda (kollektivtrafik, cykling etc.)

förankrat), ange vilket/vilka:	
1.3 Om ja på fråga 1.1, omfattar strategierna och åtgärderna cykling?	Ja
1.4 Har kommunen under perioden 1 jan 2019 till 31 dec 2020 genomfört åtgärder för att främja hållbara transporter?	Ja
1.5 Om ja på fråga 1.4, ange vilka åtgärder som genomförts: (Mer än ett alternativ kan vara relevant)	På andra sätt öka andelen hållbara transporter, ange hur:
1.5 Om ja på fråga 1.4, ange vilka åtgärder som genomförts: (Mer än ett alternativ kan vara relevant) - På andra sätt öka andelen hållbara transporter, ange hur:	Utbyggnad pendlarparkering, förbereda inköp av fler elbilar i kommunen.
1.6 Om åtgärder har genomförts under perioden 1 jan 2019 till 31 dec 2020 för att öka cykling, vilka åtgärder handlar det om? (Mer än ett alternativ kan vara relevant)	Byggande av cykelvägar
1.7 Eventuell kommentar om miljöanpassade transportsystem och minskat transportbehov:	Kommunen behöver vara aktiv i Länstransportplanen, vi har där lyft bl.a. behov av cykelvägar. Behov av ökade bidrag från staten i utbyggnad av transportstrukturen - det är svårt för en mindre kommun att få fram medfinansiering. En mindre kommun har också små personella resurser för att samordna frågan.
Kontaktuppgifter - Namn	Senny Ennerfors
Kontaktuppgifter - Telefonnummer	0173-862 46
Kontaktuppgifter - E-post	senny.ennerfors@osthammar.se
2.1 Har kommunen aktuella dokument som fyller funktionen av ett kulturmiljöprogram?	Nej.
2.3 Eventuell kommentar om kulturmiljö:	Kommunen har haft ett inledande möte med Länsstyrelsen kring möjliga bidrag att söka för att ta fram ett kulturmiljöprogram, som kan utgå från befintliga Jord och Järn (som beskriver kulturmiljöer i kommunen). Just nu är frågan pausad.
2.6 Eventuell kommentar om kulturhistoriskt värdefull bebyggelse:	Generella skyddsbestämmelserna i PBL kontra utökade skyddsbestämmelser i DP - vore bra om Boverket kunde göra tydligare ställningstagande kring när det är relevant att t.ex. använda q-

	märkning i en DP.
2.7 Har kommunen tillgång till antikvarisk kompetens?	Ja, kompetens genom avtal.
2.8 Om ja på fråga 2.7, vilken är den sammanlagda arbetstiden för personal i den funktionen angett i årsarbeten?	Mindre än 0,2 årsarbeten.
3.1 Har kommunen aktuella dokument för anpassning till ett förändrat klimat, t.ex. ökade översvämningsrisker, ras- och skredrisker och extremt väder?	Nej
3.2 Om ja på fråga 3.1, i vilken typ av dokument redovisas strategierna och förhållningssätten? (Mer än ett alternativ kan vara relevant)	Övrigt kunskapsunderlag (ej politiskt förankrat), ange vilket/vilka:
3.2 Om ja på fråga 3.1, i vilken typ av dokument redovisas strategierna och förhållningssätten? (Mer än ett alternativ kan vara relevant) - Övrigt kunskapsunderlag (ej politiskt förankrat), ange vilket/vilka:	Länsstyrelsens planeringsunderlag, även SMHI, SGU etc.
3.3 Eventuell kommentar om kommunens arbete med anpassning till ett förändrat klimat:	Det regionala och nationella planeringsunderlaget är bra som grund, men kan vara svårt att tolka som kommun - då det är på en övergripande nivå. Materialet kommer behöva översättas till en mer lokal nivå för att kunna använda i planeringen om DP och förhandsbesked.
Kontaktuppgifter - Namn	Camilla Andersson
Kontaktuppgifter - Telefonnummer	0173-864 10
Kontaktuppgifter - E-post	camilla.andersson@osthammar.se
4.1 Har kommunen aktuella dokument som fyller funktionen av ett grön- och vattenstrukturprogram?	Ja, för någon eller några tätorter med närområden.
4.2 Om ja på fråga 4.1, hanterar dokumenten: (Mer än ett alternativ kan vara relevant)	Tätortsnära natur (inklusive natur inom tätort)
4.3 Om ja på fråga 4.1, i vilken typ av dokument redovisas strategierna och förhållningssätten? (Mer än ett alternativ kan vara relevant)	Övrigt kunskapsunderlag (ej politiskt förankrat), ange vilket/vilka:
4.3 Om ja på fråga 4.1, i vilken typ av dokument redovisas strategierna och	Planeringsunderlag grönstruktur, delar införlivas i kommande ÖP. Friluftspolitiskt program ska

förhållningssätten? (Mer än ett alternativ kan vara relevant) - Övrigt kunskapsunderlag (ej politiskt förankrat), ange vilket/vilka:	beslutas under 2021, fungerar som komplement.
4.4 Har kommunen genomfört åtgärder för att förbättra kvaliteter och tillgänglighet i och nära tätortsnära grönområden? (Mer än ett alternativ kan vara relevant.)	Ja, restaurerat parker och grönområden.
4.4 Har kommunen genomfört åtgärder för att förbättra kvaliteter och tillgänglighet i och nära tätortsnära grönområden? (Mer än ett alternativ kan vara relevant.)	Ja, producerat informationsmaterial.
4.4 Har kommunen genomfört åtgärder för att förbättra kvaliteter och tillgänglighet i och nära tätortsnära grönområden? (Mer än ett alternativ kan vara relevant.)	Övrigt, ange vad:
4.4 Har kommunen genomfört åtgärder för att förbättra kvaliteter och tillgänglighet i och nära tätortsnära grönområden? (Mer än ett alternativ kan vara relevant.) - Övrigt, ange vad:	Arbetat med flertalet grönområden inom LONA-projekt, t.ex. restaurering av fiskvandringsvägar, naturvårdande skötsel, tillgänglighetsåtgärder som stigar, toaletter, bänkar etc.
4.5 Har kommunen tagit fram riktlinjer för hur barns behov av bra utemiljöer ska kunna tillgodoses?	Nej
4.9 Har kommunen kompetens att beakta grön- och vattenstrukturen i planeringen?	Ja, egen kompetens.
4.10 Om ja på fråga 4.9, vilken är den sammanlagda arbetstiden för personal i den funktionen angett i årsarbeten?	Mindre än 0,2 årsarbeten.
Kontaktuppgifter - Namn	Senny Ennerfors
Kontaktuppgifter - Telefonnummer	0173-862 46
Kontaktuppgifter - E-post	senny.ennerfors@osthammar.se
5.1 Har kommunen aktuell kommunal energiplan eller dokument som fyller funktionen av en sådan plan?	Ja.
5.2 Om ja på fråga 5.1, i vilken typ av	Energiplan

dokument redovisas strategierna och förhållningssätten? (Mer än ett alternativ kan vara relevant)	
5.2 Om ja på fråga 5.1, i vilken typ av dokument redovisas strategierna och förhållningssätten? (Mer än ett alternativ kan vara relevant)	Annat politiskt förankrat dokument, ange vilket/vilka:
5.2 Om ja på fråga 5.1, i vilken typ av dokument redovisas strategierna och förhållningssätten? (Mer än ett alternativ kan vara relevant) - Annat politiskt förankrat dokument, ange vilket/vilka:	Vindbruksplan
Kontaktuppgifter - Namn	Henrik Lekenvall
Kontaktuppgifter - Telefonnummer	0173-860 00 (vxl)
Kontaktuppgifter - E-post	henrik.lekenvall@osthammar.se
6.1 Har kommunen ett åtgärdsprogram för att begränsa antalet personer som utsätts för trafikbuller?	Nej.
6.2 Har kommunen under perioden 1 jan 2019 till 31 dec 2020 vidtagit skyddsåtgärder för att begränsa trafikbuller vid befintliga bostäder?	Nej.
6.3 Vid nybyggnad av bostäder gäller Förordning 2015:216 om trafikbuller vid bostadsbyggnader, med ändring i förordning 2017:359. Förekommer det att kommunen har en annan, högre ambitionsnivå, än riktvärdena i trafikbullerförordningen?	Nej.
6.5 Görs mätningar av fordonsflöden vid kommunens vägnät, som underlag till de beräkningar av trafikbuller som görs?	Vet ej.
Kontaktuppgifter - Namn	Myran Olsson
Kontaktuppgifter - Telefonnummer	0173-860 17
Kontaktuppgifter - E-post	myran.olsson@osthammar.se
7.1 Arbetar kommunen med att förebygga avfall? (Avfallsförebyggande innebär att se till att avfall inte uppstår. I förebyggande av avfall ingår	Ja

återanvändning men inte biologisk behandling, materialåtervinning eller förbränning.)	
7.2 Om ja på fråga 7.1, ange vilka avfallsslag som omfattas av arbetet. (Mer än ett alternativ kan vara relevant):	Matavfall (t.ex. minska mängden mat som inte äts upp i skolköken. Insamling av matavfall till biologisk behandling är inte avfallsförebyggande)
7.2 Om ja på fråga 7.1, ange vilka avfallsslag som omfattas av arbetet. (Mer än ett alternativ kan vara relevant):	Elektronikavfall (t.ex. reparera istället för köpa nytt)
7.3 Eventuell kommentar om arbetet med att förebygga avfall:	Det finns inget dokumenterat systematiskt arbete för kommunens eller de kommunala bolagens möbler, kläder, teknik etc. ska få lång livslängd. Det finns dock avtal på att laga elektronik så möjligheten finns. Det finns ett systematiskt arbete för återvinning och återanvändning av hushållens möbler, kläder och teknik. Möjlighet finns för hushållen att lämna materialet för vidare hantering på kommunens fem ÅVC:er bl.a. bytbodar för möbler. Det saknas mätningar som visar på minskat konsumtionsmönster.
Kontaktuppgifter - Namn	Sara Everett
Kontaktuppgifter - Telefonnummer	0173-864 93
Kontaktuppgifter - E-post	sara.everett@osthammar.se
8.1 Finns det på kommunens hemsida kontaktuppgifter om vart man kan vända sig vid problem med inomhusmiljön?	Nej
8.2 Hur många ärenden om klagomål på inomhusmiljön har handlagts under 2020? Ange antalet diarieförda ärenden eller uppskatta antalet ärenden:	15
8.3 Hur många ärenden om klagomål på inomhusmiljön har enligt kommunen varit befogade (har saklig grund) och/eller lett till åtgärdsföreläggande under 2020?	Inga ärenden (0) till en tredjedel(1/3) av ärendena.
8.4 Vilka var de tre vanligaste orsakerna till klagomål på inomhusmiljön? (Ange max tre alternativ.)	Bullerstörning inomhus
8.4 Vilka var de tre vanligaste orsakerna till klagomål på inomhusmiljön? (Ange	Fukt och mögel (inklusive mögellukt)

max tre alternativ.)	
8.4 Vilka var de tre vanligaste orsakerna till klagomål på inomhusmiljön? (Ange max tre alternativ.)	Lukt inomhus från källor utanför bostaden
8.5 Har kommunen aktuellt register över OVK-kontroller (obligatorisk ventilationskontroll)?	Ja
8.6 Finns det OVK-ansvarig (obligatorisk ventilationskontroll) handläggare utsedd på kommunen?	Ja
8.7 Eventuell kommentar om inomhusmiljö:	Ang. fråga 8.1. Kontaktuppgifter finns men ingen information om att tar emot klagomålsärenden finns på hemsidan.
Kontaktuppgifter - Namn	Anna Bergsten
Kontaktuppgifter - Telefonnummer	0173 - 864 45
Kontaktuppgifter - E-post	anna.bergsten@osthammar.se
9.1 Hur har den regionala vattenförsörjningsplanen fungerat som stöd för den kommunala planeringen av långsiktig vattenförsörjning? Uppskatta på skala 1-5, där 1 är ingen nytta alls och 5 är mycket stor nytta.	1 Ingen nytta alls.
9.1 Hur har den regionala vattenförsörjningsplanen fungerat som stöd för den kommunala planeringen av långsiktig vattenförsörjning? Uppskatta på skala 1-5, där 1 är ingen nytta alls och 5 är mycket stor nytta. - Eventuell kommentar:	Den är inte beslutad ännu, så vi har inte kunnat använda den. En kommunal vattenförsörjningsplan togs fram 2018, dvs innan den regionala beslutats. En kommunal VA-plan är på gång.
9.2 Har kommunen i något underlag identifierat de vattenresurser som behövs för att trygga den långsiktiga vattenförsörjningen vid avvägningar om lämplig mark- och vattenanvändning?	Ja.
9.2 Har kommunen i något underlag identifierat de vattenresurser som behövs för att trygga den långsiktiga vattenförsörjningen vid avvägningar om lämplig mark- och vattenanvändning? - Eventuell kommentar:	En kommunal vattenförsörjningsplan finns från 2018. Den fungerar bl.a. som ett underlag till den kommunala VA-plan som är under utarbetande, beslut 2021/2022.
9.3 Om ja på fråga 9.2, vilka av följande	Dagens vattenförsörjning - ordinarie system

områden omfattar detta underlag? (Mer än ett alternativ kan vara relevant)	
9.3 Om ja på fråga 9.2, vilka av följande områden omfattar detta underlag? (Mer än ett alternativ kan vara relevant)	Dagens vattenförsörjning - reservvatten
9.3 Om ja på fråga 9.2, vilka av följande områden omfattar detta underlag? (Mer än ett alternativ kan vara relevant)	Framtida vattenförsörjning - förändrat vattenbehov
9.3 Om ja på fråga 9.2, vilka av följande områden omfattar detta underlag? (Mer än ett alternativ kan vara relevant)	Enskild vattenförsörjning - för hushåll
9.4 Finns problem kopplade till de vattenresurser som behövs för kommunens vattenförsörjning? (Mer än ett alternativ kan vara relevant)	Risk för periodvis vattenbrist/konkurrens om vatten i nutid (rådande behovsbild och klimatförhållanden). Eventuell kommentar, ange gärna om det gäller ytvatten eller grundvatten:
9.4 Finns problem kopplade till de vattenresurser som behövs för kommunens vattenförsörjning? (Mer än ett alternativ kan vara relevant)	Risk för periodvis vattenbrist/konkurrens om vatten i framtiden, på längre sikt. Eventuell kommentar, ange gärna om det gäller ytvatten eller grundvatten:
9.4 Finns problem kopplade till de vattenresurser som behövs för kommunens vattenförsörjning? (Mer än ett alternativ kan vara relevant)	Vattenkvalitetsproblem. Eventuell kommentar, ange gärna om det gäller ytvatten eller grundvatten:
9.4 Finns problem kopplade till de vattenresurser som behövs för kommunens vattenförsörjning? (Mer än ett alternativ kan vara relevant)	Övrig kommentar:
9.4 Finns problem kopplade till de vattenresurser som behövs för kommunens vattenförsörjning? (Mer än ett alternativ kan vara relevant) - Risk för periodvis vattenbrist/konkurrens om vatten i nutid (rådande behovsbild och klimatförhållanden). Eventuell kommentar, ange gärna om det gäller ytvatten eller grundvatten:	Små grundvattenmagasin.
9.4 Finns problem kopplade till de vattenresurser som behövs för kommunens vattenförsörjning? (Mer än ett alternativ kan vara relevant) - Risk för periodvis vattenbrist/konkurrens om vatten i framtiden, på längre sikt.	Önskad utbyggnad i flera orter - kan inte satsa på alla samtidigt. Delar av kommunen har nu avtal med grannkommunen för leverans av dricksvatten. Utmaningen gäller grundvatten.

Eventuell kommentar, ange gärna om det gäller ytvatten eller grundvatten:	
9.4 Finns problem kopplade till de vattenresurser som behövs för kommunens vattenförsörjning? (Mer än ett alternativ kan vara relevant) - Vattenkvalitetsproblem. Eventuell kommentar, ange gärna om det gäller ytvatten eller grundvatten:	Klorid, BAM etc. i vissa av kommunens grundvattentäkter.
9.4 Finns problem kopplade till de vattenresurser som behövs för kommunens vattenförsörjning? (Mer än ett alternativ kan vara relevant) - Övrig kommentar:	Mycket stora resurser krävs för att kommunens ska kunna tillgodose en växande kommuns behov av vatten. Tillgången på grundvattenresurser är så begränsad att det även är svårt att ansluta befintlig bebyggelse med behov av kommunalt VA. Utredning pågår t.ex. om brackvattenverk.
Är du klar med enkäten?	JA

Resultaträkning

	Not	2021-01-01 -2021-08-31 (8 mån)	2020-01-01 -2020-12-31
Nettoomsättning		37 076 358	52 249 616
Övriga rörelseintäkter		352 525	1 734 724
		37 428 883	**53 984 340**
Rörelsens kostnader			
Produktionskostnader		-8 395 780	-14 147 841
Övriga externa kostnader		-17 853 965	-29 732 291
Avskrivningar av materiella anläggningstillgångar		-4 567 073	-6 388 620
		-30 816 818	**-50 268 752**
Rörelseresultat		**6 612 065**	**3 715 588**
Resultat från finansiella poster			
Övriga ränteintäkter och liknande resultatposter		2 460	6 048
Räntekostnader och liknande resultatposter		-638 827	-1 348 222
		-636 367	**-1 342 174**
Resultat efter finansiella poster		**5 975 698**	**2 373 414**
Resultat före skatt		**5 975 698**	**2 373 414**
Skatt på årets resultat		0	-517 056
Årets resultat		**0**	**1 856 358**
Ej bokfört resultat		5 975 698	0

Balansräkning

	Not	2021-08-31	2020-12-31
TILLGÅNGAR			
Anläggningstillgångar			
Materiella anläggningstillgångar			
Byggnader och mark		18 138 395	17 703 805
Maskiner och andra tekniska anläggningar		126 504 228	126 850 310
Inventarier, verktyg och installationer		12 618 330	13 042 122
Pågående nyanläggningar och förskott avseende materiella anläggningstillgångar		118 502 992	72 371 267
		275 763 945	**229 967 504**
Finansiella anläggningstillgångar			
Uppskjuten skattefordran		388 248	388 248
		388 248	**388 248**
Summa anläggningstillgångar		**276 152 193**	**230 355 752**
Omsättningstillgångar			
Kortfristiga fordringar			
Kundfordringar		1 680 691	1 101 382
Fordringar koncernföretag		0	46 194
Fordringar Östhammar Kommun		147 683	143 082
Fordringar Gävle kommun, check		3 978 446	0
Övriga fordringar		83 427	2 995 676
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter		48 263	0
		5 938 510	**4 286 334**
Summa omsättningstillgångar		**5 938 510**	**4 286 334**
SUMMA TILLGÅNGAR		**282 090 703**	**234 642 086**

Balansräkning

	Not	2021-08-31	2020-12-31
EGET KAPITAL OCH SKULDER			
Eget kapital			
Bundet eget kapital			
Aktiekapital		100 000	100 000
		100 000	**100 000**
Fritt eget kapital			
Balanserad vinst eller förlust		8 143 642	8 143 642
Årets resultat		1 856 358	1 856 358
		10 000 000	**10 000 000**
Summa eget kapital		**10 100 000**	**10 100 000**
Avsättningar			
Övriga avsättningar		40 000	100 000
Summa avsättningar		**40 000**	**100 000**
Långfristiga skulder			
Skulder till kreditinstitut		226 408 124	179 694 124
Övriga skulder		26 224 847	25 748 424
Summa långfristiga skulder		**252 632 971**	**205 442 548**
Kortfristiga skulder			
Checkräkningskredit Gävle Kommun		0	7 080 566
Skulder till kreditinstitut		3 036 000	2 036 000
Leverantörsskulder		4 121 134	4 429 932
Skulder koncernföretag		79 551	0
Skulder Östhammar kommun		305 925	0
Aktuella skatteskulder		0	3 172
Övriga skulder		407 032	0
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter		5 392 392	5 449 868
Summa kortfristiga skulder		**13 342 034**	**18 999 538**
SUMMA EGET KAPITAL OCH SKULDER		**276 115 005**	**234 642 086**
Ej bokfört resultat		5 975 698	0

Protokoll från styrelsemöte

Protokollet avser	Östhammar Vatten AB
Sammanträdesdatum	2021-10-07
Plats	Duvbackens reningsverk, Sältavägen 9 Gävle/Teams möte
Tid	Kl 12:35 -13:20
Övrigt	

Sekreterare [redacted]
Gunilla Boström

Ordförande [redacted]
Margareta Widén Berggren

Justerare [redacted]
Pär-Olof Olsson

Närvarande

Margareta Widén Berggren, Ordförande
Pär-Olof Olsson, Vice ordförande
Tomas Bendiksen, Ledamot deltog §39-42
Inger Abrahamsson, Ledamot
Bo Persson, Ledamot
Lena Blad, Vd

Frånvarande

Övriga närvarande

Anneli Westin, chef Kund & administration deltog §35-39
Lisbeth Moilanen, Verksamhetsutvecklare deltog §35-39
Gunilla Boström, Sekreterare

Frånvarande

Mötet öppnades

Ordförande hälsade de närvarande välkomna och förklarade styrelsemötet öppnat.

§35

Val av justerare

Till justerare valdes Pär-Olof Olsson.

§36

Fastställande av föredragningslista

Föredragningslistan fastställdes.

Dokument ID 20211001-00051

Gästrike Vatten AB | Hamnleden 20, 806 41 Gävle
020-37 93 00 | info@gastrikevatten.se
www.gastrikevatten.se

§37

Protokoll från föregående möte

Föregående protokoll justerat. Protokollet läggs till handlingarna.

Informationsärenden

§38

Verksamhetsuppföljning

Information gavs om:
- nederbörd Gästrikland under augusti

§39

Verksamhetsinformation

Information gavs om:
- översyn av brukningstaxans konstruktion och effekter för nuvarande kunder
- status och resultat från aktiviteter och projekt
- strategi VA-försörjning – diskussion om fortsatt arbete utifrån sammanställning och alternativ för strategi/inriktning för VA-försörjningen i de östra delarna i Östhammars kommun

§40

Ändrat styrelsemötesdatum

Enligt beslut på Gästrike Vattens styrelsemöte 2021-10-07 ändras Gästrike Vatten koncernens styrelsemöten från den 25 november till den 9 december.

Beslutsärenden

§41

Delårsrapport tertial 2 augusti 2021 Östhammar Vatten AB

Delges KS/KF

Ärnr 227367

Ärendebeskrivning

Redovisning av Verksamhetsrapport inklusive tertialbokslut innefattar perioden maj – augusti 2021. Verksamhetsrapporten är gemensam för samtliga bolag inom Gästrike Vatten koncernen och innehåller övergripande målanalys, prognos för innevarande räkenskapsår, väsentliga händelser och avvikelser, riskbedömning samt kapitalberedskap.

Bedömningen för helåret är trots osäkerheter ett bättre resultat än budget. Detta beror främst på lägre verksamhetskostnader och lägre räntekostnader.

Gästrike Vatten AB | Hamnleden 20, 806 41 Gävle
telefon direkt 020-37 93 00
info@gastrikevatten.se| www.gastrikevatten.se

Dokument ID 20211001-00051

För investeringar är prognosen för helår ett utfall ca 6,5 mnkr under budget som till största delen förklaras av att investeringarna har försenats med ca 8 mnkr samt att exploatering i Film förväntas bli ca 1,5 mnkr över budget.

Beslut
Östhammar Vatten AB:s styrelse beslutade
- att godkänna förslag till Verksamhetsrapport inklusive tertialbokslut per 31 augusti
- att överlämna Verksamhetsrapport inklusive tertialbokslut per 31 augusti till Östhammar kommun

§42

Utökning av verksamhetsområde i Östhammars kommun

Delges KS/KF

Ärnr 230400

Ärendebeskrivning
Sedan Östhammar Vatten AB bildades och startade sin verksamhet 2017 har verksamhetsområdet för VA utökats etappvis. Utökning sker både för nya områden och för fastigheter i direkt anslutning till befintligt verksamhetsområde för VA och där infrastrukturen finns utbyggd. Förändring genom utökning av verksamhetsområde görs löpande och minst en gång per år.

Detta beslut omfattar fastigheter som till och med 31 augusti 2021 anslutits eller var under anslutning till kommunalt vatten- och/eller spillvatten. Verksamhetsområdet för den allmänna VA-anläggningen behöver därför utvidgas till att omfatta de aktuella fastigheterna.

Beslut
Östhammar Vatten AB:s styrelse beslutade att föreslå Östhammars kommunfullmäktige att besluta
- att utöka verksamhetsområde för spillvatten i enlighet med bilaga 1-3
- att utöka verksamhetsområde för vatten i enlighet med bilaga 4-6
- att utöka verksamhetsområde för vatten och spillvatten i enlighet med bilaga 7-19

Övriga frågor
Inga övriga frågor.

Mötet avslutas

Nästa styrelsemöte:
Datum: 2021-12-09 Plats: Duvbackens reningsverk, Sältavägen 9 Gävle Kl 12:30-13:15

Gästrike Vatten AB | Hamnleden 20, 806 41 Gävle
telefon direkt 020-37 93 00
info@gastrikevatten.se| www.gastrikevatten.se

Dokument ID 20211001-00051

MISSIV

Ärnr 230400
Datum 2021-09-30

Styrelsen Östhammar vatten

Utökning av verksamhetsområde i Östhammars kommun

Förslag till beslut

Östhammar Vatten AB:s styrelse föreslår Östhammars kommunfullmäktige att besluta

- att utöka verksamhetsområde för spillvatten i enlighet med bilaga 1-3.
- att utöka verksamhetsområde för vatten i enlighet med bilaga 4-6.
- att utöka verksamhetsområde för vatten och spillvatten i enlighet med bilaga 7-19.

Ärendebeskrivning

Sedan Östhammar Vatten AB bildades och startade sin verksamhet 2017 har verksamhetsområdet för VA utökats etappvis. Utökning sker både för nya områden och för fastigheter i direkt anslutning till befintligt verksamhetsområde för VA och där infrastruktur finns utbyggd. Förändring genom utökning av verksamhetsområdet görs löpande och minst en gång per år.

Detta beslut omfattar fastigheter som till och med 31 augusti 2021 anslutits eller var under anslutning till kommunalt vatten- och/eller spillvatten. Verksamhetsområdet för den allmänna VA-anläggningen behöver därför utvidgas till att omfatta de aktuella fastigheterna.

Bakgrund

I Östhammar Vatten AB:s uppdrag som VA-huvudman ingår att bereda förslag på ändringar av verksamhetsområdet för VA inom Östhammars kommun för beslut i Kommunfullmäktige. Kommunfullmäktige beslutar om vilka geografiska områden som ska ingå i verksamhetsområdet för VA. Syftet med det kommunala ansvaret är att trygga en långsiktigt hållbar vattenförsörjning och avloppshantering med hänsyn till människors hälsa och miljö i befintlig eller blivande bebyggelse.

Verksamhetsområde för VA är ett geografiskt avgränsat område inom vilket Lagen om allmänna vattentjänster gäller. Det innebär såväl rättigheter som skyldigheter för VA-huvudman och fastighetsägare. VA-huvudmannen är skyldig att skyndsamt och så länge behov finns ordna med den vattentjänst eller de vattentjänster som verksamhetsområdet avser. Fastighetsägaren har motsvarande rätt att försörjas av den allmänna VA-anläggningen och är avgiftsskyldig för vattentjänsterna inom verksamhetsområdet där fastigheten ligger.

Ärendets beredning

I beredningen av underlaget har dialog skett med Marie Berggren verksamhetschef Växande kommun och Ulf Andersson chef sektor Samhälle på Östhammar kommun.

Dokument ID 20210924-00178

Gästrike Vatten AB | Hamnleden 20, 806 41 Gävle
020-37 93 00 | info@gastrikevatten.se
www.gastrikevatten.se

Beslutsunderlag

Bilaga 1-3 Förslag till utökning av verksamhetsområde för spillvatten
Bilaga 4-6 Förslag till utökning av verksamhetsområde för vatten
Bilaga 7-19 Förslag till utökning av verksamhetsområde för vatten och spillvatten

Ansvarig för underlag till ärendet är Sara Larsson, Kommunsamordnare.

Dokument ID 20210924-00178

Gästrike Vatten AB | Hamnleden 20, 806 41 Gävle
telefon direkt 020-**37 93 00**
info@gastrikevatten.se| www.gastrikevatten.se

0 50 100 200 300 400 500 Meter

Ekbacksvägen
Parkvägen
Stråkvägen
Bertilsvägen
Vallonvägen
Kvarngatan
Kattenborg
Martinvägen
Sågdammen
Kontorsvägen
Tångvägen
Kanalvägen
Eknäsvägen
Dannemoravägen
Korsvägen
Skola
Skolvägen
Lilligatan
Länggatan
Gimogatan
Herrgårdsvägen
Badhus

Österbybruk

Förslag till utökning av verksamhetsområde för vatten och spillvatten i enlighet med exploatering för bostäder, Östhammar kommun.
Ärendenummer: 230400 Bilaga 19

Förslag, utökning av verksamhetsområde

Befintligt verksamhetsområde vatten och spillvatten

gästrike VATTEN

Publiceringsdatum: 2021-09-30

Skala 1:2 000

0 50 100 200 300 400 500 Meter

Martinvägen
Gubbovägen
Sefferbacken
Djupdalsvägen
Djupdal
Fäboda
Sporrbacksvägen
Norrbacksvägen
Norrb
Djupdalsvägen
Österbybruk
Mineralvägen
Kolbotten
Kontorsvägen
Sporrbacksvägen
Kolvägen
Granitvägen
Kolvägen

gästrike VATTEN

Österbybruk

Förslag till utökning av verksamhetsområde för vatten och spillvatten i enlighet med exploatering för bostäder, Östhammar kommun.
Ärendenummer: 230400 Bilaga 18

Publiceringsdatum: 2021-09-30

Skala 1:2 000

Förslag, utökning av verksamhetsområde

Befintligt verksamhetsområde vatten och spillvatten

0 50 100 200 300 400 500 Meter

N
W E
S

Hummelvägen
Västergatan
Mellarövägen
Mellarövägen
Västergatan
Kornellvägen
Tillverkningsindustri
Aspvägen
Kavaröbrovägen
Tallskogsvägen
Västergatan
Petershill
Kavaröbrovägen

Öregrund

Förslag till utökning av verksamhetsområde för vatten och spillvatten i enlighet med exploatering för bostäder, Östhammar kommun.
Ärendenummer: 230400 Bilaga 17

Förslag, utökning av verksamhetsområde

Befintligt verksamhetsområde vatten och spillvatten

gästrike VATTEN

Publiceringsdatum: 2021-09-30

Skala 1:2 000

0 50 100 200 300 400 500 Meter

Kaptensgatan
Styrmansgatan
Matrosgatan
Skepparegatan
Vanadisvägen
Kockvägen
Jungmansgatan
Gamla Slipvägen
Fyrskeppsvägen
Timmermansvägen
Nypongatan
Gellmansgatan
Kärrdalsvägen
Ekgatan
Apelvägen

Öregrund

Förslag till utökning av verksamhetsområde för vatten och spillvatten i enlighet med exploatering för bostäder, Östhammar kommun.
Ärendenummer: 230400 Bilaga 16

Förslag, utökning av verksamhetsområde

Befintligt verksamhetsområde vatten och spillvatten

gästrike VATTEN

Publiceringsdatum: 2021-09-30

Skala 1:2 000

0 50 100 200 300 400 500 Meter

Skepparegatan
Vanadisvägen
Gamla Slipvägen
Gamla Slipvägen
Slipen
Varvsvägen
Timmermansvägen
Fyrskeppsvägen
Fyrskeppsvägen
Fyrskeppsvägen
Kärrdalsvägen
Apelvägen
Fyrskeppsvägen

Öregrund

Förslag till utökning av verksamhetsområde för vatten och spillvatten i enlighet med exploatering för bostäder, Östhammar kommun.
Ärendenummer: 230400 Bilaga 15

Förslag, utökning av verksamhetsområde

Befintligt verksamhetsområde vatten och spillvatten

gästrike VATTEN

Publiceringsdatum: 2021-09-30

Skala 1:2 000

0 50 100 200 300 400 500 Meter

Öregrund

Förslag till utökning av verksamhetsområde för vatten och spillvatten i enlighet med exploatering för bostäder, Östhammar kommun.
Ärendenummer: 230400 Bilaga 14

gästrike VATTEN

Publiceringsdatum: 2021-09-30

Skala 1:2 000

Förslag, utökning av verksamhetsområde

Befintligt verksamhetsområde vatten och spillvatten

0 50 100 200 300 400 500 Meter

Brunnsgatan
Gellmansgatan
Fyrskeppsvägen
Olvongatan
Kärrdalsvägen
Ekgatan
Gellmansgatan
Hasselgatan
Björkgatan
Kärrdalsvägen
Höjdvägen
Byggaregatan
Porsvägen
Ljungvägen
Höjdvägen
Bergsvägen
Sunnanövägen
Biotopstigen
Ängsvägen

Öregrund

Förslag till utökning av verksamhetsområde för vatten och spillvatten i enlighet med exploatering för bostäder, Östhammar kommun.
Ärendenummer: 230400 Bilaga 13

Förslag, utökning av verksamhetsområde

Befintligt verksamhetsområde vatten och spillvatten

gästrike VATTEN

Publiceringsdatum: 2021-09-30

Skala 1:2 000

0 50 100 200 300 400 500 Meter

Västergatan
Strandgatan
Öregrunds skola
Ishockeyb.
Kavaröbrovägen
Mellaröv
Mellaröv
Kavaröbrovägen
Tallskogsvägen
Tallskogsvägen

Öregrund

Förslag till utökning av verksamhetsområde för vatten och spillvatten i enlighet med exploatering för bostäder, Östhammar kommun.
Ärendenummer: 230400 Bilaga 12

Förslag, utökning av verksamhetsområde

Befintligt verksamhetsområde vatten och spillvatten

Publiceringsdatum: 2021-09-30

Skala 1:2 000

0 50 100 200 300 400 500 Meter

Kråkbodträsket

N
W E
S

Högklint

Nysäter

Lindesberg

Katrinelund

Gräsö

gästrike VATTEN

Förslag till utökning av verksamhetsområde för vatten och spillvatten i enlighet med exploatering för bostäder, Östhammar kommun.
Ärendenummer: 230400 Bilaga 11

Förslag, utökning av verksamhetsområde

Befintligt verksamhetsområde vatten och spillvatten

Publiceringsdatum: 2021-09-30

Skala 1:2 000

0 50 100 200 300 400 500 Meter

Korsängsvägen
Solvarvet
Hagvägen
Solvarvet
Happstavägen
Morgonvägen
Marmavägen
Affonvägen
Solvarvet
Myrvägen
Skuggan
Marmavägen
Glimmervägen
Gnejsvägen
Granitvägen
Akademivägen
Bergvägen
Asvägen

Alunda

Förslag till utökning av verksamhetsområde för vatten och spillvatten i enlighet med exploatering för bostäder, Östhammar kommun.
Ärendenummer: 230400 Bilaga 10

Förslag, utökning av verksamhetsområde

Befintligt verksamhetsområde vatten och spillvatten

Publiceringsdatum: 2021-09-30

Skala 1:2 000

0 50 100 200 300 400 500 Meter

Edsvägen
Vårdcentral
Lasarettsvägen
Kristinelundsvägen
Ulrikeberg
Edsvägen
Kristinelundsskolan
Skola
Eriksborg
Kyrkogatan
Asphagen
Axgatan
Korngatan
Kyrkogatan
Eriksgränd

Östhammar

Förslag till utökning av verksamhetsområde för vatten och spillvatten i enlighet med exploatering för bostäder, Östhammar kommun.
Ärendenummer: 230400 Bilaga 9

Förslag, utökning av verksamhetsområde

Befintligt verksamhetsområde vatten och spillvatten

gästrike VATTEN

Publiceringsdatum: 2021-09-30

Skala 1:2 000

0 50 100 200 300 400 500 Meter

Granvägen
Kraggatan
Majvägen
Aprilvägen
Trollgatan
Tomtbergavägen
Konvaljegatan
Sommarvägen
Tomtbergavägen
Höstvägen
Husbackavägen
Fotb.pl.
Sportgatan
Tennisbanor
Gammelhusgatan
Vårvägen
Vikervägen
Västra Gränsgatan
Villagatan
Frösåkersskolan
Frösåkershallen
Skolvägen
Villagatan
Tvärgatan
Edsgatan
Sturegatan

Östhammar

Förslag till utökning av verksamhetsområde för vatten och spillvatten i enlighet med exploatering för bostäder, Östhammar kommun.
Ärendenummer: 230400 Bilaga 8

Förslag, utökning av verksamhetsområde

Befintligt verksamhetsområde vatten och spillvatten

gästrike VATTEN

Publiceringsdatum: 2021-09-30

Skala 1:2 000

0 50 100 200 300 400 500 Meter

N
W E
S

Vallvägen
Foghammarvägen
Foghammarvägen
Hantverkarvägen
Smidesvägen
Lundavägen

Alunda

Förslag till utökning av verksamhetsområde för vatten och spillvatten i enlighet med exploatering för bostäder, Östhammar kommun.
Ärendenummer: 230400 Bilaga 7

Förslag, utökning av verksamhetsområde

Befintligt verksamhetsområde vatten och spillvatten

gästrike VATTEN

Publiceringsdatum: 2021-09-30

Skala 1:2 000

0 50 100 200 300 400 500 Meter

N W E S

Ilsvedden

Dannemoravägen

Torplämning

Dannemoravägen

Sandvägen

Österbybruk

Förslag till utökning av verksamhetsområde för vatten i enlighet med exploatering för bostäder, Östhammar kommun.
Ärendenummer: 230400 Bilaga 6

Förslag, utökning av verksamhetsområde

Befintligt verksamhetsområde vatten och spillvatten

Befintligt verksamhetsområde vatten

gästrike VATTEN

Publiceringsdatum: 2021-09-30

Skala 1:2 000

0 50 100 200 300 400 500 Meter

Alunda

Förslag till utökning av verksamhetsområde för vatten i enlighet med exploatering för bostäder, Östhammar kommun.
Ärendenummer: 230400 Bilaga 5

Förslag, utökning av verksamhetsområde

Befintligt verksamhetsområde vatten och spillvatten

Befintligt verksamhetsområde vatten

Publiceringsdatum: 2021-09-30

Skala 1:2 000

0 50 100 200 300 400 500 Meter

N
W E
S

Normäsvägen

Normäsvägen

Normäsvägen

Gruvstiggrvägen

Björnängsvägen

Film

Förslag till utökning av verksamhetsområde för vatten i enlighet med exploatering för bostäder, Östhammar kommun.
Ärendenummer: 230400 Bilaga 4

Förslag, utökning av verksamhetsområde

Befintligt verksamhetsområde vatten och spillvatten

Befintligt verksamhetsområde vatten

gästrike VATTEN

Publiceringsdatum: 2021-09-30

Skala 1:2 000

0 50 100 200 300 400 500 Meter

N
W E
S

Norra Hökhuvudsvägen

Norra Hökhuvudsvägen

Västra Hökhuvudsvägen

Södra Hökh

Hökhuvud

Förslag till utökning av verksamhetsområde för spillvatten i enlighet med exploatering för bostäder, Östhammar kommun.
Ärendenummer: 230400 Bilaga 3

Förslag, utökning av verksamhetsområde

Befintligt verksamhetsområde vatten och spillvatten

gästrike VATTEN

Publiceringsdatum: 2021-09-30

Skala 1:2 000

0 50 100 200 300 400 500 Meter

N
W E
S

Hjulvindsvägen

Nörrmässvägen

Störrymningsvägen

Fångstgrop

Dannemora

Dannemoravägen

Dannemora

Förslag till utökning av verksamhetsområde för spillvatten i enlighet med exploatering för bostäder, Östhammar kommun.
Ärendenummer: 230400 Bilaga 2

Förslag, utökning av verksamhetsområde

Befintligt verksamhetsområde vatten och spillvatten

gästrike VATTEN

Publiceringsdatum: 2021-09-30

Skala 1:2 000

0 50 100 200 300 400 500 Meter

N
W E
S

Börstils kyrka

Östhammar

Förslag till utökning av verksamhetsområde för spillvatten i enlighet med exploatering för bostäder, Östhammar kommun.
Ärendenummer: 230400 Bilaga 1

Förslag, utökning av verksamhetsområde

Befintligt verksamhetsområde vatten och spillvatten

gästrike VATTEN

Publiceringsdatum: 2021-09-30

Skala 1:2 000

Styrelsen Östhammar Vatten AB

Delårsrapport tertial 2 augusti 2021 Östhammar Vatten AB

Förslag till beslut

Östhammar Vatten AB:s styrelse beslutar
- att godkänna förslag till Verksamhetsrapport inklusive tertialbokslut per 31 augusti
- att överlämna Verksamhetsrapport inklusive tertialbokslut per 31 augusti till Östhammar kommun

Ärendebeskrivning

Redovisning av Verksamhetsrapport inklusive tertialbokslut innefattar perioden maj – augusti 2021. Verksamhetsrapporten är gemensam för samtliga bolag inom Gästrike Vatten koncernen och innehåller övergripande målanalys, prognos för innevarande räkenskapsår, väsentliga händelser och avvikelser, riskbedömning samt kapitalberedskap.

Bedömningen för helåret är trots osäkerheter ett bättre resultat är budget. Detta beror främst på lägre verksamhetskostnader och lägre räntekostnader.

För investeringar är prognosen för helår ett utfall ca 6,5 mnkr under budget som till största delen förklaras av att investeringar har försenats med ca 8 mnkr samt att exploatering i Film förväntas bli ca 1,5 mnkr över budget.

Beslutsunderlag

- Bilaga 1. Verksamhetsrapport för Gästrike Vatten AB med dotterbolag tertialbokslut delår 2 samt prognos 2021 (*DokumentID 20210716-00039)*
- Bilaga 2. Delårsrapport tertial 2 2021 Östhammar Vatten AB (*DokumentID 20210716-00067)*

Lena Blad, VD

Dokument ID 20210716-00065

Gästrike Vatten AB | Hamnleden 20, 806 41 Gävle
020-37 93 00 | info@gastrikevatten.se
www.gastrikevatten.se

Verksamhetsrapport

Gästrike Vatten AB med dotterbolag

Tertialbokslut delår 2 samt prognos 2021

Dokument ID 20210716-00039

Gästrike Vatten koncernen består av moderbolaget Gästrike Vatten AB och dess dotterbolag Gävle Vatten AB, Hofors Vatten AB, Ockelbo Vatten AB, Älvkarleby Vatten AB och Östhammar Vatten AB; ett för varje ägarkommun. Vi ansvarar för kommunal VA-försörjning och att bidra till en hållbar samhällsutveckling i de fem kommunerna.

Gästrike Vatten AB | Hamnleden 20, 806 41 Gävle
020-37 93 00 | info@gastrikevatten.se
www.gastrikevatten.se

Innehåll

Inledning 3
Strategiska mål, fokusområden och indikatorer för 2021 4
2.1 Stort förtroende för våra VA-tjänster 4
2.2 Hållbar organisation och attraktiv arbetsgivare 5
2.3 Långsiktigt hållbar VA-försörjning 6
2.4 Ekonomi i balans 7
Utfall och viktiga händelser T2 samt prognos 9
Gästrike Vatten AB 9
Analys av utfall 10
Sammanfattning av viktiga händelser under T2 10
Gävle Vatten AB 11
Analys av utfall 12
Hofors Vatten AB 14
Analys av utfall 15
Sammanfattning av viktiga händelser under T2 15
Ockelbo Vatten AB 16
Analys av utfall 17
Sammanfattning av viktiga händelser under T2 17
Älvkarleby Vatten AB 18
Analys av utfall 19
Sammanfattning av viktiga händelser under T2 19
Östhammar Vatten AB 20
Analys av utfall 21
Sammanfattning av viktiga händelser under T2 21
För verksamheten viktig statistik 22

Dokument ID 20210716-00039

Gästrike Vatten AB | Hamnleden 20, 806 41 Gävle
telefon direkt 020-**37 93 00**
info@gastrikevatten.se| www.gastrikevatten.se

Inledning

Andra delen av året har fortsatt präglats av Corona-pandemin och ytterligare behov av anslutningar och förändrade exploateringsområden. Den extremt stora nederbörden som föll under augusti över Gästrikland skapade ett omfattande arbete för att upprätthålla leverans och kundservice samt begränsa olägenheter för fastighetsägare och vattenmiljö. Ett stort efterarbete krävs vilket ytterligare kommer påverka verksamhetsplanen och resultaten i koncernens bolag. Kostnadsmässigt berörs främst Gävle Vatten men då de personella resurserna är gemensamma kommer påverkan ske i samtliga bolag. I vilken omfattning är i nuläget fortfarande svårt att bedöma. Då det dessutom pågår många planerade aktiviteter ger det en hög arbetsbelastning och gör det nödvändigt att göra förändringar i årets verksamhetsplan.

Parallellt fortlöper arbete med förändring av organisationen och utveckling av verksamheten för att få en bra vardag för alla medarbetare då verksamheten och uppdraget växer. Syftet är att skapa bra förutsättningar för att hålla ihop frågor och förenkla där det är möjligt.

Dokument ID 20210716-00039

Strategiska mål, fokusområden och indikatorer för 2021

2.1 Stort förtroende för våra VA-tjänster

Bedömningen är att vi kommer att förflytta oss mot målet under året.

Gästrike Vatten AB som moderbolag ser till att leveransen av VA-tjänster och dialogen med kunder fungerar inom koncernen. Det övergripande målet innebär att vi har en driftsäker VA-försörjning och säkra leveranser av god kvalitet till invånare och kunder i samtliga kommuner. Samt hög tillgänglighet och tydlig information som ger god service.

Under 2021 prioriterats aktiviteter inom fokusområdena *Goda samarbetsformer, Servicenivå och Tydlig taxa.* Det innebär bland annat fortsatt utveckling av effektiva arbetssätt med hög kundnytta, ökad dialog kring smart vattenanvändning, ta fram mål för att minimera driftstörningar och arbete med taxans konstruktion och nivåer för ökad tydlighet och transparens.

Under perioden har arbetet fortsatt anpassats till situationen med Corona-viruset. I stort sett samtliga möten med kunder och andra aktörer har skett digitalt. Arbetet med mätarbyten är fortsatt pausat för att minimera smittspridning.

Att säkerställa att det dricksvatten vi levererar till våra kunder och samhället uppfyller alla kvalitetskrav är av största vikt i verksamheten. Därför sker ständigt ett förbättringsarbete inom området. Uppföljning visar fortsatt goda resultat.

Analys av indikatorerna

Hög tillgänglighet - Målvärdet beskriver andelen samtal som besvaras under våra öppettider. Indikatorn uppnås för perioden.

Hälsomässigt säkert vatten - Det innebär att vatten som levererats ut har varit hälsomässigt säkert. Målvärdet beskriver andelen vattenprover som är tjänliga enligt fastställt kontrollprogram. Indikatorn uppnås ej för Östhammar Vatten för perioden.

Indikator	Period	Utfall Tom aug	Målvärde	Prognos helår
Hög tillgänglighet	Tertial 2	95%	>95%	Uppnås
Hälsomässigt säkert vatten	Tertial 2	100 %	<99%	Uppnås för Gävle-Hofors-, Ockelbo- och Älvkarleby Vatten AB
Hälsomässigt säkert vatten	Tertial 2	Ca 90 %	<99%	Uppnås delvis för Östhammar Vatten AB

Dokument ID 20210716-00039

2.2 Hållbar organisation och attraktiv arbetsgivare

Bedömningen är att vi kommer att förflytta oss mot målet under året.

Det övergripande målet Hållbar organisation och attraktiv arbetsgivare innebär att vi har en bra arbetsmiljö med engagerade medarbetare. Samt att vi har ett aktivt ledar- och medarbetarskap. Under 2021 prioriteras aktiviteter inom fokusområdena *Ledarutveckling, Medarbetarskapsutveckling och Organisationsutveckling*. Det innebär att utveckla det aktiva ledarskapet och medarbetarskapet samt tydliggöra behov och förutsättningar för att ta fram långsiktiga bemannings- och kompetenslösningar.

Arbetet är långsiktigt och fokusområdena fleråriga. Aktiviteter har skett under tertial 2.

Under flera år har flera medarbetare haft ett högt antal övertidstimmar. Så ser utfallet ut även i år vilket gör att ytterligare åtgärder behöver ske som påverkar såväl arbetssätt som utökning av resurser.

Analys av indikatorer

Ökat engagemangsindex - Index för medarbetarengagemang ska öka under året som en effekt av de aktiviteter som genomförs. Medarbetarenkät har genomförts under tertial 1 och handlingsplaner med aktiviteter har tagits fram under T2. Pågående förändring av organisationen och utveckling av verksamheten ger nya förutsättningar.

Ökat ledarindex - Index för ledarskap ska öka under året som en effekt av de aktiviteter som genomförs. Pågående förändring av organisationen och utveckling av verksamheten ger nya förutsättningar.

Indikator	Period	Utfall Tom aug	Målvärde	Prognos helår
Ökat engagemangsindex	Tertial 2	Start-mätning	Ökning	Uppnås delvis
Ökat ledarindex	Tertial 2	Start mätning	Ökning	Uppnås delvis

Dokument ID 20210716-00039

2.3 Långsiktigt hållbar VA-försörjning

Bedömningen är att vi kommer att förflytta oss mot målet under året, men inte helt planenligt.

Det övergripande målet innebär att vi har en låg miljöpåverkan, god hushållning av resurser och en robust vattenförsörjning. Vi tillgodoser dagens behov och kan möta tillväxt, utan att äventyra kommande generationers möjligheter.

Under 2021 prioriteras aktiviteter inom fokusområdena *God status på ledningsnätet, Möta anslutningsbehov, Skapa robust vattenförsörjning och Stärkt säkerhetsskydd.* Det innebär bland annat förstärkt arbete för att minska mängden dricksvatten som läcker ut från ledningsnätet eller olovligen tas ut samt för att minska mängden av annat vatten, (sk ovidkommande) i våra spillvattenledningar, fortsatt arbete för att tydliggöra vilken VA-kapacitet som finns idag och hur det svarar mot dagens och framtida behov, möjliga lösningar inklusive tidplan och kostnader för att ta fram investeringsplan för ökad kapacitet och utbyggnad, fortsatt arbete för att öka leveranssäkerhet och långsiktigt hållbara VA-tjänster samt fortsatt arbete för att säkerställa fysiskt säkerhetsskydd och att information om våra samhällsviktiga anläggningar hanteras på ett bra sätt av såväl medarbetare, styrelseledamöter som entreprenörer, konsulter och leverantörer.

Flera av de planerade aktiviteterna kommer att skjutas i tid till förmån för åtgärder och efterarbete med anledning av den stora nederbörden i augusti samt möjliggörandet av anslutningar.

Analys av indikatorerna

God tillståndshantering - Målvärdet beskriver andelen miljödomar för vattenuttag och tillstånd/villkor för avloppsreningsverk som klaras för år/max eller medelvärden. Indikatorn visar på fortsatt avvikelse för Hofors Vatten AB avseende vattendom för ytvattenuttag i Hammardammen samt risk för att inte klara tillstånden för Duvbackens reningsverk, Gävle och Åmots reningsverk, Ockelbo på grund av den stora nederbörden.

***Vattenförluster* -** Målvärdet beskriver avvikelsen mellan debiterad mängd vatten och producerad mängd vatten. Arbete med att ta fram nuläge och kvalitetssäkra data är påbörjat men kommer inte kunna slutföras under året.

Indikator	Period	Utfall Tom aug	Målvärde	Prognos helår
God tillståndshantering	Tertial 2	Mindre avvikelse	>99 %	Uppnås delvis
Vattenförluster	Tertial 2	Arbete pågår	< 25%	Uppnås delvis

Dokument ID 20210716-00039

2.4 Ekonomi i balans

Bedömningen är att vi kommer att förflytta oss mot målet under året, men inte helt planenligt.

Det övergripande målet innebär att vi har rätt nivå på brukningsavgift och anläggningsavgift utifrån ett 5-årsperspektiv. Under 2021 prioriteras aktiviteter inom fokusområdena *Ökad transparens i budgetarbetet, Förenklad uppföljning och Effektiv verksamhet*. Det innebär *fortsatt utveckling av arbetssätt och aktiv avvikelsehantering samt* användning av resurser och system på ett effektivt sätt.

Under perioden har aktiviteter genomförts inom ramen för det löpande arbetet.

Analys av indikatorerna

Resultat i balans **-** Målvärdet visar totala intäkter i förhållande till kostnader över en treårsperiod. Det ger en beskrivning av om det är balans i ekonomin och uppfyllande av självkostnadsprincipen.

Utfallet till och med augusti visar att indikatorn endast uppnås för Älvkarleby Vatten. Prognosen för helåret för Ockelbo Vatten och Östhammar Vatten är att målvärdet kommer att uppnås. Hofors Vatten har ett tidigare överuttag som kompenseras genom underuttag, målet anses därför vara uppfyllt. För Gävle Vatten visar indikatorn på att resultat inte är i balans som en direkt följd av nederbörden i augusti. För att uppnå balans krävs ökade intäkter. Det kan ske i form av ökad taxa alternativt genom driftsbidrag.

Utfall kontra prognos - Målvärdet visar effektivitet i prognosarbetet och kännedom om verksamheten. Uppföljning sker på helår.

Gästrike Vatten AB | Hamnleden 20, 806 41 Gävle
telefon direkt 020-**37 93 00**
info@gastrikevatten.se| www.gastrikevatten.se

Indikator	Bolag	Utfall tom augusti		Målvärde	Prognos helår
Resultat i balans	Gävle Vatten AB	-25 %		+-5 %	Uppnås ej
Resultat i balans	Hofors Vatten AB	-8 %		+-5 %	Uppnås
Resultat i balans	Ockelbo Vatten AB	+10 %		+-5 %	Uppnås delvis
Resultat i balans	Älvkarleby Vatten AB	+1 %		+-5 %	Uppnås
Resultat i balans	Östhammar Vatten AB	+10 %		+-5 %	Uppnås delvis
Utfall kontra prognos	Samtliga bolag	-		+-5 %	Uppnås

Dokument ID 20210716-00039

Utfall och viktiga händelser T2 samt prognos

Gästrike Vatten AB

Resultaträkning (tkr) Gästrike Vatten AB	Redovisat augusti 2021	Budget augusti 2 021	Avvikelse redovisat mot budget augusti 2021	Årsbudget 2021	Årsprognos 2 021	Avvikelse årsbudget mot årsprognos 2 021
Intäkter från dotterbolag	68 360	73 482	-5 122	110 223	110 023	-200
Övriga intäkter	381	0	381	0	500	500
Verksamhetskostnader	-14 378	-16 869	2 491	-25 304	-25 604	-300
Personalkostnader	-52 142	-54 272	2 130	-81 408	-81 408	0
Avskrivningar	-2 181	-2 274	93	-3 411	-3 411	0
Rörelseresultat före fin.	**40**	**67**	**-27**	**100**	**100**	**0**
Finansiella intäkter	0	0	0	0	0	0
Finansiella kostnader	-40	-67	27	-100	-100	0
Resultat efter finansiella poster	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Bokslutsdispositioner	0	0	0	0	0	0
Resultat före skatt	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Skatt	0	0	0	0	0	0
Periodens resultat	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**

Investeringar (tkr)	Redovisat 2 021	Budget 2 021	Avvikelse redovisat mot budget 2 021	Årsbudget 2 021	Årsprognos 2 021	Avvikelse årsbudget mot årsprognos 2 021
Investeringar	124	667	-543	1 000	1 500	0
Exploateringar	0	0	0	0	0	0
Totalt investeringar	**124**	**667**	**-543**	**1 000**	**1 500**	**0**

Dokument ID 20210716-00039

Analys av utfall

Utfallet till och med augusti visar att kostnaderna ligger ca 5 mnkr lägre än budget vilket också innebär att 5 mnkr mindre än budget har belastat dotterbolagen. Det lägre utfallet beror främst på att verksamhetskostnader och personalkostnader som budgeteras jämnt fördelat på 12 månader inte faller ut i samma utsträckning under sommarmånaderna. Bedömningen för helåret är att kostnaderna hamnar i nivå med budget med endast mindre avvikelser. De högre kostnaderna för anpassningar av både lokaler och IT på grund av Corona har kompenserats av omprioriteringar inom vissa områden samt lägre utfall.
Arbetet med införandet av et nytt kartsystem i verksamheten har till stor del klassificeras om där huvuddelen nu ligger som investering och inte som verksamhetskostnad. Detta förklarar avvikelsen i prognos jämfört med budget för investeringar.

Sammanfattning av viktiga händelser under T2

- Ägarsamråd har genomförts under augusti med temat utveckling. Svenskt Vattens Vd deltog som föredragshållare.
- Anpassning har skett utifrån nationella Corona-råd. Arbete med mätarbyten är tex pausat för att minimera smittspridning av Corona-viruset.
- Som många andra verksamheter upplever vi långa leveranstider och ökade kostnader på material och elektronik bland annat på grund av internationell komponent- respektive plastråvarubrist.
- Information har givits till styrelserna om granskning av vår hantering av personuppgifter (GDPR) från dataskyddsombuden.
- Följdproblem efter leverantörsbyte av underleverantör för scanning av fakturor har påverkat både våra fakturor och fakturor till oss.
- Fortsatt förberedelse har skett för ett nytt centralt kollektivavtal, införande av ett nytt kartsystem och översyn av nuvarande taxekonstruktion.
- Utredningen om möjligheter och konsekvenser av att sälja tekniskt vatten (råvatten) som komplement till dricksvatten för att avlasta dricksvattenförsörjningen visar att det är möjligt.

Dokument ID 20210716-00039

Gävle Vatten AB

Resultaträkning (tkr) **Gävle Vatten AB**	Redovisat augusti 2021	Budget augusti 2 021	Avvikelse redovisat mot budget augusti 2021	Årsbudget 2021	Årsprognos augusti 2 021	Avvikelse årsbudget mot årsprognos 2 021
Över (-)/underuttag (+)						
Periodiserade anslutningsintäkter	9 049	7 933	1 116	11 900	11 900	0
"Investeringsfond" återföring	2 390	2 400	-10	3 600	3 600	0
Rörelsens intäkter	126 317	127 124	-807	190 686	192 686	2 000
Avsättning skadekrav	-250 000	0	-250 000	0	-250 000	-250 000
Verksamhetskostnader	-87 069	-92 955	5 886	-139 433	-139 493	- 60
Verksamhetsprojekt	-6 666	-11 780	5 114	-17 670	-19 243	-1 573
Avskrivningar	-19 042	-18 210	-832	-27 315	-27 315	0
Rörelseresultat före fin.	**-225 021**	**14 512**	**-239 533**	**21 768**	**-227 865**	**-249 633**
Finansiella intäkter	5	67	-62	100	100	0
Finansiella kostnader	-3 275	-3 867	592	-5 800	-5 800	0
Resultat efter finansiella poster	**-228 291**	**10 712**	**-239 003**	**16 068**	**-233 565**	**-249 633**
Bokslutsdispositioner	0	0	0	0	0	0
Resultat före skatt	**-228 291**	**10 712**	**-239 003**	**16 068**	**-233 565**	**-249 633**
Skatt	0	-1 333	1 333	-2 000	-2 000	0
Periodens resultat	**-228 291**	**9 379**	**-237 670**	**14 068**	**-235 565**	**-249 633**

Investeringar & Exploateringar (tkr)	Redovisat 2 021	Budget 2 021	Avvikelse redovisat mot budget 2 021	Årsbudget 2 021	Årsprognos 2 021	Avvikelse årsbudget mot årsprognos 2 021
Investeringar	69 334	64 100	5 234	96 150	213 063	116 913
Exploateringar	24 814	41 600	-16 786	62 400	58 342	-4 058
Totalt investeringar	**94 148**	**105 700**	**-11 552**	**158 550**	**271 405**	**112 855**

Dokument ID 20210716-00039

(Positivt resultat = Överuttag, dvs skuld till VA-kollektivet. Negativt resultat = underuttag, dvs fordran på VA-kollektivet)

Tkr (Prognos)	2020	2021
Ackumulerad kort skuld (+) /fordran (-) till VA kollektivet	-26 388	- 254 679

Analys av utfall

Utfallet till och med augusti visar på en kraftig förlust på ca 230 mnkr. Detta beror på att en avsättning på 250 mnkr har gjorts för befarade skadestånd som en följd av nederbörden i augusti. Avsättningens storlek är osäker och baserad på erfarenheter från andra kommuner med liknande nederbördshändelser.

Resultatet till och med augusti utan hänsyn till avsättning för skadestånd uppgår till ca 20 mnkr för den ordinarie verksamheten. Detta är drygt 10 mnkr bättre än budget till och med sista augusti. Det lägre utfallet beror främst på att verksamhetskostnader och personalkostnader som budgeteras jämnt fördelat på 12 månader inte faller ut i samma utsträckning under sommarmånaderna. Prognosen för kostnader på helår är i paritet med budget, dock finns stora osäkerheter. Prognosen för intäkter har ökats med 2 mnkr för en förväntad ökning av brukningsintäkter.

Prognosen för resultatet för helåret utan hänsyn till avsättningen på 250 mnkr är i nivå med budget. Årets prognos inkluderat skadeståndet innebär en fordran på VA kollektivet på drygt 250 mnkr. Den slutliga nivån på avsättningen för skadestånd är dock mycket osäker i dagsläget. Fordran på VA kollektivet måste hanteras genom ökade intäkter. Det kan ske i form av ökad taxa alternativt genom driftsbidrag.

Utfallet för investeringar ligger något under budget. På helårsbasis är prognosen ett utfall ca 110 mnkr över budget. Avvikelsen beror framförallt på förvärv av fastigheter för en utvecklad VA-försörjning enligt plan men som inte finns med i budget. Utöver fastighetsförvärv är ökade kostnader för investeringen i kompletterande rening för Duvbackens reningsverk med ca 15 mnkr den största avvikelsen. I övrigt är det mindre förändringar och omfördelningar inom budgetram.

Sammanfattning av viktiga händelser under T2

- Den stora nederbörden har skapat ett omfattande arbete för att upprätthålla leverans och kundservice samt begränsa olägenheter för fastighetsägare och vattenmiljö. Ett stort efterarbete krävs. Flera fastigheter var utan eller hade begränsat VA under något eller några dygn i Gävle. Tjänligt dricksvatten levererades hela tiden tack vare dubbla reningssteg.
- Driftsättning av kompletterande rening för Duvbackens reningsverk för att uppfylla det nya tillståndet är ytterligare försenat i tid. Fortsatt arbete sker under hösten med ökade kostnader som följd.
- Styrelsen har fattat beslut om ansökan om miljötillstånd för Nytt reningsverk Gävle. Ansökan har lämnats in till Mark- och miljödomstolen.

Dokument ID 20210716-00039

- Arbete med förvärv av fastigheter i nära dialog med styrelsen för åtkomst av mark för nytt reningsverk fortlöper.
- Styrelsen har givit i uppdrag att utreda de tekniska och ekonomiska förutsättningarna för ett utökat råvattenuttag och råvattenledning med syfte att skapa långsiktiga förutsättningar för en hållbar vattenförsörjning
- Inom projektet samverkan för vattenförsörjningen i Gävle och Älvkarleby fortsätter utredningsarbeten med pilotförsök för såväl vattentäkt som vattenverk.
- Förändring i arbetssätt för tvätt av filter i anläggningen i Johanneslöt har genomförts med mycket goda resultat.
- Fortsatta driftstörningar vid reningsverket i Hedesunda, Gävle. Åtgärder har genomförts och ytterligare åtgärder förbereds.
- Ytterligare förseningar gör att byggstart för ny beredning på Totra vattenverk inte sker förrän under 2022.
- Arbetet med att införa rening mot PFAS-ämnen vid Valbo vattenverk, Gävle fortlöper.
- Naturvårdsverket har beviljat ansökan om bidrag för att utreda förutsättningar för rening av avloppsvatten från läkemedelsrester.
- Behov av ökad VA-kapacitet i nya områden har inkommit.

Dokument ID 20210716-00039

Hofors Vatten AB

Resultaträkning (tkr) **Hofors Vatten AB**	Redovisat augusti 2021	Budget augusti 2 021	Avvikelse redovisat mot budget augusti 2021	Årsbudget 2021	Årsprognos augusti 2 021	Avvikelse årsbudget mot årsprognos 2 021
Över (-)/underuttag (+)						
Periodiserade anslutningsintäkter	61	199	-138	299	299	0
"Investeringsfond" återföring	0	0	0	0	0	0
Rörelsens intäkter	19 264	18 892	372	28 338	29 338	1 000
Verksamhetskostnader	-13 955	-13 379	-576	-20 068	-22 655	-2 587
Verksamhetsprojekt	-1 453	-1 967	514	-2 950	-3 469	-519
Avskrivningar	-4 064	-3 947	-117	-5 920	-5 920	0
Rörelseresultat före fin.	**-147**	**-201**	**54**	**-301**	**-2 407**	**-2 106**
Finansiella intäkter	3	0	3	0	3	3
Finansiella kostnader	-661	-667	6	-1 000	-1 000	0
Resultat efter finansiella poster	**-805**	**-867**	**62**	**-1 301**	**-3 404**	**-2 103**
Bokslutsdispositioner	0	0	0	0	0	0
Resultat före skatt	**-805**	**-867**	**62**	**-1 301**	**-3 404**	**-2 103**
Skatt	0	0	0	0	0	0
Periodens resultat	**-805**	**-867**	**62**	**-1 301**	**-3 404**	**-2 103**

Investeringar & Exploateringar (tkr)	Redovisat 2 021	Budget 2 021	Avvikelse redovisat mot budget 2 021	Årsbudget 2 021	Årsprognos 2 021	Avvikelse årsbudget mot årsprognos 2 021
Investeringar	2 658	7 800	-5 142	11 700	7 224	-4 476
Exploateringar	152	200	-48	300	315	15
Totalt investeringar	**2 810**	**8 000**	**- 5 190**	**12 000**	**7 539**	**-4 461**

Dokument ID 20210716-00039

(Positivt resultat = Överuttag, dvs skuld till VA-kollektivet. Negativt resultat = underuttag, dvs fordran på VA-kollektivet)

Tkr (Prognos)	2020	2021
Ackumulerad kort skuld (+) /fordran (-) till VA kollektivet	6 539	2 955

Analys av utfall

Utfallet till och med augusti ligger i nivå med budget. I början av året förekom ovanligt många läckor med ökade kostnader vilket leder till att prognosen för helåret ger högre verksamhetskostnader. Utfallet för ledningsrätter under året väntas bli högre än budget vilket påverkar prognosen för verksamhetsprojekt och de totala kostnaderna. Detta bedöms till viss del mötas av ökade intäkter och resultatet bedöms landa i paritet med prognos vid tertial ett. Ingen avsättning för skadeanspråk har lagts, en viss osäkerhet finns efter den stora nederbörden i augusti.

Under året har en utökning av investeringsbudgeten skett med 2,5 mnkr för åtgärder i anslutning till Trafikverkets arbete efter E16. Prognosen för investeringarna är att de hamnar ca 4,5 mnkr under budget för helåret. Detta beror främst på grund av försenat utförande av ny slamsilo vid Hofors reningsverk.

Sammanfattning av viktiga händelser under T2

- Trafikverkets arbete med åtgärder efter E16 i Hofors har startat upp. Det gör att förberedande ledningsnätsåtgärder och åtgärder i anslutning till Trafikverkets arbete behöver utföras under 2021 och 2022. Styrelsen har beslutat om en utökning av investeringsbudgeten.
- Omfattande arbete efter stor nederbörd i mitten av augusti. Som en försiktighetsåtgärd gick en kokningsrekommendation ut till kunder i Bodås en kort period. Dricksvattnet som levererades var tjänligt.

Dokument ID 20210716-00039

Ockelbo Vatten AB

Resultaträkning (tkr) **Ockelbo Vatten AB**	Redovisat augusti 2021	Budget augusti 2 021	Avvikelse redovisat mot budget augusti 2021	Årsbudget 2021	Årsprognos augusti 2 021	Avvikelse årsbudget mot årsprognos 2 021
Över (-)/underuttag (+)						
Periodiserade anslutningsintäkter	31	67	-36	100	100	0
"Investeringsfond" återföring	0	0	0	0	0	0
Rörelsens intäkter	12 893	11 813	1 079	17 720	17 520	-200
Verksamhetskostnader	-7 767	-8 381	614	-12 571	-12 267	304
Verksamhetsprojekt	-724	-1 367	643	-2 050	-2 625	-575
Avskrivningar	-1 789	-1 685	-104	-2 528	-2 528	0
Rörelseresultat före fin.	**2 644**	**447**	**2 196**	**671**	**200**	**-471**
Finansiella intäkter	0	0	0	0	0	0
Finansiella kostnader	-292	-447	155	-670	-670	0
Resultat efter finansiella poster	**2 352**	**1**	**2 351**	**1**	**-470**	**-471**
Bokslutsdispositioner	0	0	0	0	0	0
Resultat före skatt	**2 352**	**1**	**2 351**	**1**	**-470**	**-471**
Skatt	0	0	0	0	0	0
Periodens resultat	**2 352**	**1**	**2 351**	**1**	**-470**	**-471**

Investeringar & Exploateringar (tkr)	Redovisat 2 021	Budget 2 021	Avvikelse redovisat mot budget 2 021	Årsbudget 2 021	Årsprognos 2 021	Avvikelse årsbudget mot årsprognos 2 021
Investeringar	4 176	11 467	-7 291	17 200	12 595	-4 605
Exploateringar	1 532	667	865	1 000	1 760	760
Totalt investeringar	**5 708**	**12 133**	**-6 425**	**18 200**	**14 355**	**-3 845**

Dokument ID 20210716-00039

Positivt resultat = Överuttag, dvs skuld till VA-kollektivet. Negativt resultat = underuttag, dvs fordran på VA-kollektivet)

Tkr (Prognos)	2020	2021
Ackumulerad kort skuld (+) /fordran (-) till VA kollektivet	1 568	1 098

Analys av utfall

Utfallet till och med augusti visar på högre intäkter och generellt lägre kostnader är budget vilket ger ett högre resultat än budget.

Prognosen för helåret är att kostnaderna bedöms hamna i nivå med eller strax över budget samtidigt som intäkterna förväntas hamna något under budget vilket gör att resultatet blir något lägre än budget. Ökade kostnader beror av läckor under början av året, ledningsrätter som hanterats av Lantmäteriet samt tillstånd för vattenuttag vid Mobyheden norra. Ingen avsättning för skadeanspråk har lagts, en viss osäkerhet finns efter den stora nederbörden i augusti.

Investeringsbudgeten har under året utökats för exploatering av området Hästen samt åtgärder vid Källängets vattenverk. Prognosen för investeringarna är ca 4 mnkr under budget på grund av förseningar varför dessa kommer att flyttas till år 2022.

Sammanfattning av viktiga händelser under T2

- Omfattande arbete efter stor nederbörd i mitten av augusti. Tjänligt dricksvatten levererades hela tiden tack vare dubbla reningssteg. Det finns en risk för avvikelse i tillståndet för Åmots reningsverk.
- Kompletteringar för vattendom för Mobyheden södra, Ockelbo har lämnats in. Förhoppning om att beslut om vattendom kan fås inom kort.
- Källänget är ytterligare försenat och beräknas vara klart 2022.
- Bidrag för grundvattenutredning i Åmot har beviljats av Gävleborgs länsstyrelse inom ramen för en tryggad tillgång till dricksvatten.

Dokument ID 20210716-00039

Älvkarleby Vatten AB

Resultaträkning (tkr) **Älvkarleby Vatten AB**	Redovisat augusti 2021	Budget augusti 2 021	Avvikelse redovisat mot budget augusti 2021	Årsbudget 2021	Årsprognos augusti 2 021	Avvikelse årsbudget mot årsprognos 2 021
Över (-)/underuttag (+)						
Periodiserade anslutningsintäkter	140	253	-113	380	380	0
"Investeringsfond" återföring	0	0	0	0	0	0
Rörelsens intäkter	22 361	21 140	1 221	31 710	32 710	1 000
Verksamhetskostnader	-13 304	-14 229	925	-21 344	-21 956	-612
Verksamhetsprojekt	-1 946	-2 747	801	-4 120	-3 968	152
Avskrivningar	-3 550	-3 330	-220	-4 995	-4 995	0
Rörelseresultat före fin.	**3 701**	**1 087**	**2 613**	**1 631**	**2 171**	**540**
Finansiella intäkter	3	0	3	0	3	3
Finansiella kostnader	-422	-590	168	-885	-885	0
Resultat efter finansiella poster	**3 282**	**497**	**2 784**	**746**	**1 289**	**543**
Bokslutsdispositioner	0	0	0	0	0	0
Resultat före skatt	**3 282**	**497**	**2 784**	**746**	**1 289**	**543**
Skatt	0	0	0	0	0	0
Periodens resultat	**3 282**	**497**	**2 784**	**746**	**1 289**	**543**

Investeringar & Exploateringar (tkr)	Redovisat 2 021	Budget 2 021	Avvikelse redovisat mot budget 2 021	Årsbudget 2 021	Årsprognos 2 021	Avvikelse årsbudget mot årsprognos 2 021
Investeringar	4 139	6 000	-1 861	9 000	6 871	-2 129
Exploateringar	3 048	1 333	1 715	2 000	3 300	1 300
Totalt investeringar	**7 187**	**7 333**	**-146**	**11 000**	**10 171**	**-829**

(Positivt resultat = Överuttag, dvs skuld till VA-kollektivet. Negativt resultat = underuttag, dvs fordran på VA-kollektivet)

Dokument ID 20210716-00039

Tkr (Prognos)	2020	2021
Ackumulerad kort skuld (+) /fordran (-) till VA kollektivet	4 531	5 820

Analys av utfall

Utfallet till och med augusti visar på ett bättre resultat än budget vilket beror både på högre intäkter och lägre kostnader.

För helåret bedöms intäkterna hamna ca 1 mnkr över budget. Tidigare bedömning att kostnaderna skulle bli högre på grund av flera läckor under början året möts bedöms nu totalt sett bli lägre på grund av att inte byten till digitala mätare kunnat komma igång och slutföras på grund av Corona. Sammantaget förväntas kostnaderna totalt sett vara något över budget men de ökade intäkterna gör att resultatet förväntas bli ca 0,5 mnkr högre än budget.

För investeringarna är helårsprognosen ett utfall ca 0,8 mnkr under budget. Detta beror på sänkta kostnader för ledningsnätsförnyelse och förnyelse av pumpstationen Kolningen trots ökade kostnader för exploateringen av området Liljebacken. I övrigt är det mindre justeringar inom budgetram. Flytt av befintlig ledning på uppdrag av Älvkarleby kommun då de sålt fastighet. Påverkar utförande i verksamhetsplanen och till viss del utfall.

Sammanfattning av viktiga händelser under T2

- Ny remiss avseende naturreservat för Häcksören, Älvkarleby kommun har inkommit.
- Förändring av tidplanen av förnyelse av ledningsnätet kommer att ske då Långsand kommer att utföras före Sand.
- Underhållsarbete med reningsverket med portar och fasad.
- Inom projektet samverkan för vattenförsörjningen i Gävle och Älvkarleby fortsätter utredningsarbeten med pilotförsök för såväl vattentäkt som vattenverk.

Dokument ID 20210716-00039

Östhammar Vatten AB

Resultaträkning (tkr) Östhammar Vatten AB	Redovisat augusti 2021	Budget augusti 2 021	Avvikelse redovisat mot budget augusti 2021	Årsbudget 2021	Årsprognos augusti 2 021	Avvikelse årsbudget mot årsprognos 2 021
Över (-)/underuttag (+)						
Periodiserade anslutningsintäkter	695	533	162	800	800	0
"Investeringsfond" återföring	0	0	0	0	0	0
Rörelsens intäkter	36 542	37 436	-894	56 154	55 154	-1 000
Verksamhetskostnader	-23 748	-26 414	2 666	-39 621	-39 083	538
Verksamhetsprojekt	-2 310	-4 133	1 823	-6 200	-6 150	50
Avskrivningar	-4 567	-5 353	786	-8 030	-8 030	0
Rörelseresultat före fin.	**6 612**	**2 069**	**4 544**	**3 103**	**2 691**	**-412**
Finansiella intäkter	2	0	2	0	0	0
Finansiella kostnader	-639	-2 133	1 494	-3 200	-1 500	1 700
Resultat efter finansiella poster	**5 975**	**-65**	**6 040**	**-97**	**1 191**	**1 288**
Bokslutsdispositioner	0	0	0	0	0	0
Resultat före skatt	**5 975**	**-65**	**6 040**	**-97**	**1 191**	**1 288**
Skatt	0	0	0	0	0	0
Periodens resultat	**5 975**	**-65**	**6 040**	**-97**	**1 191**	**1 288**

Investeringar & Exploateringar (tkr)	Redovisat 2 021	Budget 2 021	Avvikelse redovisat mot budget 2 021	Årsbudget 2 021	Årsprognos 2 021	Avvikelse årsbudget mot årsprognos 2 021
Investeringar	49 564	57 513	-7 949	86 270	78 178	-8 092
Exploateringar	799	2 200	-1 401	3 300	4 900	1 600
Totalt investeringar	**50 363**	**59 713**	**-9 350**	**89 570**	**83 078**	**-6 492**

Dokument ID 20210716-00039

Gästrike Vatten AB | Hamnleden 20, 806 41 Gävle
telefon direkt 020-**37 93 00**
info@gastrikevatten.se| www.gastrikevatten.se

(Positivt resultat = Överuttag, dvs skuld till VA-kollektivet. Negativt resultat = underuttag, dvs fordran på VA-kollektivet)

Tkr (Prognos)	2020	2021
Ackumulerad kort skuld (+) /fordran (-) till VA kollektivet	4 134	6 325

Analys av utfall

Utfallet till och med augusti visar precis som vid tertial 1 ett bättre resultat än budget med ca 6 mnkr. Bedömningen för helåret är trots osäkerheter ett bättre resultat är budget. Detta beror främst på lägre verksamhetskostnader och lägre räntekostnader. Ingen avsättning för skadeanspråk har lagts, en viss osäkerhet finns efter den stora nederbörden i augusti.

För investeringar är prognosen för helår ett utfall ca 6,5 mnkr under budget som till största delen förklaras av att investeringar har försenats med ca 8 mnkr samt att exploatering i Film förväntas bli ca 1,5 mnkr över budget.

Sammanfattning av viktiga händelser under T2

- Fortsatt arbete inför samråd för utbyggt reningsverk i Alunda pågår. Underlag till avtal för berörda markavvattningsföretag har tagits fram.
- Utredning på grund av förhöjda kopparhalter i dricksvattnet vid provtagning hos användare.
- Ett reviderat förslag till vattenskyddsområde har tagits fram för Börstil. Förankring ska ske med Östhammar kommun innan inlämnande till Länsstyrelsen i Uppsala
- Bevattningsförbud i några orter i Östhammars kommun.
- Styrelsen har fattat beslut om utökning av investeringsbudget för utbyggnad av Prästgårdshöjden i Alunda.
- Styrelsen har fattat beslut om utökning av verksamhetsområde för VA rörande Film i Österbybruk.
- Styrelsen har fattat beslut om uppdaterat läge för möjlig anslutning till vatten och avlopp i Östhammars kommun.
- Förberedelse för driftsättning av vatten från Örbyhus, Tierp till Österbybruk vattenverk har skett samt arbete med vattenledning till Alunda vattenverk.

Dokument ID 20210716-00039

För verksamheten viktig statistik

Gävle Vatten AB

Nyckeltal	2017	2018	2019	2020	2021 T2
Mottagen mängd (m3)	14 147 369	13 193 548	15 812 644	13 724 447	11 105 378
Producerad mängd (m3)	9 436 914	9 511 806	9 687 916	9 309 725	6 362 745
Försåld mängd VA i (m3)	6 421 846	6 644 047	6 469 763	6 629 727	4 371 901
Antal vattenläckor	55	74	81	76	35
Antal avloppsstoppar	103	110	104	101	75

Hofors Vatten AB

Nyckeltal	2017	2018	2019	2020	2021 T2
Mottagen mängd (m3)	1 438 712	1 650 185	1 800 910	1 538 358	1 178 923
Producerad mängd (m3)	1 223 240	1 239 104	1 266 569	1 160 188	850 179
Försåld mängd VA i (m3)	676 005	746 551	658 188	680 916	501 759
Antal vattenläckor	16	11	17	9	12
Antal avloppsstoppar	21	38	9	15	10

Ockelbo Vatten AB

Nyckeltal	2017	2018	2019	2020	2021 T2
Mottagen mängd (m3)	676 933	774 480	753 792	652 131	535134
Producerad mängd (m3)	400 994	435 589	433 271	441 798	250 652
Försåld mängd VA i (m3)	277 735	269 594	276 196	269 212	182 893
Antal vattenläckor	7	6	11	7	1
Antal avloppsstoppar	18	20	9	28	14

Älvkarleby Vatten AB

Nyckeltal	2017	2018	2019	2020	2021 T2
Mottagen mängd (m3)	1 385 116	1 347 090	1 681 616	1 512 066	1 247 444
Producerad mängd (m3)	1 190 651	1 264 128	1 254 386	1 274 141	975 699
Försåld mängd VA i (m3)	912 663	839 741	800 274	851 511	629 718
Antal vattenläckor	29	23	33	25	28
Antal avloppsstoppar	47	65	48	45	42

Dokument ID 20210716-00039

Östhammar Vatten AB

Nyckeltal	2017	2018	2019	2020	2021 T2
Mottagen mängd (m3)	2 113 959	1 895 162	2 704 011	1 890 658	1 559 328
Producerad mängd (m3)	1 245 530	1 139 791	1 075 447	1 236 191	688 449
Försåld mängd VA i (m3)	536 096	994 506	976 730	1 102 549	555 947
Antal vattenläckor	25	41	40	28	19
Antal avloppsstoppar	13	48	59	34	43

T2 2017 var bolaget inte verksamt

Definitioner:

- Med mottagen mängd avses den mängd spillvatten som kommer till reningsverken.
- Med producerad mängd avses den mängd dricksvatten som produceras i vattenverken.
- Med försåld mängd VA avses den mängd dricksvatten och/eller spillvatten som kunderna betalar för.

Dokument ID 20210716-00039

Protokoll från styrelsemöte

Protokollet avser	Gästrike Vatten AB
Sammanträdesdatum	2021-10-07
Plats	Duvbackens reningsverk, Sältavägen 9 Gävle
Tid	Kl 09:00 -11:50
Övrigt	*Utifrån rådande Coronaläge deltar Gästrike Vattens ledamöter, Vd och sekreterare fysiskt på mötet, övriga ledamöter deltar via Teams.*

Sekreterare [redacted]
Gunilla Boström

Ordförande [redacted]
Niklas Nygren

Justerare [redacted]
Torbjörn Jansson

Närvarande
Niklas Nygren, Ordförande
Inga-Lil Tegelberg, Vice ordförande
Henrik Sundberg, Ledamot deltar via Teams
Torbjörn Jansson, Ledamot
Börje Lindgren, Ledamot
Ulrika Norling, Ledamot
Bo Janzon, Ledamot
Margareta Widén Berggren, Ledamot
Pär-Olof Olsson, Ledamot
Lena Blad, Vd

Frånvarande
Magnus Jonsson, Ledamot

Dokument ID 20211001-00005

Övriga närvarande
Mari Rasjö, Ledamot Hofors Vatten
Bo Wadström, Ledamot Hofors Vatten
Anne Persson, Ledamot Hofors Vatten
Björn Karlsson, Ledamot Älvkarleby Vatten
Inger Abrahamsson, Ledamot Östhammar Vatten
Bo Persson, Ledamot Östhammar Vatten
Tomas Bendiksen, Ledamot Östhammar Vatten deltog §32-36
Tobias Kudermann, chef Teknik & utveckling deltog §32-35
Anneli Westin, Chef Kund och administration
Emil Myrberg, Enhetschef Ekonomi deltog §32-35
Lisbeth Moilanen, Verksamhetsutvecklare deltog §32-37
Gunilla Boström, Sekreterare

Frånvarande
Ola Nilsson, Ledamot Gävle Vatten
Lars-Erik Wickberg, Ledamot Ockelbo Vatten
Katarina Sundqvist, Enhetschef Kundtjänst

Mötet öppnades
Ordförande hälsade de närvarande välkomna och förklarade styrelsemötet öppnat.

§32

Val av justerare
Till justerare valdes Torbjörn Jansson.

§33

Fastställande av föredragningslista
Föredragningslistan fastställdes med tillägg av ett Anmälningsärende och en beslutspunkt Nytt styrelsemötesdatum.

§34

Protokoll från föregående möten
Föregående protokoll justerade. Protokollet läggs till handlingarna.

Anmälningsärende

§35

Ny ledamot
Börje Lindgren är vald (fyllnadsval efter Hans Larsson, Hofors kommunfullmäktige 2021-08-24) som styrelseledamot i Gästrike Vatten och Hofors Vattens styrelse. Ordförande hälsade honom välkommen.

Dokument ID 20211001-00005

Informationsärenden

§36

Verksamhetsuppföljning

Information gavs om:
- nederbörd Gästrikland under augusti - händelser, utvärdering och efterarbete
- revidering av finanspolicy
- delårsrapport tertial 2 2021 Gästrike Vatten koncernen
- internkontroll

§37

Verksamhetsinformation

Information gavs om:
- översyn av brukningstaxans konstruktion

§38

Utveckling av organisation och verksamhet

Sedan bildandet 2008 har Gästrike Vattens organisation och verksamhet anpassats och utvecklats efter de behov som funnits. Under kommande år växer behoven och uppdraget kraftigt. Det gör att verksamheten och organisationen måste anpassas för att möta de nya behoven och skapa en god arbetsmiljö. Information gavs om pågående arbete med att utveckla och förstärka organisationen. Från och med 1 november träder en ny organisation in.
Styrelsen tackade för genomgången.

Gästrike Vatten AB:s styrelse beslutade
- att särskilt uppdra till VD att fortsätta arbetet med utveckling av verksamheten samt utreda förutsättningarna för den ekonomiska fördelningen av utvecklingsarbetet som särskilt är hänfört till ett enskilt dotterbolag.

§39

Verksamhetsplanering

Information lämnades om:
- kommande aktiviteter

Dokument ID 20211001-00005

Beslutsärenden

§40

Nytt styrelsemötesdatum

Ärendebeskrivning
Gästrike Vatten koncernens styrelsemöten den 25 november föreslås att ändras till den 9 december.

Beslut:
Gästrike Vatten AB:s styrelse beslutade

- att godkänna förslaget och Gästrike Vatten koncernens samtliga styrelsemöten kommer att ske den 9 december.

§41

Delårsrapport tertial 2 augusti 2021 Gästrike Vatten AB

Delges KS/KF

Ärnr 227358

Ärendebeskrivning
Redovisning av Verksamhetsrapport inklusive tertialbokslut innefattar perioden maj – augusti 2021. Verksamhetsrapporten är gemensam för samtliga bolag inom Gästrike Vatten koncernen och innehåller övergripande målanalys, prognos för innevarande räkenskapsår, väsentliga händelser och avvikelser, riskbedömning samt kapitalberedskap.

Bedömningen är att aktiviteter genomförs så att förflyttning kommer att ske mot de strategiska målen under året, dock i lägre omfattning än planerat. Detta beror främst på Corona-pandemin, ytterligare behov av anslutningar och förändrade exploateringsområden samt den extremt stora nederbörden som föll under augusti över Gästrikland.

Prognosen på årsbasis är att verksamhetskostnader i paritet med budget samt ökade investeringskostnader. Ökade investeringskostnader beror främst av att kostnaderna för ett nytt kartsystem till större del klassificeras som en investering och inte som verksamhetskostnad.

Beslut
Gästrike Vatten AB:s styrelse beslutade

- att godkänna förslag till Verksamhetsrapport inklusive tertialbokslut per 31 augusti
- att överlämna Verksamhetsrapport inklusive tertialbokslut per 31 augusti till ägarkommunerna Gävle, Hofors, Ockelbo, Älvkarleby och Östhammar

Dokument ID 20211001-00005

Övriga frågor

Inga övriga frågor.

Mötet avslutas

Nästa styrelsemöte:
Datum: 2021-12-09
Plats: Duvbackens reningsverk, Sältavägen 9 Gävle
Tid: kl 09:00-11:45

Dokument ID 20211001-00005

Gästrike Vatten AB | Hamnleden 20, 806 41 Gävle
telefon direkt 020-**37 93 00**
info@gastrikevatten.se| www.gastrikevatten.se

Aktuellt i slutförvarsfrågan 2021-10-26
Rapport från Slutförvarsenheten till KS

Perioden 2021-09-28 – 2021-11-30

Senaste nytt om slutförvarsansökningarna

Kärnbränsleförvaret

Miljödepartementet tog i januari 2018 över handläggningen av ansökan om att bygga ett slutförvar för använt kärnbränsle i Forsmark. I april 2019 lämnade SKB in en komplettering av ansökan till miljödepartementet som sedan skickats på remiss, kungjorts samt varit på Esbo-samråd. Östhammars kommunfullmäktige tillstyrkte den 13 oktober 2020 etableringen av ett slutförvar för använt kärnbränsle i Forsmark.

I augusti meddelade regeringen tillåtlighet enligt miljöbalken och tillstånd enligt kärntekniklagen för en utökning av mellanlagret för använt kärnbränsle (Clab). Den delen av ansökan hanteras nu av mark- och miljödomstolen och Strålsäkerhetsmyndigheten. Mark- och miljödomstolen har tagit fram en preliminär tidsplan för sin handläggning och enligt den kan beslut om utökad mellanlagring meddelas i juni/juli 2022.

Den 23 september skickade regeringen en remiss till Strålsäkerhetsmyndigheten och Kärnavfallsrådet för att få svar på om de anser att det finns kvarstående osäkerheter rörande gjutjärnets egenskaper och kopparkapselns förmåga att innesluta kärnavfallet på lång sikt med hänvisning till nya studier som gjorts. Sista dag att lämna synpunkter är den 21 oktober. Strålsäkerhetsmyndigheten yttrade sig till regeringen den 15 oktober. Myndigheten anser inte att de i remissen ingående studierna medför några skäl till att ändra myndighetens tidigare bedömningar av SKB:s ansökan. Yttrandet finns att läsa på **Strålsäkerhetsmyndighetens hemsida**.

På **regeringskansliets hemsida om slutförvaret för använt kärnbränsle** finns förutom information om ärendet en del utvalda handlingar som t.ex. kompletteringen av ansökan.

SFR – fortsatt drift och utbyggnad

Miljödepartementet tog i november 2019 över handläggningen av ansökan om utbyggnad och fortsatt drift av SFR. Östhammars kommunfullmäktige tillstyrkte den 27 april 2021 utbyggnaden av SFR.

Den 26 maj gav miljödepartementet SKB möjlighet att yttra sig över Östhammars kommuns vetobeslut och en skrivelse från Milkas om tidsplan. I sitt yttrande hemställer SKB om att regeringen snarast möjligt fattar beslut om tillåtlighet. Sista svarsdag var den 23 juni och efter detta datum kan, enligt skrivelserna från departementet, ärendena komma att avgöras på befintligt underlag.

Strålsäkerhetsmyndighetens och **Mark- och miljödomstolens** yttranden finns att läsa i **dokumentbanken** på kommunens slutförvarswebb. Både myndigheten och domstolen tillstyrkte att tillstånd respektive tillåtlighet ges.

Övrig aktuell information

SKB ordnade digitalt seminarium

Fredagen den 15 oktober ordnade SKB ett digitalt seminarium om läget i tillståndsprocessen för slutförvaret för använt kärnbränsle. Seminariet går att se i efterhand via **SKB:s hemsida**.

Strålsäkerhetsmyndigheten redovisar uppdrag om informationsbevarande

Strålsäkerhetsmyndigheten har redovisat sitt regeringsuppdrag om informationsbevarande. Rapporten finns att läsa på **myndighetens hemsida**.

Referensgruppsmöte

Den 23 november ordnas ett referensgruppsmöte om avsaltning av havsvatten. SKB har påbörjat ett arbete med att söka tillstånd för uttag och behandling av havsvatten för att försörja planerade anläggningar i Forsmark med vatten. Huvudfokus på mötet kommer att vara SKB:s pågående arbete men även andra avsaltningsanläggningar kommer att behandlas. Mötet kommer att inledas med en kort presentation av aktuellt läge i slutförvarsprövningarna.

Bakgrundsinformation om SKB:s slutförvarsansökningar

Den 16 mars 2011 lämnade SKB in ansökan enligt miljöbalken och kärntekniklagen om att få bygga och driva ett slutförvar för använt kärnbränsle i Forsmark till Mark- och miljödomstolen i Nacka respektive Strålsäkerhetsmyndigheten.

Den 19 december 2014 lämnade SKB in ansökan enligt miljöbalken och kärntekniklagen om att bygga ut slutförvaret för låg- och medelaktivt driftavfall, SFR.

Ansökningshandlingarna finns på SKB:s hemsida. Alla handlingar i ärendena, förutom de som är belagda med sekretess som till exempel det fysiska skyddet runt anläggningen, är offentliga.

Östhammars kommuns slutförvarswebb och nyhetsbrev

På kommunens slutförvarswebb **www.slutforvarforsmark.se** hittar du information om de slutförvar som är eller kan bli aktuella i Östhammars kommun. På hemsidan hittar du även **webbsändningar** av Referensgruppens möten och en **dokumentbank** med bland annat kommunens yttrande i prövningarna.

På hemsidan kan du även anmäla dig till Slutförvarsenhetens nyhetsbrev.

Inkom 2021-09-10
Dnr KS-2021-199
Dpl 240

NACKA TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

DOM
2021-09-10
meddelad i
Nacka

Mål nr M 3675-21

Dok.Id 716225

PARTER

Sökande
Östhammars kommun
Box 66
742 21 Östhammar

Ombud: Kommunjuristen Anna Lidvall Gräll
Östhammars kommun
Box 66
742 21 Östhammar

SAKEN
Ansökan om förlängd arbetstid (genomförandetid)

Anl.ID 37428
Avrinningsområde 56/57
Koordinater (SWEREF99 TM) N 6687447/E 686773

DOMSLUT

1. Med ändring av vad som bestämts i mark- och miljödomstolens dom den 21 oktober 2016 i mål nr M 7116-14 förlänger mark- och miljödomstolen den för vattenverksamheten föreskrivna arbetstiden till och med den 21 oktober 2026. För arbetena gäller i övrigt samma villkor som meddelats i tillståndsdomen.

2. Prövningsavgiften bestäms slutligt till 1 500 kr.

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 69 131 07 Nacka	Sicklastråket 1	08-561 656 40 **E-post**: mmd.nacka.avdelning4@dom.se www.nackatingsratt.domstol.se		måndag – fredag 08:00–16:30

Inkom 2021-09-10
Dnr KS-2021-199
Dpl 240

BAKGRUND

Östhammars kommun meddelades den 21 oktober 2016 tillstånd enligt 11 kap. miljöbalken till vattenverksamhet för grävning, dämning och reglering av reningsvåtmark i befintligt våtmarksområde vid Karö i Östhammars kommun. Anläggningen kan delas in i fyra anläggningsdelar; en överföringsledning, en teknisk våtmarksdel, en naturnära våtmarksdel och en utloppsdel. Tillståndet avser den naturliga våtmarksdelen och de dammar som omhändertar naturvatten från omgivande skog och åkrar. De tillståndsgivna arbetena skulle ha varit utförda inom fem år från domen.

ANSÖKAN

Östhammars kommun ansökte den 19 maj 2021, dvs. före det att den beslutade arbetstiden gått ut, hos mark- och miljödomstolen om att arbetstiden/genomförande-tiden skulle förlängas. Kommunen har därvid yrkat att tiden ska förlängas med ytterligare fem år från tillståndsdomen, dvs. till och med den 21 oktober 2026.

Östhammars kommun har till grund för sin ansökan anfört i huvudsak följande. Kommunen började bygga den tekniska delen av Karö våtmark i januari 2015 och tog denna del i bruk i september 2015. I oktober 2016 lämnades tillstånd till den naturliga våtmarken. År 2017 skedde sedan en omstrukturering av kommunens VA-organisation och den nya VA-huvudmannen har under ett flertal år arbetat med att säkerställa funktionaliteten i våtmarken. Det har varit angeläget att ha lite längre mätserier på provtagningen från den tekniska våtmarken genom att installera en flödesstyrd provtagningsanläggning samt att ha en skötselplan för området och ta fram uppdaterade underlag innan arbetena med den naturliga våtmarken sätts igång. Dessa åtgärder genomförs i samarbete med kommunen inom ett gemensamt lokalt naturvårdsprojekt (LONA) som pågår till 2022. Det finns därför skäl att förlänga arbetstiden för att kunna anlägga den naturliga våtmarken.

Inkom 2021-09-10
Dnr KS-2021-199
Dpl 240

INKOMNA YTTRANDEN

Mark- och miljödomstolen har den 25 juni 2021 kungjort ansökan samt underrättat berörda fastighetsägare om ansökan.

Havs- och Vattenmyndigheten, Naturvårdsverket och Myndigheten för samhällsskydd och beredskap har meddelat domstolen att de avstår från att yttra sig. Länsstyrelsen i Uppsala län har tillstyrkt ansökan och att arbetstiden förlängs i enlighet med vad Östhammars kommun yrkat. Ingen annan har avhörts i sakfrågan.

DOMSKÄL

Mark- och miljödomstolen har avgjort målet på handlingarna. Vid målets avgörande har rätten med stöd av 2 kap. 4 § lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar bestått av en lagfaren domare och ett tekniskt råd.

Enligt 24 kap. 2 § andra stycket miljöbalken kan en tillståndsmyndighet förlänga tiden inom vilka arbetena enligt ett meddelat tillstånd ska vara utförda om tillståndshavaren visar att denna har giltigt skäl för dröjsmålet eller att synnerliga olägenheter skulle uppstå om tillståndet förfaller. I samband med en sådan prövning får tillståndsmyndigheten föreskriva nya eller strängare villkor efter vad som är skäligt.

Enligt mark- och miljödomstolen utgör de skäl som Östhammars kommun framfört giltigt skäl för dröjsmålet. Länsstyrelsen i Uppsala län har också tillstyrkt ansökan och ingen remissmyndighet eller sakägare har haft några invändningar mot den. Ansökan om förlängd arbetstid ska därför bifallas.

Det finns enligt domstolen inte skäl att i samband med förlängningen föreskriva några nya eller strängare villkor.

Inkom 2021-09-10
Dnr KS-2021-199
Dpl 240

NACKA TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

DOM

M 3675-21

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga (MMD-01)

Överklagande senast den 1 oktober 2021.

Elisabet Wass Löfstedt Ola Lindstrand

I domstolens avgörande har deltagit chefsrådmannen Elisabet Wass Löfstedt, ordförande, och tekniska rådet Ola Lindstrand.

Bilaga 1
Inkom 2021-09-10
Dnr KS-2021-199
Dpl 240

SVERIGES DOMSTOLAR

Hur man överklagar

Dom i mark- och miljödomstol som första instans MMD-01

Vill du att domen ska ändras i någon del kan du överklaga. Här får du veta hur det går till.

Överklaga skriftligt inom 3 veckor

Ditt överklagande ska ha kommit in till domstolen inom 3 veckor från domens datum. Sista datum för överklagande finns på sista sidan i domen.

Överklaga efter att motparten överklagat

Om ena parten har överklagat i rätt tid, har den andra parten också rätt att överklaga även om tiden har gått ut. Det kallas att anslutningsöverklaga.

En part kan anslutningsöverklaga inom en extra vecka från det att överklagandetiden har gått ut. Ett anslutningsöverklagande måste alltså komma in inom 4 veckor från domens datum.

Ett anslutningsöverklagande upphör att gälla om det första överklagandet dras tillbaka eller av något annat skäl inte går vidare.

Så här gör du

1. Skriv mark-och miljödomstolens namn och målnummer.
2. Förklara varför du tycker att domen ska ändras. Tala om vilken ändring du vill ha och varför du tycker att Mark- och miljööverdomstolen ska ta upp ditt överklagande (läs mer om prövningstillstånd längre ner).
3. Tala om vilka bevis du vill hänvisa till. Förklara vad du vill visa med varje bevis. Skicka med skriftliga bevis som inte redan finns i målet.
4. Lämna namn samt aktuella och fullständiga uppgifter om var domstolen kan nå dig: postadresser, e-postadresser och telefonnummer.

   Om du har ett ombud, lämna också ombudets kontaktuppgifter.
5. Skriv under överklagandet själv eller låt ditt ombud göra det.
6. Skicka eller lämna in överklagandet till mark- och miljödomstolen. Du hittar adressen i domen.

Vad händer sedan?

Mark- och miljödomstolen kontrollerar att överklagandet kommit in i rätt tid. Har det kommit in för sent avvisar domstolen överklagandet. Det innebär att domen gäller.

Om överklagandet kommit in i tid, skickar mark- och miljödomstolen överklagandet och alla handlingar i målet vidare till Mark- och miljööverdomstolen.

Har du tidigare fått brev genom förenklad delgivning, kan även Mark- och miljööverdomstolen skicka brev på detta sätt.

Prövningstillstånd i Mark- och miljööverdomstolen

När överklagandet kommer in till Mark- och miljööverdomstolen tar domstolen först ställning till om målet ska tas upp till prövning.

Mark- och miljööverdomstolen ger prövningstillstånd i fyra olika fall.

- Domstolen bedömer att det finns anledning att tvivla på att mark- och miljödomstolen dömt rätt.
- Domstolen anser att det inte går att bedöma om mark- och miljödomstolen har dömt rätt utan att ta upp målet.
- Domstolen behöver ta upp målet för att ge andra domstolar vägledning i rättstillämpningen.
- Domstolen bedömer att det finns synnerliga skäl att ta upp målet av någon annan anledning.

Om du *inte* får prövningstillstånd gäller den överklagade domen. Därför är det viktigt att i överklagandet ta med allt du vill föra fram.

Vill du veta mer?

Ta kontakt med mark- och miljödomstolen om du har frågor. Adress och telefonnummer finns på första sidan i domen.

Mer information finns på www.domstol.se.

Anvisningar för överklagande **MMD-01 - Dom första instans** • Producerat av Domstolsverket, Avd. för domstolsutveckling • 2018-11